

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

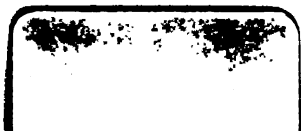
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

تاریخ خانہ

کہ علی بن شمس الدین بن حاجی حسین
بجہت سلطان احمد خان
تالیف و تصنیف نموده

از روی نسخہ خاصہ جناب نیقلای خان یقوف

بسی و اہتمام کمترین بندگان
برنہارد ڈارن

در دار السلطنہ

پٹربورغ

بطبعخانہ اکادمیہ امپراطوریہ

فی سنہ ۱۲۷۴ ہجریہ

مطبوع گردید

اما بعد محققانند که اکثر علمای فرنگستان در طبع و نشر کتب قدیمه السنه مختلفه این رسم را دستور العمل خود ساخته اند که متن کتب را بهیچ وجهی من الوجوه تغییر ندهند و اصلاح نمایند مبادا که در عبارات اصلی مصنفین تفاوت و تغییری بهم رسد که بسبب آن خوانندگان از سیاق کلام و شیوه عبارات ایشان مطلع نشوند و از بی احتیاطی بلکه سر خودی طبع کنندگان خلی بصحت متن اصلی رسیده باعث بی اعتباری آن گردد لهذا کمترین بندکان برنهارد دازن که کمرهت را بانتشار نسخ متعدده این کتاب کمالات انتساب در میان عرفا و فضلاى فن تاریخ بسته بود همین قاعده را مریمی داشته در طبع نسخه قدیمی که بآن دست رس میسر شده است از تغییر و تبدیل الفاظ و اصطلاحات

Der Sinn obiger Einleitung ist: Da die meisten europäischen Gelehrten es sich zum Gesetz gemacht haben, bei der Herausgabe alter Handschriften in verschiedenen Sprachen sich streng an den Urtext zu halten und durchaus keine Veränderungen in dem Styl und der Abschrift vorzunehmen, weil dadurch nur Fehler hinein kommen können, die ursprüngliche Farbe verloren geht, und dieser Umstand zu Misstrauen

ونكات انشا واملاي آن احتراز نموده بلکه کمال احتیاط را بجا آورده بود
 اما چون متن نسخه مذکوره از تواتر کتابت خلل پذیر شده انشای آن
 از قواعد بلاغت دور واملاي آن از روابط منانت مهجور آمده بود لهذا
 بمقتضای العاقل بطلب الکمال فی کل حال وبقصد الجمال فی کل کمال
 • سؤدات چاپی نسخه مذکوره را قبل التمام بملاحظه ومطامعه جناب فتوت
 نصاب فضایل انتساب • لا محمد جعفر فراداغی آفری ساکن دار السلطنه
 تبریز تقدیم وانها نموده مشار الیه باجتهاد تمام واهتمام ما لا کلام در اصلاح
 آن کوشیدند اند الحق اگر نسخه مذکوره بهمان طور که جناب منشی مومی
 الیه اصلاح فرموده اند چاپ میشد خیلی مرغوب ومطلوب میافتاد لکن
 چون راقم را واجب بود که دستور العمل خود را بنهجی که در فوق مسطور
 شده است پیشنهاد خود سازم متن نسخه اصلی را کما هو بعینه چاپ کرده
 ملاحظات و اشارات ملای مزبور علیحده درین صفحات بجز ترسیم
 در آوردم توقع از اصحاب فضل وکیاست و امید از ارباب معرفت و فراست
 آنکه اگر در اجرای لوازم سعی واهتمام این بنده قصوری ملاحظه فرمایند
 بفرمایند لکل بنی آدم خطأ معنورم دارند بلکه بمفهوم خیر الخطاء خطاء
 التوابین قلم عنو بر صفحه صحیفه جرایم این کمترین بکشند ومن الله
 التوفیق وبه الاستعانة

gegen das Werk selbst Veranlassung geben kann, so hat auch der Herausgeber des vorliegenden Werkes, das offenbar mehrere Abschreiber gehabt hat, jenes Gesetz befolgt. Da indessen die alte Handschrift des Werkes sowohl rücksichtlich des Styles als der Orthographie viele Eigenthümlichkeiten, Unebenheiten und Abweichungen von der gewohnten und angenehmen Weise darbietet, so hat er die einzelnen Druckbogen an den gelehrten *Mullá Muhammed Dscháfar* aus dem Dorfe *Aher* in *Karadagh*, jetzt in *Tebri*, gesandt und theilt dessen Anmerkungen hier mit, sofern, wenn das Buch nach den Verbesserungen desselben gedruckt worden wäre, es den Anforderungen der höheren, beliebten und jetzt befolgten Schreibart vollkommen entsprechen haben würde.

صفحه	سطر	
۳	۱۸	۱) م پس در هر دو نسخهها یسن یافته شد
۴	۳	تاریخ را بطالعان مطالعه روشن م تاریخ را بطالعان مُطَلِّعٌ وَرُوشِنٌ
—	۴۰	یابد م پآ یابند
—	۸	و مطلع م و مطلع بر عَصْرٍ م کویا جمع عصر اعصار و عَصْرٌ باشد نه باواو یابد ملاحظه نشود
—	۱۹	نامرعی م نامرئی ۲) بیت پآ شهرم رباعی * خبیر و خردمند م بهتر خبیر خردمند صاحب خبیر
۵	۱	تخیرم بحیرت ط
—	۵	قوت م قوّه
—	۶	سعادت م باسعادت
—	۷	سراجاً النخ م سراجاً جامعاً لأنوار اقسام
—	۱۶	ضابطه م ظاهراً ضابطه خارم از ضابطه است ساخته و واقعه و حادثه و امثال ان که معنی تخیر بفهماند مناسب تر است
۵	۱۹	به آب زندگی م بآب ثنای زندگانی ط

Der gelehrte Tebriser, das sei ein für allemal bemerkt, hat überall die Leseezeichen, *Teschdid* u. s. w. hinzugefügt, und das Verbindungs- (یاى اضافت) durch *ی* gegeben, also عظمای, رنگهای u. s. w. indem er nur seltene in *Hamsa* (ع) stehen lässt. Ferner schreibt er آئینه st. آشنایی, آئینه st. آشنائی und dergleichen.

۱) پآ = *Parisier*, طآ = *Chanykovsche Handschrift* م = *Muhammed Dschäfar*.

صفحه	سطر	
۶	۸	جهانبانی مَ جهانبان
	۱۰	احدی عشرین مَ (۱) احدى وعشرين
—	۱۶	ومجموعه مَ وجمع مجموعه (اوصاف)
—	۱۹	ومملکت آبدان پآ ومملکت آبادان مَ ومملکت آبدان رعایا پآ
۷	۱	از فرات عدل پآ از افراط عدل مَ از فرات عدل لو
—	۸	روزنامه - نهالی مَ بهتر روزنامه اوقات ودر باغ خلافت نهالی بود صح
۱۲		بنسبت سلطان مَ (۲) نسبت بسطان الخ
—	۱۴	محل (۳) مَ زمان صح
۹	۱	(بخاک) گشته چاک پآ گشته چاک م گشته چاک اگرچه مراعات بسجع کرده لیکن بسیار خام است یعنی خاک چاک کشته اگر در خاک سینه چاک میبود بهتر بود (۴)

1) M. fügt beständig das و in solchen Fällen hinzu, welches aber fast eben so beständig in PCh. und in andern Handschriften anderer Schriftsteller fehlt.

2) Aber بنسبت wird nicht nur in PCh. sondern auch in andern späteren Schriftstellern sehr oft gefunden.

3) Hr. Kasimírski macht die Bemerkung: l'auteur emploie constamment محل en parlant du temps et مقام en parlant du lieu.

4) In Ch. steht deutlich چاک گشته und ich ziehe dieses immer vor. So wie گرسنه *hungry Augen habend* bedeutet, so heisst خاک گشته چاک die Erde, welche *hungry*, d. i. nach Todten verlangende Oeffnungen d. i. Gräber hat: die Erde so nach Gräbern verlangt.

صفحه	سطر	
۹	۱۰	نوازشها مَ نوازشها نوازش
۱۰	۱۰-۱۱	اشارت قدم-نموده بود پآ واز اشارت شارع الخ مَ واز شارع اشارت او قدم بیرون نهاد و بدست راحت آنرا تلقى نمود
—	۱۷	۱) و مرده سورانه مَ و مرده شورانه ۲) قلمروء مَ قلم رو
—	۱۹	آمدن دیگر بهمه ولایات خود انداخت پآ آمدن بهمه جای ومه ولایات خود انداخت مَ آمد انداخت
۱۱	۲-۳	حات مَ حایت و عداة مَ و عدایت صلوة مَ پآ - صلوات
—	۱۱	نشاه حکومت و جهانگیری شاه منصور ویحیی کیا بر مرآت مَ که منشأ حکومت و جهانگیری شاه منصور ویحیی کیا میبود در مرآت
—	۱۴	و بفریب مکر مَ و بفریب و مکر
—	۱۸	معدات مَ معدّاتِ یعنی تدارکات
۱۲	۹	بر فحواء مَ بفحواى
—	۱۴	افتد مَ در افتد - استعمال بخدايع مَ استعمال خدايع

1) Ich habe über diese Secte der **سورانه مرده** vorläufig nichts Näheres finden können, nehme also an, dass der Tebriser Muḥā Recht hat **سورانه** Todtenwäscher zu schreiben. In den beiden HH. steht. **سورانه**.

2) M. streicht natürlich immer das ء bei ähnlichen Wörtern, z. B. **پرتو** was in Ch. fast durchgängig **پرتوء** geschrieben ist.

	صفحه	سطر
اندیش م اندیش را	۱۳	۱
بایست سی م بایست وسی الخ	—	۶
اوقات م و اوقات خود را - بخیر ^۱ و خور میگردانید م پآ بخیر	—	۱۰-۱۱
و خوبی		
گیلان م کیلان را	—	۱۶
بلك م در ملك	۱۴	۱
و حیت م و حیت او	—	۲
ضایطه م مضبوطا و آ وراء عقده کشاء را بندارک هجوم پآ	—	۵
درای عقده کشای را بندارک هجوم م و رای عقده کشارا		
بندارک رجوم هجوم		
فرض م و فرض	—	۸
استظهار م استظهار خود	—	۹
معد ساختن م معد ساخته	—	۱۲
بالشکر سالار م با سالار لشکر ^۲	—	۱۶-۷

1) Auch P. hat بخیر و خور می گردانید. In Ch. میگردانید. Ich habe das خور in der Bedeutung von Wohlleben genommen, vergl. indessen S. ۴۴ z. 3 - 4 hat. بخیر و خور می, wo P. میگردانید.

2) Man braucht diese Verbindungsweise nicht gerade als aus dem Masanderanischen entlehnt ansehen. بالشکر سالار entspricht dem sonst gewöhnlichen سپه سالار; in unserem Werke finden wir auch noch درگه سالار.

صفحہ	سطر	
۱۴	۱۹	الاکرم م اکرم
۱۵	۱۵	وامیزگارم و آموزگار
۱۶	۱	مذکورہ م مذکورہ را
—	۷	حکمہ سعادت م حکمت صاحب سعادت
—	۱۳	تا کمال م با کمال
—	۱۷	کہ منقطع الخ م کہ منقطع نشود فیض فایض قباض بتی فیض لبریز خدای کثیر الفیض
—	۱۸	آزوء م آرزوی الخ
۱۷	۲	وگرفتن سالار بن رستم کھد می را جنود ظفر بیکر م ظ و بہتر وگرفتن جنود ظفر بیکر سالار بن رستم و ہدی را
۷	۱۷	رعابا ورعبت مطلع ظلم او گشتمہ بودند و آگاہ برضا بتر پآ رعابا مطلع م رعابا از آن مطلع و آگاہ شدہ صح
—	۱۸	ہا پنج شش م ہا پنج وشش
۱۸	۷	چون قولم سیرت م (سیرت) در اشقی سیرت صح افعالست م افعالست والآ
—	۱۲	اری الخ م اری الاحسان عند المر دیناً (۱) وعند العین منقصة ودماً * کماہ صار فی الامدان ذرا * و فی شقی الأفای صار سآ *

صفحه	سطر	
۸	۱۷	صبر م صبرش
۱۹	۱۱	بچنان م بچنان
۲۰	۴	آمدن م آمد
—	۱۰	عبد الکریم را م عبد الکریم
۲۱	۱۲	وتشریف م وتشریف انتظار
۲۲	۸	مرحوم م مرحوم را
۲۳	۱۴	بالشکر م بالشکری
—	۱۸	بمقابله م در مقابله
۲۴	۲-۳	بجزوی نعل بهائی آخر کردند م بجزو نعل بهائی یا بجزوی
—		نعل بها طی و آخر کردند
—	۱۲	(م فما) تعارف منها ائتلف م فما تعارف منها ائتلف وما تتاکر ائتلف
—	۱۴	وظایف م ووظایف
—	۱۵	خیالات م خیالاتی
—	۱۶	اوقات م اوقات مودت را
۲۵	۵	رسانیده م رسیده
—	۷	بحد کمال م در حد کمال
—	۹	عاطر م عاطر هر یک

	سطر	صفحه
جلاء تمام بمقتل نودد یافته م بهتر بمقتل نودد جلای تمام یافته	۱۴	۲۵
لشکری م لشکر	۱۵	—
موافقت م موافقت ما	۱۹	—
برق م پآ براق	۲	۲۶
بجایگاه م در جایگاه	۱۲-۱۳	—
در آن دشت م آن دشت	۱۴	—
فرط - مینمودم بهتر و بسیط بساط فرط سرور و نشاط استدعا	۱۷-۱۸	—
مینمود		
۱) پادشا خا وپا پادشاه	۱۲	۲۷
می نمودم می نمودند	۱۴	—
و بزمان م و در زمان	۴	۲۸
بحکمت م در حکمت	۷	—
برحمت آباد م در رحمت آباد	۹	۲۹
کارگیا محمدر را بحضرت م کارگیا محمد در حضرت	۱۸	—
واوجی بیک م واوجی بیک را	۱۱	۳۰
مسارعت م مسارعت را	۱۸	—

1) Die beiden HH. haben پادشاه, aber schon Hr. Kazimírski bemerkt, dass پادشا das Richtige sei.

صفحه	سطر	
۳۱	۱۱	خرد مَ خرد او پَرین معنی
—	۱۶	طبیعه مَ طبیعیه
—	۱۸	اتراك مَ اتراك را
۳۲	۱۹	نظام نسق مَ نظام ونسق
۳۳	۱	ومثال را — دید مَ بهتر وارتسام مثال را بر لوع اتباع واجب دید
—	۶	این مَ این خبر
۳۵	۳	خیال طیور غرور مَ طیور غرور خیال با طیور خیال غرور
—	۱۴	شب هنگام مَ هنگام شب
۳۶	۸	لشکری مَ لشکر
—	۱۵	بارور گردانید مَ رو گردانید
—	۱۱	و پر حضور مَ و پر حظوظ — ۱۳ عظمت مَ عظمت را
۳۷	۵	وطبعت مَ وطبعتش
۳۸	۷	۱) جنگ در پیوست مَ بجنگ در پیوست
۴۰	۳	کند مَ شود
—	۸	فرو آورده مَ اورا از اسپ فرو آورده

1) Die Redensart جنگ در پیوستن wird durchgängig ohne ? gebraucht.

صفحه	سطر
۴۰	۱۳ خلاص م خلاص
—	۱۴ جهانشاه دوانیدند م جهانشاه اسپ دوانیدند
۴۲	۱۰۶ بقعه م در قلعه
—	۴ فتح آن م فتح آن قلعه
—	۸ انتقام آن جماعت م انتقام جماعت
۴۳	۴ واستعدلم م بی ربطست
—	۷ بنسبت عیسی م نسبت بعیسی الخ
۴۴	۲ مقرر فرمود م برای او مقرر فرمود
—	۳ اوقات بخیر و خورمی یا بخیر و خرمی بی بقزوبین م اوقات را بخیر و خرمی
—	۷ محمودی م محمود ظ
۴۵	۳ ممالک م ممالک را
۴۶	۵ همراه م همراه لو — ۹ وبه آمل م ودر آمل
—	۱۶ شمس الدین م شمس الدین درانجا
۴۷	۶ کله بست م کله بست را
—	۷ سرداران م سرداران
—	۷-۸ باز میرشمس الدین برهم خورده م باز پیرشمس الدین بر خورده

صفحه	سطر	
۴۷	۸	بعد ما مَ بعدها
—	۱۱	مخاربه مَ مخاربه را
—	۱۲	در عقب مَ در عقب او
—	۱۳	بِقَامِ آءِنِ رُوْدْبَارِ لَشْكِرِ كِه رَسِيْدِ مَ بَهْتَرِ لَشْكِرِ كِه
		بِقَامِ آءِنِ رُوْدْبَارِ رَسِيْدِ
۴۹	۵	مذكوره مَ مذكوره را
—	۱۱	۱) اِذَا — ضِدُّهُ مَ اِذَا تَجَاوَزَ شَيْءٌ حِدَّهُ اِنْعَكَسَ ضِدَّهُ
—	۱۴	جایی مَ جای
—	۱۶	ع مَ علامت مصراع است
۵۰	۱۰	بازنדרان مَ درمازنדרان
۵۱	۴	بعقد مَ عقد
—	۱۰	باب الجنه مَ بِيَابِ الْجَنَّةِ طَا كِه اسم مکانی باشد
—	۱۳	بِقَامِ مَوْشِقِيْنَ مَ ظَاهِرِ كِه كَرِشْكِيْنَ اسْتِ كِه در این زمان
		باین اسم شهرت دارد
—	۱۷	بشست مَ نشست مَ ۲) دوالی پَا دوالش
۵۲	۳	بود مَ بودند

1) So haben die HH.

2) Ch. hat دوال.

صفحه	سطر	
۵۲	۵	وبشارت مَ وبشارتی
—	۸	می جستند مَ بر جستند
۵۳	۱	وجراعات مَ وجراعاتی — ('بهرام مراهم مَ بهرام مراهم
—	۲	تکلیفات مَ تکلیفات
—	۵	جلال الدین — بود مَ وجلال الدین — بودند ظ
—	۸	اخبار کلره واخفاء مَ اخبار را مکروه واخای الخ
—	۱۳	از شرف مَ در شرف
۵۴	۸	وذایقه مَ وچون ذایقه او
—	۱۲	بفراغت مَ بفراغت را
—	۱۶	مراتب مَ در مراتب
۵۶	۱۵	جنگ مَ بجنگ
۵۷	۹	میرا مَ میرزارا
—	۱۰	عیش مَ عبشش
۵۸	۱۸	فرح فزا مَ وفرح فزا
—	۱۹	زروی مَ بروی
۵۹	۳	بداق بیک سلیمان بیک مَ بداق بیک وسلیمان بیک
—	۴	لشکر مَ لشکرا

1) Ces mots devraient plutôt être dans l'ordre suivant K. بهرام مراهم

صفحه	سطر	
۶۰	۱۴	بعد ما مَ بعد ما
۶۱	۱۶-۱۷	ملا نعت را در جواب مَ باملا نعت در جواب
۶۲	۸	إِنَّ الْخَمَّ أَوْلَهُ يَا قَوْمِ لَا تَرْغَبُوا فِي غَرَبَةٍ ابْدَأْ ^۱
۶۳	۴	خلاصی مَ خلاص
—	۱۳	فرستادن مَ فرستادن را - ۱۵ روزگار مَ روزگار را
۶۴	۱۱-۱۲	بنسبت سرداران مَ نسبت بسرداران
—	۱۷	بیت مَ بیت را
۶۵	۱۶	جلال الدین حسام الدین مَ جلال الدین وحسام الدین
۶۶	۶	مغخر مَ مغخر الخ صح
—	۱۱	کردن مَ کردن را
۱۱	۱۱	يك بحسن مَ معلوم نیست که چه میگوید بعد از آن معلوم
—		شد که يك بخش بوده
—	۱۲	استضاءت مَ با استضاءت
—	۱۳	شرق مَ شرقی
۶۷	۷	وآن طرف مَ وازآن طرف
—	۱۰	بیت مَ بیت را - ۱۱ مصرع ثانی باول ربط ندارد کویا
		مصرع ثانی باول سقط است چنانچه از قافیه معلوم است

۱) Cf. Hammer, Wassaf, p. 81: اذا كان الغراب دليل قوم فناوس الجوس لها مقيل

صفحه	سطر	
۶۸	۳	کمال م به کمال
—	۸	بندگی م بندگیش
—	۱۱	میر شمس الدین بقلعه م میر شمس الدین را در قلعه
—	۱۷	خیال م خیالش
۷۰	۱۹	میرزا علی را م میرزا علی
۷۴	۱۱	۱) التقات
—	۱۳	انتقام م انتقام را
۷۵	۱۰	نصیب کمال م کمال نصیب
—	۱۷	۲) استحسان شرده
۷۸	۵-۶	حد نبوده م بی حد و انبوه
۷۹	۲	۳) و محمد م و محمد
—	۱۰	فرمایند م فرمایید
۸۲	۹	تلاقی م تلاقی مناسبتر است
—	۱۵	وخرابی م وخرابی هر قدر
۸۳	۹	و مفرم م و مفرم

1) La phrase n'est pas rigoureusement correcte; il manque un mot comme *مظهر* ou *التقات معروض* *Kasim*.

2) *استحسان* avec *شرده* est peu correct, il faudrait *مستحسن* ou *فرموده* avec le nom d'action. *Kasim*.

3) Der Schaich Muh. Tantawy glaubt dass *محمد* stehen könne.

صفحه	سطر	
۸۴	۶	ویدرگی مَ ویدرگی را
—	۹	گردانیدن مَ گردانیدن را — ۱۵ فرستادن مَ فرستادن را
۸۵	۱	تقریب مَ تقریب — بزمین مَ در زمین
—	۱۳	مرجوعه مَ مرجوعه را
۸۶	۶	بر آستان تو مَ بر آستانش
—	۸	دل خسته مَ دل خسته — ۹ مصرع مَ مصرع
—	۱۴	هاشم مَ هاشم را
۸۷	۴	دلدهی مَ دلداری بهتر است
۸۸	۴	مهارت ^۱ مَ مهارت — ۵ متعدده مَ متعدده را
—	۱۸	القَضَى مَ القضا حدیث شریف بدین لفظ مشهور است اذا جاء القدر عینی البصر
۸۹	۱۲-۱۳	تیرندبیر — ردّ آن کرد مَ تیرندبیر مبرز علی که در کمان تقدیر مثال ناوك در تیر ترتیب یافته بود قضا ردّ آن کرد
۸۹	۱۶	وَأَنهَآ مَ وَأَنهَآرَا
۹۰	۱۱	نقصانی مَ نقصان
۹۱	۱۶	هزیمت پناه مَ پناه هزیمت
۹۲	۱۶	خورمی مَ خرمی

2) So in den HH. مهارت: weil kein Platz da war, wo das Schiessen gewirkt hätte; مهارت: weil man nicht verstand zu schiessen.

صفحه	سطر	
۱۰۰	۳	مصرع م مصرع
۱۰۰	۳	تشبیه م تشبیه
۱	۲،۱۷	اردویل م اردویل ط
—	۱۰	در خدمت م بخدومت
—	۱۱	سلسله م سلسله دوستی ط
—	۱۶	رکاب م موکب ط
۱۰۶	۱۱	استرداد واستعواد م برای استرداد واستعاده پس استعواد مخالف قیاس است
۱۰۷	۳-۴	ونام مکرمی وصیت این مردمی همه جا م وآوازه مکرمی وصیت این مردمی همه جا
—	۱۰	نگهدارید م ومنع کنید صح
—		بتکرار م وبتکرار
۱۰۸	۲	وبفابده تر م وبافابده تر
—	۱۵	وبرای ساحت و سلامتی نفس م و برای صحت و سلامتی نفس خود اورا
—	۱۷	خاطر نشان امیره میکرد م خاطر نشانش میکرد ط
۱۰۹	۵	وامیره م وامیره را — ۶ اره فاسد م ارای فاسده

صفحه	سطر	
۱۰۹	۶	برکۀ برامکۀ مَ برکت برامکۀ اشتره مثل مشهور است هذا من برکة البرامکة — ۱۲ اردویل مَ اردویل
—	۱۴	بامیر مَ بامیر
۱۱۰	۱۶	مساءله مَ مسأله را
۱۱۱	۹	هت جناح مَ هت و جناح — ۱۰ برکشود مَ پرکشود
—	۱۴	میر شمس الدین میر کمال الدین مَ میر شمس الدین و الخ
—	۱۵	که اختیار بود (۱ مَ که صاحب اختیار بودند
۱۱۳	۱۶	وجع آوردن — فرصت مَ و در جمع آوردن لشکر اطرائ فرصت را
—	۱۹	مانع مادۀ جین مَ قانع بنیان و مادۀ جین
۱۱۴	۱	و شرط مَ و شروط — ۲ بقواعد مَ وقواعد
—	۷	وغارت مَ وغارت هر قدر — ۱۴ اعجوبه مَ اعجوبت
۱۱۵	۶	که حیرت مَ که سبب حیرت
۱۱۷	۱۴	کیخت مَ کیخت پوست و کفل و سرین است
۱۱۸	۹	پای مَ پای سیل کوهساری
۱۱۸	۱۰	جهنده مَ عریست یعنی تندرو

1) Il serait plus correct de dire صاحب اختیار که اختیار در دست او بود, cependant cet emploi de اختیار se trouve justifié plus loin par l'usage que l'auteur en fait. Kazimirski.

صفحه	سطر	
—	۱۲	این چند فرد تشویش دارد
—	۱۵	مغبوط و پیر حضور م محقی نماند که اکثر عبارات این کتاب غام و ناتمام است از آن جمله مغبوط و پیر حضور است
۱۱۹	۲	متساوی م مساوی — ۱۷ جنگ م بجنگ
۱۳۰	۷	وز م از
—	۱۹	کورات پآ (۱) کوراب کورات م جمع کوره یعنی شهر و قصبه
۱۲۱	۳	مصاحت م مصاحنی — و مردمی م مردمانی
—	۱۲	واز فرصت م واز فوات — فرصت — ۱۵ واهمال م واهمالی
۱۲۲	۱۷	بجای م بجایی
۱۲۳	۱۴	خرابیهای م خرابیهایی
۱۲۴	۱۴	رَضِيْتُ الخ م مثل مشهور چنین است رَضِيْتُ مِنَ الغنِيمَةِ بِالْأَبَابِ أَيْ بَابِي إِلَى وَطْنِي وَمَا يَخْلُصُنِي
۱۲۵	۲	أَمْكِنْتِي م مكنتی
—	۱۰	حلاوة الخ م این فرد از مولای متقیان امیر مؤمنان است
۱۲۶	۲	روزگار م روزگار را — ۳ انفتاح م افتتاح
—	۱۹	مخالفتان م مخالفان را
۱۲۸	۱۴	وملاح مرد م ملاح و مرد

1) In P. کوراب. In Ch. ist کورات in کورات verbessert.

صفحہ	سطر	
۱۲۹	۳	خوری م خرمی
۱۳۲	۲	بو العجوبه م بو الأعجوبت ط بقا م بقای
—	۴	در پیست م در بست مانده ط
۱۳۳-۱۱-۱۳۳۳-۱۱ م مفضی		
۱۳۹	۷	بجف القلم م لَجَفَّ القلم بما كان وما يكون في يوم القیمة
۱۴۲	۱۰	بنسبت لشکر م نسبت بلشکر
—	۱۳	دلبران الخ م دلیری که نندیشد
—	۱۹	ودر بیم و خندق گرفتار م ودر بیم یم و خندق بلا گرفتار
۱۴۳	۱-۲	وخصم — که بردند م وخصم را اجل بسر آمد و چون اورا
—		نزد عباس بردند
—	۵	پیش نبرد م پیش برد — بر قصد من م بر قصد من جاری
وماضی		
۱۴۶	۲	بر م بر خصایل
۱۴۷	۳	مشناسی م شناسی ط
۱۵۰	۱۳	که فرداد م که فردا ط

1) Mehrere Asiaten schienen zweifelhaft, welches das Rechte sei.

2) فرداد wird geradezu ein Fehler sein, den man aber öfters trifft. Die Par. H. hat richtig فردا

صفحه	سطر	
۱۶۱	۱۵	ظلاط الخ م این آبه شریفه در وصف ملائکه است
—	۱۶	ده دوازده م ده ودوازده
—	۱۸	قفص م قفص معرب قفس است
۱۶۲	۱۰	پنج شش م پنج وشش
—	۱۵	سبعه سبارم مراد کواکب هفتگانه است
—	۱۶	سهی م سهی بر وزن مہی ویاضم خواندن سین غلط مشهور است
۱۶۳	۱	ببقرام ببقرأ
—	۸	بواسطه کوفت م یعنی کوفتگی راه
۱۶۴	۱۹	ولولوی م ولولؤ
۱۶۵	۵	وظلمه م وظلمت
—	۱۰	یکی شود بیدارم نمی شود یا نمی شدی بیدار
۱۶۶	۱۰	اگر دفع شروع بعلام م اگر شروع بعلاج
—	۱۳	باوان م باران ظ
۱۶۷	۱۰	لوان م اران — رویت دریافت م دریافت رویت
—	۱۵	خلقی م خلف
۱۶۸	۱	اوان م اران ظ
۱۷۱	۴	نه آداب ملکه — ونه مقتضی م از آداب ملکه — ونه مقتضای

صفحہ	سطر	
۱۷۱	۱۴	کہ ظلم — فطر نیست م کہ ظلم و دنایت اخبیره خسام الدین فطر نیست ظ
۱۷۲	۱۹	شب هنگام م هنگام شب
۱۷۳	۲	صبح را م صبح
—	۸	عنان — بدست م از ضلالت عنان جهالت بدست
۱۷۴	۱۴	بنمیت م نسبت ب — خانوادہ م خاتوادہ
—	۱۵	اعادی — گشت م بضر رقاب اعادی ملک و ملہ مالک الرقاب کشتند
۱۷۵	۵	مقصود م مقصود لو
۱۷۶	۲	انصراف م از انصراف — م مطلع م از مطلع
۱۷۷	۱۵	دمی کشتن م دم کشتن
۱۷۸	۸	گشته م گشته بود — ۱۰ نوی م سوہ
—	۱۳	وحرکات الخ م وباطھار حرکات وحرکات خود حد نبود
—	۱۵	نیرہ گی م نیرگی
۱۷۹	۱	ازوم م از آن — م واقعی م بیسوق است ظ
—	۱۵	بادہ قتل — عقبت م کہ در مادہ قتل فریدون بعقد عقبت
۱۸۰	۴	گزاردند م گزاردند
۱۸۸	۱۲	بعینک م بعینک

صفحه	سطر	
۱۸۹	۴	فراغ م از فراغ — ۱۹ احاد م احد
۱۹۰	۲	وېښک م (ا عيارت تشویش دارد — ۸ مخيم م مخيم — خواجر م صفحات
—	۵	یافت م دریافت
۱۹۱	۷	مبارک باد م عبارت ناخام است
—	۱۱	کرد م کردند
۱۹۲	۵	نهب م بنهب
۱۹۳	۹	شود م شوند — سیاه م سبّه
۱۹۴	۴	غصه م قصه — ۱۰ جغد م حقد ظ
۱۹۵	۱۸	او م لورا
۱۹۷	۲	منشی م مفتوح ظ
۱۹۹	۱۴	وتقدم بسبقت (۳ م وبقلم سبقت
۲۰۲	۱۹	دشخوار م دشوار
۲۰۳	۱۱	صورتی م و صورتی — ۱۴ سیاه م سبیت ظ
۲۰۴	۲	سآت م سپهات
۲۰۶	۱۲	لا اقل علم م اما اقلًا — ۱۷ و مینانیت م وینه از مینانیت

1) In Freytag, Johnson, Meninski: ^{درسته} مخيم

2) s. das Vorwort.

صفحہ	سطر	
۲۰۸	۸	متعین م متین
۲۰۹	۵	الموتى م الموتى را — ۱۲ واطمینان م واطمینان
۲۱۰	۱	ونقره م ونقره — ۱۶ اعواد م اعاده
—	۱۵	بر علوم م در علوم
۲۱۱	۲	نوشیروان م نوشیروان را — ۳ دار المرز م دار المرز را
۲۱۲	۱۴	وآتش م وآتش فشان ظ
۲۱۳		چون دامن روز دست ظلمت شب م چون دست روز دامن ظلمت شب
—	۶	وهرى م بهرامى ظ-۷ معروفى م معروفى را-۸ خاصى م خاصى را
—	۹	بوضوح بینات م واضحه م الآیات — ۱۴ هنم م هنم
—	۱۸	لؤلؤى م لؤلؤ
۲۱۴	۱۲	۱) آرنجى م آذوقه چى — ۱۵ لا اقل م لقل
—	۱۹	ونالم م وناليم ظ
۲۱۵	۷	خورمى م خرمى
۲۱۶	۳	قراربت م قرار قراربت غلط است
—	۴	درسلک م درسلک ونظم — ۹ ولا الهم م ولا وفاء للملوك
—	۱۷	وآمد شد م وآمد وشد

۱) cf. Vullers, Lexic. s. v. آزوقه s. آزوقه

صفحه	سطر	
۲۱۷	۱۵	بمخاطبه مَ بمخاطبه ومعاتبه
۲۱۸	۱۰	ومرکز رایات سلطنت آنمقام را مَ بهتر وآنمقام را مرکز رایت سلطنت ساخت
۲۱۹	۱۸	المفارقی مَ المفارق
۲۲۰	۱۰	کفیل مَ فدا
۲۲۱	۸	نیره گی الخ مَ نیرکی — ناپایدار مَ برنشست
—	۹	وناله من رعد مَ وناله لم رعد است یا ناله ام چون رعد
—	۱۱	زمانه مجبور مَ زمانه غرور یا محبور یا فجور — ۱۹ اعواد مَ اعاده
۲۲۶	۱۰	لکنب مَ للکنب
۲۲۷	۴	اردویلی مَ اردبیلی — ۶ شامی مَ وشامی — ۱۱ ادای — الرسول مَ كما هو صفة الرسول ظ
۲۲۸	۱۹	گرفت مَ گرفتند
۲۲۹	۱	ساخت مَ ساختند — ۴ علی را که بو سعید مَ علی را بو سعید
—	۱۶	اللد من السرع مَ اللد من الضرع یعنی شیر از پستان
۲۳۰	۸	جهان مَ جهان بان ظ
۲۳۱	۱۲	دارد ماتمی مَ یعنی ماتمی برای من دارد
۲۳۵	۱	مشتلق مَ مشتلق ترکی مزده است
۲۳۵	۱۰	محافه مَ محفه ظ

صفحه	سطر	
۲۳۷	۱۷	من ربّ العلیّ مَ من الربّ العلیّ
۲۴۲	۱۹	نماید مَ نماید
۲۴۶	۵	سعادت مَ شقاوت طَ — ۱۹ از پس مَ زپس
۲۴۸	۱۷	ومتوجه مَ ومتوجه قلعه
۲۵۰	۱۹	شکور در نسخه سکور یافته شد
۲۵۱	۲	خرد مَ خورد — ۶ بنسبت مَ نسبت ب
۲۵۳	۷	ومثابرمَ ومثاور طَ
—	۱۹	قَوْمَتَهَا الخشب مَ قَوْمَتَهَا اعْتَدَلْتُ وليس ينفعك التقويم بِالخشب صح
۲۵۴	۴	فتح خلعت مَ خلعت فتح طَ
۲۵۶	۴	سنب مَ سمّ طَ
۲۵۸	۱	بنسبت مَ نسبت ب — ۱۹ محفوظ مَ محفوظ ومحبوس
۲۶۰	۹	خَفَّتْ مَ صَبَّتْ
۲۶۲	۱	من ربّ الغفار مَ من الربّ الغفار
۲۶۵	۱۵	وفیم مَ عبارت خام ویبمعنی است
—	۱۸	واصطلاح مَ کلمات وعبارتست — شعورمَ وعشور بمعنی اطلاع
۲۶۷	۸	بحرکت مَ در حرکت — ۱۹ مقام لاکومه مَ معلوم نشد
۲۶۸	۶	ومستمر نهادن امورمَ وپراکندگی امور عسکر — ۱۹ امورمَ بامور

صفحه	سطر	
۲۲۸	۱۹	و پر حال مَ و خوشحال ظَ
۲۶۹	۱	ویبه پیش مَ و یبه پیش را
۲۷۰	۳	یزه مَ عجزه ظَ بنسبت مَ نسبت بـ
۲۷۲	۱	انوار مَ جمع نورُ — ۹ نر مَ تیر ظَ — ۱۲ رود سری مَ رود سری را
—	۱۵	بقعه مَ در قلعه
۲۷۳	۴	بجبله مدد مَ بکنکره ظَ
۲۷۴	۱۷	استاد مَ استادش
۲۳۵	۷	ولی النعمی مَ ولی النعم صحیح است و بایا بهر معنی که باشد غلط است مکر در صورت تجرید که ولی نعمی باشد
—	۱۳	پای مَ پایه — ۱۸ بتحقیق مَ بانحقیق
۲۷۷	۵	وجهات مَ وجهات را — ۶ خانی مَ خانی را — ۷ تافت مَ یافت ظَ
۲۷۸	۲	نمودن مَ نمودن را — ۳ زیل مَ زیر — ۸ برد مَ بردی
—	۱۵	بمعول مَ معول تیشه است — ۱۹ قصه مَ قضیه ظَ
۲۷۹	۶	متعرض مَ تعرض
۲۸۱	۱۵	شکوری مَ شکوری را
۲۸۲	۱	بدامن آن عالیجناب مَ بآن عالیجناب ظَ
—	۱۱	ونزیت مَ ونزیتب ظَ — ۱۷ خورد مَ خود

صفحه	سطر
۲۷۲	۱۸ فرستاد م پیام فرستاد صح — ۱۸ هیل م هیل را
۲۸۳	۵ تمام م تمام او بود ظ — ۱۴ نفاق م نفاق آن
—	۱۹ چوبه‌ها م منوط بچوبه‌های — کوتاه م غیر کوتاه ظ
۲۸۴	۲ القدر م القدر را — ۶ بدین م بدان — تیره‌گی م تیرگی
۲۸۵	۱۴ هیئت م هیات
—	۱۸ دید م دیدند
۲۸۶	۴ کنده م کشیده
۲۸۷	۵ معارضة الفاسد بالفاسد م دفع الفاسد بالافسد — ۸ ویست
	سی م ویست وسی
۲۸۸	۸ نداشت م نداشتند
۲۸۹	۴ العنان گرداند که م العنان خود را گرداند بملاحظه صح
۲۹۰	۹ صدید م صد — ۱۵ خیشان م خوبشان
۲۹۱	۱۰ ضده م ضده — ۱۸ الخصایل م الخصایل را — ۱۹ احوال م احوال او
۲۹۲	۱ ایشان م او ظ — ۴ سراجا م سراجا را — ۱۲ پادشاهی م پادشاهی را — ۱۴ اجابت م باجابت
۲۹۳	۱ خلاصی م خلاص — ۸ خیش م خویش
۲۹۴	۶ ماجبیت م معنی مراسم این ماجم ملعون که نامش

صفحه	سطر	
۲۹۴	۶	عبد الرحمن است نسبت بامیر مومنان علیه السلام کرد باوجودیکه آنجناب بآن لعین احسان کوناکون کرده بود و او در عوض آن شهیدش کرد و ایشان نیز چهار بودند
۲۹۶	۲	شجاعت م سخافت یا سفاهت ط یا دو وسودای اواز آتش شجاعت منحرف واز زمره نابتات م ظاهراً زیاده است و غلط
—	۹	اطاقت آقار (آقای؟) م معلوم نیست که چیست
—	۱۳	خلاناً م خلاف درخت پیدا است
—	۱۶	واحوال م باز معلوم نشد — ۱۹ معدّات یعنی تدارکات
۲۹۷	۱۸	عصریه را م عصریه — ۱۸ توقف م توقف را
۲۹۸	۲	وپره نشین م وپره نشین ط — ۱۱ نفری م نفری را
۲۹۹	۳	نودن م نمودن را — ۱۷ لحظه آر م معلوم نیست بعد معلوم شد که عار است ۱
۳۰۰	۴	از ملك ملك بمنجیق م از مُلْكِ فلكِ فی منجیق
۳۰۱	۲	خبر اول م اول خبر ط
۳۰۳	۱	مکاید م مکایدن — ۹ داشت و شب م داشت شب — بافسون م ویا فسون

۱) Cf. Johnson. Dict. s. v. آر

صفحه	سطر
۳۰۳	۱۱ سلطنت مَ سلطنت را — ۱۳ وتَضِيعَ مَ وتَضِيعَ ظَ — ۱۲ سَبَّهَ مَ سَبَّهَ
۳۰۴	۴ آمد شد مَ آمد وشد — ۱۵ تنکابن مَ تنکابن را
۳۰۵	۴ ظفر لشکر مَ باواز که ظفر اثر (بیدار)
—	۶ کرجیان مَ کرجیان را — ۱۵ غریق مَ غریق بحر — ۱۴ اجل مَ اجل را
—	۱۷ دارو دفعی مَ دارو را با وقتی — ۱۹ داشت مَ داشته باشد
۳۰۶	۳ صفی مَ صفی را
—	۷ رسانیدند مَ رسیدند
۳۰۷	۷ هفتاد مَ هفتاد
۳۰۸	۶ کن مَ کنی
۳۰۹	۱ بخلوت مَ در خلوت ظَ — ۴ بعین مَ مامن یا مسکن طَ یا ماوای
—	۷ حضرت سراجا مَ حضرت سراجا نصیبش اگر چه صحیح است لکن در مقام افراد با الف ساکنه خواندن بهتر است مانند شفیعا ورفیعا
۳۱۱	۴ خدمت مَ خدمت را
—	۱۲ اجرا مَ ازدها
۳۱۲	۴ حرف مَ خزف — ۸ عَدَمُوا مَ اَعْدَمُوا بنیانهم بالسَّيفِ ظَ

	صفحه	سطر
سدید مَ سدید پلید — ۱۳ گوس ^۱ طاس مَ گوس و طاس	۳۱۲	۱۱
مهلت مَ مهلت را — ۱۱ سدید مَ سدید را — ۱۲ دیلمان مَ دیلمان را	۳۱۳	۱۰
وعوض مَ وعوض ایشان — ۱۷ رانکویی مَ رانکویی را — رانکوه مَ رانکوه را	—	۱۹
واعواد مَ واعاده — ۶ یحیی مَ یحیی را	۳۱۴	۳
قدیم مَ قدیمی او — ۶ اخلاص مَ اخلاص را — نبوده مَ نبوده — بیستون مَ بیستون را — ۱۳ آمد مَ آمدند — پیوست مَ پیوستند ط — ۱۶ کریمه مَ کریمه و — جبيله مَ جبيله را	۳۱۵	۱
لمسری مَ لمسری را	۳۱۶	۱۵
جنگ مَ بجنگ — و محاربه مَ و محاربه — ۲ ما تحت قلعه مَ ما تحت قلعه بود — ۴ لشکر مَ لشکر را — ۷ طالفان مَ طالفانی — شکاری مَ شکاری را — ۱۱ خبر یافتن مَ خبر یافتند — ۱۲ فرود آمدن مَ فرود آمدن را — ۱۵ جنگ مَ بجنگ	۳۱۷	۱
وکونه دسنی مَ وکونه دسنی را	—	۱۶
آن در مَ آن را در — ۶ حرکت مَ حرکت را	—	۴
وملك زاده مَ وملك زاده را — سی چهل مَ سی وچهل —	—	۱۴

1) In der Handschrift کوش

صفحه	سطر	
۳۱۷	۱۴	خَلَقِي مَ خَلَقِي
	۱۷	وَقِيحَه خِصَال مَ وَقِيحَه خِصَال او
۳۲۰	۸	مَلِك مَلُوك عِظَام يَا مَلِك المَلُوك العِظَام
۳۲۱	۱۱	دَمُوي مَ دُو مَوي — ۱۵ عَرَضه دَاشت مَ عَرَضه دَاشت او
۳۲۳	۹	جَهَنم الخ مَ جَهَنم يَصِلونَهَا — ۱۹ بَنَسِيت مَ نَسِيت د
۳۲۴	۵	صَاحِب مَ صَاحِب رَا — ۱۴ كَمَرَأِي مَ كَم رَائِي
۳۲۵	۸	رَانكُوه مَ رَانكُوه رَا — ۱۷ عَالِي مَ عَالِي رَا — شَاحِي مَ شَاحِي رَا
۳۲۶	۱۹	طُوبِي نَطِق مَ طُوبَاي نَطِق
۳۲۷	۱	نَجْم مَ نَجْم رَا — ۷ كَافِي مَ كَانِ — ۱۲ گَهَر پَاشَت مَ گَهَر بَاسَت
—	۱۴	— ۱۳ بَكْس مَ زَكْس — ۱۹ اِتْبَاع مَ اِتْبَاع رَا
۳۲۸	۱	بَرْد مَ بَرْدِي — ۳ جِهَانطَاع مَ جِهَامطَاع رَا — ۵ قَرَض مَ
		قَرَض رَا — ۷ كَرْدن مَ كَرْدن رَا — ۹ اَرْدوبه بَدِين مَ اَرْدو
		بَدِين ظ — ۱۲ سَرَاجَا مَ سَرَاجَا وَاجَا صَح
—	۱۷	العَبْد الخ مَ العَبْد وَمَا فِي يَدِه لَمُولَاه مَشهور اسَت
۳۳۰	۱۲	نَجِيه مَ نَجِيهَ عِنِي مَنسُوب بِنَجْم — ۱۸ بَنَسِت مَ نَسِيت د
۳۳۱	۱	بِيك سَرَعَت مَ يَا بِيك سَرِيع
۳۳۲	۵۱	سَلطَنَت مَ سَاطَنَت رَا — ۱۷ وَجَدَل مَ وَجَدَل رَا
۳۳۳	۱۲	تَحَنَه مَ تَحَنَهَا

صفحه	سطر	
۳۳۴	۲	مرام باختن داعیه تمام شد م مرام را داعیه تمام داشت ظ
—	۳	نا بموقع الخ م نا بموقع ومصرف سرخیل
—	۵	مخالفتان م مخالفتان را — ۶ املشان م املشان را
۳۳۵	۸	سودایی م سودای — ۱۰ اتباع م اتباع را — ۱۱ وجدل م وجدل را
۳۳۵	۱۵	واز درج الخ م واز ذرُج دَرِ ذَرِّرِ معنی را در کنایه از دندان ودرج آن دهان است
۳۳۶	۶	التفات ملایمت م التفات وملایمت — ۳ بی واسطه وحدوث حدثی م بی واسطه حدث حدثی
۳۳۷	۱	مَقَامِهِ م أَهْلِهِ وَنُقِلَ إِلَى مُنْتَقَلِهِ
—	۳	فتوحات م فتوحات را — ۹ بزه م عجزه بعد بلغه ملاحظه کرده بمعنی فقیر وبینوا بزه نوشته بودند
—	۱۴	ور م گر — ۱۵ سفته م سفته را
۳۳۸	۱	زمان م زمان را — ۳ در کوشها اصم م کوشهای اصم
—	۴	رَبِّ نَضِجِ م نَفْهَبِم
—	۶	وبی لعل م لعل للترجی وعسی للخوف
—	۱۳	خیش م خویش — ۱۶ بوبرم باوبرظ
۳۳۹	۹	فاسبا للامارة م جامعا ظ با حاویا

صفحه	سطر
۳۴۰	۱ بیست سی م بیست و سی
—	۱۷ سوفا رم یعنی زه یا نیر— ۱۸ پیادعا که م پیادعا در
۳۴۲	۱۵ دوان م روان
۳۴۳	۴ شدن م شدن را
۳۴۴	۷ امیره م امیره را— ۱۶ بنسبت م نسبت د— ۱۷ خیش م خویش
۳۴۵	۲ لشتنشاه م لشتنشاه را— ۱۴ الموت م الموت را
۳۴۶	۳ بتحقیق م بانحقیق— مکرمت م مکرمت را
—	۶ بر روی آمال م و در مزرع آمال— ۱۴ ونجل م ونخل ظ
—	۱۷ وعدالت م وعدالت او— ۱۸ احسان م احسان او
۳۴۷	۲ میر حسن پآ میر حسین— ۴ بثلثه اشخاص م باشخاص ثلاثه
—	۱۲ کریم م کرم
۳۴۸	۲ ویکفرار م ودرین حالت بیگفرار یا درین خصلت
—	۵ کردانیدن م کردانیدن را— ۷ گوش در نسخه کوس میباشد
—	۱۳ موافق پآ موافق و مطابق
۳۴۹	۱ عناد را که تا غایت گوهر م عناد را که گوهر— ۱۳ امیره
	م امیره را— موجه م موجه را
—	۱۶ بزبان نمیداد م بزبان نیامد ظ
۳۵۰	۱ نصرت م نصرت را— ۸ مطهره م مطهر را

صفحه	سطر	
۳۵۰	۱۵	بِه مَ بِهَا
۳۵۱	۱	بایاچی مَ با ایچی — ۱۳ مبارکت مَ مبارکت را — ۱۹ ویاو
		صحبت مَ ویاو برای صحبت
۳۵۲	۱	اختصاص بنسبت مَ اختصاص را نسبت ب
—	۵	ملجاً مَ ماجراً — ۸ عالی خانی مَ عالی خانی را
۳۵۲	۱۹	خدمت مَ خدمت را
۳۵۳	۵	بنسبت مَ نسبت ب — ۶ بمقنطره مَ در منظره ظ یا کنکره یا
		در غرفه ظ
—	۷	تحقیقی کرده اند مَ تحقیقی از آنها کرده باشند ظ
—	۹	مستظهر — مآبی بیاید مَ مستظهر وروانه گردانیدند تا
		هرگاه ایچی مجددی بنزد ما یا بسوی ما بیاید وحتمل که
		ملکی مآبی لقب باشد چنانچه خواهد آمد بعد ازین
—	۱۶	واز عالم انصاف مَ ودر عالم انصاف
۳۵۴	۶	باپدر — وسفر از بی مَ بر پدر بانگ زند و مراعات جانبس
		نکند صح — ۷ وتعظیم مَ وتعظیمش
—	۱۲	إِنَّمَا الْغَمُّ مَناسبت آیه لولی را در این مقام نفهیدم واللہ اعلم
۳۵۵	۶	ملك كلوس مَ ملك كلوس را — عهد مَ عهد را — ۷ بجهت
		مَ بجهت حکم ظ — ۱۹ بنسبت مَ نسبت ب

صفحه	سطر	
۳۵۷	۶	امیره م امیره را
—	۷	از شحنة فلك صدا الخ م معنای این دو قولها معلوم نشد
		ظاهراً که هزبان است — ۹ زمان م زمان را
۳۵۷	۱۳	منفع سعی م منفع سعیش — ۱۴ خارج م خارج از
—	۱۶	صلاحیت م غلط مشهور است زیرا که صلاح خود مصدر است
۳۵۸	۹	باطن م باطنی — ۱۸ بسرحد م در سرحد — ۱۹ لیل م لیل ظ
۳۵۹	۳	به پشت الخ م کوبا عبارت چنین است که به پشت بنه
		معسکر نماید و پشت بنه نام جایی باشد بعد از آن فهمیدیم
		که پشت بنه بر نام است چنانچه خواهد آمد
—	۸	پنج شش م پنج وشش
۳۶۰	۲	احاد م یعنی پسند و حد کردن — ۵ ایستادن م ایستادن را
—	۶	بنه بر م بنه بر را — ۱۶ امانی م امانی و — ۱۷ نجم م نجم را
۳۶۲	۱	عزیمت م عزیمت را — ۴ فصل م فصل در
۳۶۵	۳	مدار م مصرع آخری خیلی خامست
۳۶۶	۱۱	بنسبت م نسبت ب — ۱۹ بغنون م در فنون
۳۶۹	۸	سعادت قرین م سعادت قرین را — ۱۱ وتسویف م وتسویف را
—	۱۷	وفساد کوکه م وفساد کوکه را
۳۷۰	۱۲	دیلمان م دیلمان را — ۱۴ آستان بوسی م آستان بوسی را

صفحه	سطر
۳۷۱	۵
—	۱۰
۳۷۲	۵-۶
—	۱۲
۳۷۳	۸
—	۱۳
	دو صحیح باشد
۳۷۴	۳
—	۱۶
۳۷۵	۱۰
—	۱۱
	کَفَرُوا
—	۱۷
۳۷۶	۴
۳۷۷	۸
—	۱۶
۳۷۸	۷
	م کَلَفَ ظَ

صفحه	سطر	
۳۷۹	۹	بنسبت م نسبت ب — ۱۲ [ساخت] در نسخه یافته نشد
۳۱۸	۵	ارکان م ارکان را — ۶ نصیعتروضعی م بخوبتروضعی
۳۸۱	۱۴	کسری م کسری را — مبارک م مبارک را
۳۸۲	۴	روزگار م روزگار را
۳۸۳	۸	بیلاق م بیلاق را — ۱۰ وجلالت م وجلالت را
۳۸۴	۸	لآل م لعال ظ بحنبل که جمع لعل باشد یا لئال که مخفف لئالی باشد بلغت ملاحظه باید کرد
—	۱۳	نه فلك م نه فلك جسئند ظ — ۱۷ آلود واطفال م آلود اطفال ظ
۳۸۵	۹	تا نكند م تا کند — ۱۳ بالرحمة الملك م برحه الملك
—	۱۸	نهال م نهال
۳۸۷	۳	امیره م امیره را — بادیای م بیادیای
—	۱۸-۱۹	کرد وبرخوردار وحاکم م کرد وحاکم
۳۸۸	۷	سامان م سامان را
۳۸۹	۱	واز هشت سارم واز چشمه سار — ۱۸ استغفاء م استغفا
۳۹۰	۷	سلطنت م سلطنت را — ۱۷ بقدرغن م قدرغن ظ
۳۹۰	۶	فرستادن م فرستادن را — ۱۴ ودولت م ودولت را
—	۱۹	در آید م در آمد
۳۹۳	۱۳	یافت م دریافت — ۱۸ اختصاص م با اختصاص

صفحه	سطر	
۳۹۴	۷	عالی شاهی م عالی شاهی را — ۱۰ باشد م باشند
—	۱۳	فرمان برداری م فرمان برداری را
۳۹۵	۳	امراء م امرا — ۱۱ احدی م احدی و — ۱۲ صباء م صبا
—	۱۴	وآبدان م وآبادان — ۱۹ نایبه م نایبه
۳۹۶	۱	امم م امم را — ۱۷ هر طایفه مهر طایفه را
۳۹۶	۱۹	برخورم برخوردارم نو
۴۹۷	۱	کاردان وچون م کلردانی وچون — ۱۲ دفاتر م دفاتر که
۳۹۸	۱۳	مکرمات م مکرمات
۳۹۹	۷	یوی م رویی — ۱۳ وغازت م وغازتی
—	۱۸	واستعفا م واستعفا
۴۰۰	۱۳	ملك كاوس م ملك كاوس را
۴۰۱	۱۸	دوستکامی م دوستکامی بیاله شراب تعافست
۴۰۲	۲	بساعنی م ساعنی یا در ساعنی
—	۶	چکن م معنی چکن را نفهیدم
۴۰۳	۷	وآبدان م وآبادان — ۱۲ مِنْ اسْعَافِهِ اَمْرًا م من اسعاف
		ما اقترموا والابصال الى غايه ما اَمْرًا وتعبير لفظ جمع از
		برای تعظیم است
۴۰۴	۵	اثنی م اثنی و — ۷ بدو م بدان

صفحه سطر

کج نماء م آینه کج وبی بصر موقع رجا ورضا ووثوق واعتماد
 ۱۰ ۴۰۴
 نیست مکر که فاعل رضا که مصدر است آینه راست
 وبابصر باشد واین خلافی سباق تعبیر است

تمام شد اصلاح کتاب بیاری خدای وقاب در عشر اول ذی قعه
 الحرام بدون رجوع بنسخه هل بقریحه مکدره خود بانهایت پریشانی احوال
 گاهی در حضور وگاهی در ارتحال گاهی در سوارکی وگاهی در پیادگی بعلاوه
 غصص زمان وناسازی دوران * نی که مینالد همی در مجلس آزادگان *
 زان همی نالد که بروی زخم بسیار آمده است * وامثال مرا در امثال این
 احوال اینگونه اصلاح و تصحیح اغلاط و ترجیح اصحاح نیست مکر از التفات
 غایبانه سرکار صاحب معظم صاحب کتاب حاوی مکارم وفضل الخطاب ومامی
 خطوط ذمائم وعتاب حفظه الله تعالی عن الأفات وعن صروف الأئی وتأسف
 ما فات در دبه نعمت آباد که ییلاق دو فرسخی تبریز صینت عن
 الزلازل والتّهزیز است وانا العبد الأحرر الأقر المحتاج لربه
 الفافر محمد جعفر بن محمد باقر قراداغی آهری
 ساکن دار السلطنه تبریز بتاریخ ۱۲۷۲
 امید که مقبول اهل قبول افتند

تم تم

تم

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۳۲	۱۴	فضا	فضا
۳۴	۱۴	نوباده	نوباره
۳۶	۱۰	شادکامی	وشادکامی
۴۴	۱۶	واعداء	واعدا
۴۷	۳	بسنه	بسنه
۵۵	۱	سلطنت	سلطنت
—	۵	رسم	رسم
۶۶-۸۳ الخ	۶-۹ الخ	مفخر	مفخر
۸۸	۱۸	عمی	عمی
۸۹	۱۲	بکمال	بکمان
۹۹	۷	ومقتضی	ومقتضی
۱۱۴	۶	ندبر	ندبیر
۱۱۵	۱	سیامت	سیامت
۱۲۶	۳	افتتاح	افتتاح
۱۳۰	۷	تنفع	تنفع
۱۳۲	۷	وملك	ملك
۱۴۵	۳	بود	بودند
۱۵۴	۷	هوا	م هوای

صحیح	غلط	سطر	صفحه
بهانه	بهانه	۵	۱۵۸
شورانگیز	شورانگیر	۹	۱۷۶
ازان	آزان	۱۵	—
آید	اید	۴	۱۷۷
رَمَ با رَم	رِم	۱۶	۱۷۹
مَ گذاردند	گزاردند	۴	۱۸۰
زیاده	زِبَادَه	۱۶	۱۸۲
پیک	پیک	۲	۱۹۰
بنهب	نهب	۵	۱۹۲
گزان	گزان	۱۰	۱۹۵
نوشیح	نوشیح	۸	۲۰۷
مقنضی	مقنضی	۹	۲۱۱
بشنگابن	بشنگابن	۱۰	۲۱۴
باصحاب	وباصحاب	۱۷	۲۴۶
چلیندان	چلنیدان	۶	۲۷۲
مَ اعلاى	اعلاى	۱۵	۲۷۸
خقبه	خقبه	۱	۲۸۰
قلعه (دال)	قلعه	۱۰	۳۰۳

صغیه	سطر	غلط	صحیح
۳۰۴	۹	بالك	بمالك
۳۱۷	۶	بسر	پسر
۳۴۹	۱	مبانیت	مباینیت
۳۹۱	۷	نامنتاهی	نامتناهی
۳۹۳	۷	تجبلاتی	تجهیلانی
۴۰۰	۱۱	فرنستاد	فرستاد

مخفی نماند که اگر قاریان عزیز القدر در این کتاب مستطاب در بعضی از حروف معجبه سقوط نقطه با نقاطی ملاحظه فرمایند این تقصیر را بنساعل حل نکنند که این گونه غلطات نه از بی اعتنائی مدون این تألیف است بلکه از سبب کهنکی و از دست افتادگی حروف و مرگبات دار الطباع است که ایبانا اتفاق میشود که نقاط حروف از کثرت استعمال مالیده شده در حین چاپ ظاهر نمیشوند پس خوانندگان معا از اکتساب چنین غلطات را اصلاح نموده عظیم و خط را مثلا در جایش عظیم و خط نخواهند خواند و ظاهر و تحریض را طاهر و تحریص نخواهند شرد که اسقاط نقاط در مکاتبات امروز باب است و از وفرت و توانر آن در املا بروی کسی بسنه نشده است و قس علی هذا اخوانه ❖

فهرست اول

باب اول در تمهید مقدمات خاتمه سلطنت سلطان محمد مرحوم مغفور

ورجوع کوچسپهان بحضرت سلطان حسن و ابتدای حکومت میرزا

علی علیه الغفره ۹-۶

فصل در ابتدای حکومت میرزا علی و شرح اطوار عدل و فتوحات و وقایع

زمان سلطنت ۱۱-۹

فصل در حبس و قید شاه منصور و سلطان حسن کوکی و بجایی کیا و نصب

سلطان حسین بن سلطان محمد بکر جیان ۱۵-۱۱

فصل در عزل میرسید و نصب سلطان هاشم در تنکابن بتاریخ سنه اُحدی

و تسعین و ثمانماه ۱۷-۱۵

فصل در قصه جنگ منجیله دشت و گرفتن سالار بن رستم کوه‌دومی را

جنود ظفر پیکر بسرداری سیامرد جلال در سنه سبع و ثمانین

و ثمانماه ۲۰-۱۷

فصل در فرستادن میر عبد الکریم بمازندران ولشکررا بسرداری میر
ظہیر الدین مرحوم همراه گردانیدن و آمدن سلیمان بیک بقزوین
و دریاوک در سال ثلث و تسعین و ثمانیہ ۲۴ — ۲۰

فصل در قصه ملاقات حضرت میرزا علی با امیرہ اسحق در مقام خورمہ لات
در سنہ اربع و تسعین و ثمانیہ ۲۷ — ۲۴

فصل در وفات یعقوب بیک و فتح قلعه طارم در دست نواب میرزا علی
مرحوم بتاريخ سنہ خمس و تسعین و ثمانیہ ہجریہ ۳۱ — ۲۷

فصل در رفتن میر عبد الملک بقزوین و عراق در تاریخ سنہ ست و تسعین
و ثمانیہ ہجریہ و فتح قزوین و شرح حالات و بقتل آوردن یوسف
بیک ۳۴ — ۳۱

فصل در قتل براق بیک بقزوین و منہزم گردانیدن ساطلیش بیک
بسلسطانیہ و فتح یافتن میر عبد الملک در سنہ ست و تسعین
و ثمانیہ ۳۸ — ۳۴

فصل در قتل جهانشاہ بیک و گرفتن قلعه شہربار و قلعه گاخنندان و تسخیر
قلعه فیروزکوه و بشیب آوردن عیسی بیک از قلعه فیروزکوه
و نصب میر حسین کیا بقلعه فیروزکوه و رجوع حکومت فیروزکوه
بدو ۴۴ — ۳۸

فصل در رفتن حضرت میر عبد الملک مرحوم نوبت دوم و شکست دادن

لشکر جمع شاه اترک و منہزم گردانیدن محمودی طارمی را بتاریخ
سنہ سبع و تسعین و ثمانیہ ۴۵ — ۴۴

فصل در فرستادن میر عبد الکریم بدرخواہ لشکر نزد حضرت میرزا علی
و حضرت میرزا تولم حسام الدین و محمد کیا سپہدار تنکابن را بالشکر
تنکابن بہرہای حسام الدین مذکور و پنہزار از ہر کوراب بسرداری
حسام الدین تولم و ملک کلوس و ملک اشرف بجهت دفع میر
شمس الدین ہمازندان و شکست یافتن لشکر و مقید شدن سرداران
در تاریخ سنہ سبع و تسعین و ثمانیہ ۵۰ — ۴۵

فصل در رفتن حضرت میرزا علی مرحوم از دیلمان بلمسروازانجا بقزوین
رفتن و شرح حالات ۵۴ — ۵۰

فصل در قصہ جنگ میر عبد الملک با آیبہ سلطان در کافرہ میدان و ہزیمت
یافتن حضرت میر ۵۷ — ۵۴

فصل در رفتن امیر از لمسر بسروقت میر زین العابدین در طارم
و شکست یافتن زین العابدین طارمی و از مقام فتح بہفت
صندوقان بر سر برداغ بیک سایمان بیک رفتن و برداغ بیک
منہزم شدن ۶۰ — ۵۷

فصل در قصہ خلاص دادن میر شمس الدین کاکو حسام خلابر و رستہ
کرجیانرا از بند و ہمراہ ایچی خود گردانیدہ بخدمت میرزا علی
فرستادن و شرح آن ۶۴ — ۶۰

فصل در لشکر فرستادن میرزا علی نوبت دوم بازندران و سلطان هاشم
و تمام سپهسالاران و امرا و سپهسالار عباس را بالشکر بیه پس روانه
مازندران گردانیدن و قاضی حسن کیا از مازندران باز آمدن
و شرح آن در تاریخ سنه تسع و تسعين و ثمانیاه ۷۰ — ۶۴

فصل در آمدن حسین بیگ علیخان بقزوین و لمسر و شرح آن ۷۳ — ۷۰
فصل در فرستادن حضرت میرزا علی کیا محمد کیا را بسرداری لشکر جهت
خرابی نانل و قید و حبس ملک شاه غازی و نصب ملک سکندر
بکلاره دشت ۷۶ — ۷۳

فصل در فرار نمودن سلطان حمزه از خدمت حضرت سلطان حسن
بلشتنشاه و بکشتی نشسته بشیروان رفتن و از آنجا نزد رستم بیگ
رفتن و رستم بیگ ده ده بیگ را ده هزار مرد همراه سلطان حمزه
بجهت تسخیر قلعه طارم فرستادن بتاریخ سنه تسعمایه ۷۷ — ۷۶
فصل در فرستادن میرزا علی میر عبد الملك را بالشکر به پای
قلعه نور و خرابی الكه ملك جهانگیر نوبت اول در سنه احدی
و تسعمایه ۷۹ — ۷۸

فصل در فرستادن میرزا علی میر عبد الملك را نوبت دوم جهت
خرابی الكای ملك جهانگیر از راه قلعه زابگان بتاریخ سنه تسع
و تسعين و ثمانیاه ۸۳ — ۷۹

فصل در فرستادن میرزا علی کارگیا امیر کیا کوکی و لشکر لاهجان

وسپسالار رانکوه کارگیا حسام الدین بن کارگیا محمد ولشکر کرگیان
وکیا محمد کیا سپسالار تنکابن را بجهت خرابی الکة ملک جهانگیر
کرت چهارم وملك جهانگیر فرزند خود ملك كلوس را بخدمت میرزا
علی فرستاده مصالحه نمودن ۸۷ — ۸۳

فصل در فرستادن نواب میرزا علی کارگیا امیر کیا، کوکی و میر موسی
ولشکری را بجهت تسخیر قلعه طارم و عبد الباقی آمده لشکری را
شکست دادن ۸۹ — ۸۷

فصل در وفات ملك جهانگیر و كجكه طلبیدن ملك كلوس فرزند ملك
جهانگیر از میرزا علی و كومك دادن و ملك در دست برادر خود
ملك بیستون بقتل آمدن ۹۳ — ۹۰

فصل در فرستادن میرزا علی لشکر نوبت دوم بدارنا و آمدن میر عبد الکریم
و آقا رستم و میر کمال الدین فرزند میر شمس الدین بکومک لشکر
میرزا علی بدارنا و باز گشتن لشکر مازندران و محمد کیا از دارنا
از جانب میرزا علی بکجکه آقا رستم مازندران رفتن
و شرح آن ۹۶ — ۹۳

فصل در باز آمدن محمدی میرزا از فیروزکوه و استمداد کجکه از میرزا
علی نمودن و میرزا علی میر غیاث الدین را با پانصد سوار همراه او
گردانیدن و هزیمت الوند بیک و بقتل آمدن آیه سلطان و میر
غیاث الدین حکم طارم و قزوین و احشام پاپلو و احشام میر حسنی

از محمدی میرزا حاصل کرده عابد گشتن در سنهٔ سبع

وتسعین وثمانیاه ۹۶ — ۹۷

فصل در آمدن سلطان مراد فرزند یعقوب بیك بقزوین ومیرغیاث الدین

بلمسر آمدن وسلمان مراد داروغه بقزوین نصب فرمودن ۱۰۱ — ۹۹

فصل در بیان کیفیت حسب ونسب حضرت شاه اسمعیل وشرح تشریف

آوردن بگیلان وحضرت میرزا علی در حایت ورعایت ایشان سعی

بلیغ نمودن وآداب محافظت بتقدیم رسانیدن وبعد از هشت سال

شاه اسمعیل از میرزا علی رخصت طلبیده متوجه اردبیل شدن

وازانجا بنیاد خروج نهاده اعلام سلطنت بخطهٔ شیروان نصب فرموده

شیروانشاه را بقتل آوردن وشیح شاه فرزند شیروانشاه بخدمت

میرزا علی آمدن در تاریخ سنهٔ ست وتسعیاه ۱۰۹ — ۱۰۱

فصل در بیان کیفیت رسوخ بنیان خصومت وسبب ایفاقتنه وظهور مادهٔ

عداوت ومخالفة فیما بین میرزا علی وامیره اسحق بوساطهٔ افروختن

آتش افتان وافساد سپهسالار عباس وشرح آن ۱۱۰ — ۱۰۹

فصل در جمع آوردن لشکر بجهت تسخیر بیه پس وفرستادن میرزا علی

میر موسی را پازندران وتشریف آوردن میر عبد الکریم وآقا محمد

فرزند آقا رستم باشش هزار مرد بخدمت میرزا علی وآمدن

رکابزن برادر عباس بلشبنشاه وبقتل آوردن میر حسین میر عضد

در تاریخ سنهٔ سبع وتسعیاه ۱۱۴ — ۱۱۱

فصل در فرستادن حضرت میرزا علی سلطان حسن و سلطان هاشم و سلطان عباس و حکام مازندران و ملوک رستمداران جهت تسخیر بیه پس و رفتن ایشان بدافجا و هزیمت یافتن بتاریخ سنهٔ سبع و تسعماه ۱۲۵ — ۱۱۹

فصل در بیان کیفیت ساختن پل بوبر چولاب کیسم و شکستن پل و هزیمت یافتن لشکر و مصالحه نمودن با حکام بیه پس در تاریخ سنهٔ سبع و تسعماه ۱۳۱ — ۱۲۵

فصل در وفات امیره اسحق و جلوس امیره علاء الدین بن امیره دباغ و امیره علاء الدین در دست عباس و فرزندان امیره هند شفتی بقتل آمدن و جلوس امیره حسام الدین برادر امیره علاء الدین بتخت بیه پس در تاریخ سنهٔ سبع و تسعماه ۱۳۴ — ۱۳۱

فصل در شرح احوال ختنه سوری حضرت اعلاء پادشاهی سلطانی خانی خدایگانی سلطان احمد و برادرش سلطان محمد در تاریخ سنهٔ ثمان و تسعماه ۱۳۸ — ۱۳۴

فصل در فرستادن حضرت میرزا علی میر ملک را بکوهدم و فرزند امیره رستم که در خدمت میرزا علی بود همراه میرگردانید بحکومت کوهدم منصوب ساختن و قتل میر ملک در دست عباس بتاریخ سنهٔ ثمان و تسعماه ۱۴۵ — ۱۳۸

فصل در بیان رجوع منصب امارت میر ملک مرحوم و سپهسالاری رانکو بکیا

فریدون و قید میر غیاث الدین و شرح آن ۱۵۱ - ۱۴۵

فصل در بیان کیفیت قتل عباس در دست امیره حسام الدین و فرستادن

میرزا علی کیا فریدون را بر حمت آباد و آمدن برادر عباس رکابزن

و فرزند امیره هند شفتی بخدمت میرزا علی در دیلمان بتاریخ سنه

ثمان و تسعمایه ۱۵۳ - ۱۵۱

فصل در قصه وفات سلطان محمد فرزند بزرگترین سلطان حسن و باز

دادن میرزا علی برادر عباس رکابزن و فرزند سیاوش گسگری را

بامیره حسام الدین ۱۵۶ - ۱۵۳

فصل در رجوع نمودن حضرت میرزا علی طالغان را بسطان حسن

و ایضا فتنه بواسطه رسوخ عهد و میثاق فریدون با سلطان هاشم

و شرح آن ۱۵۹ - ۱۵۶

فصل در شرح قصه حضرت سلطان حسن باردوی شاهی در پای قلعه آستا

و گریختن میر غیاث الدین از خدمت میرزا علی و باردوی شاهی

رفتن در سنه تسع و تسعمایه ۱۶۴ - ۱۵۹

فصل در توجه حضرت سلطان حسن از طالغان بملاقات میرزا

علی در دیلمان و حالاتی چند که در آن وقت سانح گشته بود

و شرح آن ۱۷۰ - ۱۶۴

فصل در شرح کیفیت آمدن امیره حسام الدین بدیلمان و رفتن سلطان

هاشم و کارگیا محمد و فریدون از لاهجان باعساکر تمام گیلانات
برشت و هزیمت یافتن سپاه بیه پیش و ذکر آن حال بتاریخ سنهٔ تسع

و تسعایه ۱۷۰ — ۱۷۰

باب دوم در شرح قصهٔ قتل فریدون و عزل میرزا علی و جلوس سلطان
حسن بسطانت ممالک کوه و گیلان و آمدن امیره حسام الدین
از خورمه لات و باز دشت بلاهجان و رانکو و نهب و حرق و تاراج بتاریخ

سنهٔ عشر و تسعایه ۱۸۳ — ۱۷۰

فصل در فرستادن حضرت سلطان حسن ایچی نزد سلطان هاشم و حکام

رستمدار و مازندران ۱۸۳ — ۱۸۳

فصل در شرح احوال فرستادن حضرت سلطان حسن نواب عالی سلطانی
خانی را باردوی شاهی باصفهان و بیرام بیگ را پیش گرفته آوردن

بتاریخ سنهٔ عشر و تسعایه ۱۹۶ — ۱۸۶

فصل در فرستادن سلطان حسن حضرت اعلای خانی را دوم باره باردوی
شاهی و حضرت خانی باتفاق بیرام بیگ متوجه اردوشدن و شرح

آن ۲۰۰ — ۱۹۶

فصل در شرح قصهٔ سلطان هاشم و بالشکر بکر جیان جلوس نمودن و بسختسر
استحکام فرموده بمقابله و محاربهٔ حضرت سلطان حسن شروع نموده
هزیمت یافتن و سلطان هاشم مازندران رفتن در تاریخ سنهٔ اهدی

عشر و تسعایه ۲۱۸ — ۲۰۶

فصل در قصه درجه شهادت یافتن سلطان حسن در دست میرزا علی
وشهادت میرزا علی در دست بو سعید میر وکالجار وباردوی شاهی
رفتن حضرت اعلاء خانی بتاریخ سنه احدى عشر وتسعمایه ۲۴۴ - ۲۱۹
قصه سدید ومیر حسین اسوار وکیا جلال الدین فرزند کیا رکابزن دیلمانی
وسدید را از خدمت اعلاء خانی طلبیده به آردو بردن وجس وقید
او ۲۴۸ - ۲۴۵

باب سیم در ابتدای سلطنت اعلاء شهریاری خانی وخبر قتل میرزا علی
جهت نواب خدایگانی باردوی شاهی وانصرافی رکاب همایون از
آردو وقتل بو سعید میر وکالجار وجلوس بتخت رانکوه بتاریخ سنه
احدی عشر وتسعمایه ۲۹۱ - ۲۴۹

فصل در ذکر کیفیت توجه رکاب فلک قدر شاهی پادشاهی بقصد تسخیر
ممالک بیه پس ونواب عالی خانی باسپاه ظفر پناه بمقام خورمه
لات شرف صحبت ملازمان اعلاء شهریاری شاهی دریافتن بتاریخ
احدی عشر وتسعمایه وشرح آن ۲۷۱ - ۲۹۱

فصل در بیان کیفیت فتح قلعه پلنگ در دست ندبیر وخطوات رای منیر
حضرت اعلاء خانی وتعیین کوتوال وضبط ونسق آن در تاریخ سنه اثنی
عشر وتسعمایه ۲۷۴ - ۲۷۱

فصل در شرح کافر نعمتی سدید بموافقت علیجان دیکنی واخوان واقوام
ایشان وجس سلطان عباس وقتل بعضی ملازمان در تاریخ سنه
اثنی عشر وتسعمایه ۲۹۵ - ۲۷۴

فصل در آمدن سلطان هاشم از رستمدار بجانب گیلان و قتل او در تاریخ
سنه اثنی عشر و تسعمایه ۳۰۱ — ۲۹۵

فصل در ظهور شیطنت و سفیهی و خشونت سدید و دست تطاول از حد
بیرون کردن و قتل او در تاریخ سنه اثنی عشر و تسعمایه ۳۱۴ — ۳۰۲

فصل در تمهید مقدمات تشریف آوردن ملك اشرف اعظم ملوك رستمدار
بآستانه اعلاء خانی کامنگار جهت استمداد جند و عسکر و شرح قتل
ملك بیستون حاکم نور در دست حرم در تاریخ سنه ثلث عشر
و تسعمایه ۳۱۹ — ۳۱۴

فصل در فرستادن ایچی برسم پیشکشی و اخلاص باردوی همایون شاهی
و تشریف آوردن ملك کلوس بخدمت اعلاء پادشاهی خانی در تاریخ
سنه [ثلث عشر] و تسعمایه ۳۲۲ — ۳۱۹

شرح وقوع واقعات و سوانح حالات در ایام خلافت اعلاء سلطانی خلیفه
الرحمانی در تاریخ سنه و تسعمایه ۳۳۲ — ۳۲۲

فصل در شرح ظهور عداوت امیره حسام الدین و محاربه و مقابله در نوکورا
بتاریخ سنه اربع عشر و تسعمایه ۳۴۵ — ۳۳۲

فصل کیفیت رجوع حکومت الموت بکارگیا هادی کیا و حالاتی چند که
دران اوان ست وقوع یافته بود بتاریخ سنه [اربع عشر] و
تسعمایه ۳۵۱ — ۳۴۵

فصل تمهید مقدمات آمدن سید شریف از مازندران و فرستادن ملك
بهمن فرزند ملك بیستون ایچی خود را همراه سید مذکور جهت
التماس عهد و میثاق استدعای قلعه هرسی و رجوع قلعه ملك بهمن
و شرح آن بتاريخ سنه [خمس عشر] و تسعماية ۳۵۴ — ۳۵۱

شرح آمدن خلیفه سید علی ایچی امیره بابکاول شاهی و حکم لشتن شاه
و مخالفت امیره حسام الدین و بنای بنه بر بدزده بن و روانه
گردانیدن کلرگیا امیر کیای کوکی باردوی شاهی بتاريخ سنه خمس
عشر و تسعماية ۳۴۲ — ۳۵۴

فصل در بیان کیفیت رفتن امیره ساسان بجهت مصالحه نزد امیره حسام الدین
و شرح آن بتاريخ سنه [خمس عشر] و تسعماية ۳۹۵ — ۳۹۲

فصل در توضیح عزیمت توجه رکاب همایون اعلایی خانی باردوی شاهی
نوبت چهارم در تاریخ سنه ست عشر و تسعماية ۳۸۰ — ۳۹۵

فصل بیان مقدمات بنای قلعه مبارکه سی هزار و قصه قتل شاهی بیك
خان در دست نواب شاهی و فتح خراسان بتاريخ سنه ست عشر
و تسعماية ۳۸۳ — ۳۸۰

فصل ذکر ولادت حضرت شاه و شاهزاده عالیان سلطان سید علی کیا طول
الله تعالی عمره فی ظل والد بتاريخ سنه ست عشر و تسعماية ۳۸۶ — ۳۸۳

ذکر عهد و میثاق نواب سلطانی با حضرت میر عبد الکریم و اقا رستم
بتاریخ سنه [سبع عشر] و تسعماية ۳۸۷ — ۳۸۹

شرح حالانی که از گردش زمانی و ادوار فلکی حادث گشته بود بتاریخ

سنه [سبع عشر] و تسعایه ۳۹۱ — ۳۸۸

ذکر تحولاتی که نواب شاهی بسلاطین و حکام مازندران فرموده بود

در تاریخ سنه [سبع عشر] و تسعایه ۳۹۳ — ۳۹۱

ذکر وصلت اعلاء سلطانی باملك كلوس و آمدن صارو پیروی بحدود

قزوین نوبت دوم بعزم تسخیر بیه پس و شرح محاربه شاه پادشاه

باسلطان سلیمشاه رومی بتاریخ سنه عشرين و تسعایه ۳۹۵ — ۳۹۳

تذییل تاریخ بتفصیل مکارم اوصافی و سعت اخلاق پادشاه فایق و سابق

حکام اسلاف سلطان احمد خان خلد ملکه و سلطانه بتاریخ سنه [احدی

عشرين] و تسعایه ۳۹۸ — ۳۹۵

ذکر نقض عهد ملك بهمن باملك كلوس و جانین ملکین سعادت خدمت

و شرف ملازمت اعلاء خانی جهانبانی بدیلمان مبارک دریافتن و شرم

آداب تجرید عهد ایشان ۴۰۲ — ۳۹۸

خاتمه کتاب بهدم ذات اقدس اعلائی کامکاری و شرح و بسط انشای

تاریخ خانی ۴۰۴ — ۴۰۲

تاریخ خلافت

ابتدای سخن آن به که کند اهل کمال * بشنای ملک الملك خدای
 متعال * اما چون طوطیه هد و ثنائی که سزاوار ذات بیهمتا و فراخور صفات
 بلا انتها حضرت مُنعم ییچون و چرا باشد مرقوم کلك مهندسان اعصار
 و منقوش صفحات دفاتر مورخان ادوار نیست و ازان حیثیت که ذات
 صدیت بدلول اِنَّكَ حَبِيْبٌ مَّجِيْدٌ منعوت و موصوفست متکلم نعت ربوبیت
 جز آنکه دست تدبیر در عروه تقصیر زند و بمنطوق شریف سُبْحَانَكَ مَا عَرَفْنَاكَ
 حَقَّ مَعْرِفَتِكَ وَسُبْحَانَكَ مَا شَكَرْنَاكَ حَقَّ شُكْرِكَ مَتَسَكٌ گردد تسکى ندارد چه
 باوجود تجدد هرگونه الطای بی پایان که بشارت و اِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا

تَحْصُوفًا به بندگان شرف اختصاص می یابد و هر لحظه بظواهر لطیفه و کثیفه
اعیان موحوده فایض میگردد از بسنه زبانان حیران کمال جمال و تشنه
لبان زلال وصال حضرت ذو الجلال چه آید که ذات احدیت را شاید بَیْتِ
هیچ دل را بکنه اوره نیست * عقل و جان از کمالش آگه نیست * سست
جولان زعز دانش وهم * تنگ میدان زکنه و صفش فهم * شَعْرُهُ الَّذِي
أَحَدَتْ الْأَشْيَاءَ مَبْتَدِعًا * فَكَيْفَ يَدْرِكُهُ مُسْتَحَدَّتُ النَّسَمِ * وگرجرات بنعتی
میکنم آن هم بدان ماند که موری زبان ناج سلیمانرا بها گوید و درود
نامتناهی بر مظهر الطافی الهی محمد الامی العربی الهاشی صلوات الله
علیه و علی آله و اصحابه الطاهرين الهادين بَیْتِ امی گویا بزبان فصیح *
از الف آدم و میم مسیح * ماه نگین دار زبرجد شدست * خانم او نام محمد
شدست * ناج تو و تخت نو دارد جهان * تخت زمین آمد و تاج آسمان *
شَعْرَ بَائِي لِسَانِ أَهْمَدَ السَّيِّدِ الَّذِي * عَلَيَّ مِنْكَ الْجُوزَاءُ مِنْ حَمِيْدًا *
و بر آل و اصحاب و بنی اعمام او که سیارات ساوی و ملائکه ارضی و ثمره شجره
رسالت و ولایت اند باد و بعد زبان خامه مشکین عمامه را برقم معنی بَیْتِ
آنچه برآید بزبان قلم * نیست به از حد ولی النعم * عطرسا گردانیده
مشام جان را بعبیر مدح خداوند جهانپناه مهبط تأییدات آله آفتاب سماء
سلطنت و عدالت بدر فلك جلاله و خلافت سید السلاطین سند الخواقین
افتخار آل طه و یس کهن ممالک الاسلام ملجأ ملوک الایام المشرق من
جبهته نور التقی الموبد من رب الارض والسماء وَذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ

بِشَاءِ الْمَوْقِقِ بِتَوْفِيقَاتِ مَلِكِ الْأَمْرِ خَانَ بْنِ خَانَ سُلْطَانَ أَحْمَدِ خَانَ
 أَبَدَ اللَّهُ تَعَالَى ظِلَالَ جَلَالَ سُلْطَانِهِ وَأَفَاضَ عَلَيَّ كَافَةَ الْبِرَابَا ذَوَارِفِ إِحْسَانِهِ
 مَرُوحٍ وَأَسُودَهُ كَيْفِيَّةَ تَالِيفِ ابْنِ تَارِيخِ رَا بِطَالَعَانَ مَطَالَعَهُ رُوشَنِ سَازِيمِ
 نَا شَارِعِ رَا شُرُوعِ بِيصِيرَتِ بَاشِدِ وَبِرِ حَقِيقَتِ حَالِ الْاطْلَاعِ يَا بِنْدِ جُونِ وَضَعِ
 سُلْطَنَتِ نَوَابِ اَعْلَى حَضْرَتِ خُورْشِيدِ فَلَكَ دَوَّارِ سَابِهَ كَرْدِگَرِ بَقَانُونِ عَوَاطِفِ
 رَبَّانِي حَالِي وَبِتَوْفِيقَاتِ اَلْهَى مَتَعَالَى بُوْدِ وَمَضْمُونِ لَوْلَا بَدَائِعُ صُنْعِ اَللّٰهِ مَا
 ثَبَّتَتْ نِلكَ الْمَكَارِمِ فِي لَحْمٍ وَفِي عَصَبٍ مُوَكَّدِ ابْنِ مَعَانِي وَطَبِيعِ لَطِيفِ مَدْرِكِ
 اُمُورِ وَمَطْلَعِ كَيْفِيَّاتِ اَحْوَالِ عَصُورِ وَدَهْوَرِ بُوَسْبِلَهُ ذَوْقِ مَطَالَعَهُ تَارِيخِ تَالِيفِ
 مِيرِ صَافِي ضَمِيرِ مِيرِ ظَهْرِ كِهَ حَاكِمِ زَادَهُ مَارَزَنْدَرَانَ وَدِرِ زَمَانِ خِلَافَتِ
 حَضْرَتِ سُلْطَانِ مُحَمَّدِ وَحَضْرَتِ مِيرِزَا عَلِيِّ كُوكَبِ سَعَادَتِ بِنُورِ اِمَارَتِ وَجَلَالَتِ
 تَابِنْدِهِ وَدِرِخْشَانَ اَطْلَاعِ يَافْتَنِ كِهَ اِنْتِهَاءِ تَارِيخِ اِمِيرِ كَبِيرِ قَرِيبِ غُرُوبِ اَقْتَابِ
 عَمْرِ سُلْطَانِ مُحَمَّدِ مَغْفُورِ وَاوَانَ طُلُوعِ كُوكَبِ سُلْطَنَتِ مِيرِزَا عَلِيِّ مَبْرُورِ بُوْدِ
 وَمَشْرَبِ اَعْلَى مَقْتَضَى اِنْشَاءِ تَارِيخِ وَاِبْنِ چَاشَنِي مَلَايِمِ مِزَاقِ وَاِبْنِ مَقْرَجِ
 مُوَافِقِ مِزَاجِ بَاوَجُودِ اَنكَهَ اَزِ اِبْتِدَاءِ طُلُوعِ اِخْتِرَاعِ خِلَافَتِ وَجِهَانِبَانِي بَدَارِ
 لُوجِ سُلْطَنَتِ وَحُكُومَتِ وَكَاْمِرَانِي اَزِ تَارِيخِ هَجْرِي نِهْصِدِ وَدِهَ گِذْشْتِهَ وَدِرَانَ
 وَفَتِ سَنِّ مَبَارَكَشِ اَزِ پَانزْدِهَ تَجَاوُزِ نِنْمُودِهَ وَاَزِ بِنِيَانِ اِخْتِرَاعِ وَاسْتِخْرَاجِ
 اِبْنِ تَارِيخِ كِهَ مَسْمُومِ بَتَارِيخِ خَانِي اِسْتِ اَزِ يِيسْتِ وَبِنِجِ دِرِ نِگِذْشْتِهَ اَكْبِنَهَ
 ضَمِيرِشِ اَزِ صِيقَلِ تِجَارِبِ رُوزْگَارِ نِچِنَانَ جَلَا پَزِيرِ گِشْتِهَ بُوْدِ كِهَ بَرِ رَايِ
 مُشْكَلِ كِشَايِشِ دَقِيقَهَ نَامِرْعِي مَانْدِ يِيسْتِ ضَمِيرِ وَفِرْدَمَنْدِ وَصَاحِبِ ضَمِيرِ *

بدولت جوان و بندبیر پیر * ز درکش تخیر شده عقل کل * زرایش یکی
 شعله بدر منیر * و حوادث اعصار و تغیرات امصار را که بنور فراست
 دریافته و فواید و نقصانات را دانسته بود ذمت همه و بنیت نیت بتجدید
 این مراسم و امیای این مکارم مصروف و معطوف فرموده نهال باغ سخن را
 بزلال تقریر تازه گردانیده صور کیفیات که از قوت بفعل آمده بود از فوت
 و موت سلطان محمد مرحوم تا زمان این سعادت هر چه در حیطه شعور
 و وقوف درآورده با حضرت معتمد الدولة السلطانیه سراجاً قاسماً لاقسام
 الخصایل که از کبار خواص دولت و درجات تربیت باقاصی کمال یافته
 و واقف مزاج خاص و محرم خلوت اختصاص بود و در فنون کاردانی آینی
 و در حلم غایتی و بذهن مستقیم استقبال تدابیر صایبه مینمود در هر باب
 مطارحه مقالات میفرمود و بنده دیرین علی بن شمس الدین بن حاجی حسین
 را بتحریر و تسوید این تاریخ مخصوص التفات گردانیده اتباع آنرا فوز
 بسعادت دارین و دولت کونین دانسته من الفاتحة الى الخاتمة مجال تخلف
 احدی از مدلول مضامین شریقه مجال شمرده و اطاعت فرض دانسته آن
 اشارت بانقیاد پیوست و از حضرت عزت جهت اتمام حصول این مقصد بدرقه
 توفیق طلبید بیت ره بسر منزل مقصود نشاید بردن * گر درین ضابطه
 لطفش نکند همراهی * والله الموفق وهو المعین ومنه الاستعانة وعلیه
 التکلان * بعد از استسعاد لسان اخلاص بنشر شمه از صفات محمدت آیات
 حضرت اعلاء خانی و شستن دهان به آب زندگی مخترع این تالیف سیدنا

وسلطاننا خان بن خان سلطان احمد خان خلد ظلالة تهید مقدمات
وفهرست فصول کتاب را بسه باب حصر فرمودند باب اول در قصه آخر
حکومت سلطان محمد مرحوم و کوچسپهانرا بسطان حسن مبرور رجوع فرمودن
ویگونگی وفات سلطان محمد و جلوس حضرت میرزا علی بحکومت و فتوحات
زمان سلطنت و او ان سعادت و موادث ایام حکومت باب دوم در بیان
قصه سلطنت حضرت سلطان حسن و عزل میرزا علی و قتل میرزا علی
و قتل سلطان حسن و شرح درجه شهادت یافتن ایشان و کیفیت آن باب سوم
در شرح خلافت و عدالت و سلطنت حضرت اعلاء سلطانی جهانبانی نوشیروانی
سلطان احمد خان خلد خلافت و سلطنته و ذکر وقوع حالات ایام سلطنت
و خلافت افتتاح اتشاه این تاریخ در محرم سنه امدی عشرین و تسعایه ست
وقوع یافت و منه الاستعانة باتمامه

باب اول در تهید مقدمات خاتمه سلطنت سلطان محمد
مرحوم مغفور و رجوع کوچسپهان بحضرت سلطان حسن
و ابتدای حکومت میرزا علی علیه المغفرة حضرت سلطان محمد
مرحوم پادشاهی بود عادل و کریم و رحیم و رؤف و شفیق بر خلق و خلیق و خلیط
و مجموعه اوصاف هیبه و یکمالات علمی و علی حکمی آراسته و از کمال اغتلاط حکام
دار المرز از آستارا تا استارآباد با ایشان در مقام اطاعت و یکجہنی و موافقت
و دوسنی و عود عهد و سلسله ایتلافی با سلاطین و ملوک و حکام و خواقین روزگار
بقواعد عهد و قوانین میثاق مبرم و مستحکم و مملکت آبدان و رعیت و رعایا

از فرات عدل (م او) محظوظ چه بهترین نعمتی و خوبترین عطیتی طوایف انام و خلائق ایام را نجابت اولادست و از فیض فضل ربّانی حضرت ایشانرا اولاد ذکور شش نفر ارزانی شده بود اول واقدم و خلف و اکرم حضرت میرزا علی که ولی عهد سلطان محمد مرحوم بود و تعریف خصایل حمیده و اطوار پسندیده در بسط باب سلطنت و حکومت ایشان خواهد آمد بعد ازین حضرت سلطان حسن که موصوفی بصفات احسان و منعمت بسیرت حسن و در آیین خلافت و شجاعت و سخاوت عدیم المثل و بحکم الولد الحرّ یقتدی بآبائه الفرّ سیرت کریمه اب بزرگوار را شعار روزگار خود ساخته روزنامه اوقات بود و در باغ خلافت نهالی که جمیع انام ایام از میوه احسان برخوردار می یافتند بعد ازین سلطان حسین و بعد سلطان هاشم و بعد سلطان حمزه و بعد سلطان عباس که همه کلمگار و متحلی بنیایت کردگار و بسبب نفوس انواع قابلیتات که حضرت سلطان محمد مرحوم بنسبت سلطان حسن نموده بود حکومت کوچسپهان را نامزد استحقاق و استعداد ایشان کرد و بوی ارزانی داشت و در تاریخ سنه اثنی وثمانین و ثمانمیه بنواب حضرت سلطان حسن رجوع فرمود چون آن محل فصل شتا بود و شتاب شتا از حدود اعتدال متجاوز فلهدا اوقات مبارکات بسام گذرانیدند و موسم بهار که لیل و نهار تغلوت نمیکرد نشاط شکار و گشت بخاطر شریف گذشت و گشت چاکرود و کسب هواهای سردسیر نصیم خاطر گشت و دران هواهای لطیف ازمان صحبت باندماء حضرت و امرای عالی مرتبت و ارکان سعادت بفرغت بسر آوردند و در زمستان دیگر بعضی اوقات

بجا کرد و بعضی ازمان بسام صورت فرار گرفت و در بهار عزیمت شکار بر خاطر شریف لطیف نقش بست قضارا چون در انقضاء عمر حضرت سلطان محمد مرحوم قصد تمام بود بر مزاج مبارکش زحمت و جمع معده اعاده کرد و منجر و منفی با استمرار زحمت گشت اطبا که شروع بهالجه کردند مؤدی بصحت تمام شد و دران اوقات ایچی سلطان خلیل والی عراق که بخدمت میرسید حضرت سلطان محمد و ظایف استقبال مرعی داشت و لوازم تعظیم بتقدیم رسانید اتفاقا دران شب باز زحمت اعاده نمود و اشتداد و جمع معده استیلابی تمام یافت و در نخت سمام بتاریخ سنه ثلث و ثمانین و ثمانمابه هنگام صبح را هنگامه وداع کرد و همای روح از آشیان بدن پرواز گرفت و بر مودای اِرْجِی اِلٰی رَبِّکِ رَاضِیَةً مَرْضِیَّةً بعالم قدس پیوست و جسد شریف از هم صحبتی روح لطیف بهجور ماند بیت بر سرای کهنه دلگیر دنیا دل منه * رفت جان بردار و بار دل درین منزل منه * ساحل دریای جان آشوب مرگست این سرای * هان بتیس از موج دریا بار بر ساحل منه * چون جزع و فزع بر فوت و موت حضرت سلطان مرحوم مغفور سعید بغایت و نهایت رسید چنانچه گوش از صدای فریاد و فغان پرگشته بود و دران مجال کثرت حزن و ملال در جمیع خواطر اهل بلاد و ممالک جمع آمد و اثر آن بهمه طباع سرایت کرده بیت زبس نالش زار و زبس جزع * بگردون برآمد خروش فزع * در مابین شرایط نکین حضرت سلطان سعید امراء صاحب دید وسیله صواب و صلاح گشته حضرت سلطان حسن را جهت حضرت

میرزا علی عهد دادند و بعد جسر پاك را بخاك گشته جاك مرغون گردانیدند بعد از اتمام شرایط تعزیت و انقضاء مصیبت چون حضرت سلطان حسن با حضرت میرزا علی هم عهد بود دیگر برادرانرا هم عهد فرمودند و سلطنت را بحضرت میرزا علی ارزانی داشتند و دران مصیبت نظر حقایق بین حضرت میرزا علی تمادی حزن و ملال و اندوه و کللال را مناسب سامت دولت و اقبال بی انتقال نمیدید و یعنی این بیت تسکین خواطر میداد بیت چو شد کسوت عمر بی تار و بود * چه سود از لباس سبه با کبود * و در خواطر نوازی و تسلی برادران و دلداری ایشان مشغول گشت و ولایت لشتنشاه را جهت حضرت سلطان حسن اضافه کورسفهان گردانید و دیگر برادرانرا بانواع نوازشها فرمود و گرد کدورت حزن و ملال از چهره آمال ایشان بایادی مکارم و احسان و الطاف بی پایان بزدود و یکسوت مکرمت و انعام مرحمت قامت احوال و نهال آمال همه را بیا راست و تمام امرا و اعیان و اخلا و خلان و اکابر و اشراف و مرسوم خواره را بخلعنها بنواخت و جراحت سینه مصیبت زدگانرا بهرام همراه شفا کرامت کرد و کیسه آمال جمله را از نفود هرگونه الطاف مبلو ساخت

فصل در ابتدای حکومت میرزا علی و شرح اطوار عدل و فتوحات و وقایع زمان سلطنت چون حضرت سلطان محمد علیه الرحمة در وقت هیوة خود سلطنت لاهجان را در تاریخ سنه اثنی ستین و ثمانیاه بحضرت میرزا علی ارزانی داشته بود و از مواهب کرامت هو اللّٰهی

جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ بِحَسَبِ مَا نَصَبَ وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ سَأَلْنَا عَذَابَ الْإِثْمِ
 وبواعث همه ودواعی نیت مقتضی عدل وانصافی و رفع ظلم و اجحافی و افاضت
 خیرات و صفات و باهر طائفه بقدر قابلیت از خورشید مکرمت پرتو
 التفات می انداخت و مقاصد و آمال باسعافی و اجماع مقرون میساخت
 و مضمون این بیت روح محض است تنش عقل مجرد ذاتش * که چو این
 هردو وجودش همه علم و شرفست * هر کرا گوهر نام نو بر آمد بزبان *
 دهش چون دهن سگه پر از سیم و زر است * موکد معانی صفات کامله آمد
 و از آثار عدل یکی این بود که در وقت نفاذ امر دین صولت غیرت را
 با حکم قرین میگردانید و وصایا حضرت سلطان مغفور را نصب العین
 ضمیر آفتاب تنویر خود گردانید دقیقه فرو نگذاشت و از شارع اشارت قدم
 بیرون نهاد و بدین ارادت تلقی نموده بود از جمله وصایا حضرت سلطان
 محمد مرحوم این بود که مدتیست که رفع بدعه زنه زر تصمیم خاطر است
 و این سعادت مساعدت من نشود زنه زر که در رفع این بدعه چنان نمایند
 که قاعده نیک نامی و بناء عدل گستری مشید ماند با وجود آنکه اخلاق
 مرضیه و خواص حسنه میرزا علی مرحوم مستوجب عدالت و مرحمت و هم
 بنیان ظلم و جور بود و این وصیت مطابق اخلاص و اعتقاد او بود نعلل جایز
 نشرده بدعه زنه زر و مرده سورانه را از قلم روه خود غیر از تنکابن که
 در آن وقت حاکم کارگیا بجی کیا بود و سر اطاعت از جاده انقیاد منحرف
 میداشت و قصه او خواهد آمدن دیگر بهمه ولایات خود انداخت و موکد

بلغت نامه گردانید و یوما فیوما مراتب بر مراتب دین پروری و روانب عدل گستری مزیت تمام می یافت و بد بیضاء مکرمت حات ملت مصطفوی و عداة طریقت مرتضوی علیها صلوة الله الرحمن وبقدم عدل فارس مبادین دین و حارس شرع مبین بود و مطالعه دفتر خیرات روزنامه اوقات شریفه خود ساخته و تعمیم صدقات و خیرات بر اطراف و اکناف انتشار تمام داشت بیت اوصافی کمالات تو از شرح فزونست * وصف نه باندازه فکر بشر آمد *

فصل در حبس و قید شاه منصور و سلطان حسن کوکی و یحیی کیا و نصب سلطان حسین بن سلطان محمد بکر جیان چون حضرت میرزا علی مرحوم مبرور از هوا بلاق دیلمان نقل بهول گیلان رانکوه نمود نقوش تخیلات فاسد و تصورات باطله بدیهة الفساد مبطله للمعاد نشاه حکومت و بها نگیری شاه منصور و یحیی کیا بر مرآت ضایر علیه محسوس و مرئی گشته و فتنه که در حین وفات سلطان محمد مرحوم شاه منصور از شقاوت در دل داشت و این سر باخواجه محمود خلیفه که ناظر لاهجان بود در میان نهاده و بغریب مکر سلسله غایبانه عهد را خواست که مستحکم گرداند حضرت میرزا علی مرحوم بدین معنی مطلع گشته صداء این ندا از هائف تقریر کارگیا حسام الدین فرزند کارگیا محمد که خانواده و رستر لاهجان بود بگوش میرزا علی مغفور رسیده حسد جسارت ایشان در دل پاک جا گرفته چون شاه منصور میخواست که معدرات فتنه را مرتب سازد و بایحیی کیا در سازد بدین اندیشه باطل از حضرت

میرزا علی طلب رخصت نمود که بنزد پدر خود بکر جیان میروم بر مصداق
 آیه کریمه وَلَا يَجِيْقُ الْكُفْرُ النَّسِيْبُ إِلَّا بِأَهْلِهِ جغد فتنه که در دل او بیضه
 محال نهاده بود و در هواء جهل و ضلالت پرواز گرفته عاقبت سایه شامت بر
 حال او انداخت و روز دولت او تار بکتر از شب دبحور گشت میرزا علی
 مغفور که ازین قصه آگاه بود او را طلبیده پیرانکوه آورد و مقید ساخت و بقلعه
 لیسر فرستاد و بجهت جبر کسر خاطر شاه یحیی برسم معذرت پیغام فرمود
 که تو اب الوقت مایی و مارا با تو در هیچ باب مضایقه نیست بسبب جسارت
 و فضولی و طغیان و جهولی و تصور باطل و خیال محال که شاه منصور در ضمیر
 داشت بر فحوا آیه کریمه وَيَبْثُغُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ اعمال او وسیله و یال
 او گشته مستوجب گوشمال و ادب بلیغ شد چه کمال همت معرض طمع ملک
 نست و یقدر استعدادی که از موهبت الهی در بد و فطرت حاصل گشته قانعیم
 و ترغیب بر تیسیر معاش ملل و ازاحت شرور علل و رفع ظلم و کدورت از
 ارباب دین و دول شعار روزگار خود ساخته مثل است که بینا چون از جاده
 منحرفی شود و بطلمت چاه افتد ملوم است نه مرحوم هر کسی که استعمال
 بخدایع طبعی کند بر مقتضای آیه کریمه يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا
 يُخَادِعُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ گرفتار اعمال خود گشته از سعادت ناقص
 و از دولت محروم مانند بیت مبادا کس بفعل خویش مغرور * که مغروری
 کلاه از سر کند دور * پاشجا همپنان تعلق بدان حضرت دارد از فرزندان
 هر کدام را که مستحق حکومت دانند تفویض فرمایند شاه یحیی مردی بود

جهان دیده و سخنها پسندیده صواب اندیش که مستخمن طباع و مقبول
 اساع باشد قبول داشتن از موهبت الهی میدانست بر مقتضای صلاح دید
 میرزا علی میرور که کوته پاشا را بشاه شجاع ارزانی داشت بعد از
 حصول این مقصود دو مقام قید سلطان حسین کوکی درآمده رجوع این
 امر بکارگیا محمد که سپهسالار لاهجان بود فرمود او نیز اکسیر این امر را
 کیمیا و جود خود دانسته باینست سی سوار شب الغار بکوه برد و چون
 آفتاب دامن گیر شب غفلت سلطان حسین گشته پای دولت او را برکاب
 نکبت بند کرده متوجه لاهجان شد چون حرارت هوا، قشلاق مستوجب انتفاء
 بردت بود مزاج شریف میرزا علی مرحوم میل هوا اعتدال کرد و همچنان
 متوجه بلاق گشت و عنان سعادت بدیلجان منعطف فرمود و اوقات بخیر
 و خور میگذرانید موسم پائیز خبر برگ ریز عمر شاه بجایی رسید که دعوت
 حو را لبیک گفته است میرزا علی را از غایت رحم خاطر منالم گشت و از
 باد فوت پتو بزرگوار جراثم ریش تازه شد و جوهر اشک از دیک بیرون
 ریخت و گوهر معنی این بیت از دُرچ لعل بگشود * که بر کس نماند سر آه
 سپنج * نه کام دل و پادشاهی و گنج * بعد از فراغ اندیشه روزگار قطب وار
 برکز مدار دولت فرار گرفت و روانج هوا گیلان استشمام نمود و عزیمت
 گیلان تصمیم خاطر انور گشت و برادر دل برانکوه نقل فرمود ورقم غدر و مکر
 بجایی کیا که بر صفحه ضمیر ثبت شک و مملکه یافته حجت خسروانه بهیچ وجه
 تحمل آنرا رخصت نمیداد و باندیشه دفع و رفع بجایی کیا مشغول گشت و دران

زمان کسی که بملك سخن یگانه و بعیار محك عقلی فرزانه و وثوق بحماطت
 اسرار و رفع اشارار و اعتماد برعایت حرمت و ناموس و حیث باشد میر
 عبد الملك شهید بود میرزا علی انار الله برهانه اورا پیش خود خواند
 عقد گوهر بکشود و نقوش تصورات بدیهة الفساد بجیبی کیا مذکور را که
 ضابطه ضمیر منیر بود بدو بنمود و راء عقلا کشاء را بندارک هجوم خیالات
 بجیبی کیا برگماشت و نزد ملك تاج الدولة که حاکم رستمدار بود و نزد ملك
 جهانگیر پیغام فرستاد که قصد انتقام بجیبی کیا از خاطر سر برزده و بجبهت
 حبس او از اینجانب لشکر مرتب است و بتقدیر فرض اگر اورا اطلاعی
 حاصل شود و حصانت کوهسار آن دیلر را استظهار سازد و از انجا فرار اختیار
 کند توقع که بحفاظت آن حدود چون رسم عهد شرایط استحکام و انضباط
 مسلوك دارند و راه نجات برو مسدود گرد لند و خبر ظهور انوز و بجبهت دفع
 او اینجانب کجکه طلب کردن را شهرت دهند و بجبهت دفع انوز لشکر معد
 ساختن نزد بجیبی کیا هم پیغام کرد و میر عبد الملك را روانه ساخت و شروع
 بتپه نمودن لشکر و تدبیر آن نمود لشکر شکور را بسرداری کیا تاج الدین
 و لشکر سام و لشکر رانکورا خبر داد و اینصورت اشتها یافته بود که لشکر
 بجبهت انوز مقرر شک است چون جنود مهیا شدند میرزا علی بالشکر
 سالار خلوت کرد و بلسان و ما ینطق عن الهوی فرمود که هیچکس را در
 ازالت نعم و اناضت کرم بی مشیت حضرة کریم الاکرم دست رسی و اختیاری
 نیست و آنچه مقتضای ارادت حق است از عدم بوجود می آید که یفعل

اللَّهِ مَا يَشَاءُ وَيَحْكُمُ مَا يُرِيدُ چون حضرت حق جل جلاله بر مخدعت طبیعت
و مخالفات هوا و رغبت و ظهور فسادی که در نفس شریر یحیی کیا متمکن بود
واقف و آگاه خواست خود را بتوسط تدبیر من مقدر ساخت و گرنه دواعی
انسانی را در مقدرات الهی اثری نیست و افعال و مقدرات سبحانی همه
خیر محض است صلاح درانست که چون جمیع شاه تاجزده بن برده از اجما شب
الغار به تنکابن ببرند و یحیی کیا را مضبوط بیارند سرداران اطاعت امر
اولی الامر فرض شمرده بر حسب اشاره قیام نموده الغار به تنکابن بردند
علی الصباح یحیی کیا دستگیر گشت او را از اجما مضبوط برانکو آوردند
و تنکابن را ببر سید که برادر یحیی کیا بود رجوع فرمودند و حکومت کرمیانرا
بسلطان حسین فرزند سلطان محمد مرحوم دادند و او بعد از حکومت یکسال
بجوار حق پیوست و یحیی کیا بعد از سه سال بمرگ خدایی فوت گشت

فصل در عزل میر سید و نصب سلطان هاشم در تنکابن
بتاریخ سنه احدی تسعین و ثمانمائه چون رتبه سلطنت و حکومت
امر عالی و مستحق این امر کسی تواند بود که متحلی بکمال عقل و حلم
و مسن معاش و کریم خلق و آمیزگار و در ضبط امور دین و دولت ثابت و راسخ
و متبیط و بقوت عقل و راء صایب از ابناء عصر در امور عظام ممتاز و از
محدثات مجترب و در اخذ و عطا رعایت حد وسط واجب داند و بر تساوی
امزه راغب و محفظ قوانین عدالت در میان اهل بلد مخصوص بود هر چند
میرزا علی مرحوم در اطوار میر سید ملاحظه می نمود یکی ازین خصایل

مذکوره موجود ندید بیت پادشاهی کار آسان نیست ای دل جان بیاز *
ورنه گوی عشق نتوان زد بپوگان هوس * واینچنین کس را بر سر خلق
گماشتن ظلم صریح بود ازین جهت میر سید را از حکومت تنکابن معزول
ساخت و چون ذات میرزا علی مغبور بخبر موصوف بود و خیر او با عموم برایا
متساوی خصوصا با برادران که عنایت کامله بر اصلاح احوال و تفریح
خواطر و معاش و مال ایشان محصور میداشت و شب و روز منتظر فرصت
که لطیفه ربانی بصورت حکمه سعادتى که از انکاس و انحطاط ایمن باشد
و تقلب احوال را درو اثری زیاده نبود مهیا گرداند ماده این شفقت
در ضمیر میرزا علی مستودع بود و با وجود آنکه ولادت میرزا علی در سال
قران علویین شده اما اوضاع کواکب آنچنانکه باید نیک نیفتاده قوت
طالع از درجات جزو قران بود که در دهم طالع وقوع یافته ازین عطیه
برخوردار بود در اکثر امور صورتی که در آئینه خیال منقش میگشت متغیر
نمیشد چه علو دوات مقارن نمو جسد است همچنانکه جسد تا کمال نمو
در ترقیست دولت نیز همین حکم دارد میرزا علی که ولایت تنکابن را
از والی خالی دید و سلطان هاشم نهالی که در حریقه مراد بعد نشور سبک
و تفرس قابلیت حکومت از او نموده مصداق معنی این بیت که * تو مستعد
نظر شو کمال و قابل فیض * که منقطع نشود فیض از گذار فیاض *
از بیجهت قامت آرزو او را بخلعت حکومت آرایش داده حکومت تنکابن را
بلو رجوع فرمود

فصل در قصه جنگ منجیله دشت و گرفتن سالار بن
 رستم کوهدمی را جنود ظفر پیکر بسردازی سیامرد جلال
 در سنهٔ سبع و ثمانین و ثمانمائه چون امیره رستم کوهدمی را
 درجات کواکب فسق و فجور و ظلم و جور بعد اوج رسیده و بشرب مدام
 مبالغتی تمام می نمود و اهل ملک از دست تعدی او بجان رسیده و پیرهن
 صبر دیده و رقم غدر و ظلم که بر صفحهٔ ضمیر او ثبت شده بود صفار و کبار
 رعایا و رعیت مطلع ظلم او گشته بودند و آگاه بر ضمایر شده از غایت
 و هم متنفر و متفرق گشتند و طریق صلاح و صواب از نظر بصیرت او پوشیده
 گشته اساس حکومت انهدام یافته و روشنی شع سعادت او از آه نفوس
 مستندان مرده و باوجود ملاحظهٔ کمال یکجہتی و موافقت بیه پس و بیه
 پیش که در آن وقت بود راه رخنه مسدود و کسوت حکومت از قامت
 خود متخلع دید و از و هم تغلبات نواب میرزا علی مرحوم چاره بجز فرار
 ندید از سر اضطرار و اضطراب با اقدام عبودیت شناخته باردوی سلطان
 یعقوب پیوست و ساعت جلال را مقبل شفاہ ستایش و سپاس گردانیده
 فرسودهٔ جبین خضوع و خشوع ساخت و احوال خود بعرض نواب رسانید که عرضه
 داشت بموقع قبول محل حلول یافت و برای عالی یعقوب بیک عزم لشکر
 همراه امیره رستم بجهت تسخیر مملکت ایشان که در دست نواب میرزا
 علی بود نصیم خاطر گشت و ابراهیم شاه بیک را با پنج شش سر میر قرب
 پنج هزار مرد همراه امیره رستم گردانیده روانه ساخت رستم نیز لشکر را

پیش گرفته بسم دشت آورد و همینجا اقامت اختیار کرد و همچنانچه مذکور گشت که در حین سلطنت سلطان محمد مغفور امیره سالار فرزند رستم از شدت گرمی و بی آبی و بی تابی بادیۀ بخت بد پدر خود بظل سلطنت و زلال شفقت و مهربت حضرت سلطان مغفور پناه بسته بود و حضرت مبروری را حیت رحم بر شفقت او داشته سالار را بحکومت کوهدم مباحی و سرفراز ساخته بدو تفویض فرموده بود که از برداشته ایشان [م دست تعرض کوتاه داشته] و گاه نفاذ امر مامور و مطیع و منقاد باشد چون قوام سیرت بصدر افعالست هیچ سعید شقی نشود و ارتکاب فعل رکیک نکند اما چون شقی را شقاوت فطریست رحم بر اشقیاء مثل رحم بر افاعی است بیت زبان میدهد مار در زینهار * ولی هست دندان لو زهر دار * باوجود رحم و شفقتی که سلطان سعید بنسبت سالار شقی کرده بود مصدوقه کلام وحی نظام حضرت امیره علیه السلام شاهد تمامست که *شَعْرَ أَرَى الْأَحْسَانَ عِنْدَ الْحَرِّ حَذًّا * وَحَدَّ الْعَبْدِ مَنَعَةً وَدَمًّا * كَمَا لَزْنٌ فِي الْأَصْدَانِ ذُرٌّ * وَفِي جَوْفِ الْأَفَاعِي صَارَ سَاءٌ ** چون بسالار شقی آوازۀ لشکر انراک رسید شقاوت اصلی مستولی گشته حقوق رعایت و هایت فراموش کرده بالشکر انراک هم آشیان گشت چون خبر لشکر آوردن رستم بگوش میرزا علی که بلوسن تشریف داشت رسید ازین خبر چون گوهر از نبغ بر جوشید و آتش قهر در کسوت صبر افتاد حیت انتقام رستم بر طبیعت غالب آمد فی الفور باعضار امرا و کتاب امر فرمود ویا امرا مصاحبت اندیشیده رای بدین قرار گرفت که سیامرد جلال

با سپاه بیجان و رحمت آباد و میر گیو که ناظر سهام بود بسرداری لشکر سهام
 و کیا خوارشاه که خانواده ورستر دیلمان بود با عساکر دیلمان و اسوار بهادر
 سپهسالار خرکام با جنود خرکام مجموع معد و آماده گشته بسیامرد جلال
 مالحق گردند بر موجب مقرر پروانه امر را بامثال مقرون گردانیده
 معدات جنگ آماده ساخته متوجه رحمت آباد شدند سپاه مرد جلال که
 بسرمه اقامت داشت بعضی پیادها و سواران دیلمانرا برسم معاونت
 و حفظ آن حدود همراه ساخته بودند و در جاله سر که مامن گاه بود وظایف
 محافظت و مراقبت بتقدیم میرسانیدند سالار بن رستم با چند سوار اترک
 بدعاء تحریص و ترغیب مردم بیجان و کوهدم بدوا آمدند صداء لشکر
 اترک که بگوش مردم بیجان برسد حقوق رعایت سابقه پیش نظر ایشان
 آمده مایل ایشان گردند ازین معنی ذاهل بودند که بچنان ظلم و تعدی
 بر رعایا و رعیت از دست رستم رسیده که رقم آن هرگز از صفحه خاطر
 زایل گردد بهیچ وجه این امنیت بمحصول مقرون نگشت و غنچه این مراد
 در حدیقه دولت ایشان نشکفت خبر آمدن سالار بدوا که بگوش سپاه
 مرد جلال رسید بی توقف بالشکر خود رو بمقابله و محاربه نهاد و با سالار
 جنگ در پیوست گنج مراد درین جنگ بچنگ سپاه مرد جلال آمد و سالار
 دستگیر گشت و لشکر اترک منهزم شدند همچنان سالار را مضبوط و محفوظ
 بمقام معهود آوردند و روزانه دیگر سالار را دست بسته روانه خدمت
 میرزا علی مرحوم گردانیدند بیت زود بگیرد نمک دیده آنکس که او *

نان و نیک خورد و رفت خان و نمکدان شکست * درین محل سرداران هم بسپاه مرد جلال ملحق شدند و با خود اندیشه نمودند که گاهی که سپاه مرد جلال باجنود قلیل بحاربه اترک مفتوح شده باشد ما نیز با این همه لشکر از و کم نخواهیم آمدن بحصانت شوکت و قوت صولت مستطهر شاه قصد نهب و غارت خرزویل کردند ازین صورت امراء اترک خبردار گشته از مقام سم دشت سوار گشته رو بخرزویل نهادند لشکر گیلان گسسته مهار سراسیمه با اترک جنگ در پیوستند هزیمت بر لشکر گیلان صورت بست و قریب پانصد نفر بعضی را بقتل آوردند و بعضی را دستگیر کردند این خبر که بمیرزا علی رسید سعادت دانش چون گوهر در ذات او مرکوز بود و در مشکلات دنیوی استیضات از پرتو انوار عنایت الهی مینمود اعتماد بدان حضرت واثق گردانید ایلچی بجانب یعقوب بیگ فرستاد و حکم بر رجوع لشکر حاصل کرده لشکر را از سم دشت رفع نمود چون بیجان و کوهدم بمیرزا علی قرار گرفت بواسطه موافقت و یکجہنی جهت امیرہ اسحق بیجان و کوهدم قسمت کرده بودند بسبب آنکه از عہدہ وضبط بیجان بیرون نی آمدند بمیرزا علی باز دادند و بمیرزا علی را چون رضاجویی خاطر شریف امیرہ مرتبہ اعلیٰ داشت نقلہ بر و کوهدم با امیرہ اسحق رجوع فرمود و بہین قسمت قرار گرفت

فصل در فرستادن میر عبد الکریم را بماند ران و لشکر را بسرداری میر ظہیر الدین مرحوم همراه گردانیدن و آمدن

سلیمان بیک بقزوین و دریاوک در سال ثلث تسعین و ثمانمائه حضرت میر عبد الکریم که از نتایج طبقات خاندان واصلاب میر بزرگ علیه الرحمه بود چون مرارت درجه شهادت پدر خود را دریافت و در آن زمان سن مبارکش مقتضی تدبیر ضبط ملک نبود و مدبر عاقلی نداشت که بصحت تدبیر حفظ مملکت نماید و وارثان حکومت مثل میر زین العابدین بظهور و تجبر غالب و مالک ملک گشته و بشعبه و خدیعت طبیعت دست تسلط بر حکومت ایشان دراز کرده دید و حقوق مودت و مکرمت جد بزرگوار که بخاندان سادات و حکام گیلان ست ظهور یافته بود از خاطر میر عبد الکریم سر برزد و از شدت گرماء متغلبه بظل مرحمت مرحوم مغفور سلطان محمد پناه آورده و قصه آن حال در تالیف حضرت میر ظهیر الدین مرحوم مستوفی بسط بسزا یافته بعد از موت سلطان محمد مرحوم میر عبد الکریم که پای وقار در دامن صبر و قرار کشیده بود و تشریف میداشت بنور فراست دریافته که همت میرزا علی کفیل مصالح جمله دلشکستگان امت و فاقه زدگان ملت است مدتی روی سعادت بمذین عواطف میرزا علی آورده چشم انتظار براه اعطای باز میداشت میرزا علی مرحوم نیز مقدم شریف او را همزید تعظیم و تکریم و بیانواع رعایت اختصاص بخشید میر عبد الکریم که پرتو صفاء عقیدت میرزا علی را دریافت تحقیق کرد که قانون معالجه ایشان شفاء مرض اوست ازین صورت چشم بخت او روشن شد و سفینه نجات خود در دریا دولت میرزا علی

مغفور مبرور انداخته امید ساحل سلامت حکومت خود میداشت و بدین
بیت مترنم بود که بیتِ گر شرطهٔ همت عزیزان بوزد * بکن که
بساحل مرادی برسیم * چون حقوق انعقاد عقد مروت و رعایت موروث
نصب العین ضمیر حضرت میرزا علی مرحوم بود و از غایت انسانیت
و نهایت مکرمت این خاندان سیادت و سعادت آن سلسلهٔ محبت میر
بزرگ الی غایبه بانقطاع مفضی و منقضی نگشته و نخواهد شد و دیداً انتظار
میرزا علی مرحوم در مساعدت سعادت اولاد خاندان حضرت میربزرگ
دایما مفتوح میداشت خصوصاً درین زمان که حضرت میر عبد الکریم اعتصام
بذیل مکرمت و مرحمت ایشان آورده رعایت خاطر و حصول آمال و امانی
ایشانرا فرض و اداء قرض میدانست و بر موداء این شعر که ما تنسیج
الابدی نبید و اما * تبقی لنا ما تنسیج الاخلاق * شعار ساخته فرمود که
صورتی که مستوجب ابقاء نام و احیاء مراسم مکرمت نام باشد اگرچه
ظاهر مودی بشداید و زحمت گردد در فی الحقیقه متضمن رفاهیت و آسودگی
تمام است و عزیمت بر تو نور این نیت در قندیل دل مبارک میرزا علی کمشکوة
فبها مصباح متجلی و متمثل بود و خورشید ضمیر انور بر تعدیل قواء نامیهٔ
حکومت میر عبد الکریم فروغ بخش چهرهٔ امنیت شد و تمامت مدعا بدان
مصروف و معطوف گشت که تعطش لب نشنگان حکومت میر عبد الکریم
بمطایب، حسن عنایت بمنهل زلال وصال آمال رساند ازین جهت حضرت
میر ظهیر مرحوم را که در دقایق علمی مرتاض و در تدابیر صابیهٔ رای او

فیاض بود پیش خود خوانده بآماده گردانیدن لشکر و سرداری لشکر منصوب ساخت و موازی شش هزار مرد از سوار و پیاده بجهت همرهی میر عبد الکریم مُعَدّ فرمود و میر ظهیر مغفور را روانه مازندران ساخت چون حضرت میر مازندران رسید شوکت جنود را که میر زین العابدین دید قوت محاربه نداشته ساری را بگذاشت و بسواده کوه رفت و از آنجا برادر خود میر شمس الدین را بابیلاکات و نحف روانه اردوی یعقوب بیک گردانید و کیفیت فرار باضطرار او را عرضه داشت استادگان درگاه کرد و شکایت میرزا علی مرحوم بظهور رسانید ازین قصه قهر شدید الانتقام یعقوب بیک بجنبش درآمده سلیمان بیک را باموازی سی هزار مرد بجهت تسخیر گیلان بر گماشت سلیمان بیک بالشکر عظیم متوجه قزوین و دریاوک شد و اطناب خیام بدریاوک استوار کرد چون میر ظهیر عبد الکریم را بتخت ساری جلوس فرمود و ملک را از معاندان خالی دید بگیلان مراجعت نمود و در وقتی که یعقوب بیک سلیمان بیک را بتسخیر گیلان نامزد کرده بود بکر بیک نام را که از امراء یعقوب بیک بود بالشکر همراه میر شمس الدین مازندران فرستاده بود خیر لشکر ترک که بگوش حضرت میر عبد الکریم رسید الکه را گذاشته بگیلان مراجعت فرمود و میر زین العابدین بتخت ساری جلوس نمود چون سلیمان بیک بدریاوک و آسیابه رود اقامت داشت میر عبد الملك مرحوم که سپهسالار لیسر بود بالشکر کوه و گیلان بمقابله سلیمان بیک معسکر مینمود و محافظت آن حدود بنوعی در عهد اتمام لشکری ساخت

که لشکر انراک را هیچگاه به نبردگاه دست رس نبود و مدت چهل روز این حال نمادی یافت آخر سادات قزوین وسیله صلح شد بجزوی نعل بهائی آخر کردند که نواب میرزا علی بدهد اما مشروط بدان ساخت که میر عبد الکریم را روانه اردو سازند بر موجب مذکور مصالحه سرانجام یافت و سلیمان بیگ بالشکر باز گشت و میر عبد الکریم را هم روانه اردو ساختند و میر عبد الملک از لیسر بخدمت نواب میرزا علی مبرور بدیلمان آمد

فصل در قصه ملاقات حضرت میرزا علی با امیره اسحق در مقام خورمه لات در سنه اربع و تسعین و ثمانمائه

چون از پرتو نیر عبارت مبارکه حضرت خلاصه موجودات علیه صلوات الرحمن والسنه زافواه علما مستفاد گشته که توافقی که در اجساد انواع بعالم کون و فساد ماحوظ است از صفاء تعارف ازلی ارواح است و مضمون الْأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ [مَفْعًا] تَعَارَفَ مِنْهَا اِتْتَلَفَ پرورش معانی مذکوره میدهد و اشخاص انسانی که بحد تمیز رسیدند در ماده توافق بتدریج ترتیب مقدمات معدّات صحت محبت بدقایق قانون مودت و ظایف اعمال جمیله بتقدیم میرسانند و بدان مواظبت مینمایند و از خیالات که مبطل مودت باشد صیانت لازم دانسته اوقات مضبوط میسازند چون مقتضاه مشیت ربانی و امضاء تقدیر سبحانی جلت عظمته در فطرت اصلی نقوش نودد حضرت میرزا علی و امیره اسحق ثبت دفتر کلینات بود و در ایام سلطنت میرزا علی و امیره اسحق امور دولت و کمال یکجتهی جانبین مجال اعمال محال شمرده براعات خواطر

طرفین دقیقه فرو نگذاشته همواره در تہذیب و تنقیح محبت سعی می نمودند و یاداب جبیلہ صدور افعال حسنہ را ملکہ شریفہ خود ساخته تباہین و تخالف کہ در طباع مستودع است در مادہ صداقت و دوستی طرفین مرتفع بود و بعد اعتدال قریب شک و در اقتباس انوار حالات یومہ و کشف مشکلات و انجام مہمات و معاملات از روی مساعدت ہر تہیہ و حدت رسانیدہ و اقامت این مراسم روزنامہ اوقات و شعار ساعات شریفہ ایشان بود چون وظایف اختلاط و امتزاج بعد کمال صورت استکمال یافت شوق مجالست و مکالمت و دیوبہ و اشتیاق صحبت جانبین ہر تہیہ اعلی رسید و مستنعی ادراک سرور و حضور صحبت شدند و این نشاء نشاط از خاطر عاطر سر ہرزد ہیجان این مواد موجب بعثت رسل و رسائل گشت و این آرزو قرین حصول شد و درین حین مولانا نعمت مشیر و مشار طرفین و ہمرعات صحت و صدق قول او اعتماد تمام ایشانرا حاصل بود حضرت امیرہ اسحق لورا نزد خود طلبیدہ نزد میرزا علی پیغام فرستاد کہ بعون اللہ تعالی آئینہ صداقت و دوستی طرفین و موافقت و یکجہتی جانبین جلاہ تمام ہمقل تودد یافته و عرایس مصالح ملک و ملت و لمن لشکری و رعیت در صفہ آن چہرہ مقصود نمودہ توقع است کہ چہن ملک محبت را از میان زلال ملاقات سعادت طراوت ارزانی فرمایند ناسلحنی کہ ملک جهانرا در جنب آن وقعی نیست از فر حضور و شرف دیدار ہر نور مسرور گردیم و ہر علیبان کمال عنایت و نہایت موافقت واضح گردد مولانا نعمت کہ بخدمت حضرت میرزا علی سرافراز

شد و تمهید مقدمات نمود سمت مرحمت و مکرمت آن حضرت لاین ملتس را رقم اسعاف کشید و روی همت بلند جناب بتدبیر مصالح یرق صحبت و شبیلان روز ملاقات آورده وزراء نیک محضرا طلبیده نسق ما بجناب رقم زده کلاک تقدیر فرمود و در خورمه‌لات موضع ملاقات اختیار فرمودند و ضیافت دوشبه امیره اسحق در آمد و رفت در کوچسپهان بنواب سلطان حسن سعید شهید قرار گرفت و ضیافت یکشنبه در ذهاب و ایلب حضرت میرزا علی مغفور در کیسم بکارگیا امیرکبا رموع شد بر موجب مقرر در خورمه‌لات سایبانهارا مضرب احتشام و سراپرده عظمت گردانیدند و خان سالاران عالی همت از جانب حضرت میرزا علی مرحوم بانواع اطعمه و اشربه و قنادیها و حلواها ترتیب داده آماده گردانیدند و بر حسب موعود امیره اسحق از رشت بکوچسپهان بضيافت سلطان شهید نزول نمود و میرزا علی از لاهجان بکیسم بجایگاه کارگیا امیرکبا شب قرار گرفت روزانه دیگر میرزا علی و امیره اسحق از مقام معلوم سوار گشته بجایگاه معروف خورمه‌لات ملاقات نمودند و از کثرت خلق در آن دشت مجمع البحر گشت و رسم معانقه و ملاطفت باقامت پیوست و بانطلاق روی سعادت بخورمه‌لات آوردند روزگار از آن اجتماع فرخنده آثار رونق بهار گرفت و خاطر صفار و کبار از آن حسن اتفاق مطرح انوار بهجت و استبشار گشت فرط سرور و نشاط بسیط بسلا استنها مینمود بیت در آن روز در هیچ دل غم نماند * چه غم کز ملالت اثر هم نماند * و در آن محل بهشت آئین که مجلس انس انعقاد یافت و بزم صحبت

آرایش پذیرفت ساعتی بتفریح کشتی گیران اوقات براد گذرانیدند و پیشکشها از هرگونه تحف عرض کردند بعد ازین نوشالان چرب دست مواید اطعمه گوناگون کشیدند از مجالست که فارغ شدند هدبگرا وداع کرده رو بمنزل دوشینه نهادند و هر یک براد دل بمقام خویش معاودت نمودند

فصل در وفات یعقوب بیک و فتح قلعه طارم در دست نواب میرزا علی مرحوم بتاریخ سنه خمس وتسعین وثمانمائه هجریه یعقوب بیک پادشاهی بود که در ایام سلطنت ایشان از آثار عدل و دادست میدان معیشت خلق وسعتی بیش از اندازه داشت و ابر عدل و احسان دایما بر صفحات روزگار انام ایام مترشح بود نظم هر آن نم کز ابر بهاران بود * در اندیشه شهریاران بود * چو بد گردد اندیشه پادشا * نیابد زمین نم بوقت از هوا * و کوکب انصافی ایشان همیشه از مدار خط استوا بسست الراس میگذشت و چون نیرین سیر بر نهج استقامت می نمود بیت مدحش همین بس است که شست آب تیغ او * از صفحه زمانه رقمه ناصواب * و به امر مسبب الاسباب باوجود آنکه بر آینه جمال شبابش غبار کدورت شیب ننشسته بود مرغ روح او از قفس بدن پرواز گرفت و در قضاء اعمال خود طیران نموده بدان مقام قرار یافت راجه دعوت عام حضرت رزاق که بمشام امیره اسحق رسید نایره جوع حکومت طارم و تسخیر قلعه شیران ملتهب شده به بهانه شکار گشت رحمت آباد

اختیار کرد و از میرزا علی رخصت طلبید و خبر موت یعقوب پادشاه که بسع میرزا علی رسید از سعادت گوهر دانش که در ذات آنحضرت مرکوز بود درج لعل بکشد که اعتماد بر حیوة پنج روزه دنیا نیست و بزمان اندکی انتقال ملک و دولتی و ارتحال سعادت ملتی میشود و چون قافله پی در پی بکدبگر در جناح سفیریم بیت هزار قافله پی در پی است در ره عشق * عجبتر آنکه بی یک رونق پیدا نیست * بعد از عبرت و فکرت بحکمت قادر موجد بی علت استضاء از پرتو رای خود نمود و یگرگیا محمد که سپهسالار لاهجان بیت جهان دیک و سال فرسوده بود * بد و نیک عالم بسی دیک بود * و دران لوان اکابر امرا و اعیان هنگام سوانح حالات دقایق امور را که رهینه سبق اندیشه خود نمیکردند و چون حواس مدرکات امور را براه صلاح و صواب عقل او می سپردند حضرت میرزا علی مرحوم او را بمجلس مقاربت و مشاورت خواند و این راز با او در میان نهاد و درر معانی مکنون که در گنج خانه خاطر مخزون بود بوساطت عبارت موزون بساجت سراء زبان بیرون آورد و در رشته انتظام کشید که امیره اسحق بهلت تقم قم در جاده شعبک نهاده و قلم نسیان بر صحیفه مودت کشیده زمام اختیار نفس را بدست اباطیل شیطان و فتنه عباس داده و عنان خرد در کف او نهاده کف نفس از شروع معانی مذکوره جایز نشرده قلعه را که چندین روزگار است که نشاط تسخیر آن از خاطر سر زده و دریلی الکه ما باشد و مشقت بسیار در ایام بی شمار ازمان گذشته کشیده و مرارت عدم حصول

لین مرام چشیده بلشیم اکنون امیره باستیلاء ماده خدیعت ووسیله گشت
 عنان مراد بتسخیر قلعه در دست گیرد ودر زمین محبت خار حسد کارد
 تحلل این غبن فاحش چون خواهد بود از مضمون این بیت استنباط
 حقیقت احوال نموده شد * گل نوحید نروید بزمینی که درو * خار شرک
 وحسد وکبر وریا وکین است * بهیچ حال تقاعد از انتقال طبیعت خاصه
 نفرموده باحضار انوار افکار صایبه مصالح این امر را زینتی دهند و مقارن
 اندیشه امیره لطیفه که موجب اندفاع قصد او باشد ایراد فرمایند آنچه
 بخاطر من خطور کرده اینست که آنحضرت یعنی کارگیا محمد در ساعت
 بعضرت امیره برحمت آباد ماحق گشته بحاسن آداب و مکارم اخلاق تمهید
 مقدمات معذرت مهیا گردانیده ساعت کلام را فسحتی بخشید بگویند که
 نسق مودت و محبت نه بدان مرتبه نظام یافته که در حیز تقریر درآید چون
 الکه رحمت آباد از فر قدوم موکب همایون غیرت خلد برین شده و از
 جانبین فرقی متصور نه فرایض خدمت و لوازم مراقبت ضیافت در عهد من
 کرده بدین امر و بدین خدمت ماموریم توقع که باو امر اشارات خدمات
 رفع ماده اثنییت نمایند و بدین امنیت منت نهند هر چند امیره تخلیعی
 بوظایف یکجہتی تقدیم خواهد نمود که وَلِيَّحِلْفِنَّ إِنِّ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ اِ
 در ضمیر تو این معنی باید که ثبت باشد کہ وَاللَّهِ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ بر
 موجب مذکور کارگیا محمد را بعضرت امیره اسحق تمهید معذرت بتقدیم
 رسانید از ان مقام معتد خود را نزد اهالی قلعه باید فرستاد و زمین

خواطر آنها را بنغم رعایت مزروع گردانیدن امید که بعون الله تعالی مدعا برطبق مقصود بحصول مقرون گردد چون نفس شریف کارگیا محمد که زینت از عقل و دانش یافته بود بحضرت میرزا علی عرضه داشت کرد که هرچه آن خداوند فرمود و هرچه میفرماید بصلاح و صواب مقارن و خطا از آن مباعد و مجانبست لطیفه جواهر آن خداوند خانم حافظه و مهر نگین ضابطه منست امر عالی را اطاعت واجب شمرده مصرع فرمان برم بدیده و منت بجان نهم * این بگفت و پای امید در راه انقیاد نهاد و روی همت بطلب مقصد آورد و راه خدمت پیش گرفت و متوجه ملاقات امیره اسحق در مقام لاکه رحمت آباد گشت و بعد از عز ملاقات بتبهدید مقدمات معذرت قیام نمود و از آن مقام مولانا محمد قطب الدین که در خدمت بود نزد اهالی قلعه شهبان مثل محمودی طارمی و اوچی بیگ فرستاد ایشان فوز بعنایت شامله و اعتماد برحمت کامله حضرت میرزا علی حاصل کرده کلید قلعه را بمولانا محمد قطب الدین سپردند چون مولانا محمد این سعادت را از توجه خاطر میرزا علی میدانست از آنجا بحضرت کارگیا محمد نامه و قاصدی بعجاله روان ساخت مضمون آنکه چون حواس دریا اساس آنحضرت پاس انفاس صادق مترصدان و محافظان حصن قلعه شهبان بود معدّات غیبی و عنایات لاریبی مقارن حصول این مدعا گشته اهالی قلعه کلید را بن سپرده اند و منتظر فرّ قدوم شریف اند در آمدن مسارعت دریغ نفرمایند کارگیا محمد از لاکه همان کتابت را بمطالعه میرزا علی

فرستاد و دو کلمه قلمی فرمود که رجا بنفخت آلهی و ائقی که هر روز از شاخسار فتح غنچه مراد چهره کشاید و نهال نامیه از جویبار نصرت نصرت یابد هم عالیه که مسام فیض حضرت فیاض است در بیغ نفرمایند که متوجه قلعه می باشیم انشاء الله فتح قلعه وضبط و نسق ذخیره نموده اهالی قلعه را همراه خواهیم آورد کارگیا محمد روانه قلعه شد و اهالی قلعه را بتوفیر اشفاق و مکارم اخلاق و محاسن عنایت میرزا علی علیه الرحمة مطمئن گردانید ضبط قلعه و نسق ذخیره نموده اهالی قلعه را باستانه اقبال مثال آورد

فصل در رفتن میر عبد الملک بقزوین و عراق
در تاریخ سنه ست و تسعین و ثمانیاه هجریه و فتح قزوین
و شرح حالات و بقتل آوردن یوسف بیگ حضرت میرزا علی را
چون بنور فراست معلوم شده و پرتو، خورشید خرد نافته بود که در روی
روزگله هیچ یادگار پایدارتر از ذکر اخلاق جلیله و قوام عمت عالی و هیچ
نتیجه باقی تراز تذکره خصال پسندیده و آئین جهانداری و مملکت گیری بر
سط فواین عدلی نیست و استعسان این اخلاق ابشانرا طبیعی و مستنع
الزوال لاجرم بالتزام اکتساب انواع فضایل دینی و دنیوی هر روز حرکت
طبیعه شریفتر و پایه قدرش رفیعتر باشد چون بعقوب بیگ وفات یافته
و ممالک عراق را از ولی خالی دید و دست تعرض شرمه حکام اشرار
بی بلک و امراء بی اختیار اترک که همه مرتحل للمواطن و منتقل للمساکن
بودند بر مسلمانان عرلق خصوصا قزوین متجاوز للبیان دریافت و کمال

همت و علوه مرتبت و مزیت عدل و مرحمت خود را بر دفع تسلط انراک
 مستولی دید همت عالی بانسحاب سحاب مکرمت و ادرار مدرار شقت
 مقتضی رفع ظهور تجبر و شرار آتش نکثر ظلم ظلمه انراک شد و براء منیر
 در بشره حضرت میر باندیر ملک سیرت ملکت گیر راعی خواطر صغیر
 و کبیر المصی خصایله کاضاهت البدر فی الفلک میر عبد الملک شرافه نوعی
 بشری در بشره او دریافته و از غره شایلمش نور ابهت مشاهده فرموده
 و بر دقایق فکر صایب و عقابق راء کالنجم الثاقب اعتماد حاصل کرده چه سخن
 و دران زمانرا در معرفت مکرمت و اخلاق شریفه ایشان میدان فصاحت
 تنگست حضرت میرزا علی بکنه احوال و افعال کریمه حضرت میر مومی
 الیه اطلاع حاصل کرده دیده خرد بر کشود و بر آئینه عقل نظر بنمود چهره
 فتح و نصرت از ترتیب قیاس مقدمات صلاح و صواب میر شهید نتایج
 بدیهه را معاینه دید و مفهوم این بیت که زهی بدیده ادراک دورین
 دیده * هم از دریچه آغاز دیده انجام * موکد معانی مذکوره آمد در سائت
 بعدات لسباب سپاه و آماده گردانیدن جنود ظفر دستگاه پروانه فضا نفاذ
 رقم تقدیر یافت و امثله متختمه الامثال قلبی فرمود مضمون آنکه جنود
 دیلمان و لمسر و طالغان و الموت جمع آمده در خدمت میر مرحوم معسکر
 یزیه جرد نمایند و از راه انقیاد و جاده اطاعت آنحضرت سر مویی انحراف
 جایز نشوند و معرض این معنی خود را در ورطه بوار و معرض هلاک بیند
 نظلم نسق بدین وجه قرار گرفت و حضرت میر حمیده اطوار اللرحوم بالرحمة

الغفار فرمانرا انقیاد نمود و مثال را بر لوح اتباع ارنسام واجب دید و بالشکر جرار متوجه ززه جرد شد و مرکز رابات سعادات آن مقام را ساخت و مردم صاحب وقوف را بجهت خبرگیری باطرافی فرستاد ناگاه یکی از ایشان بخدمت میر رسید و زمین خدمت ببوسید و خبر آمدن یوسف بیک بافرزندان خود قایطمش بیک وعباس بیک و متعلقان معروض گردانید که باغنائیم بسیار از تبریز آمده اند حضرت میر از ورود این رواج سعادت و اقبال استشمام نمود و باخود اندیشه کرد از میامن راء عقده کشایش اقتضا این شد که پیش از آنکه یوسف بیک را تمکنی پیدا گردد خار فتنه و فساد از شارع مسلمانان دور کردن از واجباتست و این هم بخاطر شریف خطور کرد که باوجود خبر معسکر در ززه جرد احتمال دارد که یوسف بیک متیقظ گشته راه بد فعلی پیش گیرد و این شکار صید شد از دست ما بیرون جهد بدین معنی در آئینه خرد و کیاست خود نگاه کرد ارسال تحفه در صورت تفقد یوسف بیک روی بنمود که شاید بدین وسیله دیک بصیرت او خواب آلود شب غفلت گردد و فرصت صبح دولت ما دامن گیر شب عطلت او شود و براء منیر میدانست که وقوع هر امری بوسیله سببی منوط بحکم خالق است به نیت تفقد عزم جزم فرموده ملا علی دیکنی را که اساس قصر قدر او بکر و جیل مستحکم بود بانحفه نفیسه نزد یوسف بیک فرستاد و از جرعه تفقد مست خواب غرور گردانید و در همان شب حضرت میر متوکلاً علی الله الغار بر سر یوسف بیک

بقرزین برد وزمام مراد فتح و ظفر بدست آورده یوسف بیک را بقتل آورد
یست زجوی هر که قضا باز بست آب حیوة * زجام خضر نه بیند مکر خلار
مات * صبح فیروزی از نائید ایزدی بطلع اقبال حضرت میر صاحب
کمال دمید ونسیم استبشار بر رایت نصرت شعار وزید بشارت این فتح
بسامع جلال حضرت میرزا علی رسانیدند و تبرکات هرگونه از ترکات یوسف
بیکی مثل کمر خنجر و کارد طلا واقمشه وامتنعه و خلعت که جمع آورده بود
بخزانۀ عامره روان ساخت حضرت میرزا علی را از ورود این بشارت بر
طبق اشارت الفاتحة ام الكتاب بحصول غایت امانی در هر باب اعتماد
وانتقار شد و مقدم شریف میرزا در شروع مهمات اثر عظیم مشاهده فرمود
و آنحضرت را بالتفات انواع مکارم و مرام مخصوص نظر لطف و احسان
گردانید و در جواب دو کلمه هم بحضرت میر کتابت فرمود که هر چند چهره
کمال خصال و جمال فعال مرضیه آن حضرت را مشاطه عون ربانی آراسته
است و در همه باب اعتماد بکمال فطانت حاصل اما تحقیق دانند که
سزاوار مملکت گیری کسی تواند بود که در چن دولت نوباده اش
ابصال خیر و استیصال شر و ضر باشد بهیچ وجهی قدم از دایره این نصیحت
بیرون ننهند حضرت میرزا ازین تنبیه هشباری زیاده گشت و انوار
نصایح سرایت کرد و مدتی بحفاظت و دارایی قزوین مشغول شد
و اوقات بخوشدلی و شادکامی گذرانید

فصل در قتل بداق بیک بقرزین و منمهمزم گردانیدن

ساطلمیش بيك بسطانيه وفتح يافتن مير عبد الملك
در سنه ست وتسعين وثمانمائه چون هنگام فرو نشستن چراغ حکام
وامراء انراك بود خيال طيور غرور در دماغ پریشان بذاق بيك بيضه
حال نهاد وبقصد حكومت قزوين از سنان بقطع يابلن متوجه قزوين
گشت وازان حيثيت كه بازوى تدبير خود را قوى ميديد وپايه شجاعت
خود را بلند ميدانست كوكبه جنود مير را بچشم يخردى ضعيف ديد حضرت
مير از كمال نمكن پاى دولت در دامن كوه وقار كشيد وچنود ظفر
قرين را از قزوين بززه جرد آورد تا اگر مقابله دست دهد شروع به بصيرت
باشد ولشكرى از تطرق حوادث ايمن ماند واز عين الكمال مصون گردد
بذاق بيك را نشأه غرور شوكت نچنان بى صبر وبيقرار گرداننده بود كه
غالبى در نظر آرد حال آنكه اختر سعادت واقبال حضرت مير باوج كمال
صعود گرفته وانراك را كوكب بخت بدرجه حضيض واخلطاط رسيده بود
بذاق بيك از قزوين در دنبال مير آمد وبيقابله قيام نمود از اول روز
تا آخر روز جنگ تيز كردند شب هنگام از جنگ دست باز داشته بذاق
بقزوين مراجعت نمود وروزانه ديگر مير از ززه جرد كوچ كرده بسيره
كوه نزول فرمود نوكران بذاق بيك بقره ميزو بنهب وغارت رفته
آپه دست داد تقصير نكرده باز بقزوين رفتند از اين فضولى وجسارت
حضرت مير اطلاع حاصل كرده بدلين مقام اقامت را علامه جين وپيش
دانشه پشت استظهار وبازوى اقتدار را بعنايت كردگار قوى كرده تزلزل

واضطراب بخاطر راه نداده امضاء عزیزت بمقابله و محاربه بذاق صواب دید و از تیره کوه به آسیابه رود آمد و بمقابله بذاق بیگ شروع نمود چون آتش حرب از باد حله دلاوران اشتعال یافت آخر الامر مطلع و این جندنا لهم الغالبون اختر سعادت گستر حضرت میر باتدبیر طلوع فتح و فیروزی و بهجت و بهروزی نمود و بذاق گرفتار تیغ آبدار مجاهدان نصرت شعار شده بقتل آمد بیت خصم را تیغ تو در دم زستان عاجز کرد * در زبان و دم شمشیر نوهست این اعجاز * گر برایت دگری مثل تو داند خود را * عقل داند بهمه حال حقیقت ز مجاز * و بقیه لشکری بذاق انهزام یافته فرار نمودند و حضرت میر در عین کامرانی و اقبال نهال آمال و امانی بازهار و آثار بهجت شادکامی بارور گردانید و کافه رعایا و لشکری در سایه عدل و مکرمت حضرت میر در مهاد امن و فراغ و امانی مسرور و مرفه و پر حضور شدند و همه بهراد دل رسیدند و اعلام ظفر بدار المقام قزوین افراشتند و سراپرده عظمت پیرامون هامون کشید و قدح ساغر مراد از زلال فرح و شادکامی مالا مال شد بعد از قرار بمرکز سعادت مشروحه احوال فتح و نصرت جدید عرضه داشت استادگان بارگاه حضرت میرزا علی کرد و میر بدلالت توفیق بدارایی قزوین قیام نمود و مدتی در قزوین بآئین عدل و قوانین بذل بساط ساحت خواطر اهل ملک را آرایش داد درین اثنا از طرف سلطانیه خبر رسید که ساظمیش بیگ لشکر آماده گردانید بسلطانیه آمده است و سد طرق بمرتبه نموده که مرغ را راه عبور نیست حضرت

میرساعتی متامل شد و بفکر دقیق مطالعه دفتر ضحیر و دیوان حافظه خود فرمود از نتیجه مطالعه این مسئله روشن گشت که از نصایف حکیمه مستفاد شده که مستعد سعادت کسی تواند بود که بزبور الطافی الهی متحلی باشد و استحقاق شجاعت کسی راست که بذل و اینثار و سخاوت را شعار (م خود ساخته) و طبیعت از جن و نفور منصرف بود زیرا که قوت فعلی مستلزم عطا و ادا و قوت انفعالی موجب اخذ و قبولست چه هرگاه نفس را اخطار مخاوفی که مظنه هلاکت ملکه گردد و بذل روح خطر نماید مال را در نظر او چه اعتبار تواند بود هر چند مشاهده می‌رود در مزاج ساطلبیش امساک بعد کمال مستولبست و آثار جبانته از سد طرق و قطاع الطریقی معلوم میشود و جمعی که بروگرد شاه اند و با او مساعدت نموده بسبب ارتکاب فواحش و قبایح و فضایح و شناع است و طبیعت ساطلبیش بیک نیز مزج مزاج آنها شده باندک مایه جمعیت سر فضول کشیدن از ماده جهل تواند بود مقرر است که بکروز که معتدل گذرد دلالت نکند بر معاودت موسم اعتدال باستظهار لشکر انعام نادیده پراگنده شروع بملکت گیری و حکومت کردن از ضعف احساس حواس و اغلاط حسی است این طبقات مردم را نوابت گویند هر چند اعنه دواعی وهم در قبضه و ما تشاؤون الا ان یشاء الله است اما محقق است که مزایا عقاید و منایا جمیع ملل از وفور عدل و احسان ست کمال یافته و این موهبت مخصوص حکام عادل و سلاطین و عاقل عاملست الغرض حضرت میررا باستعمال قوت فکریه و ادله سبعیه

درین ابواب بسی فراید فواید بخاطر راه یافته بود استنباط ادلّه مذکوره را تطبیق بقواعد حصول مدعا، خود نموده شرح انتقال ذهن واحوال لشکرکشی ساطلمیش را عرضه داشت ملازمان حضرت میرزا علی گردانید واستمداد هم عالیہ نمود ومیرزا علی مرحوم نیز قامت آرزوی او را بخلعت همه نَعْرُ من اللّٰه پوشانید وفانحه ظفر را بدرقه حصول مقصد گردانیده رخصت فرمود حضرت میر بر موجب رخصت بجهت دفع ساطلمیش از راه آغ آغاج ومقلاباد متوجه سلطانیہ شد وباساطلمیش جنگ در پیوست چون قوت مقاومت ساطلمیش از حیث اقتدار خارج بود رو بهزیمت نهاد ومفهوم سَعَدَ الزَّمَانُ وَسَاعَدَ الْأَقْبَالَ وَدَنَا الْمُنَا وَأَعَانَتِ الْأَمَالَ رَفِيقُ كُوكِبَهُ صَبْحَ وَكَارِوَانِ مَسَاءَ سَعَادَتِ وَجَلَالِ وَبَهْجَتِ وَبَهْرُوزِي حضرت میر شد ولشکری نهب وغارت کرده از سلطانیہ براه ابهر بقزوین معاوده نمودند ومدت یکسال دارایی قزوین کرد بعد ازین قزوین را بمیر غیاث الدین که برادر زاده وبرآورده تربیت او بود رجوع فرمود وقایم مقام خود ساخت وروی سعادت بدرگاه میرزا علی آورده متوجه دیلمان گشت حضرت میرزا علی بوظایف استقبال وبانواع تعظیم واحترام ورعایت توجه التفات دریغ نفرمود وعنان اختیار ملکی ومالی بکف کفایت او نهاد ودر هر باب ببراعات خاطر او کوشید

فصل در قتل جهانشاه بيك وگرفتن قلعه شهریار
وقلعه گاخندان و تسخير قلعه فیروزکوه ویشیب آوردن

عیسی بیک از قلعه فیروزکوه و نصب میر حسین کیا بقلعه فیروزکوه و رجوع حکومت فیروزکوه بدو جهانشاه بیک عراق را که از حکام خالی دید خود را [آم در آن] والی دانسته شروع بملکت گیری نمود و با وجود اطلاع بر احوال فتوحات میر مرحوم ایشانرا وجود ننهاده داعبه الغار بر سر میر غیات الدین آوردن تصیم خاطر خود گردانید که از شهریار بقزوین براند این خبر چون بمیرزا علی که در دیلمان تشریف داشت رسید توجه خاطر انور بترتیب لشکر جزم شده جنود پشت کوه را معدّ ساخته نسق فرمود که ملوک رستمدار را نیز همراه حضرت میر معسکر نمایند بر موجب نسق لشکر را همراه حضرت میر ساخته روانه قزوین گردانید چون حضرت میر بقزوین تشریف فرمود و آنچه ما فی الضمیر جهانشاه بیک بود آشکار شد تیقط حضرت میر زیاده شد و بسبب خیال محال الغار جهانشاه بیک پای اقامت را ببقام قرار محض بی ثباتی دانسته باسرداران نامدار و ملوک رستمدار ازان مدار مدار توابع کردان بموضع مخور نقل کرده بقصد جهانشاه بیک نزول اختیار فرمود شب که آنجا مکث اتفاق افتاد خبر رسید که جهانشاه بیک بر سر ایشان می آید علی الصبح میر چون خورشید از خواب شب فکرت آگاهی یافت آنچه بشب متخیل گشته بود بر روی روز آشکار کرد و باسرداران راه مشورت برکشود نسق لشکر میسنه بحفاظت میر غیات الدین و کیا رکابزن زینت داد و میسره بحمايت ملوک رستمدار قرار گرفت چون حضرت میر خود تمام دل بود قلب

لشکر اختیار کرد و کمان داران منتخب و سپاهیان صحیح القلب [م القلب] را چون نگین گرد دایره وجود خود نگاه داشت که تا چون تیر قضا از کمان قدر بقصد دشمن بیرون کند درین گفت و گو علامت لشکر جهانشاه بیک از دور ظاهر شد با چهار هزار سوار رو بلشکر میر نهاد و بحاربه شروع نموده بامیر غیاث الدین جنگ تیره کرده او را فرو آوردند ملوک رستمدار فرار کردند و حضرت میر عنان توکل بقبضه توفیق صداتی سپرده قطب وار پای وقار برکز ثبات استوار کرده جهانشاه بیک را بشیبه [م نشانه] تیر بیقرار گردانیده سواران دلیر حمله کرده نیزه بدو رسانیده فرو آورده بخاک مذلت انداختند و بقتل آوردند و بمساعدت توفیق دیده امید از جال مقصود قتح و ظفر روشنائی یافت و موکب نصرت قرین در کنف لطف رب العالمین منصور شدند و از لشکری اترک بسیار گرفتار تیغ آبدار گشتند میر غیاث الدین از جنگ اترک مستخلص شده بسلامت بدر آمد و کبا رکابزن را که اترک به نیزه فرو آورده بودند او نیز از آن ورطه خلاصی یافت و عساکر منصوه در عقب کوچ جهانشاه دوآیدند چون کوچ جهانشاه جریده بدر رفته بود جهات و اسباب را دستگیر کرده سالمآ غانمآ موافق مسرور و مخالف مقهور بمقام قتح مراجعت نمودند و از حسن اتفافی که در آن وقت شده در سعت میدان اندیشه کم کسی گذار افتاده باشد که باندک مدتی فتوحات چنین سلاطین گیلانرا توفیق شده باشد چون حضرت میر را این قتح روی بنمود از آنجا کوچ کرده بیای قلعه شهریار نزول فرموده شرایط محاصره بتقدیم

رسانید ووظایف انضباط در تضییق اهالی قلعه بجای آورد اهالی قلعه چون در همه باب راه نجات مسدود ووالی وحکام را در دست حضرت میر بقتل آمد دیدند وفتوحات متتابعه همه جا اشتها پیاخته بود استیالت میر دامن گیر ایشان گشته چاره جز تسلیم چیزی ندیده قلعه را سپردند بیت کارها راست کند عاقل کامل بسخن * که بصد لشکر جرار میسر نشود * بعد از توفیق این فتح نسق کوتوال و ذخیره فرموده ولایات طهران وورامین وری را بعطفه عنان مواکب نصرت قرین مسخر ساخت و همه جا داروغه نصب فرمود و تحصیل دارانرا بجهت حاصلات فرستاد واکابر واصاغر عراق امرام حریم جلالت حضرت میر بسته بانحنها وپیشکشها بخدمت میر ووظایف اطاعت بجای آوردند حضرت میر نیز سامت خاطر ایشان را از کجورات ظلم پاک ساخت بیت رعیت درختست اگر پروری * بکام دل دوستان برخوردار * واز طهران میر موسی را نزد عبسی بیک که فرزند بکر بیک واز امرای نامدار وقلعه فیروزکوه در دست او بود فرستاد ونامه بدو بنوشت مضمون آنکه میر موسی بجهت مصالح آن دولت عظمی واطهار مراعات خواطر شریفه آن دودمان کبری فرستاده شد یقین که آنچه بلسان صداقت نشان ابلاغ نماید چون اقتدا بدان موجب اعتدای بسعدت تامه است بسبع رضا اصفا خواهند نمود بیت اگر بشنوی آنچه بهبود تست * نگریدی زبیمان وعهد درست * ندارم دریغ از رضای توهج * عنان از طریق سعادت میبچ * میر موسی که نزد عبسی بیک

رفت نصاح برو موثر نگشت و میر موسی را بقلعه نگاه داشت بحضرت میر
خبر محافظت میر موسی چون رسید از ضبط طهران و ولایات ری فراغت
پیدا کرده متوجه فیروزکوه شد حضرت میر بیای قلعه گلخندان که سر راه
بود چون رسید نشاط فتح آن از خاطر [میر] سر برزد در ساعت بمحاصره
شروع بنمود اهالی قلعه حکام را که استظهار ایشان بود شکسته دیدند
و اساس بزرگی و شوکت میر را که دریافتند بقلعه اقامت را خارم مصلحت
دانسته اطاعت و انقیاد واجب شمرده کیا شیر علی که کوتوال بود دست
در دامن اعتذار زده قلعه را سپرد حضرت میر نیز دست از انتقام آن
جماعت قلعه باز داشت و کیا شیر علی را مخصوص عنایت گردانید و بخلعت
لابت قامت او را آرایش فرمود و از آنجا کس همراه کرده بشرف ملازمت
نواب حضرت میرزا علی فرستاد و حضرت میر بسلامت نسق کوتوال و ضبط
احمال و ائفال قلعه فرموده بیت دولت عنان گرفته و اقبال در رکب * از
آسمان رسیده بشارت بفتح باب * متوجه فیروزکوه شد چون بیای قلعه
رسید اطناب خیام احتشام باوناد خلود در عین سعادت و سلامت استوار
کرد و بواعث همه مقتضی تسخیر قلعه شد و بتوقف ساعتی ملاحظه محاصر
قلعه نمود و دواب آنرا بنظر احتیاط در آورد و سعادت [میر و سعادت] بملاک رستمدار
و سرداران نامدار کرده درر معانی سهولت اخذ قلعه بزبان فتح بکشود
و در سلك بیان کشید که معاونتی که هم عالیه بشروع مهمی دهد هیچ
سلاحی و آلتی ندهد همه الرجال تجر الجبال از مقررانست بعد از شرایط

محصره از محصوران معتد مشار الیه یکی را نزد عیسی بیک بقلعه فرستاد
 وقصه عهد و میثاق در صورت تحلیف در میان آورد از میامن نصیحت
 و ارشاد نور هدایت در دل عیسی بیک تافت و نصیحت موثر گشت چون
 استحکام رابطه عهد و جانبین و استعداد ضابطه اختصاص طرفین بناکند
 تحلیف منعقد گشت عیسی بیک از قلعه بشیب آمد قلعه را بحضرت میر
 سپرد حضرت میر نیز لوازم تعظیم و احترام و وظایف تکریم و انعام فوق ما
 بتصوره الاوامر بنسبت عیسی بیک بتقدیم رسانید و بعین عنایت و عون
 رعایت جاضر آمال و ناظر احوال او شد و میر سین کیا که وارث مملکت
 و حکومت فیروزکوه بود و بخدمت حضرت میر کمر اطاعت و انقیاد بسته
 خود را از زمره ملازمان نواب حضرت میرزا علی میدانست استغاثه
 در باب رجوع قلعه و مملکت فیروزکوه نمود چون درخواست و التماس میر سین کیا
 از حد درگذشته بود نواب حضرت میرزا علی مرحوم التماس او را باجماع
 مقرون گردانید حضرت میر را رخصت داد تا قلعه فیروزکوه و توابع را
 ببیر سین کیا رجوع فرماید حضرت میر عالی قدر نیز بر حسب رخصت قلعه
 فیروزکوه و توابع را ببیر سین کیا رجوع کرد و مدته الحکومه میر سین کیا
 رهین منت و در مقام خدمت بود حضرت میر از فیروزکوه عیسی بیک را
 همراه خود بقزوین آورد و از قزوین همراه میر موسی روانه خدمت حضرت
 میرزا علی مرحوم که در دیلمان نزول اجلال داشت گردانید حضرت
 میرزا علی نیز در تعظیم و تکریم عیسی بیک دقیقه اعمال نغموده بنظر

مرحمت و عنایت مخصوص ساخت و دو بیست تومان برسم مواجب در ولایات قزوین مقرر فرمود و از دیلمان عیسی بیگ را روانه قزوین گردانید و حضرت میر مدت دو ماه ب فراغت و نشاط خاطر اوقات بخییر و خورمی بقزوین گذرانید

فصل در رفتن حضرت میر عبد الملک مرحوم نوبت دوم و شکست دادن لشکر جمع شده اترک و منهزم گردانیدن محمودی طارمی را بتاریخ سنه سبع و تسعین و ثمانمائه درین اثنا که حضرت میر بسلامت در قزوین تشریف میداشت از طرف سلطانیه خبر ظهور لشکر اترک رسید که اترک را داعیه تسخیر طارم شد است میر ازین اخبار اطلاع حاصل کرده لشکری را براق تازه فرموده متوجه سلطانیه شد و بمقابله لشکر اترک قیام نمود اترک پای مقاومت نداشته و تاب اشعه خورشید شوکت حضرت میر نیاورده چون بنات النعش پراگنده و متفرق شدند لشکری بنهب و غارت سلطانیه و زنگان و کزل دره مشغول گشته غنایم بسیار بدست آورده عابد شدند و باندک نوجهی که میر فرمود محمودی هم منهزم گشت حضرت میر مرحوم مطرف و منصور و اعداء مخدول و مقهور از راه طعم و جرس به انزیر و کهر آمد از راه طارم بقزوین معاوده فرمود و آوازه فتح باطرای انتشار یافت و مدینه امانی و آمال اولیاء آنحضرت بازهار غبطت و نهال امنیت جنود نصرت شعار بانمار بوجت بارور گردید بعد ازین چند وقتی که حضرت میر

براد دل و نشاط خاطر روزگار بقزوين گذرانيد داعيه رکاب بوسى حضرت
ميرزا على نصيب خاطر گشت ميرغياث الدين را قايم مقام خود گردانيد
واختيار ممالك از فيروزكوه تا ساوه و زنگان و سلطانيه بدامن او نهاد
و فراخور همت على خود پيشكشاه لابقه مرتب ساخته متوجه ملازمت
حضرت ميرزا على مرحوم بگيلان شد و سعادت خدمت و شرف ملازمت
در يافت حضرت ميرزا على نيز فرق افتخار او را بتاج تعظيم آرايش داد
فصل در فرستادن مير عبد الكريم بدر خواه لشكر نزد
حضرت ميرزا على و حضرت ميرزا تولم حسام الدين
و محمد كيا سپهدار تنكابن را بالشكر تنكابن بهمراهى
حسام الدين مذکور و پنجم هزار از هر كوراب بسردارى
حسام الدين تولم و ملك كاوس و ملك اشرف بجهت
دفع مير شمس الدين بماندران و شكست يافتن لشكر
و مقيد شدن سرداران در تاريخ سنه سبع تسعين و ثمانمائه
چون مير عبد الكريم از فوت مير زين العابدين و يعقوب بيك و جلوس
مير شمس الدين باستظهار ملاحظه استحقاق حكومت ارثى پايه قدر
و مرتبه بخت خود را بر از مننه ماضيه بلند در يافت و عنایت ميرزا على را
در شان خود زياده و بيغاييت فهيبه بود بدلالات توفيق بخدمت ميرزا
على فرستاده بعاونت لشكر مستند و باسعاد اين مرام مستند گشته نوقم
عنایت و استرامت سابه اين مرهت و رافت نمود ميرزا على مرحوم را

چون انتقام یعقوب بیگ از راه معاونت میر عبد الکریم بر لوح ضمیر ثبت گشته و بر صفحه خاطر اتمام مرام حضرت میر عبد الکریم نقش بسته امانی و آمال او را بانجام مقرون گردانیدن واجب دانسته بلشکر فرستادن شروع پیوست و تولد حسام الدین را بسرداری لشکر با پنجهزار مرد از همه کوراب نسق نمود و کیا محمد کیا که سپهسالار تنکابن بود همراه کرد و ملک کاوس فرزند ملک جهانگیر و ملک اشرف را بکجکه طلبیده بود اطاعت لازم دانسته بحسام الدین تولی مامق شدند چون تطابق مدعا، جانبین حضرت میرزا علی و میر عبد الکریم تحقیق یافت لشکر متوجه مازندران شدند و به آمل بمیر عبد الکریم ملاقات نمودند میر عبد الکریم که نهال آرزوی خود را در چمن میرزا علی بزلال مرهت بارور دید و عارفه مکرمت و احسان آنحضرت را بموقع خود رسانیده یافت بازوی اقتدار خود را قوی دیده پشت بر متکاء استراحت زد و در استشعار احوال میر شمس الدین و کیفیت منازل و مقام او که شروع نمود بتحقیق پیوست که میر شمس الدین در کوتی ابراهیم کاردگر کله بست کرده این نشسته است عنان عزیمت بسوی ایشان انعطاف یافت و منزل بمنزل راه پیموده عساکر بحوالی کله بست که میر شمس الدین پناه گرفته بود رسیدند و اساس جنگ استحکام دادند و محاربه امتداد یافت مدت بیست و پنج روز اوقات بمحاربه بگذشت که نسیم ظفر از مهب اقبال اولیاء حضرت نوزید و عقد آن بند را بازوی تدبیر دلاوران نکشود درین اثنا خبر

رسید که کارگیا علی خلابر ورستر لاهجان وملك بیستون بالشکر می
آبند میر کمال الدین که از خدمت میر عبد الکریم دور بود قدم در دایره
متابعت نهاده بامیر عبد الکریم عهد و میثاق بسنه باهمدیگر در حد وصال
انصال یافتند و از اضاءت برق این خیر هجوم لشکر خصم چون ابر محو
و متلاشی گشت و میر شمس الدین کله بست را گذاشته بموضع لپور
رفت و آجا که تشابک اشجار مجد کمال بود کله بست اختیار کرده پناه
جست سرداران که بالشکر بسروقت او رفتند باز میر شمس الدین بر
هم خورده راه ادبار پیش گرفته بسواده کوه رفت بعد ما که سرداران
شش روزی بهمین منزل قرار گرفتند ایشان بفرست دانش معلوم کرده
بودند که داب اکابر امرا وعادت سرداران دولت رهنما هرگز نبوده که
در امری که شروع نمایند بشطری اکتفا کنند فلذا استیفاء ابواب محاربه
بامیر شمس الدین واجب دانسته سرداران بالشکر در عقب روان شدند
بسواده کوه بمقام آهن رودبار لشکر که رسید دوازده روز بهمین مقام
مکت واقع شد خبر رسید که میر شمس الدین از سواده کوه بهزاره
جریب رفته است نولم حسام الدین لشکر را پیش گرفته به بارفروشه دبه
برد و آجا اقامت ننموده بساری رفت و رایات نصرت شعار مدت ده روز
آن مقام را بشرف نزول زینت دادند درین هنگام باز خبر رسید که میر
شمس الدین از هزاره جریب تحاشی نموده بقراطوغان رفته بمنزل خلیل
کونی کله بست کرده نشسته است حضرت میر عبد الکریم با سرداران

صلاح اندیشید که میر عبد الله فرزند میر ظهیر را با پانصد نفری جهت دارایی ساری نگاه باید داشت تا ما بالشکر در عقب میر شمس الدین برویم بر موجب صلاح دید میر عبد الله را با پانصد سوار بساری نگاه داشته میر عبد الکریم با سرداران متوجه جانب میر شمس الدین شدند و بمنزل میرانه رود که نزدیک خلیل کوتی بود نزول اختیار کردند و روزانه دیگر بخلیل کوتی رفته از اول صبح تا نماز پیشین جنگ عظیم واقع گشت کله بست را آنروز شکستن دست نداد روزانه دیگر لشکری را باطرافی کله بست فرستاده بنیاد محاربه نهادند فتح بطرف لشکر گیلان واقع شد سر رشته انتظام لشکر میر شمس الدین که چون شکوفه بهار در یک پیوند بود از حدت رسوم شمشیر دلبران مانند باد موسم خزان برگ نهال جمعیت ایشان ریزان گشت و میر شمس الدین خایب و خاسر منهزم و متفرق شد و از رشحات سحاب این بشارت بر اخصان احوال هر یک از لشکری طراوتی از فیض حضرت کریم و نضارتی از نعیم همیم ظاهر شد و سرداران در پی میر شمس الدین رفته طبل و علم و اسباب سلطنت او را دستگیر کرده موازی صد نفر مازندرانیان که ملازمان خاص میر شمس الدین بودند مضبوط گردانید آوردند حضرت میر عبد الکریم را که راجه این فتح رسید پانصد نفر برداشته متوجه ساری شد و دیگر سرداران و لشکر بهمین منزل ماندند آقا رستم که این خبر سبب شدن میر عبد الکریم بشعبه و پیوسته منتهم ایچنین فرصت بود میر شمس الدین نسلی

داد که اگر کدورنی از نتایج اطوار فلکی روی نماید مستوحش نباید بود که احوال عالم همواره بر یک نسق نخواهد ماند إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا فرموده حق است بعد از تهید این سخنان بک هزار مرد مقرر گردانید که بر سر میر عبد الکریم بتازد ازین قصه میر عبد الکریم آگاهی یافت و در ساعت نزد حسام الدین تولی احوال مذکوره فرستاد سرداران صلاح دران دیدند که کیا محمد کیا بالشکر ننکابن میر عبد الکریم مالمحق شود از وقوع این تدبیر آقا رستم که خبردار شد فسخ عزیمت نمود و دست از نزاع میر عبد الکریم باز داشت سرداران که از عقیدت و قصد آقا رستم خبردار شدند بدفع او شروع نموده منزل بمنزل اورا دوانیدند آقا رستم که مدبر بود و احوال خود را در غایت پریشانی دریافت نزد میر شمس الدین این حکایت فرستاد که إِذَا تَجَاوَزَ شَيْئًا حَلًا اِنْعَكَسَ ضِلُّهُ چُون لشکر گیلان در بیقراری ما قراری ندارند و در دوانیدن ما صبر و آرامی نمی گیرند امید که اگر متحصن بحصنی شویم در حمایت قادر محفوظ مانیم و زمام مراد بدست ما آید در سیاه روه پی جایی محکمی هست که کمند تدبیر هیچکس بر غلوطه حصار آن نرسید کله بست بحد کمال استکمال داده اقامت میکنیم ع تا خود فلك از پرده چه آرد بیرون * فرار بدین راه داده میر شمس الدین بهین سیاه روه پی آمد و کله بست فرموده نشستند سرداران گیلان نیز لشکر را جمع آورده بحوالی کله بست ایشان بمقام کبیز دشت نزول فرمودند علی الصبح لشکری بدو بخش کرده بنیاد جنگ

نهادند چون آتش حرب ملتهب شد شعله حله لشکر مازندران بلندتر و احراقش زیاده تر گشت میر عبد الکریم که مشاهده این صورت نمود تاب نیاورده پای وقار از مرکز قرار بیرون نهاده بی مشورت سرداران فرار نمود خصما که ازین حرکت خارج مصاحت میر عبد الکریم واقف شدند آتش شوق بحاربه تیزتر گردانیده بر لشکری گیلان تسلط یافتند و سرداران مثل نولم حسام الدین و کیا محمد کیا و کاکو حسام خلابر و رستر کرجیان و کارگیا علی و میر عبد الله بن میر ظهیر و سایر اعیان که همراه لشکر بودند دستگیر شدند و همه را مضبوط نزد میر شمس الدین بردند و میر عبد الکریم از انجا گریخته برستمدار و از انجا بگیلان آمد و سرداران مدت یکسال و نیم کمابیش بازندران مقید ماندند

فصل در رفتن حضرت میرزا علی مرحوم از دیلمان بلمسر و از انجا بقزوین رفتن و شرح حالات چون عناصر شریف حضرت میرزا علی مرحوم بعد از استمتاع منافع فرح فزاء دیلمان و استیفاء اوقات آن استنشاق هواء لمسر فرمود و نشاط شکار و گشت آن دیار بر خاطر عاطر راه یافت و بکلک اندیشه بر لوح ضمیر عزیزت لمسر بنگاشت و عزایم خجسته فرجامش در اکثر مهمام بعینه صورت تقدیر بود که تغییر و تبدیل متصور نبود بر موجب اقتضاء راه صوابنهای از دیلمان متوجه لمسر شد و آن حدود از غبار موکب همایون عطرسا گشت چند وقتی که بسلامت فیض گشت و استراحت شکار در یافت و تیر امید

بصید مقصود رسید همچنانچه مذکور گشت حکومت قزوین درید اقتدار نواب حضرت میرزا علی قرار داشت بسبب قرب جوار لمسر علما وفضلا و سادات و اکابر واعیان بعد از وقوف شرف نزول نواب میرزا علی بلسرا حرام حریم درگاه قبله مثال را که مطلق ملوک عصر بود بعقد اخلاص بسته بایشککشها و تحفهء لایقه بشری بساطبوسی سرافراز شده استدعا و التماس نمودند که اگر روزگار از توجه رایات نصرت شعار همایون بفرزین بر ما منت نهد و حدیقه خواطر سکنه آن دیار بزلال عدل و رافت آن حضرت محضّر و سیراب گردد نقد جان نثار پادشاه عدل پرور سازیم و غبار راه سومه دیده گردانیم ازینجهت پرتو نیر التفات را بانجام استدعا و التماس سادات و علماء باب اللجنة انداخت و سخنان دلپذیر از زنج ضبیر استخراج نمود و بعبیر عبارت پرورش داده اکابر واعیانرا بانواع مراسم و اشفاق بنواخت و خاطر ایشانرا بوعده رفع اجماعی جمع ساخت و منوجه قزوین شد و شب ببقام موشقین نزول اجلال فرمود صباغ مقرون بفرز و نجاج که طاوس زرین بال جناح نور از هم باز کرد و صحن آفاق را بزهور شعاع آرایش داد نواب عالی بسلامت پای دولت برکب سعادت نهاد و عنان اقبال بجانب قزوین معطوف فرمودند بیت عنانرا عجب دولتی داد دست * که دارد به بحر کرامت بشست * دولی زدولت قرین مراد * باقبال دریا نگهبان باد * نوسن ایام در زیر ران رام شک مجموع خلایق شهر را آیین بستند و بخطوات تعظیم و اقدام تجلیل تا سر رزان

استقبال نموده دیه امید را از انوار جلال مقصود منور گردانیدند و دست
 اقتدار و استبشار برسم نثار سحاب آثار ساختند و از کثرت خلق که
 بسعادت رکب بوسی فایز شده بود صلابت حضرت میرزا علی که بنظر
 خلق در می آمد بعینه منطبق بر مضمون این بیت بود که * سپهریست
 او پرستاره پپای * جهانپست کوچک رونده زجای * و بهجت و بشارت که
 دران روز بخاطر صفار و کبار راه یافته بود شرح آن در طی طولامیر
 مندرم نیگردد بیت بساط سبزه لکدکوب شد پپای نشاط * زبس که
 عارف و عامی برقص می جستند * همه مردم لمتعه اخلاص بنظر باریابان
 دولت میکشیدند و خلوتخانه دل خود را مسکن خدام می ساختند و خانه
 قاضی میر حسین از فرقدوم سعادت رسوم هاپون روضه رضوان گشت
 بعد از استقامت خواب حضرت بقزوین خاطر خطیر مهر تنویر بزیارت
 مزارات و استفاضت انوار سعادات امام زاده حسین مایل شد و روی
 دولت را بگلگونه خاک آن شهید سعید برافروخت و وظایف شکر و شکرانه
 بادا رسانید و از مغنم و ابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ به بسی غنائم از فتوحات
 دنیوی و کرامت ذخایر اخروی فایز گشت و خیرات و صدقات بارباب
 استحقاق و محتاجان و زایران آن بقعه شریفه ایثار نمود بیت شرف نفس
 بجدست و کرامت بسجود * هر که این هر دو ندارد عدمش به زوجود *
 کرمش نامتناهی نعش بی پایان * هیچ خواهند نرفت از در او بی
 مقصود * و بحاسن احسان مقبول دلها و بیکارم اخلاق منظور نظرها شد

وجراحت که از ستم ارباب ظلم بر رعایا راه یافته بود بهرام مراسم خسروانه التیام داد و مؤنت مال باغات و سایر تکلیفات از ربه علماء و سادات و رعایا رفع نمود و بلعنت نامه موکد ساخت درین اثنا از مازندران کاغذی رسید که لشکری که بسرداری حسام الدین تولم جلال الدین که مازندران رفته بود شکست واقع شده سرداران همه مقید گشته اند از ورود این خبر شعله خشم خسروانه مشتعل شده حزن و ملالت بخاطر آنحضرت راه یافت و از کمال نمکن و وقار اعلان این اخبار کاره و اخفاء آثار صواب دانسته مضمون آنرا ثبت ضمیر گردانید و بسبب اشتهار آثار دولت و غرایب اطوار سلاطین و ملوک روزگار بعواطف و عنایت آنحضرت مستظهر بوده دیده امید را براه امداد و اسعاد باز داشته منتظر انفاذ خدمات و اشارات بودند از مقوله سلاطین که بشرف ملازمت نواب حضرت مستسعد گشته بودند فرزند میرزا جهانشاه مرحوم میرزا جهانگیر بود که سعادت خدمت حاصل کرده از شرف التفات خسروانه ملازمت اختیار کرده آرزوی خود را بنجاح مقرون دیده بود و از آن حیثیت که حرمت اب بررگوار سلطنت شعار جهانگیر نصب العین ضمیر منیر آنحضرت بود تعظیم ایشان بر صفحه خاطر اشرف نقوش استدامت یافته و عنایت و مرحمت (م آو) در حق ایشان ملکه گشته و از رفتن و آمدن و اقامت نمودن آنحضرت بقزوین مدت سی روز که تمام سیر ماه است ست وقوع یافت چون کوکب سعد سلطنت آنحضرت بدار برج

جنوب قزوین عطیهٔ سعادت داد بدرجات بیت الشرف لیسر تحویل فرمود
و بنشوی تربیت نهال امانی طبقات مردم لیسر مشغول گشت و آوازهٔ رعایت
و تعظیم و احترام میر جهانگیر که باطرائی انتشار یافته بود فرزند سلطان
بو سعید مرحوم سلطان محمد هم بلیسر بملازمت میرزا علی مشرف شده
از زلال چشمهٔ خورشید عنایت آنحضرت سیراب شده تمتع یافت و بانظار
انوار شمس تعظیم و احترام شب بخت او چون روز روشن شد و از
ترتیب امور لیسر که حضرت مرحوم مغفور فارغ شد راجعهٔ بهاریات دیلمان را
لستشمام فرمود و ذائقه بمطاعم و مشارب نعیم دیلمان ملتذ و معناد بود بر
عادت معهود طبیعت مقتضی ادراک آن شده مستوجب حرکت گشت
ورای آفتاب اشراق پرنوه حرکت بدیلمان انداخته متوجه شد و عقد جواهر
سعادت و دولت در سلك غبطت و نشاط انتظام یافت و مدتی بدعاء
خاطر اوقات بفراموشی گذرانید بعد ازین راء صوابنا اقتضاه
شکار چاکرود کرد و چند وقتی بنشاط شکار مشغول گشت درین اثنا محمد
حسین میرزا فرزند سلطان حسین بیقر که حاکم خراسان بود هم
بخدمت آنحضرت مستفیض شد چون سزاوار انواع تکریم و تعظیم بود
بمقتضاه طبیعت آنحضرت مراتب احترام سست مزیت یافت و خود
بسلاطت از چاکرود بدیلمان رفت

فصل در قصهٔ جنگ میر عبد الملك با آئیه سلطان
در کافره میدان و هزیمت یافتن حضرت میر چون از انقلاب

روزگار نسق و نظام سلطنت و حکومت عراق و آذربایجان از میان برخاسته بود و دران اوان قضا زمام اختیار ممالک آذربایجان را بکف رستم بیك نهاده و بممالک عراق هر روز نوباوه فتنه از باغ سپهر بظهور میرسید و مردم بنواز دور فلک حادثه تازه میگشت از السنه وافواه مراقبان حدود ولایات آوازه ظهور حاجی بیك که بمسامع شریفه رسم بیك رسید آتش قهر زبانه کشید و آیه سلطان را باده هزار مرد بسروقت حاجی بیك فرستاد ازین قصه که حضرت میرزا علی در دیلمان نشریف داشت آگاهی یافت بسبب مهارتی که در علم تدابیر داشت و در وقایع بتدابیر صابیه استقبال امور می فرمود نص و شاورم فی الأمر را نصب العین ضمیر ساخته برسم مشورت راه صواب بنظر ضمیر منیر عبد الملک نهاده صلاح بدان قرار گرفت که حضرت میر بالشکر لمسر و طالبان و دیلمان بمحافظت و داری قزوین قیام نماید حضرت میر نیز این خدمت را قانون اقبال و عنوان صحیفه آمال خود شناخته استمداد هم عالیه نمود و بساط خدمت بوسید و متوجه لمسر گشت و موازی بیك هزار مرد کمابیش جمع آورده بکافه میدان منزل گرفت و در محافظه قزوین مراقبت مینمود تا آن حدود از کدورت لشکر اتراک محفوظ ماند درین اثنا آیه سلطان بمقابله حاجی بیك قیام نمود زنگ و کدورت روزگار و غبار تفرقه بر چهره آمال حاجی بیك نشسته لشکر غم نحریم جان او شتافت و بازار مراد او رو بشکست نهاد آتش جنگ که از باد

حله دلاوران اشتعال یافت خرمن هستی ایشانرا بر باد فنا داد واورا بقتل آوردند ولشکر منهزم ومتفرق گشتند وفرزند حاجی بيك بابعضی لشكری بپير مالحق شد آيه سلطان كه حاجی بيك را بقتل آورد بفرزين آمد وچند روزی كه بگذشت از احوال مير كه اطلاع حاصل كرد متوجه مقابله مير شد چون طالعان معركة لشكر آيه سلطان بمقابله حضرت مير شروع نمودند وبر مثال دابره برگرد لشكر محيט شدند وحضرت ميررا از غايت حيرت زنگ كدورت بر آئينه مراد نشست. واخر آمال در برج وبال تحويل نمود لشكر اتراك كه حله بر قلب لشكر مير آوردند بنظم عقود جمعيت لشكر تفرقه راه يافت ومير منهزم گشت واتراك بسيار از لشكری ميررا بقتل آوردند ومير جريده خودرا بقلعه لسر رسانيده استحكام ودارایی قلعه نمود لشكر آيه سلطان تاخت بولايات رودبار آورده تالان وغارت كردند وقبل از شكست مير حضرت ميرزا علي كيا پاشارا كه سپهسالار سام بود بالشكر سام باجكه حضرت مير فرستاده بود تاسفيد پشته انبوه كه رسيد لشكر اتراك كه در الكاء رودبار بجهت نهب وغارت آمده بودند باكيا پاشا اتفاق افتاده جنگ در پيوستند وكيا پاشارا شكست دادند خبر اين شكست كه بسامع ميرزا رسيد ومترصدان ثغور حدت وجسارت اتراك را كه دريافته بودند از سر تهتك احوال بخدمت ميرزا علي عرضه داشت نمودند كه اينست كه اتراك متوجه حدود ديلمانند باوجود اين صورت ميرزا علي بديلمان

اقامت محال دانسته منوجه سام گشت و انراك از انبوه باز گشته
بفروین رفتند و حضرت میرزا علی که علم توجه انراك را بدیلیمان
تحقیق فرمود عنان عزم بمستقر سریر سلطنت دیلمان منعطف فرمود
و در ترتیب امور وجبر کسر مشغول شد

فصل در رفتن امیر از لمسر بسروقت میر زین
العابدین در طارم و شکست یافتن زین العابدین
طارمی و از مقام فتح بهفت صندوقان بر سر بداغ
بیک سلیمان بیک رفتن و بداغ بیک منهزم شدن حضرت
میرزا که چشم زخمی و عین الکمال از تاثیرات گردش گردون رسیده
بود و مشرب عنب خوشدلی و مورد عیش تیرگی بافته و خزینۀ دل
از فضۀ شکست پر شده و من ضییرا بجواهر اندیشۀ جبر کسر و تلافی
و ندرک و دفع شامت لحدا مزین میداشت و دران اوان که حضرت
میر بلسر نشریف فرموده بود از درگاه همایون خبر رسید که میر
زین العابدین طارمی را مادۀ غرور در دماغ جا گرفته و کلاه سرکشی
بر سر نهاده از کثرت لشکر که بر او جعد فضاه طارم تنگی پذیرفته است
حضرت میر که در مضار شجاعت و بزرگی قدم سبقت بیش از اینها
زمان نهاده منتظر دریافت اقبال تازه بود از وصول این خبر در دل
میر شیردل آتش حیبت زبانه زد و گوهر شجاعت را خصیبت زیاده
شد و این شعر اِذَا آزَدَمَتْ هُمُومُ الصَّدْرِ قُلْنَا * عَسَىٰ يَوْمًا يَكُونُ لَهَا

انفراج * حضرت میر بر زبان راند و عندلیب نطق را در بستان سراء
 تحمید و تجید حضرت میرزا علی بصد نواگویا ساخته استطلاب رخصت کرد
 که بر سر میر زین العابدین لشکر ببرد و دفع باجوع فتنه او بکند چون
 بالتفات رخصت سر بلند شد خزینه همت خود را کشوده ببعدرات اسامحه
 و اسباب مشغول گشت و لشکری را ببق از خود داد و دران باب مصدع
 اوقات شریفه میرزا علی نشده مجال صبر تنگی پذیرفت و متوجه جانب
 میر زین العابدین گشت و به پاکله نزول فرمود و از پاکله الغار به
 بورت وزیر و ماهین برد و بمقابله میر زین العابدین که شروع پیوست
 تیر تدبیر میر بر نشانه ظفر آمد و لشکر میر زین العابدین غریق
 امواج بحر لشکر میر شدند و بعضی که بساحل سلامت مانده بودند
 منهزم و متفرق گشتند و اسباب و جهات او دستگیر لشکریان شده منصور
 و مظفر بمقام فتح نزول فرمودند و زنگ شکست که سطح آینه دولت را
 پوشیده بود از صیقل این ظفر جلا یافت و پشت استظهار قوی گشت
 و حوصله آرزوه لشکری از کثرت نعیم مملو شد و دران منزل دولت روز
 سعادت که بشام اقبال پیوست از پرتوه انوار فرح و شادکامی آن شب
 فیروز تر از شب قدر و مسعود تر از روز گذشت چون خورشید پرنور از
 مطلع سرور سر برزد زنده داران شب دولت بچهره میر که چون صبح
 فرح فزا بهجت نمایست بعین بصیرت ناظر شدند و این بیت را بیا که روی
 تو خورشید عالم افروز است * شبنم زروی تو چون روز و روز فیروز

است * شد از جمال تو فیروز روز من و آن روز * که خواستم شب
 وروز از خدای امروز است * بر خواندند و خبر گیران اطراف که شرف
 ملازمت حضرت میر را دریافتند خروج بداق بیک سلیمان بیک و جمعیت
 لشکر در هفت صندوقان عرضه داشتند عزیزت میر اقتضای آن کرد که
 متوجه دفع او شود از منزل فتح روانه مقابله بداق بیک شد چون بحاریه
 شروع پیوست صدای سلاح و سپاه حضرت میر بگوش خصم بر مثال آواز
 رعد و صاعقه میرسید و شعله شمشیر بچشم ایشان بصورت برق مینمود
 و از تجلی جمال و جلال و مشاهدات عظمت و شوکت و کمال حضرت میر بر نوحه
 آیه کریمه *فَلَيْسَ كَمِثْلِي رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَى صَعِقًا بَدَاقِ بَيْكٍ* و لشکر
 او همه بی خود و بیهوش شده تاب مقابله نیاورده منهزم و متفرق شدند
 حضرت میر بالشکر ایشانرا در پی کرده بسیار را بقتل آوردند و اسب
 و اسلحه و جهات در دست لشکر میر افتاد و صداء طبل نصرت بگوش
 گردون میرسید و از آن مقام اعلام فتح بر غاشیه سلامت نگاشته بجانب
 قزوین توجه فرمود و اهالی عراق و قزوین با استحکام اسلحی شجاعت و شهامت
 مستظهر بوده بوظایف خدمات و لوازم طاعات قیام نمودند حضرت میر که
 بسعدت از ضبط و نسق قزوین و نصب داروغه جدید فارغ شد متوجه مسر
 گشت و فولهر لشکری را باجباء مکارم و انواع مرادم و تحسین نازه ساخت
 و همه را روانه گردانید و خود متوجه عتبه بوسی میرزا علی در لاهجان شد
 و بانواع عنایات و اخلاق و تعظیم و احترام خسروانه متغیر و سربلند شد

فصل در قصه خلاص دادن میر شمس الدین کاکو
 حسام خلایب و رستر کرجیانرا از بند و همراه ایلیچی
 خود گردانیده بخدمت میرزا علی فرستادن و شرح آن
 چون مفاتیح فتح و نصرت و مصایح ظلمت مشقت و مذلت در دست خازنان
 حضرت خالق است و کسی را اختیاری در امر او نیست و نص صریح این
 بِنَصْرِكُمْ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذِلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ
 وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ بیان آن میکند چه کوکب دولت گاهی
 بدرجات اوج و گاهی بیدار حسیض حرکت میکند و قبل از ایراد این
 فصل در باب حبس و قید تولم جلال الدین حسام الدین و سرداران
 در دست حکام مازندران فصلی مذکور گشته و بسبب بعضی وقایع که از
 زمان حبس تا ابتداء خلاص سرداران ست صدور یافته بود رعایت
 تقدیم و تاخیر فصول واجب شد تا سخنان از جاده ترتیب منحرف نشود
 درین ولا بذکر تتمه فصل حبس و قید و سبب استخلاص سرداران شروع
 پیوست بعد ما که سرداران مدت یکسال در بند میر شمس الدین مقید
 ماندند میر شمس الدین کاکو حسام خلایب و رستر را از بند خلاص
 داده همراه ایلیچی خود درویش علی حافظ نزد حضرت میرزا علی فرستاد
 و فسحت میدان فصاحت را بوسیله عذر و سعتی داد که هر چند ملک
 و مقام تعلق بحضرت میرزا علی دارد اما میر عبد الکریم و ما عمو پسرانیم
 اگر فیساین بجهت ملک بعضی و نزاعی و جنگی و جدلی باشد توقع آن

بود که مضمون این بیّت را که * کار بدولت نه بتدبیر ماست * تا بجهان
 روزی دولت کراست * ملاحظه فرموده در میان ما دخلی نیبکردند
 تا هر کسی که مستحق حکومت و مستعد سلطنت باشد عنایت آلهی برقره
 حصول اُمْنِیَّت گشته حکومت بوی قرار گیرد چه در آن وقت که سرداران
 آن صوب عالی بالشکر بسر وقت ما می آمدند خواهی نخواهی آن
 منزل را گذاشته منزل دیگر میگرفتیم که شاید بوسیلهٔ اصلاح ذات بین
 میسر گردد هر چند ما منزل گذاشته بجاهای دیگر میرفتیم لشکر باز
 در عقب می آمد عاقبت بجز جاء محکمی پیدا کرده متحصن گشتن چاره
 نداشتیم مقام معروف را مستحکم گردانیده متوکلا علی الله نزول واقع شد
 بیّت چون خجلم دید زیاری رسان * چارهٔ من کرد کس بیکسان *
 بواسطهٔ مضبوطی و محکمی آن جا شکست بر لشکر آن صوب واقع شد
 بر مصداق العُدْرُ عِنْدَ کَرَامِ النَّاسِ مَقْبُولٌ تَوْقِعُ است که نهیدِ عُدْرَا
 بانعام قبول تلقی فرمایند و خاطر شریف را ازین کدورت و جرات ما صافی
 سازند که درین امر گناهی نبود و تقدیر را تدبیری نیست هر چه از
 نواب عالی ضایع شده باشد باضعای آن وظایف خدمت بجا آریم چون
 درویش علی حافظ بتنهید این معذرت قیام نمود حضرت میرزا علی ملا
 نعمت را در جواب میر شمس الدین پیغام فرستاد که تولم حسام الدین
 چندین سال خدمت جد ما کرده اکنون پیر شده است و بکار ما نی آید
 و هر چه کارگیا علی است کارگیا بحیی مرهوم را دوازده فرزند است

اگر يك فرزند کم باشد چه شود و هرچه محمد کیا و حاجی محمد است از سی هزار شکور (م لشکر) دونفر اگر کم شود چه تفاوت کند و هرچه میر عبد الله و میر محمد است ایشان فرزندان میر ظهیر مازندرانی اند و تعلق بشما دارد خواهی بکش خواهی بدار اما کسی که با کسی دم از دوستی زند و طبل شعبده در زیر گلیم نفاق نزند شرط دوستی آن بود که بمعنی این بیت به تیغ اگر بزنی دوستان مخلص را * چو روی باز کنی دوستی ز سر گیرند * عمل مینمودند فکیف لشکر و سرداران را که زخم خورده و شکست یافته میدیدند مضمون *إِنَّ الْغَرِيبَ دَلِيلٌ حَيْثُ مَا كُنَّا وَسِيلُهُ* رم و باعث مودت و اخلاص گردانیده جمله را بایر ق کس همراه کرده میفرستادند تا مآثر مروت و مراسم مکرمت و ملاحظت طراز نوارخ ملوک و سلاطین روزگار میگذشت و قاعده مودت راسخ و بناء موالات مستحکم می ماند بیت وقت هر کله نگهدار که نافع نبود * نوش دارو که پس از مرگ بسهراب دهی * سرداران را مدت یکسال مقید داشتن و باوجود اظهار محبت مجدد و ابراز مودت باخلاص موکد سردارانرا همچنان مقید داشته عذری چند که آثار خدمت از چهره آن لایح باشد فرستادن نه مناسب اظهار اخلاصی که فرموده اند و نه صلاح دولت و نه لایق ملک و مکتست فرموده حضرت امیر علیه الصلوة والسلام است که *إِعَادَةُ الْأَعْتِدَارِ تَذْكَيرٌ لِلذَّنْبِ* بسوی صدق راهبر و بر علت خدمت دلیلی واضح است خیر ایشان همانجا باشند اگر حضرت حق فرصت دهد آنها را از بند

بدر آریم والا چه شاید کرد عنقریب در عقب ایشان خواهیم فرستادن
 چون درویش علی حافظ رسید و پیغام بگذارد میر شمس الدین ازین
 حکایت برآشفتم و مزاج او متغیر گشت و نزد بندیان فرستاد که من
 بخدمت حضرت میرزا علی جهت خلاصی شما فرستاده ام که خلاص داده
 روانه گیلان گردانم حضرت میرزا جواب پیغام فرموده که سرداران که
 مقید اند بکار نمی آیند چون مروت من در نظر کسی در نمی آید و امر
 ضروری نیست هر یکی زنجیر بها بدهد تا شمارا دربند کنم بهر نوعی
 که بود زنجیر بها از بندیان سند و همه را زنجیر کرد و مقید نگاه
 میداشت بعد از شش ماه حضرت میرزا علی قاضی حسن کیارا بجهت
 تبلیغ حجت نزد میر شمس الدین و آقا رستم فرستاد که شما در حق بندیان
 چیزی پیغام نموده بودید و ما نیز جوابی فرستاده تا غایت جواب آن
 نرسید چه قبل از وصول لشکر بماندگان درین اوان اگر احوال لشکر
 فرستادن اعلام نمیکردیم حجت شما در صورت نایب بر ما لازم میشد
 جهت دفع آن اعتراض واقعی را کتمان ننموده اعلام رفت قاضی
 حسن کیا که این مقدمات ادا کرد چند وقتی او را نگاه داشته روزگار
 بلعل و عسی می گذرانیدند درین اثنا حضرت میرزا علی کتابتی باسم
 آقا رستم قلمی فرمود مضمون آنکه دوازده نفر مردم ما در قیدند اگر
 قاضی حسن کیارا نیز همپای آنها کرده باشند اعلام گردانند این کتابت
 بدست ملازم معتمدی داده نزد آقا رستم و قاضی حسن کیا فرستاد

و بقاصد تفهیم فرمود که قاضی حسن کیا را بحکمی پیش گرفته بیارد چون قاصد پیغام و نامه باآقا رستم و قاضی حسن کیا رسانید آقا رستم هر دورا خلعت داده روانه خدمت حضرت میرزا علی گردانید و پیغام نمود که متعاقب سردارانرا روانه کرده خواهد شد

فصل در لشکر فرستادن میرزا علی نوبت دوم بمازندران و سلطان هاشم و تمام سپهسالاران و امرا و سپهسالار عباس را بالشکر بیه پس روانه مازندران گردانیدن و قاضی حسن کیا از مازندران باز آمدن و شرح آن در تاریخ سنه تسع و تسعین و ثمانمائه قاضی حسن کیا که از مازندران معاوده نمود و بشرف خدمت میرزا علی مستفید و مستفیض شد اطوار ناپسندیده میر شمس الدین و آقا رستم که بنسبت سرداران بظهور رسانیده همه را زنجیر بها ستانده زنجیر کردن و بدرگی و کینه جویی و خدیعت سلیقی ایشانرا عرضه داشت و بتفصیل احوال شروع نمود که تبلیغ حجت نصیحت آمیزی که صلاح ملک و ملت در ضمن آن بود و بیبر شمس الدین و آقا رستم شرف تخصیص فرموده بودند مفرح آن نصیحت در دل معلول ایشان کارگر نیامد و نوش دارو، موعظت در مرض مزمن غفلت آنها موثر نشد حضرت میرزا علی این بیت تحمل باید و صبر اندرین کار * تحمل کن دمی خود را نگهدار * بقاضی حسن کیا خواند و فرمود که عنقریب خواهی دید که بر سر مخالفان چه خواهد رفت

حضرت میرزا علی همچنانچه در موافقت و یکجہتی افراط داشت در مخالفت هم افراط مینمود و شدید الانتقام بود و در همه باب بکرو و یکدل و متغیّر و متبدل نبود بعد از استماع مقالات قاضی حسن کیا حیت میرزا علی بفرستادن لشکر بہازندران زیادہ شد چہ در مقامی کہ آنحضرت خنجر کین و شمشیر قہر در میان می بست مریخ از صولت قہر او صیانت مینمود و زحل از فکر دقبش گوشہ میگرفت همان بود کہ سلطان ہاشم را بجهت یورش و معسکر نمودن مازندران مقرر فرمودند و سرداران مثل کارگیا محمد کہ میر بزرگ و سپہبد لاهجان بود و میر عبد الملک کہ صفات او در فصول مذکور گشته و تمام سپہداران کوه و گیلان و از بیه پس سپہسالار عباس و از رستمدار ملک اشرف و از فیروزکوه میر سین کیا بخلاف ملک جهانگیر کہ اطاعت نمی نمود و مخالف بود و از استرآباد بدیع الزمان میرزا کہ حکومت و سلطنت خراسان داشت درویش بیگ را بالشکر بدد فرستاد چنانچہ چہل ہزار مزد گرد شدہ بود بیت چو باد حملہ بر و همچو کوه حملہ پذیر * چو رعد نعرہ زن و همچو برق تیغ گذار * ہمہ را بہازندران معسکر مقرر شد سلطان ہاشم کہ با امرا و لشکر جمع آمدہ بزوارہ رود تنکابن رسید تولم جلال الدین حسام الدین وحاجی محمد شکوری از مازندران رسیدند ایشانرا کس ہمراہ کردہ بلازمت میرزا علی فرستاد و خود متوجہ مازندران گشت عنان جہان کشاء سرداران کہ بہ آمل انعطافی یافت و زمین مازندران مرکز ربات ظفر آیات شد

صیت لشکر اطراف مازندرانرا فرو گرفت و از صداء سفید مهره گوش آفاق پرگشت بیت سفید مهره صیتش چنان دمید جهان * که پاره خواست شد این سبز مهره ز آوازش * خبر ظهور لشکر و امراء صاحب ظفر که بگوش اکابر واعیان و میرزادهاء مازندران رسید تمامی میرزادهاء هزاره جریب سعادت خدمت و دریافت ملازمت را شرف روزگار و سرمایه اعمار خود دانسته بملازمت سلطان هاشم و امرا مغخر شدند و عنایت کامله کنیل آمال ایشان گشت میر شمس الدین و آقا رستم که مشاهدۀ مظهر عجایب کردند بندیانرا بقلعه فرستاد و خود باپس ماندها بسواده کوه رفت و در مازندران کسی نبود که در پیش لشکری ایستد و مقابل شود امراء حضرت که لواء نصرت بساری نصب کردند لشکر بدو بخش متساوی کردن صواب شمرندند يك بحسن نجوم صفت به پرتوء خورشید سعادت و حمایت سلطان هاشم و میر عبد الملك استضاءت مقرر شد که بطرفی بزم سر سواده کوه که شرق جنوب مازندران است سیر فرمایند و ظلمت آن دیار را بنور تدبیر رفع کنند و يك بخش بکارگیا محمد و سپهسالار عباس که بدرین منیرین فلک جلالت و شہامت بودند رجوع گشت که بافق ولایت هزاره جریب که شرقی مازندرانست طلوع نمایند و آن ولایت را بعطفه عنان مواکب پاك سازند و قصد توجه فریقین مذکورین احاطه مقام و منزل آقا رستم و میر شمس الدین بود که مبرّ خروج ایشان از حیز مازندران مسدود باشد تا آنچه مدعا باشد زودتر

بموصول مقرون گردد و میر شمس الدین و آقا رستم از قصد ایشان آگاهی یافته از منزل کامرو سبصد نفر را منتخب کرده میر شمس الدین همراه خود بقلعه پرستک برد و آقا رستم با بعضی لشکر بکوله دره نزدیک حدود فیروزکوه نزول نمود درین محل میر سین کیا جاسوس فرستاد و تحقیق مقام آقا رستم کرد و این خبر بسطان هاشم و حضرت میر رسانید که فرصت غنیمت است اگر خود آیند و اگر چند سواری را فرستند که بر سر آقا رستم برویم محیر اند و آن طرف هم نزد آقا رستم میفرستاد که اگر لشکر بر سر تو آرند احوال اعلام خواهی کرد و مضمون آیه و إِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شِيَابِئِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ را شعار ساخته بود و مفهوم این بیت آنکس که همچو شانه دورویست و ده زبان * بر فرق و روی جای دهندت بسروری * شیوه خود می شرد درین اثنا يك نفر خرکار از فیروزکوه می آمد در راه با آقا رستم اتفاق افتاد آقا ازو خبر پرسیده خرکار خبر داده است که موازی سبصد سوار بر سر راه انتظار تو دارند اگر تحقیق منزل تو کنند بر سر تو خواهند آمد و نزدیک استاده اند ازین خبر مستوحش شاه بطرف لاس نقل کرد سلطان هاشم و میر اعتماد بقول میر سین کیا نموده در پی آقا رستم رفتند بدان مقام اورا نیافتند اسباب و اسلحه و جهات و اسب رکیب اورا دستگیر کرده بمنزل پژمه سر عاید گشتند و از آنجا بساری تشریف فرمودند و کارگیا محمد و سپهسالار عباس هم بساری در نزول

باحضرت میر موافقت نمودند و تمامی لشکر را که اهل آن روزگار جمع شده دیدند از مشاهده نظم عقود دیده خیره میگشت از آثار این صورت کمال تمکن و غایت ترفیع منزلت سلطنت و استقلال مرتبت حکومت میرزا علی استدلال میکردند و اشتهار قدر و انتشار ذکر جمیل بدرجه رسید که اعداء دولت بدان علوه مناقب و سوء مراتب اقرار و اعتراف کردند و اطوار کریمه و خواص مرضیه پادشاهانه در اطراف عالم شایع شد و التفات خاطر آنحضرت را کیمیا سعاد و اکسیر مراد شردند بیت ای جهانرا به تیغ داده قرار کرده شاهان به بندگی اقرار * آقا رستم از غایت خوبی و خطر نه دو روز بیک منزل مقام و نه دو شب بیک جای آرام میگرفت از آن منزل نقل بهزاره جریب نمود و آسایش بر خود حرام کرد امرا و سرداران که میر شمس الدین بقلعه متحصن دیدند سرداران صاحب لوا بشرکاه آمده چند روزی شرف استقامت فرموده از آنجا به پای قلعه پرستک اطناب خیم اجنشام مستحکم گردانیده اهالی قلعه را در مضیق محاصره متعیر ساختند و از کثرت لشکر و محافت حروب جنود ظفر پیکر لرزه بر اعضا و تنب جفا در احشاء اعدا افتاده بود عباس سپهسالار که کوشش و مردانگی لشکر ظفر پیکر را دید و تفرس جلادت نمود و شجاعت و مردانگی امرا و لشکری ملاحظه کرد عاقبت اندیشی کرد و در خیال این صورت نقش بست که گاهی که امراء آنحضرت و لشکری صاحب نصرت بازندران قحی چنین باسانی و سهولت کرده باشند و مایده قح بنذاق

ایشان لذیذ گشته جا کرده باشد بعد از حصول فرصت خان نعمت
بیه پس کی در نظر خواهند در آورد وجه واقعی خواهد داشت صلاح
وقت درانتست که بهر نوعی که باشد صورت فتح بمصالحه تبدیل باید
و جاشنی بلند ایشان سست گردد و حلاوت فتح در کام ایشان شیرین
نماید و قوت تسلط و تغلب زایل شود این راه را مستحسن دانسته
کردند و جهد بوجوب مصالحه در میان بست و در خلا بامیر شمس الدین
قصه مصالحه در میان آورد با وجود آنکه سلطان عاظم و حضرت میر مطلقاً
بمصالحه راضی نبودند بسبب آنکه آثار فتح معاینه بود الغرض عباس
همچنان بامیر شمس الدین سلسله مصالحه در پیوسته در سر تبرکات
مبفرستاد مردم قلعه که مخالف قوم را دریافتند دلیر گشته عنان کشیده
داشتند و بسبب اختلافی افکار و آرا مدت چهل روز سرداران و لشکری
در پای قلعه پرستک بوظایف محاصره و محاربه قیام نمودند بواسطه اختلافی
نتیجه ظاهر نگشت بجهت آنکه نزد ناظران امور و واقفان دستور ملک
مقرر است که مبادی دولت و وقوع فتح و نصرت از اتفاق رایها، جماعتی
خیزد که با همدیگر در تعاون بجاء اعضاء یکشخص باشند چه اشخاص مختلف
الآرا بی شک مغلوب گردند آنچه سپهسالار عباس را بجهت مصالحه مدعا
بود میر شمس الدین از خدا میخواست همان بود که نزد عباس فرستاد
و استدعاء صالح نمود که عباس سپهسالار وسیله مصالحه گشته فیصل دهد
چنانچه بارفروشه دبه از آن حضرت میر عبد الکریم باشد و آمل و ساری

متعلق میر شمس الدین عباس باسلطان هاشم وکارگیا محمد درگفت وگو بود که از جانب میرزا علی کتابتی رسید مضمون شریف آنکه حسین بیك علیخان باده هزار مرد بقزوین رسیده متوجه رودبار است نوعی نمایند که بهره زودتر عاید گردند بنابر وصول این خبر مصالحه نمودن واجب شمرده بمصالحه رضا دادند میر شمس الدین خواجه عبد الله ساوری را نزد سرداران فرستاده بنیان محبت بعقود عهد مستحکم ساخته بندبانرا خلعت داده روانه کردند و همچنان بارفروشه دیه را بپیر عبد الکریم مسلم داشتند ولشکر از مازندران بازگشت و متوجه گیلان شد حضرت میرزا علی درین محل بدیلیمان تشریف داشت بطلب سپهسالار عباس فرستاد و بدیلیمان آورد و شرایط تعظیم و تکریم و ضیافت پادشاهانه بجاء آورد واسپ و بار و خلعت و نقد و جنس و از لمرس يك دیه داده روانه یبه پس گردانید ولشکری را زور بدهاد گفته چند روزی مهلت داد تا قراری بگیرند چه باوجود آمدن حسین بیك رخصت دادن مناسب نبود اما بنابر ضرورت چند روزی رخصت داد

فصل در آمدن حسین بیك علیخان بقزوین و لمرس و شرح آن پستی، همت و سستی رای و عدم منانت و ضعف ماسکه و جانت حسین بیك را ملاحظه فرمایند که تاچه غایت بود که شیران دلاور و سرداران زور آور را که بشکار مازندران رفته دید و سپهرغ و قار حضرت میرزا علی را در قای حلم مسکن گرفته آرامید بی چند ولشکر

دریافت جسارت و بیدلی خود را عین دلاوری و مردی تصور کرد و تمام مدعاء خود را بنهضت قزوین و لمسر مصروف گردانید و ازین معنی غافل و ذاهل که ثمره آرزو از شجره مراد بی عنایت کردگار محالست و کوشش بسیار بی بخشش الهی جز رنج تن و درد دل نیست بیت بکوشش بزرگی نیاید بجای * مگر بخت نیکش بود رهنمای * و این صورت هم تعقل نکرده بود که هر ناوڪ تیر تدبیر که از بازو، قضا مثال حضرت میرزا علی کشاد می یافت همه بر هدف مراد می رسید و تنها بودن میرزا را قدمی در تدبیر مملکت داری و حکومت نبود چه معاونتی که تدابیر صایبه میدهد هیچ عدتی و آلتی و لشکری ندهد همان بود که آنحضرت ما فی الضمیر حسین بیک را چون بنور کشف و علم فراست دریافت کیا پاشا که سپهسالار سام و میر غیاث الدین که خلابر و رستر لمسر بودند و بنابر صلاح ملک بیورش مازندران نفرستاده هر چند درین محل لشکر و سرداران از مازندران معاوده کرده بودند اما بواسطه کوفت بیورش چند روزی مهلت داده بودند بالضرورة کیا پاشا و میر غیاث الدین را باجنود سام و بقیه لشکر لمسر جهت محافظت حدود رودبار فرستاد حسین بیک که تحقیق کرد که لشکر اندک است بمقابله میر غیاث الدین و کیا پاشا شروع نموده بسر وقت ایشان آمد و بمقابله قیام نمود میر غیاث الدین و کیا پاشا را چون قومت مقلومت نبود خود را بقلعه لمسر رسانیدند حسین بیک ناخست بولایت رودبار نمود میرزا علی که ازین قصه اطلاع

یافت حضرت سلطان حسن را که ظهیر و پناه او بود بلسپو فرستاد و از تنکابن سلطان هاشم را بخدمت سلطان حسن بلسپو آورد و میر عبد الملك که از مازندران معاوذه نموده بود باز لشکر را گرد کرده متوجه خدمت سلطان حسن بلسپو شد و نواب حضرت سلطان حسن باتمام لشکر بهیر تشریف لرزانی فرمود و آن ولایت را بنور طلعت و فرههء سعادت مزین و مشرف گردانید و از میر حضرت میر متوجه پای قلعه لیسر شد و سلطان حسن قطب وار مقیم دولت مقام میر را ساخت و قبل ازین حضرت میرزا علی جهت استتلاب کجکه به یبه پس فرستاده از یبه پس هم مقصد مرد بسرداری فیکوه حزه بخدمت حضرت میر بلسر رسید و حسین بیگ از قزوین بدریاوک آمد و برودبار دخلی نکرد و از رستمدار ملک حسین و ملک شاه غازی بالشکر بکجکه حسین بیگ آمد بودند و ملک جهانگیر هم لشکر بکجکه حسین بیگ فرستاده بود حسین بیگ که جمعیت لشکر خود را دید از دریاوک به پشت حسن آباد آمد چون کثرت لشکر گیلانرا تحقیق کرد و شجاعت حضرت میر را هم معلوم داشت دست درازی را بر طرف کرده عود بدریاوک نمود میر صلاح دران دید که بندگان حضرت سلطان حسن بابعضی ملازمان خاص به پای قلعه تشریف داشته خود الغار بر سر حسین بیگ ببرد بر موجب صلاحی که حضرت میر دینا بود قرار گرفت میر از لیسر شب گیر کرد و بعضی راه را که طی کرد که بر سر حسین بیگ الغار ببرد شیخ علاء الدولة خلوتی قزوینی از دریاوک

در همان وقت بخدمت میر رسید که اورا حسین بیك بجهت مصالحه فرستاده است حضرت میر سخن شیخ علاء الدوله را دیده ازان منزل باز گشت و باتفاق حضرت شیخ بخدمت بندگان سلطان حسن رسیدند و رسوم مصالحه نظام یافت حسین بیك هم بقزوین رفت درین محل برف عظیم هم شك بود چنانکه بعضی راه مسدود گشته بود نواب عالی حضرت سلطان حسن باتفاق میر و لشکر چون به انبوه رسیدند لشکری را رخصت دادند و سردار لشکر بیه پس را خلعت و جایزه داده روانه بیه پس گردانیدند و بندگان سلطان حسن و میر متوجه خدمت میرزا علی برانکوه شدند

فصل در فرستادن حضرت میرزا علی کیا محمدکیارا
بسررداری لشکر جهمت خرابی نائل و قید و حبس ملک
شاه غازی و نصب ملک سکندر بکلاره دشت چون حضرت
میرزا علی چشم رویت و راه بی عاقبت ملک جهانگیر را در موافقت
بی نور و ضعیف دریافت و ظلمت کینه دیرینه اورا بنور یقین معلوم کرد
و اطوار ناپسندیده اورا از معنی این بیت بامن دوزبان بسان
مقراض * یکچشم بعیب خود چو سوزن * استنباط فرمود و مداوا این
مرض بداروی انتقام و میل تدبیر علاج پذیر دانست تا کحل الجواهر
محبت و ابتلائی آنحضرت دیده امیان الزمان و اخوان الاوان را روشن
گرداند و بصیرت مخلصان و موافقان دولت را از غبار کدورت شك
و ربب صافی تر سازد چه در وقتی که آنحضرت لشکر دور و نزدیک و آشنا

و غریب را بجهت معسکر مازندران جمع آورده بود انتقام کجکه نفرستادن جهانگیر و بحسین بیگ علیخان که از قزوین بلمسر می آمد لشکر دادن در دل مبارک ایشان جا گرفته و نتیجه مخالفت و موافقت بر حکام دار المرز واضح میگرددانید بعد از ترتیب مقدمات فواید انتقام شروع بتخریب مملکت ملک جهانگیر کرد و لشکر کرجیان و تنکابن را بسرداری کیا محمد کیا که سپهسالار تنکابن بود مفوض گردانید و ملک اشرف را بکجکه استمداد نمود بر موجب نسق لشکر را بناتل فرستاد لشکر که بدان حدود رفتند نهب و غارت و احراق بیونات قدیمه و خرابی باغات معوره و هدم بنیان اشجار اثمار بتقدیم رسانید دقیقه فروگذار نکردند و از اجما لشکر باز گردانید بفر همای دولت و بین همت حضرت میرزا علی آسایش گرفتند و سرداران مشار الیه التفات خاطر خسروانه شدند هنگام شتا که رملت نمود و هواء صیف چهره بنمود و محل بلاق گشت حضرت میرزا علی باقتضاء طبیعت عنصری ابواب انتقام بچهار فصل ترتیب فرمود و در هر فصلی به آداب نادیب صورت تخریب الکه جهانگیر واجب و لازم شدد قضا را در وقت فشلاق بسامع جلال رسانیدند که ملک شاه غازی حاکم کلاره دشت باملك جهانگیر سلسله دوستی پیش گرفته و طریقه موافقت و یکجتهی آغاز نهاده است از وصول این خبر ماده قهر میرزا علی همچان نمود و تدبیر قضا صورت بعزیمت قید و حبس ملک شاه غازی ست ظهور یافت و میر عضدرا برسم رسالت نزد سلطان هاشم فرستاد که کیا

محمد کیا را بالشکر ننگابن بسروقت شاه غازی رفته؛ او را در کمند قید درآرد و در فرستادن کیا محمد کیا بکلاره دشت چنان احتیاط مرعی دارد که موجب تیغ شاه غازی نشود و از آن جهت فرار ننماید سلطان هاشم انقیاد امر جهانمطاع را لازم و واجب دانسته زبان بآبۀ سَعِنَا وَاطْعِنَا کشوده سوار دولت گشته بعزم گشت بموضع جماستان نزول فرمود و از آنجا کیا محمد کیا را بابعضی لشکر بطریق الفار بر سر ملک شاه غازی فرستاد کیا محمد کیا الفار بکلاره دشت برده شاه غازی و برادر او ملک مطفر و فرزندان او را دستگیر کرده روانه خدمت میرزا علی گردانید آداب این خدمت کیا محمد کیا مقبول طبع و پسند خاطر اشرف اعلی آمد و کیا محمد کیا بالتفات خاطر و نظر تحسین خسروانه نصیب کمال یافت بعد ذلك حضرت میرزا علی نزد سلطان هاشم فرستاد که کیا محمد کیا را چندان بکلاره دشت توقف باید نمود که حاکم دیگر را که مقرر ساخته شود منصوب گردانیده عاید گردد سلطان هاشم که از ملک سکندر استحقاق حکومت را دریافته بود کتابتی بکتاب عالی روانه ساخت که ملک سکندر قابلیت حکومت کلاره دشت دارد رای عالی بهر چه مصاحبت بیند اشارت فرماید که بجان امتثال امر کرده شود میرزا علی نیز این رای را استحسان شمرده صلاح و صواب دانست و حکومت کلاره دشت را نامزد استعداد ملک سکندر گردانیده اشارت بنصب او فرمود سلطان هاشم نیز حسب الحکم عمل نموده ملک سکندر را بحکومت کلاره دشت

منسوب گردانید و کبا محمد کیا نیز از کلاره دشت بخدمت حضرت سلطان
هاشم عاید گشت

فصل در فرار نمودن سلطان حمزه از خدمت حضرت

سلطان حسن بلشتنشاه و بکشتی نشسته بشیروان رفتن
وازانجا نزد رستم بیک رفتن و رستم بیک ده ده بیک را ده
هزار مرد همراه سلطان حمزه بجهت تسخیر قلعه طارم
فرستادن بتاریخ سنه تسعمایه همچنانچه در باب اول مذکور
گشته که سلطان محمد مرحوم مغفور را شش فرزند بود حضرت سلطان
حسن که خلف دودمان، خلافت و طبیب کرمش مروج مشام جمیع انام
ومفرج انعامش فرم فزای قلوب خواص و عوام و مبد حیوة اخوان و مقربان
بود و دستگاه سلطنت نه در خور ابر مطیر انعام و همت عالی بلند تر از
نصورات اوام و از حکام و سلاطین روزگار بخصال ملکی و همت فلکی
منفرد و رتبه شجاعت خود بر عالیان وضوح تمام داشت بیت نام تیر او
بری پیکان بماند در ضمیر * یاد تیغش چون کنی الماس روید از
زبان * و از جمله فرزندان سلطان محمد مرحوم سلطان حمزه که بشرف
رعایت و تربیت و حمایت حضرت سلطان حسن مشرف و ممتاز و غریق بحر
عنایت و اشفاق بود چون اسباب زوال هر شخصی از افعال و اقوال و حرکات
خارجه اوست و پیکر اختر اقبال سلطان حمزه نیز در برم و بال آمده از
نامساعدی بخت و اندیشه محال از لشتنشاه بی اطلاع حضرت سلطان

حسن سفینه دولت را در دریای غم و طوفان محنت انداخته بحدود
 شیروان خود را بساحل نامرادی رسانید و بمعنی اِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تُحَدِّثْ
 نَفْسَكَ بِالْمَسَاءِ وَإِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تُحَدِّثْ نَفْسَكَ بِالصَّبَاحِ نَمَسْكَ نَموده خانه
 غربت اختیار کرد و عزیمت کجی که در دل داشت دست امید باذیال
 مرحمت رستم بیک که سلطنت عراق و آذربایجان داشت نشبث نمود رستم
 بیک را که کدورت میرزا علی در دل بود و همواره داعیه بانقمام میرزا
 علی مصروف میداشت آمدن سلطان حمزه را وسیله میمنت قصد خود
 شمرده ده هزار مرد بسرداری ده ده بیک مقرر ساخت و سلطان حمزه را
 همراه گردانیده به پای قلعه طارم فرستاد ده ده بیک باتفاق لشکر و سلطان
 حمزه به پای قلعه طارم نزول نمودند رای عالی حضرت میرزا علی محیط این
 معنی شد که اگر میر درین محل بقزوین برود بحتمل که اترک طارم را
 گذاشته متوجه قزوین شوند و بجهت محافظت و دارایی قلعه ازین سبب
 فرصتی وفرجه شود عزیمت بدین معنی جزم فرموده حضرت میرزا بابعضی
 جنود روانه شهر قزوین گردانید میر نیز بر موجب امر عالی بقزوین رفت
 و بغارت و تالان شهر و ولایات مشغول گشت ده ده بیک که در تسخیر قلعه
 بود هیچ ملتفت قزوین نشد و بعد از چند روز بضرط توپ تسخیر قلعه
 کرد و اهالی قلعه را دستگیر نمود و از پای قلعه متوجه خدمت رستم بیک
 شد میر که مطلع احوال گشت و از قزوین بدیلمان شرف ملازمت حضرت
 میرزا علی را دریافت ایچی را جهت اصلاح نزد رستم بیک فرستادند

فصل در فرستادن میرزا علی میر عبد الملك را بالشکر
به پای قلعه نور و خرابی الكه ملك جهانگیر نوبت
اول در سنه احدی و تسعمایه حضرت میرزا علی که صرّافی نقود
خزاین سلطنت و کامگاری و غواص دریای حکمت حکومت و جهانداری بود
و انتقام ملك جهانگیر در دل میرزا علی جا گرفته و کدورت مخالف را حد
نبوده جهانگیر مذکور از آینه خاطر رفع نشده و اظهار استیلا و تسلط خود را حد
بر اهل روزگار ظاهر گردانیدن از قانون جهانداری و آئین مملکت
گیری میدانست و طریقه دوستی و بادوستان در شدت و رضا دست یار
بودن و در عهد راسخ و در غم و شادی قدم صدق ثابت داشتن را نتیجه
ظاهر میگردد و معنی این بیت را مرد آن بود که روی نتابد زدوستی *
لَوْ بَسَّتِ الْجِبَالُ أَوْ انشَقَّتِ السَّمَا * خاطر نشان میکرد ادله انتقام
جهانگیر را جمع ساخت و بوجوبی که در چهار فصل انتقام را مقرر فرموده بود
در فصل شتا نیز لشکر بمملکت ملك مذکور فرستادن را واجب دانست
و حضرت میرزا بالشکر بسیار و کیا محمد کیارا بالشکر تنکابن در خدمت
میر روانه پای قلعه نور گردانید و بسبب افراط مبالغه که حضرت میرزا
علی سرّاً و چهاراً بمیر و سرداران در باب خرابی الكه جهانگیر کرده بود
اطاعت فرمان آنحضرت را چون حکم قضا متغیر و متبدل ندانسته حسب
المقدور در خرابی مملکت ملك سعی مینمودند و در پای قلعه نور جنگ
عظیم واقع شد و از جانبین مردم بسیار کشته شدند حضرت میر غارت

و ناراج که ممکن بود بجاء آورد چون رای صوابنمای حضرت میر محمد
جهت صلاح و صواب و مجدد افکار و آرا بود محل زمستان رسید دید اگر
استقامت می نمودند موجب ترضیع لشکر میشد و ملک جهانگیر بوسیله
اصلاح ذات بین از خدا میخواست بهر نوعی که بود ملک جهانگیر قصه
مصالحه در میان آورد حضرت میر نیز رجای او را بانواب اعلی و اثنی
ساخته لشکر باز گردانید و متوجه خدمت میرزا علی گشت

فصل در فرستادن میرزا علی میر عبد الملک را نوبت
دوم جهت خرابی الکاء ملک جهانگیر از راه قلعه
زایگان بتاريخ سنه تسع وتسعين وثمانمائه کثافت طبع
و قساوت قلب ملک جهانگیر را ملاحظه فرمایند که باوجود خرابی پی
در پی که بالکّه او شده بود مطلقا متنبه نمیشد و ادراک الم و احساس
ستم نمیکرد و بحصانت قلعه مغرور گشته متمکن سربر غفلت بود و اعذار
و انذار در ضبیر آن تیره رای جلوه نمی نمود و باوجود خرابی که حضرت
میر در نور نموده بود نور هدایت ظلمت ضلالت شده بود اما چه فایده
یتم نور موسی چگونه بیند کور * نطق عیسی چگونه داند کر * چون
بر رای عالی میرزا علی که همواره دل پاکش از عالم قدس کسب
فیض میکرد لطوار ذمیّه ملک مذکور منکشف گشت و از آن جهت انتقام
او را شعار خود گردانید و بر موجب مقرر در آخر فصل بهار هم عزیمت
لشکر بالکّه جهانگیر فرستادن نمود و میر عبد الملک را بلجنود پشت کوه

بطرف قلعهٔ زایگان روانه گردانید و لشکر کرجیان و تنکابن را بسرداری
 محمدکیا و لشکر بیه پس را بسرداری برادرزاده اسوار از راه گیلان بولایت
 نور که نزدیک قلعه بود هم منزل مقرر فرموده روانه ساختند و حسب المقرر
 کیا محمدکیا بالشکر متوجه نور شد بهمان منزل که نزدیک قلعهٔ نور بود
 نزول فرمودند و غرض از نزدیک فروآمدن آنکه مردم نور مشغول
 بایشان گشته عزیمت زایگان نکنند حضرت میر مدت بیست و پنج روز
 با اهالی قلعهٔ زایگان جنگ کرد و در محاصره و تضییق اهالی سعی نمود عاقبت
 آب بر اهل قلعه بسته قلعه را تسخیر کرد و فرزند ملک جهانگیر ملک
 ایرج که در قلعه بود مضبوط همراه میر مرتضی فرزند میر عضد بخدمت
 میرزا علی فرستاد بیت زفرمان سلطان کسی سرکشد * که گیتی بنامش
 قلم درکشد * حضرت میر که عزایم پادشاهانهٔ میرزا علی را قرین قضا
 و قدر و همنشین فتح و ظفر میدانست از فتح جدید اعتقادش زیادتیر
 گشت و اعتماد بیمن توجه آنحضرت و ائقتر گردانید هرچند بذکر فایح
 خصال پسندید که حضرت میر بزرگوار نفس صبا و دم سحر مشکین میگشت
 اما چون اکثار مدح را موجب ملالت طبع گرفته اند بدان شروع ننمود
 بعد از حصول فتح جدید در آینهٔ خاطر حضرت میر که صورت جمع آوردن
 لشکر جلوه نمود بطلب کیا محمدکیا و لشکر که نزدیک قلعهٔ نور نزول
 داشتند فرستاد و نزد خود آورد از فر حضور و رویت دیدار حضرت میر
 بجهت و سرور لشکری زیاده شد و بانفاق سپاه نصرت بر بین و حشر

ظفر بر یسار بمقام لار منزل گرفتند و سه شب آنجا تشریف داشته از آنجا بیک فرسنگی نور نزول اجلال ارزانی فرمود حضرت میر بکیا محمدکیا ومیر غیاث الدین وعلی قاجبی که بایست نفری از جانب شاه اسمعیل که بگیلان تشریف داشت آمده بود اشارت کرد که با مخالفان دست بردی باید نمود بر موجب اشارت ایشان بپای قلعه نور رفتند ملک بیستون فرزند جهانگیر با پانصد نفری بمقابله و محاربه درآمد امواج جنگ که متراکم و متلاطم گشت میر غیاث الدین وعلی قاجبی که پیش منقله بودند تاب نیاورده پس نشستند نوبت جنگ بکیا محمدکیا رسید چون آتش جنگ شعله برآورد دلاوران معرکه کیا محمدکیا فایق و غالب آمده ملک بیستون را از اسپ فرود آوردند و اسپ او دستگیر شد و بیستون پیاده هزیمت اختیار کرد و بسیار از مردم بیستون کشته گشتند و چند سر مردم بیستون از تن جدا کرده سواران کیا محمدکیا بقتراک اسپ آویخته منصور و مفتوح بخدمت میر رفتند از صفاء زلال موهبت فتح نهال دولت تازه گشت و میر باتفاق سرداران از منزل سعادت نقل بمقام آودز که قرب جوار قلعه نور بود فرمودند و درحلی که حضرت میر لشکری را بلار آورده بود سردار بیه پس برادر زاده اسوار و حسام الدین سپهسالار پاشجارا جهت محافظت کچو داشته بودند ملک بیستون که شکسته بقلعه نزد پدر رفته بود جهانگیر اورا تسلی داده بلزور که جای محکم است فرستاد و بیستون از لزور بعضی لشکری بجهت دست برد بحوالی

کجو روانه ساخته بود مردم کجو سردار بیه پس را ازین حرکت آگاه ساخته بودند خواهرزاده اسوار حاجی هند نام را که مرد کار و شجاع بود بابعضی لشکر جهت دفع آنها فرستاد و از حيله نيستون واقف نبود بيستون مردم خود را بدو طرف پنهان داشته لشکری بیه پس بی محابا در عقب بودند آنها از دو طرف در آمده حاجی هند را بافتاد نفر بیه پس و پاشجایی بقتل آورده سرهارا نزد نيستون بردند دل مير ازین قصه پر غصه گشت و آتش قهر بحرکت در آمد و آينه راي و رویت را بکلام مبین حضرت امير المؤمنین علی علیه السلام که الْقَدْرُ لِأَهْلِ الْقَدْرِ وَفَاءٌ عِنْدَ اللَّهِ وَالْوَفَاءُ لِأَهْلِ الْقَدْرِ عِنْدَ اللَّهِ روشن ساخته باندیشه تلاقی و جبر این کسر مشغول گشت و جاسوسی بطرف نائل فرستاد و تحقیق غفلت آنها کرد و آوازه کوچ شایع گردانید و بکجو نشریف فرمود و از انجا کجا محمد کبا و ملک اشرف و میر غیاث الدین را با چهار هزار مرد روانه نائل ساخت ایشان نیز از انجا کوچ کرده بمنزلی فرود آمد اسپهرا جو داده از ان منزل الغار بنائل بردند و تاخت نا مسجد بالو بردند و نمود کس دستگیر شدند و بعضی بقتل آمدند و خرابی که ممکن بود بتقدیم رسانیده بخدمت میر مراجعت نمودند حضرت میر نیز از کجو متوجه نائل شد بیستون دزدیک در عقب لشکر منتظر فرصت بود که شکاری بدست آرد و بعضی پس ماندها میر غیاث الدین و بعضی پرتال اورا بیستون کمین کرده دست برد نمود و دو نفر طالفانی را هم بقتل آورد حضرت میر مملکت

گیر که مطلع راه زنی ملك بیستون گشت کیا محمدکیارا بجهت دفع او فرستاد کیا محمدکیا باز گردیده رو به ملك بیستون نهاد ملك که کثرت جنود را دید هزیمت اختیار کرد و پیاده بدر رفت و اسباب میر غیاث الدین را که ملك بیستون برده بود همه را کیا محمدکیا باز ستانده بخدمت حضرت میر آورد میر مملکت گیر کیسهٔ آمال محمدکیا را بنقود عنایات میرزا علی ملو ساخت و شب بناتل تشریف فرموده روزانهٔ دیگر بکجو واز کجو باز بنور رفت واز غارت و اوراق هرچه منصور بود تقصیر نکرد واز نور بکندر واز راه ری و شهریار کوچ بکوج بخدمت میرزا علی در سمریج مشرفی و مغر و سرافراز گشت و احوال ناخ و تالان و اوراق بیوتات الکا، جهانگیر عرضه داشت کرد حضرت میرزا علی اشارت کرد که باوجود باز گشتن لشکر مردم نور این نشسته اند صلاح بدان فرار یافت که میر غیاث الدین بابعضی لشکر بنور برود حسب المقرر میر غیاث الدین متوجه نور شد و تمام گله و رمهٔ جهانگیر و اهل نور را پیش گرفته عاید و راجع ببقام خود گشت

فصل در فرستادن میرزا علی کارگیا امیر کیا، کوکی و لشکر لاهجان و سپهسالار رانکو کارگیا حسام الدین بن کارگیا محمد و لشکر کر جیان و کیا محمد کیا سپهسالار تنکابن را بجهت خرابی الکهٔ ملك جهانگیر کرت چهارم و ملك جهانگیر فرزند خود ملك کاوس را بخدمت میرزا

علی فرستاده مصالحه نمودن چون در زمین سینه ملک جهانگیر
 بیخ کینه رسته و نهال هقد بلند گشته و از خلافی بلا ثمر و جدال بلا اثر دیده
 بصیرت او پوشید بود و در ششدر عجز نرد دغا می باخت و در دست خوی
 د او بنقود مموه نفاق میداد و از غلبه قهر حضرت میرزا علی و کثرت خرابی
 لشکری که از مر عبور بمملکت او شک بود غمی اندیشید و سر در نقاب
 غفلت می کشید و گردن کشی و بدرگی شیوه مرضیه خود میدانست هر چند
 ذات حضرت میرزا علی از اعتقادات باطله و اخلاق ناپسندیدک منزه بود
 و رای منیرش از شرار آتش انتقام مشعل فتنه افروختن و بدود ستم خانه
 مردم سیاه گردانیدن نمی پسندید و رقم ارتضا بدان نمی کشید اما
 باوجود سرکشی و اصرار در انکار طاعتداری ملک جهانگیر مضمون شریف
 یَوْمَ تَجِدُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ
 بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا يَعْمَلُ آوْرَدَه مَجْدَا گوهر تیغ انتقام را جلا دادن
 و استیصال ماده هقد و سرکشی او نمودن لازم شرد و به اندیشه این بیت
 زمرده زنده شدن ممکنست و ممکن نیست * زدشنان کهن دوستان نو
 کردن * عزیزست لشکر فرستادن جزم کرد و کارگیا امیر کبیا کوکی
 و بعضی جنود لاهجان و کارگیا حسام الدین سپهدار رانکو و لشکر کر جیان
 و کبیا محمد کبیا سپهدار تنکابن را بالشکر روانه الکاه جهانگیر ساخت
 سرداران بولایت جهانگیر رفته نور جهانرا بر جهانگیر چون شب نار
 گردانیدند و خاک آن دیار را به باد فنا دادند و بعد از فراغت تخریب

بشرف ملازمت همایون تقریب جستند و لب عبودیت بزمین بساطبوسی نازه ساختند درین اثنا حسن کیا کالنج که از اعیان نانل بود نزد ملک جهانگیر پیغام فرستاد که کار ستم بنهایت ونوبت ظلم بغایت رسیده ومدت میداد تلم وزندگانی درین دیار حرام اکابر خوار ورعیت استیر وزار واز مملکت بیزار گشته اند وپیش ازین تحمل نمائید بیت شد ز تو بدنام ورعیت خراب * ملک زغوغا تو در اضطراب * اگر در باب مصالحه فکری بصواب فرمایند خوب والا ازین پس باز بتو سلام نخواهیم داد جهانگیر چون رای خود را در انجام این صورت بی تدبیر دریافت جواب فرستاد که حضرت سلطان هاشم را اگر توانید وسیله صالح گردانیدن درغایت خوبست هرچه سلطان هاشم مصاحت داند وظایف شکر وشکرانه بادا رسانیده شود حسن کیا که بدین امر مجاز گشت درویش یوسف درزی را نزد سلطان هاشم فرستاد یوسف درزی بعد از دریافت خدمت سلطان هاشم مقالات مرجوعه تهیه نمود و سلطان هاشم یوسف درزی را نزد خود داشته احوال بعرض میرزا علی رسانید میر عبد الملک در جواب نوشت که بیت هزبرانی که شیران شکارند * پیام خود به پای خود گذارند * اگر ملک جهانگیر را داعیه صالح باشد متوجه آستانه رفیعه گردد والا کسوت محبت در دست استاد رسل بخیط صالح تمام شدن میسر نخواهد بود و آتش قهر برشحات سحاب تهیه عذر منطقی نمیشود همین احوال را بدرویش یوسف تهیه فرمود و نزد حسن کیا کالنج باز فرستاد حسن کیا هم

نزد ملك جهانگیر اعلام گردانید ملك در جواب فرمود بیتِ نى دولت
آنكه دیده روبش نگرد * نى قوت پا كه ره بسپوش سپرد * حقا كه
سعادت من متضمن انقیاد این امرست ودولت مساعد این اشارت
اما پیری وضعیفى و ناتوانی مانع حرکت ودافع ادراك این سعادت گشته
فرزند كاوس كه خلاصه جان و روح روانست بیتِ اگر قبول فتد جان ما
به بنه گیش * بر آستان تو چون در شوبم حلقه بگوش * بر حسب
رخصت روانه ملازمت گردانید شود تا دیکه رمددیده را بفروغ طلعت
استادگان خدمت روشن سازد دل خسته بشریت شفاء عنایت حضرت
اعلی صحت یابد مصرع زهی سعادت اگر دولت ركب تو یابد * حسن کیا
کالتج این صورت را بحضرت سلطان هاشم رفع نمود و حضرت سلطان هاشم
بنواب میرزا علی باز نمود چون باطلاع همایون پیوست پرتو نور ارادت
از روزن رضا بسامت حال ملك مذکور تافت وعرضه داشت پسندیده
آمد سعت مرحمت خسروانه این ملتس را رقم اسعاف کشید و اجازت
ملاقات کرامت فرمود سلطان هاشم بر نبط مذکور نزد حسن کیا کالتج
فرستاد و او نزد ملك اعلام گردانید از انجا ملك جهانگیر خواجه میر حسن
کاردگر را بانحیف و پیشکش بجهت معاوده بخدمت میرزا علی فرستاد
ومیر حسن بخدمت میرزا علی مستسعد و سرافراز گشت وقواعد عهد
وميثاق را استحکام داد وخواجه میر حسن کاردگر از خدمت میرزا
علی نزد ملك معاوده نمود وشروط ترتیب عهد ادا کرد ملك جهانگیر نیز

اسب و باز و پیشکشها لایقه ترتیب فرموده همراه فرزند خود ملک کاوس روانه خدمت میرزا علی در دیلمان گردانید حضرت میرزا علی نیز وظایف اعزاز و احترام فوق ما بتصوره الاوهام بتقدیم رسانید و بانواع خاطر نوازی و داری ملتفت گشت و قامت اقبالش را بخلعت طلادوزی آرایش داد و کمر ششیر طلا بر خاصره بخت او بسته روانه گردانید بیت دست مدار از کمر مقلان * سر مکش از خدمت صاحبان * خار که مصعبتی گل کند * غالبه در دامن سنبل کند

فصل در فرستادن نواب میرزا علی کارگیا امیر کیا و کوکی و میر موسی و لشکری را بجهت تسخیر قلعه طارم و بعد الباقی آمده لشکری را شکست دادن از زمان سلطنت رستم بیک که دهه بیک آمده تسخیر قلعه طارم کرده و طارم در دست انراک قرار گرفته بود حضرت میرزا علی منتهز فرصت و مترصد ساعات تسخیر اختر برج سماء سعادت بود بعد از انتقال دولت رستم بیک فرجه حصول این امنیت که دست داد محبت خسروانه و عزایم پادشاهانه بتسخیر قلعه طارم مصمم گشت و کارگیا امیر کیا و کوکی و کبا رکابزن و چومادر ناصر کیا خانواده و رستر لاهجان با بعضی لشکر واز بیه پس هم بعضی لشکر بسرداری سلطان خان نام واز رستمدار لشکر ملک جهانگیر و لشکر ملک اشرف و لشکر تنکابن را بسرداری کیا محمد کیا روانه پای قلعه گردانید و لشکری بحاصره قلعه مشغول گشت و مدت

بیست روز اهالی قلعه در مضیق محاصره ماندند و بتصور اثر توب اهل
 قلعه عنان نرم کرده باختلاط و امتزاج سرداران مایل بودند توپچی رومی
 که دعوی تکمیل فن خود داشت بعدات آلات و ادوات و استعمال دارو
 بقصر تخریب حصار قلعه سنگ انداخت بواسطه عدم مهارت ضرب سنگ
 بحصار قلعه مطلقا موثر نیگشت اهالی قلعه که ضروب متعدده کارگر
 ندیدند دلبری آغاز کرده دست بهحاربه نهادند بیت کشیک عنان و گرفته
 مهار * فروبسته عهد و شکسته قرار * شدند عبد الباقی وحسن آقا از
 آمدن لشکر به پای قلعه فهیبک نزد کوتوال قلعه فرستاد که مقیم بوده
 مترصد باشید که اینک ما رسیدیم درین اثنا حضرت میرزا علی کتابتی
 قلمی فرمود مضمون آنکه میر غیاث الدین و کیا هند بالشکر الموت و لمسر
 و طالغان از قزوین بهاین آمدن لشکر بیه پس و کوه و کیا رکابزن بیای
 قلعه داشته کیا محمد کیا را بالشکر تنکابن بهاین بیارند تا بانفاق بر سر
 میر عبد الباقی بروند میر غیاث الدین بر حسب اشارت سلوک نمود
 چون بهاین آمدند میر غیاث الدین خبر یافت که مال و جهات مردم
 سلطانیه بفلان مقام جمع آورده مهیاست ترک مدعای اصلی و کار کالی کرده
 بواسطه چیزی بهوای نفس فریفته گشت و بسروقت مال و جهات
 رفت و آن مقصود حاصل کرده بحوالی ماهین نزول نمود و از سر فراغت
 بقسست مشغول شد بر مقتضای اِذَا جَاءَ الْقَضَىٰ عَمَىٰ الْبَصَرِ کسی را که
 دیگ خرد پوشیده گردد و تابع نفس و هوا شود هر آینه سایه خورشید کمال

بزوال اجمامد ودرجات کوکب اوج سعادت بنقطه حضيض وخورای کشد
وعلو قدر بسبب میل زخارف جزئیة به پستی رسد و سریلندی بارنکاب
کسالت و فراغت رو ببدلت نهد بیت نفس بدرا در بدن کشتن نه
کار هر کسی است * پاره کردن مار در گهواره کار حیدر است * کار بد
کردن نشاید بهر بهبودی خویش * تیغ را بر خود زدن نتوان که دروی
جوهر است * میر غیاث الدین که مغرور بمال وجهات گشت عبد الباقی
وحسن آقا از غفلت ایشان آگاهی یافته بی نحاشی بر سر ایشان
آمدند میر غیاث الدین چون سهو و غفلت خود را دریافت غیر از فرار
چاره نداشت سراسیمه هزیمت اختیار کرد و سرداران و لشکری نیز بی
اختیار زیر وزیر شدند و خانواده ورستر لاهجان و بعضی اعیان گرفتار
آمدند و بعضی کشته گشتند میر غیاث الدین و کیا محمد کیا و اکثر لشکری
سالم بدر رفتند نیز تدبیر حضرت میرزا علی که بکمال ناوک تقدیر مثال
ترتیب فرموده بود قضا رد آن کرد و روزگار باقتضاء طبیعت بی عاقبت
خود رو از وفا برنافت بیت بذروه فلکت میکشید همت من * ولی
قضا بیجان رهش رها کردست * میرزا علی که از ضعف تدبیر وقصه
شکست اطلاع حاصل کرد معتدی را نزد سرداران فرستاد و آنها که
در پای قلعه بودند نیز بدیلمان نزد خود طلبید و سردار بیه پس را
خلعت داده روانه ساخت و دیگر سرداران بسایه عنایت میرزا علی
آسوده شدند

فصل در وفات ملك جهانگیر و كجكه طلپیدن ملك
كاوس فرزند ملك جهانگیر از میرزا علی و كوكمك دادن
وملك در دست برادر خود ملك بیستون بقتل آمدن
چون ادراك مهندس فلکی و اذهان معمار طبیعی عنصری از ابداع
واختراع اساس قصر موافقت و یکجہتی و مودت حضرت میرزا علی کہ
باموافقتان ست کمال یافته قاصر بود و از مشیت ازلی این شیشه روز
بروز رایت رتبت افزاخته و عمارت این قصر رفیعتر و پردازخته تر می
گشت و علو شان آنحضرت را در همه باب تنزلی نبود بسبب موثیق
عهد محبت و استحکام عقود مودت کہ حضرت میرزا علی را در ایام حیاة
ملك جهانگیر باملك كاوس سمت تاکید و رقم نایب یافته بود بعد از
وفات ملك جهانگیر نیز سر مویی تفاوتی نکرده و شمه نقصانی متصور
نگشته بلکه بناء رحم و شفقت باملك كاوس مستحکم تر و اساس عطوفت
و مودت زیاده تر بود بیت سری کہ سوده شود بر زمین خدمت تو *
زیك قبول تو تا حشر سرفراز بود * ملك كاوس کہ ولی عهد و عزیز
داشته پدر و شریفترین فرزندان و ملك جهانگیر رستمدار را بوی
ارزانی داشته بود زیاده روشی و سرکش و بدعهدی ملك بیستون را کہ
در یافت مستظہر بعنایات کامله حضرت میرزا علی بوده استمداد هم
عالیه بکجکه دادن نمود میرزا علی مدعاء او را بحصول امانی و آمال
واثق ساخت و مضمون اشارتش کہ نه تغییر پذیر بود و نه در میز تاخیر

می افتاد بکجه دادن شرف نفاذ یافت امضاء ابن عزم واجب دانست
 ولشکر تنکابن را بسرداری کیا محمدکیا ولشکر کرجیان بسرداری کاکو
 حسام سپهسالار کرجیان ولشکر سختسر و برادر شاه اسمعیل شیخ حسن
 بکجه ملک کاوس مقرر ساخت نسق چنان شده بود که چون لشکر بکجو
 برسد ملک اشرف خود همراه بیاید لشکر که بنور خدمت ملک کاوس
 منور گشت بر موجب اشارت میرزا علی بطلب ملک شاه غازی لواسانی
 فرستاده آوردند و باتفاق لشکر ملک کاوس متوجه قلعه دارنا گشت ملک
 کاوس بتصور خود که از قبیل تصویرست که عقلش نمیکند تصدیق متیقن
 بود که چون مردم دارنا کوبه لشکر وشوکت اورا ملاحظه نمایند بحسن
 ارشاد انقیاد نموده از شارع اشارت ملک بیستون سر پیچک خودرا
 بشارع زلال خدمت او سیراب خواهند ساخت بدین امنیت لشکر
 به پای قلعه برده سه شب آنجا مکث نمودند که از دارنا کسی بدیدن
 او نیامد بعد ازان بنیاد محاربه و مقابله نهادند از جانبین خیلی لشکری
 کشته گشتند و از جانب ملک کاوس پیشرو یکطرف لشکر که جنود
 کرجیان و ملک شاه غازی و ملک کیخسرو بودند آتش جنگ که درگرفت
 مردم کیخسرو تاب حاء مقابله نیاورده بسایه سلامت هزیمت پناه جستند
 چون گرمی آتش مردم بیستون نیزتر بود ملک کیخسرو را دریافته
 بکمند بند و سلسله نار قید گرفتار کردند و به آب حمله سعی مردم کیا
 محمدکیا اطفاء نایره جنگ بیستون میسر نشد و اثری ظاهر نگشت درین

اثنًا ملك بیستون از کیا محمد کیا معتمدی را طلب کرد و نزد کیا محمد کیا پیغام فرستاد که ما دو برادر بسبب ملك با همدیگر جنگ میکنیم شما لشکر میرزا علی را پیش گرفته پس ترك بنشینید که من معتمدی را بخدمت نواب میرزا علی بفرستم تا هر کسی را که مصاحت بیند بجهت قسمت ملك پدری تعیین فرماید و اگر میرزا علی مرا قابل حکومت نداند همراه شما بخدمت حضرت میرزا علی مستعدم گردم تا هر چه رای عالی صلاح داند بتقدیم رساند کیا محمد کیا نیز سپهسالار ملك بیستون زال شرمه را نزد خود طلبید جواب پیغام کرد که میرزا علی ما را بواسطهٔ مقابله و جنگ فرستاده ملك کیخسرو برادر ملك شاه غازی را نزد ما بفرست تا لشکر را پستر نشانم هر چه صلاح و صواب باشد چنان کرده شود ملك شاه غازی که ازین گفت و گو مطلع گشت در قهر شد که برادر مرا بدست مخالفان داده بنیاد مصالحه نهاده ابد از سر قهر دستگاه جنگ را گذاشته بدر رفت مردم بیستون که ازین صورت واقف گشتند دلبری آغاز کرده به باران تیر و سیل شمشیر جنگ غالب آمدند با وجود آنکه نهال بخت ملك کاوس در باغ جوانی و کامرانی بعد کمال نرسیده و از نخل آرزو بر دولت نخورده و صبح امانی از مطلع مراد سر نزده و آفتاب عیش و خوشدلی از مشرق خورمی روی ننموده چرخ شعبه باز سفله نواز بیرمی آغاز کرد و روزگار ارقام سعادت و بخت او را قلم در کشید و ینا کامی بوسیلهٔ جنگ در کام نهنگ خونخوار برادر او ملك بیستون انداخت

و در دست او درجهٔ شهادت یافت بیست چون چرخ سفله میدهد اندر نواله
زهر * دست هوس بخوان نوالش نبرده به * دیگر لشکری بعضی مقید
گشتند و بعضی را کشتند و کیا محمد کیا از منزل جنگ عنان گردانیده
در بی ملک شاه غازی رفت و باتفاق متوجه لواسان شدند و از آنجا بکلاره
رستاق و از آنجا به تنکابن سعادت خدمت سلطان هاشم را دریافت

فصل در فرستادن میرزا علی لشکر نوبت دوم
بدارنا و آمدن میر عبد الکریم و آقا رستم و میر کمال
الدین فرزند میر شمس الدین بکومک لشکر میرزا علی
بدارنا و باز گشتن لشکر مازندران و محمد کیا از دارنا
از جانب میرزا علی بکجکه آقا رستم بمازندران رفتن
و شرح آن خبر شکست لشکر که به پای قلعه دارنا رفته بود و قتل ملک
کاوس و مراجعت نمودن کیا محمد کیا و به تنکابن رسیدن که بمسامع جلال
حضرت میرزا علی رسید ساعتی باندیشه دوران و گردش روزگار منامل
شد و از جهت قتل ملک کاوس انگشت تجیر بلب تاسف نهاد و از وصول
این خبر خاطر شریف او منالم گشت و زبان حال باده این مقال
ناطق شد که انحلالی که دنیا در طبیعت دارد و تفرقی که استجماع ذخایر
و اجتماع جنود و عساکر را در عقبست و آفاتی که متطرفست نهایت ندارد
بیست گردش چرخ کهن را سر و بن پیدا نیست * تکیه بر جنبش او کار دل
دانا نیست * بعد از فراغ این اندیشه مولانا احمد طبیب را باسی تن

زره و بعضی خلعت نزد سلطان هاشم فرستاده پیغام فرمود که باوجود تجاسری که ملک بیستون نموده که فی الحقیقه موجب تخاسر مآل اوست اگر در فکر نادیب او نباشیم سبب ازدیاد ماده فتنه و فساد او خواهد بود شما در برق لشکر باشید که متعاقب از مازندران واز همه جا فکر لشکر خواهیم کرد چون ملا احمد طبیب از تنکابن مراجعت نمود میرزا علی سید شریف را نزد آقا رستم فرستاد که ملک بیستون برادر خود را بقتل آورده و بدنفسی و بدفعلی او اظهر من الشمس است و قبایح و فضایح او را نهایت نیست دفع شر و فتنه او بر همگان خصوصا بر همکاران واجبست شرایط موافقت بتقدیم رسانیده خود متوجه دفع ملک بیستون گردد آقا رستم بعد از وظایف اعتذار بسید شریف پیغام فرستاد که هرچه نواب حضرت اعلی فرموده بصواب مقرون و متنفس خیر و صلاح جمهور است و بانقیاد طاعت بجان داریم اما این هنگام که شتاب ثنا متجاوز الحدست لشکر بر سر مخالف بردن خلاف قواعد است انشاء الله چون بهار درآید ازان طرف که لشکر تنکابن معد گردد ایماهی فرمایند تا بجان و جان مرتکب این خدمت و مطیع امر و اشارت شده و باقدام عبودیت شناخته ملک بیستون را ادب بلیغ داده شود موسم بهار که شد میرزا علی میر عضد فرزند میر موسی را جهت لشکر نزد سلطان هاشم و ملوک رستمدار فرستاد و ملک اشرف و ملک شاه غازی لواسانی واز تنکابن کیا محمدکیا بالشکر واز مازندران بر موجب مقرر میر عبد الکریم و میر کمال

الدین و آقا رستم و لشکر هزاره جریب در مقام و ناشان جمع آمدند و از آن منزل میر عضد را بلازمت میرزا علی عابد گردانیدند و روزانه دیگر از آن منزل کوچ کرده به پای قلعه کهنه دوک که ویران شده بود منزل تازه گردانیدند آقا رستم مصاحت دید که بر بنیان آن قلعه کهن بناه قلعه نو باید نهاد که لشکری که در پیش باشد عقب این بود سه روز بهمین منزل توقف فرموده اتمام قلعه از چوب در عهد اهتمام لشکری فرمود و بیسه روز در دست لشکری سمت استحکام یافت و به آرزو و نگاه داشتن سپاهیان آماده ساخته استحکام قلعه نمود و از آن منزل براه آمد رفته بحوالی قلعه دارنا فرود آمدند و روزانه دیگر بر سبیل گشت آقا رستم نزدیک دارنا رفت ملک از قلعه بشیب آمده بجاء مضیقی مراقبت مینمود و مترصد فرصت می بود درین هنگام که آقا رستم رسید بمقابله شروع نموده جنگ در پیوست و خیلی مردم از جانبین کشته گشتند مردم آقا رستم دو نفر ملک بیستون را گرفته آوردند آقا رستم هر دو نفر را خلعت داد و نزد ملک بیستون بعضی سخنان که نتایج خیر آن طرفین را شامل بود پیغام داد چون نزد ملک رفتند خلعت هر دورا سوزانیدند و هر دورا بقتل آورد آقا رستم بالشکر در منزل جنگ هشت روز توقف نمودند و همه روزه در جنگ بودند درین محل خبری از مازندران رسید که حضرت سلطنت دستگاه میرزا بدیع الزمان را داعیه توجه بجانب مازندران است و در مقام سبز گنبد نزول فرموده است از وصول این

خبر صورت قطع تعلق جنگ باملك بیستون خاطر نشان آقا رستم شد
و خاطر متعلق مازندران گشت و کتابتی بنواب حضرت میرزا علی فرستاد
که اینچنین قصه دست داده و مانع اتمام وظایف خدمتگاری و طاعتداری
شک توقعست که بنواب بدیع الزمان کتابتی قلمی فرمایند که مازندران
متعلق ماست و کیا محمد کیا را برسم و کالت بمازندران داشته شک امید که
از بن نوجه نواب عالی و برکات آثار توقیع سامی عزیمت میرزا بدیع
الزمان منفسخ گردد قاصد آقا رستم که کتابت بنواب عالی رسانید آنچه
رقم زده کلک رای آقا رستم بود حضرت میرزا علی تغییر نداد و مطابق
مضمون کتابت و مدعاء آقا رستم عرضه داشتی بالطف عبارت نوشتن
فرموده مصحوب قاصدی بخدمت میرزا بدیع الزمان روانه ساخت
آقا رستم موقوف جواب کتابت میرزا علی نبوده بالشکر از منزل حرب
متوجه مازندران گشت حضرت میرزا علی چون با حکام مازندران
معهد بود اجابت مقصود و انجام مطلوب آقا رستم نمودن و وظایف موافقت
بتقدیم رسانیدن واجب میدانست کیا محمد کیا را بالشکر تنکابن نزد آقا
رستم بمازندران فرستاد تا مضمون عرضه داشت قولاً و فعلاً مطابق و موافق
باشد میرزا بدیع الزمان که از مضمون عرضه داشت میرزا علی اطلاع
حاصل کرد جواب نوشت که حسب المدعاء از مازندران عنان عزم باز
گردانید متوجه استرآبادیم آقا رستم ده پانزده روزی کیا محمد کیا را نگاه
داشته خلعت و جایزه داد و روانه گردانید

فصل در باز آمدن محمدی میرزا از فیروزکوه
 واستمداد کجکه از میرزا علی نمون و میرزا علی میر
 غیاث الدین را باپانصد سوار همراه او گردانیدن
 وهزیمت الوند بیک و بقتل آمدن آیه سلطان و میر
 غیاث الدین حکم طارم وقزوین واحشام پاپلو
 واحشام میر حسنی از محمدی میرزا حاصل کرده عاید
 گشتن در سنهٔ سبع و تسعین و ثمانمائه از بین خصایل پسندیده
 و اطوار حیدهٔ میرزا علی و رسوم سپاس داری وشکر گذاری نعم آلهی
 وعطایا، سبحانی که نخل این شیشه مشر مزید نعم واحسان کردگار است
 ومضون لَیْنِ شَکْرَتِمْ لَا زَیْدَنَّکُمْ مَصْدَقِ مَعَانِیِ مَذْکُورِهِ اسْتِ وَهَرِ رُوزِ
 اَنْتَارِ لَطَائِفِ اَلْهٰی و انوار عوطف ایزدی بر احوال ملک و ملت و دین
 و دولت ظاهرتر بود و خاص و عام در گلستان احسان آنحضرت ببلبل وار
 بصد زبان سرود ثنا و محمدت می گفتند و بالماس زبان گوهر دعاء مزید
 دولت می سفند و باقتضاء علو همت حضرت میرزا علی بعضی از ممالک
 عراق خصوصا قزوین در تحت تصرف نواب عالی درآمده و کمال عطوفت
 میرزا علی که بخاندان میر موسی ست بروز و شرف ظهور یافته بود
 داروغگی قزوین را نامزد استحقاق واستعداد میر غیاث الدین ساخته
 و محافظت آن ثغور و کفالت امور جمهور آن مدینه براء رزین ایشان
 مفوض گردانید و بسبب مخالفت که فیما بین الوند بیک و محمدی میرزا

که از نیروه حسن بیك بودند ظاهر شده بود محمدی میرزا بطرف فیروزکوه والوند بیك وآیه سلطان بجانب تبریز متوجه گشتند و محمدی میرزارا که قوت زیاده ولشکر آماده گشت از فیروزکوه بولایت قزوین درآمد و از حضرت میرزا علی کجکه طلبید میرزا علی میر غیاث الدین را باپانصد سوار بکومک محمدی میرزا مقرر ساخت و میر غیاث الدین در ملازمت محمدی میرزا بحدود تبریز بمقابله الوند بیك قیام نمود ولشکری کسوت جنگ ومقابله پوشیدند وسلاح محاربه راست گردانیدند واسباب مضافی ومضای وامور هیجا نظم وترتیب دادند چون نوبت آلهی رفیق کوبه صبح دولت ومساء سعادت وسلطنت محمدی میرزا بود و از ابر ششیر هریک از مبارزان صفوف معرکه محمدی برق ظفر می افروخت و از گوهر خنجر ایشان آفتاب نصرت می تافت بتأید باری صبح فیروزی از مشرق سلطنت واقبال محمدی میرزا حمید وجواهر خنجر دلاوران از خون آیه سلطان خضاب کردند والوند فرار اختیار نمود بیت فتح بر فرق پای توزه فرق * فتنه در آب تیغ نوشده غرق * بعد از حصول نشأه این فتوح میر غیاث الدین که در شرف خدمت محمدی به تبریز رفت در وقت نوبت نقره وگلبنانگ بنام حضرت میرزا علی داد وبنواب محمدی میرزا عرضه داشت نمود که خدمت من که نه در خور پایه ملازمان حضرت باشد بتقدیم پیوسته وامید نوید میدهد و فلک مزده میفرستد که بوماً فیوماً ماه فیروزی از لفق ساء سلطنت زاید

النور و افزاینده بهجت و سرور است بیت درین ایام اگر دولت نیابیم *
بامید کدام ایام باشم * توقع است که حکم قلعه و طارم و انعام قزوین
و احشام پاپلو و احشام میر حسنی شفقت فرمایند که طغراء جهان آرا را
نخه حضرت میرزا علی سازیم عرضه داشت مرغوب خاطر اشرف محمدی
میرزا افتاد و دیکه امید میر غیاث الدین را از مشاهدۀ جمال مقصود
پر نور و روشن و معطوف ساخت و بر موجب مدعا احکام عالیہ شفقت فرمود
و مقتضی المرام روانه گردانید میر غیاث الدین عنان سعادت بسست
طارم انعطافی فرموده قلعه طارم را از دست اتراک مستخلص گردانید
و احوال بعرض حضرت میرزا علی رسانید و بر حسب صلاح و رخصت نواب
میرزا علی متوجه قزوین گشت و خطه قزوین از شرف قدوم میر غیاث
الدین زینت یافت

فصل در آمدن سلطان مراد فرزند یعقوب بیك
بقزوین و میر غیاث الدین بلمسر آمدن و سلطان مراد
داروغه بقزوین نصب فرمودن چون رتبه سلطنت و حکومت
سلطان مراد مزیت یافت و استقلال زیاده گشت عنان رکاب بر ست
خطه عراق انعطافی فرمود و عزیت قزوین تصیم خاطر انور شد میر
غیاث الدین که داروغه قزوین بود و ظایف استتعال و تکریم و تعظیم
در مقام عبودیت بتقدیم رسانید و شرایط خدمات و لوازم طاعات در هر
باب خصوصاً در باب پیشکشی بجای آورد بعد از ضیافت سه شب و آداب

این ادب سلطان مراد عزیزت آذربایجان کرد میر غیاث الدین باوجود خدمات منتظر ورود عنایات و انعامات پادشاهی بود اما جواسیس که مستخبر اندیشه سلطان مراد بودند بپیر غیاث الدین رسانیدند مصرع فکر زاهد دیگر و سوداء عاشق دیگر است * امراء سلطان مراد در فکر قید تو اند میر غیاث الدین که مطلع احوال گشت شب فرصت فرار را روز سعادت خود دانسته عیال را کوچانید و بلسر فرستاد و خود نیز بحوالی لسر نزول نمود و روز که محل کوچ سلطان مراد بود داروغه بقزوین نصب فرمود و رکاب همایون بجانب ری روانه شد میرزا علی که کیفیت احوال دریافت بامیر ملک مطارحه این معنی نمود که بظنون صادقه یا کاذبه در امور مملکت علت بطبیعت گذاشتن و عنان نرم گردانیدن مخالف راه عقل و رای صواب و مباین طریق جهاندار است اولی آنست که لشکر آماده گردانیده بوظایف تدبیر صایب متبیط بوده لشکر بحدود ولایت قزوین ببرزند و تاخیر ننمایند حضرت میر که بدین معنی مرخص گشت لشکر آماده گردانیده بقوسطین و پلار نزول فرمود و ایچی بجانب سلطان مراد روانه ساخت و باسلطان مراد در گفت و شنید بوده موقوف جواب نشد و داروغه سلطان مراد را از قزوین بدر کرد و قزوین را مستقر سریر سعادت گردانید و خود بقزوین تشریف فرمود و امراء بزرگ مثل اشرف بیك و قرا مراد و خلیل بیك و متعلقان سعادت ملازمت حضرت میر را دریافته نوکری میرزا علی اختیار کردند و حضرت میر

بفرزین تشریف داشته با رسال رسل و رسایل قواعد مصالحه با سلطان مراد مستحکم ساخت و بعد از دارایی وضبط و نسق قزوین میر غیاث الدین را قائم مقام خود گردانیده بخدمت و ملازمت حضرت میرزا علی مراجعت بخیر فرموده مستفیض گشت

فصل در بیان کیفیت حسب و نسب حضرت شاه اسمعیل و شرح تشریف آوردن بگیلان و حضرت میرزا علی در حایت و رعایت ایشان سعی بلیغ نمودن و آداب محافظت بتقدیم رسانیدن و بعد از هشت سال شاه اسمعیل از میرزا علی رخصت طلبید متوجه اردبیل شدن و از آنجا بنیاد خروج نهاده اعلام سلطنت بخطه شیروان نصب فرموده شیروانشاه را بقتل آوردن و شیخ شاه فرزند شیروانشاه بخدمت میرزا علی آمدن در تاریخ سنه ست و تسعمایه حضرت شیخ حیدر که خلف دودمان حضرت قطب الاقطابی ولی الاحسابی سید تقی شیخ صفی علیه الرمة من ربّ الغفار که از سادات عالیقدر و اولیاء کبار و اکابر بزرگوار نامدار بود و اشعه خورشید ولایات و کرامات در اطراف عالم و ولایات تابنده و درخشنده و ظاهر و باهر گشته و مریدان و معتقدان از حدود و نهایت متجاوز و ادراک از کنه اعتقادات ایشان عاجز همچنانچه بدر سلطنت معنوی در سماء ولایت حضرت شیخ صفی لامع بود ضمن ضمیرش که مخزن اسرار و لفظ گهربارش

در بستان سراء توحيد دستان سراء توحيد و توحيد بود در زمان حال نیز احوال استقبال سلطنت صوری بنور کشف معلوم کرده و بحرمان خاص صاحب راز بزبان مقال خبری داده و ایبایی بدان معنی فرموده اند چون مکاشفات و اطوار ولایت آنحضرت بر عموم انام ایام خصوصاً بر بدان و معتقدان محقق بود قطرات این کلام بصدف گوش فرزندان و مخصوصان لؤلؤی شاهرار گشت و همت عالی و عقیدت صافی حضرت شیخ حیدر غواص وار بهر فکر در جست وجوی فرصت استخلاص گوهر این صدف بود باوجود آنکه آن در گرامی از خزینۀ وجود ایشان مستخرج بود شغف طلب حضرت شیخ حیدر را بوادی غلط انداخت و بغلبۀ معتقد و مرید و جند و عبید مغرور و فریفته شده روی ارادت بیازار مملکت گیری آورد و به ارتکاب رتبه عالی حکومت منطقه جد و جهد بر میان بست و بیپایان همت بلند بنیاد خروج نهاد چون شیروانشاه از شرف مصاهرت یعقوب بیك سر بلند بود اگرچه شیخ حیدر هم بفرّ مصاهرت حسن بیك مخصوص بود اما یعقوب بیك که از خیال حکومت شیخ حیدر مطلع گشت تعویب جانب شیروانشاه راجح شرد و لشکر بسرداری سلیمان بیك بر سر حضرت شیخ حیدر فرستاد و او را بقتل آورد و اولاد صغار و کبار او را بقلعۀ اللجق فرستاد بعد از فوت یعقوب بیك سلطنت که برستم بیك منتقل گشت اولاد شیخ حیدر را از بند خلاص گردانید و ایشان بطرف شیراز رفتند و اولاد شیخ حیدر که از بطن دختر حسن بیك بودند مهتر سلطان

خواجه علی وازو خوردتر سلطان ابراهیم وازو فروتر که بمعنی از همه بزرگتر ونور خاندان ولایت و سروری از چهره مبارکش لایح واجباء رسوم ملت مرنضوی بر جبهه سعادتش واضح حضرت شاه اسمعیل بود ایشانرا باکوچ باردوی رستم بیک اتفاق افتاد مکاشفات این دودمان ولایت بدین مرتبه بود که داعبه حکومت و خروج که حضرت سلطان حیدر در ضمیر داشت در وقت محاربه باسلیمان بیک منصب این رتبه بلند بحضرت سلطان خواجه علی مفوض ساخت و سلطان خواجه علی در حین مقابله آیه سلطان و دریافت درجه شهادت بحضرت سلطان شاه اسمعیل محول گردانید و سلسله بسلسله این مدعا منقطع نبود چون نشاه بزرگی ونور مهتری در صورت و سیرت ایشان ظاهر بود رستم بیک که نفرس این قابلیت و این نشاه نمود قصد سر ایشان کرد سلطان خواجه علی از قصد ایشان واقف شب شبگیر را دستگیر روز سعادت خود تصور کرده فرار جمعت رستم بیک ازین حرکت آگاهی یافت و آیه سلطان را در عقب ایشان فرستاد و آنچه در ظلمت ضمیر ایشان بالقوه بود بروشنی روز بغل آورد و سلطان خواجه علی را بدرجه شهادت رسانید سلطان شاه اسمعیل و دیگر برادران دواعی حرکت و رحلت بر سکون راجح دیدند و فرار باضطرار اختیار کردند و از راه طولش و حدود کسگر باوازه دین داری و بزرگی و رجیم دلی و مردمی حضرت میرزا علی مستطهر بوده سایه مکرمت ایشان را نقیصین قرار و منزلگه استراحت دانستند و توجیه بجانب

میرزا علی نمودند و بدلائل من صحیح العزیمه ساعه التوفیق مرحمت
 میرزا علی سایه گستر گشت و مباشر رعایت و حمایت ایشان شد و از
 شکوه حضور حضرت شاه مواد عطوفت زیاده گردانید و مقدم شریفش را
 بغایت تعظیم و اجلال تلقی فرمود و گرد غبار وحشت که بر رخسار ایشان
 نشسته و آتش خونی که در دل ایشان افروخته بودند بزالال مهر عطوفت
 فرو نشانند و بانواع مرحمت و مکرمت منسلی ساخت و بعد از چند وقت لوح
 صافی ایشانرا بنقوش تعلیم علم و آداب فرض و سنت که شیمه ذاتی آن
 دودمان بود زینت داد و بوظایف سنت حسنه حقوق پدیری مرعی داشت
 و مدت هشت سال که حد توقف ایشانست مخصوص انواع رعایت ساخت
 باوجود آنکه بکرات رستم بیک بقهر و لطف حضرت شاه را از میرزا علی
 طلبیده و ازینجهت بسی الکهاء پشت کوه را خرابیها نموده اما چون
 افعال میرزا علی جمله ممدوح بود خسارت و مضرت را محض منفعت دانسته
 برد و رجع ملتفت نشد و این صورت اصلا پیرامون خاطر انور نگشت
 و در زمان اقامت حضرت شاهی بگیلان مریدان و معتقدان علی تباعد
 الدیار و ندانینها خصوصا مردم طبقات روم بطواف حریم حرم کعبه مثال
 نواب شاهی بیپوش و سراسیمه و باسب سامی ذاکر بانذور بقدم صدق می
 شتافتند و از نجب رجال و محول ابطال عرصه منزل رفیع تضایق می یافت
 و ازینجهت آنجماعت را سه روز نگاه داشته شیلان میدادند و روانه می
 گردانیدند چون استعدادات فایضه دینیه و دنیویه مخصوص موهبت الهی

لست و نیز ارادت حق بدان پرتو انداخته که آثار سلطنت شاهی بر عالم منتشر گردد نسیم لطف سبحانی از مهب عنایت وزید و بر صبح سعادت شاهی دمید نواب عالی که تشبیم این رابعه نمودند و استقبال سعادت دریافتند و از میرزا علی استدعاء خوشحلی و استمداد هم بمعنی حب الوطن نمودند بعد از نیل این مقصود و یافت این مطلوب مصرع بطالعی که قضا زو بود بفتح بشیر * رکاب فلک قدر بجانب اردویل متوجه گشت میرزا علی را که میل کلی بنظم امور سلطنت و مملکت حضرت شاه بود از جانب خود مولانا سید امیر را که از نتایج سید براهم کیاه مفتی بود و بکرامت فضل ممتاز بجهت ربط معاهده بامیرزا محمد آسترای در خدمت حضرت شاه روانه گردانید حکام بیه پس که بالوند بیک سلسله (م دوستی) داشتند بطرف باغ حسام الدین که یلی طارم است سر راه گرفته مزاحم شده ایضا فتنه کردند میرزا علی ازین معنی بسیار مکدر گشت و انتقام این کدورت در دل جا داد عون آلهی که رفیق طریق شاه بود از اندیشه حکام بیه پس باک نداشته بیازوی مجاهدان دولت و دلاوران سعادت آیین ازان منزل بسلامت گذشتند و این کدورت در دل مبارک میرزا علی ماند چون رکاب سعادت باستارا نزول فرمود سلسله عهد بامیرزا محمد انعقاد یافت و از انجا رکب عالی بصوب اردویل روان شد و بعد از چند مدت عنان مسارعت بکشود و بر سمت شیروان تافت و جنود مطبوعه بیت چون ذره اند لشکر منصور بی عدد * لیکن چو آفتاب

بحجت جهان ستان * جمله چونا رهدل وچون باد همنشین * هر يك چو سرو
هسروچون بيد هزبان * اعلام دولت افراخته در خدمت روان گشتند
هياه سعادت كه بشيروان سايه انداخت چون مقدمه فتوحات بود
در افتتاح وصول سواد آن خطه مجيم دولت و محل سرا پرده جلال شد
و بمقدمه شروع محاربه شيروانشاه بقتل آمد و قتل عام دران ديار بظهور
رسانيدند و نهب و غارتی كه مقدور بود تقصير نكردند شيخ شاه فرزند
شيروانشاه چون از همه باب راه نجات مسدود ديد در ظل سعادت ميرزا
علي آسودگی ملاحظه كرد و از راه دريا با كوچ بخدمت ميرزا علي
مشرف شد و دو سال در خدمت حضرت ميرزا علي تشریف فرمودند شيخ شاه
كه كمال بجهتي و موافقت نواب شاهی باميرزا علي و ترددات رسل در بافت
وقوت و اهمه باستعمال تخيل ظنون كاذبه استرداد و استعواد عزيمت شيروان
نمود و متوجه شيروان شد و ميرزا علي كه از اين تخيل منزه بود منعی نكرد
فصل در بيان كيفيت رسوخ بنیان خصومت و سبب
ایقاز فتنه و ظهور ماده عداوت و مخالفت فيما بين ميرزا
علي و اميره اسحقى بوساطت افروختن آتش افتان
و افساد سپهسالار عباس و شرح آن چون آينه خاطر حضرت
ميرزا علي از صياقل تجربيات عالم چنان جلا يافته بود كه حرکت ارادی
محبت و قصری مودت و رنگ مخالفت در صورت محبت كلا و جزا از اشكال
متضاده و صور متعابه منتقش و محسوس و مرئی ميشد و ذره در پرده استتار

ونقاب حجاب نی مانند چه بر حکام وولات وصغار وکبار دار المرز رتبه رعایت ومرتبه عطوفت میرزا علی بنسبت امیره اسحق از سن صغر تا مرتبه کبر شامل حال وکفل احوال بودن وضوح تمام دارد ونام وکمرمی وصیت این مردمی همه جا رسیده ولمان وفور بکجهنی همه گوشها شنیده هرچند السنه بیان از شرح عنایات وتواتر رعایات قاصر است اما بر مصداق *أَقْدِعُوا هَذِهِ النَّفُوسَ فَإِنَّهَا طَائِفَةٌ وَمَا دَبُّوا فَإِنَّهَا سَرِيعَةٌ الدُّنُورُ* یعنی نگهدارید نفوس را تحقیقاً نفوس مطلقه است بتکرار تازه گردانید که سخن از خاطر جهنده وزود کهنه شود سخن تازه باید ساختن تا نتیجه اطلاع افعال خیر وشر همه طایفه خصوصاً سلاطین چهره کشاء ملک وملت وآینه دار طلعت دین ودولت باشد چون تقریب سخن باظهار عنایات وعطوفات میرزا علی بنسبت امیره اسحق بود بدان شروع پیوست از جمله عنایات حضرت میرزا علی در حق امیره اسحق آنکه در اوقات استیلاء امیره انوز فرزند امیره رستم وقع کوجسپهان در دست نواب میرزا علی باوجود آنکه امیره اسحق باامیره انوز موافق وبامیرزا علی مخالف بود وامیره اسحق بمجرد حکومت رشت قانع بود آنرا هم وارثان مانع تمام بودند وازضبط الکاء بیه پس دست او کوتاه میرزا علی طریقه عطوفت پیش گرفت وبانواع امداد ومرافقه وجنود ولشکر وجیش وعسکر تمامت بیه پس وگسکررا در نحت فرمان وانقیاد امیره در آورده مطیع ساخت واز فر عنایت میرزا علی عروج ببعارج شهر یاری وعلو کلمگاری

نمود و در وقتی که حکومت بیجان و رحمت آباد و کوهلم و کوه کونه در دست میرزا علی فرار گرفت کوهلم و نقله بر که بهتر و بغاییده تر بود جهت کمال یکجہتی و عطوفت بامیرہ اسحق عطیہ فرمود و امیرہ بی دغذغہ و بی ملاحظہ مشقتی و کلفتی از فواید آن ولایات محظوظ و برخوردار گشت و تاہم سلسلہ محبت و تشیید عقود عہود را ہمیشہ حضرت عالی کہ از والدہ سلطان عباس بود در حبالہ زوجیت امیرہ در آورد تا بناء قصر مودت و موافقت و دوستی مشید ماند و السنہ بدگویان و ندماہ خدمت در انجمن و خلوت بنیامی و آلابش کنورت قاصر باشد و تواتر مکرمات و وسیلہ قرابت سد مکروہات بود بر مودلہ اَلْفِتْنَةُ نَائِمَةٌ اَعْنَ اللّٰهَ عَلٰی مَنْ اَبْقٰهَا عباس کہ سپہسالار امیرہ اسحق بود و بد عہدی و فتنہ انگیزی در نہاد او مرکوز و از صغرسن بفضایح مشار الیہ و محرکت شنیعہ و بد فعلی خو گرفته و نفس مذموم او بدان صفات ملکہ یافتہ و آب مروت و جہا از رخ او رفته بیت ہر کہ جہا از رخ او گشت محو * هست با وطن وفا عین سہو * جهت اثبات قدر و منزلت خویشتن در واقعات و کلیات و جزویات امور ایفاظ فتنہ را بصورت صلاح و صواب بامیرہ می نمود و برای ساحت و سلامتی نفس خود را هدف تیر ملامت و سرزنش سلاطین و حکامان و وزگار ساختن خاطر نشان امیرہ میکرد و حال آنکہ ترتیب مقدمات و انتقالات فاسدہ ذہنیہ او را مستلزم بناء فتنہ و مستوجب صلاح احوال او بود نہ صلاح دولت امیرہ و ملک و ملت و ازان حیثیت کہ بکرامت مشاورت و مخاطبت

امیره اختصاص یافته و بخدیبت کلمات که حکم اضغاث واحلام داشت معتقد
علیه امیره گشته سرا و چهارا بقوت شوکت جنود و کثرت رعایا ورعبت
و باعتماد مبارزی برادران مثل سالار ورکابزن و حاجی هند که هر يك
سپهسالار الکه بودند امیره را فریفته میکرد و عمارت جلیله محبت و یکجہتی
طرفین میرزا علی و امیره که بکمال مودت و دوستی زیب و زینت یافته
در عہ باب به تیشہ اختلافی اراء فاسد رخنہ میکرد و از برکہ برامکہ
در قصر محبت قصور تمام ظاهر شد هر چند خباثت اطوار عباس بی
نہایتست اما کلیات تخالفی که از شامت عباس ظهور یافت بیان آن
واجب نمود اول آنکہ بی مشورت میرزا علی امیره اسحق را بالوند بیک
کہ قصہ سلطنت و حسب او قبل ازین مذکور گشت عهد و پیوند در میان
آورد ثانیاً در وقتی کہ سلطان شاه اسمعیل از خدمت میرزا علی متوجہ
اردویل بود بطرف باغ حسام الدین سر راه گرفت و قصد شاه کرد ثالثاً
در هنگام توجہ لشکر بیه پس و بیه پیش بازندران تسخیر قلعه پرستک
کہ نزدیک بفتح دید بی مشورت حضرات امراء عظام و سرداران کرام بامیر
شمس الدین در ساخته طبل شعبه صاوح در پردہ نفاق زد و از ان جهت قصور
عظیمی در سرکار تسخیر قلعه و مازندران واقع شد رابعاً عباس تحقیق
میدانست کہ چند نوبت میرزا علی قصد قلعه طارم کرده و لشکر کشید
و قلعه به پهلوی بیجان و علی آباد کہ در تحت تصرف نواب میرزا علی
است واقع باوجود علم بدین معانی بی مشورت میرزا علی بحیلہ گشت

رحمت آباد از حضرت میرزا علی رخصت طلبید و عزیمت تسخیر قلعه طارم کرد خامساً در عدم رعایت حرمت مریم امیره اسحق که مدار ناموس و حیت میرزا علی بدان بود بمرتبه رسانید که گرد کدورت همشیره صالحه میرزا علی بفلک میرسید و اثر دود غصه از مردم دیک می فیهیدند بیت کشیک رشته گوه ز دیک * مزه چون رشته در گوه کشیک * و حرکات و سکنات ناپسندیده عباس اگر شروع رود بتطویل می انجامد حضرت میرزا علی بیت در مهر چو آفتاب ظاهر * در کینه چو روزگار قاهر * باصابت رای و رویت بر جلی و خفی و دقائق و غوامض مخالفت امیره برافقت و دلالت عباس که وقوف یافت و مورد صفا و مشرب و فاق روی بنفاق آورده دید حالات مذکوره و شکایت عباس بملازم معتد خود تفهیم فرمود که باوجود این همه مخالفت که از شرور عباس برخاسته اگر رفع عباس نمایند اضعی دوستی بنظر تحقیق ملاحظه خواهد فرمود و الا آتش غصه شرارت عباس بزال عذر منطقی نیست نزد امیره اسحق فرستاد امیره در جواب آن اعتذاری پیغام داد و شعله خشم میرزا علی بدان قدر تسکین نیافت و خاطر شریف متسلی نشد این حرکات با امارات و علامات که جمع گشته دید مساعله خارج مصاحبت دانست و در مرض متکون عباس علاج بجز هدم بنیان چیزی بخاطر شریف نقش نبست و ضبار مخالفت و آتش فتنه برخاسته و فروخته گشت و ماده اعتدال محبت باعتلال عدلوت مستحیل شد

فصل در جمع آوردن لشکر بجهت تسخیر بیه پس
 وفرستادن میرزا علی میر موسی را بمازندران و تشریف
 آوردن میر عبد الکریم و آقا محمد فرزند آقا رستم باشش
 هزار مرد بخدمت میرزا علی و آمدن رکابزن برادر عباس
 بلشتنشاه و بقتل آوردن میر حسین میر عضد در تاریخ
 سنه سبع و تسعمایه چون صورت اعتذار امیره اسحق در باب رفع
 عباس بآینه خرد حضرت میرزا علی ناملایم و قبیح نمود شمع ضمیر
 خدا بگمان جهان آفتاب چرخ جناب از شروق خورشید رای منیر و پرتو نورندبیر
 بجمع آوردن لشکر افروخته گشت و طایرهای همت جناح این عزیمت
 بخامه و نامه برکشود و بحدود فیروزکوه و قزوین و طارم طبران نمود
 و حکام و داروغگان آن ولایات را که برداشته و تربیت یافته آنحضرت
 بودند از سایه این خبر مخصوص ساخت و جهت استغلاب و استغرام لشکر
 مازندران میر موسی برادر زاده میر عبد الملک را نیز میر عبد الکریم
 و فرزند میر شمس الدین میر کمال الدین و آقا رستم که (م صاحب) اختیار تمام
 مازندران بود فرستاد و بدعهدی امیره و فضولی عباس را پیغام داد و بشرف
 موافقت و مرافقت و امداد لشکر و عسکر (م در) رفع این محذور و ازاله این
 مکروه مستعد شد و همچنین رسولانیرا نزد میر سین کیا بفیروزکوه و نزد ملوک
 و حکام و مستمدار روانه گردانید و میر غیاث الدین که داروغه قزوین بود
 و امره اترک مثل اشرف بیگ و قرا مراد و امره بارانی لقب را که مرسوم

خوار میرزا علی بودند. خیر داد که لشکر جمع آورده در روز معین بکوچسپهان بامرء عظام و حکام کرلم مالحق گردند و سپهسالاران کوه و گیلان را هم خیر لشکر فرمود میر موسی که شرف صحبت سلاطین مازندران دریافت چون ایشان مرارت شربت مخالفت و قهر میرزا علی چشیده بودند مقدمات اوامر و اشارات میرزا علی را که بعبر لطف عبارت پرورده دریافتند مطلع آفتاب دولت خود دانسته قبول آنرا محض موهبت آلهی و چون روشنی صبح صادق مشاهده فرمودند و از مضمون شریفش راه بحیوة روان اطاعت و انقیاد بردند چون آوازه لشکر کشی میرزا علی انتشار یافت در جمیع خواطر اتباع و اشباع سرایت کرد و راء عالم آراء را اقتضا چنان شد که چون لشتنشاہ از ثغور دار الاسلام است محافظت آن حدود بواجبی باید نمود تا از تعرضات مخالفان مصون باشد و باوجود خیر جمع آوردن لشکر اضداد پیش دستی و حرکتی که منتج مضرت باشد بظهور نرسانند بر موجب صلاح کارگیا هادیکیا حاکم الموت بالشکر و بعضی جنود لمسر باتفاق بو سعید میر که سپهسالار کوچسپهان و کیا کالجار که صاحب اختیار دیوان و معتمد و مخلص حضرت سلطان حسن بود جهت محافظت آن حدود مقرر فرمودند و کارگیا هادیکیا بتولاه رود بنه شرایط تیقظ مرعی داشت و بو سعید میر و کیا کالجار بپای نعت لشتنشاہ معسکر نمودند قضارا فرزند کالجار در همین محل بجوار حق پیوست و کالجار ازین غصه مستغرق بحر اندوه و ملال بود

وایشان تا غایت نیز تحصیل مقدمات جنگ نکرده و حرکت خارجه مخالفان و اطوار مخالفت ندیده و تصور جرات و تقدیم فضولی مردم بیه پس پیرامون خاطر ایشان نمیگشت از بیجهت استیفاء ابواب محافظت حدود و تیغظ کما و جب نامرعی ماند بیت از حال خصم خفته نباشی بهیچ حال * زیرا چراغ دزد بود خواب پاسبان * بر مخالفان بیه پس خصوصا عباس و برادران که ایشان ماده عجب و فتنه و احتیال بودند حرکت رایات جنود همایون و لشکر ظفر مشعون که روشن گشت و نقاب شك و حجاب ظن از نظر برخاست و از قلت لشکر و غفلت معسکر نمودن بو سعید میر و کالجار اطلاع حاصل کردند تقدیم دست برد را مقدمه فتح خود دانسته فرصت غنیمت شردند رکابزن برادر عباس با بعضی لشکر منتخب راه کوچسپهان که در دست مردانگی کلوس سالار خلابر و رستر کوچسپهان مضبوط و محفوظ فہیدند انحرافی جسته براه دافجا و کلاجا بخشکه بچار رفته از انجا متوجه لشتنشاه شدند سوم سوم این خبر که به بو سعید میر رسید بیت جستم چنان زجای که جانم خبر نداشت * کان دم بپای میروم از عشق یا بسر * بو سعید میر و کالجار و میر حسین میر عضد که وزیر حضرت سلطان حسن بود وقت را مضیق دیدند و جمع آوردن لشکر اطراف را فرصت از دست رفته دانستند از سر اضطرار بالضروره ملازمان خاص را حاضر گردانید جنگ را معد گشتند با وجود کثرت لشکر مخالفان و قلت جنود ایشان قوت مقاومت نمیدیدند اما هبت شجاعت و سرداری و بزرگی مانع ماده جبن و فرار گشت لشکر

بیه پس که نزدیک کوراب رسید بمقابله و محاربه شروع پیوست و شرط مجاهدت
 بقواعد محاربه بتقدیم رسانیدند چون شوکت بیه پسیان اقوی بود غالب
 آمدند و شکست بر بو سعید میر و کالجار افتاد و میر حسین میر عضد بدرجه
 شهادت رسید و اکثر مردم بو سعید میر زخم خورده از آن معرکه بیرون
 آمدند حتی بو سعید میر و کالجار هم زخم تیر داشتند و هر یک بیک طرف
 بدر رفتند بیت از سُستی تدبیر بانداک مدت * از دست رود ملک
 ویر افتد ملت * مخالفان نهب و غارت که ممکن بود در لشتنشاہ بجای آورده
 ساعتی بلشتنشاہ مکث نموده از راه ایملکنک به بیه پس مراجعت کردند
 و بو سعید میر و کالجار همنشین هم و ندیم ندیم شدند اتفاقاً حضرت میرزا
 علی در همان روز از رانکوه متوجه لاهجان بود مقارن وصول رکاب
 هابون بکنار سطل چهار راهان این خبر بسامع جلال رسید از ورود
 این خبر ملالت اثر در حدیقه آمال غنچه حزن و ملال شکفته شد از انجا
 پای سعادت برکب استعمال آورد و بلاهجان شرف نزول لرزانی فرمود
 و در زمان حال جهت تذکره حرکت عجبوه ماضیه مخالفان باحضار امر امر
 کرد و مجلس خلوت اختیار نمود و راه مشورت پیش گرفت و هجوم حزن
 و کلال ظاهر گردانید که در مقدمه حرکت لشکر بمجرد نهضت جنود قلیله
 جهت محافظت حدود دلایل شکست و علامات هزیمت که روی نموده عدم
 حصول مقصود کلی و نقد مطلوب حقیقی ظاهر گشته است حضرت میر که
 سبحان وقت بود زبان فصاحت برکشود که هر چند خواص آسا در

دریای مآثر سلاطین سیاحت نمودن عین بی ادبیست اما عزیمت
خدا یگانی همیشه بتایید آلهی مؤید است و فتح مبین از نتایج مقدمات
رای و روبریت مبارک مصمم است و فلک مزده مبرفرستد که در سابه این
دولت خورشید فیروزی از افق اقبال و بهروزی روی نماید و عروس
مراد از تنق آمال بیرون آید عنقریب که لشکر جمع شود بنوعی اعادی
دولت مستاصل و مقهور شوند که حیرت عقول باشد بعد از اتمام این
کلام صلاح وقت بناکید و قدغن جمع آوردن لشکر دانستند و نزد میر
موسی دو کلمه شرف نفاذ یافت که مجال عذر تاخیر یافته و نطق افعال
و امهال تضایق پذیرفته اگر حکام مازندران را داعیه توجه باشد بهره
زودتر متوجه گردند بعد از وصول این نامه میر عبد الکریم و آقا محمد
باشش هزار مرد منتخب از روی ارادت قدم طاعت بخدمت میرزا
علی نهادند صورت بکجهتی و متابعت و مطاوعت و هروت حکام مازندران
ثبت دفتر حافظه میرزا علی گشت و اطوار پسندیده ایشان صدر تاریخ
شد و فراخور مراتب و سزاوار مکارم لوازم تعظیم و اکرام و فراخور مآثر
و مفاخر لسان ضیافت بر رفیعتر منزلتی و شریفتر درجنی تقدیم یافت
و تمامی ملوک رستمدار از صغار و کبار بالشکر بلاهجان شرف خدمت
میرزا علی دریافتند و از فیروزکوه پانصد سوار و تمامی لشکر پشت
کوه هم رسیدند و جمعیت تمامت لشکر بلاهجان شد و در همین محل امیره اسحق
فرزند ان امیره رستم را آورده حکومت کوه هم نامزد ایشان کرد قضارا فرزند

امیره سیاوش گسگری هم درین محل بخدمت میرزا علی سرافراز شد
فصل در فرستادن حضرت میرزا علی سلطان حسن
وسلطان هاشم وسلطان عباس وحکام مازندران وملوک
رستمدار را جهت تسخیر یه پس رفتن ایشان بدافجا
وهزیمت یافتن بتاریخ سنه سبع وتسعمایه چون شیوه نموبه
وتلبیس یه پسبان بوقوف همایون پیوست وحال مکیدت وخدیعت
وجرات رکابزن وقتل میر حسین میرعصد بوضوح وظهور انجامید ولزین
صورت راء جهان آرای بر فرض جهاد بیه پسبان قرار گرفت وعزم
جهانکشای بر کفایت مهیات واستخلاص ممالک بیه پس تصمیم پذیرفت
وتمام لشکر وحکام مازندران ورستمدار وفیروزکوه که بلاهجان جمع آمده
بودند اختیار وكفالت مهیات جهنر لشکر وعسکر را بدامن دولت
حضرت قطب فلک سروری مدار ملك سلطنت وخلافت ومهنری سلطان
حسن نهاد وسلطان هاشم وسلطان عباس را برافقت ومتابعت انیس
وجلیس ساخت وسرداری لشکر بحضرت میر ملك که رضیع درگاه
وبرداشته وبرکشیده بارگاه حضرت اعلاء قاهری بود مغوض گردانید تا
بشاورت وصلاح دید حضرت کارگیا محمد که سپهسالار لاهجان وعظیم
الشان بود رفع اعادی نمایند وصلاح ومصواب بدان قرار گرفت که حضرت
میرزا علی همراه لشکر تا کیسم آمده لشکر را از آب سفید رود بگذرانند
وهبت عالی بدرقه ساخته بلاهجان معاوده بخیر فرماید بر موجب مقرر

حضرت میرزا علی همراه جنود آتش هیبت باد حرکت که در عدد بثابت
 وَصَافَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحَّبَتْ بَيْتَ لَشْكَرِي نَاكْشِيدَه قَهْرشَكْسَتْ * سِپْهِي
 نَاكْشِيدَه زَهْر فَرَار * اَعْلَام دَوْلَت اَفْرَاغْتَه كَلَّاءِ السَّامِحِ وَالْبَرْقِ اللَّامِحِ
 بَيْتَ صَف جَوْشَن وِرَان بَر رُوي صَحْرَا * چو كُوه اَنْدَر مِيان مَوْج دَرِيَا *
 بَكُوه اَنْدَر سِواران چُون پَلَنْگان * بَوج اَنْدَر دَليران چُون نَهَنگان * مَتَوْجَه
 كَيْسَم گِشْت وَعَرَصَه اَنْ زَمِين رَا بِيامَن قَدُوم مَبَارِكِ اَراسْتَه گَرْدانِيد
 وِشْعاع اَقْتاب دَوْلَت بَر كَلْفَه لَشْكَرِي تافْت وَاَنْوار مِيامَن راي وِرويت بَر
 صَفْحات دِين وِ دَوْلَت پيدا اَمَد بَيْت كَنْد راي او لَوْح مَحْفُوظ رَا مَوْ * كَنْد
 حَكْم او صَحْف نَقْد بَر رَا حَك * حَضْرَت سِپْهَر سِماء سَعادَت كُوكَب سَعَد
 سَلطَنْت وِ مِمْلَكَت سَلطان حَسَن رَا سَفارِش سَلْطِين مازَنْدَران وِ مَلُوكِ
 رَسْمِدَلَر وِ سَرْداران عَالِيْمَقْدار فَرْمُودَه وِ دِاع كَرْد وِ اِبْشانِرا دَر اَمان وِضْمان
 حَضْرَت حَق سِپْرَدَه از اَب سَفِيد رُود گَنْدَرانِيد وِ رِوانَه بِيَه پَس سَاخْت
 وِ لَشْكَر تَمَام بَحُورْمَه لَات جَمع اَمَدَنْد بَيْتَ هَمِه سَاخْتَه نوكِ وِضْخانِ جَنْگ *
 زَكِيخْت گَرگ وِ زِجْرَم پَلَنْگ * فِضْاء اَنْ دِيار از دَليران رُوزگار
 وِ مَرْدان كَلزَلار تَنْگِي پَذِيرْفَت حَضْرَت مِيرزا عَلِي از كَيْسَم بِلَاهِجان
 مِعاوَدَت فَرْمُود گُويَا مِيرزا عَلِي كِه عَفُود شَهْرِياري دَر سَلْكَ دِوام وِ كَمال
 پِيوستَه وِ رايات مِمْلَكَت گِبرِي بَايَات لَشْكَر اَراسْتَه وِ اَقْتاب اِقْبال بَدْرَجَه
 اَوْجِ ثابِت واز اَفْت كَسُوفِ مَسْلَمِ دَرِيافْت وِ سَرُوران طَبَقات دَر رِبْقَه
 طاعَت وِ رِقاب سَلْطِين بَانْتِياد مَطِيحِ دِيد مَادَه مَنِيت وِ اسْتِغْنا وِ اسْتِيلا بَر

مزاج غالب آمده از جلدهٔ انصاف قدم بیرون نهاده بوده است و از زوال کمال نیندیشید و حدوث عن و ضرورتی که از خاطر منسی شاه بیت بحکم غره و از کس نیافته مالش * بفتح منست و ز تنبیه ناشده بیدار * و از خواست حق در آن وقت هشبار نبوده است حضرت سلطان حسن که بخورمه لات تشریف فرمود اطناب خیام احتشام باوتاد عظمت استوار ساخت و شب سعادت بدان منزل گذرانیدند صباح مقرون بغوز و نجاج حضرت میر که هر مضار شجاعت و بزرگی و سرداری قدم سبقت پیش ابناء زمان نهاده و بفتوحات مشهور و معروف روزگار بود به سبکتکی سوار شد که نه در جستن دست صبا بعنان او میرسید و نه در رفتن پای بکنار او می سود بیت جهنده برق برین وستاره رو بستون * بیسته باد باهن رونده که بدوال * ز بهر آنکه کند رد هلهاء عدو * نشان نعل حور دارد و هو گوش چو دال * غم لشکر را بکفویت دیگر بدستور گیلان حشر و مابه دار ترتیب فرمود و در خدمت حضرت سلطان حسن متوجه کوچسپهان شدند و خطه کوچسپهان بنور حضور مواکب منصور آراستگی یافت و مردم اطراف آن بقعه بفر و شکوه رایات لشکر همایون مضبوط و پر حضور شدند چون مقرب بود که در روز معین میر غیاث الدین بکوچسپهان برسد خلف و عا که مشاهد شد در روز از بیجهت لشکر رامکت بکوچسپهان واقع گشت روز سیوم میر غیاث الدین هم بالاعرف بیک و قرا مراد و امراء بارانی و لشکر طارم بکوچسپهان بلشکر ماحق شد و در مجلس

همایون مشورت بدان فرار گرفته بود که از کوچسپهان لشکر را بسه قسم
متساوی کرده بسه طرف متوجه بیه پس شوند بواسطه رجوع سرداری لشکر
میر عبد الملك کلرگیا محمد محزون و این کینه در دل او رسوخ یافته و قوی که
در جنگ بیه پس او را بود علت بطبیعت میگذاشت و میر دید که باوجود
آنکه سلاطین همراه اند مبادا بیه پسیان مثل حرکت لشتنشاه بظهور
رسانند چه حضرات عالیجات امر را تحقیق فرموده بودند که بیه پسیان جمعیتی
تمام کرده قتال وجدال را ساخته و آماده گشته اند چنانکه بمورد جنگ پیوند
از حیوة بریده بودند و از کمال شرمه بموقف کلزار بامرگ پیوستگی بسته
در دافجا معسکر نموده و در پشت رودخانه لالاکم بنه بر کرده بالشکر
استوار نشسته اند بدین تصور آن عزیمت هم منفسخ گشت و صلاح بدان
قرار گرفت که تمامی لشکر بیکجا بر خصم مبارزت نمایند روز دیگر که
خورشید زرنگار از سپهر سیم کلر سر بر آورد تمام لشکر متوجه لالاکم
شدند و کشور بیه پس از نهیب سواران دشت محشر شد و مرکز خاک
از بقراری فلك دیگر گشت بو سعید میر که سپاه لشتنشاه و کوچسپهان
بدو تعلق داشت و سالار ایشان و کلجار که میر بزرگ حضرت سلطان حسن
بود مینتلاء لشکر شدند و بلالاکم با مخالفان جنگ در پیوستند و آنچه شرط
مردانگی بود بجای آوردند و بنه بر شکافته بسیار مردم بیه پس را
بقتل آوردند بیه پسیان هم مثل کلوس بهادین و کلوس علی را بقتل آوردند
و کلر فرمایان و سرو بویان هم بقتل آمدند حتی بو سعید میر و کلجار هم

زخم تهر داشتند از طرف مخالفان که لشکر غلبه کرد حضرت مهربیب عنان
کشاده وز بهر جنگ بسته میان * سنان گرفته و اندر کمان نهاده خرنگ *
با کیا محمد کہا و میر عبد الکریم و آقا محمد و ملوک رستم دار باجکه یو سعید
مهر رفتند جنگی با بیه بسیار کردند که ناسخ داستان رستم و افراسیاب
بود و بنه بر از مخالفان ستانده مخالفان کاتم "هر مستغیره فرت من قسوره
تاب جمله نیاورده پس نشستند بیت زبس کشته کامد زهر هو کروه *
زخون خواست در پا وز کشته کوه * کلر گیا محمد بالشکر لاهجان در خدمت
حضرت خدا پگانی تاج الاسلامی بود مخالفان که دلبران بارگاه رفیع را قبل
در یافتند بدین طرف غلبه کردند حضرت سلطانی اشارت جنگ بکار گیا محمد
کرد ایشان نیز ملک حاجی هند سعید را که خلایر و رستر لاهجان بود
اشارت کرد که با خلابران بجنگ شروع نماید سعید مذکور جهت
انهار دلیری و شوق از غایت حدت خلابران را جنگ نفرموده سبقت
نمود و بر مخالفان تاخت چون حدت او خلاف قاعده بود او را بقتل آوردند
ازین قصه خصم دلبر گشته غلبه تر شدند در عقب بجمشید فرخ زاد اشارت
شد چون مرد جوان و جنگ نا کرده و نادیده بود بی محابا بر خصم حله آورد
و گرفتار حدت خود شد و بقتل آمد نوبت جنگ که بملازمان و مقربان
حضرت سلطان حسن رسید آنچه دلد مردانگی و شجاعت بود دادند و بضر
تیر و نیزه و شمشیر اعادی دولت را پس نشانند و شکست عظیم بمخالفان
واقف شد چنانچه مردم هیچ کورلت بیه پس نمانده بود که جنگ نکرده و زخم

نخورده بودند شب که درآمد هریکی بجای خود فرار گرفتند روز دیگر حضرت سلطان حسن بایرا دران و حکام مازندران و ملوک رستمدار و امراء عالیقدر مصاحت اندیشیدند که چون جنگ عظیم شاه و مردمی که ازین طرف مقتول شاه اند تکفین واجب امروز بهمین منزل لالا کم توقف نموده روز دیگر متوجه دفع خصوم شویم چون از سرداران مازندران قوام الدین بقتل آمده بود و ازینجهت لشکر مازندران متوهم بودند و تسویف و تراخی مطلوب ایشان بود و آراء مختلفه و ناموافقی امرا که دلایل کلیه شکست است در میان آمده مقرر است که دولت و فتح از اتفاق رابهاست چه در امر که اتفاق و یکجتهی متصور فتوحات بی شایبه محسوس بصر است و طریق صواب از نظر امرا پوشیده گشته سبیل کج را طریق صواب می دانستند و دو شب بهمین منزل توقف نمودند و این فکر خارج صلاح و مباین صواب بود و از وقوع اینصورت جسارت مخالفان زیاد شد و از فرصت و قوف لسلس شوکت خصوم استحکام یافت و بنه برههء محکم بنا نهادند خواهه میر پیاده بیه پس بخدمت حضرت سلطان حسن رسید و خبر شکست عظیم که بر بیه پسبان واقع شده بود آورد و امهال و اعمال که سرداران اینطرف بسبب توقف نموده بودند عرضه داشت کرد که اگر بعد از محاربه روز دیگر بلا توقف بمقابله مخالفان شروع مینمودند این تخت رشت نشیمن دولت و منزلگه سعادت شما می بود چون توسن سرکش غرور و استغنا و استعلا عنان از دست ربنوده و تنق نقدیر چشم رای و رویت امراء بیه

پیش را پوشیده و فلک بکین و روزگار بستیز بود لاجرم نتایج این اطوار جز زوال و انتقال و حزن و ملال چیزی نتواند بود سرداران از تقصیر خود مستغرق اندوه گشتند اما چه فایده مصرع و رزمان فوت شد شتاب چسود * بعد از مکت دوروز بلالاکم لشکر متوجه مقابله اعادی که در دافجا معسکر نموده بودند شدند و جزوی راه قطع کرده منزل گرفتند و ایشان اندک جنگ تیر با مخالفان نموده قرار گرفتند و مردم مازندران بواسطهٔ وهمی که داشتند کله بست بنیاد کردند و عساکر گیلان هم درین باب موافقت نمودند و متابعت بجای آوردند و از اطلاع این حال خصم دلیرگشت بیه پسیان از بنه بر بیرون آمد همه جنگ را مهیا شدند ازین طرف کیا رکابزن که سپهدار طارم و بیجان بود باتفاق سپهسالار پاشجا بمقابله درآمد جنگ مردانه بتقدیم رسانید چنانچه بنه بر شکافته دوسه نفری از خصم دستگیر شد بودند از غفلت سرداران چون کجکه در عقب کیا رکابزن نبود بیه پسیان غلبه کرده بسیار مردم کیا رکابزن و پاشجارا گرفتند و بعضی را بقتل آوردند بهزار حمله کیا رکابزن و سپهدار پاشجا از آن معرکه بیرون آمدند و میر ملک درین محل بتلار میر عبدالکریم نشسته بود از تغافل خود منفعل شد و طوایف ترک و تاجیک و دور و نزدیک با مخالفان جنگ بتسهیلی میکردند و از انجبت بجای نمی رسید که سپهر غدار باحکام بیه پیش نرد دغا می باخت و سرداران و حکام و کافر نمایان چون پرگار بکار خود سرگردان و سر رشته سداد و زمام رشاد از دست داده و سربوادی نفاق و ضلالت

نهاده آرای مختلفه وافکار ناقصه نقیضه در میان آمده وخبث عقیدت
واطوار ناپسندیده وخیالات فاسده بجلس مشاورت راه میدادند هر آینه
نفاق را نتیجه هزیمت وشکست باشد ومانم فتح ونصرت بود واز نفاق امرای
که خصوم اطلاع یافتند قوی تر وفرحناکتر میشدند نفاق بمرتبه رسید که هر
مشورتی که میر با امرای در خلوت میکرد روزانه دیگر مخالفان بر روی
روز آشکار میگفتند وازینجهت روز بروز قوت واستیلا مشرکان
زیاده میگشت وقتنه وفساد ظاهر تر میشد بیت سخن چون گذشت از
میان دو تن * پراکنده شد بر سر انجمن * میر ازین سبب دست پاچه
ومتعجب بود جرات بیه پسیان بمرتبه رسید که هر جا لشکری ازینطرف
جهت علوفه میرفت دوچار شده میگرفتند ومیکشتند ومدت معسکر در دافجا
متصل ولا انقطاع باران بود بیه پسیان هر جا نهری بود بطرف اردوی بیه
پیش روان میکردند وگل ولای بمرتبه رسید که اسپها تا شکم در گل می
نشستند چون از ولایات دافجا راه خوردنی بالکل مسدودگشت بالضروره
لشکر بولایات لشتنشاہ میرفتند وچون آنکه این بود خرابیهای که مقدر
بود تقصیر نمیکردند وبواسطه صعوبت مکان وامتداد معسکر وشدت باران
ومعیشت لشکر بیه پیش بی رخصت هربک بطرفی میرفتند مشورت
بدین قرار گرفت که حضرت میر با بعضی جنود منتخبه ابلاغ برشت ببرد
چون ارادت الله بر فتح حکام بیه پیش جاری نشده بود بدلیل ضعیفه فسح
آن عزیمت مینمودند چون شب یلدره انتظار بصبح فتح آرزو عقیم شد و ماه

طلعتِ امل در عقدِ خسوفِ متواری ماند عاقبت مشورت حکام و سرداران بدینمعنی متفق گشت که از منزل دافجا کوچ کرده بکوچسفهان بروند و از آنجا ترتیب لشکر داده بسه طرف متوجه رشت شوند و برتال و احوال و ائصال را پیشتر بدر دهند امراء ترك و ماژندرانیان ازینمعنی و همی عظیم پیدا کردند و بی رخصت بدر میرفتند سرداران رقم این عزمت را قلم نسخ رانندند چه هیچکس را باقضا مقاومت صورت نه بندد و باقتدر مهاربه میسر نشود فرمان واجب حق را جز طاعت و انقیاد روی نیست و بر سرار حکمت لو اعتراض و باز خوласти نه بیت یکی را که خواهد کند شور بخت * کسی را که زبید نشانند بخت * و همواره روزگار هم بیک نظام و بیک نسق نیبگندد گاهی در ثکن و تثبت و گاهی در تزلزل و تقلب بیت کدام عیش که آنرا زمانه تیره نکرد * کدام روز که آنرا فلک بشب نریساند * هر چند فکر صایبی امرار روی می نمود صورتی که ناسخ آن بود ماخیل می گشت آخر مصاحبت دیدند که لشکر بلشتنشاه برود دو پاس از شب که گذشت حضرت سلطان حسن با برادران و سرداران رَضِبْتُ مِنَ اللَّغْنِيَةِ بِالذَّهَابِ هر زبان میرانند و متوجه لشتنشاه شدند صعوبت راه برتبه بود که سوار شده هیچ اسپه بدر نپرفت اکثر سواران و سرداران پیاده میرفتند و اسپ و اساعه و اسباب بسیار آن شب در راه مانده بود که غنیم در پی نبوده بقوت همی و بهول جان خود میگذاشتند و میگذاشتند و تا روز روشن بیه پسیان خبردار اینمعنی نبودند تصور آنها این بود که

لشکر بیه پیش ایلغار به رشت برده باشد هزیمت را که تحقیق کردند در بی آمدند جمعی که امکنیتی داشتند دست در نطاق الفرار مآلاً بطاق زدند و گروهی ناتوانان در دلم بلا اسیر و مجروح و قتل و مطروح گشتند و بسیار اسباب و جهات واسط و اساحه دست گیر بیه پسیان شد حضرت سلطان حسن بکشب بتخت لشتنشاه اقامت فرمود و حکام مازندران و امرا و سرداران بلشتنشاه هم رسیدند چون لشکری بیشتر اسباب از دست داده بلشتنشاه اقامت را محال شمرده بکنار سفیدرود بنوشال فرو آمدند این خبر که بمسامع شریفه میرزا علی رسید تن در بوئه نوایرمن داد و شربت‌های ناخ گردش روزگار تجرع نمود و بطلب حضرت سلطان حسن فرستاد و اعلام فرمود که حلاوة دُنْبَاك مَسْهُومَةٌ * فَلَا تُطْعَمُ الشَّهْدَ إِلَّا بِسَمِّ * کل دنیا گاهی نوش است و گاهی نیش خاطر شریف جمع فرموده متوجه لاهجان گردند تا هر چه مقتضاه حال باشد بر موجب صلاح شروع رود بر نهج فرموده نواب سلطان حسن بابرادران بلاهجان تشریف بردند میر ملک و سرداران و حکام مازندران و امراء اتراک از نوشال کوچ کرده از آب سفیدرود گذشتند و یکبسم معسکر نمودند و حضرت میر عبد الکرم و آقا محمد را هم میرزا علی بلاهجان برد

فصل در بیان کیفیت ساختن پل بویر چولاب کیسم و شکستن پل و هزیمت یافتن لشکر و مصالحه نمودن با حکام بیه پس در تاریخ سنه سبع و تسعمایه حضرت سلطان حسن که جهان معدلت ورافت و آسان جود و موعبت بود بعد از دریافت صحبت

حضرت میرزا علی احوال لشکر و کیفیت جنگ و صورت عزیمت و ناموافقی
امرا و نامساعدی روزگار بمسامع جلال رسانید حضرت میرزا علی آذان
اصفا بکرامت استماع افتتاح فرمود و لآلی مقالات و درر عبارات بصدف
گوش محافظت مینمود و علی الغور میر ملک را از کیسم طلبیده آورد حضرت
میر که از قهر میرزا علی هراسان بود در عرض احوال محاربه و صورت
عزیمت متمسک بتقریر دلپذیر حضرت سلطان حسن گشت و بعد زبان
فصاحت برکشود که ضمایر علیه مستحضر مسایل خیر و شر عالم و عالم
حوادثست که در نزهت سراء دنیا گل بی خار و مل بی خار ناممکن است
و در هوس خانه گیتی شادی بی غم و راحت بی الم محال و در امر آلهی
کسی را دست رسی نیست بیت زخون مشک در نای آهو کند * لعاب
مگس نوش دارو کند * امید بعون سبحانی چنانکه حضرت حق دولت خسروی
بر مزید گرداند و بعد ازین توفیق فتح کرامت کند میرزا علی بعد از
تمتع این کلمات سخنانی که در هر باب بخاطر خطور میکرد باندیشه صلاح
باحضرت میر مطارحه نموده میر را روانه معسکر کیسم گردانید میر چون
بکیسم تشریف فرمود باحضرت کارگیا محمد و آقا محمد و امراء اتراک در باب
محاربه بایه پسیان صلاح اندیشیدند که باوجود طغیان آب سفید رود
پل بستن از جمله ضرور یانست تا عبور لشکر و مقابله با مخالفان بسهولت
میسر شود صلاح به پل بستن فرار گرفت بنیاد پل بستن که کردند
مخالفان که بکوچسپهان نشسته بودند غرور تاخت و خرابی لشنشاه زیاده

شد جهت محافظت لشتنشاه بوسعید میر و کالجار را اشارت علیه شرف نفاذ یافت که به پاشجا اقامت نموده ضبط حدود لشتنشاه نمایند تا آنکه از شرارت قدوم مخالفان مصون ماند بوسعید میر و کالجار شرایط محافظت بنوعی بتقدیم رسانیدند که هر روز سه چهار سر از مخالفان بآرد و میفرستادند انعام پل که انجام یافت بیه پسیان از کوچسپهان کوچ کرده بکنار سفید رود جنگ را مهیا گشتند میر ملک عزم میدان مبارزت کرد و بر مرکب باد حرکت سوار شد و سرداران را جمع آورد و میر غیاث الدین و اشرف بیگ و قرا مراد و امراء اترک را به پشت گیر بیه پسیان مقرر کرد که از قاضی ویر گذشته مهیا باشند و لشکر مازندران را مقرر ساخت تا آثار انهزم مخالفان که ظاهر گردد از آب گذشته بر خصم حمله آرند و حضرت میر بعزم آرایش سپاه ضبیر منیر بر تدارک و تلافی احوال ماضی برگماشت و برای ورویت روشن تدبیر لشکر کشی وصف آرایبی پیش گرفت و بالشکر گیلان و رستم دار بسر پل اقامت فرمود و موازی بیکهزار سوار و پیاده از دلبران نامدار بسان ثربا جمع آورد و از پل گذرانید و به آنطرف آب بحاربه شروع فرمود چون بین العسکرین تقارب پذیرفت و محاربه بمواجه افتاد دریا آسا از باد مقابله و محاربه بجوش آمدند و از حرص کارزار با ابرویاد معنان و هم رکاب گشته مردانگی بجای می آوردند بیه پسیان که قریب ده دوازده هزار مرد بودند جنگ کنان پای پس می نهادند تا لشکر بیه پیش را درکشند آری گاهی که رضای حق حامی باشد

ولطف ایزدی راجعی بود عنکبوت ضعیف ترکیب را به پرده تنی امر کند
ورمخ خشش گاهی که در حرکت آید پشه حقیق جثه را فرصت پرده دری
کرامت فرماید بیت پشه را که ولایت دهدش پرده در است * عنکبوتی
که هایت کندش پرده تنست * چرخ بیقرار بی ثبات که بقصد شکست
کار سلاطین کامگار بیه پیش بحرکت خلاف طبعی میان بکین بسته
وبه افق مراد مخالفان بحرکت ارادی دایره کامرانی حادث میگرددانید میر
ملك که هجوم لشکر بیه پس را دید سرداران گیلان ورستمدار را اشارت
کرد که به آنطرف آب کومک نمایند دوسه هزار مرد که بیان پل رسیدند
بیه پسبان آن بک هزار مرد را شکست داده بسر پل رسانیدند از آنطرف
بضرب شمشیر ونیر و بدین طرف از مخافت سیاست میر و تشنیع
صغیر و کبیر فرصت باز گشتن نداشتند ساعت پل و کنار آب از طغیان
لشکری مجمع البحور گشت و امواج بلیت منرا کم شد و کشتی امید در ورطه
نومیدی روی بشکست آورد بیت متاع خود بلب بحر ناکشید هنوز *
شکست کشتی و ملاح مرد و یاد نشست * پل که بگذرگاه سلامت بسته
بودند سبیل حوادث برد و قریب بک هزار سوار و پیاده رستمدار و گیلان
به آب سفید رود غرق شدند بیت در دبه می نیامد ازین آب جز
سرشک * زین پل گذر نکرد بدل جز غم و ملال * کیا محمد کیا که بسر پل
سفید رود بنه بر کرده محافظت آن حدود میکرد و بو سهد میر و کالجار که به
پاشجا لغامت دلشند از استماع خبر جنگ روی بشتاب آورده متوجه

معسکر شدند بمنزل کور که خبر شکست لشکر وشکستن پل رسید ازینجا رج القهقرا بمقام معهود مراجعت نمودند ازین غصه دل صغار وکبار که در صدق شادی بود هدف تیر غم واندوه شد وجان که رایت خورمی در دست داشت اسیر وپایمال لشکر عنا گشت وبقیه سرداران که شیر پیشه مبارزی بودند از نامساعدی روزگار عاجز ماندند وبضورت حال از رزم وقتال دست کوتاه کردند وروی از موقف جنگ بر نافتند بیت همه کبود لب وزرد روی وسرخ سرشک * همه شکسته دل وتیره چشم و خشک دهان * چون محمد ره مراد وعروس مرام چهره ننمود وابتعین شکستی روی نمود کیفیت این حال بر رای عالی عرضه افتاد از وقوع این حرکت امارات تغیر در غره مبارکش هویدا شد وچاره در مصالحه دانستند جهت اطفاء نایره جنگ وجدال سخنان عذوبت مآل بزالال تقریر و صفاء تدبیر مولانا احمد طیب که واقف مزاج سلاطین بیه پس بود و آشنایی تمام داشت رجوع نموده جهت مصالحه نزد امیره اسحق فرستاد ومخلص مقالات مرجوعه این که چون فیما بین بیه پس وبیه پیش موافقت ویکجتهی درجه اعلی داشت وبنابر حدوث صورتی چند بحاربه ومجادله انجامیده وضابطه عهد واستحکام اساس یکجتهی وعقود پک رنگی که از صمیم فواد استدامت یافته بعوارضات عوایق مجادله ومقابله متغیر ومتبدل نمیشود ونفس بسبب تحصیل ملکه شریفه محبت ومودت از ملکات ردیه مخالفت منزّه وبالذات مستأنس آن مذاق ومتوجه شیرینی چاشنی آن شربتست مضی مامضی

گفته باز انعقاد همان سلسله بتجدید عهد و تاکید تحلیف تازه کرده شود حکام بیه پس که خود را مستقل و فتح کرده دریافتند از سر استغنا بیلا اهد طیب پیغام دادند که در اوقات تسلط سلاطین بیه پیش کوچسپهان بلکه رشت در حیطه تصرف داشتند و این زمان نیز صورت مخالفت از بیه پیش بطهور رسید ولایاتی که شافعی مذهب باشند جهت ایشان مستخلص سازند تا وظایف صالح بتقدیم پیوندد حضرت میرزا علی که به بسیاری عدت و شوکت از تنی مملکت گیری مایوس و از دقیقه و مَا تَنْفَعُ الْعِدَّةُ اِذَا اُنْقَضَتِ الْمُدَّةُ خَالِي الزَّهْنِ بود و از اعذار و انذار امیره اسحق که بموقع قبول نیفتاده شرمندگی حاصل از بیجهت مدعاء ایشان را بانجام مقرون گردانید و کوچسپهانرا بدر داد و امیره اسحق نیز نامزد استحقاق امیره حسام الدین گردانید و از جانبین بمصلحه راضی شدند و لواحق دلجویی بسوابق دوستی پیوست و صورت مخالفت بلطف موافقت مبدل گشت و ریاض عهد نصارت از سر گرفت و نایره آتش فتنه و هروب بزلال تحلیف تسکین یافت حضرت میرزا علی کوچسپهانرا از دست رفته دید رضاجوی حضرت سلطان حسن از فرایض میدانست عوض کوچسپهان کریمان بسطان حسن رمج فرمود و نواب عالی سلطان حسن سپهسالاری کریمانرا بکالجار عنایت فرمود و نیکوخدمتی او خواهد آمد بعد از مصلحه میرزا علی مبر عبدالکریم و آقا محمد را کمر شمشیر طلا و اسب و نفوز و خلعتها لایقه داد و لوازم تعظیم بتقدیم رسانید شرایط مشابعت بجای آورد و روانه مازندران

ساخت و میر غیاث الدین و اشرف بیگ و قرا مراد و امراء انرا کرا نیز کمر
ششپیر و غلغله و باز و اسپ و تغوز داده جهت دارایی قزوین فرستادند
ایشان بقزوین رفته بدرایی مشغول شدند و شرط محافظت بجای آوردند

فصل در وفات امیره اسحق و جلوس امیره علاء
الدین بن امیره دباچ و امیره علاء الدین در دست
عباس و فرزند آن امیره هند شفتی بقتل آمدن و جلوس
امیره حسام الدین برادر امیره علاء الدین بتخت بیه
پس در تاریخ سنهٔ سبع و تسعمایه بعد از مصالحهٔ میرزا علی
با امیره اسحق و رسوخ قواعد عهد و میثاق و فراغت از مخالفت و نزاع و انتظام
جوهر محبت و وداد و بنای مقدمات مصادقه و اتحاد مدت سه چهار ماه
ازین معنی که اوقات و ازمان استیلاء سپاه شتا بود بگذشت و هنگام
بهار رسید و موسم بیلان گشته از آسیب فلکی و چشم زخم زمانی عارضه
بر مزاج امیره اسحق طاری شد و به بسیاری آبلهٔ سیاه انجامید حضرت
میرزا علی که برانکو تشریف داشت و ذات شریف مبداء سخا و کرم
و منشاء عطا و نعم بود بوظایف پریش و تفقد قیام نمود و فراخور همت
پادشاهانه اشربه ترتیب فرمود و همراه مولانا احمد طیب گردانید مولانا
احمد بعد از دریافت صحبت امیره و شرایط عبادت و تمهید معذرت از انجا
بخدمت میرزا علی مستمع گشت و احوال امیره به پریشانتر وجهی
عرضه داشت و چند روزی که گذشت خبر رسید که امیره اسحق و دیعت

حیوة عاریتی را بمقتضای اجل موعود بخازنان حضرت عزت سپرده است از حرکت بوالعجوبه روزگار و ادراک معانی فَأَعْتَبُوا بِأُولِي الْأَبْصَارِ حیرت فزاء عقول شد که باوجود دوروزه عمری بزیستن نرزد و ده روزه دولتی که بتقدیر بقا نداءِ اَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكُكُمُ الْمَوْتُ در پیست مغروران عالم را تصور این است که انعام عام حضرت حق که بر بساط کون نهاده و بر صحن بازار روزگار آماده و هر بر وفاجری از مایه آن بر خورداری می یابند نفوذ این خزانة ذخیره قدیم ایشان و سراء فانی و ملک باقیست و غافل اند ازین که دولت و ملک دست بدست می رود و این همه آمال کاذبه را سبیل فنا خواهد برد و آنچه موصل بنهک بسعادت دارین است اقسام آن بدو اصل باز میگردد که التَّعْظِيمُ لِأَمْرِ اللَّهِ وَالشَّفَقَةُ عَلَى خَلْقِ اللَّهِ بیت باتیر قضا جمله سپرها هیچ است * این محتشی و سیم وزرها هیچ است * از نیک و بد زمانه واقف گشتیم * نیکبست که نیکست دگرها هیچ است * امیره دباح که برادر بزرگ امیره اسحق بود قبل از آمدن بخدمت سلاطین بیه پیش از دو فرزند از دختر کارگیا بمیی بوجود آمد بود بزرگتر و عاقلتر امیره علاء الدین و کهنتر امیره حسام الدین امیره اسحق که خود را عقیم دریافت امیره علاء الدین را ولی العهد خواند بود بعد از فوت امیره اسحق سلطنت و حکومت بیه پس بامیره علاء الدین قرار گرفت میرزا علی کارگیا محمد و ملا احمد طیب را باکر شمشیر طلا واسپ بازین طلا و باز و خلعت پادشاهانه جهت تنهیه حکومت و عزا پریش امیره اسحق نزد امیره علاء

الدین فرستاد امیره علاء الدین لطف استقبال و لوازم تعظیم و اجلال بتقدیم رسانید و یوافر ترین نعمتی و عظیمترین ضیافتی کارگیا محمد را مخصوص ساخت و از وصول قدوم ایشان در حدیقهٔ آمال و امانی غنچهٔ مسرت شکفته گشت و از غایت اخلاص که امیره را بامیرزا علی بود همیشه در مجلس خلوت راه مشورت با کارگیا محمد کشاده می داشت سعت اخلاص و اعتقاد امیره علاء الدین با حضرت میرزا علی بمرتبهٔ رسیدگی که در رجوع الیکهٔ کوچسپهان مبالغهٔ نمی نمود و اینمعنی تضمین خاطر ایشان بود عباس که جهان از خبث عقیدت او در ننگ بود ازین حسد بنگ آمد و با امیره علاء الدین کینه در دل گرفت و منتهز فرصت قصد او بود قضارا درین محل مزاج امیره علاء الدین از حد اعتدال رو بسقم و ملال آورد و بمرض آبله منقصی شد و ازینجهت قصهٔ رجوع کوچسپهان بتعویق انجامید و کارگیا محمد را عذری گفته روانه گردانید که بعد از صحت آنچه خاطر خواه باشد بتقدیم پیوندد بعد از مدتی که از فیض حق صحت کرامت شد قاضی پیر محمد را بایاچی گری نزد حضرت میرزا علی فرستاد و اظهار محبت و موافقت و اطاعت نمود عباس را که کنورت امیره علاء الدین در دل بود ازین صورت کنورت زیاده شد و با امیره حسام الدین که داماد او بود بنیاد موافقت نهاد و با امیره علاء الدین مخالفت پیش گرفت خواهرزادهٔ عباس که فرزندان امیره هند شغتی بودند و جوانان سپاهی و دلاور با امیره حسام الدین اتفاق کرده مشورت در میان آوردند که رعایت مصالح مملکت

فرو گذاشتن که به پریشانی عباد مفصی گردد و از کسوت صلاح و صواب عاریست این داعیه که امیره علاء الدین دارد خارج صلاح دین و دولت و ملک و ملتست و امیره علاء الدین با وجود این خیالات مستحق سلطنت نیست و خلعت مملکت داری و جهانگیری قضا باندازه قد آنحضرت دوخته است بدین کلمات امیره حسام الدین را فریفته کرده رخصت عزل امیره علاء الدین حاصل کردند نه قتل او امیره حسام الدین از قصه قتل امیره علاء الدین خالی الذهن بود القصه فرزندان امیره هند شغتی بعزم قصد امیره علاء الدین میان بسته متوجه شدند و امیره علاء الدین را بقتل آوردند چون فرزندان امیره هند شغتی بد کرده بودند بسزاه خود رسیدند و احوال ایشان خواهد آمد سلطنت بیه پس جهت امیره حسام الدین ثابت شد و بمسند حکومت جلوس نمود میرزا علی که دو پادشاه از میان رفته دید نقصان دولت و عدم استقلال حکم بیه پس جلوه نماء خاطر شریف شد و ایچی را بجهت استنلاب کوچمفهان نزد امیره حسام الدین فرستاد که اگر انعقاد عهد و تاسیس قواعد محبت و موافقت مقصود و مطلوب باشد کوچمفهان را بدستور زمان سابق بنا مسلم باید داشت عباس را که بامیرزا علی طریق عناد و غلامی بود مانع صورت مصالحه گشت و آن مدعا بثبوت نه پیوست و مواد فتنه زیاده شد و بیان زیادتی ماده فتنه در فصول آتیه مبسوط خواهد آمد

فصل در شرح احوال ختنه سوری حضرت اعلاء

پادشاهی سلطانی خانی خدایگانی سلطان احمد و برادرش
سلطان محمد در تاریخ سنه ٧٨٨ و تسعمایه بعد از فراغ خاطر
شریف حضرت میرزا علی از گفت و گوی بیه بسیان و توجه رکاب همایون
به ییلاق و گذرانیدن از منہ و اوقات مبارکات با اخوان و اعوان بخوشدلی
چون ارقام مسرت و شادکامی و فرحت و کامرانی ثبت صفحه دفتر خزینہ
خاطر مبارک حضرت میرزا علی بود و بزم و عشرت ختنه سور دو در شاهوار
و دو گوهر ناع افتخار و دو کوکب سعد برج جهانداری و دو یاقوت کان بختیاری
و دو بدر منیر ساء کامگاری که خیل لطافت و بزرگی شان قافله عقل
و کاروان ایمان میزدند و نزاکت و ملامت لالی بر واحسان شان ناراج
خزینہ خرد میکرد بیت یکی ز گوهر احسان و لون پیکر خویش * چو آینه
است درو عکس کوکب رخشان * یکی سفید نمایند گوهر از تن خویش *
بروی گل چو پراگند قطره باران * نه گوش گردون آواز زه ذهن و ذکا
آن یکی که هلال ساء سعادت بود شنید و نه چشم سپهر نبلگون طلعت
دیگری که بدری چنین تمام عبار و یادشاه روی زمین بود دید بیت
بچهره ماه زمین است و عاقلان دانند * که اصل لطف و ملامت مه زمین
دارد * شهابین ثاقبینی که انوار ایشان از مشرق نبوت و ولایت طلوع
کرده بود و صفاء تجلی ایشان بر مرایاء قلوب طاهره عارفان منعکس گشته
بیت مادری را که آنچنان پسر است * بدری را که اینچنین خلفست *
آفتابش بر آستین قباست * ماهتابش بر آستان در است * هر دو گوهر از

خزینۀ وجود و از کان جود آن والی نعم و واهب مواهب و واضع صنوف کرم
و تاج ملک سروری و آفتاب فلک شهریاری و شهباز بلند پرواز معدلت
و سلطنت و کامرانی سر و چین مملکت و حشمت و بختیاری اعنی حضرت سلطان
حسن مستخرج گشته بودند نصیم خاطر انور عالی شد و چون پیکر آفتاب از
منابر سپهر پیدا شد و سپاه سرما قلب لشکر گرما را شکست داد و جهان کسوت
سوم و لباس هرور بینداخت نسیم خوشدلی از مهب خاطر شریف میرزا ،
علی وز بدن گرفت و نهال نشاط در بستان عیش بالا کشید و بدین عزیمت
رکاب فلک قدر از سام برست رانکو روان شد و بمنزل مراد قرار گرفت
در ساعتی خجسته و در طالعی شایسته طرح عروسی انداخت و تباشیر صبح
غبطت و شادکامی و انوار مسرت و استبشار بر بشره روزگار ساطع گشت
روی همت بلند حضرت میرزا علی بشاط باغ نشاط را بیدیع ترین صورتی
و نادر ترین وضعی اساس نهاد و نهال این مراد در چین بهجت و مجلس
شادی و سرور بغیض ایزدی شکفته مصدوقه و *وَاللَّخْلُ بِاسِقَاتِ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ*
رِزْقًا لِلْعِبَادِ بظهور می پیوست و براعات سنن سنیه و طرایق پسندیده طرح
شیلان بانواع اطعمه انداخت بیت زمین از مزعفر چنان شد غنی * که
شد دامن آسمان روغنی * و قامت احوال صغار و کبار را بخلغتها گوناگون
و انعام کمر شمشیرها، طلا آرایش داد و بعطایا، اسپه، جهان پیماء طایر
حرکت زینت فرمود و مدت چهل روز چشم سعادت بسرمه بهجت و کامرانی
روشن میداشتند و سامت دیدک مردم قلم رو بساعدت این توفیق از

مشاهدۀ جمال غبظت برخوردار می یافت و مردم اطراف و اکناف را
 صلاه عروسی گفته بودند و کفۀ مردم از مواهب و عطیات و احسان هر گونه
 الطاق آسوده و شادمان گشتند و نو پاشا نام فرزند کیا سالوک کوهدمی که
 خادم خاص میرزا علی بود نزد سلاطین مازندران بجهت تبشیر بهجت ختنه سور
 فرستاد و همچنین بصوب بیه پس معتد مشارالیه را فرستادند و سلاطین و حکام
 بیه پس کسی را که اعتباری دارد نفرستاده بودند و حضرت میرزا علی را
 این کدورت اضافه کدورات شد و چنانکه باید سلاطین بیه پس با حکام
 و سادات بزرگوار بیه پیش صافی دل و پاک ضمیر نبودند و طریق یکجہتی
 مسلوک نداشتند و عداوت ایشان روز بروز در تزايد بود و مردم بیه پس
 بسامان و حدود الکه بنیاد دست درازی و ایفاظ فتنه نهادند و میرزا علی
 پادشاهی بود که مدۀ العمر سلاطین بیه پس را مطیع و منقاد دیک
 و طبیعت بر غالبیت خو گرفته و تحمل حرکات خارجه بیه پسبان نداشت
 و لشکر سعادت در معرض نقصان و زوال و کوکب اقبال بغایت بد حال
 و ندادیر موافق تقدیر نمی آمد و آنحضرت ازین معنی آگاه و از تنبیهات
 روزگار که رسید بود هشیار نشک و سرکشی طبیعت عنان سکون و قرار
 و اختیار از کف ربوده از جهت پستی همت مردم بیه پس و قصه خوار
 شردن عروسی و دست تعرض بنهب الکه دراز کردن نابره خشم حضرت
 میرزا علی لشتعال یافت و در صدد تربیت فرزند امیره رستم که وارث
 کوهدم و قبل ازین آموک بود شد و اظهار مخالفت مینمود

فصل در فرستادن حضرت میرزا علی میر ملک را
بکوهدم و فرزند امیره رستم که در خدمت میرزا علی بود
همراه میر گردانید بحکومت کوهدم منصوب ساختن
و قتل میر ملک در دست عباس بتاریخ سنه ثمان
و تسعمایه حضرت میرزا علی که از هجوم خیالات تسلط بیه پسیان
و تندی خوی و گرمی دست درازی ایشان دل پرغصه و از تابش این آتش
تن حریق حرور و گرفتار این فتن بود و کسی نداشت که بشریت زلال
ندایر علاج این حای محرق کند و از بعضی امرا بسبب ملاحظه غدر
و نفاق مایوس و بواسطه عوایقی چند تغییر و تبدیل صورت نمی بست و از
طرف خصم هر لحظه دریای غم و طوفان غصه روی می نمود بیت کره شد
غصه در دل بلکه دل شد آن کره کو دل * که گوید حال و رگوید چه
بکشاید ازان گفتن * نزد عقلا مقرر و بر ضمیر آنحضرت هم وضوح تمام
داشت که افراط محبت و مودت را سرانجام کدورت و اکثار و اصرار
خصومت را عاقبت ندامت و ملالتست و در همه احوال بحدّ وسط باید
بود خصوصا درین اوقات که نصارت او راق افغان دولت از منشاء
نشو برانب ذبول رسیده و قوت توجه ضعیف و در مساعدت مهیات متصاعد
و مترقی و منتج نیست و شوقی که طبیعت را در شروع مهام و طلب مقاصد
بود روزگار نباه میگردانید و نوش دلروی تدایر ملایم مذاق اهل زمان
و موافق مزاج اهل روزگار نبود باوجود علم بدین احوال افراط خصومت شعار

و دثارِ ذاتِ شریف بود و ازین مرتبه عدول نمی جست و علاج بصبر و مدارنه نمی کرد اگرچه ذات ستوده آنحضرت بمعانی خیر منعت است و صفحات اوراق این تاریخ از نقوش ارقام صفات حمیده و مآثر و مفاخر و محامد اخلاق و صحت آراء صایبه و افکار ثاقبه که موافق تقدیر و مسامح قضا بود پر است اما با وجود آنکه نسق و نظام ملک بزوال انجامیده و ضبیر منیر مَطْلَع که فلک بکین وقضا بستیز است و امراء حضرت ناموافق باز لشکر کشیدن غیر از آنکه حل کسی بجفّ الْقَلَم کند دیگر تاویلی ندارد چه سخن و روان را درین هنگام پرده ادب مانع و سیامت فصاحت تنگست حضرت میرزا علی تفوق بیه پسبانا که متجاوز الحد دریافت برقع ضبیر برانداخت و راز ضبیر با حضرت میر آشکار کرد بیت صفت شع به پروانه دلی بابد گفت * کین حدیثیست که با سوختگان درگیرد * و با برادران راه مشورت پیش گرفته صلاح بدان قرار یافت که بو سعید میر و کالجار از راه لشتنشاہ متوجه تخریب کوچسپهان گردند و کلرگیا محمد بالشکر لاهجان بکیسم رفته مراقب باشد تا هر جا ضرور شود کجکه نماید و میر ملک بالشکر رانکوه و شکور و سام و دیلمان فرزند امیره رستم را پیش گرفته از راه بچاره پس بکوهم برود و فرزند امیره رستم را بتخت کوهم منصوب گرداند حضرت میر بخدمت میرزا علی عرضه داشت کرد که هر چه بخاطر مبارک ظور نموده و اشارت بنفاذ پیوسته اتباع آنرا فوز بسعادت دارین میدانیم اما بیان واقعی اینست که همه لشکری که از ترک

وتاجيك ودور ونزديك جمع آمده بودند بر مقتضای آیه کریمه *إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا* بجز شکست و فرار تدبیری نبود با وجود قلت لشکر و شکست مکرری که واقع شده و فتوحات بیه بسیار چگونه خواهد بود آتش خشم میرزا علی بزلال این سخن منطقی نشد و موج غضب بهواء این رای صواب سکون نیافت خاطر شریف میرزا علی ازین معنی خالی الذهن بود که بانایبه روزگار مردی با همت سود نیست و بادایبه دهر شجاعت و دلیری نافع و نایم نخواهد بود حضرت میر چون منافست و مضایقت با سلاطین و کسی که قیم امور دین و دولت باشد خارج صواب و عدول از منهج ادب میدید فرمان را اطاعت نمود و سر تسلیم نهاد و در اندیشه این امر متعبر و بی تدبیر بود بیت نه زان در دیست زین غم در دلم کزوی توان گفتن * دوایی نیست زینسان در دراز جز ترک جان گفتن * بر موجب مقرر بوسعید میر و کالجار متوجه لشتنشاه شدند و از راه تولاه رود بنه بکوجسفهان تاخت بردند و خاناده و رستر کوجسفهان شاهملک نام را بقتل آوردند و سپسالار و خلابر و رستر کوجسفهان فرار اختیار کردند بوسعید میر و کالجار تا نماز عصر بکوجسفهان اقامت نموده نهب و غارت که از دست برآمد تقصیر نکرده باز بلشتنشاه مراجعت فرمودند درین محل کیا محمد کیا بالشکر ننگابن رسید و تاخت با بملکنه برد و غارت و نالان که دست داد تقصیر نکرد و میر ملک بالشکر مقرر فرزند امیره رستم را پیش گرفته از راه بجاره پس بکوهدم رفت و فرزند امیره رستم را بتخت کوهدم

منصب ساخت و کلرگیا محمد بالشکر لاهجان بکیسم رفت درین محل امیره
حسام الدین وعباس بگسکر بودند ازینمعنی خبردار گشته تمام لشکر را
پیش گرفته بکوچسپهان رسیدند و رابهارا باعلی طبقه مضبوط گردانیدند
چنانچه سرداران بیه پیش را هیچ خبری نبود که عباس کجاست عباس دو
روزی بکوچسپهان توقف نموده اطلاع حاصل کرد که لشکر بیه پیش متفرق
است لشکر را بدو بخش کرد یک بخش را به برادران خود رجوع نمود وبراه
پروجا فرستاد و خود بایک بخش لشکر از راه کفشه متوجه لشتنشاه شد چون
بو سعید میر را لشکر کم همراه بود قوت مقاومت نداشتند خصم را رونموده
متقاعد گشتند عباس ایشانرا دوانیدن فرمود بو سعید میر وکالجار فرار
جسته بشیبینه کماجال رفته اقامت کردند عباس ولایت لشتنشاه را از
سوخ و غارت وتالان محابا نکرده ویران و خراب ساخت ویکشب بلشتنشاه
اقامت نمود وروزانه دیگر عمارت سیلطان حسن را سوزانید بخورمه لات
فرو آمد و لشکر خود را باز دید کرد حضرت میر درین محل از کوهم عود
نموده بکوکه تشریف داشت و از آمدن عباس تحقیقا خبردار نبود عباس
از خورمه لات متوجه کیسم گشت و باکلرگیا محمد جنگ دریوست کلرگیا
محمد پاس نهاد عباس که کلرگیا محمد را روگردان دریافت در عقب
رفت و متوجه میر ملک شد وبراه دینسام رفت درین وقت لشکر میر همه به
سمه گاه بودند میر که از آمدن عباس بکوکه آگاهی یافت ندیبری نداشت
بامعزود قلبی که همراه بودند جنگ را معد شد و فرمود که آخر بنهنگ

حادثه بیه پسیان نه چنان گرفتار شدیم که امکان خروج در چیز هستی
 باشد بیت بلا گشته از کثرت خود ملول * فکنه قضا میرتی در عقول *
 حضرت میر که بیه پسیان را دید دانست که موج بلا بر سر عقل و دین
 آمده است و آفتاب عمر بعد کسوف رسیده و روز بازار مراد روی بکساد
 آورده و لشکر غم بحریم جان شتافته و آب دیده بموج رسیده است تن
 در نائره بلا در داده باعباس جنگ در پیوست و کیا هند کیا، تاج الدین
 با کیا فریدون و ملازمان خاص حضرت میرزا علی پیش منقله شده
 مردانگی نمودند و شجاعت بجای آوردند اما سعی ایشان فایده نکرد
 هزیت نمودند و خود را بمیر رسانیده مبالغه فوق الحد نمودند که ازین
 معرکه عنان باید گردانید که شوکت وحدت بیه پسیان نفوق بسیار بنسبت
 لشکر ما دارد و ایشان از حدود مساهله و درجه مجامله در گذشته اند
 از غایت حیرت محجه صواب از نظر بصیرت میر محبوب شد و این کلمات
 مقبول نیفتاد که ناموس امیر فوق تصورات او هام بود اما بیت دلیران
 که نندیشند از پیل و شیر * تو دیوانه خوانش مخوانش دلیر * شدن سوی
 جنگ کسی کز تو بیش * بود مرگ را باز رفتن به پیش * حضرت میر
 عنان توکل بقبضه توفیق حضرت صدیت سپرد و باعباس بنیاد محاربه نهاد
 بعد از شرایط مردانگی و فرزانی بادی پای او که چون چرخ متحرک بود دست
 قضا بعزم قصد او دراز شد و چهارپای به بلای لای گرفتار ماند و بی
 حرکت شد و در یم و خندق گرفتار آمد و راه نجات از آن ورطه مهلکه

مسئود یافت و خصم اجل بسر آمد و گرفتار یبه پسیان کرد نزد عباس که بردند زبان سرزنش و عتاب بناموجه و نامعقول برکشاد میردر جواب فرمود که در وقتی که دولت یار و یاور من بود و در فتوحات عون الهی رفیق من بود و دست قضا مانعیتی نداشت همچو تو سردار پایمال دست پیش نبرد من بود اکنون که اراده الله بر قصد من شک است کسی را اختیاری نیست هرچه خواهی میگو غرض که عباس میرملک را بسر اسپ بقتل آوردن فرمود و سر لورا نزد مراد خان باصفهان فرستاد بیت پیک خطه قانع نگشت از ممالک * دو خطه شد اکنون مر اورا میسر * سرش دلد امروز یک خطه جایی * تنش دارد امروز یک خطه بی سر * کیا محمد کیا و یو سعید میر و کالجار از حدود لشتنشاہ بلاهجان بکارگیا محمد ماحق گشتند و عباس یکشب بکوکه اقامت نموده روزانه دیگر متوجه لاهجان گشت کارگیا محمد و سرداران که بواسطه قلت لشکر بمقابله دست رسی نداشتند متوجه رانکو شدند عباس یکشب بلاهجان توقف فرموده روز دیگر متوجه رانکو شد میرزا علی از رانکو براه پلورود بزرگا نزول نمود چون میرزا علی خبر یافت که عباس ابلاغ بر سر او می آرد از ان مقام با برادران متوجه سیجران شدند روزانه دیگر عباس تالب سسه رود در پی میرزا علی رفت فرار را که تحقیق کرد از انجا باز گشت و از راه رودخانه پلورود برود سر رفت و غارت و تالان و سوخت و برده و بسیر که دست داد تقصیر نکرد و از انجا برانکو رفت و یک هفته

اقامت نموده چندان اسباب و نفوذ و جهات و ابریشم و غنایم بیشمار بدست آورد که محاسب و هم از تخمین آن قاصر بود و ایلیچی را بجانب میرزا علی روان ساخت کلرگیا محمد و سرداران که بسر پل اقامت میداشتند خبر ایلیچی عباس بمسامع جلال رسانیدند حضرت میرزا علی اشارت فرمود که ایلیچی را از راه واکن تله بیارند از آن راه ایلیچی را بسیران بردند سخنانی که بکاری آید نداشت عباس حيله کرده فرستاده بود که بسلامت برود ایلیچی را میرزا علی دیده روانه ساخت عباس منتظر آمدن ایلیچی نبوده بلاهجان رفته بود میرزا علی نیز بابرادران برانکوه آمد قضا را فرزند مولانا نعمت سدید را که جهت استغلاب لشکر بمازندران فرستاده بودند و سلاطین مازندران جواب داده بودند هم رسید عباس هفت روزی بلاهجان توقف نمود و غنایم بسیار از نفوذ و زیور عورات و جهات و ابریشم و اسب و استر و زن و ذخر موازی پانصد نفر بل اکثر بدست آورد و آلات مسی و کاسهای چینی و مصحفها و کتابها باسپها بار کرده روانه کوچسپهان شد و زنان بعضی خواجها را به بیه پس برد و بعد از مصالحه همه را بشوهران به بهاء غلام و کنیزك بفروخت و طفلان را هم بمبالغه و منت پدر و مادر بایشان بفروخت آنچه در دله الاسلام کسی نکرده عباس به بیه پیش بظهور رسانید بود میرزا علی را که غمها جگر سوز و فکرهه جانگداز دست داد بجز صالح چاره نداشت ملا علیجان دیکنی و ملا میر سید لشتنشاھی را نزد عباس بکوچسپهان جهت مصالحه فرستاد عباس خود را فتح کرده و غالب

دید پله وقار مستحکم ساخت که چون شمارا داعیهٔ صالح است بیجان و رحمت آباد که ملک امیره رستم است باز باید داد چون مردم بیجان نمک بحرامی کرده به بیه پس رفته بود چاره نبود بیجان و رحمت آباد باز داده صالح کردند

فصل در بیان رجوع منصب امارت میر ملک مرحوم و سپهسالاری رانکو بکیا فریدون و قید میر غیاث الدین و شرح آن کیا فریدون که از نتایج دیالیهٔ شکور بود و از حد طفولیت بارنضاع لبان تربیت و افابوق مرحمت و شفقت حضرت میرزا علی پرورش یافته و بشرف رتبهٔ عطوفت حقیقی سرفراز و سربلند شاه و از مشرع این التفات مفرغ گشته مهر عطوفت بحقوق رعایت و عنایت دایما نصیم خاطر اشرف لعلی که عروج بهارج بزرگی فرماید و آثار ابن تربیت و اطوار رعایت بر روی روزگار بادگلر و پایدار باشد و آینهٔ خاطر لطیف مخصوص مثل این صورت بود و دیدگاه امید منتظر ظهور دولت او میداشت و درین اولن که دل مبارک آنحضرت از وصول خبر درجهٔ شهادت میر شهید پرغصه و محروم بود تربیت کیا فریدون را مرهم شفا رسان دانست و بر فور امور ایالت و سلطنت به تنظیم عقود اطوار امارت کیا فریدون مرتب فرمود و منصب امارت میر و سپهسالاری رانکو نامزد استحقاق ایشان گردانید و در بلندی درجه و ارتقای رتبه از سایر امرا بحسن عاطفت و نظر رعایت امتیاز فرمود و همت پادشاهانه بر مناظم امور مملکت مصروف ساخت هرچند آثار محاسن و مکارم حضرت میرزا علی چون فیض

آفتاب در آفاق جهان مشهور است و بر زبانها بسان تسبیح حد او مذکور
اما خصایل ذمیه کیا فریدون و بدگوهری و خبث باطن بر حبه راجع بل
ارجح بود و با وجود آنکه در تفویض منصب تباین و تمایز میان نور و ظلمت بدیهی
است و الحان کلام بدیع النظم ما نَنْسَخُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِئُهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا
أَوْ مِثْلَهَا واجب التلقى اما با وجود علم بدین معنی خاطر شریف مایل عمل
آن نمیشد بیت دو صد بار اگر مس در آتش کنی * گدازی از وزر
نیاید برون * و درین محل حضرت اعلی را از دریافت شجاعت کیا هند
و محاربه بایه پسیان در کوه حسن اعتقاد زیاده گشت و مسند سپهسالاری
شکور نوبت دوم باو تفویض کرد کیا فریدون که خود را بنصب امارت
وجلال ثابت و مستند و مستطهر بعنایت کامله میرزا علی دید حصول
مقصود و اثبات قدر و مرتبه خود را فرصت مغتنم شمرده از میر غیاث
الدین که انواع قابلیت تفرّس کرده بود و در قضایا تابع وزیر دست خود
نمیدید احتمال حرکت خارجه ایشان که پیرامون ضایر گشته بدین معنی
متهم و نصب العین ضییر حضرت اعلی گردانید بود بدین وسایل خصوصا
بوسیله طمع مال در قصد جاه و جلال و زوال مآل او شد و در صد رخنه
ملك دولت میر غیاث الدین درآمد و ندما، خدمت فریدون که
اقدام ایشان فرزند مولانا نعمت نفیس نام که رتبه دامادی کیا
فریدون داشت و از بی سعادتى صورت عقل و دولت کیا فریدون بود
در تحریض و ترغیب و تحریک ابن ماده تقصیر نمیکرد و از خبث باطن

بابرادر خود سدید بغایت بد و مادامی که میر مرحوم بحیوة بود سدید در سایه دولت و رعایت ایشان اوقات بخوشدلی و فراغت میگذرانید و قصه فضولی و حق مشناسی او مبسوط خواهد آمد فریدون برقع از ضحیر برداشت و بشواهد و دلایل کاذبه تصورات واهی را بخدمت میرزا علی بر وفق مدعا، خود ثابت کرد و صلاح آنحضرت را باقتضاء مقصد خود بدان مصروف داشت که چون ملک جان قزوینی که داماد میرغیاث الدین بود بوسیله حکومت میرغیاث الدین در قزوین مالیه را من غیر استحقاق متملکست و اکنون بلمسر جهت صیانت از تعرضات اترک اقامت دارد و رعایا و رعیت از غوغاء بیه پسیان در غایت خرابی بوسیله حبس و قید اخذ مال از او بوجه حقیقت مبسر اگر بدین امر مرخص سازند ماموریم حضرت میرزا علی این راء را مستحسن دانست و بدین امر رخصت داد بر حسب اجازت ملا نفیس را فرستاده ملک جان را بقلعه لمسر مقید گردانیدند میرغیاث الدین را که ازین قید متوهم دریافتند و معرور و متعاشی میدانستند صلاح آنحضرت بدان قرار گرفت که سپهسالاری لمسر اضافه منصب و موچه ایشان نمایند تا غبار کدورت قید ملکجان از صفحه خاطر دور گردد و بر جاده امن و سلامت قرین و رفیق او شود و در مسکن سکون و قرار نشین گیرد حسب المقرر معتمد متعینی را بلمسر فرستاده سپهسالاری را بمیرغیاث الدین رجوع فرمودند اما میرغیاث الدین که نیک و بد عالم دیده و کار کرده بود نقود تمویهات این نوع تدابیر

رسی بنظر صیرفی خرد او نمی آمد و بدین قدر فریفته نمی شد چه عقول کامله و آراء صایبه امرا و اهل مشورت را اقتضا چنان است که در امثال این امور که بتدلیس و تلبیس مومّه باشد باحد فعال و اجل احوال و حسن صبغت تدابیر کسوت مقصود را بنسایج افکار لایقه مستحسنه چنان باتملم رسانند که اذهان ثاقبه را در اشعار آن شعبات راه شعور ظنون مسدود باشد و افکار بصلاح مقرون و از خلل و خطا مصون ماند و نتایج خیر مشاهده گردد چون دست قضا در ویرانی ملک و دولت مسلط بود هر آینه افکار بخطا مقرون و صواب ازو مجانب بود کیا فریدون که رخنه در کلر میرغبات الدین پیدا کرد و فرجه سخن و بدگویی یافت در صد قید میرغبات الدین درآمد و کمر مجاهد بست و میدانست که روزگار نامساعد و ناموافق است و استقلال نه دران مرتبه که در کلیات امور بی مشارکت و مشاورت پیش بردی نماید بیست بانو نیاید بتو بر هیچ کلر * یار طلب کن که برآید زیار * در انجام این مهم شریک عله لازم دانست و با کالجار که اختیار تمام حضرت سلطان حسن بود مشورت در پیوست و او را بطمع مال فریفته و شیفته گردانید و برین داشت که اگر حضرت سلطان حسن را بدین مهم راضی سازید راضی ساختن حضرت میرزا علی بن رسید از مال و جهات میرغبات الدین خزینه پادشاهی مملوکبائر دولت و امراء حضرت برخورداری تمام خواهند یافت بر وفق مدعا و مقصود از هر دو جانب رخصت قید میرغبات الدین حاصل کردند کیا فریدون بلاملازمان آستانه رفیعۀ

علیه و سپاه رانکو و کیا کالجار باخدمتگاران حضرت سلطان حسن مُعد و آماده شدند و قید فرزند سلطان حسین کیسی را برابط جله شهرت دادند و از رانکوه براه پلورود بچا کرد و از چا کرد پانبوه و از انجا وقت شام سوار شک بدیه دوشاب فرو آمد اسپان که جو خوردند سوار شک باسپه ران که پای قلعه لُسر است و مقام میر غیاث الدین ابلغار بردند و قبل از نماز صبح آنجا رسیدند و میر غیاث الدین دستگیر شد بر موجب امر عالی بقلعه لُسر مقید ساختند و حال و جهات بسیار مضبوط شد و بجهت تقسیم اموال و جهات میان کالجار و فریدون حضومت و کدورت ظاهر شد و با اتفاق لشکر از اجا بخدمت میرزا علی برانکوه رسیدند این موسم که فصل بهار بود حضرت سلطان حسن را نشاط گشت کرجیان از خاطر شریف سر برزد و از حضرت میرزا علی رخصت حاصل کرده متوجه کرجیان شد بعد از فراغ حضور قشلاق کرجیان هواء بیلاق تشبیم فرموده متوجه واره کوه و جنگ رودبار شدند و بساط عشرت و خوشدلی گسترانیدند از فروغ نوشانوش باده ارغوانی ماه رخسارش رنگ لعل بدخشانی میگرفت و از آواز نغمات ملاپه رود و سرود بمشرب عالی مذاق عشرت زیاده میگشت بیت سلطان حسن شهی که بامید بزم اوست * گردان مدام ساغر زرین آفتاب * وقتی چند که از گشت و شکار نلال و وهاد آن ولایت محظوظ شدند از انجا حرکت بصوب لسیو تصبیم خاطر شریف شک بامضاء آن عزم جزم فرمود و متوجه لسیو گشت حضرت میرزا علی نیز از رانکو بدیلیمان نزول اجلال و حلول

اقبال فرمود بعد از گذرانیدن اوقات بخوشدلی داعیه گشت اردوی سامان جلوه نماء خاطر شد و رکاب فلک قدر که باردوی سامان شرف نهضت فرمود مقارن وصول بدان منزل سعادت هوس صحبت و شرف ملاقات و فیض حضور حضرت سلطان حسن مقصود و مطلوب تمام گشت حضرت سلطان حسن را طلبید و صلاء شکار زد نواب سلطان حسن ببراد دل ببلاعات استعجال فرمود و با حسن وجه قران نیرین به برج جلال و درجه وصال انحال یافت و از شرف مقارنت و نور صحبت مسرور گشتند و بعد قران علوی سطوح سفلی از کثرت گشت و شکار پایمال مراکب دولت گشت بعد از دریافت این مقصود و حصول این مطلوب ممالک عراق خصوصا قزوین را از والی خالی دیدند و از مطاعم و مناعم قزوین در سوابق ایام برخورداری تمام یافته مشرب مذاق طالب آن مشتهیات شد و بجهت ضبط و دارایی قزوین اشارت علیه بکیا فریدون و کیا کلجار شرف صدور یافت ارکان دولت بدین امر مهیا و مرتب گشتند و عزیمت بدین امنیت جزم شد که فرداد بعد قضاء الله متوجه قزوین شوند درین اثنا ایلی شاه عالیپناه سلطان شاه اسمعیل بهادر خان رسید و وقع نامه شکست سلطان مراد فرزند یعقوب بیک بن حسن بیک در همه دان آورد از ورود این خبر غنچه مراد شکفته گشت و عزیمت توجه قزوین منفسخ شد و دران وقت ملک سلطان بو سعید که حاکم سوق بلاق بود بخدمت میرزا علی رسید ایلی حضرت سلطان شاه اسمعیل را چند روزی داشته و ظایف تکریم و تعظیم در همه ابواب مرعی

داشت و فرزند مولانا نعمت سدید را همراه ساخته بانبرکات روانه اردوی
 هاپون گردانیدند و درین منزل مراد خبر قتل عباس هم رسید و ازین خبر
 پشت دولت قوی تر فهمیدند و نواب عالی درین محل باردوی سامان
 شریف داشتند چون حضرت میرزا علی عزل کارگیا هادی کیا از الموت
 بالتصد بواسطه رجوع حکومت الموت بسطان عباس بود فلذا در اردوی
 سامان حکومت الموت را بسطان عباس رجوع نموده روانه الموت گردانید
 و کارگیا هادی کیا را آورده بگیلان جا داد و رعایت و حمایت بتقدیم رسانید

فصل در بیان کیفیت قتل عباس در دست امیره
 حسام الدین و فرستادن میرزا علی کیا فریدون را
 برحمت آباد و آمدن برادر عباس رکابزن و فرزند
 امیره هند شفتی بخدمت میرزا علی در دیلمان
 بتاریخ سنه ثمان و تسعمایه * عباس ناسپاس نسناس صفت که
 عقود امور ملک و ملت بیه پس در سلک فتومات خود پیوسته و ثبات مملکت
 و حکومت و سلطنت بآیات ندایر و شجاعت خود آراسته میدانست و ازینجهت
 دماغ او فاسد گشته و دل او از شرور و کینه مملو شده و از تسلط نفس سبعی
 باسود و ذئاب تشبه نموده و از جواله قهر و شراره غضب امیره حسام الدین
 هراسان نبود و سر از جاده طاعت انحراف میداشت و غافل از آنکه عالم
 بر مثال جام عدل است و تحمل کم و بیش نمیکند و عدل من عدل ملک و من
 ظلم ملک توشیح آنست هر فردی (م از افراد) که از مرتبه عدل عدول جوید

و پیمانۀ اَمال بتیرگی آب کافر نعمتی و حق مشناسی و ظلم و عدوان پرگرداند
 در جام مراد از زلال مالا مال اَمال اثر بقا نیتند اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَعِبْرَةٌ لِّاُولٰٓئِ
 الَّذِيْنَ اَبْصَرُوا امیره حسام الدین که از خباثت ظاهر و خیانت باطن عباس اطلاع
 یافت و کینه قتل برادرش امیره علاء الدین در دل داشت دانست که
 طغیان و خود مشناسی را دوامی و باطل را تظامی نیست به ییلاق باغ
 حسام الدین فرصت جسته عباس را بقتل آورد و عرصه بیه پس از لوٹ فتنه
 عباس خالی کرد و موادّ شرور بکلی منقطع ساخت و صدق نص فِطْرَةَ دَابِرِ
 الْقَوْمِ الَّذِيْنَ كَفَرُوا وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ بوضوح انجامید و برادران و خیشان
 عباس این صورت را دانسته نحاشی جستند برادران مبناس سلار و حاجی
 هند را که هم آنجا بدست آورده بقتل آورد و برادر دیگر عباس و کلبن
 و فرزندان امیره هند شفتی که خواهرزاده عباس بودند فرار نموده بخدمت
 میرزا علی بدیلیمان آمدند حضرت میرزا علی بعد از تحقیق این قصه از
 لردوی سامان متوجه دیلمان گشت و بطلب برادران فرستاد و بدیلیمان
 آورد و از فر حضور ایشان بهره یافت و از مشروحه احوال عباس باخبر ساخت
 چون دران مهال صاحب مشورت و معتمد و مشیر و مشار الیه فریدون بود
 و او مردی خوردسال و خوردری و پرورده ناز و نعمت حضرت میرزا علی
 و تجربه روزگار نیافته و مدبری از امرا در میان نه که فکر او بصلاح مقرون
 بود و از عاقبت کارها اندیشد و حدوث قصه قتل عباس از آثار دولت روز
 افزون حضرت اعلیٰ میدانستند و این فرصت را غنیمت می شمردند و این

معنی خاطر نشان میرزا علی شاه که بیه پس از سرداران خالیست و تسخیر بیه پس درین محل بایسر وجه میسر بیت معشوق موافق است و ایام بکام * این دم نکنم نشاط کی خواهم کرد * اما باوجود آزمایش لشکر و امتحان جنود و عسکر و شکست مکرر جای آن بود که دامن دولت فراهم آورده دل خود را سکنه عنایت الهی میگردانیدند و صبر و فرار در پیش میگرفتند که هر کس که در آن روزگار بصبر و توکل میسر شود بچند و لشکر میسر نشود عاقبت مشورت بدان فرار گرفت که فریدون با بعضی جنود کوه و گیلان و ملازمان لیلغار برحمت آباد برد بر موجب صلاح فریدون بالشکر مقرر متوجه رحمت آباد شد چون آن الکه از قدم سرداران بیه پس خالی بود آنقدر که توانست غارت و تالان کرده چند روزی برحمت آباد مکث نمود و عاید گشت ازین حرکت که امیره حسام الدین آگاهی یافت بغایت مضطرب شد و نزد حضرت میرزا علی فرستاد که تصور من این بود و بخاطر من این صورت نقش بسته که عباس رخته گر ملک و ابقاط فتنه از شامت قدوم او بود و مخالفت بیه پس و بیه پیش از شروع او برخاسته و دشمن ما و شما بود بقتل آوردن او کفری باشد که کرده ام مگر زبونی و عدم شجاعت ما بخاطر شما رسیده است که چنین حرکتی بظهور رسانیده اید این سخنان پیغام داد و در صد جمع آوردن لشکر شد میرزا علی بانفاق اخوان کلمگار عنان عزم بمستقر سر بر سلطنت رانکوه انعطافی فرمود

فصل در قصه وفات سلطان محمد فرزند بزرگترین

سلطان حسن و باز دادن میرزا علی برادر عباس رکابزن و فرزند سیاوش گسگری را بامیره حسام الدین چون حضرت میرزا علی بانفاق حضرت سلطان حسن از ییلاق بگیلان تشریف فرمودند حضرت اعلاء سلطانی جهانبانی و برادرش سلطان محمد بلسپو شرف نزول و حلول داشتند مزاج مبارک اعلاء خانی پادشاهی از جاده اعتدال منحرف شد و ماده حرارت استیلا یافت و مفضی به تب محرق گشت اطبا بنقل هوا مصالح علاج مصاحت دیدند و دران اوان هوا گیلان نیز مزاج مزاج برد شده بود و مناسب مزاج اشرف اقدس و مفید ذات مطهر بود از بیجهت خدام ارفع اعلی برانکوه نقل و تحویل فرمودند و حضرت میرزا علی قدم عطوفت براه عبادت شتافت و لوازم نفقت عاطفانه بتقدیم رسانید فر حضور شریف ایشان شربت شفا بخش گشت مقارن وصول صحت و زوال عارضه خدام اعلاء خانی برادرش سلطان محمد را عارضه صعبی دست داد طبیبان حاذق بمعالجه شروع نمودند و باشریه گوناگون تجربه کردند مفید نیامد و علاج پذیر نشد بیت مزاج نبض چو شد منحرف ز جنبش اصل * نکرد فایده در دست بو علی قانون * چون عطیه کوکب مولود بانتهای رسید و درجات طالع بثابته قاطعه و اجرام منحوسه متواصل شده بر مقتضای اِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ مدت عمر سلطان سعید سلطان محمد منقصر، گشت و بجوار رحمت حق پیوست چشماه جهان بین میرزا علی و سلطان حسن از جزع و فزع فوت نشاه عنصری شاهزاده سعید دجله و فرات

شد و از کنورت عدم رویت آینهٔ جمال سلطان سعید دیدها بی نور ماند
و عرصهٔ آن حدود از غبار دود و آه کره اثیر و عالم صغیر دیگر گشت آنچه
شرط عزاداری بود بجای آوردند و جسد پر نور او را بمشهد متبرک حسین
ناصر علیه الرحمة مدفون گردانیدند بیت در دانه اشکی که جگر گوشهٔ ما
بود * در رهگذر کوی نو کردیم بخاکش * در اثناء این تعزیت حضرت
سلطان حسن از میرزا علی استدعاء عفو جرایم میرغیاث الدین که محبوس
بود کرد مرحمت خسروانه نقوش جرایم او را بزلال عفو فرو شست و اجازهٔ
پای بوس کرامت فرمود درین اوقات که حضرت میرزا علی غرق
گرد آب بلا و محنت و گرفتار تلاطم امواج غصهٔ فرقت سلطان محمد بود امیره
حسام الدین که از حرکت فریدون و تاخت برحمت آباد غیرت این حسد
در دل بود و برق کرده لشکر آماده میداشت نزد میرزا علی فرستاد که
با وجود حرکت فریدون اگر فرزند سیاوش و رکابزن را عاید گردانند
سلسلهٔ محبت بعقود و عهد مستحکم خواهد بود و الا توجه بجهت تسخیر ممالک
بیه پیش بی محال ویی محابا مشاهده خواهند فرمود میرزا علی که گرفتار
مصیبت ویی برق بود و کینند تدبیر بحصار مقابله و محاربه نمی رسید و مادهٔ
سودایی تغلب و تسلط در دماغ امیره حسام الدین بیش از ان غلبه داشت
که بلعاب خامه و جلاب نامه تسکین یابد فلهدا مصاحت بروانه
گردانیدن کلرگیا محمد که عموی امیره حسام الدین بود دانستند بر موجب
صلاح کلرگیا محمد را نزد امیره حسام الدین فرستادند تا به آب لطف حدت

آتش اورا فرو نشانند و بیباه صلح و صلاح حدیقه مودت و مخالفت جانبین را
نضارتی بخشند و احیایی دهد و غمگام کدورت و ظلمت عداوت طرفین بنور
خورشید عهد و پیمان مبدل گرداند کلرگیا محمد بفکر صایب هر چند ترتیب
مقدمات مصالحه مینمود و از نقود هر گونه الطافی و یکجہتی کیسہ آمالش را
مملو می ساخت در نظر صبری فی خرد امیرہ حسام الدین تمام عبارت می نمود
و کلرگیا محمد را نیز رخصت معاودہ نمی داد رای آفتاب اشراق حضرت
میرزا علی کہ بر قصہ تمادی مکث کلرگیا محمد اطلاع یافت پرتو، نیر تدبیر
بر چہرہ صلاح و صواب لندافت و تیر فکرت بکمان ارجاع فرزند سیاوش
گسگری و یکابزن کشاد داد و ایشان را کس ہمراہ گردانیدہ روانہ صوب
بہ پس ساخت چون نزد امیرہ حسام الدین بردند زبان جزای فرو بست
و موج قہر فرونشست و جوشش تسکین یافت کلرگیا محمد ہواہ کلرا کہ
ملاحظہ کرد مظنہ کہ در باب مصالحہ داشت بیقین مقرون گشت کہ آن
سلسلہ از حیث امکان خارج است در مراجعت استعجال و احتیال مصالحت
دید و بہر کیفیتی کہ توانست و دانست عهد مایی در میان آورد اما مصالحہ
کہ اعتماد را شاید بمحصول موصول نگشت و قرارینی ضروری فہمابین واقع شد
و کلرگیا محمد را امیرہ حسام الدین خلعت دادہ روانہ خدمت میرزا علی ساخت
فصل در رجوع نمودن حضرت میرزا علی طالبان را
بسلطان حسن و ایقاظ فتنہ بواسطہ رسوخ عهد و میثاق
فریدون باسلطان ہاشم و شرح آن چون قبل از وقوع فترات

و حدوث حادثات بیه پیش کوچسفهان ولشتنشاه در سلك حكومت نواب
 حضرت سلطان حسن انتظام داشت و بعد از انقلاب و تغییرات هر دو الكه
 از دست نواب عالی رفته ولشتنشاه و پاشجا که در حیطه تصرف بود پایمال
 حادثات و دست فرسوده روزگار شاه و عمارات مستاصل گشته و از بیجهت ضیق
 معیشت بر نواب عالی دست داد حضرت واقعی احوال بحضرت میرزا
 علی رفع نمود و بتاکید تکرار و مبالغه بسیار میرزا علی طالغان را بحضرت
 سلطان حسن رجوع نمود و در رضاهویی خاطر شریف کوشید و همچنانچه
 مذکور گشت فیما بین فریدون و کالجار بواسطه تقسیم اموال میرضیات الدین
 کدورت در میان آمده بود و از آن مدت فریدون شکایت کالجار بپیرزا علی
 میرسانید و کالجار شکایت فریدون بحضرت سلطان حسن میرسانید و از
 شامت فتنه و شرور کلمات فاسد دو نام ناتمام عرصه خاطر مبارک نیرین
 خلافت و سلطنت بغم غموم نیره شد و آینه راء و رویت طرفین باندریشهاء
 باطل تاریک گشت و سلامت دل مبارک آن دو کوکب سعدین عدالت
 و عظمت که محل تجلیات انوار اخلاص بود از منشاء بدگویی آن دو بدگوهر
 و نهید اکاذیب و اباطیل ایشان ظلمت پذیر گشت و ماده این کدورت
 و این تیرگی از نحوست دو نابکار بدکار غدار و دونیک بجرام مکار و دو کافر
 نعمت کین دار و دو بداصل شامت شعار اعنی علیجان دیکنی و سدید شعی
 اخذها الله بما آخذها که چون دو مار در غار خدر کین ساخته و بسان دو
 روباه بکر و جیله راه شکار دو شیر گرفته و بر شکل دو زنبور کمر جور و کین

بسته و مشابه جغد و عقاب خرابی جوی و ظالم پیشه شه بودند بیت بخلق
و خلق زشت و بد بقول و فعل دلم و دد * بیخت و طمع شور و شر باصل و نسل
دون ورد * ست ظهور یافته بود که باهم اتفاق کرده ناگفته میرزا علی
بسultan حسن میرسانیدند و از سلطان حسن ناشنیده بمیرزا علی میگفتند
و افترا و ایضا خصومت فریدون و کالجار را بهانه می ساختند مصرع بهانه
سیاوش و افراسیاب * فریدون که از اعمال و اقوال هر دو ملعون اطلاع
یافت و دانست که کلر از دست رفته و تیر ندایر از کمان اختیار بد
جسته است هر چند دفع آتش قهر سلطان حسن بزلال ندبیر میکرد موثر
نبود و کدورت که به آینه خاطر شریف سلطان حسن راه یافته بصیقل ملامت
و خدمات جلا پذیر نمیشد و روز بروز شعله خشم تابند تر میگشت فریدون
دون که چهره مقصود خود در تنق نومیدی دریافت و علاج ابن مرض
بداروی ملایمت خدمت شفا پذیر ندید و سن حضرت میرزا علی به شصت
رسیک و بی ولد و بی عقب دانست دست در دامن دولت سلطان هاشم
مستحکم گردانید و سلسله عهد و میثاق موکد ساخت و وسیله وصلت محمد کیارا
که اختیار تمام سلطان هاشم تربیت و تقویت برسم یکجهمی مزید فسحت
عرصه دولت و توفیر ملک سعادت خود شناخت و بناء ابن شیوه موکد اساس
جهانداری و موبد آیات کامگاری شرد و از حقیقت حال یخبر که ابن
اندیشه راه بهامن نجات و عاقبت نمی برد روز بروز اختلاط و امتزاج فریدون
باسultan هاشم سمت تزايد می یافت و امواج دریا غضب سلطان حسن

تضعاف می نمود و اینمعنی موجب ظهور خلل وفساد ملك وملك میشد واستیفاء ابواب اینمعنی خواهد آمد

فصل در شرح قصه حضرت سلطان حسن باردوی
شاهی در پای قلعه آستا وگریختن میر غیاث الدین از
خدمت میرزا علی و باردوی شاهی رفتن در سنه تسع
و تسعمایه چون صولت سرما فرونشست وبرد شتا فسرده گشت واز نسیم
شمال رایحه ورد ربیع بهشام عالی شاهی رسید کسب هواء مالک فیروزکوه
واخذ سلطنت میرسین کیا و تسخیر قلعه آستا در اصول و فروع خواطر خطیر اعلیاء
شاهی سرایت کرد و غنچه نو بهار نهال این آمال بنسیم توجه شکفته گردانید
واشعه خورشید پرتو التفات بدان مملکت انداخت و در چین توجه رکب همایون
بفیروزکوه نور طلب سلطان حسن در ضمیر پاك نواب شاهی جلوه یافت و بدین
عزمت قاصد فرخنده مقاصد فصیح تقریر شیخ کبیر که اکابر زاده اردویل و در صنوف
کلدانی آبتی و در علم و دانش غایبی بود بدین امر باسب رسالت بخدمت
حضرت میرزا علی فرستاد شیخ کبیر که ادراك دولت شرف صحبت حضرت
میرزا علی حاصل کرد صورت او امر علیه عالیبه بدین وجه ادا کرد که موکب
همایون متوجه قلعه آستاست و اشارت شد که حضرت سلطان حسن بالشکر بهره
زود تر باردوی اعلی مالحق گردد و فر حضور و شرف مشاهده جمال پر نور نواب
شاهی را مطلع سعادت و اقبال و کمال رفعت و جلال خود شناسد چون رابطه
اصلی و اتصال کلی حضرت میرزا علی و اخوان کامیاب بانواب اعلیاء شاهی

ست ناکید و صورت نایب داشت و رقم غدرومکر پیرامون خاطر ایشان نمی گشت و در وظایف و لا و کمال صفا و اطاعت و انقباض منسق النظام و متفق الکلام بودند او امر و اشارات عالیہ را بسع رضا اصفا نمودند و داعیہ حرکت ارادیہ بر صفحه خاطر مبارک سلطان حسن رقم قبول یافت و توجہ را باعث حصول مقصد خود میدانست اگرچہ بالذات خاطر حضرت میرزا علی راغب توجہ سلطان حسن بار دو نبود اما باوجود آنکہ حرکت در طبیعت سلطان حسن بر سکون راجح بود و در توجہ بجانب اردو عدم اکراه را کہ دریافت خواهی نخواهی برق سلطان حسن گرفته باتفاق رکب سعادت بر آنکوه نهضت فرمودند و از رانکوه حضرت سلطان حسن متوجہ اردو گشت میرزا علی تا کولبستان مشایعت نمود و فریدون نادیمہ بن بقم عبودیت شنافته از انجا باسرور و نشاط و نقاره بخدمت میرزا علی رسید علیجان خیرمی و سدید شقی صورت سرور فریدون را کتابت کردند و بعبارتی کہ دل میخواست و بعنوانی کہ آتش فتنه بر می خست ادا می نمودند و کتابت سر بہر روانہ خدمت سلطان حسن ساختند و نواب حضرت کوچ بکوچ از راه لسر و طالقان طی منازل میکرد و تینی تمام در حصول سعادت در یافت ملازمت نواب شامی مقصود میداشت و اردوی همایون درین محل بحاصره قلعه آستا کہ غایت ارتفاعش بافلک دوار دیدار می نمود و یا کواکب سیار اسرار شایست گفت شرف نزول فرموده در تضییق اهالی قلعه شرایط تحفظ و تیقظ مرعی میداشتند و از نمادی محاصره و استحکام

قلعه سرداران فتح آیات شاهی و لشکری ضعیف تدبیر و متحیر بودند که دست تدبیر قضا نشان شاهی که گویا بر طبیعت چار عنصر قدرت و حکم داشت بالشکری که جنّ صفت مسخر اراده سلیمان بود بحبس نهر که اهالی قلعه از آن مشرع برخوردار و متمتع بودند شرف شروع پیوست و فی الفور آن مشرع بر اهالی قلعه مسدود گردانیدند و عنصر آبی مسخر اراده نواب اعلاء شاهی شد انفاك احدى از قواء اربعه که در طبیعت اهالی قلعه سمت وقوع یافت قواء ثلثه بالضرورة بی بقا و بی قرار شدند و عطش تنزل بر مزاج صغار و کبار قلعه غلبه کرد و قرار و سکون از ایشان وحشت نمود میرسینکیا که دستگیر باد غرور بود پنی بست خاك خواری و گرد منزلت و نامرادی شد و در عجز و انکسار و طاعت کوفت و از طالعان آستان شاهی و طایفان کریاس جلالت اساس شاهنشاهی استدعا و التماس امان نمود و با اهالی قلعه خاك آستانه شاهی را ملتئم شفاه عبودیت و خضوع و خشوع گردانید بیت اگر ز آهن و پولاد سفته حصن کنی * فلك بکین جو در آید اجل بکوبد در * قهر شدید الانتقام شاهی بقتل عام و تخریب آن ولایت جلوه نمود لشکری بر مثال غلاظ شداد لا یعضون . الله ما أمرهم و یفعلون ما یؤمرون قریب ده حوازه هزار مرد وزن و کودک شیر خوار را بقتل آوردند و لحوم اکابر آن ولایت را دسوم مجلس و طعوم لذیذ محفل گردانیدند و میرسینکیا را محبوس قفص و هدف تیر لسته زاء ناکس و کس و رقم دفتر قصص ساختند در اثنای این فتح حضرت سلطان حسن باردوی شاهی رسید

واعظم امراء شاهی مثل لله بیک وده ده بیک وشیخ نجم گبری و دیگر امرا در وظایف استقبال شرایط تعظیم و تکریم واجلال بجای آوردند و باعزاز هرجه تمامتر بمجلس شاه عالم پناه در آوردند حضرت شاه گوهر خیرالمقدم از صدق دهان مبارک بیرون کرد و بدین سعادت الثفات محسود نیرین ساخت و قصه تسخیر قلعه و قید میر سینکیا مذکور مجلس عالی گشت و از توفیر الثفات شاهی دیکه مقصود روشنایی افزود بعد از انصرافی شرف صحبت امراء حضرت برسم تعظیم در پیش سلطان حسن بوده قریب جوار خیام خاصه شاهی بخراگامی که تعیین کرده بودند فرو آوردند و مهمانداران بووظایف تعظیم کمر خدمت بر میان بستند و بانواع اطعمه مجلس را آرایش دادند پنج شش روزی که نواب شاهی بمنزل فتح شرف نزول فرمودند عنان جهان کشا در ظل اقبال بر ست سوق بلاق انعطافی فرمود و عید قربان در موضع شیران ست وقوع یافت و دران منزل بساط مجلس بزم گسترانیدن فرمود و دران مجلس نواب شاهی رخسار نشاط و طرب برانفروخت و اقدام فرج و شادکامی دایر گردانید و جام خورشید صفت سپهر جلالت پر از جواهر یا قوت ساخت و امراء نامدار چون سبعة سیار در سلك صحبتیان در آورد و در مجلس آسمان فرسا انتظام یافتند و روس لشکری در چین بندگی بر مثال سرو سهی بقدم اخلاص راست ایستادند نور حضور شریف سلطان حسن از مطلع خاطر اشرف اعلی سر برزد و یا حضار ایشان اشارت کرد حضرت سلطان حسن که باستفاضه صحبت مشرف و مسرور گشت

بدست راست جا دادند و فرزند سلطان حسین بیغرا که بالتفات مجلس سر فراز شد بدست چپ جا معین فرمود و دران مجلس سرور صحبت عظیم درگرفت دست دریا نوال شاهی بعطایا کشاده گشت وقامت احوال حضرت سلطان حسن را بخلعت خاصه و عطبه کمر شمشیر زیب وزینت داد وبایادی کرم تاج شاهی بر فرق مبارک سلطان حسن تاج افتخار ساخت وان شب بدان مقام فردوس آیین اوقات بنشاط گذرانیدند صبح عاج صفت که از گریبان مشرق سر بر آورد و برقع کحلی از جلال جهان آرای دور گشت رکاب فلک قدر بسوق بلاق متوجه گشت و بواسطه کوفت لشکری ده روزی بدان منزل شرف نهضت فرمودند درین مقام مسعود از نزد سدید شقی و علیجان خیرجی نامه سر بسته رسید مضمون آنکه فریدون در صحبت شرب باسلطان هاشم یکطبق نقره را پر از زر سرخ نثار سلطان هاشم کرده مبارکباد سلطنت گفته است سلطان حسن بعد از مطالعه ساعتی متفکر گشته موج قهر از باد غصه و تجاسر فریدون برخاست و در فکر دفع فریدون شد چون خدمت شریف حضرت سلطان حسن متوجه اردو بود علی کیا برادر میر موسی بعزم خدمت و ملازمت همری سلطان حسن را سعادت خود شمرده تا اردو ملازمت بجای می آورد چون بار دو رسید خود را بامرا وابسته در ایقاف فتنه واستخلاص میر غیاث الدین وجهت استغلاب میر غیاث الدین ایچی فرستادن اهتمام می نمود و ازینجهت مبلغی تقبل کرده ساعی بود ونواب حضرت سلطان حسن خالی الذهن

ازینمعنی می بود القصه نواب اعلاء شاهی بساق بلایق سلطان حسن را بتجدید خلعت وصرافی طلا داده از راه قلعه و شکین روان ساخت و ازراه و شکین بندگی حضرت سلطان حسن بطالغان رسید وعلی کیا باامراء شاهی ساخته ایچی نزد میرزا علی فرستاد و میرزا علی با ایچی در گفت وگو بود که اعتذاری در باب میرغیاب الدین بملازمان شاهی رفع نماید میرغیاب الدین با ایچی ساخته بانفاق ایچی شب گیر کرده فرار جست میرزا علی که اطلاع یافت میرغیاب الدین از قلم رو بدر رفته بود و تدبیری نداشت

فصل در توجه حضرت سلطان حسن از طالغان بملاقات میرزا علی در دیلمان و حالاتی چند که در آن وقت سانع گشته بود و شرح آن بعد از کرامت وداع وانصرافی از ملازمت نواب شاهی حضرت سلطان حسن که چهره دولت رنگ از آب وهوا سلطنت شاهی گرفته ونور خورشید سعادت خسروی بر سیاه مبارکش تافته ونطری از پرتوه نیر خلافت یافته از بین این اقبال روز بروز نشاه حکومت وجهانداری از خاطر عاطر جلوه می نمود و راه این رتبه می پیسود ومرتبه سلطنت که از عطایم وجلایل امور وافضل عطایاء حضرت ملك غفور است ونهایت کمال درجات انسانیت از آینه غیب معاینه می نمود چون بطالغان نهضت جلال نمود باامراء حضرت مجلس خلوت وصحبت مشورت ساخت واز معدن یاقوت عقد جواهر برکشود ولؤلؤی شاهوار بدینمعنی آشکار کرد که هر چند از فتح نامه سدید نسیم

نفاق و راجحه کذب بمشام میرسد لیکن از سخنان فتنه انگیز فریدون دون که از السنه و افواه خواص و علوم رسیده کتابها سدید یقین را شایسته است هر چند بی مظنه حدوث بدورتی و بی صدور جرابی و هفتی از بیجانپ در اشعه آفتاب عاطف و عنایت و موالات و رافت حضرت میرزا علی غیم خلای و ظلمت عناد بر آینه عقل مرئی نمیشود و نور اخلاص و ایمان آنحضرت مانع و مامی این نوع تصورات باطله است اما با وجود شایع بودن این کلمات و ارائه عنان حضرت میرزا علی و وقوف و شعور بر خیالات فاسده فریدون سکوت علامت رضاست احتمال وقوع این امر بمرآت عقل جلوه توان داد بیت هزار فتنه برانگیخت نرگس خفته * نعوذ بالله اگر خود یکی شود بیدلر * قضارا درین محل از لمر خبر رسید که فریدون رستام میرک را بلسر جهت بیعت لمسریان باسلطان هاشم فرستاده و جهانشاه نام شکوری که از صغرسن تربیت یافته حضرت میرزا علی بود هم فریدون بجهت بیعت نمودن اعیان شکور باسلطان هاشم بشکور فرستاده بود اما اعیان شکور متابعت نمی کردند و مرافقت نمی نمودند زیرا که اکابر آن وقت همه کیس و دانا بودند میرزا علی و سلطان هاشم را بی عقب و بی ولد میدانستند و آخر دولت میرزا علی را بدیده یقین میدیدند و حضرت سلطان حسن را خلای چون حضرت اعلاء خانی که مجموعه صفات حسن و از عهد صبا و او ان طفولیت نسیم صباء شهریاری بر ریاض محاسن صورت و سیرت او دمیده و امارت سلطنت و جهانداری در حرکات و سکنات ایشان

ظاهر گشته و پیکر اکثر فیروزی از طلعت و طلوع میسوزش روی نموده
امپدولران آفتاب جود و کرم از فواید عطایا و عواید هدایا و نوازش حضرت
سلطان حسن طمع سایه لطف و احسان میباشند و تشنگان بلوان موهبت
از عذب پنوع بر و انعامش مترقب سهرابی می بودند از انجمن دامن
از بیعت کشید میباشند و فریفته کلمات مجموعه جهانشاه نمی شدند حضرت
سلطان حسن که بنور آینه عقل و فراست صورت خایق احوال را دریافتند
سلام اندیشید که چون آثار خلای و هیله فریدون تام ظاهر گشته مصلحت
درانست که صد سوار از طالغان و ملازمان معدّ بوده در ملازمت
باشند تا اگر رساننده واقعی باشد احتیاط مرعی بود و بی اختیار نباشیم
و در امراض حاده اگر دفع شروع بعلاج این نوع علل نکند مودی بامراض
مزمّنه مهلکه خواهد شد بیست علاج واقعه پیش از وقوع باید کرد * دریغ
سود ندارد چو رفت کل از دست * بر موجب صلاح از طالغان سواران مقرر
گردانیدند و حضرت سلطان حسن از طالغان متوجه لسپو شده منزل بلوان
ساخت چه در وقتی که حضرت سلطان حسن از گیلان متوجه اردو بود حضرت
اعلاء پادشاهی جهانبانی خانی را نزد میرزا علی قائم مقام خود دانسته
قضا را آن سال حضرت میرزا علی بگیلان نسبت بدیگر سالها بیشتر
اقامت فرموده بود چون از رانکوه متوجه لاهجان شدند حضرت اعلاء خانی
جهانبانی را از راه لیل جهت حفظ صحت بدیلیمان فرستاد فریدون که جنم
های راء و رویت در برتو، خورشید عالمیت اندیشی سوخته بود و سواد غره

بعاهدۀ سلطان هاشم همچنان نموده میدان سعادت را که از موانع خالی در یافت و حصول این امنیت را غایت فرصت میدانست گوی خوش وقتی باختلاط و امتزاج سلطان هاشم میراند حضرت میرزا علی را که خاطر و رای فریدون را (مَدْر) درجهٔ اعلیٰ داشت و رضاجویی او را از لوازم امور میدانست در خفیه با سلطان هاشم خزینۀ اخلاص و دَافینۀ اسرار کشوده مرتبۀ ولی عهدی کرامت فرمود حضرت اعلاء خانی که در دیلمان تشریف می داشت خبر بوجت اثر مراجعت بخیراب کلمگار که استماع فرمود دل مبارک که از حرکت فریدون پر غصه بود و اشتیاق دریافت خدمت و شرف صحبت پدر بزرگوار سایهٔ کردگار فوق ما بتصورهٔ الاوهام داشت برسم استقبال بمقام لوان از سعادت ادراک صحبت مستفیض گشت و بشرف رویت دریافت دیدار مبارک برخورداری تمام حاصل کرد و شرح حقیقت حالات بپروجه انتم عرضه داشت و حضرت سلطان حسن فر حضور شریفش را از کرامت الطافی آلهی هدیهٔ منزل و عطیهٔ بی بدل میدانست و دیدهٔ مقصود از چهرهٔ مبارکش نور افزود و پشت استظهار قوی گشت و از تقریر دلاویز و سخنان نصیحت آمیز آثار جهانداری و سلطنت نفوس نمود و بنور فروبهاء چنین خلفی صاحب کمالی مسرت افزود و بر سبیل وجوب دفع فریدون ثبت صحیفهٔ خاطر مبارک شد و مراقبت فرصت انتقام را بر خود واجب گردانید خبر مراجعت حضرت سلطان حسن که بمسامع جلال حضرت میرزا علی رسید بلا توقف از گیلان متوجه دیلمان گشت و ربابات سعادت بدیلیمان منصوب گردانید حضرت

سلطان حسن باتفاق حضرت اعلاء خانی جهانپانی از لوان متوجه لسیمو شدند جمیع اکابر شکور شرف حضور و رویت دینار مبارک را سعادت ابدی دانستند و کیا هند فرزند کیا ناچ الدین که سالار سپاه شکور و اکابر زادگاه دیاله و صاحب قبایل بود بشری آستان بوسی سرافراز گشت حضرت سلطان حسن نیز کیا هند را بمجلس مقاربت و مصاحبت راه داد و بعد از ادارت اقداح شادکامی کیا هند افعال قبیحه و حرکات ردیه و بی سرانجامی کل فریدون را عرضه دلالت و اظهار اخلاص و الحاح و التماس بقبول عبودیت خود نمود و بوثیقه عهد موثوق گشت چون فساد اعتقاد کیا هند فطری بود و مضمون میمون یقولون بِالْأَسْنَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ که آبتیست نازل در شان کفره و ظلمه شامل حال او شد و بدفعی و بد اعتقادی او راهبر او شد و بسزاء اعمال خود رسید و احوال فساد اعتقاد او ست تحریر خواهد یافت سلطان حسن چند روزی بر وفق مدعا اوقات بلسیمو گذرانید چون آفتاب سعادت پرتوه توجه بدیلیمان اندامت حضرت میرزا علی که بدیلیمان شرف نزول داشت باستقبال شرابط تعظیم و تکریم بجای آورد و وظایف تعانق و تصافح مرضی فرمود و باتفاق بسریر عز و جلال فرار گرفتند و بمقام جلوس آسایش یافتند اوقات و ازماں مجلس بذکر فتح قلعه آستا و کیفیت عنایت شاهی گذشت و از ربیع اعتدال صحبت نشو اخوت مزیت تمام یافت و حدیقه خوشدلی تازه گشت بعد از انصراف مجلس حضرت سلطان حسن به بیت الشرف نزول فرمود و چند وقتی در دیلمان اوقات بگشت

و شکار گردانیده طبع وقاد حضرت سلطان مایل کسب هواء لیسپو شد از دیلمان رکاب دولت بخت لیسپو متوجه شد و سلطان هاشم در دیلمان اقامت فرمود و با وجود تخیلات فاسد و عقد فتنه که بوبرانه اخلاص سلطان هاشم نشیمن داشت و ندا و صداء بدعهدی بگوش اهل روزگار رسیده و بر لیسنه و افواه خواص و عوام منتشر گشته از الماس خدنگ کین گذلری حضرت سلطان حسن که سایه پلنگ بر سرین گوزن میدوخت هراسان بود و از غلبه و هم بی همی سپاه از راه لیسپو گذشتن و به تنکابن رفتن متعذر میدانست ازینجهت به بهانه لشکر بشیران فرستادن چهار صد نفر منتخب پسر دلری غلابر و رستر تنکابن مقرر فرموده منتظر آمدن لشکر بود غلابر و رستر که با سوار و پیاده مقرر بلیسپور رسید حضرت سلطان حسن که واقف رموزات بود بعطیه خلعت ملتفت قامت احوال او گشت و روانه دیلمان ساخت سلطان هاشم بالشکر از راه ازنا متوجه تنکابن شد رای عالی میرزا علی که ناقدی بصیر بود در ماده افراط اخلاص و یکجهتی فریدون با سلطان هاشم کدورت خاطر شریف حضرت سلطان حسن را دریافته بزلال ملاطفت و رضاجویی و بیباه مکرمت و اختلاط و امتزاج رفع غبار کدورت از چهره خاطر مبارک حضرت سلطانی مدعاء تمام بود تا خیام محبت و چتر اخوت و موالات جانبین ثابتة الاوتاد و قائمة الاطواد باشد بدین عزیمت شکار ازنا را وسیله و واسطه اختلاط گردانیده بخدمت سلطان حسن اعلام گردانید که شکار ازنا از خاطر سر برزده و نور نشاط شرف حضور

بخلوت دل روشنی افروخته بانجام این مقصود همت معطوف دارند تا بانفاق از سرور شکار و بهجت دیدار حظ روحانی و ذوق جسمانی بحصول مغرور گردد و گلستان اخوت تازه شود حضرت میرزا علی توجه باشتل فرمود و خدمت سلطان حسن نیز باشتل بحضرت میرزا علی مامق گشت و دران منزل سعادت صحبت اعلی و مجلس مستوفی دست داد مشاطه طبع شریف میرزا علی بزبور و داد و یکجمنی و اخوت و اخلاص حقیقی قامت آرزوی سلطان حسن را مزین و مطرا می ساخت و خزینه خاطر بنقود انواع مکرمت مملو میگردد این درین محل از طرفی لشتنشاہ و حرکام خبر رسید که عمیره حسام الدین لشکر جمع کرده داعیه دیلمان دارد از ورود این خبر ازیمت حرکت شکار سریعتر شد چون رسم جرکه باقامت پیوست و رعایت طریق صید و شکار باتمام رسید بلا توقف بانفاق متوجه دیلمان شدند

فصل در شرح کیفیت آمدن امیره حسام الدین بدیلیمان و رفتن سلطان هاشم و کارگیا محمد و فریدون از لاهجان باعساکر تمام گیلانات برشت و هزیمت یافتن سپاه بیه پیش و ذکر آن حال بتاریخ سنه تسع و تسعمایه * امیره حسام الدین که از متکبران غضوب و جباران ظلم اسلوب بود و بغرور منی و مستی هستی راه بغی پیش گرفته و باین ستمیز خوی نموده ممالک مسطحه گیلان را دست زده و باجمال نموده خود میداندست و ذات او مقتضی نادب آداب ملکه شریفه شجاعت که علامت آن عدل

وابتلافی و عدم آزار مسلمانان است نبود و بطریق اتفاق چهره مقصود او از آینه ظفر روی نموده دولت میرزا علی را که برتبه انحطاط دریافت رایت نفوق و شوکت خود باوج تسلط و تکبر می افراشت و بمجرد عبور بمالک بیه پیش خرابیها که نه آداب ملکه شریفه شجاعت و شهامت و نه مقتضی عدل و نادب است بظهور می رسانید و از غایت استیلا قانع بخرابی گیلان نبوده خرابی دیلمان که در سلك ممالک پشت کوه و قلم رو میرزا علی انتظام داشت عزیمت نمود چون ظلمت امثال این واقعات بانوار تدابیر صایبه میرزا علی انکشاف می یافت بعد از تحقیق عزیمت امیره حسام الدین بتوجه دیلمان باحضر اخوان کامگار کامیاب و جمع آوردن سپاه اطراف خاطر اشرف شریح پیوست حضرت سلطان بدیلمان تشریف داشت سلطان هاشم نیز از تنکابن بدیلمان تشریف فرمود حضرت میرزا علی خلوت مشورت اختیار کرد و وسواس دواعی نفس امیره حسام الدین به برادران عرض فرمود و بدین معنی متکلم شد که ظلم و عدل و دنائت و شرافت امیره حسام الدین در طباع فطریست و راه سعادت عدل و وثوق عهد از امیره حسام الدین مسدود و طریق صواب از نظر رویت او مسلوب است باوجود عزیمت ایشان بمالک دیلمان جهت خرابی بیه پس فرجه و فرصتی بهتر ازین نخواهد بود و دیدار بینش بیه پسبان از مشاهده این تدبیر بینور است صلاح دران مینماید که لشکر تنکابن و سپاه تمام گیلانات در عقد فرمان یکی از برادران کامیاب بوده بسرداری کارگیا محمد و فریدون متوجه تخریب رشت شوند

و آنچه مقلوب باشد بتقدیم رسانند و سپاه الکاء پشت کوه محمود دیلمان جمعیت نمایند تا چون خبر معسکر نمودن سپاه گیلان برشت بیه پسیان استماع نمایند سراسیمه شد راه ادبار پیش گیرند و جنود جمعیت نموده پشت کوه عقب گیری کرده استیصال بیه پسیان بواجبی نمایند چون این مشورت بصلاح مقرون گشت در جمیع خواطر اتباع و اشباع سرایت کرد و سلطان هاشم متعهد معسکر و مرتکب برشت رفتن گشت و در ساعت از مجلس نهضت نموده متوجه لاهجان شد و لشکر پشت کوه را در ربهقه اطاعت و تحت فرمان حضرت سلطان حسن قرار داد تا در دیلمان معسکر نمایند میرزا علی بازدید عساکر پشت کوه نموده سفارش بسطان حسن کرد و از راه چاکرود بوسجان رفت و مراقبت می نمود تا از آشیان تقدیر چه نتیجه پرواز خواهد کرد امیره حسام الدین از راه خرکام بدیلمان آمد و عزیمت خرابی که تصمیم خاطر بود بطهور رسانید و آتش فنا در خرمن هستی دیلمانیان زد و مال صامت و ناطق و طارف و نالدرا غارت کرد و سپاه پشت کوه که در عقد فرمان و طاعت حضرت سلطان حسن بودند با اختیار خود را بموله کشیدند و چشم انتظار براه خبر فتح لشکری که بجهت خرابی رشت رفته بود می داشتند تا اخبار خرابی رشت که انتشار یابد و بیه پسیان سراسیمه گردند دست برد عظیم نمایند بیت ولیکن این صفت ره روان چالاکت * توان زین جهانی کجا توانی کرد * بیه پسیان که در پای کوه موله رسیدند شب هنگام بود کیا هند و کالجار بمقابله و محاربه پیش دستی جستند بیه پسیان

با ایشان جنگ در پیوسته شکست داده بدیلمان مراجعت نمودند بر موجب مقرر سلطان هاشم با سرداران و تمام سپاه گیلان وقت نهاره صبح را از لاهجان سوار شد محل پیشین اعلام احتشام بسیار و دبار رشت منصوب گردانیدند و اندرون شهر رشت نزول نمودن از راه صلاح و صواب کلرگیا محمد بود چه اگر بی محابا بر رشت میرفتند عیال امیره حسام الدین دستگیر میشد اما بعد از جلوس سرداران بسیار و دبار لشکری ناضت بر رشت کرده دست تسلط و استیلا بنهب و غارت برکشادند و از غنائم بسیار تمتع یافتند و از کثرت غنائم عنان جهالت از ضلالت بدست فریب بی مال آمال کاذبه - دادند و روی تهور از جنگ و پیکار باز گردانیدند و از نامضبوطی و ناموافقی سرداران و غدر ایشان با سلاطین دست از ضبط لشکر باز میداشتند از انجهت لشکری بضبط احوال و ائفال خود مشغول گشتند بیت خواهه بخانه چو بود دی سراء * اهل سرایت همه کو بند پای * در صد ضبط جهات شک از حرب و حرق بیونات رشت باز ماندند چون سرداران لشکری را زجر و سیاست و ممانعت نمی نمودند جسارت ایشان زیاده گشت راه سلامت پیش گرفته متفرق شدند و تیر این تدبیر نیز بر نشانه ظفر نیامد و اسباب زوال و انصرام آماده گشت سرداران که بر موداء و حوصل ما فی الصلوة مقصود خود را از قوت بفعل آموک دیدند به بهانه تفرقه لشکری وقت عصره شافعه عزیمت لاهجان کرده از سپاه رودبار در همین روز رجعت اختیار نمودند بقیه لشکر را ازین اندیشه باطل حرکات و رکضات

زیاده گشت وهراس در دل افتاد وهریک بطرفی بدر رفتند بعضی سپاه
رشت که بجهت احتیاط امیره حسام الدین واداشته بود واز تاب جنود بیه
پیش فرار جسته بودند از وحشت بی اختیار عساکر بیه پیش ویی مقابله
ومحاربه هزیمت یافتن ایشان اطلاع حاصل کرده بادهاقین وشهری در عقب
مردم بیه پیش آمد باواز نعره و قیه نه بشمشیر وتبر اکثر مردم را دستگیر
ساختند بمبالغه تمام حکام وسرداران بزرگ سالم بدر آمدند کارگیا علی وامیره
رستم که فرزندان کارگیا بچی بودند بواسطه ماندگی هم مقید شدند دل
دانا حضرت میرزا علی اگرچه عالم وخبیر وعلم او محیط بود بدینمعنی
که چمن ملک را طراوت جز از چشمه سار میامن اطاعت وانقیاد صبی
امراء حضرت وارکان دولت چشم نتوان داشت وعود به پایه معارج سلطنت
وشهریاری جز بسلم حکمت سیاست وضبط میسر نمی شود اما نظر بکسوت
صلاحیت وتقوی خود بنسبت امرا ارتکاب سیاست را کاره وفاضح میدانست
وازیبجهت فتور عظیم در احوال سلطنت ومملکت راه یافت وخلل در
خانوادیه عطمی بطهور رسید ودست امید بدامن هیچ گونه مقاصد نمی رسید
ولیادی اعادی بضر برقاب ملک ومکت مالک الرقاب گشت امیره
حسام الدین که در دیلمان از حيله لشکر بیه پیش برشت رفتن آگاهی
یافت همین شب محل نقاره شبگیر کرد وسراسیمه از راه کلاره دبه متوجه بیه
پس شد عظمت شیراز را ملاحظه فرمایند که تاچه غایت بود که غنیمی
همچو امیره حسام الدین ولشکری باین عظمت از دیلمان بدر میرفت که

سرداران دلاور اکابر آگاه و لشکر شجاعت دستگاه که در دیلمان منتظر فرصت عقب گیری می بودند مادامی که امیره حسام الدین از آب سفید رود نگذشت مطلع نبودند که بیه پسیان از دیلمان بدررفته اند یا نه امیره حسام الدین که از آب سفید رود بگذشت و بخورمه لات رسبد خبر فراری اختیار و هزیمت لشکر بفرار بیه پیش که استماع نمود گل مقصود در گلستان سعادت بتازگی شکفته گشت و دهاقین و بازاریان رشت که سواران نامدار بیه پیش را دست بسته می آوردند اکثررا همین جا بقتل آوردن فرمود و بعضی را همچنان مقید به بیه پس فرستاد و خود بخورمه لات اقامت فرمود سلطان هاشم که خبر امیره حسام الدین بخورمه لات شنید از لاهجان متوجه تنکابن شد و فریدون بدیلمان بشرفی خدمت میرزا علی مستسعد گشت چون عمارات دیلمان بجز عمارت کلرگیا محمد که حضرت میرزا علی نزول داشت بیه پسیان سوخته بودند و حضرت سلطان حسن بشلنده رود تشریف فرمود کلرگیا محمد و ابو سعید میر بلبل اقامت نموده جانب حضرت سلطان حسن مرعی می داشتند *

باب دوم در شرح قصه قتل فریدون و عزل میرزا علی و جلوس سلطان حسن بسلطنت ممالک کوه و گیلان و آمدن امیره حسام الدین از خورمه لات و باز دشت بلاهجان و رانکو و نهب و حرق و تاراج بتاریخ سنه عشر و تسعمایه چون فریدون شکسته از رشت مراجعت نمود و بخدمت

میرزا علی در دیلمان سر افراز گشت واحوال شکست عرضه داشت وبعد از انصرافی خدمت حضرت میرزا علی شرف خدمت حضرت سلطان حسن را بشلنده رود دریافت وشرح حالات فرار وانهم از تمهید نمود وخدمت میرزا علی باز آمد داعیه جهانگیری وسلطنت بمطلع خاطر خطیر حضرت سلطان حسن چون تیغ آفتاب سر برزد وباضه کشور کشایی در ضبیر منیر بر مثال خنجر جلا یافته بصبح امید پدید آمد سدید شقی که تحریک فتنه را باعث تلم وایضا عداوت ویغضارا وسیله ومحصل بر دوام وسرخیل بدکاران وسر جریه مکاران بود بخدمت حضرت سلطان حسن مقارنت ومقاربت جست وتکاور تقریر شور انگیز شرارت خیز خون ریز خود را نازمانه کرد ودر میدان فصاحت جولان داد که مطارمه که درباب قتل فریدون در میان بود بخلافی انجامید بلوجود فرصت چنین دست از قتل فریدون باز داشتن از اختلال امور مملکت دلریست صلاح درانست که این فرصت را ضنیم دانسته مجددا به بهانه مشورت اورا طلبیک قطع ماده فساد وکسر عناد وغلای او فرمایند که بعد از قتل فریدون کسی در خدمت میرزا علی نیست که رسوخی داشته باشد وکیا هند خود از ان ماست ویا لو سلسله عهد موکد ومستحکم است دیگران نوکرزادهه شما اند بی شک وریب سر طاعت بسک رفیعه خواهند نهاد وگردن انقیاد همه نرم خواهد بود وبی دفرغه تسخیر مملکت ومسند سلطنت جهت آن خداوند مهیا ومرتب است حضرت سلطانی سخن سدید را معقول وموجه دانست وفی الفور مولانا

میرسید لشتن‌شایی را که مشرف در خانه بود بخدمت میرزا علی فرستاد که بعضی صورتها روی نموده و حضور فریدون مطلوبست که در قصر رفیع محبت مفاوضتی بخلوت پیوسته و مجاری احوال از آنچه بتجدید حادث شده است در میان نهاده اید چنانکه صلاح و فساد آن باستماع خواص و عوام نیبوند و درین اثنا حضرت سلطان حسن ملازمان معتمد علیهم خود را مهیا گردانید تا چون فریدون بیاید و اشارت شود بحلق درآویزند مولانا میر سید که بخدمت میرزا علی پیغام بگذارد بفریدون اشارت اطاعت این امر کرد فریدون که دایم الاوقات از حرکات خود در اندیشه بود و از حضرت سلطان حسن هراس و خوف عظیم داشت میرزا علی رسانید که حکایتی که عرض کردنی بود استنکافی نماند و سخنها را سلخ ادا کرده شده است آیا چه سخنها بوده باشد که حضور من ضروریست بیت آهم چو گرد باد فنا می برد مرا * از گوی دوست آه کجا می برد مرا * بعد از تمهید این حرف باتفاق ملا احمد طیب بشلند رود ملازمت سلطان حسن را دریافت و بهر طرف که نگاه کرد اطوار بنوعی دیگر دید بیت زین بیش بامنش نظری بود هم نماند * دانستم این زمان که دمی کشتن منست * اما حضرت سلطان حسن بدستور تعظیم کرد و بجلوس جا داد بوقت حضور آداب تملق مرعی فرمود و فصلها، رنگ آمیز میراند در اثناء محاورات مردم مقرر اشارتی بقتل فریدون کرد خون خواران که مهیا آن کار بودند چون برق برچستند فریدون مضمون و لآت حین مناص را بنظر ضحیر

ملاحظه و مطالعه نمود و چهرهٔ تصورِ خلاص فاسد و تخمیل نجات باطل دانست و رخسار امید او تیره و چشم امل خیره گشت و سر تسلیم بنهاد فی الفور فریدون را بطناب قهر برکشیدند و ریسمان روح از جامهٔ جسد او بگسلانیدند و خلعت عاریت حیوة پاره و دریا گشت و ملا احمد طیب را هم بهمین مجلس مقید ساختند بیت در خاک رفت هر که همی بانو سر کشید * او خاک بر سر است و ترا تاج بر سر است * بعد از وقوع این صورت مولانا میرسید را حضرت سلطان حسن بنزد میرزا علی پیغام فرستاد که چون فریدون بنیبه کاری و بدکرداری فریفته و شیفته گشته و چون رویاه باوجود بیداری و حیلہ اندیشی سر بخواب غفلت فرو برده از سوی تدبیر صورت کجی راست تر از تیر گرفته و نظر بر صورت عاقبت و نقش نگین خاتم نمی انداخت و از صلاح احوال دوام دولت و قوام سلطنت خداوند خود غافل و مواعظ و تنبیه روشن تر از نور پیش او چون باد بی وزن شد دواعی غلای در طی ضمیر پنهان میداشت و حرکات و جرات حد نبوده فریدون چند نوبت عرضه داشت خدمت رفته بود اثر ظاهر نمی گشت و بموقع قبول نمی افتاد و از بیجهت آب اخوت و موالات مودی به نیره گی می شد و قوت ماسکه را متحمل جرات فریدون ازین پیش نبود رفع این محذور و از اله این مکروه واجب شمرده و یال آنچه فریدون پیش گرفته بود بمذلق جان او رسید فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا شامل حال فریدون گشته است بیت تو نخم بدی تا توانی مکار * چو کلری ترا بر دهد

روزگار * چو بی رنج باشی و پاکیزه رای * ازو بهره یابی بهر دوسرای *
 توقع که خاطر شریف از ذابقه شربت ممت فریدون جمع فرمایند و آتش
 خشم بآب مهر و رضا نسکین دهند که مارا مخدوم و امیدگاه و پادشاهی
 حضرت میرزا علی باور نداشت که باوجود کمال اخوت و یکجہتی پیغام
 قتل فریدون واقعی و قصد او دفعه شاید بود قاضی یوسف جاستانی
 و کیا هند را که سالار سپاہ شکور بود نزد سلطان حسن فرستاد و التماس
 جرایم فریدون نمود که ملک و سلطنت طفیل آنحضرتست بیت جز اینکه
 مهر نرا جا بجان خود کردم * تو خود بگوی بجای تو من چه بد کردم *
 توقع که نقوش جرایم فریدون را بزلال عفو فرو شویند و از قتل او دست
 باز دارند معلوم است که منصب حکومت و سلطنت مدعاه خاطر انور است
 و در خلا و ملا بتاکید تحلیف مذکور مجلس گشته که ضمیر من دایما این
 بود که باوجود این راه تقوی که من پیش گرفته ام باطوار جهانداری
 مانعة الجمع است لراده من اینست که تو قائم مقام من باشی مشروط
 برعایت خاطر و رضاجویی من چون خواست قضا و ارادة الله بدین
 صورت جاری شد است مامول که بباده قتل فریدون در عقد عقیدت
 اخوت ولی عهدی و عنی و سستی راه ندهند و خرمن حقوق صلہ ریم را
 بیاد حقوق منلاشی نسازند و خدمات لایقه و نودد سابقه را به آب نسیان
 نشویند و آتش تندى در دودمان عهد و پیمان نزنند از وجود و عدم
 فریدون چه خیزد خلاص گردانند تا رجوع به اصل خود کرده منوطن وطن

مالوف شود و بی آزر دگی خاطر جالس مسند سلطنت باشند که خاطر من بدین قدر متسلی است بیت برم نام قدش تا که برآید در پیش آهر * چو یاد آرم دهانش جویم از ملك عدم راهی * چون کیا هند وقاضی یوسف بخدمت سلطان پیغام گزاردند حضرت سلطان حسن کیا هند را که با او عهد داشت راه معاودت مسدود گردانید وقاضی یوسف را اعتذاری نزد حضرت میرزا علی پیغام باز فرستاد که فریدون بسزاء اعمال رسیده است جز این که خاطر مبارک را جمع فرمایند دیگر تدبیری نیست قاضی یوسف که احوال بعرض حضرت میرزا علی رسانید جامه نومیدی پاره کرد و قطرات سرشک چون ابر مطیر از دبه اندوه روان گردانید و آتش غصه زبانه کشید و دود غم باسان میرسید بیت يك سینه و صد هزار شعله * يك دبه و صد هزار باران * هر لحظه فریادی از دست روزگار و نك بحرامی محرمان نابکار غدار و بی عاقبتی کلر خود میکرد بیت زبس که بی نمکی کرد بامن این ایام * در آب دبه گریان گداختم چونك * روز دیگر حضرت سلطان حسن کیا هند و علیجان دیکنی خیرعی را که آنچه در ماده نك بحرامی دست داد تقصیر نکرده بودند بخدمت میرزا علی فرستاد که چون قبول سلطنت نامه مطلوب و مقصود خاطر انور نیست و امور سلطنت معطل بودن صلاح ملك و ملت نمی نماید رانکوه و لیسر جهت وجه معیشت خاصه شریفه مقرر کرده شد تا از سر فراغ خاطر بعبادت حق مشغول باشند و مارا مخدوم و امیدگاه و مرجع و معاد و در مهمات کلیه حل مشکل

و کشف معضل بقانون عاطفت آنحضرت مربوط و سرانجام پذیر بود حضرت میرزا علی فرمود که سهام گورخانه پدر است و والی بودنش بمن مناسبت بیشتر دارد آنرا هم اگر عنایت فرمایند اضافه عنایات تواند بود بعرض حضرت سلطان حسن که رسانیدند اگرچه حضرت سلطانی را بامیرزا علی مضایقه و مبالغه نبود اما بنابر مصاحبتی چند نصف سهام را نامزد حضرت میرزا علی گردانید و بهین نوع قرارداد داده باهدیگر عهد و میثاق بستند و کلرگیا محمد و سایر امرا باحضرت سلطان حسن عهد تازه گردانیدند و پیگر اختر فیروزی از طلعت همایون و طالع میمون حضرت سلطان حسن روی نمود و تباشیر صبح بهروزی از چهره مهر آسا و جبین مشتری سیاه آنحضرت پیدا گشت و شواهد و دلایل جهان ستانی از ان شمایل خجسته بغایت وضوح و نهایت ظهور انجامید بیت بودی گمان خلق که صاحب لوا شوی * منت خدایرا که یقین شد گمان نماند * روز دیگر حضرت سلطان حسن شعر ثابت الأقبال منصور اللوا * مستقیم الامر مامول النجاج * شاه عزم صحبت میرزا نمود * تا فزاید دین و دنیا را صلاح * دولت اندر پیش وقتش در عقب * نصرت اندر قلب و عزت بر جناح * شرف صحبت میرزا علی را دریافت و آب موالات و مواجات که تیره گی یافته بود بجریان نهر زلال و آوفا بالعهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا تازه وصافی گردانید و زمان صحبت بصفا گذرانید بسریر سلطنت مراجعت فرمود چون قبل از قبل فریدون میان کلرگیا محمد و امیره حسام الدین سخنی در میان بود که

حضرت میرزا علی مرد مُسن و سال خورده وقت تدبیر او در فضاء مملکت
گیری فتور و قصر یافته اگر ایادی اقتدار و شوکت خنجر اختیار او را از
قضا و مضا منقطع سازند دولت نواز چرخ کهن ز اینک خواهد گشت و قصر
محبت و دوستی و بناء عمارت و یکجہتی طرفین بقواعد قوایم عهد استحکام خواهد
یافت با وجود این حکایت سدید را حضرت سلطان حسن نزد امیرہ
حسام الدین پیغام فرستاد کہ آن اشارت بانقیاد پیوستہ و آن امنیت
بحصول موصول گشتہ کیا فریدون مقتول و میرزا علی معزول است مامول
کہ چون منطق رای مبین و عاقل صادقہ را آیت تمام است خلاف عهد جایز
نشدہ چاشنی محبت و یکجہتی طرفین چنان مقوم و بلند گردانند کہ تطرق
زمان را در هوای آن قوام اثر سُستی ظاهر نشود سدید کہ بخدمت امیرہ
حسام الدین رفت و تہید مقالات نمود موثر نگشت گویا امیرہ حسام الدین
از غایت نفاق باحکام بیه پس باخود عہدی موکد بتخلیف کرد ویر لوح
ضبیر نقش بستہ کہ تا اختتام عمر باسلاطین بیه پیش زندگانی بنفاق کند
وساعت خاطر از زینت لباس عہد مصون دارد بیت عہد درست باتو چو
خسرو بستہ بود * نشکست و هست ای مہ سبین بدن بدان * نَحْنُ کَنَا
کَنَا وَالْعَنَاءُ زِبَادَةٌ در جواب پیغام فرستاد کہ اگر وقوع عہد بین الجانیین
مقصود و مطلوب باشد همچنانکہ پدر من کہ امیرہ دباچ بود مدۃ العہر بہ
بیه پیش اقامت میداشت میرزا علی را نیز نزد من باید فرستاد تا وظایف
عہد بتقدیم پیوندد این پیغام کہ سدید بخدمت سلطان حسن رسانید

ماده غضب استیلا یافت وقوت خشم زیاده گشت خبر قتل فریدون وعزل حضرت میرزا علی که امیره مسام الدین تحقیق نمود متوجه لاهجان ورائکوه گشت ونهب وغارت واهراق بیونات کرد مردم لاهجان ورائکوه هجوم نموده بهر موضعی که بیه پسیان را می یافتند در قتل وهرج تقصیر نمیکردند بیه پسیان عاجز شده بهر طرف که میرفتند راه نجات مسدود میدیدند بهزار حيله از سر بل سفید رود گذشته به بیه پس رفتند

فصل در فرستادن حضرت سلطان حسن ایلیچی نزد سلطان هاشم و حکام رستم دار و مازندران ذات شریف
حضرت سلطان حسن که مستدعی خیر و دافع مواد شر و مسکن اوجاع علل خلل و عناد و فساد و مقتضی قانون صداقت و دوستی و حفظ اخوت و مروت و یکجهتی و مخالطت و ممازمت بود و احباء این مکارم و ابقاء این مراسم نفس مزکاء معلى را فطری و در ذات ستوده ممکن و جهت نظام احوال مختلفه ملک و ملت و طباع متفاوته اهل ایام سعادت استیفاء ابواب تهذیب اخلاق و تنقیح مزاج حکام المطباق که تحصیل این آداب طبیعه قدسی آنحضرت را ملکه شریفه شده و شرایط این استعداد از سایر افراد انسانی ذات مبارک را حاصل گشته واجب و متحنم میدانست از بیجهت مقدمه شروع بتعدیل و تمزیج اخلاق سلطان هاشم فرمود و به تبلیغ رسل و رسایل قیام نموده معتمدی را نزد سلطان هاشم پیغام داد که مخلوقات بشری بدّل و عوض دارند اما پدر و مادر و برادر را بدل نتوان پیدا کرد و رعایت رتبه اخوت و کهنتری

ومهتری را موعبت عظیمی از موعبات آلهی باید شرد چه مدت چهل سال
 بوظایف خدمات وقبول طاعات برمقتضاء طبیعت حضرت میرزا علی قیام
 نموده وبجاده اطاعت وانقیاد چنان ثابت وراسخ شد که گرد ناملابی
 پیرامون آینه ضمیر مبارک ایشان نگشته است عاقبت بواسطه دفع فریدون
 که فضولی وخود مشناسی او از حد گذشته وفساد او بخصمه رسید دفع
 صایل از لوازم امور دانست خاطر مبارک میرزا علی ازین صورت مکدر
 گشت وراه حق که دایما ثبت صحیفه خاطر مبارک بود پیش گرفت وسلطنت
 صوری را بارادت خود بدینجانب باز گذاشته بعبادت حق شغف زیاده
 گردانید چون نشاه سلطنت وخلافت از هدایاء آلهی است وامور مسامین
 از منهج صواب وقاعد صلاح عاری وعاطل گذاشتن خارج مصاحت این
 خاندان بود ارتکاب امر خطیر سلطنت نموده شد تا همچنان میرزا علی
 مارا پدر ومخدوم ودر امور مزاج العلة بود وآنحضرت مارا برادر وشفیق
 ورفیق باشد وهمان طریق عهد که باحضرت میرزا علی مسلوک میداشتند
 همان شیوه بنسبت اینجانب مرعی فرمایند واوقات وساعات مستغرق
 استیفاء تمتع مایه اخوت ومودت ومصادقت گردانند که در استرضاء خاطر
 شریف بهیچ وجهی تقصیر نخواهد رفت وانچه مدعا ومطلوب باشد بحصول
 موصول خواهد گشت مقالات مذکوره بخدمت سلطان هاشم تبلیغ فرمود
 وبواسطه رسوخ وثاق محبت ووثوق علایق مودت وقولم یکجہتی ودرابطه انتظام
 ومصادقت ودوستی حکام وسلاطین مازندان که همواره توسل بذیل

مکرمت و عاطفت. این خاندان می‌نمودند حقوق خصوصیت مودت موروثی
نصب العین ضیبر لفتاب نائبر گشت و بر سنن معهود و طریق مالونی سلوک
نموده براهیم کیا، حاجی محمد شکوری را نزد حکام و سلاطین رستمدار و مازندران
پیغام فرستاد که چون حضرت میرزا علی همواره در انجمن و خلوت از
حضرت عزت که منبع فیض رحمت و مصدر نور هدایت است توفیق
استرشاد توبه و انابت و عبادت می‌نمود و همت بر ادراک نور حقیقی و تحصیل خیر
کلی مقدر میداشت مضمون **وَاللّٰهُ وَلِيُّ الْفَضْلِ وَمَلَهُمُ الْعَقْلُ مِنْهُ السَّبْدَلَةُ**
وَإِلَيْهِ الْمُنْتَهَى بدرقه انجام نیت خیر و مدعای خاطر انور شد توبه نصوص شامل
حال و کافل احوال ایشان گشت و رتبه حکومت و منزلت سلطنت را بی اکره
و اجبار بدین مخلص رجوع فرموده آنچه مکنوز خاطر اشرف بود بکلیک بیان
ثبت صحیفه محبت و مودت گردانیده بتوشیح عالی مزین ساخته است نا
همکاران بی ریب اطلاع بحقیقت احوال فرمایند مأمول که بر نهج معهود
و عادت مالونی بنیان محبت و مودت را بقواعد عهد استحکام دهند و اساس
یکجتهی قدیمی را ثابت و راسخ گردانند که همگی عزیمت محصور و مقصور
برانست که **فِيْمَا يَسْتَقْبِلُ مِنَ الزَّمَانِ بَعْدَ مَسَاعِدَةِ التَّوْفِيقِ مِنَ الْوَهْمِ النَّانِ**
بنوعی بساط نشاط معیشت محبت و وداد گسترده شود که محسود ابناء روزگار
باشد براهیم کیا که صحبت حکام مازندران را دریافت و تمهید مقالات نمود آقا
رستم در جواب فرمود که عهد همانست که بامیرزا علی کرده ایم باشا نیز
عهد داریم حکام و سلاطین رستمدار و مازندران که آشوب گیلان را فہمیدند

مرقه الحال و فارغ البال می بودند که چند نوبت از لشکر گیلان گوشمال عظیم یافته بودند باز دیاد فترات چشم داشتند جوایی که سلطان هاشم بخدمت سلطان حسن بایلی پیغام فرمود این بود که چون در زمان حکومت میرزا علی لشتن شاه و پاشجا و کرچیان و طالغان تعلق بانحضرت داشت و اخلاق کریمه آنحضرت متمم خلق و احسان و مقوم قوانین مروت و امتنان است توقع که الکاء مذکور که در حیطة ضبط قلم دیوانیان عالی است بی کسور و قصور بتصرف دیوانیان اینجانب رجوع فرمایند تا علاقه اخوت و ملاحظه داری در تزیید و ترقی و اعلام مودت قائم و باقی و وظائف خدمت بی ارتیاب متضاعف و متوالی باشد و رتبه بهتری و رسوم عاطف و مهنری شایع و بر عالمیان واضح و لایح گردد

فصل در شرح احوال فرستادن حضرت سلطان حسن نواب عالی سلطانی خانی را باردوی شاهی باصفهان و بیرام بیك را پیش گرفته آوردن بتاریخ سنه عشر و تسعمایه حضرت سلطان حسن چون میدان امبدواری را از اختلاط و امتزاج سلاطین بیه پس و حکام مازندران و رستمدار و سلطان هاشم تنگ دید و راه مزیت و فضیلت از النیام و اتساق و انتظام و مازجت و موانست مسدود دریافت دست در عروه عنایت نواب شاهی متمسک ساختن بر رای عالی قرار گرفت نور سلطنت و جهانبانی و سعادت فروبها که بچهره مبارک خلف صاحب کمال و طلعت جهان آراء برگزیده حضرت متعال

در اوقات حضور شریف ساطع دریافت و تفرس انواع فتوحات از زمین
قدوم حضرت خانی می نمود نور شمع بطلب حضرت اعلی در دل مبارک
سلطان حسن مهر افزا گشت و از مقام مسعود لسیپو خدمت شریفش را
طلب فرمود و رکاب همایون از لسیپو نهضت اجلال نموده در دیلمان دولت
صحبت اب شهریار کامگار سلطنت شعار حاصل کرد حضرت سلطانی حضور
شریف حضرت خانی را از کرامات الهی شمرده در کنار گرفت و بر متکاء سلطنت
هم زانو و همچلیس ساخت و شجره نطق بوصف معالی ملازمان عالی بارور
گردانید و بنور دیدگاه عقل مشاهده نمود که پرتو، خورشید رشد از ناصیه
مبارکش تافته و همای نجابت بر فرق سعادت سایه انداخته است مهر
عاطفت. ناپندک تر گشت و بدر مرحمت نور افزاینک تر شد و کلید خزینه
اسرار بکف اختیار حضرت خدا بگانی داد و کبسه نقود آمال برکشود
و جواهر مقاصد و مطالب بدو بنمود که مگر تلاطم امواج طغیان ملوک
و مکام اطراف را صفاء هوا، عنایت و امداد نواب شاهی تسکین دهد
و آتش عناد و خلاف حکام بیه پس را قطرات امطار لشکر نصرت شعار نواب
پادشاهی انطفا پذیر گرداند حصول این صورت از بین توجه و شرف قدوم
حضرت عالی فرزندی بصوب صواب انجام اردوی پادشاهی بر آینه ضمیر
معاینه می نماید حضرت خانی صدی سمع بقبول فیض قطرات مطرات
عبارات لطیفه سلطانی بار کرد و بلبل نطق گلبن اخلاص چون غنچه دهان
بنسبم اطاعت و انقیاد حضرت سلطانی بکشود و چن بوستان سعادت نماء

زبانرا بازهار نعت خلافت پناه نازه ومنور گردانید ومرنکب ابن خدمت شد حضرت خلافت پناه سلطانی مردان گزیدک ودلیبران کاردیده مثل میر حسین اسوار دیلمانی که از اعیان ملک ومشاهیر دولت بود ومولانا محمود لاهیجانی المشهور بالخافی که بآداب رسالت متعلی وخدمت او بیبارگاه رفیعہ پسندیدک ودر حسن سیر وکمال هنر مشار البه ومتفق علیه وسردقتر فضلاء نامدار وحیثیت بلاغت وفصاحتش بدان مرتبه که دبیر چرخ را گوشمال میداد ومیر حسن خالدار ودباج شوک ودیگر ملازمان منتخب را در خیل بندگان ودر شمار همریان ساخت رای جهان آراء خانی بر حرکت قرار گرفت وبغال فرخ وطالع میمون از دیلمان نهضت اختیار فرمودورکاب فلک قدر در مسایرت نصرت روان شد دران اوان سن مبارکش چون ماه شب چهارده درضیاء عمر وسلطنت نور افزا بود باوجود آنکه مداومت وملازمت بسواری بعینه نداشت وغایت حرکت از لیسپوبدو روز تا دیلمان سمت وقوع می یافت مرنکب مشقت وریاضت سفر بعیدگشت چون بفرخند تر وقتی همای جلال بخطه ساوه سایه انداخت مزاج مبارک از جاده اعتدال انحرافی نمود واثرب ظاهر شد هیت خسروانه تحمل این مشقت را بر خود گرفت واز عزیمت حرکت متقاعد نشد واز انجا که بسمت کاشان نور طلعت مستنیر گشت مرض زیادتی نمود طبیب روشن رای که در تدبیر مرض واسترداد صحت به برهان **إِنَّهُ لَمُؤَيَّدٌ مِنْ رُوحِ الْقُدُسِ** راه دانش می پیمود فحواء **لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ** دستور ومقتدی ساخت ونرکیب ادویه وترتیب اشربه لازم شمرد

و خدام عالیہ رسم تناول و تشارب بتقدیم رسانیدند شربت فایه مند و مناسب مزاج اقدس آمد بیت شاه عالم بہر آن خوردست ہیمون شربتی * تا شود صافی و باقی قالبش مانند روح * این تکلفا چہ حاجت چون بدو بخشیدہ اند * قالبی چون جان عیسی مدنی چون عمر نوح * بعد از فراغ شربت مسہل صبح صحت از مطلع امید دمید و قوت طبیعت اثر سقم و ملال از دامن مبارک برافشاند اِذَا صَحَّ فَالزَّمانُ صَیحٌ وَاِذَا اَعْتَلَّ فَالزَّمانُ عَلیلٌ زنگ غم از روی آبنہ دلہا زدودہ گشت و نواسم سلوت و رواج راحت و زیدن گرفت و ناتوانی و علل باعداء حضرت انتقال یافت و از کلشان رکاب سعادت باصفہان حرکت کرد و یار دوی ہمایون ملاحق و ملاصق گشت نواب شاهی امراء عالی را بتعظیم استقبال اشارت فرمود و باعزاز ہرچہ تمامتر بخانہ اللہ بیک کہ امیر الامراء و محرم اسرار شاهی بود فرو آوردند و نواب اعلاء شاهی دختر اللہ بیک را نامزد حضرت اعلاء خانی فرمود و در عقد از دواج در آورد و اختر اقبال اللہ بیک از فرمصاہرت حضرت خانی باوج کمال صعود یافت چون عنان عنایت ازلی بدان معطوف بود کہ سبحان نوال سعی جیل نواب عالی بر حدابق مطالب اولیاء دولت افاضت نماید و ظایف ملازمت و ماتمس و مسؤل حضرت خانی را بکان احاد و مقام ارتضاء نواب شاهی پیوستہ گردانید و آمال بانجام مقرون گشت و بسایہ سعادت پادشاهی آسودگی و استراحت حاصل شد نواب اعلاء پادشاهی شاهی شمع ضمیر بجالست مشاورت افروختہ بیرام بیک را بالشکری کہ در تابین بودند ہمراہ حضرت اعلاء خانی گردانید

رای جهان آراء خانی پرنوه، مراجعت بممالک گیلان انداختن مصمم فرمود و بیک گردون اخبار مقامات رکاب جلالت بگوش اولیا و اهل روزگار شایع و مستفیض گردانید چون قرص خورشید سلطنت بافق قزوین طالع شد باوجود زمستان و خرابی الکه طارم مصاحت بدان قرار گرفت که باعسر نزول فرموده حضرات عالیجات امرا و سرداران مثل چلبا بیک میرخالخال و جوشن بیک میرقرباغ و ورساق و دیگر غازیان نامدار که نواب شاهی جهت معسکر تعیین فرموده بودند جمع آورده از انجا منوجه بیه پس گردند بر موجب صلاح پلسر را محیم سرادقات جلال ساختند خواطر زمین و زمان بوصول رکاب خدایگانی نور بهجت و بها گرفت و بلبل طرب بر گلشن شادی در ترم آمد و همچنانچه در فصول گذشته قصه فرار میرغیبات الدین از خدمت میرزا علی و باردورفتن مذکور گشت باوجود آنکه قلعه طارم در دست نواب سلطانی بود میرغیبات الدین با امرآ شاهی در ساخته التماس قلعه و طارم فرمود و همت عالی شاهی اسعافی امنیت او نمود و طارم و قلعه را بپیر غیبات الدین رجوع کرد میرغیبات الدین که کینه جس و قید در دل داشت و با کالهار که در حبس او شریک فریدون بود شرار آتش آن غصه دم بدم می افروخت و همی بیرام بیک را فرصت انتقام دانست و بنفاق موافقت و موافقت اختیار کرد حضرات امرآ مذکورین که باعسر جمعیت نمودند اکتفا بعلوفه مقرری نمیکردند دست بنهب و غارت دراز کرده بمرتبه رسید که اهالی رودبار را قوت اقامت نماند همه متفرق میگشتند و انگیز غارت از

مقدمهٔ انتقام میرغیاث الدین بود که دلجا امراء اترک را دلالت بخرابی
 لمر میکرد نواب سلطان حسن که خرابی الکه را دریافت کالجار و سدید را
 بایک هزار و پانصد نفر بلازمت حضرت اعلاء خانی فرستاد چون کالجار و سدید
 خاک کستانه را سجد گاه ساختند و بدین مرام سرفراز گشتند نور سعادت
 بر جبههٔ ایشان هویدا شد بعد از یافت فیض خدمت و شرف مجالست جهت
 دفع طمع سلطان هاشم که مبالغه و الحاح بالتماس اعطاء لمر از حضرت سلطان
 حسن داشت سلطنت و حکومت لمر و طالقان را بخدام اعلیٰ مبارک باد گفتند
 و صلاح بدان دانستند که غازبان را از لمر کوچانید بخود بیه پس جهت
 دست برد ببرند اما افساد میرغیاث الدین مانع تمام بود و انتقام میر
 غیاث الدین بمرتبهٔ رسید که بجلس شریب امراء اترک در حضور مبارک اعلاء
 خانی اظهار ما فی الضمیر کرد که هرچه سلاطین گیلان از اساس پادشاهی
 داوند همه دست فرسودهٔ من است همچنین نیک بجرامی را شعار روزگار خود
 ساخته بود و از روی خداوند خود شرم آوری نمیکرد مادهٔ کافر نعمتی میر
 غیاث الدین از دلالت سلطان هاشم اضافهٔ علت شد بود که سلطان هاشم
 دواعی خلافی با حضرت سلطان حسن در ضمیر داشت و هر لحظه میر
 غیاث الدین را فریفته بکجهتی و رجوع منصب امارت کلی میکرد میر
 غیاث الدین باستظهار عنایت سلطان هاشم خلل در امور مملکت و حکومت
 حضرت سلطانی مینمود و رخنه در امور بطهر میرسانید و در آن صدد بود که بناء
 مودت و یکجتهی بیرام بیک و سلطان هاشم را بوشوق عهد استحکام دهد ازینجهت

لا انقطاع در تحريك فتنه و تخریب ولایات طالغان و لیسر که مدتی در تحت فرمان داشت سعی میکرد و در زجر و ملامت رعایا و رعیت درویش و توانگر را متساوی میداشت و رحمی بهیچ طایفه نمیکرد با وجود آنکه همه روزه علوفه مقرر از کالجار لطفاً او عنفاً اخذ میکردند اکتفا بدان هم نمی نمودند و مال صامت و ناطق و طاری و نالد و ماکول و ملبوس اهالی لیسر نهب و غارت می بردند و هیچ فرو نمیکزاشتند اتفاقاً آن سال در نلال و هاد جبال برفهائ عظیم و سرماها بی اندازه بمرتبیه رسید که راهها بالکل مسدود و انباشته شد بود که اهل بلاد را ارتحال و انتقال محال و راه فرار محال نداشتند عاقبت خرابی بمرتبیه رسید که رعایا و رعیت از هسنى در افتادند و مدت سه ماه بیرام بیك بدین نسق بالشکر اوقات بامسر گذرانید چون آفتاب به بیت الشرف رسید کالجار و سدید بهر حیلہ که دانستند و تدبیری که توانستند بیرام بیك را پیش گرفته متوجه جیجان و رحمت آباد گشتند و خدام حضرت اعلاء خانی رایات سلطنت بامسر ثابت گردانید اقامت فرمود خبر توجه لشکر شاهی که به امیره حسام الدین رسانیدند سپاه کوهنم و جیجان و رحمت آباد را بمقابلہ ایشان امر فرمود که متحصن بحصن حصین گشته در کمین باشند و آنچه دست دهد بحمار به تفصیر نکنند و خود برشت توقف فرمود بیرام بیك و کالجار باجنود نصرت شعار بموسی آباد نزول نمودند و قبل ازین که نواب شاهی و حضرت اعلاء سلطانی جهت استطلاع لشکر بازندران ایچی فرستاده بودند از جانب میر عبد الکریم پانصد نفری بسرداری تاج الدین قاضی واز

جانب آقا رستم همت‌مد سوار بسردلری بکنفر میری بحوالی کوه‌دم بکومک رسیدند غازیان هر روزه از موسی آباد بکوه‌دم بحاربهٔ یبه پسیان می آمدند و جنگ تیر میکردند اما مبالغه و مجاهده نداشتند روزگار می گذرانیدند و بعد از اندک مدت از محاربه دست باز داشته موسی آباد معاوده می نمودند چون کیفیتی از کافر نعمتی در طبیعت میرغیاث الدین رسوخ یافته بود که مبداء صدور افعال شنیعه میشد و هر لحظه بحریک فتنه اظهار ما فی الضمیر خود میکرد و سپاه شاهی را دلالت بغارت و تالان خرکام و دیلمان می نمود تا این ولایات نیز مثل ولایات لمسر و طالغان خراب و ویران شود سدید و کالجار نجاس میرغیاث الدین و اعمال سیاه (مسیئه) غیر مرضیهٔ او را چون دریافتند و متحلی بدین مناقب دانستند بترنیم و تدریج در تدبیر دفع حرکت نامهموده و شقاوت ابدی که پیش گرفته بود گشتند و تجنب از مخالطت و تعرز و تنفر از مجالست او واجب شمردند که ذنات او سبب فساد احوال حکام مبرز و مادهٔ عوایب سلاطین مستبصر می شد تا بر عایا و رعیت و ملک و ملت چه رسد سدید و کالجار باتفاق در باب قتل میرغیاث الدین بابیرام بیگ و چلبا بیگ مجلس مشورت کردند و مبلغی تقبل نمودند بیرام بیگ که میر عاقلی بود فرمود که میرغیاث الدین در اردوی همایون مشهور و معروفست و بی سندی و تبلیغ حجتی او را بقتل آوردن خالی از تعذری نیست البته وسیلهٔ می باید سدید که بدین مرتبه رخصت یافت ازان حیثیت که هر کمال حیلۀ خود و ثوق داشت و هیچ مشکلی در امور حکمت

عملیه مدینه رهینه اندیشه او نبود و سهامات تدابیر همه بر هدنی مراد میرسید و مزاج او مستعد مکر و فتنه و زمام عقل او کافی این نوع مهمات و ذهن او باعمال مجمله قادر و ماهر و طبیعت او بمواظبت این وظیفه معتاد و مایل غصه (مَقَصَّه) چند نفر طالفانی که از زمره عاصیان و حق شناسان و پیر خدمات ایشان اعتمادی نبود و تابعان دولت و لقمه دوست و بی حقیقت بودند و در اوقات خوش وقتی و حکومت ندیم و محرم خاص میرغیاث الدین و رسوم خدمت بجای می آوردند و بعد از انتقال دولت میرغیاث الدین خدمت کالجار را خوش کرده و دران اوان که حکم طارم میرغیاث الدین آورده بود و سلطان حسن قلعه را باو رجوع فرموده از جاده خدمت کالجار انحرافی جسته خدمت میرغیاث الدین اختیار کرده جغد ایشان در دل سدید جا گرفته و فرصت انتقام ایشان از خدا میخواست از بیرام نیک که استشمام رخصت قتل میرغیاث الدین نمود مکتوبی بصناعت مکر و تزویر آراسته با اسم امیره حسام الدین و بنشان میرغیاث الدین اختراع فرمود مضمون آنکه عساکر شاهی غافل و ذاهل اینجا نشسته اند و سلاطین بیه پیش را قوتی نمانده و من نیز ببری ازیشانم و مستظهر بعنایت آن خداوند و منتظر رسوم عهد آنحضرت می باشم جهت استیصال سپاه شاهی و جنود بیه پیش بک هزار مرد نیک بیه پس کفایت اگر فرستند ازین طرف با جوانان نیک که همراه اند بر سر ایشان ریخته دمار بر آوردن پائیسر وجه میسر است بدین مضمون مکتوب را زینت داد و چند نفری را بدین مهم مخصوص ساخت که هرگاه همان طالفانیان

از خیمه میرغیاث الدین بدر آیند و رکضت نمایند بقتل آورده سربکی از ایشان باهمان کلغذ تزویر بیارند و مکتوبی دیگر انشا کرد معمول بنشان امیره مسام الدین باسم میرغیاث الدین و همان کلغذ را سدید در درون آستین خود نگاه داشت تا چون هنگام تبلیغ حجت و محل قتل میرغیاث الدین باشد بر مثال شعبه بازان دست در میان رخوت برده آن مکتوب تزویر بدر آرد بر موجب مقرر اعمال کاذبه بظهور رسانید قضارا همان طالغانی جهت آنچه متوجه حدود بیه پس گشته است کسانی که مهیاء قتل او بودند طالغانی را بقتل آورده سر او را باهمان کاغذ تزویر نزد سدید آوردند سدید همان کلغذ را باسر طالغانی برداشته بنخیمه پیرام بیک بشتاب رفت و فریاد برآورد همه امرا حاضر شدند سدید زبان کزلی دراز کرد که تنهانه این کاغذ میان ایشان دایر است بلکه دیگر کلغذها هم در میانست شرط در میان آورد که در میان رخوت او دیگر کلغذ امیره مسام الدین هست چون شرط بسته بود لازم شد رخوت میرغیاث الدین را کاویدن سدید عجمالت ورزید دست درنخچه میرغیاث الدین کرد و کاغذ تزویر کرده که داشت بیرون آورد و به امرا نمود و فریاد از دست میرغیاث الدین زد تمام امراء شاهی تحقیق کردند که میرغیاث الدین با ایشان در صد غدیر بوده است همه بقتل میرغیاث الدین متفق اللفظ شدند و میرغیاث الدین را بقتل آوردند و قاسم بیک و برادران او که فرزندان میر زین العابدین طارمی بودند از شامت میرغیاث الدین هم بقتل آوردند و کاغذها تزویر را بار دوی شاهی

فرستادند هر آینه کسی که بوسیلت انتقام باولی نعمتان سورت غضب راند و باضعیفان و فرودستان جور و ظلم روا داشته باشد آثار ادبار ابن صفت راه سعادت ابدی آن طایفه را مسدود گرداند و گرفتار ظلمت ظلم گردد درین محل خدام حضرت سلطان حسن بلاهجان نزول میباشند و حضرت اعلاء خانی بامسر و امیره حسام الدین برشت و اتفاقاً کارگیا محمد که سپهسالار لاهجان بود درین وقت شربت ممت چشمه و بو سعید میر که سپهسالار لشتنشاہ بود منصب کارگیا محمد را به بو سعید میر تفویض فرمودند چون مدتی بیرام بیگ و امرآ شاهی بموسی آباد توقف نموده بودند و هوا گیلان بغایت گرم شد و تاب های این آب و هوا نداشتند کالجار ابن صورت بعرض حضرت اعلاء سلطانی رسانیدند جواب رسید که چون بیرام بیگ را داعیه ییلاق جزم شد است سد بدر را همراه گردانید روانه اردو سازند تا اگر سدید تواند از نواب شاهی بتجدید استتلاب سپاه نماید بر موجب صلاح حضرت سلطان حسن بیرام بیگ و سدید از موسی آباد توجه باردو نمودند

فصل در فرستادن سلطان حسن حضرت اعلاء خانی را دوم باره باردوی شاهی و حضرت خانی باتفاق بیرام بیگ متوجه اردو شدن و شرح آن حضرت سلطان حسن که از توجه امرآ شاهی و سپاه پادشاهی بحاربه و مقابله بیه پسیان غیر از خرابی ولایات نتیجه درنیافت و سواد خط نومیدی بر عارض روز مقصود دمبه دید و بنور بقین می دانست که ظلمت این مشکل بمصایح

رای منیر حضرت اعلاء خانی روشنی پذیر و ابواب مهمات بمفاتیح ایادی
ندابیر و شرف توجه قدوم مبارک ایشان متمشی تواند بود و عقود امور
بسر انگشت نامل و تصرف تدبیر و روابط ادله قاطعه عقليه آنحضرت كشوده
خواهد شد بوسيله نغرس این قابلیت صبح رای عالم آراء سلطانی بین
مطلع انوار حضرت اعلاء خانی جهانبنای بیت روجیست بی کثافت
و شمسیست بی کسوف * نوربست بی تغییر و ناربست بی دغان * باردوی
اعلی سر بوزد و بشرف توجه شریفش اعتنا حاصل کرد و براهیم کباء حاجی
محمد را از لاهجان بخدمت اعلاء خانی بلمسر فرستاد و علیجان خیرجی را
در سلك ملازمان خاص گردانید و غرض کلی و مقصود اصلی در باب
استغلاب سپاه شاهی بعبارات لطیفه موجه نظام داد و بحرف شرط ادا
نمود که اگر انجام مرلم بحصول لشکر منصور میسر نشود بمصالحت و ممازمت
طرفین بیه پس و بیه پیش معروفی از اعبان دولت و مخلصان آستان
حضرت شاهی که از پیکر آئینه اخلاص او زنگ ربیت و غبار شبهت
برخاسته و در صفاء نیت هیچ آفریدار مجال طعن نباشد و سعی جیل او
در کلیات و جزویات امور مشکور طبیعت او از سعایت مصون بود باسم
ایچی گری نزد لمیره مقرر فرمایند که طغیان سلطان هاشم از حد
گذشته و ملوک و حکام اطراف گوش بالمان موانقت و مخالفت بیه پس دارند
و گاهی که رفع این مؤفت شود تابعیت ملوک اطراف بی واسطه میسر
خواهد بود براهیکبا حلقه فرمان بری در گوش کرد و اطاعت این امر را

فوز بسعادت دارین دانست و توسن این مراد در زیران آورد و قدم
 بجاده انقباد نهاد و در اشعه آفتاب سلطنت و جهانبانی اعلاء خانی سایه
 حای عاطفت پناه جست و بتلثیم تراب عتبه علیه سرفراز گشت و تمهید
 مقالات مرجوعه واجب شمرد چون سعادت ازلی در همه احوال مساعد
 و مقارن حضرت اعلاء خانی بود و مصافت و رزانت در ذات ستوده مرکوز
 ورود لولمر و اشارات شهریار کلمگار را در متابعت و مطاوعت مزید
 درجات عز و بختباری شناخت و در اسرع زمان ركب همایون در ضیاء اقبال
 از لیسر نهضت و ركض اختیار کرد و چتر هما آسا بالموت افراخت و از انجا
 بتخت طالغان آفتاب اعلام شعاع فرم و سرور انداخت و در سپهر سلطنت
 مهر دولت نور افزود و بدان مقام جلالت معدّات سفر آماده و مرتب
 گردانید و موازی صد نفر از سوار و پیاده را برق دادن فرمود و از راه چال
 و سرورین بمنزل مسعود خواجه حسن ماضی که اردوی همایون مجیم جلال
 ساخته بود متوجه گشت و درین اثنا کالجار بعد از انصرافی خدمت بیرام
 بیك سیف الدین آقا که اختیار تمام بیرام بیك بود جهت اداء تقبلی
 پیش گرفته بدیلمان آورد و حضرت سلطان حسن از لاهجان براه شیشه
 رود ركب سعادت بدیلمان ارزانی فرمود نواب اعلاء خانی چنان بعد
 مسافتی را بایلغار سه شب طی منازل فرموده مقام درگزین را مجیم
 سرابرده عظمت گردانید و عرصه آن زمین بیامن قدوم مبارک آراسته شد
 شعر اُھْنِی قَوْمًا اَنْتَ فِیْھِمْ مُجِیْمٌ * وَ اَحَدُ اَرْضًا اَنْتَ فِیْھَا مُطِیْبٌ * و بیرام

بيك وسديد كه بهمين مقل اقامت دلشند در استلال عنایت ومكرمت اعلاء خانی آسودگی طلبیده بشرف مجالست ودولة محاورت تشریف یافتند ومواضعه مقالفت ومطارمه مكالمات فرمودند مشورت بدان قرار گرفت كه چون نسیم صباغ پیرهن مشكفلم شب را بدرد وگرد عبیر از دامن حریر كره اثیر بیفشاند نواب عالی باتفاق بیرام بيك وسديد متوجه زمین مقدس امام سهل علی شوند وغنچهاء مقاصد ومطالب از برکت نسایم ارواح مطهره آن بقعه شكفته شود بر موجب مقرر چون انوار دلفروز كه از عارض روز ظاهر گشت نواب عالی باتفاق بیرام بيك وسديد متوجه شدند مقارن وصول ركاب همایون بقبه وبارگاه امام سهل علی فرج زیارت متبركه از خاطر عاطر سر برزد عنان حرکت نرم گردانیده نزول اختیار فرمودند وچهره مقصود از فیض نور روضه محمود مسرت نما وروشنی افزا شد واز اثر زیارت وسجود در آینه اخلاص صورت نیل مراد ومطالب واضراض جلوه نمود ومقاصد نوید عیداد بعد از استفاضه این مقام مصاحت دربان دانستند كه بیرام بيك جهت اخبار مرضی شیم وشرف وصول ركاب همایون بدین منزل ارم بمسامع جلال شاهی مركب سعی را تند سازد وتقدم بسبقت حرکت فرمایند تا در آداب تدبیر فتوری راه نیابد وشروع بیصیوت باشد ومراسم تعظیم وتكریم شاهی كهای ست ظهور یابد بر موجب صلاح خدام علیه بامام سهل علی شرف اقامت نمود وپیرام بيك متوجه اردوی شاهی شد صباغ مقرون بفوز وفیروزی نواب عالی خانی

از امام سهل علی متوجه اردو گشت قرین وصول رکاب همایون باردوی
شاهی چند سر امراء نامدار عالیقدر شاهی باستقبال تعظیم واجب
شردند و بمناسبت مصاهرت حضرت اعلائی خانی بالله بیگ شمس چترجلالت
به برج دولت و مقام حریم حرمت لله بیگ پرتو، نزول انداخت و نواب
عالی قطب وار پای وقار در مرکز قرار چون اساس دولت استوار گردانید
رای اصابت شعار حضرت شاهی چون خورشید اشعه عنایت بتفقد احوال
وصحبت و مرارت مهاجرت اوطان و تلخی تعب مشقت غربت و ارتکاب
اخطار اسفار انداخت و بجلس مقاربت خواند و در مفاوضات و محاورات
انواع ملاطفات بتقدیم رساند سعت مرحمت شاهی مسؤل و مائس نواب
عالی را رقم اسعای کشید و عنان عنایت شاهی بروانه گردانیدن ایچی
بصوب بیه پس منعطف گشت و کرد بیگ که از کبار دولت و مخصوصان
حضرت شاهی بود نزد امیره حسام الدین فرستاد که در باب مصالحه بنوعی
رسوم تمشیت مرعی دارد که هیچ امری در عقده ابهام و اشتباه نماند
و ولایات که متعلق حضرت سلطان حسن باشد برد و رجع تقصیر نکند
و اساس قصر مصالحه بخوبتر صورتی طرح اندازد و غبار وحشت و آتش
فتنه را بزلال صفا فرو نشانند حضرت سلطان حسن منتظر می بود که دولت
روز افزون اعلاء خانی چه لطیفه بر می انگیزد که خار این دغزغه از
شارع اقبال بر خیزد حضرت اعلاء خانی باردو مکث فرمودند تا مصباح اوامر
علیه شاهی که از مشکوه مرحمت تافته بود امیره حسام الدین از فیاتی

ظلمت راه بجاده صلاح و صواب می برد بانه کرد بیک که صحبت امیره
 حسام الدین دریافت و ببالغ وجه او امر و اشارات عالیہ ادا کرد امیره
 حسام الدین ابا و استبعاد نمود که هیچ مملکتی و الکه ازان حضرت سلطان
 حسن در تصرف من نیست کرد بیک سخنان امیره حسام الدین بخدمت
 حضرت سلطان حسن رفع نمود که امیره حسام الدین می فرماید که اگر
 معتقدان سلطانی بحضور ثابت کنند که الکه موروثی ایشان در تصرف
 منست در اطاعت امر شاهی بجان کوشید بر و رجع ما ثبت تقصیر
 نخواهد رفت حضرت سلطانی معتقد مخصوص خود را بدین مهم نزد امیره
 حسام الدین فرستاد تلون مزاج و نشاء غبار ضرور شوکت و وحشت امیره
 حسام الدین نچنان راه صواب و صلاح را پوشید بود که طریق مصالحه
 پیش گیرد چون کرد بیک طغیان امیره حسام الدین را فهمید از رشت
 متوجه خدمت سلطان حسن شد و در دیلمان سعادت ملازمت حاصل کرد
 و نواب حضرت سلطانی قامت احوال او را بکرامت تشریفات و عنایات
 پیاراست و او را روانه اردوی شاهی گردانید کرد بیک که خاک آستانه
 شاهی را توتیاء دید گردانید و احوال عرضه داشت کرد امر عالی پادشاهی
 به شیخ نجم گبری گیلانی که برداشته و بزرگ گردانید و مهمات دار المرز
 بکف اختیار ایشان مفوض و مربوط بود شرفی تخصیص یافت که بقزوین
 رفته بر نط مدعاء ملازمان حضرت اعلی با امیره حسام الدین مصالحه
 فرماید حضرت شیخ اطاعت امر واجب شرد و متوجه قزوین شد حضرت

اعلاء خانى ملا عليجان خبرجى را همراه گردانيد و حضرت شيخ از قزوین ميرزا بيك علايى را تعيين فرموده بخدمت سلطان حسن فرستاد و حضرت سلطانى از جانب خود مولانا سيد امير را كه واقف اسرار و شاهد اطوار و درمیان كار بود همراه ميرزا بيك ساخت و باتفاق متوجه خدمت اميره حسام الدين شدند و مقالات تمهيد نمودند قهر اميره حسام الدين جلوه كرد و ميرزا بيك و سيد امير را مقيد گردانيد و دران اوقات كه كالجار سيف الدين آقارا پيش گرفته جهت اداء تقبلى بديلمجان آورد حضرت سلطانى را خزينه نبود از ارباب غنايم غريب و شهرى و كسى كه صد تنگه ميداشت از نقد و جنس و نفيس و غير نفيس باراده و غير اراده قرض ستانك سيف الدين آقارا روانه ساختند و اداء قروض در حين سلطنت سلطان حسن ميسر نبود و از دست بر نى آمد سلطنت كه بملازمان على انتقال يافت بدارا و دفعات بعضى را بتسلى و بعضى را بتراضى در صدد ادا و ايفاء قروض شدند و از زمان حركت شيخ از اردو بقزوین نا زمان حبس ميرزا بيك و سيد امير در يه پس نواب على خانى جهانباني مرتكب مشقت ملازمت شاهى مى بودند و درين اوقات از حركات خارجه و بدخوبى و عيب جوئى و اختراع فتنها و ناسازگارى سدید باخورد و بزرگ خادمان بغايت منالم چه سدید در وقت سورت غضب محافظت زبان و تحمل اقران و اكابر و اعيان عادت نداشت و ملازمت آداب حسن برو دشخوار و از فحش تحاشى نى نمود و محاورات سفهائ خلق

خلیق او بود وبعادت غضب مستظهر واز صبر و علم مجتنب و محترز و از معایب خود غافل و نقصانات برو مخفی و از تدابیر ابن علل ذاهل و خلل کلی ازین تقصیر او را حاصل باوجود استعداد کمالات حکیمه بمعالجات امراض نفسانی خود شروع نمی نمود و دوست کاملی اختیار نمی کرد که از طول مواسست و مصاحبت خبری از عیب و نقصانات او دهد اگرچه گفته اند که هیچکس بینا و بصیر بعیب و نقصان خود نیست و کمال حصافت و رویت کسی راست که دایما متوجه اطلاع عیوب و رفع نقصانات خود باشد و اگر خود واقف و قادر بر عیب خود نباشد دوستی کیس و دانایی که شفیق و رفیق و صاحب اسرار و وثوق و اعتماد بدوستی او باشد پیدا کند و اگرچه آن دوست قلیل بدست آید و اگر اتفاق افتد کاره اظهار عیوب او خواهد بود زیرا که دوست صادق بهیچ وجهی صورتی که موجب تفرقه دوست خود باشد نخواهد و واقف عیب خود بودن بهر حال طبیعت مکرر گردد پس هر عاقلی که آنچنان دوستی داشته باشد مبالغه باظهار نقصانات خود کند بعد از مبالغه آن دوست صادق اظهار نقصانات خواهد کرد آن شخص بعد از علم بعیب خود شروع بعلاج مرض عیب نماید دماغ سدید بمرتبۀ خلل یافته بود که هر روز صفتی که مستتبع سیاه باشد بدان اقتدا مینمود و عقل خود را فوق عقول میدانست حتی در امور سلطنت حضرت سلطان حسن قدحی مینمود و اعمال سبّه او بمرتبۀ رسوخ یافته که باحضرت اعلاء خانی در اوقات خلوات بخدمت حضرت سلطان حسن زبان جسارت دراز میکرد و در انگبختن فتنه شورش او

زیاده از تصورات بود اما کمال عقل و علم و حلم و نواب اعلاء خانی مامی
سآت او بود و بآراء صایبه ازالت امراض نفسانی و رذایل و خصایل
و ذمائم قولی و فعلی او میکرد و صریحا جواب سدید میداد که حضرت سلطان
حسن مارا خداوند و پدر و ولی نعمتست این خیالات باطله و افکار ناقصه
است بنوعی تسکین ماده فتنه و فساد سدید میکرد که متسلی میشد و بدین
وجه همواره بتعدیل قوای غضبی سدید میکوشید و از تحرمز او میجویشید
حضرت سلطان حسن که بالهام دولت ثابت بود مشقت نواب عالی خانی را
دریافت و موسم سرما رسید دید نواب خانی را از اردو طلب فرمود که
هجوم خیالات سلطان هاشم باعلی رسید و حضور شریف بغایت مطلوب
و مقصود است نواب عالی خانی بموجب رخصت شاهی متوجه خدمت حضرت
شهریاری شد و پای عزم برکاب معاودت در آورد و سرعت سیر از حرکت
فهر گذرانید و طی منازل و مراحل نموده بهره زودتر بقزوین رایات سلطنت
مفتوح گردانیدند بعد از فراغت استحمام و تطهیر از قزوین بفرخند تروقنی
و خوبتر طالعی نهضت فرمود و رکاب فلک قدر در مسایرت نصرت بطرف دیلمان
روان شد و بمنزل بیجاک چون آفتاب بمالك دیلمان سایه گستر آمد و ماه
دین و دولت اشعه شرف انداخت حضرت سلطان حسن تا منزل بیجاک
وظایف تعظیم و استقبال مرعی فرمود و در کنار گرفت بیت روح باروح
آشنایی یافت * دلش از درد غم رهایی یافت * بعد از حصول صحبت حضرت
سلطان حسن بوظایف تفقد و باستخبار مقامات و مشقت سفر متکلم گشت

وبانواع عطاوفات خاطر نوازی فرمود و مادامی که رکاب هیایون باردوی
شاهی تشریف میداشت کسی را بارای مداخلت باموری که خلاف طبع و نقص
ملك و ملت باشد نبود سلطان هاشم که بساط آستانه شاهی از شرف قدوم
نواب خانی خالی یافت ایچی را بایبلاک و تبرکات باردوی شاهی فرستاد
و عرضه داشت کرد که همچنانچه سلطان حسن وارث ملکست من نیز وارث
ملكم و سلطان حسن آنچه شرط مهتری و بزرگیست بامن بجای نمی آرد
و مسؤل و ملتس بانجام مقرون نمی گرداند و بی معاونت و عنایت نواب
شاهی حصول امانی میسر نیست آستانه هیایون که منزلگه راستان و قبله
اسلامیان است پناه آورده تا از کمال عدالت غور رسی فرمایند الفصه
ایچی سلطان هاشم بتقبلی بسیار حکم کرچیان حاصل کرد و با ایچی شاهی
ذو النون نام بخدمت سلطان هاشم مراجعت نمود درین اثنا حضرت سلطان
حسن دغفر کلرگیا امیره کیا، کوکی که حاکم کوکه و کبسم بود در جباله زوجیت
در آورد سلطان هاشم که حکم شاهی در باب کرچیان حاصل کرده بود
بنو النون داد و خواهه صدر که وزیر سلطان هاشم بود همراه ساخت و بخدمت
حضرت سلطان حسن فرستاد خواهه صدر و ایچی پادشاهی شاهی را چند
روزی نگاه داشته نواب سلطانی از دیلمان همراه کالجار بلاهجان فرستاد
فصل در شرح قصه سلطان هاشم و بالشکر بکرچیان
جلوس نمودن و بسختسر استحکام فرموده بمقابله و محاربه
حضرت سلطان حسن شروع نمود هزیمت یافتن

وسلطان هاشم بماندگان رفتن در تاریخ سنه احدى
عشر و تسعمایه سلطان هاشم که صحت تدبیر خود را بحصول حکم
شاهی در باب کرجیان مطابق مقصود و موافق مدعا، خود دریافت و باین
مقدمه مستظهر بمساعدت طالع شد و این قیاس مع الفارق را تطبیق بتصور
بدیهه الفساد ظهور و خروج کرد و باوجود ملاحظه کثرت جنود و سپاه و استقلال
نواب حضرت خلافت پناه از خلل و فساد عواقب این نوع خروج نبندیشید
و بالشکر قلیل تنکابن و شرذمه بی حقیقت متوجه کرجیان گشت و جلوس
اختیار نمود و میر کبسی گلملی که متعلی بصفات دانش و در علم حکمت مدنی
مستحضر مسایل آداب جهانگیری باشد نداشت که منع اضلاع تدابیر او
کند و غافل ازین معنی بود که کفالت امور خروج و حکومت بمجرد حکم
سلاطین میسر نشود و شرایط آداب مرتبه خروج و مدعا، جهانگیری اگرچه
بسیار است اما لا اقل علم بدو مسئله از جمله ضروریات است اولاً حدوث
فترت و انقلابات و عالی بودن ملک از ولات و حکام ذی شوکت و ثنایا کثرت
اعوان و انصار و اتفاق ملل و مراقت ارباب دین و دول و توفیقات حضرت
دافع الملل باوجود عدم استعداد بتحصیل این فضیلت و قلت مهارت بعلم
این آداب شروع بهم خطیر سلطنت و جهانگیری نه از فرزادگی
و منانت رای و رویت بود نواب عالی سلطان حسن که بچاکرود نزول اجلال
دلشت و خیر جسارت لشکر کشی و ملک گیری استماع فرمود و تجربیات
صلبه سلطان هاشم از قانون و قواعد آداب خروج خارج دید و شرایط

فضیلتی که در سیادات و ریاسات مستعمل بود ازو مفقود یافت علم البقین حاصل کرد که شروع سلطان هاشم بیصیرت نیست و عزم خروج طلب مجهول مطلق است از چاکرود پای سعادت برکاب دولت در آورد و باتفاق حضرت میرزا علی برانکوه تشریف ارزانی فرمودند و بجهه ولایت خیر لشکر کردند و طریق حصافت پیش گرفت و ظلمت و سواس سلطان هاشم را بنور رزانت و کمال عقل رفع می نمود و باد نخوت او را پای بست خاك نواضع میکرد و عز انتظام در عقد آل و احباب و اخوان و خلان میدانست و منشور مودت این دودمان کبری بطغرای *إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى* توشیح صفحه خاطر گردانید و عنایت کامله و عاطفت شامله را هادی سبیل ظلمت سلطان هاشم ساخت و قواعد مقدمات مواعظ و نصایح را بفراید لآلی فواید ارجند در عقد افادت و استفاضت منتظم گردانید و بوجهی روشن و مبرهن ساخت که منصف متّصف بظلمات بعد از استماع و اطلاع بدان غیر از قبول و اذعان و موافقت و متابعت هیچ رائی دیگر پیرامون ضمیر نمیگشت و مردم مسنّ و اهل اعتبار را بدین مهم نزد سلطان هاشم فرستاد تا وظایف مراقبت مرعی دارد و شاید که از نشأ حکومت و جاه و لشکر و سپاه هشیار گردد و راه صدق و صواب پیش گیرد و قدر دولت را بشناسد و ترک فضولی و عقوفی نماید این مقالاتِ نصایح بسططان هاشم موثر نگشت بلکه بر ضعف و مستولی بودن خوف و هراس نواب سلطانی حمل فرمود و نزد سلاطین و حکام مازندران فرستاد و استمداد لشکر و مدد نمود ذاهل از بیمنعی

که سلاطین مازندران ورستمدار این نوع فرصت را مغتنم میدانستند
 بیت چو دشمن بدشمن شود مشتغل * تو بادوست بنشین بآرام دل *
 روزنامه اوقات ایشان بود حکام مازندران خصوصا آقا رستم طریق نامی
 ودورویی وسعابت پیش گرفته رخسار آرزوی سلطان هاشم را بگلگونه مقصود
 فرستادن کجکه رنگ میدادند ودر عقب برسل ورسایل بهتری ومهتری نواب
 عالی سلطانی وکهنتری وفرمان برداری سلطان هاشم ثابت می کرد ونفی
 اطوار غیر مرغوب سلطان هاشم می نمودند درین اثنا قاضی محمد که فرزند فقیه
 فاضل فقیه حسین متقاضی لاهجان ومرد متعین وبغایت زیرک ودر تمشیت
 مهمام رشد تمام داشت وجهت حکم کرجیان باردوی شاهی رفته بود حکم
 شاهی باسم سلطان حسن حاصل کرده رسید حضرت سلطانی توفیق همایون
 بدست ذوالنون ایچی پادشاهی که سلطان هاشم بجهت کرجیان آورده
 بود داد ونزد سلطان هاشم باز فرستاد ازان هم سلطان هاشم متنبه نشد
 ومحمد کبآء سپهسالار تنکابن را بالشکر روانه سختسر ساخت وراهها مسدود
 گردانید واستحکام ممر وعبور باشجار نموده متحصن گشت حضرت سلطان حسن
 که قصه عزل حضرت میرزا علی وناتمامی مهمات ومشتر نهادن مصالحه
 یه پس وخروج سلطان هاشم ودورویی ملوک وحکام رستمدار ومازندران
 مشاهده کرد استقامتی در اصابت راء رزین واقع گشت وواقعا اجتماع صور
 مختلفه دران واحد حیرت فرای عقول بود چون ذات مقدّس حضرت اعلاء
 سلطانی مظهر لطف حق ودر کمال حسن تقویم به بزهان وصورکم فَأَعْسَنَ صَوْرَكُمْ

ثابت گشته و ظهور دولت آنحضرت را ایات فتح و نصرت قرین و عقل کاملش بر جاده صواب مسلک سداد می نمود میدان فضل حق را فسیح دانست و دل بگرمی فیض حضرت فیاض قوی گردانید و نظر هست بر استقبال تدابیر امور برگماشت و سپاه ضمیر بر خیل مهمام راند و کارگیا هادیکبایه الموتی که مردی تمام و فیروز بجنگ و نور رشد بر ناصیه او هوبدا و در وقت سلطنت میرزا علی معزول و پیریشان روزگار مبالغت خواند و چهره او را از آلابش کدورت عزل به آب رعایت و تربیت پاک ساخت و بانواع دلنوازی بناواخت و حکومت پاشجا نامزد استحقاق و استعداد او گردانید و قامت او را بلباس شفقت و مکرمت بیاراست و نوکرزادها که بطیب خلق حسن آسوده بودند و نسیم کرامت دایما از مهبّ دلنوازی بر ریاض امانی ایشان می وزید بمیاه الطافی مجدد و تازه ساخت و بجهت رغبت رعیت تنکابن و اطمینان خاطر ایشان فرزند کارگیا بجیبی کبایه تنکابنی میر حسین نام که بالموت مقید بود خلاص داده همراه داشتند و اتفاقا بعضی پیادها از طرف یبه پس فرار جسته متمسک برامن دولت حضرت سلطانی شک بودند و بااسترداد ایشان امیره حسام الدین الحاح تمام داشت نواب اعلاء سلطانی وقت را که مضیق و محل را که نازک دید مصاحت در اعداد فرار نمودها دانست و هنگام ارجاع ایشان بهمم عالیبه امیره مستمد و بسفارش حدود مستند بعنایت کامله ایشان گشت که باوجود غلظت و توجه لشکر به تنکابن چه صدائی از گنبد اخلاص امیره مسموع میگردد و چه نغمه ملایمه

و نقره متنافره از قانون محبت و خصومت بگوش میرسد که حسب المقدور باصلاح آن شروع نماید امیره حسام الدین از لرجاع غایبان منت پذیر گشت و جواب شافی که نسیم دوستی بمشام میرسید و اطمینان را شایر کرامت فرمود چون بفضل جیل و لطف جزیل منعم بی همتا حضرت سلطان حسن از حسن تدابیر برخوردار یافت و از لطف تدابیر قضایا و خاطر نوازی لشکری و رعیت و حکام ذی شوکت فراغت حاصل کرد و مطمئن گشت اگرچه باشوکت لشکر منصور صفت عجز و تصور سلطان هاشم ظاهر بود و امارات و علامات هزیمت بر صفحه احوال و آمال آن جمع بی حبت روشن و صبح امید فتح از مطلع مراد اعلاء سلطانی تبسم می نمود اما بهر حال رعایت احتیاط در همه باب واجب دانسته نص صحیح و شاورهم فی الامر را نصب العین گردانید و باحضر اهل تنجیم اشارت علیه شرف نفاذ یافت بعد از جمعیت منجمان باختیار اوضاع و انظار کواکب و تنظیم و تمزیج و مسعود بودن طالع مبارک و منحوس گشتن طالع مخالف و نتیجه مقابله و محاربه و جنگ و صلح میل خاطر شریف با استفاده گشت جناب سید فاضل سید عبد الله منجم که مهارت تمام بر علوم ریاضی داشت و عملیات لورا اهل روزگار بتجربه معلوم فرموده و مستحضر مولود مبارک و تسییرات و برج انتها و عطایا بود بر طالع تحویل عالم و خبیر بنظر دقیق مطالعه مولود نمود و تصریح کرد که در طالع مبارک اعلاء سلطانی رسوخ حکومت و سلطنت نمی نماید و طالع سلطان هاشم نیز بغایت پریشان حال و تسییر بمواقع منحوسه رسیده اما مآثر

ومفاخر وسلطنت ومهانگیری حضرت اعلاء خانی تواربخ ملوک وسلاطین ایام
خواهد شد وانوار عدل او نام نوشیروان در طی نسبان خواهد آورد
باعتماد صحت قول اهل تنجیم سلطنت وحکومت دار المرز نامزد حضرت
اعلاء خانی کردند وتغال فتح باسم سامی از رقم کلاک قضا وقدر دانستند وتام
لشکر در تاین نواب همایون خانی ساختند وخدام عالی خانی چون گلهاء
طری در باغ حکومت وسلطنت برگلین تمکین شکفته ودر بوستان خلافت
چون سرو سهی بر چن نحسین واعسان رسته از رانکوه نهضت اختیار
کرد وروی دولت روز افزون بتدارک هجوم خیالات فاسد جهانگیری
سلطان هاشم آورد وهمت عالی مقنضی مقابله ومحاربه گشت وسپاه ظفر
قرین شکور ودیامان بکیا هند که سالار سپاه هر دو ولایت بود رجوع نمود
ومنقلا گردانید ولشکر سهام در عقب ولشکر رانکوه وطالغان که سپهدار
ایشان کالجار بود در ملازمت نواب اعلاء خانی در عقب لشکر سهام وجنود
لشتنشاه ولاهجان که سالار ایشان بو سعید میر بود باحضرت سلطان حسن
وحضرت میرزا علی در عقب اعلاء خانی بهمین ترتیب نواب اعلاء خانی
متوجه ساحل بحر گشت وشب بکنار پلورود نزول اختیار فرمود وقریب نزول
رکاب عالی سلطان عباس بالمشکر الموت بهمین منزل شرف خدمت دریافت
روز دیگر که آفتاب نیک پیکر سر از مهد سپهر بیرون کرد بر عادت معهود
لشکر بی شمار در حیطه ضبط سرداران شوکت شعار بر مثال کواکب سیار در
سلك خدمت اعلاء خانی منتظم شدند وبترتیب منزل بمنزل بمقام خشکه

رود رسیدند باوجود آنکه بر مزاج مبارك حضرت سلطانی عارضه تب طاری
 شد بود حرکت بر سکون راجح شمرده باتفاق حضرت میرزا علی از رود سر
 بسیاکله رود نزول اجلال فرمود آوازه حرکت سپاه نصرت پناه که بگوش
 سلطان هاشم رسید از کرجبان کوچ کرد و بسخنسر آمد و محمد کیا استحکام
 آن منزل را ترك گرفت و بمقام دینارود که جای تنگ و از مرداب و گرداب نا
 دریا فاصله و بعد مسافت ده گز بیشتر نبود آمد بنیاد استحکام کرد اما باوجود
 وصول رکاب همایون محمد کیا فرصت اتمام استحکام آن مقام نداشت وقت
 چاشت که خسرو آفاق و انجم رایت اعتلا برافراشت قرولان بهم رسید
 بنیاد محاربه نهادند وقت عصره را کیا هند نیز که منقلاء لشکر بود قبل از
 رسیدن تمام عساکر پیش دستی کرد و بادویست سوار و چند نفر پیاده
 بحاربه مسارعت نمود چون قضا نگین سعادت بشری القاب سلطنت
 و حکومت اعلاء خانی نقش دوام و خلود میگرد رکاب دولت که بکنار خشکه
 رود رسید امارات و علامات رایات فرقد سا که بچشم مخالف رسید بر مثال
 باد و آب بر روی خاک باران و آتش شدند و بحاربه زمان اندک لشکر مخالف
 تاب جمله دلاوران نیاوردم هزیمت نمودند و کیا هند مظفر و منصور گشت
 از جمله سواران دلاور فرزند کیا هند تاج الدین و فرزند بال ایملک شکوری
 میر حسین و برادرش ایملک بر مثال آتش که در نیستان افتد سپاه
 مخالف را برهم میزدند و سرهائ مخالفان آورده در قدم رکاب همایون
 می انداختند و بحسام خون آشام صبح دشمن بشام و نهار بدخواه ظلام گردانیدند

چون دامن روز دست ظلمت شب گرفته بود عقب گیری مخالفان خلای مصاحت دانسته عنان دولت بمنزل فتح منعطف گشت و بندگان دولت بزم و مردان رزم هر يك هنگام هيجا چون آتش سوزنه در صف پیکار و بسان آب خرامنده از میدان کارزار مراجعت نموده خاک آستانه اعلاء خانی را سرمه دیک گردانیدند و هر یکی علی مراتب در جانتهم و مقادیر منازلهم بالتفات تحسین و احسان نواب خانی سر بلند گشتند و جهت تبلیغ این فتح و همیروی طبقات مردم که در مبارزت سبقت نموده بودند معروفی از اعیان حضرت و ملازم خاصی از درگاه سعادت که شجاعت ایشان از کشف و ابضاح بی نیاز گشته و محاسن صفات بوضوح بینات از شرع و تقریر استغنا یافته بود بخدمت حضرت اعلاء سلطانی روانه گردانید رابعه فتح که بمشام اعلاء سلطانی رسید مردان کار کرده را بقدر استحقاق در رتبه افزود و بتوفیر عنایات بنواخت و مقارن وصول این خبر عارضه بصحت مبدل گشت و ذات مزکاء معلی بسان آفتاب از غیم غم برون آمد بیت از مزده فتح بسنگی رفت * و زهزم حسود خستگی رفت * بن انوار قدوم حضرت اعلاء خانی بر کافه بر ایا تافت و آثار محاسن شمشیر و خنجر بر وجنات ملک و ملت ظاهر گشت راء عالم آراء سلطانی بملاقات حضرت خانی فرار گرفت و بفرخنده تر طالعی از سیاکله رود نهضت فرمود و بمقام خشکه رود که منزل فتح بود با حضرت خانی ملاقات فرمود و از لعل گوپاء آبدار لؤلوی شاهوار تحسین آشکار کرد و عناب شکر بارش از پسته تنگ شکر مهر و عاطفت به ثنا و محمدت اعلاء

خانی برکشود بلبل زبان حضرت اعلاء خانی بآیات سبع الثانی در چن بوستان نعت سلطانی هزار دستان شد بیت خجل مانده از لفظ او در فاخر * حسد برده از خلق او مشك اذفر * بعد از استفاضه شرف صحبت صلاح بر نقل حضرت میرزا علی از مقام سیالکه رود برانکوه دیدند بر موجب صلاح معتمدی را همراه حضرت میرزا علی گردانید برانکوه فرستادند و حضرت سکندر ثانی خانی با سپاه ظفر نشانی متوجه تنکابن شد از مقام مزرك سلطان هاشم که صبت لشکر شنید چون بید لرزید و سراسیمه از راه جور پشته بانفاق محمد کیا راه قلعه پلنگ پیش گرفت نواب اعلاء جهانبانی خانی بعد از تحقیق فرار سلطان هاشم با اساس تمام آفتاب سلطنت پرتو، امن وامان بننکابن انداخت و طبل بشارت فرو کوفت و از ناصواب واجحافی که سلطان هاشم با مردم تنکابن کرده بود مردم تنکابن سلطان هاشم را بخانه جای نمیدادند حتی خدام نزدیک از قبی و آبدار و پساوول و خزینه جی با وجود حقوق نعم و وفور کرم همه گذاشته دامن دولت اعلاء خانی را گرفته بودند نواب خانی زبان استعجاب باداء این معنی گوهر بار ساخت که با وجود استقلال سلطان هاشم لا اقل دو سال و سه سال ملازمان مقرب شرایط خدمت بجای نیآورده چرا از خدمت استبعاد نموده باشند خاطر مبارك بتفحص این احوال مایل گشت تحقیق فرمودند که خواص غیر مرضیه سلطان هاشم بمرتبه رسید که با احساس خطایی و بجزرد صدور اندک گناهی و حدوث صغیره از ملازمی از فرط غضب و عدم ماسکه توسل با ضرار و تالم

و تعزیب بقیود و اغلال می نمود و ارتکاب این مکروهات را علت تادیب
مبدانست و لذتی بروجه تشقی او را از بیجهت حاصل میشد و این صفت خلق
خلیق اوشه و امساکی بعد کمال در طبیعت او جا گرفته بود لاجرم از ان حرکات
ناموجه طباع کافه خلق از رعایا و لشکری متنفر گردد و خاطرها بکلی از
سنت اخلاص بر گردد و امور مملکت و مصالح سلطنت بزوال و انصرام انجامد
حضرت سلطانی از خشکه رود منزل بمنزل جناح های عاطفت بگسترانید
و بتنکابن سایه انداخت و حضرت اعلاء خانی بشفی صحبت نواب سلطانی
مشرف گشت و مجلس خورمی بر مثال بهشت برین آرایش یافت و اسباب
شادکمی و ابواب کلمراتی آماده و کشاده گشت و اطناب سر ابرده عیش
و عشرت بقبه کیوان کشید سلطان هاشم از راه جور پشته بقلعه رفت و اهالی
قلعه را بانواع عنایت و رعایت استمالت فرمود و با ایشان مواضع بدان
قرار داد که مدت یکسال بحفاظت قلعه کوشش فرمایند که آقا رستم و میر
عبد الکریم را بالشکر خواهیم آورد و از قلعه پلنگ متوجه مازندران گشت
حضرت سلطانی در ائمه آفتاب سلطنت سایه همایون بر رعایا و وزیر دستان
ممالک تنکابن انداخت و آوازه انوار احسان شامل چون روشنی روز عرصه
زمین تنکابن را بگرفت نواب اعلاء سلطانی با حضرت خدایگانی خانی تخت
تنکابن را کطلوع الشمس والقمر بضیا و سنا خلد برین گردانیدند و یو سعید
میر و کالجار بضبط حدود اسپجین مشغول شدند بعد از اتمام قوانین ضبط
حدود بلازمت حضرت اعلاء سلطانی سر افراز گشتند و بعضی مجالست و شرف

خدمت نور سرور دریافتند و در باب فرزند کلرگیا بجی کیا مشورت در پیوسته صلاح دران دانستند که حکومت تنکابن را بفرزند کلرگیا بجی کیا جهت فراربت رعایا رجوع فرمایند تا بعد از فراربت الکه تنکابن در سلك دیگر الکهاء سلطانی انتظام یابد حسب الصلاح میر حسین فرزند بجی کیا را بسלטنت تنکابن منصوب گردانیدند و منصب سپهسالاری از قوم مرشثاوندان شاه نظر نام که آبا و اجداد ایشان سپهسالاری تنکابن کرده بودند رجوع فرمود و اکابر تنکابن بانواب اعلاء سلطانی بنیان عهد و میثاق بقواعد اخلاص مستحکم گردانیدند سلطان هاشم که از کلام بدیع النظام حضرت امیر علیه السلام أَكْبَرُ الْأَعْدَاءِ أَخْفَاهُمْ مَكِيدَةٌ وَلَا وَقَاءَ لِلْمُلُوكِمْ عالم نبود که بر دوستی ملوک و اینچنین دوستی اعتماد نتوان کرد و برهم مجاملات و ملاطفات جرات درونی التیام نتوان داد و قرعه که در امشا و اعضاء ریبسه از ضربات ایام خلای و جدال شده باشد بشریت نلیس مصادقت و ندلیس زلال مودت شفا پذیر نشود بِسَّ الرَّجُلُ غَافِلًا عَن ذَلِكْ ای وای بدان شخصی که بدوستی اینچنین دوستی مستظهر باشد و در ایام و اماندگی پناه جوید و ازو طمع مروت دارد سلطان هاشم توفیر مجاملات و صداقت آقا رستم را ذخایر اوقات شداید ساخت و با اعتماد ملاطفت حکام مازندران و آمد شد ایلیچیان و ارسال تحف و هدایا که لازمه جهاننداری و از قواعد معاملات و عالمداریست و در اوقات سلطنت و خوش وقتی ملاحظه کرده بود و فیدانست که دوستی اینچنین شخص را هنگام آزمایش اعتباری

نیست متوجه مازندران شد و از مفهوم لَأَمَّجَبَةٌ مَعَ مَرَأٍ و از معنی دَعَوَى
 الْأَخَاءِ كَثِيرَةً بَلْ فِي الشَّدَائِدِ تُعْرَفُ الْأَخْوَانُ ذاهل چه دوست حقیقی کسبست
 که چون بفرست و کباست بر مکنون ضایر لولیا ودوستان و درون دلهاء
 ایشان واقف شود و اثر ملال دریابد در انجام مطالب پیش از اظهار
 طلب حاجت غایت جهد مبذول دارد و در مسرت و حزن مساعدت نماید
 چون سلطان هاشم عالم بدین حکمت نبود متوجه مازندران شد و در راه
 اهالی رستمدار دوچار شد جنگ عظیمی کردند و دو سه نفری از سلطان
 هاشم بقتل آمدند سلطان هاشم از اینجا نزد آقا رستم که رسید آقا رستم
 خود را بحمام درکشید و بعد از مدتی بفرغت بیرون آمد و بی التفتاتی
 که نه حد او و نه آداب مردمی بود بنسبت سلطان هاشم بظهور رسانید
 آنچه عقل و کباست و اصالت و مردمی اقتضا کند اینست که اگر دشمنی حریم
 حرمت دشمنی را مأمنی سازد صورتی که مقتضی وفا و مروت باشد بکار
 دارد و مکر و خیانت در آن حال استعمال نکند تا حسن عهد و نیکویی اخلاق
 و اصالت رای بر همه ظاهر گردد و مذمت و ملامت بدشمن مخصوص شود
 آقا رستم در حین ملاقات سلطان هاشم افتتاح کلام بمخاطبه کرد بیهت خطابی
 سراسر عتاب و ستیز * چو تیغی بالماس کین کرده تیز * که تو آن شخص
 نیستی که من از قزل آقاچ بکشتی نشسته بازندران میرفتم در دریا مزام
 من می شدی سلطان هاشم که عرایس مطالب و مقاصد خود را بکسوت مکاره
 و شداید جلوه کرده دید غم و غصه که از انهمزام یافته بود این کلمات

ناپسندیده اضافه علت شد سلطان هاشم در جواب رستم عذری گفت که من مامور امر حضرت میرزا علی بودم آن مانعیت نه از من بود بالضرورة آقا رستم علوفه و مسکنی تعیین کرد چون تیر تیر اعلاء سلطانی تاج الاسلامی از کشاد دولت بر نشانه ظفر آمده بود و اسباب جهانداری و وفور کامرانی متصل شد و انواع فتوحات روی نموده رکب عالی در ظلال فیروزی بصوب کرجیان روان گشت و رقم غنچه که پیرامون ضمایر و خواطر مخاذیل کرجیان گشته بود اشارت عالی از مقام انتقام ایشان شرف صدور یافت و بقتل آن طایفه امر عالی (م نافذ) شد چند روزی بضبط و نسق کرجیان مشغول گشت و مجاری امور و احوال بر وقف امانی و آمال از زلال دوستکامی مالا مال گردانید و متوجه رانکوه گشت و مرکز ریایات سلطنت آن مقام را ساخت و همچنانچه در فصول گذشته یاد کرده شد که شیخ نجم ایلیچی را که جهت مصالحه بیه پس و بیه پیش نزد امیره حسام الدین فرستاده بود ایلیچیانرا مقید گردانید و ملتفت سخنان شیخ نجم نگشت شیخ نجم قصه طغیان امیره حسام الدین و جسارت او را کتابت فرموده بمسامع جلال شاهی رسانیده بود قهر شدید الانتقام شاهی بتخریب الکاء امیره جلوه نمود و از کردستان سراقق جلال بطارم شرف نزول یافت چون خبر بشارت نزول رکاب همایون بنواب عالی سلطان حسن رسید فرستادن بیلاکت لازم شمرده و هر گونه تحف از جانوران شکاری و متاع گیلانی باس پیشکشی فرستاد

فصل در قصه درجه شهادت یافتن سلطان حسن

در دست میرزا علی وشهادت میرزا علی در دست بوسعید
 میر وکالجار وباردوی شاهی رفتن حضرت اعلاء خانی
 بتاریخ سنهٔ احدی عشر وتسعمایه چون مهندس عقل از مساحت
 کلرخانهٔ تقدیرات الهی عاجز و دیدهٔ فهم از ادراک کنه طول و عرض اقالیم
 صنایع ویدایع قدرت حضرت ابزدی و اسرار مرموزات حکمت سبحانی عاجز
 وقاصر و دست تدبیر از مشیت و تقدیر احد قدیر قصیر هر آینه در امری
 که ارادهٔ الله بدان جاری شده باشد بهیچ وجهی تغیر پذیر نگردد وخیر
 وشر وحبوة و محامات بصورت تدابیر اشخاص وانواع مدافعت ومرافعت میسر
 نگردد ومودای یَفْعَلُ اللهُ مَا یَشَاءُ وَیَحْکُمُ مَا یریدُ هر چه ارادهٔ اوست
 متغیر و متبدل نشود ومصداق اِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّا یَقُولُ لَهُ كُنْ فیکون صفات
 کاملهٔ اوست بیت در علم صنایعش همه خلق زبون * کس را نرسد که این
 چرا وآن چون * اگرچه حضرت اعلاء سلطانی تاج الاسلامی را از نیکو
 خدمتی کیا هند ملعون انواع التقات و رعایت ثبت صفحهٔ ضمیر بود و بمنظر
 احوال او خاطر اشرف متوجه اما کالجار که در سایهٔ آفتاب خسروی از حد
 فرمان بری بمنزلیت فرمان دهی رسیده وسدید شقی در میان کارها
 در آمده ثانی اثْنین اِذْ هُمَا فِی الْغَارِ او شده در جمیع امور باکالجار مساعدت
 وموافقت مینمود وکالجار را سوی (آم سوء) مزاجی با کیا هند پیدا گشته چون کالجار
 از خاک برداشته حضرت اعلاء تاج المفارقی بود رعایت خاطر او لازم
 میدید و اگر زانکه اهانت کالجار وسدید را باکسی در دل می بود در

اثبات مدعا متفق اللفظ شده حدوث صورت جزویه را بر نمط کلی بنظر
 کیمیا اثر اعلاء سلطانی می نمودند و نفوذ مغشوش موهه خود را بیازاز صبری
 خرد اعلاء سلطانی مخلوط بمسکوک خالص رواج میدادند خطبی که کالجار
 بکیا هند حل کرده یکی این بود که اسپه و استر بسیار در وقت فتح
 تنکابن از نهب و غارت در تحت تصرف کیا هند در آمده حصه که جهت
 دیوان بدر کردن دستور بود کیا هند تقصیر و امساک جایز شمرده است دیگر
 آنکه از ممرات پوشخانه تصرفی داشته است دیگر احتمالات کاذبه را ضم
 کرده کیا هند را از منصب سپهسالاری معزول ساختند کیا هند مردود از
 صورت عزل خود متعجب که با وجود فتح تنکابن و ضمانت پسندیده و سر و جان
 کفیل ساختن جای عنایت و مزید رعایت او بود بناءً عزل را که از قانون
 عدل خارج دید از حضرت سلطان حسن مایوس گشت و دل بکلی از سمت
 اخلاص بگردانید منصب سپهسالاری شکور را به برادرزاده کیا هند
 کیا حسن تفویض فرمودند و سپهسالاری دیلمان اضافه رنبه کالجار گردانیدند
 میرزا علی که احوال خود را بغایت پریشان میدید و اگرچه حضرت
 سلطان حسن در وظایف رعایت و حمایت تقصیر نمیکرد اما اعتماد بکرم
 آنحضرت نداشت و استیلا و تسلط کالجار و سد بد را در امور تحقیق کرده بود
 و میدانست که ایشان مفتن و مجمل اند و خوف عظیمی از ایشان داشت
 و ازین جهت متوهم بود و هر لحظه خبر حبس و قید بمسامع شریفه میرسید
 و کوکب شادمانی که از او رعایت سلطانی طالع بود رو بحضیض نهاده

و چشمهٔ زندگانی تاریک و چهرهٔ آمانی سیاه دریافت (مدر) خواتیم شعبان که موسم رحمت و موعود مغفرتست میرزا علی غرور سلطنت در دماغ گرفت و کلاه سروری و سرکشی بر سر نهاد و قتل فریدون که دایما ماحوظ نظر بود مادهٔ انتقام آن غلبه کرد بیت بی یاد روزگار تو گر بکنی زخم * تعطیل عمر دانم و تضییع روزگار * عنان ضبط و تصرف از سرکشی نفس و غرور شرور از دست داد و قوت صبر رو بتراجع آورد و قوی کریمهٔ نفسانی آلودهٔ طبیعت غضبانی گشت و ایام موازست و عهد موصلت حضرت سلطانی را در طی نسیان آورد و ژنگ تیره گی و غبار تغیر بآینهٔ دوستی و اخوت راه داد و مکرمت و ملامت آنحضرت را چون سایهٔ ابر ناپایدار و لعلمان برق بیقرار ملاحظه فرمود بیت دل من برق و نالهٔ من رعد * چشم من ابر و اشک من مطراست * شعار خود گردانید غافل ازین که افعال او در زمانهٔ مجبور نشانهٔ تیر ملامت و غرامت او خواهد بود و شکایتی که در مذهب عقل مخنور و از انصاف اهل دین و دولت و طریق اخوت دور ازو پادگار خواهد ماند و ذاهل ازین معنی که هر که در غرقاب دنیا و غوغای سراب نماء این سرا دل نهد و بدو اعتماد کند همچنان باشد که بر باد تکیه کند و در آتش تیز آب حیوة جوید و از بیکاری آب بهاون کوید میرزا علی بدیهٔ خیال جمال سلطنت را در آینهٔ مطالعه معاینه تصور نمود و بر احواد ایام گذشته مواد آنس پیوسته دید و بقصد سلطان حسن عزم جزم کرد و حصول این مراد ناصواب و ارتکاب قصد این کبیرهٔ کثیرهٔ العقاب در دست شکسته و ریسمان رای گسسته کیا هند مردود متمشی دانست مقدمهٔ سلسله با او

راست گردانید و جعی از مخاذیل کستبامیران سامی لعنهم الله مثل
فرزندان میرگیو علاء الدین و حمزه و جلال و حسین و کره بوسعید رانکوی
که همه خدمتگاران میرزا علی بودند و از صغر سن بانواع التفات
محمود اقران گشته بودند و سر حلقهٔ مفسدان و سر دفتر مفتنان و سر
طوبلهٔ اهل شر و عناد و پیوسته تیرغدر در کمان سرکشی نهاده و سر سنان
خون ریز برای ستیز تیز کرده و مردم سپاهی و دلاور بودند و در زمان
حکومت کلرگیا میر احمد معروف بخرجی گری را درین قصد شریک ساخت
و بنیان عهد و میثاق بواجید اشفاق با ایشان مستحکم گردانید و کره بوسعید
ابن مشورت را بابرادر خود جانباز و خواهرزادهٔ او فرزند سهراب تاج الدین
رستم نام در میان نهاد قضارا میان کره بوسعید و رستم مذکور نزاع ملکی
شد رستم صدا بلند کرد و افشاء اسرار آغاز نهاد و نقض میثاق و افشاء سر
که کره بوسعید از رستم دریافت آتش در جان او مشتعل شد و از سهو خود
هشیارگشت و با خود در جنگ شد و بمضمون ابن ابیات مترنم آمد بیت دوست
شمر آنکه بود پرده دار * پرده درند این همه چون روزگار * چون دل تو بند ندارد
بدان * قفل چه خواهی زدل دیگران * تحقیق میدانست که اگر اثر این دود
فتنه آشکار شود خاک همه بر باد فنا خواهد رفت رستم که تند متوجه خدمت
سلطان حسن گشت بر فحواوی و مَنْ يَضِلُّ اللَّهَ فَلَنْ يَجِدَ لَهُ سَبِيلًا راه
ضلالت را طریق هدایت شرد و برستم تاخت آورد و بضرخ خنجر مقنول
گردانید و ازین خون ناحق دانست که حرکت قبیحهٔ او اگر باطلاع نواب

سلطانی پیوندد قتل و قید او مهیا خواهد بود و سواس شیطانی فهم و عقل
 اورا محجوب ساخت و مضمون فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا شامل حال گشت
 و در خاطر کره بوسعید متخیل شد که اگر به بهانه زنا با حرم خود رستم را
 متهم سازم و قتل رستم را وسیله گردانم و حرم بیگناه را بدین جرم هم بقتل
 آرم باعث نجات از عذاب دنیوی او خواهد بود بد نیتی و بد اعتقادی
 و بد بختی که در حق سلطان حسن در دل گرفته بود بر مودای بُخَادِعُونَ
 لِلَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يُخَادِعُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ بَدی بدو عاید گشت و حرم
 بی گناه خود را هم بقتل آورد و پناه آستانه رفیع حضرت اعلاء خانی را
 گردانید و معنی لَئِنْ أَتَيْنَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ بر زبان راند
 حضرت اعلاء خانی از ما فی الصدور و تخرمز او چون واقف نبود و طریق
 عرف بدین جاری شد که زانی و زانیه را اگر شوهر بقتل آرد باز خواست
 و مواخذه دیوانیه در میان نباشد التماس جرایم کره بوسعید از حضرت
 سلطانی نمود در محل قبول افتاد و راه نجات بر کره بوسعید کشاده گشت
 و از زمره فَمَا أَنجَبَهُمْ إِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ شد کستانامیران
 ملعون مردود که قصد حضرت سلطان حسن را کار کلی و فتنه عظیم میدانستند
 و بی اعوان متمشی نمیدیدند اسوار محمدك که پرورده شفقت و مرحمت
 حضرت سلطان سعید بود و همسایه نزدیک آن جمع مخاذیل با او سلسله عهد
 و بیعت موکد گردانیدن لازم میشدند اورا نیز همعهد ساختند و مقرر
 گردانیدند که نزد سلطان عباس برو و از معتمدان یکی را پیش ما بیار

حکمت بالغه ربانی که همواره مقتضی وجود حق و زهوق باطل و مستلزم صلاح و صواب و ترفیئه احوال انام و بر محادعت و حیل اهل ایام راهنمای تمام اسوار محمدک را وسیله اظهار افکار ناصواب کستانامیران مردود ازل و ابد گردانید اسوار محمدک تک بحلال نزد کالجار محمد جلال معروف رفت و از حقیقه حال آگاهی داد چون دیده عمیان عامه از مشاهده مرموزات و تنبیهات الهی اعمی و از غایت ضلالت عقول ایشان در تباهی کالجار گرفتار ظلمت افکار ناقصه و خیالات باطله و تدابیر ناصواب ناموجه خود شک مصاحت بدان دید که میر احمدک که سراء و رستر همشیره سلطان عباس که وقتی در حبالة امیر اسحق بود طلبیده اولاً عهد فرماید که اشاعت این سر نکند و نزد کستانامیران ملعون مردود برود که از نزد سلطان عباس آمده ام و با آنها درسازد و حقیقت افکار ناصواب کستانامیران معلوم کرده بخدمت سلطان مشروحا عرضه دارد بر موجب مذکور سلوک نمودند و اسوار محمدک را همراه میر احمدک مذکور ساختند میر احمدک دولنخواهی میرزا علی را راجع بر عهد مجدد که کالجار با او در میان نهاده بود دانست و بقصد هشیار گردانیدن کستانامیران از خواب غفلت قدم بجاده انقیاد نهاد و نزد ایشان رفت و قصه افشاء اسرار ایشان اسوار محمدک جهت کالجار کردن بنام و کمال شرح داد کستانامیران میر احمدک را از خانه بدر کردند و اسوار محمدک را مضبوط گردانیدند و روز دیگر نزد حضرت سلطان حسن آوردند که اسوار محمدک اینچنین بهتانی اختراع کرده است و استبعاد تمام و انکار مالا کلام

ازین حکایات و درد دلی ازین شکایات بظهور رسانیدند و توقع رخصت قتل اسوار محمدک نمودند که این نه سخنیست که مجال تحمل باشد و حوصله برتابد و مکانات چنین مردم بجز قتل سیاسی دیگر امری محقر است چون بر وقوع قضا و قدر دست تدابیر قاصر است از فاسدات تدبیر که در طی مجاری تقدیر سمت وقوع یافت قبول سخنان نامعقول و کذب صریح کستانامیران بود که اسوار محمدک را بقول آن ملاعین مقید ساختند بو سعید میر و گلجار از نواب اعلاء سلطانی استدعاء صحبت خلوت نمودند بعد از حصول این مقصود عرضه داشتند که تمام اکابر و اصاغر قلم رو از جام مالا مال عنایات میرزا علی شریتهاء مراد چشیه اند و منتهز اندک فرجه و فرصتند که اداء حقوق نعم و وظائف کرم او کنند اینچنین معزول نشسته و صداء مومشی متحلی بصفات غدر و مکر از افواه خواص و عوام بلند گشته اینچنین حکایت را سهل نتوان گرفت و اینچنین شخص را آزاد نتوان داشت و از کشاکش جار اجرهء او ایمن نتوان نشست و در طریق جهانداری رحم و شفقت بدین نوع مردم خارج امور مملکت داری و آیین اهل رای و رؤیتست باوجود استماع این حکایات که از خواطر سر برزده محل مدارا و مواسا و ملاحظه صلّه رحم نیست جس میرزا علی اولی می نماید بیت گفتن زمن از تو کار بستن * غافل نتوان چنین نشستن * چون هنگام فرو نشستن چراغ دولت بود انوار مصباح این نصایح بخلوت دل و صومعه سامعه محل اضاءت نیافت حضرت اعلاء سلطانی از صفای اعتقاد و ضیاء اخلاص که

بامیرزا علی داشت الحان این موعظت نافع که ثمرات آن از نتایج نهال
اخلاص و خدمتگاری بود بگوش دل نشنید و از استماع آن آیات اکراه
بظهور رسانید سخنها شریف که بعبارات لطیف اعلاء سلطانی در جواب
مودی گشت این بود که هرگز سد مواخات ما که حصار صبارت مودت
و حامی ثغور موالات میرزا علیست از نقب زنان وهم و خیال به نیشه
احتمال رخنه پذیر نخواهد شد و در مذهب اخلاص و اعتقاد ما رخصت فتوی
اصحاب استماع کاذبه و شما نیست که بوسیله ترتیب مقدمات و هیبه از صراط
مستقیم اخلاص صمیم برگردد و بر منشور اخوت و طغراء مودت رقم
بی رحمی و بی شفقتی بحال میرزا علی کشید شود و عهدنامه دوستی کطی السجل
لکتاب گردانید آید و از دائره وفا قدم بصحرای جفا نهاده شود تا باشم
در وظایف احترام میرزا علی سر مویی تقصیر نخواهم کرد خلق کریم
حضرت سلطانی خو چنان گرفته و عادت چنان نموده بود که بهر هفته دو
نوبت بدیدن میرزا علی می رفت و نخل هرگونه آرزوی او را به بر
مقصود میرسانید و دست هوس او را بخان نوال مطلق میگردانید و در
ظلمت مشکلات استضاءت از پرتوه خورشید رای او میبود تا بکدل و یک
رو بحق پیوندد و از تفکر غیر معرض باشد پیت چون تفرقه دل است حاصل
زهمه * دل را بیکی سپار و بگسل زهمه * اما باوجود مصاحبان ناخمس
شیطان صفت مثل فرزند مهدی محمد حجام و فرزند شیخ احمد حجام که دل
زند او را بانواع خیالات بی سرانجام مبتلا و مرده و بصورت قید و حبس

وهمناك ميگردانيدند و حضرت ميرزا علي نيز مقيد سجن سخنان ابشان گشته غم و غصه بخاطر راه ميداد از پریشانی حضوری نداشت و همچنانچه مذکور گشت که رکاب همایون سلطان شاه اسمعیل از کردستان بعزم تسخیر بیه پس بطارم نزول جلال میداشت شیخ کبیر اردویلی که باوصافی کمال و جمال و محامد خصال آراسته بود بطلب حضرت اعلاء خانی فرستاد که غرض کلی نواب اعلاء پادشاهی شاهی در اشاعت قانون عزایم پادشاهانه منحصر است که نصیم جهاد بر اهل بلاد بیه پس ظاهر گردد و از غلبه قهر و انتقام پادشاهانه اهل بلاد هشیار گردند و اتباع و اشباع در جمیع خواطر سرایت کند و خواص توجه خاطر اقدس همایون که همواره قرین قضا و قدر و همنشین ظفر است بر عالیشان واضح شود چون شیخ کبیر بر وفق فرمان قضا جریان شرط رسالت بجای آورد و در ادای سخن فی صفة الرسول تمهید مقالات مرجوعه نمود و بیدایع الفاظ و لطایف معانی استتلاب اعلاء خانی و سلطان عباس مجلس سلطانی را بیاراست و عنایت نامه شاهی که کافل احوال و شامل مآل حضرت خداوندیست در سلك عبارت مرغوب انتظام داد اعلی حضرت سلطان حسن فوحات اشارات بشارت آیات را مقوی قلوب و مرتب دماغ دانست و دست دریا نوال بارسال تحف برکشاد و اختیار خزانه نقود دل بنواب خانی داد و ظاهرا در ان اوقات کسی که بکیاست و فراست و دراست آراسته باشد سدید بود بملازمت و خدمت اعلاء خانی مقرر گردانید و لمسر و طالبان که مخصوص اوامر و نواهی اعلاء خانی بود اعیان لمسر مثل کیا

رضی کیا که مرد شجاع و بخصال پسندیده متحلی خبر دادند که بامردم
 منتخب متعین بپاکه مراقبت نمایند تا از انجا برکاب همایون ماحق گردند
 بساعت سعید رکاب دولت اعلاء خانی عزیمت اردو نمود و حضرت سلطانی
 وظایف مشایعت مرعی داشت و وداع فرمود حضرت خانی جهانبانی همان
 شب بملاط سایه سعادت انداخت و کالجار باتمام ملازمان حضرت سلطانی
 تا لاهجان وظایف ملازمت بجای آورد قضارا طریق صواب از نظر بصیرت
 بو سعید میر پوشیه خیال محال ضبط حدود در سر گرفته باتمام جنود بلاهجان
 تشریف میداشت چون نگاشته جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا هُوَ كَاتِبٌ چنان بود که بقاء
 دولت ابد پیوند بشعبه ارجمند این دودمان سیادت باشد و مضمون آیه
 كَرِيمَةً وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنَ بَعْدِي اسْمُهُ اَهِدُ خَيْرٌ از سلطنت نواب
 اعلاء خانی میداد حکمت ایزدی مقتضی آن شد که شداید مشقت اسفار
 و تفرغ اقطار اراضی و عجایب ادوار حال و ماضی را دریابد و حلاوت اوطان
 و تاختی حرمان احبه و خلان را بداند و مضمون مَرَّرَ الصَّنَدَلُ الرُّطْبُ فِي
 اَوْطَانِهِ حَطْبٌ وَاللَّوْءُ لَيْسَ بِبَالِغٍ فِي اَرْضِهِ كَالصَّقَرِ لَيْسَ بِصَائِدٍ فِي وَاكِبِهِ
 ثبت صفحه خاطر انور باشد بیت مردم بشهر خویش نیابد کمال و جاه *
 گوهر بکان خویش ندارد بسی بها * تا بعد از ارتکاب مشقات و زهات
 قدر نعمت حکومت و سلطنت را بشناسد و فرصت جمعیت اولیاء حضرت را
 دریابد بیت برنج اندرست ای خردمند گنج * نیابد کسی گنج نابرده
 رنج * خدام عالی بر نهج مقرر راه سفر پیش گرفت و از لاهجان منزل

بمنزل بمقام پاکه رایات سعادات منصوب ساخت و سلطان عباس باسنکوبین اقامت نمود و روز دیگر رضی کیا و اعیان لمسره به پای بوسی حضرت اعلاء خانی مستسعد گشتند و صلاح دران دانستند که شیخ کبیر پیش باشد همچنان شیخ کبیر را پیشتر ره انه گردانیدند میرزا علی را که بو سعید میر و کالجار را باجنود بلاهجان دریافت و میدان فرصت را فسیح دید قوت عقل در فضاء عالم شناخت حق فتور یافت و آب رونق اخوت و طراوت محبت از روی سلام برد و بخاک و خاشاک بیگانگی صفاء چشمه بیگانگی تیره گذاشت و بتبویج گرد نبرد و فتنه و فساد هیجا ابتهاج نمود و بوهوم کاذب سراب اب نماء غرور بغربال پیود و تنی چند از ملاحظه کستامیران که اسامی نامبارک ایشان در صدر این فصل ست تحریر یافته و منتهز فرصت بودند تا مگر عرصه درگاه سلطانی از بندگان خالی یابند و کام خود جویند طلب کرد و کیا هند مردود را هم معد گردانید و در شب پنجشنبه چهارم رمضان سنه عشر تسعمايه که حضرت سلطان حسن بحمام رفته بخانه کیا هند که محل و مسکن سلطانی بود مراجعت فرمود زبان مبارک بورد تحمید و تسجید و ذکر تقدیس و تنزیه حضرت احدیت برکشاد و جبهه مهر سیما از سر تواضع بر خاک نهاد و سرشک ندامت و انابت گتوانر الدّرّ من السّرع (الصّرع) روان کرد و از سجاده راز و نیاز بدرگاه بی نیاز فارغ شد و در میدان خلوت گوی وحدت راند در چنین وقتی ناپاکان مذکورین علیهم اللعاین گرداگرد خانه را فرو گرفتند و کیا هند باجماعت خود در دروازه ایستاد و میرزا

علی باملازمان و غلامان خود به آنطرف رودخانه منتظر بود کستامیران از
 سگ کمتر بیک نوبت دست بکارد و شمشیر بردند و سوی خوابگاه شاه پاك
 اعتقاد چون ابر و باد دوان گشتند از آواز فریاد و فغان حضرت سلطان
 حسن بیدار شد تا سخن گفتن بدرون خوابگاه شتافتند حضرت سلطان
 حسن استفسار فرمود که شما چه کسانید ملاعین جواب دادند که ما فلان
 و فلانیم که دشمن توئیم و بجهت قتل تو میرزا علی مارا فرستاده است کجی
 محمد بی اسلحه بدیشان حمله آورد فی الحال شهید گردانیدند بعد از آن
 ملاعین نك بجرام خون خوار مکار سی و دو زخم گران بر شهربار جهان
 روان کردند و مرغ روم آنحد اوند از شوق جنت پر و بال زنان به بالای
 قصر هشت بهشت و کنگره نه آسان پرواز کنان سوی ارواح عشره
 مبشره فی متعدد صدق عند ملیک مقتدر شتابان رفت بیت کو خسروی که
 بود جهانی بجان او * پیوسته بود جان جهانی بجان او * ای مرغ نوحه گر
 شوای ابر خون گری * بر قامت چو نارون ناروان او * حضرت
 سراجاً قاسماً للامارة و الجلالة که صفات کامله (م اش) از شرح مستغنیست و بر
 اندازه قامت استعداد و تفرس انواع قابلیت سزاوار نسایج کسوت
 تربیت و عنایات خسرو گردون غلام فریدون کسری امتشام گشته رتبه
 اعلی و درجه قصواء امارت یافته است و هنگام خلافت و سلطنت حضرت
 سعید شهید منزله شربتجی گری داشت و در شب قتل مخلوط و همزوج
 با خدام در ورطه تلف و معرض هلاک میگشت و بعون عنایت صانع بی بدل

از خلل وزلل مصون و محفوظ از آن معرکه بیرون آمده بود رسانید که بدیده یقین دیده و بنظر تحقیق دانسته ام که قاتلان حضرت شهید مبرور مغفور و ضاربان سعید سر حلقه و مقدم ملاعین شمر صفت میر حزه و بعد کره بو سعید و در عقب لیلج امیره و برادر کره بو سعید و برادران گیو حزه حسین و علاء الدین و جلال بودند از ملازمان حضرت شهید مرحوم که در آن شب بقتل آماج بودند کجی محمد بود دو سه نفر دیگر زخم دار بیرون رفته بودند دیگر خدام بسلامت بودند آن روز چنان سیاه و تاریک بشب رسید که روز از شب تفرقه نبود بیت هوا از قعر دریا تیره تر شد * فلك چون قعر دریا پر گهر شد * میرزا علی از بیقراری همسکن خود قرار گرفت و زمام نفس خود بدست غضب داده و عنان خرد در کفه عجلت و غفلت نهاده دریافت سپاه پشیمانی برو ناخن آورد و بانفس خود در کارزار شد بیت میرم از درد و ندارم کس که دارد مانی * ای اجل بگذار ناگرم بحال خود دمی * از ناکمی نقاره شادکامی فرو کوفتند و در تلبیس خطا تدبر عنا بجا می آورد و باستفسار بلیغ تحقیق منزل حضرت اعلاء خانی در پاکده فرمود و کاتبی که حاضر بود کتابتی باسم میر حسین اسوار دیلمانی که از سپهسالاری لمسر معزول و کیا جلال الدین فرزند کیا رکابزن دیلمانی کشم که بخانواده و رستری دیلمان منصوب بود استبالت نامه مشحون بحركات خارجه ظلم و عدوان و کفر و طغیان و خلاصه مضمونش ناطق بضبط و قید خصما و اعداء دولت حضرت اعلاء خانی و سدید جانی و محفوظ کرد انیدن ایشان

ونامه دیگر باسم سلطان هاشم که بازندان اقامت داشت قلمی فرمود
 ما حصلش آنکه چنین صورتی بظهور رسیده و سلطنت دار المرز نامزد استحقاق
 آنحضرت شاه است بی مکث و درنگ متوجه گردد که حضور شریف مطلوب
 و مقصود است چشم بینش و راه دانش میرزا علی از مضمون شریف یَوْمَ
 نَجِدُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا فرو
 بسته و بصر بصیرت رای و رویت از مفهوم این بیت گریز کند کسی تو
 مینداز کان بدی * گردون فرو گذارد و دوران رها کند * قرضیست فعلهای
 (م تو) در پیش روزگار * در هر کدام دور که خواهی ادا کند * پرده حجاب گرفته
 چه استعداد رتبه سلطنت و حکومت محض موهبت الهی و بکر و خدعت بدان
 رتبه عالی نتوان رسید و باقضا پنجه در نتوان فگند و بی رضاء حق بدست
 غدر و احتیال آرزوی خویش نتوان یافت چون از تقدیر الهی دران
 وقت کالجار و بو سعید میر باعلاء الدین تولم حسام الدین رانکویی که
 خلابر و رستر رانکوه بود و علی حسام الدین چیکوبند خلابر و رستر لشنشاه
 و لشکری جهت حفظ حدود جیعت نموده بودند و امیره انوز فرزند کلرگیا
 احمد بن کلرگیا بجایی برانکوه بود میرزا علی امیره انوز را در همان شب
 نزد خود آورد و عهد داد و دل او را بانواع رعایت مطمئن گردانید و مکتوباً
 و ملفوظاً نزد بو سعید میر استمالت فرستاد که سپهسالاری لاهجان که
 موروث شہاست بابد متصل باد مستطهر بعنایت کامله بوده کالجار را
 مضبوط گردانید بهر چه زود تر متوجه رانکوه گردد که هر چه مدعا و مطلوبیست

بی واسطه بحصول مقرون خواهد شد امیره انوزرا در ساعت به تبلیغ
این رسالت بلاهجان فرستاد درین اثنا از ملازمان حضرت شهید سعید
شیروی خرابودی کشج که خادم خاص وپاس انفاس و اشارات و خدمات
بود سر برهنه از مقام قتل فرار جسته علی الصباح بلاهجان بکالجار رسید
واحوال رسانید حضار مجلس حل بجنون و مجنون کردند و طبیبان شروع بعلاج
نمودند درین گفت وگو نوکران کالجار خبر تحقیق این واقعه آوردند و امیره
انوز هم رسید و تبلیغ رسالت و کتابت کرد ازین حرکات و حکایات بو سعید
میر متفکر و متحیر گشت و با کالجار همجلس شد خاک بر سر ریختند و سینه
سوزان و جامه دران گشتند و اشک ندامت و حسرت از مر سهو و غفلت
و سستی تدبیر و کسالت و تقصیر از دیده اندوه روان کردند و بر نقصان
فکر و خساست جوهر تعقل و رکاکت طبع خود اطلاع یافتند که بدین رتبه
اخص انواع اند طریق ازاله این جهل مهلك و حلّ این مسئله مشکل
پیش گرفتند و باستقصاء بلیغ و احتیاط رفیع قصد استنباط ادله قصاص
باستعمال تدابیر مسایل صحیحه نمودند و بتدارک موضع خطا و تلافی منشاء
غلط شروع کردند و بعرض انتقام و وجوب قتل و انصرام میرزا علی کمر جد
و جهد بر خاصره جان بستند و بتعدیل و تمزیج اقوال مختلفه و تکافی آراء
متضاده اکابر و اصاغر قواعد تحلیف واجب شمرند و استحکام این اساس
لازم دانستند و در محاورات و مجاملات اخلاق کوشیدند خیال باطل و فکر
غلطی که در افتتاح خوض و ابتداء شروع بو سعید میر بلشتن شاه رفته استحکام

آن ولایت نمودن و کالجار برکاب همایون بارخو سرافراز شدن متغیل گشته بود رای صوابتهای نوکر بیرام بیگ میر محمد معانی ناسخ افکار ناصواب ایشان شد و بصراط مستقیم خون خواهی حضرت سلطان شهید دلیل و هادی گشت و فرزند فقیه فاضل فقیه حسین متقاضی لاهجان قاضی محمد که مرد زیرک و در انجام مهم بغایت رشید و دلیر و مبارز بود یو سعید میر نزدیک خود خواند و مصحف مجید حاضر گردانید و اول خود دست بزبانت کلام ملک علام دراز کرد و بوظایف خدمتگاری و لوازم طاعتداری حضرت اعلاء خانی مضمون حَلَفْتُ بِاللَّهِ وَمَلَأْتُكَ بِرِسَالِهِ وَرَسُولِهِ بِرِزْيَانِ رَانَد و قسم یاد کرد بعد ازین کالجار ارکان این قواعد بجای آورد و علی حسام الدین باصد و پنجاه نفر لشتنشاهی بدین نیت متفق شد و علاء الدین تولم حسام الدین که خلایق و رستر رانکو بود با تمام خلایقان بر نهج مسطور قسم یاد کردند و کارگیا جلال الدین فرزند کارگیا محمد که در وظایف آداب مذکوره اهمالی کرده بود یو سعید میر مقرر گردانید که اگر کارگیا جلال الدین در موافقت این امر تقصیر ورزد همانجا بقتل آرند و در روز پنجشنبه پنجم رمضان علی حسام الدین را با مردم لشتنشاه منقلا ساختند و قراول سوره جان محمد و خواجه محمد غلام و آبیاز غلام و مخصوصی چند را گردانیدند میرزا علی که منتظر قدوم یو سعید میر بود و در اخلاص او گاهی شکی بخاطر میگردانید جهت احتیاط و تیقظ براهیم کیا را بحفاظت بنه بر ملاط مراقب ساخت قراولان مقرر به بنه بر ملاط که رسیدند براهیم کیا بانگ بایشان زد که شما چه کسی را گفتند کالجار را

جهت میرزا علی می آریم ومشتلق می طلبیم براهبکیا ایشان را راه داد چون دوسه نفر سوار درون بنه بر درآمدند براهبکیا مانعت نمود فی الحال براهیم کیارا همینجا بقتل آوردند قراولان میرزا علی را اولاً خبر بردند که کالجرا مضبوط می آوند ودر عقب قاصد دیگر خبر برد که بره نشین ملاطرا بقتل آورده اند حضرت میرزا علی بکیا هند اشارت کرد که تا منزل کوراب چهارده رفته منتظر باش تا به بینیم که از قضا چه می آید اتفاقاً ملك اشرف که حاکم رستمدار وملك الملوك بود بایراد خود ملك سلطان بو سعید که بخدمت شهید سعید آمده بودند درین هنگام بهرهی میرزا علی حضور شریف داشتند خبر جیسارت بو سعید میر که حضرت میرزا علی تحقیق کرد ندیبری بخاطر میرزا علی خطور کرد که محافه سلطان شهید را که روانه ملاط گردانید شد است در راه چون کالجرا و بو سعید میر به بینند دست بخاطر نهاده قطع ماده جنگ وخصومت خواهند کرد محافه را که نزدیک شکیت بردند کالجرا و بو سعید میر بالشکر رسیدند چشم که بمحافه شهید سعید افتاد از اسپ فرو آمده سر محافه را کشودند وپای مبارك اورا بسر وچشم نهادند وجزع و فزع از حد ونهایت گذرانیدند و محافه را روانه ملاط ساختند وکوس سپاه را بصیت سلطنت و حکومت اعلاء سلطانی پر ساختند وصدای این ندا بر زبانها جاری گشت ونشاط جنگ وانتقام از خاطرها سر برزد [ومحافه روان شد] و سپاه بر نسق مقرر متوجه قصد میرزا علی شدند چون لشکری میرزا علی اندک و بی برق بود ولشکری بو سعید

میر منتخب و بسیار و یایرق بکیا هند که نزدیک شدند بنیاد محاربه نهادند باندرک زمان شکست بکیا هند واقع گشت و کیا هند هزیمت نمود کستامیران هم باکیا هند در هزیمت اتفاق نمودند و پروا میرزا علی هم نکرده بیکطرف بدر رفتند کیا هند با آنقدر لشکر که داشت خود را بمیرزا علی بلب کچا که جو رسانید و دلالت افرار کرد و الحاح تمام نمود چون مواکب کواکب دولت و کوبه خورشید سلطنت میرزا علی بافق غربی عمر خرامید و جمال جهان افروز روز حیوة در نقاب تیره گی متواری شک و پیری وضعیفی و واماندگی دستگیر او گشته بود اسپ سعادت بهمیز بخت تند نگشت و عنان دولت سست شد و لشکر فنا بدو تاخت آورد و قلم قضا رقم عزل بر منشور حکومت کشید و نفس او بر ریاضت سواری مداومت نیافته خود را از معرکه نتوانست بیرون بردن کیا هند بالضرورة بکنار کچا که جو باخصوم جزوی وقت محاربه نمود چون قوت مقاومت نداشت پشت کرد جلال الدین مکسی رودباری بکوروب رانکوه شمشیر بکیا هند رسانید اما کارگر نیامد کیا هند اسپ را تند کرد و از میرزا علی درگذشت میرزا علی درین محل به بزجار فرخ زاد رسید علی حسام الدین که خلا برورستر لشتن شاه و از نبیره چیکوبند بود پرده حیا و حجاب از رخ شجاعت برداشت و یانگ میرزا علی زد و بخطاب ابة کریمه و علی جروهم قصاص مخاطب گردانید و بنوک سنان قصد جان شریف میرزا علی کرد و از اسپ انداخت و تن آن پارسا بشمشیری که در کمر میرزا علی بود پاره پاره کرد و از اوچ

عظمت بجاك خواری نشست بیست آن سایه آفتاب قدرش چون سایه نهاد
روی بر خاك * واز ابر خنجر و برق تیغ آن شجاع زمین پر خون و هوا لعل
گون شد بیست بخونم نیزه را چون نیزه خور سرخ و تابان کن * پس آنکه
نام او شمع سرخاك شهیدان کن * و عقاب اجل در فضای معرکه پرواز نهاد
و کوکب رفعت از اوج جلالت برگشت و شاخ حیوة از دوحه مالک برید شد
و هوا از غبار این هجاء و غصه آن روز شب آسا برنگ غراب جامه سیاه کرد
ایات چو از راه دانش به پیچید سر * نه سر ماند با او نه تاج و کمر *
چنین است آنین گردان سپهر * بیکدست کین و بیکدست مهر * که بر کس
نماند سرایی سه پنج * نه کلم دل و پادشاهی و گنج * بخور هر چه داری فزونی
با * تو رنجید بهر دشمن منه * نیم جانی که در غرقاب بحر بلا دست و پای میزد
بساحل فنا رسید و جسد مبارک حضرت میرزا علی شهید مغفور با جمال هر کس
و ناکس شد فحواه فاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ بِرِ عَقُولِ كَلِمَه که در شب یلدا
حوادث و یلدا روز نوایب دلیل نیک رای و رفیق رهنماست روشن و مبرهن
باد که آنچه نوکرزادهای کافر نعمت بی دین بی ملت بمکر و حیلت بادو
پادشاه ولی نعمت و دو گوهر صدف سلطنت و خلافت در یکشبانروز ماه
مبارک رمضان بظهور رسانیده اند مگر بیزید و معاویه با امیر المؤمنین حسین
و حسن علیهما السلام من ربّ العلی در دشت کربلا کرده باشند تقریر
آتش این نامرادی و صفت نایره ابن ناملامی که در صمیم قواد ملتهم
است شرح پذیر نیست بیست قلم نیست و دل آتش کده زبان قلم * چگونه

شرح دهد در زبانه آتش نی * سپاه نصرت پناه که دل قوی بفتح شدند
 قوت شوکت و ماده شجاعت تضاعف یافت و همه جون تیر از حرص کارزار
 بسارعت و جلالت پر بر آوردند و بر مثال سر در چمن اطاعت و فرمان
 برداری بقدم اخلاص ایستادند و در پی خبر حیمان سرعت زیاده گردانیدند
 آواز غلام چون بکیا هند نزدیک شد کیا هند دستار و پرتال پیش انداخته
 ایشان را مشغول بکسیب ساخت و خود را بچنگل رسانید چون تشابک اشجار
 بعد کمال بود مانع فرار سوار و آن بد کردار شد ملعون خجل اسپ را
 گذاشته پای برهنه جرات خس و خار را راحت جان خود دانست و به
 بدرقه کراز نشیب و فراز زیر قدم می آورد بعضی سپاه که در پی
 کستامیران مردود رفتند بو سعید میر و کالجار بکوراب رانکوه قرار گرفتند
 و بر مصداق *فَانْتَظِرُوا اِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ* چشم براه داشتند و خنجر
 انتقام بکینه و ستیز مشرکان نیز میکردند مردان کلر که در پی کستامیران
 مدبر فرار رفته بودند میر علاء الدین را همانجا بقتل آوردند و دیگر برادران
 ولیاج امیره را مضبوط ساختند و فرزند کیا هند کیا تاج الدین را پيله مير
 طالش بسلاسل و اغلال آورد گیوه حزه را بر فحواي *اُولَئِكَ مَاوَاهُمُ النَّارُ*
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ بنفط و بوریا سوزانیدن فرمود و باقی را برمودای و *الَّذِينَ*
كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ اَلِيمٌ بیا گانوا *يَكْفُرُونَ* سزا و جزا
 رسانیدند روز دیگر کیا هند مخدول را جمعی که همراه پاشا تورانشاه
 در عقب رفته بودند گرفته بزجر و ملامت و دیک کهن در گردن نزد بو سعید

میر آوردند بر مقتضای فامایا اللّٰهین شفوفا فی التّار لهم فیها زفیر وشهیق به بوریا ونفط احراق فرمودند و فغان و اصوات هیر صفت اورا استماع بفرمودند و از زمره ألم فر ای اللّٰهین بدلووا نعمة الله کفراً و اعلوا قومهم دار البوار جهنم یصلونها و یبسّ القرار شد و باقی غلامان و مطرودان و مردودان را بصرصر قهر استیصال و آتش غضب و دود انتقام و قاتلوا المشرکین کافة کما یقاتلونکم کافة دمار از دودمان بر آوردند و بسرعت مضا و نفاذ بر خنجر قضا و قدر سبقت نمودند و از سیاست ملکانه جهان از ابناء نوابی خالی شد و دامن زمان از ارباب حوادث خالی ماند و مصدوقه ان الله خالق الم خلق السموات و الارض بالحق ان یشأ یدهبکم و یأت بخلق جدید و ما ذلک علی الله بعزیز شایع و ظاهر گشت بو سعید میر و کلجار تمام اعیان و ارکان رانکوه را جهت حضرت اعلاء خدایگانی خانی عهد دادند و منشی افلاک منشور ملک دنیا باسم حضرت اعلاء خانی بر حریر فلک تحریر کرد و خطیب منبر قضا خطبه مالک دار المرز بالقاب فروبهاء همایون بیاراست چون قانون و ضبط مملکت بر وفق مرام مهیا گشت فتح نامه بکتاب کامیاب اعلائی قلمی فرمودند و بدست پیک سرعت روانه طالعان سرا پرده عظمت و جلالت ساختند بو سعید میر و کلجار بعد از انجام و اتمام مهام صلاح اندیشیدند که چون حالیا کسی که قیم امور ملک و دین باشد حاضر نیست فرزندان سلطان حزه یکی را بکرجیان فرستادن و دو برادر دیگر را همراه کلجار برانکوه داشتن واجب دانستند تا نوکرزادها تمام مکدر نشوند و از ست

اخلاص بر نگرندند بر وقف صلاح عمل نمودند ازین نسق که فراغت حاصل کردند بو سعید میر متوجه ضبط وقانون لاهجان شد و کالجار برانکوه اقامت نمود و همچنانچه مذکور گشت که میرزا علی باسّم سلطان عباس و میر حسین اسوار و کیا جلال الدین خاناده ورشر کتابتی بنابر ارجاع نواب همایون نوشته بودند دیدند که امر غالبست و میر حسین و کیا جلال الدین بجز اطاعت درین امر تدییری ندانستند چه احاطت عقول از تعقل علم غیب قاصر است نَحْنُ نَحْكُمُ بِالظَّاهِرِ از مقررات شرده بعضی سپاهیان گرد آورده بقم وبه وناوه فرستاد و کتابتی از خود نزد سدید نوشتند که حضرت سلطان حسن بجهت بعضی مهم کالجار را بدیلیمان فرستاده و مشورت کلی در میانست می باید که در آمدن مسارعت نمایند تا از آردو باتفاق بدیلیمان برویم از وصول این کتابت سدید تهتک پیدا کرد و سراسیمگی آغاز نهاد که ازین حکایت بوی حبله بمشام میرسد و از تقریر و تحریرش رقم غدر متخیل می شود از مضمون این کتابت که حضرت اعلاء پادشاهی مطلع گشت بسدید اشارت اطاعت شد بالضروره سدید سوار شد و توجه به آردو کرد کتابت میرزا علی که بسطان عباس رسید گویا غدیری سلطان عباس را بخاطر خطور کرده بوده است همایون کلغز را بدست سلطان بو سعید فرزند میر حسین باز بکیا که خواهرزاده سلطان عباس بود داد و بخدمت اعلاء خانی فرستاد سلطان بو سعید که دولت مقاربت یافت و بصحبت خلوت مستعد گشت کتابت مذکور بمطالعه نواب کامیاب که زینت پیدا کرد

چون مضمون قتل حضرت شهید سعید و قید اعداء دولت بود حضرت اعلاء
هانی در جواب فرمود که آنچه میرزا علی صلاح دیک از خطا مضمون است
شما تشریف فرمائید که من اینست که سوار میشوم حضرت اعلی از عنایت
تکن و وفار تزلزل و تهتک پیرامون خاطر انور نگردانید و کتمان این سر بر
خود واجب شمرد و ساعتی اندیشه کرد که چون تیر واقعہ دلدوز جگر سوز
حضرت سلطان شهید که غم افزا و غصه زاست از کتمان تقدیر بر نشانه
راست افتاده و درین وقت مشکل این واقعہ بهیچ تدبیر ندرارک پذیر نیست
رعایت مصالح حال و فکر مآل خود از واجباتست از کشاد شست زمانه که
پیوسته در کمین است تعرز و اجتناب واجب دید و از مکر و خدیعت اهل
دنیا احتیاط لازم دانست و داعیه گشت و شکار را شهرت داد و بی برق بر اسب
ماه سیر هلال نعل خورشید و ار که بر سبز خنگ فلک سوار شود رکوب اختیار
کرد و بر فرس تمکین مهیبز کین زد و متوجه سبکه رود گشت و دیگر ملازمان
و اعیان لاسر در عقب بسبکه رود برکاب همایون مالحق شدند و غدام و مقربان
مطلع احوال نبودند و از کیفیت آن معلوم نداشتند حضرت اعلاء پادشاهی
بسبکه رود ساعتی بواسطه نرسیدن رکاب و توجی توقف فرمود و بسعد الدین
لسری اشارت عالی شرف تخصیص یافت که در پی رکاب برود و بسرعت
رکاب و رکابندرا بیارد سعد الدین قبول خدمت کرد و متوجه شد و به
اسنکوبین برکاب و رکابدار رسید چون خبر قتل حضرت شهید شایع شد رکابدار را
دشنام داد و رکاب و رکابندرا نزد سلطان عباس برد سلطان عباس جهت

ضبط جهات اعلاء خانی به پاکه آمد و در ضبط اسباب و جهات شروع نمود و میر حسین اسوار و کیا جلال الدین هم به پاکه آمدند حضرت اعلاء خانی بسیکه رود اقامت نکرد و بی اسباب و بی برق باوجود زمستان و سرما متوجه کرماک شد و هنوز هیچکس از ملازمان مطلع احوال نیستند که قصه بچه منوالست بکرماک نزول فرمودند و کیا رضی کیا و کیا محمد جان و کیا هند و کیا سهراب و چند نفر سوار لمسر را نزد خود خواند و اظهار درجه شهادت سلطان سعید کرد و زبان حال دران مجال از حدت حزن و ملال فحوای این ابیات نوحه گری ساخت آیات بنگر گردش این چرخ جفا آیین را * که چه سان زیروزبر کرد من غمگین را سیم در خاک شود سوده ندانم زچه رو * ساخت در خاک نهان آن بدن سمین را * مایه شادیم آن بود ندانم بچه چیز * شاد سازم دگر این خاطر اندهگین را * حرقت فرقت او میزند از دیک عالم * دم بدم میکشم آهی طلب تسکین را * بی رخس دیدن عالم چو نخواهد دل من * بستم از خون جگر دیک عالم بین را * بعد از فراغ این مقال وقیل وقال بلسان مبارک بعبارت دربار فرمود که باوجود این حال عزم اردو که تصمیم خاطر بود اهم مهمان شد اگر شمارا داعیه همهری ما باشد خوب والا هر یک بوطن خود رجوع نمایند کیا رضی کیا که مرد عاقل و سلیم و باحوال عواقب خبیر و علیم و هنگام آزمایش و صعوبت صبور و حلیم بود باجماعت لمسریان قدم ارادت پیش نهاد و درر اخلاص از صدف سینه بیرون آورد و بدینمعانی نثار قدوم مبارک همایون گردانید که

ما را سرومال و اهل و عیال طفیل ملازمانست مدة العمر را صرف ملازمت
 میکنیم و رو گردان نیستیم صفا، اخلاص و اعتقاد و صدق نیت ایشان که
 بلامان حضرت اعلاء پادشاهی سمت و صوح یافت اعتماد و ائقتر شد و بتوفر
 اللغات استمالت یافتند و ایادی مکارم خسروانه بر صحایف آمال شرف ظهور
 یافت و جهت استحکام قواعد اخلاص و صدق عبودیت عالیجناب کیا رضی کیا
 زبان بکلمه اخلاص برکشود و بزبانت کلام حمید بر آسود و دیگر اعیان
 لسر هم عهد شدند حضرت اعلاء خانی که همه تن دل بود و صفات عقل
 در همه حال بحر کمال و رای صایب در تدبیر مدینه و منزل آینی منزل
 صلاح بر محافظت قلعه لسر که باب کلی و حصن حصین بود دانست و اشارت
 علیه شرف نفاذ یافت که کیا رضی کیا، مذکور و کیا هند و کیا سهراب که
 از لصل دیاله و مردم شجاع و فیروز جنگ بودند با مسر برونند و از زبان
 اعلاء خانی امر جهانطاع بنفاذ رسانند که کونوال مستمال بعنایت کامله بوده
 حقوق تربیت و رعایت و عنایت پیش نظر آرد و در محافظت قلعه ناده روز
 از واجبات شناسد و میرزا علی نسپارد رجا بکرم عمیم آلهی و ائق است که
 مهام بر وفق مرام سرانجام یابد بر موجب اشارت کیا رضی کیا و کیا هند
 و کیا محمد جان روانه لسر گشتند و اطاعت را فوز بسعادت دارین دانستند
 و نواب عالی از کرماک نهضت اختیار کرد و یکپاس از شب گذشته بلوشان
 رسید و شیخ کبیر که همین جا نشریف داشت از حرکت و آواز قدوم مراکب
 رواکب بیدار شد و سراسیمه از خانه بدر آمد که احوال چیست تحقیق فرمود

که رکاب دولت تشریف ارزانی فرموده است و صداء مومش سلطان شهید که استماع کرد انگشت حسرت در دندان ناسف گرفت و بخاطر جوئی نواب عالی خانی ووظایف خدمتگاری شرایط آداب بجای آورد و شرف این خدمت و فرصت این ملازمت را از فیض فیاض سعادات دانست خدام علیه بهمین خانه شیخ کبیر نزول جلال اختیار فرمود و ارکان دولت زمانی آسایش یافتند شیخ کبیر خوردنی حاضر گردانید نواب عالی افطار نمودند و از غصه ایام و دغدغه صوم و صیام فی الجمله مطمئن گشتند شیخ کبیر بواسطه قربیت ولایت رحمت آباد و محافظان حدود که متعلقات امیره حسام الدین بود احتیاط و نیکظ واجب شمرد و ملازم خود را بخبرگیری اطراف فرستاد و بعد از ساعتی صلاح بر نقل و تحویل دانست ازان مقام سوار شد و وقت طلوع آفتاب از پای قلعه طارم مسمی بشمیران گذشت و بنزدیک حدود زلرد نزول اختیار کرد و خدام رفیع الشان شیخ کبیر را بملازمت لله بیک فرستاد و احوال مفصلاً پیغام داد شیخ کبیر را بواسطه گشت و شکار نواب اعلاء پادشاهی ملایک انتباهی شاهی تهاونی دست داد خدام اعلاء خانی بوسیله مصاهرت لله بیک چون بنزدیک حرم خانه لله بیک رسیدند دوست آقا حرم لله بیک شرف قدوم نواب خانی را هدیه از هدایا و عطیه از عطایا الهی دانست و تعظیم فوق ما بتصوره الاوهام بتقدیم رسانید و بهمان خانه که لله بیک و حرم محترمه معطمه صالحه آسایش می یافتند باهمان برقی جا مخولب و تمام اسباب فرو آورد و فر حضورش را مایه سرور شمرد آملیم بقصه سلیک و میر

حسین اسوار و کیا جلال الدین فرزند کیا رکابزن دیلمانی
وسدید را از خدمت اعلیٰ خانی طلبیده به آردو بردن
و حبس و قید او چون سدید مرد زبیرک و صاحب فراست و بسیار دان و از
حیل اهل روزگار آگاه و از طلبیدن میر حسین اسوار بآردو و از کلغز بلباس
التباسی بکر ایشان پیدا شد و تفرقه و ترددی ازین مبثبت داشت عنان نرم
نرم کرده با احتیاط متوجه آردو بود چون نزدیک آردو رسید ساعتی توقف لازم شمرد
تا از نسیم اخبار نزول میر حسین به آردو چه چیز بمشام شعور و وقوف میرسد
تا از عدم تیغز به پشیمانی و ندامت نینجامد و صرفه ذکا از دست نرود و از
آثار و علامات استدلال جوید و شروع ببصیرت باشد میر حسین اسوار که در آردو
بود توقف و تأمل سدید را دریافت و بسرعت فهم و حدت ادراک و تندی حس
سدید مطلع بود بتصور وحشت و فوت فرصت صلاح دران دانست که با چند نفری
که آماده میداشت بر سر سدید برود سدید استشمام احوال که نمود توقف
محال دانست و بر قصه فرار نواب همایون از پاکدبه و بسلامت متوجه
اردو شاهی بودن هم بقرینت و تفحص معلوم کرد و راه قزوین پیش گرفت
و براه بی راه بدر رفت قریب غروب آفتاب بیک دیهی از ولایات رودبار
رسید از مردم آن دبه استفسار کرد که راه گم کرده ام و صد شاهی بشما
میدهم راه با بنمایید. مردم آن دبه گفتند که ماه رمضان است و هنگام
افطار ساعتی نزول فرموده حاضری خوردن مصاحت تمام است تا بعد از
افطار بدرقه همراه گردانید راه قزوین بنماییم سدید با کمال فطانت خوش

آمد رودباریان را بسمع رضا اصفا نمود و بدان مقام نزول کرد مردم رودبار فرار و اضطراب سدید را معلوم کردند و برسم جهاد جهات برو بستند و او را مضبوط و محفوظ گردانیدند سلطان عباس و میر حسین اسوار و کیا جلال الدین که بپاکدیه جهت ضبط اعادی دولت و وجوهات اعلاء خانی رفته و فرصت قید آن خصوم سعادت از دست داده نهی و غارت که دست داده بود بضبط خزاین و اسباب کوشیک از پاکدیه چون به آردو رسیدند خبر ضبط سدید آوردند ازین خبر خوش وقت گشتند مصرع اگر گل برفت گلستان باقیست * قید اعادی حضرت اگر از ما فوت گشته باشد سدید جهت میرزا علی تحفه نفیس است ساعتی که سلطان عباس بامذکورین به آردو مکث نمودند سدید را بیک استری سوار گردانید بیک توء پرهن آوردند همچنانچه مذکور گشت که بو سعید میر و کالجبار بعد از قتل میرزا علی شهید مرحوم فتح نامه بدست قبح داده روانه خدمت اعلاء خانی گردانید بودند اتفاقاً بیک مذکور درین محل رسید و فتح نامه بدست سدید داد از فتح آن نامه نسیم راحت بمشام جان سدید رسید و فرج بعد شده شامل حال سدید گشت بیت نامه سر بسته آوردی که گر چون نافه اش * سر شکافی بر مشام جان زند بوی وفا * بعد از فراغ مطالعه نامه فرج فرار و باصحاب قطاع الطريق و متعینان مضیق مضایقات جاده کل فریق که منتظران قید و مخصوصان مانجیق حیل و کهند مکر و حبس بودند کرد و فرمود که بیت لله الحمد که هر نقش که خاطر می خواست * آخر آمد از پس پرده تقدیر

بدید * خار هر کید که بدخواه براه نو نهاد * خجری گشت که جز بر جگر او
نخلید * بر مطالعان دفتر تحقیق واضح باد که دولت شعاعیست از فیوضات
ربانی شارق بر ذوات کامله سلاطین و سلطنت خیمه ایست بس موزون *
کش بود راستی و عدل ستون * و از مبدأ فیاض این صفات تامه بر ذات
شریف و عنصر لطیف اعلاء خداوندی خانی تکمیل یافته عون ربانی در هر راست
و نگهبانی و تائید آسانی کفل آمال و امالی خدالم رفیع گشته است خون
بناحق که میرزا علی کرده بود زمانه روز امید اورا بشام مقصود نرسانید
گرفتار اعمال خود گشت و در دست بو سعید میر و کالجار درجه شهادت
یافت هر آینه طایر دولتی که از آشیان عنایت ازلی پرواز گیرد بمکر
و حبله دام بد فرصتان بند نگرود و بهر نازله که حادث شود امید از رحمت
حق منقطع نتوان کرد میر حسین و کیا جلال الدین از استماع این اخبار
متحیر گشتند و خود ندامت بسر آمد و آتش خونی و هر اس در خرمن نمکن افتاد
چاره آن دیدند که راه عجز و انکسار پیش گیرند فی الحال از اسپ فرو
آمد سراسیمه شدند و تزلزل بسیار و تشفع بیشمار نمودند که مارا بی اختیار
ایچنین صورتی دست داده و کرم کامل آنحضرت را شفیع جرایم خود ساخته
ایم بیت جایی که برق عصیان بر آدم صغی زد * مارا چگونه زبید دعوی
بی گناهی * چون ازین بشارت سدید بشاشت تمام و فرج مالا کلام
داشت ماده کدورت از خاطر محو گشته و استیلای قوت غضبی ناپدید شد
در زبان قلم بجز نیکویی و احسان محرر نمیگشت بدلدی ایشان مشغول

شد که من از شما آزادی دارم زیرا که چنان فرصتی که شما را حاصل بود توانایی قتل و انواع تعذیب دست رس شما بود با وجود عزت داشت و مروت شما ازین صورت بد نبرده ام باز کیا جلال الدین و میر حسین دامن سدید را گرفته استدعا و التماس عفو جرایم کردند بیت مکن عتاب ازین بیش و رحم بردل من * کنی هر آنچه توانی که جای آن داری * چون ایشان قدم در دایره ندیم نهاده از تبه کاری خویش پشیمان شدند مرقوم رقم اغراض گشتند بیت عذر به آنرا که خطایی رسید * کلام ازان عندر بجایی رسید * سدید از قصورات درگذشت و عفو شامل حال ایشان ساخت و فرمود که جهت خدالم علیه رفیعه بتاکید عهد قبول تحلیف باید کرد ایشان التماس نمودند که اگر از قصورات ما گذشته باشی بزبانت کلام مجید التفات باید نمود امانیت ایشان را رقم اسعانی کشید و رعایت خاطر نمود و وظایف تحلیف از جانبین بثبوت پیوست بعد از تظہیر اخلاص سدید بایشان گفت که اکنون شما را بدیلمان باید رفت میر حسین و کیا جلال الدین تشفع بسیار نمودند که ما را بدیلمان کاری نیست و همراه با درومی آئیم سخن ایشان باجابت پیوست و همراه سدید متوجه اردو و ملازمت اعلاء خانی شدند و سلطان عباس که خبر شهادت حضرت میرزا علی سعید استماع نمود روی درهم کشید و متوجه الموت شد

باب سیم در ابتدای سلطنت اعلاء شهریاری خانی
و خبر قتل میرزا علی جهت نواب خدایگانی باردوی

شاهی وانصراف رکاب همایون از اردو وقتل بوسعید
میر وکالجار وجلوس بتخت رانکوه بتاریخ سنه احدى
عشر وتسعمایه عنایت آلهی چون رقم اختصاص بر صفحه احوال برگزیده
کشد حکمت بالغه چنان اقتضا کند که عرایس مطالب و مقاصد بکسوت
مکاره وشداید جلوه دهد ولطایف نعمت و عطایا را در مایهٔ عنا پیش آورد
تا هنگام آزمایش و اوقات مخوفه مستوثق بعنایت حق شود و بی واسطه فضل
حق دریابد و غیره را در مساعدت و مساهمت دخلی ندهد و در استحصالی
منابا دل خود را بغیض حضرت احدیت پیوندد و بعد از حصول مقاصد و مرام
مقادیر دولت و مراتب سعادت خود را بشناسد و در انجام اَمال هر بی
پروبال و شکسته دل کثیر الملال آئین رعم و شفقت و عدل و مروت مرعی
دارد و ابام گذشته یاد آرد و عنایتی که از جانب حق یافته پیش نظر آورد
تا محبوب دلها و از برگزیدگان درگاه کبریا باشد پیکر اختری نور سعادت
حضرت اعلاء خانی که از حوادث روزگار و درجهٔ شهادت اب رحمت شعار
در بیت الاحزان غربت مانده و آینهٔ جمال حال در حریم عنایت شاهی
پادشاهی منتظر انوار حسن مرحمت و رافت بود و در بیداء دهشت گوش
به بشارت و لَا تَبْأَسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ داشت و نظر بقدم آبنندگان جادهٔ
سلامت می گماشت تا مگر از استار غیب لطیفهٔ که موجب بهبودی باشد
روی نماید و صبح نجاج و فیروزی از مشرق اقبال طلوع کند بیت روز
و شب زار زوی ابن مقصود * چشم و گوشم بسوی راه و دراست * إِذَا طَلَبْتَ

الأَذْنَانِ قُلْتُ ذَكَرْتَنِي * إِذَا اخْتَجَّ عَيْنِي رَجُوتُ التَّلَاقِيَا * درین هنگام که
ناکامی بمرتبه کمال و سن مبارک حضرت اعلاء خانی بعد اعتدال رسید و از
ریاض حرکات و سکناتش بوی سلطنت و جهانداری چون نکبت ریاحین از
نسیم بهاری میدمید و از مجاری کردار و گفتارش نور سروری و کلمگاری می
درخشید و آبنه خرد و کیاستش از صغر سن بصیقل تجربها گوناگون جلا
یافته و از ارحام بنات مصطفوی و اصلاب امهات و اظهار آباء مرتضوی نتیجه
بدین کمال در حیز ظهور نرسیده و سالها در بستان سعادت نهالی بدین
سر سبزی و بهجت و استعدادی بدین قابلیت پیدا نشده بود ذات همایون
اعلاء خانی که مستعد قبول سلطنت و مستحق افاضت نشاه حکومت از
مبداء فیاض شد کرامت عون الهی و میامن شعاع قدسی بر بشره همایون
ساطع گشت و فر ایزدی ظهیر شهریار شد و سلطنت و مهتری از معدات
غیبی یافت بیت گرچه از پشت پدر با افسر و تاج آمدی * افسر از بازوی
خود داری نه از پشت پدر * گر نگشتی گوهر ذات شریف و واسطه * می
گسست ایام عقد سلك را از بو البشر * حضرت اعلاء خانی درین اندیشها
بود که ناگاه فیج مبارک قدم مسیح دم رسید و بشامه نامه فتح رقم مشام
آمال نواب عالی بی همال را معطر گردانید و دیده امید از مشاهده جمال
مقصود منور گشت و چشم سعادت بصره کام روشنایی یافت و نباشیر صبح
بهجت از افق مراد پیدا آمد و از ورود و حصول این امنیت نواب خانی
وظایف شکر شکور بتقدیم رسانید پیر عالیان ظاهر شد که کاغذ رفتی که بر

افراخته لطف آلهی باشد بمنجیق مکر و احتیال اهل ضلال اختلال نیابد
بیت بزرگ کرده اورا فلک نبیند خرد * عزیز کرده اورا جهان ندارد
خوار * آفتاب سلطنت از کسوف ملال انجلا یافت و چمن ملک را بیامن
رشحات سبحاب ایزدی طراوت زیادت گشت و طبقات اکابر و اصاغر و اعیان
و اماجد درگاه شاهی زبان بهجت و استبشار بتهنیت فتوحات برکشادند
واز فر حضور مبارکش قونی تازه و ارادتی بی اندازه ایشان را بنسبت
خدم رفیعه حاصل شد و عاطفت بی انتها شاهی حضرت اعلاء خانی بمزید
تربیت و نوازش و تهنیت سلطنت و حکومت دله المرز اختصاص بخشید و طبل
بشارت فرو کوفتند و مجلس شادکمی آرایش دادند و حضرت اعلاء خانی
بمصول غایبات امانی و آمال و ائق و مستنظر گشت بررای عالی که مقارن
مشیت آلهی است چون امارات فتح و نصرت و استحکام قواعد سلطنت
واضح شد پیش ازین باردوی همایون اقامت مصاحه وقت ندانست امره
شاهو بطمع کلی تقبلی مریص شدند و پیش کشی طلبیدند خدام عالی
بکوزار تومان برسوم پیشکشی متقبل گشتند و رخصت انصرافی ملازمت
حاصل کردند و قامت مبارکش بتشریفات لایقه و کمر شمشیر طلا و تاج مرصع
زینت یافت و از اردوی شاهی رکاب عالی متوجه ممالک همروسه گیلان شد
و در حین توجه حضرت لله بیک بقطار استر باجهات و رخوت و جامخواب
اضافه مکرمات و بدرقه کاروان مروات و هدایا و عطایا ساخت مناشیر سلطنت
و خلافت اعلاء خانی که بتوقیع رفیع کنتم خیر امة اخرجت للناس مسجل

باصد سولر همراه آورد و با امرآء شاهی بدین نوع ساخت که اگر سپاه گیلان
بقتل بو سعید میر و کالجار اعمال و اغفال نمایند غازیان بلا توفیق ایشان را
بقتل آرند با وجود آنکه عنایت شاهی کافل امانی و آمال بو سعید میر و کالجار
شاه بجلدوی فتح خلعت عنایت فرموده و بکتابت مخصوص التقات گردانیده
بودند سدید چون مصر بقتل ایشان بود جهت حصول مدعا و استحکام تدبیر
خود حکم شاهی حاصل کرد صدقش آنکه هر که مخالف دولت قاهره و مطیع
امر نباشد بر موجب اشارت بقتل آرند نتیجه و قصد و نیت این نوع حکم
حاصل کردن آن بود که بعد از قتل بو سعید میر و کالجار اگر نواب اعلاء
شاهی اعتراض فرماید حکم قاطعه همایون دافع اعتراض باشد شقاوت سدید
نه بدان مرتبه استیلا داشت که در معرض تعریف درآید و در مهمی
وامری که سدید بدان راغب بود منتظر رغبت و رضاء خدام اعلاء خانی
باشد رشته طغیان او زیاده از حد طولی داشت و قصد و عزم و رغبت نواب
عالی خانی را مدعا و دلخواه سدید مانعیتی نبود و در آن وقت کسی که
مشار الیه و معتد علیه و قیّم دولت باشد در خدمت و ملازمت اعلاء خانی
نبود که دفع عزایم نافرجام او کند علی ای حال سدید از حضرت عالی
استنشام رغبت قصد بو سعید میر و کالجار نمود و بمجرد استنشام مدعا خود
بمحصول مقرون گشته دید و طوارق حدثان را خللی در بنیان رفیع الارکان
خود تصور نکرد رایات جلالت آیات چون بپاکدیه که ملک موروثست منصوب
گشت سدید که بی منت و معونت غیری حضرت عالی را ببتگاه خلافت

وسلطنت ثابت وراسخ و منازعان ملك را مقهور و مقتول دریافت غصه
 حرکت خارج فرزند میر شاه علی خالق بردی نام بخاطر آورد و در صد
 انتقام او گشت فرزند میر شاه علی را مقید ساخت و جهات او را ضبط فرمود
 و اسباب را تالان کرد و شهباز بلند پرواز عزایم خسروانه جناح همت برکشود
 و اراضی دیلمان را سایه فر عافت گسترانید و تمام اهالی آن ولایات مراسم
 استقبال و لوازم تکریم و اجلال بتقدیم رسانیدند و زبان بهجت و استبشار
 بتهنیت شرف قدوم و فتوحات برکشادند و جهانیان از بشارت مراجعت بغیر
 در عین کمال و کامرانی نهال آمال و امانی بازهار و آثار بهجت و شادکامی
 تازه و بارور گردانیدند و کافه خلق در مهاده امن و امان مرفه و شادمان
 و برخوردار شدند و این بیت بقومی که نیکی پسندد خدای * دهد خسروی
 عادل نیکی رای * شعار خود میگرددانیدند آنچه سدید در دل گرفته
 بود در باب قتل کالجار بظهور آورد و در وقت نزول بدیلمان از مقام
 انتقام دو مثال متحتم الامتثال باسم بو سعید میر و کالجار شرف
 صدور یافت مضمون یکی آنکه خدام عالی از دیلمان متوجه لاهجان است
 کالجار از رانکوه جهت وظایف استقبال و تعظیم نزد بو سعید میر بلاهجان آمد
 روز دیگر خدام اعلی در وقت سوار شدن کتابتی باسم کالجار قلمی فرمود
 مضمون آنکه عزیمت لاهجان منفسخ گشته رکاب همایون بمستقر سریر سلطنت
 رانکوه متوجه است تا بو سعید میر در غلط افتد و از اجتماع ضدین ابطال
 مدعاء سدید نشود کالجار که بانفاق بو سعید میر داعیه رکاب بوسی بلاهجان

داشت وقت شام که توفیق رفیع کالجار تخصیص یافت از لاهجان روانه رانکوه گشت وقت صبح کالجار بکوهستان رسید و باتفاق فرزند ان سلطان حزه و میر حسین کارگیا بازیکیا و دیگر اکابر و اشرافی در دیمه بن متوجه خاک بوسی سنب مراکب همایون شد و بو سعید میر بخمال ضبط حدود بلاهجان اقامت میداشت سدید در باب قتل کالجار با مخصوصان مواضعت بدان قرار داده که چون کالجار بقاضی کلایه پپای بوسی مستسعد گردد و عزیمت سوار شدن کند او را بقتل آرند مخصوصان بر موجب مقرر مهیا گشتند چون کالجار بقاضی کلایه به پای بوسی مستسعد گشت سوار نشد گرفتار نیزه و شمشیر بود همانجا بقتل آوردند میر حسین بازیکیا متحیر بود و از غایت حیرت و سراسیمگی راه بامنی نتوانست بردن رو بطرف غازیان که در رکاب همایون بودند آورد غازیان بتصور آنکه مخالف دولت همایون است که رو بایشان کرده است یکبار میر حسین اسوار حمله آوردند و او را نیز شهید گردانیدند غالباً حضرت حق در قتل او مصالحتی دیده باشد فرزند ان سلطان حزه که همراه کالجار آمد بودند فرار جستند سپاه خانی در پی ایشان رفته مضبوط آوردند در همین منزل علاء الدین تولم حسام الدین که خلا بر ورستر رانکوه بود جهت حبس و قید برادر کالجار حسام الدین که فرزند سلطان حزه را همراه داشت فرستادند و سیف الدین طالفانی همراه سپهدار خرکام که ناصر کیا پشی بود با چهل سوار منتخب جهت حبس و قید بو سعید میر روانه لاهجان گردانیدند چون حضرت اعلاء خانی نسق این

مهام از سر اهتمام بتقدیم رسانید عنان سعادت از قاضی کلابه بتخت گاه رانکوه معطوف فرمود و بمقر سلطنت و مکان حکومت نزول کرد طبقات اکابر و اصاغر مملکت که در غیاب تفرقه و ظلمات هموم سرگشته بودند در ایام ظهور دولت و سلطنت اعلاء خانی بجزایا عنایات مخصوص التفات شدند و بپایان ترشیح عواطف و مراسم پادشاهانه نضارتی بی اندازه بر اغصان احوال هر یک ظاهر شد بیت ای عنصر تو مخلوق از کبیاء عزت * وی دولت تو این از صدمت نباهی * بر اهرمن نتابد انوار اسم اعظم * ملک آن تست و خاتم فرمای هر چه خواهی * در همان روز غازیان که بلاهجان وقت قریب غروب آفتاب رسیدند بی توقف رو بخانه بوسعید میر نهادند بوسعید میر فهمید که غازیان قصد او دارند فرار اختیار کرد و بخانه همسایها پناه جست غازیان همانجا بی پرده (آم اورا) مضبوط گردانیدند و برانکوه بخدمت اعلاء خانی آوردند سدید اکتفا باستشام رخصت اول کرده محل را نازک و فرجه را مضیق دید و فرصت حبله که قبل از وقوع حبس بوسعید میر کرده بود از مغتنمات دانست و بی رخصت مجدد از نواب عالی همایون جلاد را فرستاد و بحوالی تخت رانکوه بوسعید میر را بقتل آورد هنگام قتل بوسعید میر اینقدر بر زبان آورد و توقع نمود که طمع بلطف شامل پادشاهی اینست که نام خبرچی گری برو اطلاق نکنند که در اقوام ایشان خبرچی گری نبوده و عشایر منزله ازین صفت بوده اند سدید بقتل بوسعید میر سرعت و استعجال بواسطه آن نمود که هنگام محاورات و حکایات بانواب عالی توفیر التفات خاطر

در باطن و ظاهر بنسبت بو سعید میر فهمیده و در افعال و امهال قتل بو سعید
مظنه خلاص و عفو، حضرت اعلائی متخیل گشته باستعجال قتل بو سعید میر مقصود
خود حاصل کرد تا بناء تدابیر او مستحکم و از حیل متمتع (م منیع) باشد حقیقت
حال آنکه هر چند بو سعید میر و کالجار شرط خداوند دوستی بجای آورده
بودند اما بقتل آوردن چنین پادشاهان ولی نعمت نه حد نوکرزادهاست
که بصرافت خود یکی را بقتل آرند و یکی را منصوب سازند حکمت باهره
آلهی چون مقتضی عدل بود مکر و حیل که نوکرزادها بقتل دو پادشاه
عالیشان در یک شبان روز ماه مبارک رمضان بظهور رسانید بودند هفته
نگذشت که تبغ قضا برسم قصاص بفرق ایشان آمد و فرق میان حق و باطل
کرد تا برابر او و واقفان رموز و اسرار حکمه کلمه ایزدی ظاهر و هویدا و ثبت
صفحات اوراق دفاتر تواریخ شود علاء الدین تولم را که بجهت حبس و قید
حسام الدین برادر کالجار که فرزند سلطان حمزه را همراه داشت فرستاده بودند
حسام الدین را با فرزند سلطان حمزه مضبوط آورد چون از سلطان حمزه
چهار فرزند از ذکور در وجود آمده بود سه نفر از کنیزک و یکی از زن
فرزند امیره سیاوش که سلطان حمزه به تبریز در حباله خود در آورده بود که
هر چهار حاله و هزه (م بحالت و حدت) بقلعه مبارک طر محفوظ کردند حضرت اعلاء
خانی را که ارتا و کسباً حکومت ممالک میسر و مسلم گشت و نسباً و حسباً سلطنت
ولایات مستخلص شد و این سعادات حاصل گشت و مراتب کمال گرفت
و چهره بی رنگ ارباب امانی بنیل مقصود و یافت مطلوب مورد گشت

و دیده تاریخ اصحاب آمال که بورود آیه کریمه و آیه صَدَقَاتُ عَيْنَاهُ مِنَ الْخَزِينِ
بجمال یوسف مراد روشنی دید عزایم خسروانه متوجه قانون و نسق ممالک
محروسه شد و بتعیین منصوبات مساندر امارات پنج الکه که معطل نهاده بی
سامان بود شروع پیوست چون نسل اکابر و اشراف سدید بطمع بزرگی خود
بخادعتی که دانست و شعبده که توانست مستاصل گردانیده و غرض کلی
و مقصود اصلی او منحصر باختیار الملکی بود و سودهای خام ازین معامله
در سر داشت چه اگر تمیز فضیلت امارت و استحقاق این مرتبت بر رای عالی
پوشیدگی ندانست اما انجام مقاصد سدید بدلائل چند که شرم آن طولی
دارد بملازمان عالی ست و جوب گرفته بود از انجبت سآلاری سپاه
لاهیجان و اختیار الملکی بسدید رجوع فرمودند و عقد امور کلی و جزوی
در قبضه اختیار او نهاد و چون ملا علیجان در احتیال و قتال و جدال
باسدید شریک و مزاج العله بود علیجان را بسپهسالاری خلیط ساخت
و سپهسالاری دیلمان برای او از نواب نمایون استدعا نمود و سپهسالاری
دیلمان بعلیجان رجوع نمود و سپهسالاری رانکوه به علاء الدین تولم حسام الدین
محول ساخت و علی حسام الدین را بسپهسالاری لشتنشاه و براهیم کیا، حاجی
محمد شکوری را بسپهداری کریمان نصب کردند و سپهسالاران دیگر
ولایات را بحال خود گذاشته تغییر و تبدیل ندادند و طبقات ملازمان
حضرت سعید شهید را علی مراتب اقتدار هم بعنایت و مرحت ملتفت گشت
و چنانچه قبل ازین ذکر رفت که سلطان عباس بموانقت خدام عالی متوجه

اردوی شاهی بود و از قصه (غصه) قتل میرزا علی از پاکدبه بالوث مراجعت
 نموده در وقت انصراف همایون از اردوی شاهی باز شیخ کبیر را توابع شاهی
 بطلب سلطان عباس فرستاد و علی ای حال سلطان عباس بشرف بساطبوس
 نواب شاهی مستسعد گشت ضعف ماسکه سلطان عباس بجالس شرب فوق الحد
 بود و طبیعت او (ممدام) متحمل شرب مدام نبود و مشرب او مخالف مشارب
 و از شرب خمر دایم الخمار و در اوقات خمار میل طبیعت بکنج خمول و آسایش
 دران مقام می یافت و در ایام حکومت الموت بارتکاب مهمات کسالت تمام
 دانست و خامل الذکر بود و از بی رشدی قوت الیوم بهم نمیرسید چون دیده
 بصیرت اهل ملک دار الامان لاهجان خفت عن طوارق الحدثان از آیات
 حسن و جمال جهانداری و رعیت پروری حضرت اعلاء خانی روشنی نیافته
 و صورت عدل و داد گستری و آیین نصف و رعیت پروری در آینه ضایر
 لعیان ملک مرئی نگشته داعیه مسرت عبد فطر بتخت لاهجان تصبیم خاطر
 اشرف اعلی شد و بفرخنده تر ساعتی و خوبتر طالعی رکاب همایون توجه فرمود
 چون کواکب مواکب سلطنت بافق حدود لاهجان طلوع نمودند صفار و کبار
 ممالک محروسه بانثار باستقبال استعجال کردند و بتعظیم و تکریم تمام بشهر
 در آوردند و نواب همایون براد دل بیارگاه رعبه شرف نزول فرمودند و کارگیا
 جلال الدین فرزند کارگیا محمد و فرزندش کارگیا علاء الدین و امیره انوز
 فرزند کارگیا احمد که باستقبال رکب همایون آمدند بودند سدید که خود را قاتل
 بو سعید میر میدانست و ایشان از قبایل او بودند دفع ایشان را واجب

شزد و در مین نزول رکاب هایون کارگیا جلال الدین و فرزند او علاء الدین
وامیره انوز را مقید گردانید و بجهت ادله تقبلی شاهی محصل بگماشت اگرچه
اعلاء خانی این حرکت را خارج مصاحت مبدید و اصلا رخصت نمیداد اما
از حیلۀ سدید و شعبات شعبۀ او ندبیری نداشت و آتش این غصه را بآب
حلم نسکین میداد و شب و روز در فکر تدبیر دفع سدید که فرجه پیدا کند
و مقصود بچنگ آرد آنچه در ضبیر بود چون در آن وقت محرمی نداشت دفع
الوقت لازم می شد بیت محرمی چون نیست پیدا آنچه دارم در ضبیر *
جزدوات آسا دهان بستن نمی بینم دوا * مستظهر بقوت دولت خود بود
و اطوار سدید را بر مثال حباب که خانه به بالای آب دارد ناپایدار
میدانست سدید بعد از چند روز مقید داشتن کارگیا جلال الدین و امیره
انوز و فرزند کارگیا جلال الدین کارگیا علاء الدین را بیش ازین مصاحت
ندانست بقتل ایشان اشارت بنفاذ پیوست همچنان ایشان را بقتل آوردند
و دل سدید که از غصه حیوة ایشان مشوش بود فارغ گشت

فصل در ذکر کیفیت توجه رکاب فلك قدرشاهی
پادشاهی بقصد تسخیر ممالک بیه پس و نواب عالی
خانی با سپاه ظفر پناه بمقام خورمه لات شرف صحبت
ملازمان اعلاء شهریاری شاهی در یافتن بتاریخ احدی
عشر و تسعمایه و شرح آن چون سعادت سلطنت و دولت حکومت
نصیب خسرو عادل شد بود و محل هرگونه آرزوی لب و عم بزرگوار علیهما المغفرة

من ربّ الغفار خصوصاً در باب توجه رکاب همایون شاهی بقصد تسخیر بیه پس به بر مراد بعد کمال نرسیده و دست بخان نعمت این نوال نبرده بر مصداق **وَاللّٰهُ يُوَدِّعُ بِنَصْرِهِ مَنْ يَّشَاءُ** معذرات غیبی کفل آمال و امانی حضرت اعلاء خانی گشته فحواه **يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ** شیخ کبیر اردوبیلی که از برگزیدگان درگاه شاهی بود از اردوی همایون شرف خدمت خداوندی خانی را بلاهجان دریافت و آنچه از تلقین ملهم دولت پادشاهی شاهی بر صحیفه خاطر انورش در باب عزیمت تسخیر بیه پس و خدام عالی خانی با مجاهدان سپاه در اظهار شعار طاعت داری بلا تهاون و تقصیر بخورمه لات شرف سرور و نشاط و حضور طالعان آستان آسمان آساء شاهی را دریافتن نقش بسته بود بحسن تقریر بشارات اشارات بنفاز رسانید حضرت اعلاء خانی جهانبانی را که قبل از ورود این اشارت قصه توجه رکاب شاهی ملهم دولت بود و بهمه الکه نسیم عنبر اشارت بجمع آوردن لشکر منتشر فرموده و بجهت خروج لشکر دیده امید منتظر اشارت این خدمت میداشت از وصول امر مجدد دست عقل کامل را که نقش بند کارخانه ممالک عالم است بتصویر و تحریر فدغن جمعیت لشکر کار فرمودن لازم دانست سرداران سپاه که جمع آوردند نواب همایون خانی سپاه را قلب سلیم گشت و بقصد دریافت خدمت حضرت شهریاری شاهی کمر توفیق در میان بست و بمساعدت سعادت روان شد و بمقام روی بنه که جولر سر پل سفید رود است اعلام دولت منصوب ساختند بعد از نزول سپاه و قراریت ملازمان بارگاه چون

نفسی از جهد زلف شب گشوده گشت حضرت اعلایی با صد سوار منتخب
وسرदारان شجاعت حسب لزب سفید رود متوجه اردوی شاهی شدند چون
بموضع کیسب از مهر آب سفید رود عبور افتاد نواب کامیاب شاهی خبردار
گشت و حضرات امراء عالیجات مثل شیخ نجم رشتی که امیر الامرا بود
بامحمد بیك استعجالو دیگر امراء حضرت باستقبال اعلاء خانی تعظیم و تکریم
فرمود و بخورمه لات که مخیم جلال شاهی بود فرو آوردند و بشرف مجالست
و دریافت صحبت همایون شاهی معظوظ گردانیدند چون بساط مجلس از
نشاط نور مجاورات و مشاورات مصالح امور صفا و ضیا یافت مواضع بدان
قرار گرفت که شیخ کیسب در خدمت اعلاء خانی کشور گیر بالشکر کیسب از
راه پاشجا و حسنکیاء دبه و سیاه سطل بویه متوجه تسخیر رشت گردند و دران
وقت امیره حسام الدین بامید قتی که در زمان سلطنت میرزا علی مرحوم
از مردم پیه پس دبه بود باز در دافجا بموضع کیشه دمرده معسکر نمود
و آنقام را بحسن حصین استحکام داد و آقا میر بهادر که سالار سپاه کوچسپهان
بود در میان ولایت کوچسپهان مقام پل هندوان را استحکام داده نشست
بر موجب مقرر نواب عالی خانی از خورمه لات بر کب مراد سوار گشت
و باز بسر پل سفید رود بر سر سپاه سایه همایون انداخت و بانام
جنود به پاشجا نزول جلال فرمودند چون پرتو نور خورشید روز بر بشره
قیرگون شب ظاهر گشت رکاب جلالت خانی بکامرانی متوجه تولاوه رود
بته شد و بفرزندک ترطالی بتولاوه رود بینه ربابت عظمت آیات منصوب

گردانیدند و مواکب همایون بدان مقام فرار گرفتند و سدید بالشکر منتخب
و سرداران صاحب نسب شجاعت حسب باپلکنده ناخت بُرد و نهب و غارت
و اوراق بیوتات که دست داد تقصیر نکرد و بلازمت و خدمت همایون بتولاه
رود مراجعت نمود درین اثنا بعضی قلو تجمیان و اختاجیان شاهی که بحدود
کوچسپهان جهت علوفه رفته بودند با آقا میر بهادر دوچار گشته جنگ
در پیوستند و آقا میر بهادر را از مقام استحکام برکنند و دو سه جا از اسپ
فرو آوردند قریب دستگیر باز سوار شد و بضرب حرب بمقامی که امیره
حسام الدین را حیز استحکام بود رسانیدند رای ممالک آراء شاهی خورشید وار
ضو (مضوء) توجه بکوچسپهان انداخت و آن ولایت را بفر قدوم مواکب همایون
روشنی داد و خدام عالی از تولاه رود بنه متوجه سپاه سطل بویه که
ولایت امیره حسام الدین است گشت و نزول اعتبار فرمود و از آنجا مقام
شیرابه را مکان قرار ساخت قضارا بارزن عطیمی دران مکان بحیز ظهور
رسید و بگفته استمرار یافت و برتبه مستولی شد که از فرط امطار سه بوم
و مرز آن دیار کالبحار گشت چون حضرت اعلاء خانی ازان منزل تشریف
رکاب بکوچسپهان ارزانی فرمود و شرف صحبت اعلاء سلطانی شاهی دریافت
در هر باب مطارحه مقالات ست صدور یافت و بعد از انصراف صحبت
و خدمت رکاب دولت باز بشرایی معاوده نمود و بر نهج قرار منتظر توجه
امراء شاهی بفرمن بود که از اینطرف هم سپاه ظفر پناه متوجه رشت گردد
در مدت بگفته از نواتر باران گل ولای برتبه رسید که حرکت جز تشابک

مراکب میسر نبود چون نسق قضا مرادنی قدر ملاحق عالم مطیع شاهی
 بتسخیر ممالک بیه پس بدان قرار یافت که میرزا محمد آستارایی بابلوک
 خود و بیرام بیک و چلبا بیک بالشکر گران از افق گسکر در آیند و کران
 تا کران ممالک بیه پس را احاطه نمایند خاطر اشرف اعلاء شاهی منتظر
 که تیر این تدبیر از کشاد دولت برنشانه طفر آید در حصول این مقصود
 استاد قضا که نقش بند این کلرخانه است بر لوح آینه خاطر انور اعلاء
 شاهی صورت تعویق بنمود حال آنکه امره عالیقدر از راه دریابار بحدود
 گسکر آمده تمام گسکر را فتح نموده بولایت فومن سپاه ستاره کثرت تاخت
 کرده غذا و امس پای سر افزاری بر ناریک کشور فومن و فتح تخت رشت
 میداشتند خواست حق که در سلامتی اهل بیه پس بود این صورت بر مرآت
 خواطر همایون شاهی جلوه نکرد و دیده ضمیر از مشاهده این هیئت خواب آلود
 گشت و آن صورت پوشیده ماند درین اثنا امیره مسام الدین که هجوم لشکر
 شاهی و فتح گسکر در دست ایشان دریافت بالضروره عم زاده خود فرزند
 امیره بو سعید را باستغاثه روانه تلثیم سده رفیعه شاهی ساخت و استدعاء
 عفو جرایم خود نمود مراحم خسروانه مسؤل و ماتمس حضرت امیره را مبذول
 داشت و غیم جرایم امیره را بفیض شمس عفو محو فرمود و خط امان بر صحیفه
 خطاء ایشان کشید و از آن رو که شیخ نجم را بر السنه متداوله آن فرقه
 و اصطلاح متفارقه آن زمره شعور و شروع (م و عشور) بیشتر از دیگر امراء عظام
 بود نواب عالی شاهی عنان اختیار مصالحه بدست طبیعت شیخ داد و شیخ التزام

معاذاً جانبین و مصالحه طرفین بیه پس و بیه پیش نمود و همراه ایلی امیره متوجه خدمت حضرت امیره حسام الدین گشت و قلم در شارع مصالحه نهاد چون تتالی امواج بحار حزن باران (مباران) و نهاون امرا و تقصیر سرداران بر مزاج اقدس استیلا یافت لشکر هوا و هوس را از تسخیر بیه پس منصرف گردانیدند و بر عرصه دل و صحن سراء ضحیر منیر عالی شاهی ندماه غوش الحان حواس (مخاوص) و دستیاران دایره خیال مجلسِ خاص بمقام روح افزاء عراق بنغمات ملایم مذاق مترنم شدند و دماغ صحبتیان قواء حافظه از صدمه این ندا ترتیب (مترطیب) یافت و نقش صوت العمل عراق از مرسامه بر صفحه حافظه نقش گشت و طبیعت مبارک اعلاء پادشاهی فریفته حیل این خیال شد و آنچه باطنا بمخاطر اشرف ظهور کرده از قوت بفعل آورد و لله بیک را که اختیار الملك بود با تمام چند بکوچسپهان بگذاشت و بی ملاحظه صلاح و عمری اهل سلاح بامعدودی چند شب گیر کرد و از کوچسپهان شهباز عزیمت جناح برکشود و بطرف طارم و سلطانیه طیران فرمود چنانچه از سرعت حرکت نواب شاهی لشکری خیز نیاقتند و علت سرعت حرکت را ندانستند قضارا دران روز صبح رای عالی خانی عقب گیری شب فرار کرد و بیک سرعتِ ذهن سدید را مستخبر احوال صادره آن حال (مآرتحال) شاهی گردانید سدید که باردو رسید در بدو حال حرکت و رکضات رکاب همایون شاهی را دریافت که متوجه سلطانیه و طارم شده لله بیک را باسپاه بکوچسپهان گذاشته است تهنگ عارضی بر تهنگ ذانی سدید غالب آمد و سراسبه بخدمت اعلاء خانی شتافت شرح ضعف رای

وستی ماسکه سدید درازتر از طول امل هوسناکان وکشید تر از عرض
عرصه مروت پیشگان است بی آنکه سرداران را ازین قصه خبر دهد
فی الحال حضرت اعلائی را سوار گردانید و خود سوار شد و صدا بلند کرد که
نواب اعلاء پادشاهی لشکر گذاشته متوجه سلطانبه شاه است بیت چو بددل
بود پیشوای سپاه * شود کار لشکر سراسر تباه * سپه دار بد زهره هرگز
مباد * که ناموس لشکر رود نو بیاد * سرداران و سپاه سراسیمگی سدید را
دیدند و متعجب و متفرق گشتند همه را تصور این که لشکر بیه پس مگر
غالب آمده باشد که سدید بحرکت شتاب مینماید و جنود هر یک موافق مزاج
خود راهی پیش گرفتند و بطرفی بدر رفتند ملازمان عالی بال لشکر پراگنده
مخلوط روی توجه بلاهجان آورد و مصاحت دران دید که بکشل توقف فرماید
تا لشکری از فرار قراری گیرند رکاب سعادت بکشل اقامت فرمود ازین
حرکت خارج صواب و صلاح که نواب عالی از سدید دریافت رای صوابنهای
اعلاء خانی بدان فرار گرفت که سدید نزد الله بیک برود و اندیشه صلح و صفای
بیه پس و بیه پیش از رای رزین حضرت الله بیک استغاضه نماید بر موجب
مقرر سدید را روانه خدمت الله بیک ساخت و خود بعد دراز دو ساعت که از
شب گذشت بر باد پای مراد سوار شد و رایات سعادت از کشل نهضت نمود
وقت نهاره صبح به پاشجا نزول جلال فرمود چون صبح سعادت از مشرق
امید طلوع کرد از پاشجا کوکب سلطنت طالع گشت و در سر پل سفید رود
مقام لاکومه سر بنور چتر سعادت روشنی گرفت و منتظر وصول احوال و مراقب

قدوم سدید بد فعال و کیفیت مقال الله بیک شدند بعد از زمانی پیکی
 رسید و از جانب سدید ولله بیک پیغامی آورد که الله بیک مصاحت دران
 دید که رکاب خانی متوجه باز دشت گردد تا از انجا باردوی اعلاء شاهی
 متصل گشته هر اشارتی که از نواب شاهی بنفاذ رسد اطاعت رود نواب
 خانی این کلمات را خارج صلاح عقل و معترف از طریق خرد دید که باوجود
 پراگندگی لشکر و مستمر نهادن امور و تزلزل الکه وی برقی درین حال
 چرا کسی تابع آراء ناقصه شود صلاح کلی دران دانستند که رکاب جلالت
 وحشمت متوجه لاهجان گردد بر موجب صلاح خورشید سلطنت به برج سعادت
 لاهجان تحویل کرد و از درجات شرفی محفوظ شدند بعد از فیض نزول خبر رسید
 که سدید بانفاق شیخ کبیر متوجه یافت دولت ملازمتند و فکر باطل ایشان
 اینست که در شرف خدمت اعلاء خانی متوجه اردو شوند شیخ کبیر و سدید
 بشرف آستان بوسی مستعد گشتند و بر نهج مذکور تمهید مقالات
 نمودند همان شب شیخ کبیر را نگاه داشته مراسم ضیافت بتقدیم رسانیدند
 و بمطارحه صلاح امور مشغول گشتند از [نتیجه] نتایج اشکال صلاح این صورت بر
 آینه عقل کامل اعلائی خانی منتقش و مرتسم شد که باوجود تشریف رکب شاهی
 بتسخیر بیه پس چه فایده امور ملکیه مترتب شد است که بعد از ارتحال
 رکب همایون شاهی شود علی الصباح بالتفات انعامات حوصله امید شیخ
 کبیر را چنان ملو گردانیدند که جای مبالغه نبود عنری چند بجهت خرابی
 الکه پیغام کرده شیخ کبیر را مستمال و بر حال روانه ساختند نواب عالی

شاهی که تنقیح مصالحه و معاهدۀ نیمه پس و بیه پیش بخطوات افکار صائبه شیخ نجم رجوع فرموده بودند حضرت شیخ چون صحبت نواب امیره حسام الدین را دریافت بواسطه آنکه رشتی بود عنان اختیار بدست طبیعت امیره داد و در فبانی آراء حضرت امیره سرگردان گشت و از جان خود هر اسان شد و هر مدعا که در ضمیر امیره بود باشیخ انجام میداد حتی قصه لشتنشاه و الکهای که ملک قدیم نواب اعلاء خانی بود شیخ نجم متقبل گشت که حکم همایون شاهی بر بی‌عانی حاصل کند هر آینه شخصی که طمع از جان خود منقطع کرده باشد جهت استخلاص هر ناصوابی که روی نماید مرتکب شود امیره بهر نوعی که بود باشیخ بشرایط حصول مدعاء خود عهد بست و چون بمجلس همایون شاهی باشیخ نجم قصه مصالحت طرفین بیه پیش در میان بود شیخ درین باب با امیره گفته و گو نمود و مصالحه بدین نوع فراو داد که مادامی که نواب شاهی با حضرت اعلاء خانی بعنایت باشد عقود عهد مستحکم بود و گاهی که نظر عاطفت شاهی شامل حال نباشد بنیان عهد خلل پذیر و اساس میثاق تبدیل و تغییر گردد بدین نسق امیره ایلیچی از جانب خود همراه شیخ گردانید و روانه ملازمت اعلاء خدایگانی ساخت خدام عالی بوظایف استقبال حضرت شیخ شرایط تعظیم فوق ما بتصوره الاوهام مرعی فرمودند و بخانه سدید فرود آوردند روز دیگر شیخ با ایلیچی مذکور بمجلس همایون حاضر شدند و شرایط عهد مذکور مجلس گشت اگر چه تمیز این نوع مصالحه بر رای عالی پوشیدگی نداشت و صورت امثال این عهد را چون سایه ابر ناپایدار

و چون شعله برق بیقرار میدانست اما با وجود آنکه در آن اوان قدم سعی نواب عالی شاهی رنجۀ این مهم بود و در امری که صلاح آن پیرامون خاطر انور گشته باشد بیرون بودن از خصافت نبود و بواسطه آنکه زهوق بقاء بزه و مسکین چند وقتی از تلاطم امواج حوادث بساحل فنا نرسد وقوع این نوع مصالحه و معاهد را محال نشمرد و اندیشه صواب مقارن قبول مصالحه شد و بشرایط معهود آداب عهد بتقدیم پیوست و از جانب خدام علیه ملا حسام الدین قصاب و از جانب شیخ علی بیگ محمد علی که لمسری الاصل بود همراه ایلچی بیه پس بلازمت حضرت امیره فرستادند و بر نهج مسطور فباین امیره و خدام علیه قصه عهد بشبوت پیوست سدید شقی که بملکات شرارت و سعایت و خود مشناسی و غرور مستطهر و هشم مکر و حیل را قلب و سرخیل بود حرام نمکی شعار روزگار خود گردانید و با شیخ در ساخت و بخلوت خاص اظهار راز کرد و نقود ناسره موهه هنظر شیخ آورد و مواضع بدان قرار داد که اگر چنانا که در آینه اخلاص اعلاء خانی غبار ککورت بنسبت سدید پلید مرئی گردد و در امور از جاده صلاح و صواب او بیرون شود سدید متحمل و کالت نواب عالی شاهی باشد و متقبل ضبط ممالک و اموال گیلانات بود و کفالت مهم اهل بلاد بر ذمت همت او مقرر که محصولات بخزانۀ عامرۀ شاهی واصل گرداند و سدید از جمله مطیعان دولت سراء شیخ نیم باشد نجم که اخلاص امیره را بنسبت خدام علیه دانسته بود که تا چه غایتست حکایت اصفاث و اهلام صفت سدید مقبول طبع و موافق مزاج شیخ نیم افتاد و از

معتقدان سدید پلید گشت وبقواعد شرایطی که سدید نهاده بود باسدید
آداب عهد موکد گردانید وخدام علیه از حقیقت این احوال خالی الذهن
بود وباسدید اخلاص نه دران مرتبه می داشت که امثال این خیال محال
پیرامون ضمیر منیر گردد سدید پلید ملعون ناپاک باخدام علیه پاك اعتقاد
اوقات بحیل میگذرانید وِیَقُولُونَ بِاللَّيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ شَعْرٌ خود
گردانیده از مضمون وَاللَّهِ اَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ غافل بود که عاقبت خرمن هستی
کافر نعمتان بیاد طغیان ایشان خراب خواهد شد ویی زاد ویی توشه خواهد
ماند سدید چون سلسله عهد وميثاق باشیخ نجم درست ساخته بود در استرضاء
خاطر او میکوشید باخدام علیه گفت وشنید کرد وشیخ را از منهل عذپ عطاومورد
سخاء خانی سیراب وبرخوردار ساخت وروانه اردوی همایون شامی گردانید
فصل در بیان کیفیت فتح قلعه پلنگ در دست تدبیر
وخطوات رای منیر حضرت اعلاء خانی وتعیین کوتوال
وضبط ونسق آن در تاریخ سنه اثنی عشر وتسعمایه
خدام عالی خانی که هنگام برد وسرما وایام برفی وشتا اوقات مبارکات
بنشاط گشت وشکار فضاهای لاهجان گذرانیدند ونخت وافسر بزاز
مبارک زیب وزینت گرفت وبین قدوم همایون وجوه آن خطه از حسن
عاطفت وجمال مرحمت بچندین وجه آرایش یافت واخبار عدل وداد وتالف
ونزادنی اضداد واطاعت وانقیاد پیر کهن وجوان نوزاد از سر اخلاص
واعتماد در عرصه عالم شایع ومستفیض گشت موسم بهار که باغ وبستان

از انوار ربیعی جمال گرفت و طفل رضیع نبات از پستان ابر مطیر
بترشیح لبان عاطفت تربیت یافت طهور رای جهان آرا بر حرکت قرار
گرفت و طبیعت مبارک مایل آب وهواء رانکوه گشت و از لاهجان نهضت
فرمود و برانکوه نشیمن جلال نمود و بفرغت چند روزی اوقات گذشت چون
مدتی بود که قلعه پلنگ تنکابن در مضیق محاصره سپاه عالی خانی مانده
و مجاهدان سپاه خصوصاً درویش محمد که از طایفه چلبیدان تنکابن بود
و کمر جد بر خاصره جهد بسته در تضییق اهل قلعه و مقابله و محاربه سعی
جیل وجد جزیل می نمود و از کفو وند بجاهد محاربه سخت گرفته و از راه
مقابله با اهل قلعه زخم تر داشت و مقیمان قلعه از استحکام محاصره بجز
سپردن قلعه چاره ندانستند و در اوقات سلطنت حضرت سلطان حسن
سعید شهید قبل از تسخیر تنکابن در ابتداء مخالفت سلطان هاشم حضرت
سلطان شهید سید شریف رودسری که قاضی طایفه امامیه بود با کریم
الدین دیلمانی برسم رسالت نزد حکام مازندران فرستاده در وقت
مراجعت ایشان از مازندران چون بحدود تنکابن رسیدند سلطان هاشم
سید شریف و کریم الدین را بقلعه پلنگ محفوظ گردانید بود و قبل از محاصره
قلعه ملک بیستون فرزند ملک جهانگیر که حاکم نور رستمدار بود و رابطه
دوستی و سابقه محبت با سلطان هاشم داشت دوازده نفر خود را بجهت
محافظت قلعه پلنگ بکجه فرستاده و بعد از تسخیر تنکابن در دست
گماشتگان نواب عالی همچنانچه مذکور گشت سلطان هاشم حین الفرار

برادر و فرزند و عیال کیا محمد کیا را بقلعه فرستاده و مواضع حفظ قلعه بامقیبان و معتقدان بیگسال. قرار داده ملک بیستون که از بدعهدی حکام مازندران باسلطان هاشم وی رونقی او لگلاخ یافت ریسان کند طمع را بجهله مدد سلطان هاشم و دارایی قلعه دراز و استوار ساخت و در دست چند نفر معتقد داد و بر کنگره عقل مقیمان قلعه بر گماشت تا به بیانه دوستی و مردگاری قلعه را در نعت تصرف در آرد چون بغوث دولت جهانگیر و حسن رای و تدبیر اعلاء خانی. معتقدان قلعه را اعتماد زیاده گشت و نیز احوال سلطان هاشم را بغایت ضعیف و پراگنده دریافته و عدا که باسلطان هاشم در محافظت قلعه بود [و عده] هم گذشته و قوت مقاومت با محاصران قلعه از حمز اقتدار بیرون دیده و ذخیره با آخر رسیده بیضه خیال مجال که در آشیان دماغ ملک بیستون جا کرده بود باطل دانسته بشمشیر جواب قطع کنند. آرزوی او کردند و دست در دامن اعتدال او میخندد و سید شریف را که معهد بود خلاص داده و سببه شفاعت ساختند و روانه درگه حضرت اعلاء خانی گردانیدند. که بهر معتدی که اشارت قبض قلعه شود تسلیم نموده آید سید شریف که صورت احوال بمسامع جلال رسانید قلم عفو خسروانه بر ارقام هفوات ایشان کشیده گشت و دست از انتقام مقیمان قلعه باز داشت و چند نفری از مخلصان ملازمان را فرستاد و قلعه را در نعت تصرف نواب کامیاب در آوردند و ضبط جهات کردند و درویش محمد چلبند ان تنکابنی را که صفات جلالت و شجاعت او مذکور گشت بکوتوالی

منصوب ساختند وقواعد انضباط را مستند بعقل و رای او گردانیدند و اهالی قلعه مثل برادر کیا محمد کیا، شکوری و فرزند و عیال او و سید احمد تنکابنی و ملا عبد الله تیمجانی و آنجماعت را کوچانیده برانکوه آوردند و عیال و بیک فرزند کیا محمد کیا را بجایی سپردند و برادر کیا محمد کیا را در دست اعیان تنکابن بسیاست سنگسار بقتل آوردند سلطان هاشم که روزگار خود را پریشان دریافت و از امداد حکام مازندران مایوس شد و باستشام نسیم محبت ملك بیستون راحتی ملاحظه کرد و اعتماد بیکجتهی و محبت سابق او نمود از مازندران متوجه صحبت ملك بیستون گشت و محمد کیا را بپارسیان بگذاشت

فصل در شرح کافر نعمتی سدید بموافقت علیجان
دیکنی و اخوان و اقوام ایشان و حبس سلطان عباس
و قتل بعضی ملازمان در تاریخ سنه اثنی عشر و تسعمایه
چون سدید پلبد مظهر آثار افعال قبیحه و اعمال سیاه (م سیئت) و کافر نعمتی بود
و این مرتبه را راجع بمراتب فضیلت خود میدانست و از قصور ماسکه تغییر
و تبدیل و تهتك و تنزل در ذات او رسوخ یافته و بمجرد صدور فعلی و حدوث
حدثی با احبا و اصداقا از جاده موافقت انحراف مینمود و طریق مخالفت
پیش میگرفت و بصنعت تلبیس که از استاد ابلیس فرا گرفته آرزوی خود
قام می کرد بیت تا کنی يك آرزوی خود تمام * در نومد ابلیس زاید
و السلام * و تحصیل این شقاوت شعار و دثار روزگار او بود و ملاحظه نهایت کل

وعاقبت آمال نمیکرد و موازنه نفع و ضرر مآل نمی نمود و کمال حذافت
منعصر بدین اعمال میدانست همچنانچه ماسبق مذکور گشت که فیما بین
سدید و علیجان طریق وصلت در میان آمده و در مقدمه مخالفت میان
سلاطین و سادات در بسط ابواب فتنه و فساد و محادعت و عناد و نامی من
البداء الی المعاد ایشان شریک و خلیط و انیس و رفیق یکدیگر و در شعبه
متفق للنفط متحد المعنی بودند اتفاقاً روزی بهجلس عالی هدایون خانی
جهانبانی ولی النعمی در اثناء حکایات و مهاورات از رهگذر سخنی و تقریب
حکایتی میان هر دو کذب کافر نعمت مکابره بطهور رسید و بمخالفت
اجامید و سدید که خبیث بالطبع بود و غیاثت او غالب بر شیطنت
علیجان بواسطه خدوت مکابرت از سمت اخلاص برگردد و بمضون بی
قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا رُوز بروز ماده مرض کدورت مستحیل
ماده عدوت مزمنه سدید میگشت و سدید در صدر قصر و دفع علیجان شد
و بمکر و حیله هر چند سرا و چهارا پای قصر رفیع اخلاص اعلاء خانی میگشت که
به آلت هیل رخنه بقید و عزل علیجان پیدا کند نتوانست حصار حصین و حصن
متین عنایت و خلوص عقیدت اعلاء خانی را که محکم دید و دانست که
الماس ندیر لو کارگر نیست این باب را مسدود یافت و سد عهد شیخ
نجم لستوار دانست و همواره مستظهر بدان بود و اعتماد تمام داشت ملا
مسام الدین ابن خواجه احمد قصاب را که رفیق بتعمیق خود میدانست با او
ابن راز در میان نهاد و صورت مخالفت علیجان و ناسازگاری و صاحب

تجمل بودن و تحمل حرکات خارجه او نداشتن مطارعت فرمود که اگر زنانه حکم جهانطاع شاهی بوسیله سهی حضرت شیخ در باب قتل علیجان شرف نفاذ یابد از مال وجهات لو که حکم خزانه پادشاهان دارد حضرت شیخ تمنع کلی خواهند دید و بخزانه عامره شاهی پادشاهی هم بقدر اموال وصول خواهد یافت ویر مصداق وَاِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شِيَابِئِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِؤْنَ شدید در خلوت باملا حسام الدین مواضع افکار ناصواب میکرد و در انجمن بخدمت حضرت اعلاء خانی عرضه میداشت که بنفقده شیخ نجم نقصیری و تعویض افتاده و حضرت شیخ اخلص مُخلصان و امجد دولتخواهان خدایگان بیست متصل تفقد نمودن واجبست بهر کیفیت که دانست خدام علیه را بران داشت که تحفه و تبرکی جهت شیخ بفرستند همچنان تحفهای لایقه پسندیده نسق کرد و همراه ملا حسام الدین روانه اردوی همایون شاهی گردانید ملا حسام الدین که باردوی شاهی بخدمت شیخ رسید و مقالات نهید نمود شیخ قفل گنج خانه علیجان را بکلید دولت خود کشوده دانست و دری از خزانه نعمت باز کرده یافت و در بادی الرای حکم همایون شاهی بقتل علیجان حاصل کرد چون مواضع شدید باملا حسام الدین چنان بود که هرگاه حکم شاهی در باب قتل علیجان حاصل شود بعد از ده روز حضرت شیخ حکم بدست ایچی داده روانه خدمت اعلاء خانی گرداند تا صورت مشاوریت از شوابب ظنون مصون ماند بر موجبی که شدید مقرر فرموده بود شیخ سلوک کرده مولانا

مسام‌الدین را روانه بساط بوسی نواب اعلائی گردانید و مولوی مشارالیه
 بشرف ملازمت سرافراز شد و بعد از ده روز بر مودای قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ
 مِنْ قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالذِّكْرِ قُلْتُمْ رَسِيدٌ وَحَكْمٌ جِهَانِطَاعٌ در باب قتل علیجان
 باسم سامی نواب عالی خانی آورد مضمون آنکه چون وسیله فتنه و فساد
 و قتل و عناد خد لوندان و ولی الانعام علیجان بود او را بقتل آورده مال و جهات
 بخزانة عامره رسانیدین لازم دانند اشعه رای اعلاء خانی در مسکن جوهر
 عقل ناف و عرض فکر بدیده الفساد سدید را کتموج الهباء علی ضوء الشمس
 مانع و مامی وجود خارجی گشت و بدلیل واضح ابطال این مدعاء سدید
 کرد که از شمشیر قهر نواب شاهی هر اسان باید بود گاهی که امراء حضرت
 فهیدند که بوسیله قتل علیجان مال و جهات در حیطه ضبط دیوانیان اعلاء
 پادشاهی شاهی توان آورد مضمون شریف برونهم مثلیهم رأی العین در آینه
 عقل معاینه می نماید که نتیجه مقدمات این قیاس بتوهم سرایت کند بر
 فعوا و ان نصبروا و تنتقوا فان ذلك من عزم الامور عمل باید نمود که
 فساد بسیار از وقوع قتل علیجان ناشی خواهد گشت و سر رشته صواب از
 دست عقل صلاح اندیش نباید داد سدید از فرایند لالی این نصیحت
 تمتع یافت و مطمئن شد و بیامن نصیحت اعلاء خانی علیجان از گرداب
 بلا رستگاری یافت و دیو فتنه سدید بالآت شبشه حکمت عقل و افسون خرد
 حضرت اعلاء خانی جهانبنانی مسخر گشت بر موجب صلاح دید نواب عالی
 خانی ایچی شاهی را بانعامات منسلی و مستمال گردانید روانه ساختند

علیجان از فتنه انگیزی سدید آگاهی یافت و متنبه گشت و بر نهج ازمنه ماضیه در انگیز فتنه با سدید موافقت نمودن واجب شمرد و گردن باطاعت و انقیاد سدید نرم کرد و به آهنگ زیل ویم سدید را فرو گرفت که اگر باظفار مخالف چهره مخالفت خراشیده آمد اما قباحت آن صورت که در مرآت عقل مشاهده رفت از آن صورت ناپسندیده که باعث بدان وسوسه شیطان جهل بود پشیمانی دست داد سدید بدین کلمات فریفته شد و این سخن مقبول افتاد و باهمدیگر تجدید عهد کردند این بیت مناسب این سباق آمد **بیت** دل ما بُرد و رفتی فچنین می بایست * نیک رفتی قدری بهتر ازین می بایست * بهر سوز دل احباب بجز داغ فراق * بود حاصل همه اسباب همین می بایست * سدید فرمود که حقا که دل من از وقوع این قصه پر غصه بود اما بحمد الله که کدورت بعضا مبدل شد و مخالفت بموافقت انجامید علیجان از استماع سخنان عنایت آمیز خشنود گشت و بعد از چند روز صحبت خلوت اختیار کردند و شرار آتش فتنه افروختن آغاز نهادند که ساعت آستانه علیه همایون را از خار و غاشاک وجود بعضی ملازمان که مانع راه سلامت و حاجب بساط خدمت حضرت اعلایی خانی اند بمعول تدبیر و خنجر انتقام پاک باید ساخت که اگر ملازمت بعضی ملازمان استدامت باید تقرب زیاده خواهد شد و چون در مزاج مبارك اعلای خانی تصرف نمایند بعد از استقلال هم بنیان ایشان میسر نخواهد بود و مزاج اختیار الملکنی خواهند شد و نواب عالی اگر تقویت نماید قصه مشکل خواهد آمد بدین اهنیت

عهد را درست گردانیدند و منتظر فرصت شدند بعد از کفای انگیز این فتنه و انجام اختراع حرکت بدعت چون شغل و عمل سدید دایما فتنه بود متوجه ایضا فتنه دیگر شد و دست خیال بدامن احتیال محکم کرد و باتفاق علیچان بوسیله قصد سلطان هاشم متصدی افتنان و افساد شدند شرح ذمائم خصال و عزایم بی مآل ایشان بیش از آنست که در امثال این مجال متعرض ایراد آن توان شد اما شمه و نمونه از حرکت خارجه در معرض تحریر در آمده و می آید تا طالعان مطالعه این تاریخ بر حقیقت جسارت و بد فعلی ایشان و دوستی منافقان غادر اطلاع یابند چون سدید و علیچان خیرمی کافر نعمت از قصه آمدن سلطان هاشم نزد ملک بیستون و قوی و شعور داشتند و دایما بطارحه فتنه عهد و ساعی بودند بخدمت خدام رفیعہ خانی خلوت مشورت کردند و سخنی بزرگ جیل و حکایتی آلوده غش و غل و کلماتی ملوث بانواع عمل بصیر فی نظر تمام عیار خدام رفیعہ در آوردند که چون عقد اشکال هر سوال براء مشکل کشای نواب اعلاء خانی انحلال می یابد در صورت تدبیر قصد سلطان هاشم عزیمت بدان مصمم است که معتمدی از جانب علیچان و مخلمی از جانب سدید نزد سلطان هاشم بروند و شکوه و گله از ملازمان عالی بطهور رسانند و عرض اخلاص نمایند باین که از ظهور شرفی قابلیت خدمت قبول خدمات لازم خواهد بود بعد از اعتماد فرصت بسته سلطان هاشم را بقتل آرند علیچان کافر نعمت از راه زرق و شعبه ظاهر خود را بخلافی باطن در صورت صدق بنواب اعلاء خانی می نمود

و در خقیه باسلطان هاشم در گفت و گوی عهد و میثاق بود که گیلان از حکام خالیست و کسی در میان نیست هر دو قاصد بدین اندیشه محال متوجه خدمت سلطان هاشم شدند چون خدام علیه عالیه معتاد بهواء بیلاق بودند وهواء گیلان گرم گشته رکاب فلک قدر متوجه بیلاق شد و یکشب بسر لیل منزل فرمودند و روز دیگر بدشت کینم و روز دیگر از کینم رکاب سعادت نهضت فرمود و بطالع همیون وساعت مسعود به برج خلافت دیلمان تحویل کردند بعد از دریافت نشاط هواء دیلمان نوکر لله بیک بجهت تحصیل تقبلی آمد و اشتداد فوق الحد می نمود و بهر حال در استرضاء خاطر او کوشیدند و از کثر هجوم خیالات فتنه سدید و بیروق تیغ غدر او که مردم جلوه می نمود و جز بکر و جبل قراری نداشت درین اثنا قصه سلطان عباس و از اردوی شاهی مراجعت بالموت نمودن فرا یاد خاطر عاطر اعلاء خانی آورد و خدام علیه را بر جس و قید او داشت که تنبیه غفلت و نتیجه رحم و شفقت سلطان سعید بنسبت میرزا علی شهید پندنامه حکام و سلاطین همه عالم است پادله صحیحه صریحه طلبیدن سلطان عباس و قید او بر نواب عالی لازم گردانید بالضروره خدام اعلاء خانی معتمدی را باکتابت بطلب سلطان عباس فرستاد سلطان عباس چون بشرف طلب اختصاص یافت اطاعت لازم دانست و فرزند میر حسین بازیکیا سلطان بو سعید را جهت تمهید بعضی مقال روانه ملازمت گردانید سلطان بو سعید که شرف خدمت و سعادت ملازمت باریابان آستان سدره مثال دریافت سدید ابواب

مخادعت و فصول شعبه که مهیا و مرتب و از برداشت برو خواند و چشم
 وزبان او را بافیون حکمت بند کرد و مطیع گردانید و متمسلی باز بطلب
 سلطان عباس فرستاد سلطان بو سعید بدولت پشت گرم بخدمت سلطان
 عباس رفت و فصولی که از سدید بسع قبول تلقی کرده بود و حفظ آن نموده
 برو عرض کرد و افسون سدید هم بسطان عباس هم سرایت کرد و اطاعت
 امر جهانطاع بدریافت سعادت ملازمت واجب شمرد و متوجه خدمت
 گشت چون بجوار کریاس جلالت اساس قرین شد بالتفات استقبال نواب
 عالی مستبعد گشت. مهمانداران فرو آورده مراسم ضیافت مرعی
 داشتند چون غرض از طلبیدن عباس قید و حبس بود روز دیگر مضبوط
 ساخته بقلعه لیسر مقید گردانیدند و جهات را بدستوری که سلطان عباس
 پیاکد جهات اعلاء خانی در حین قتل سلطان سعید بحیطه نصری در آورده
 بود در سلك ضبط قلم دیوانیان اعلاء خانی در آمد چون قصد سدید از
 عزل سلطان عباس دور گردانیدن محرمان خاص اعلاء خانی از ملازمت
 بود تا چون بساط آستانه رفیعه از محرمان مخلص خالی گردد در اعتبار
 للملکی کسی راه زن او نباشد سیف الدین شکوری که بطالغان متوطن
 بود و مردی رسیک و کار کرده و نیک و بد دانسته از ملازمت دور کرد و به
 سپهسالاری الموت منصوب گردانید درین اثنا معتد علیجان که مدت سه ماه
 نزد سلطان هاشم لقامت داشت رسید و عهد نامه باسم علیجان آورد و در خفیه
 باو داد مضمون آنکه اخلاص شما معلوم شد و دلالت بگیلان آمدن و بساط

از حکام خالی بودن مفهوم گشته چون بگیلان بیائیم اختیار کلی بدامن آن عالیجناب یعنی علیجان خواهد بود یکسو روزی که علیجان این احوال را پنهان داشت دید که از افواه عولم و خواص سر برزده و این راز آشکار و شایع شده است عهد نامه را بمطالعت نواب اعلاء خانی رسانیدن لازم دید بعد از مطالعت خدمت علیه را بمکرو حیل و ناراستی ایشان اطلاع کلی حاصل شد و یقین متواصل گشت سدید لعین که مرد زیرک و انتقال ذهن او را نهایت نبود بمجلس خلوت باعلیجان بدیخت در گفت و گو درآمد که صداء موحشی چنین بلند گشته و گرد این تشویر به آستین خدمت و ملامت از دامن اقبال اعلاء خانی نتوان افشاند و رنگ این خجسته بصیقل ملازمت و ملامت از آینه ضمیر نواب متعالی نتوان زدود باوجود آنکه بدر عقل و فراست اعلاء خانی بعد کمال و نور افزاست و در جمعیت ملازمان و تربیت بندگان رتبه عالی دارد و روز بروز ست مزیت می یابد و از نقطه اوج این مرتبه حسیض احوال ما متبادر بذهن میگردد صلاح در هدم بنیان ملازمان و مقربان و برداشتگان می نماید این مهم را فرض العین دانسته تقصیر جایز نباید شرد تا بعد از قتل مردم این طبقات حبس ملازمان رفیعه بسهولت میسر شود بدینسان سدید و علیجان متفق گشتند و عقد این عهد بگردن خورد بستند علیجان نزد قبایل خود که همچو او همچی چند بودند فرستاد که بایرق بیابند چون آمدند علیجان افسانه آلوده حیل انشا کرد و بمسامع جلال جهت دفع مظنت رسانید که قبایل را ماتمسانی چند هست

بدین سبب شرف بساطبوسی حاصل کرده اند سدید که جمعیت خنازیر را دید شغف تمام با تمام مکر و شعبه و مواضع عربی پیدا کرد با وجود آنکه دایما خوابگاه او قصر رفیع جلالت پادشاهی بود آن روز از ملازمان رقیبه رخصت طلبید که مدتیست که از صحبت عیال و احوال ایشان محروم و محصول این مدعا مقصود تمام بر موجب رخصت آن شب به خانه خود مکث نمود و در آن شب علیجان و عشایر علیجان را جمع آورد و شوق کلی بمشاورت شرور پیدا کردند و مریض بمحاورات کینه گذاری شدند از قران دو بد اختر بد گوهر و دو بد منظر قبیح پیکر نتیجه مشاورت و مکالت جز شرارت و حرب و قتل و جسارت و هرات چیزی دیگر نبود و آب دولت از جام نحوست نصیب ایشان بود به نیت قتل بعضی از خولص ملازمان حضرت اعلایی مثل محمد علی لمسری و دباغ شکوری و میر حسن خالدار قزوینی و بهادر حزه گیلانی که بناء اخلاص ایشان مستحکم و قاعه و داد و طاعت داری و خدمتگاری از صدمات ریا مصون بود عزیمت قتل جزم کردند و باغ عهد را بمیاه این امنیت تازه ساختند با وجود عهدی که بهر هفته تازه میکردند نفاق درجه اعلی داشت شعر فلم أر ودهم الا خداعا * ولم أر دینهم الا نفاقا * شعار روزگار ایشان بود و با عهدیگر صحبت بنفاق داشتند بیت صحبت نیکان ز جهان دور شد * خان عسل خانه زنبور شد * با وجود آنکه روی زمانه از اظهار افکار ناپایدار ایشان خراشیده و عمارت امارت و جلالت ایشان از چوبه‌ها ناتراشیده و کسوت سالاری سپاه بر قد نامبارک شان کوتاه اما

عنایت کامله حضرت اعلاء خانی مامی عبوب وسانر خطیات وهفوات وزلات
 ایشان بود وقدر این سعادت جلیل القدر نمی دانستند واز غایت غرور
 راه صواب ودولت این باب از دید بصیرت هر دو بد کردار مردود درگله
 کردگار پوشید سوداء محال واندیشه باطل استقلال بقرع دماغ ایشان جا
 کرده هر چند خرد ایشان بهزار زبان فحوائی این بیت مکن آنکه هرگز
 نکردست کس * بدین رهنمون تو دیوست وبس * بایشان مینمود فایده
 نکرد سدید باوجود دانش بغایت گسسته مهار وعلیجان حیوانی بود بی
 تعلیم بی افسار ویست جهل موسوم واز چشمه حیوة عالم محروم آن شب
 اوقات بسرور قتل ملازمان مذکورین گذرانیدند چون نیلوفر روز از سطح
 بحیره شب نیلگون غم اندوز سر بدر کرد وچهره نورانی به پرتو مهر بکشد
 ودیة زراندود از صنایع سبحانی بغالبیان بنمود بیت چه نقشهاست که در
 صبح وشام می بندد * لطیفه کرم نقش بند لیل ونهار * اگر کشد قلم نقش
 بند ازین نقش * سری زند قلم نقش بند بر دیوار * سدید متوجه خدمت
 اعلاء خانی گشت وغاتم مهر شعبه در انگشت عربک میگردانید وخیال شب
 غفلت مکارانه وکوتاه نظرانه بر جمال جهان آراء خسروی نگران شد وبن
 جبل این مصرع خواند * صبحی مبارکست نظر بر جمال شاه * ومقدمات مکر
 بدین وتیره ادا نمود که واقعا امروز روزیست مخصوص گشت وشکار وساعتی
 چند اوقات بنشاط سواری گذرانیدن -صاحت تمام تیره گی ضحیر سدید باین
 مرتبه وغبار اخلاص واعتقاد علیجان باین طبقه مطلقا بصغای آینه دل مبارک

دیگر قتل ملازمان را که دید دست بفرارک همایون استوار کرد سواران شمشیر کشیده رو بخدام علیه کردند و دباغ را دشنام دادند دباغ دست بفرارک همایون کرده فریاد برآورد که پادشاه عالم مگذار که ایشان میگناه مرا بقتل آرند سدید و علیجان خبری شمشیرکنده در دست باسواران گرداگرد خدام رفیعه محبط شدند و سواران راهی میگردند که بلا محابا دباغ را بقتل آرند هیچ شرم آوری از ولی نعمت و خد لوندگار خود نکردند و دباغ را بسر جلو حضرت اعلاء خانی بقتل آوردند چندین سوار و پیاده که برسم خدمت و ملازمت در رکاب همایون بودند و میدیدند که خدام رفیعه در دست مخالف کافر صفت [نعمت] گرفتار است هیچکدام موافقت و مرافقت بجای نیاروند و یکجوب نیر بایشان نینداختند حضرت اعلاء خانی را گذاشته هر یک بطرفی فرار اختیار کردند بیست مروت نباشد بدی باکسی * کز دینه باش مروت بنسی * مکن تا توانی دل خلق ریش * و گرمیکنی میکنی بیخ خویش * بسی هر نیاید که بنیاد خود * بکنند آنکه بنهاد بنیاد بد * سدید شفی باعلیجان خبری نواب اعلاء خانی را از آن منزل باز گردانید بیباغ اروشکی فرو آوردند و در میان خاص و عام زیان بلای و گدای بمضون این اشعار دراز کرد بیست هزار سال بیاید که تا بیباغ هنر * ز شاخ دافنی چون من گلی بیار آید * بهر قران و بهر شور مثل من نبود * بروزگار چو من کس بروزگار آید * بعد از تمجید این مقدمه مصحف حاضر گردانیدند که نواب کامباب جهت ایشان قسم یاد کند که قصد ایشان نکنند و الا عمل تحصیل

نخواهد بود اشارت عَطُوا أَقْدَارَكُمْ بِالتَّغَاوُلِ در نظر عقل کامل اعلاء خانی
 قبول افتاد و نبص و إِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا بسم رضا شنید و بآن
 بد بخنان مدارا مصاصت دانست بیت مدارا خرد را برادر بود * خرد بر
 سر دانش لفسر بود * ستون خرد بردباری بود * چو تیزی کنی تن بخاری
 بود * مضمون مُعَارَصَةُ الْفَاسِدِ بِالْفَاسِدِ وَدَفْعُ الشَّرِّ بِمِثْلِهِ در ضمیر گذرانید
 و دفع اللوقت مصاصت دانست سدید و علیجان بامر دم خود گرداگرد رکاب
 عالی لیستاده عنان عطف بمستقر جلال شرف لرزانی یافت و سدید باغلامان
 و بیست سی نفر خود قصر رفیع را منزل سکون گردانیدند و علیجان باقبایل
 و عشایر (مدر) شیب تخت جلال در محاذات چام خانه خیمه زده مراقبت و محافظت
 مینمود روز دیگر سدید بی رغبت خدام علیه را بالموت فرستاد و سیف الدین را
 که سه سالار الموت بود مضبوط بقلعه لمر فرستاد و حبس فرمود چون سدید
 و علیجان باین حرکتی که کرده خود را مستعد عقوبات و مستحق قید و قتل
 دیدند خوف عظیم بدیشان مستولی گشت صلاح دران دانستند که مانع
 بلازمان قدیم که در ملازمت و خدمت حضرت سلطان سعید شهید اخلاص
 ایشان بوضع رسیده کردند و خدام جدید را که اهل مناصب باشند معزول
 سازند و مناصب آنها را باخوان و غلان و مخلصان خود رجوع نمایند تا ملك
 و حسن امارت از عین الکمال مضمون مانند بر موجب مواضع سدید از
 معتمدان خود علیجان دعوی دار لاهیجانی را بقوری باشی و فلك الدین
 تکلی را که خدمت ملا نعمت کرده و مدتی هم در خدمت سدید بود بهتری

خدالم منصوب ساختند و ملازمان صفار را سدید برابر خدالم رفیعه جهت خود عهد می فرمود بنوعی ضبط کرد که مجال حکایت غیری بجلوس سامی عالی نبود حضرت اعلاء خانی را برای مبین مبرهن شاک بود که سوی (مهموه) انتظام و فساد مخالطت ایشان مستنبح آفات نامتناهی است بیت ای در آینه دلت پیدا * که چه رنگست چهره فردا * اما دران حین از مخالطت و مازجت ایشان تدبیری نداشت چون نزد عقلا مقرر است که تا تدبیر انسانی با تقدیر آسمانی مساعدت نکند کارها بر وفق مراد تمشیت نیابد و قطع ادبار سدید و علیجان که در مشیت بود خدالم رفیعه علیه بجز صبر چاره نداشت چون اهل بلاد شعله آتش فتنه و شید و کید و شیطنت سدید را بلند دریافتند و دران اوان زلال تدابیر اعلاء خانی را بانطفاء شرار آتش سدید غیر مؤثر و ضعیف دیدند از دود سوداء مهلك سدید دامن احتراز دور داشتن مصاحت تمام دانستند * تا خود فلك از پرده چه آرد بیرون * اما بدیده یقین مضمون و باطل ما کأنوا یعملون را مبدیدند و تحقیق می دانستند که شنقار همت اعلاء خانی که در آشیان قای عقل نشین دارد بال جلال برکشوده در وادی طلب بخلب آرزو صید مقصود خواهد کرد هر کسی را که درون دل از جوهر اخلاص پر بود غرض حرکات سدید را در نظر نمی آوردند و بصفاه نظر منتظر این فرصت و چشم داشت این امنیت بودند بیت آن را که پای بود نداد این طلب زدست * و آنکس که چشم داشت درین ره پیا نرفت * عالم عبرت را روشن بود که عاقبتِ غدر و جزاء کفران نصبت

عذاب الیم خواهد بود سخن اکابر است که کسی که در راه مروت عارفه عطاء خود بموضع حق نرساند و جایزه سخا به اهل استحقاق ازان عطایا حظی و نصیبی نیابد نواب عالی خدایگانی که اختیار ممالک بدست رای و تدبیر ناقص دو مخذول دهد و مطلق العنان گرداند که حقیقت احوال ایشان بنسبت ولی نعمتان شهیدین سعیدین مغفورین معلوم فرموده باشد هر آینه نتیجه جز غصه و غم چیزی نخواهد دید از حرکات سدید و علیجان و قتل و کوشش ایشان هراس در مردم ظاهر گشت و همه متعجب و سراسیمه شدند ازان مقوله مردم فرزندان کارگیا امیر کیا، کوکی میر حسن و کارگیا ناصر کیا بودند که از ملاحظه این اطوار بساکنان آستان جلال عرضه داشت نمودند که بعضی حصه از یکباش بایشان تعلق گرفته و محصولات نامضبوط است داعیه احتیاط و ضبط آن شاه اگر رخصت باشد آنجا رفته ازان حصه بانصیب شویم چون ما فی الضمیر ایشان بر رای عالی منکشف نبود بر مصداق لَا بَعْلَمُ الْغَيْبِ إِلَّا اللَّهُ رقم رضا بر صفحه آمال ایشان کشید و رخصت کرامت فرمود ایشان هر دو تن بیکباش رفتند و از راه رحمت آباد به بیه پس التجا بردند کارگیا امیر کیا که مطلع فرار ایشان نبود علی الصبام که فرار فرزندان تحقیق کرد بلا توقف آستانه رفیعه را ملجأ و ملاذ خود ساخت و استعفاء خطایا، ناکرده خود نمود خدام علیه که از کمال و رحم و شفقت غور رسی فرمودند دانستند که کارگیا امیر کیا را درین ماده گناهی نیست او را بالتفات کامله مطمئن و بعواطف شامله منسلی ساخته روانه

شلنده رود گردانیدند عقلا ابواب تدایبر را باقسامی چند منحصر فرموده
 اند و سیاست را جزوی از اقسام تدایبر شمرده تا حکام روزگار و خواقین کامنگار
 ومدبران کامل باختیار در موضع و موقع خود بکار دارند نه آنکه در همه ابواب
 باخلق خدا و اهل ملک بمجرد صدور صغیره حکام تدایبر سیاست بکار دارند و بیت
 العمل خود سازند و بدین وسیله در حفظ تدایبر مفاخرت نمایند چون از سدید
 خونهای نایب و فتنه‌ها ناصواب بظهور رسیده سراسیمه بود و از حرکات ناموجه
 سر بر میزد و بنوایب نکبات و شداید بلیات مبتلا بود و از حقیقت حال خود
 خبر نداشت و سودا‌های خام میبخت از حرکات خارجه یکی این بود که شب
 و روز در صدید تعذیب و تهدید فرزندان کاوس سالار لشتنشایی بود
 فرزند بزرگتر شاه سوار خلابر و رستر لاهجان و ازو خوردتر شاه کاوس محتسب
 لاهجان و فرخ زاد عموی ایشان خانواده و رستر لاهجان بود ایشان چون آثار
 و علامات غدر سدید را فهمیدند فرار نموده از راه کوچسپهان باعیال متوجه
 بیه پس شدند راه داران که احوال معلوم کردند در پی رفته شاه کاوس را
 بدست آوردند و برادر بزرگ و فرخ زاد به بیه پس رفتند سدید که فرصت
 حبس و قید ایشان از دست رفته دید مقصود خود بتربیت خیشان حاصل
 آمد بافت فرزند کارگیا علاء الدین بن کارگیا بحیی شاه قباد نام که همشیره
 سدید در حباله داشت و همشیره او را نیز بر سیبل تبادل سدید در عقد
 زوجیت در آورده بود بخلابر و رستری لاهجان منصوب ساخت و خانادیهی
 و رستری لاهجان بکیا هزه کیا رستم شکوری که همشیره سدید در حباله

او بود رجوع کرد و قبل از وقوع قتل ملازمان در دیارمان نواب شاهی پادشاهی بواسطهٔ محبوس گردانیدن ملک بیستون ایچی شاهی را حکم جهانطاع باسم اعلاء خانی و حضرت امیره مسام الدین شرف نفاذ یافته بود و خدام رفیعه براهم کیا، حاجی محمد شکوری را که سه سالار کرجیان بود باسپاه کرجیان تعیین فرمودند و حضرت امیره نیز سپاه رحمت آباد را مقرر ساخته روانه گردانیدند ایشان از اسپه جین بکلاره دشت ناخست بردند و باز باسپهین آمدن اقامت نمودند چون حدیقهٔ سلطنت و گلستان سعادت اعلاء خانی از شدت تموز فتن شدید بغایت رسید و از بی آبی و بی اعتدالی نهال آمال بمراتب ذبول انجامید و تحمل این مونت از حیز اقتدار اعلاء خانی بیرون شد و بر مقتضای اِذَا تَجَاوَزَ شَيْءٌ حُدُودَهُ اِنْعَكَسَ ضَرْبُهُ چُون نزد عقلاء حکما از مقررانست که باران فیض حق جلت عظمه در مظاهر قابله و مواد معتدله فایض میگردد و منتعشان بودای طلب و لب نشنگان فیافی صبر و ادب را بر فحوای بشارت مودای وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ يَا اَنَّهُمْ مِنَ اللّٰهِ فَضْلًا کبیراً بمنهل مراد میرساند ذات حق که بر استحقاق سلطنت اعلاء خانی و تجاسر شدید بر مصداق کلام معجز نظام اِنْ تُبْدُوا شَيْئًا اَوْ نَخْفَوْهُ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَابِئًا عالم وخبیر و بوسیلهٔ وسایل دفع ضرر شدید در مشیت حق بود و خدام علیهٔ خانی سابقهٔ خدمت و محرمیت عالیجناب سراجاً قاسماً لاقسام الخصال و تفرس انواع قابلیت ازو نموده و اعتماد تمام بحفظ اسرار او داشت و بنظر رعایت و عنایت ملتفت احوال بود و مبیل

خاطر اشرفی بزمید مرتبت و ارتقاء منزلت و رفعت درجت ایشان معطوف
که بمسند قریب سرافراز و ممتاز گرداند بدین امنیت رضاء حق موافقت نمود
و در امضاء این عزمیت سبزه امید اعلاء خانی بمرزح آمال دمیدن آغاز کرد
و غنچه اقبال شکفتن گرفت و مهر و محبت حضرت سراجاً که خدمتگار و صاحب
فراست و کباست و بخدمت شایسته مستحق انواع عنایت حضرت سلطان
سعید شهید گشته و بخصایل حبه و آداب پسندیده مقبول طباع و مستحسن
اسماع شاه بیت نه تلخ رانک بر لب شیرین او مزاج * نه چین فگنک بر خم ابروی
او عتاب * و در طریق امتزاج و اختلاط ثابت قدم حضرت عزت در دل سدید
انداخت و حضرت سراجاً بمجلس الامارة بر موجب امر متعتم الامتثال اعلاء خانی
بنوعی در مزاج سدید تصرفی کرد که هیچ مکروهی از او پیرامون ضبیر او نیکگشت
این قابلیت که سدید ازو فهمید و میل خاطر شریف اعلاء پادشاهی بنوازشش
دریافت اختیار جامه خانه همایون بقبضه اقتدار و اختیار او نهاد و مسند قبججی
بحضرت ایشان تفویض فرمود عالیجناب سراجاً که خود را پسندیده دانست فرجه
در طریق خدمتگاری و فرصتی بوظایف سخن پردازی بملازمان اعلاء خانی
یافت و آنچه از حضرت عزت شب و روز مستدعی بود بحصول مقرون دید و از
آثار و علامات اجابت دعا استدلال نمود که حضرت عزت را نظری از روی
عنایت شامل حال اعلاء خانیهست و از مشاهده این پرتوه عنایت بر عایت حزم
و ادب مشغول می گشت و حضرت اعلاء خانی که فرصت خلوت با عالیجناب سراجاً
حاصل کرد حکایات شکایات سدید با او در میان نهاد و غصه سدید پلید که

در دل مبارک همبوس بود خلاصی یافت و بتدایر صایبه و افکار ثاقبه سرافنده
 وطن گشت سدید که مقصود خود بعزل و نصب و قتل و حرب حاصل دهد غلبان
 حاده غرور برو هست یافت و پای تجاسر از لندازه گلیم حد خود دراز کرد
 و بصرافت خود در ضبط و قانون ممالک شروع نمود فکر ناصواب معلومین
 این بود که بنوعی نسق نمایند که امر و نهی بلاد و عزل و نصب عباد تمام
 پایلادی ایشان منوط و مربوط باشد و کسی دیگر را اختیار نمایند بر طبق
 خاطر سدید سپهسالاری سام به برادر خود ملا محمد و سپهسالاری کرچیان
 به برادر کوچکین ابو نصر داد و نعمت نام که خیش علیجان بود بسالاری
 سپاه الموت منصوب گردانید و میر مسعود فرزند درویش محمد رانکویی را
 که خواهر سدید را در عقد ازدواج داشت بکوتوالی قلعه لسر و کیا حسین
 جمال الدین لسری را بسپهسالاری لسر نصب کردند و کوتوالی قلعه الموت
 به عمو پسر سدید ملا نظام الدین نام و سافی گری به برادر سدید ملا علی
 مرجع کردند و کیا حسن همچنانکه مسند سپهسالاری شکور داشت باو از دانی
 دانستند و دختر او را بهت برادر سدید نامزد کردند تا سلسله منعقد
 باشد و یک همشیره سدید را در عقد نکاح علی مسام الدین لشتنشایی
 در آوردند یک خواهر دیگر سدید خود در جهاله زوجیت علیجان بود خدام
 اعلاء خان صدها سلسله و استعلا و استیلا و اندیشاه ناصواب باطل ایشان
 که استماع فرمود بقایت متعبر و متفکر شد و چند روزی که اوقات همایون
 بدیلمان گذرانیدند عزیمت کسب هواء سام نصیم خاطر انور اعلاء

همایون شد و چتر سعادت بسام سابه گستر گشت سدید که بر ظهور آثار
قباحت خود علم حاصل کرد و آینه خاطر مبارك اعلاء خانی را مکدر یافت
و تحقیق کرد که روز بروز اثر تیرگی در تزیاید خواهد بود تغلب و تسلط زیاده
ساخت و سدید و علیجان باهد بگر مخالفت بدرجه اعلی رسانیدند بیت شد
خم گرفته پشت بزرگی بشکل جیم * شد سر برهنه شین شریعت بسان
سین * و به اندیشه اعیاء مراسم ماجبیت در فکر قصد خاندان ولی نعمت
گشت و سه چهار نفری را طلبید بدین معنی عهد داد از میان ایشان یکی احوال
قصد و نیت سدید بوالله اش رسانید والله سدید را طلبید و عتاب و مواخذه
بمحکات خارجه کرد و اسم عقوبت بدو اطلاق نمود این حکایات که بمسامع
جلال رسید این مضمون بخاطر جلوه کرد بیت ای که از تاراج او نه دل
نه دینم مانده بود * این زمانم نقد جان می خواهد اینم مانده بود * و از
غایت نمکن وقار هر چند مباسطات سدید را ماحوظ نظر عفو و انضاض
میکرد نور هدایت در درون تاریک آن گمراه نمی یافت و راه بامن نجات
نمی برد خدام علیه غیر از هم بنیان سدید قدبیری نداشت بقدم صدق
در صدد قطع عقبات صفات و ذلت فواش سات او شد و حضرت سرلباً
و قاجار را که پیش رو قافله خیال و پرده دار حرم سرای وصال و ملازم خاص
و محرم راز بود و همواره مترصد احوال اصداد بدسکال و نقب زن خانه
اسرار آن بدفعال و از نفیر و ناله سگان کوی دولت فراقتی داشت و خود را
دایم الاوقات ماحوظ نظر و در مقابل بصر حضرت اعلاء خانی میداشت

پیش خود خواند و اظهار ننگ بهرامی هر دو مردود کرد بیت زود بگیرد ننگ
 دیده آنکس که لو * نان و ننگ خورد و رفت خان و نگدان شکست *
 وقصه راز بقصد قتل سدید آغاز کرد و درین صورت بالو هم راز گشت
 حضرت سراجاً که بدین التفات مفتخر و مباهی شد بمن اقبال ندیدر ایشان
 مکر و جهل جانفیان عالمی را دریافت و کمالات برقی افکار صایبه منع ترشح
 ظلمت غمام فتنه و هوسا ملاعین کرده و دامن مهارک اعلاء عالی را از لوث
 کدورت مخادیل مصون و محروس میداشت و غنچه‌ها گلین این امنیت را
 بنسایم عنایات الهی شکفته می گردانید و خاطر اشرف را ببولدلت فتوحات
 مردمی و الطای قدسی مستوثق می ساخت چون این فرصت را بمساعت
 توفیق از مبداء فیاض حاصل کرد از غلبت دانستگی ظاهر خود را بزینت
 محبت و صداقت سدید و علیجان مزین میداشت و در مقام خدمت و مراعات
 خاطر ایشان بود بیت تا کسی بی نبرد کو بشیم همنفس است * روز در
 رهگذرش بینم و پرسم چه کس است * تا تو همی نکند و شب و روز منتهز فرصت
 قتل سدید بود تا خار شقاوت [و بد کردار] از اراضی دلها برکنند بویج حال
 تقاعد از انتقال طبیعت خاصه را جابز نشود و در احضار انوار افکار صایبه مصالح
 قصد مدبرانه معد و آماده میسالت و این فرصت بسام میسر نگشت

فصل در آمدن سلطان هاشم از رستم دار بجانب
 گیلان و قتل او در تاریخ سنه اثنی عشر و تسعمایه
 سلطان هاشم که بنام امنیت خود را در حصول لشکر منحصر گردانیده نزد

ملك بیستون (مَ اورا) مدتی اقامت دست داده بود و ملك مذکور سودایی مزاج و دود سوده او به آتش شجاعت (مَ سخافت) منعرق و از زمره نابتات و طبقات حدّتش از نشأه ییخودی بی نهایت و تلون مزاج بعد کمال و حدّث (مَ و حدّث) ازو بی غایت و قدر مردم بزرگ و اصیل و حرمت آدمیان بی بدیل را نمی دانست و مجهول صفت و بی حقیقت بود و از آن حیثیت که متحصن بکھوف و مغارات گشته قطع الطریقی و نهب و غارت و خون (مَ ریزی) بناحق را که داخل ابواب جبانست از اقسام شجاعت گرفته بود و بنسبت سلطان هاشم هر لحظه اهانتی بظهور میرسانید حتی بکنوبت از سلطان هاشم خنجر طلا طلبید که تو مستحق این نیستی نوبت دیگر فرستاد که اطاعت جبهه اَقار (آقایی؟) لازمه سپاهیان و نشانه مبارزانت و این صفت در تو موجود نیست سلطان هاشم چون از خاندان مصطفی و مرتضی (مَ علیهما السلام) بود در استرضای خاطر او کوشیدن را لازم شمرد و مقاصد او را بانجام مقرون میگرددانید بعد از ارتکاب مصابرت بدین آلام احوال خود را که بغایت پریشان و نهال امید را خلافاً بلاغر و بعد الا بلا اثر دریافت و پادشاه و سلاطین زاده و ناز پرورد درین محل از آمری باموری رسیده بیش ازین متحمل سرزنش و سخریه ملك بیستون نبود و احوال گیلان راه زنان طبیعت دار المرز مشر باو رسانیده و بواسطه تنفر طبیعی که اکابر و اعیان گیلان را از رهگذر حرکات شدید و خفت عقل او شده بود بالو سخن در میان داشتند سلطان هاشم بدین تصور محال معذات خروج و حکومت را مهیا و مرتب دانست و از ملك رخصت حاصل

کرد و از آن حیثیت که طالغان قرب جوار رستمدار و از مقام جلوس حضرت اعلاء خانی دور و بر آینه خیال مرتسم گشته که اهل طالغان چون وارث ملک را به بینند حقوق عنایات موزوٹ را نصب العین ساخته اطاعت لازم خواهند دانست بدین نیت متوجه طالغان گشت بجوستان که رسید مردم جوستان او را ندیدند سلطان هاشم مقدمه را که ممنوع دید بغایت مایوس شد و روی بازگشتن نداشت که تاب سرزنش ملک بیستون نمی آورد اما بامید اعیان گیلان که با او سخن در میان داشتند وثوق حاصل بود از جوستان براه شیروود و هزار بشرستان ننکابن فرو آمد میر حسین طالغانی که سالار سپاه طالغان بود کتابتی بلازمان آستان رفیعہ رفع نمود مضمون آنکه سلطان هاشم را مردم طالغان ندیدند از جوستان بدر کرده اند این کتابت بمقام سهام وقت عصریہ را بمطالعہ نواب کامیاب مفتوح گشت سلطان هاشم از شرستان ابلاغ بر خود واجب گردانید و خود را بشیروود سر رسانید براهیم کیاہ حاجی محمد که به اسپجین بر حسب اشارت جهت مدد ده ده بیگ و خرابی الکہ ملک بیستون نشستہ بود چون از آمدن سلطان هاشم خبر یافت از انجا باتفاق کاکو دارا امیرہ بالشکری در پی سلطان هاشم دوانید سلطان هاشم بلا توقف از شیروود محل صبح خود را به پاسگاه شیوہ زان رسانید و باندیشہ این کہ مردم مطلع احوال نشدہ وقت شام سوار شود و برانکوه برود توقف مصاحت دید ازین احوال کہ سرحد نشین پاسگاه میر کہ فرزند شیر ملک سلار میر محمود نام بود

واقف شد و احوال بعلاء الدین تولم حسام الدین که در آن وقت سپهسالار رانکوه بود رسانید و خود برودسر رفت و پیره نشین رودسر را خبر کرد که اینست که سلطان هاشم رسیده و از پل خواهد گذشت تختهای پل برچیدن مصاحت است و پیره نشین رودسر تختهای پل را برچید سلطان هاشم بر موجبی که با خود مقرر کرده بود وقت شام از شیوه زان متوجه رانکوه گشت و سرحد نشین میر کلپل پپای خود خبر رسیدن سلطان هاشم بعلاء الدین سپهسالار رانکوه رسانید علاء الدین جومادر بهادر خلابر و رسترا خیردار گردانید و تمام خلابران را خبیر کرده معد شدند درین اثنا براهیم کیا و کاکو دارای امیره بسر پلورود بسطان هاشم رسیدند چون شب بود آواز بلند کردند و دعاء دوام دولت اعلاء خانی هر زبان رانند و جنگ در پیوستند و دو سه نفری از جانب سلطان هاشم بقتل آوردند همچنان در عقب سلطان جنگ کنان می آمدند سلطان هاشم که برودسر رسید پل را برچید دید از راه [دریاوه سر] سنگه ویر رودسر از آب گذشت و پراه دره سر مرکب را جلو داد و عزیمت بیه پس نمود کاکو دارای امیره در آن محل که دو پاس از شب گذشته بود بعلاء الدین رسید و از فرار سلطان هاشم آگاهی داد علاء الدین و کیا بهادر خلابر و رسترا با خلابران بسرعت تمام عقب گیری سلطان هاشم کردند و بدره سر خود را بسطان هاشم رسانید بنیاد مجاربه نهادند و مردانگی نمودند مردم سلطان هاشم اسب علاء الدین را

بزمخ نیر در زیران کشتند و یکیا بهادر سه چهار نیر هم رسید و یکنفر رکا بدار علاء الدین را همانجا بقتل آوردند چون جنگ عظیم شک بود علاء الدین و یکیا بهادر ساعتی توقف نمودن که سپاه تمام بایشان مامحق گردد مصاحت دانستند درین اثنا سلطان هاشم در پیش افتاد و از پل لنگرود گذشت و تختهای پل را برچیدن فرمود سپهسالار علاء الدین در عقب چون بلنگرود رسید بواسطه خرابی پل گذشتن میسر نبود از مردم تقصص طریق فرار سلطان هاشم کرد گفتند که اینست که سلطان هاشم مبرود بکنفر پیاده دیو علی که در جلوه علاء الدین بود او را طلبید که پیش گیری کرده تختهای پل سفید رود را بر می چینم تا سلطان هاشم نتواند بدر رفتن علاء الدین دیو علی را بعنایت و اشفاق کامله اعلاء خانی مستظهر گردانید روانه ساخت دولت پادشاهی خانی رفیق طریق او شد و بهره چه زودتر خود را بسر پل رسانید و تختهای پل را برچید صبح صادق که سلطان هاشم بسر پل رسید پل را که خراب دید از دویدن و دوانیدن تعجب کرد و براء رزین و فکر دور بین دانست که در گرداب فنا در افتاده است و موج بلا متراکم شک و از کوشش و تقصیر صورت تقدیر تغییر نمی یابد با بخت در بحث و باروزگار در جنگ و از نام و ننگ و بتنگ شد و بر مرکب بخت هر لحظه آر سستی میزد و از سرعت قضا هر دم شکوه می کرد که مگر محاسبان کارخانه تقدیر حساب دفتر رزق تمام کرده و قسمت رزق او را دیوانیان ازل قلم کشید اند و با کوکب عمر بدرجه قاطعه رسید ازین شکایت بنوحه گری

درآمد بیت بخت بد رنگ من امروز گم است * یا رب این رنگ سیاه
از چه خم است * بامن امروز فلک را زچفا * راستی نیست همه اشتلم
است * چه سلطان هاشم از روزن ضمیر باینه یقین دیده که گردش فلک
اورا از ملك ملك بمنجیق هست عالی خان بن خان بدار الامان گیلان بژده
دادن اللک لک انداخته و اندیشه شکایت قضا غلط و تصور لنگی مرکب
بخت باطل است چه پای مرکب سعادت اورا کمند دولت اعلاء خانی
بسته و دست مطایاء امید اورا ناوک انداز دولت خدایگانی شکسته
است حیف که پیک قضا زود باو رسید و حکم اِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ
سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِرُونَ آورد و نامه مزین بخطاب وَمَا تُدْرِي نَفْسٌ مَاذَا
تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تُدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ باورسانید بیت هر که آمد
دو سه روزی بمراد دل خود * بدوید و بدوانید و بیفتاد و ببرد * ساعنی
مستغرق بحر معنی فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ گشت و سر از جیب دریا تفکر
اینمعی بیرون آورد بیت مگر که مادر دهرم شکسته بود انگشت * که
از مراد نهی باد دست فرزندم * و زبان حال و لسان مقال باداء اینمعی
گوهر بار گردانید بیت گردش چرخ کهن را سروین پیدا نیست * تکیه بر
جنبش او کار دل دانا نیست * چون دید که سواره از پل گذشتن میسر
نیست پیاده از پل گذشت و اسپ را آنطرف پل بگذاشت غنیم را رسید
دید همانجا پناهی بود پنهان گشت علاء الدین بسر پل رسید و بجان نزول
سلطان هاشم پی برد و بسطان هاشم سلام داد و بحکم قضا متسلی گردانید

وازانجا سواره مضبوط بلاهجان آورد وی مکث برانکوه برد و آنجا محفوظ ساخت خبر اول توجه سلطان هاشم که سپهسالار طالغان بنواب عالی بهسام رسانید محل عصریه بود چون مفتاح انواب عنایت الهی در ید قضا قدرت اعلاء خانی مقدر بود دران ساعت عزم کشت تصبیم خاطر انور گشت درین اثنا خبر رسید که سلطان هاشم بگیلان آمده است حیت خسروانه بر طبیعت مبارک استیلا یافت و بلا توقف باملانمان معدود متوجه رانکوه شد از منزل کران سرا که طایر حرکت نیزبال و سریع روگشته خبر قید سلطان هاشم رسید شرارت آتش سدید مشتعل شد و حرکت تهنک زیاده آمد و یکنفر شاعر استرآبادی پای شتر نام که مصاحب سدید بود ششپیر فاطمی بدست او داد و بجهت قتل سلطان هاشم فرستاد و رکاب هبابون بگلستان توقف فرموده مراقبت مینمود پای شتر بسطان هاشم رسید و از امر قتل او را آگاهی داد سلطان هاشم بمضمون این شعر مترنم گشت نظم پادشاه اینچنین بی رهم و سنگین دل مباش * دردندان تویم از حال ما غافل مباش * یکدوروی بر درشاهم اقامت کوزوست * ای اجل سرعت مکن وی عمر مستعجل مباش * چون اجل رسید بود این حکایت و شکایت در نگرفت کلمه توحید بر زبان راند و تسلیم شد پای شتر سلطان هاشم را بدرجه شهادت رسانید خدام عالی خانی جهانبانی ازین قصه خبر یافت و اشک حسرت از دیک روان گردانید و از گلستان رکاب جلالت و عظمت متوجه رانکوه گشت و بطالع مسعود نزول اجلال و حلول اقبال فرمود و مضجع سلطان هاشم مشهود منور ملاطرا ساختند

فصل در ظهور شیطنت و سفیهی و خشونت سدید
و دست تطاول از حد بیرون کردن و قتل او در تاریخ
سنه اثنی عشر و تسعمایه چند وقتی که خدام اعلاء خانی اوقات
سعادت آیات را بکامرانی و نشاط گشت و شکار رانکوه گذرانیدند و اختلالی را
که در مبانی اوضاع مملکت و ضبط امور دین و دولت شده بود بلطایف
اقتاب رای منیر نظامی دادند ازان حیثیت که فسحت میدان قوت
ماسکه سدید را وسعت آن نبود که ضبط شرارت نفس خود کند همواره
صرف فکر در افعال ذمیه منحصر میداشت و ذات او بارتکاب فواحش
مستمر و از التزام قواعد ملایمت طبعش متنفر و با کتساب فضیلت این
مراتب چشم ترقی باز و کوس هوس فراز و بیعانی حسن خلق همت عالی
مفقود و علامت پستی افعال او مشهود و مدار الحانش در حدت و ثقل دایره
حیل و دوایر ازمانش مقامات شید و ابعاد مجتبه نغمانش متنافره کید
و بقیه حرکانش محض قید و شدود رای او آهنگ حزن و ملال و ساز فکر او
مطرا با و تار خیال اصولش کج و فروغش معوج و نه بر غلط قاعده و نفع و طبع
لئیش از اعداات اصوات ملایمه قاصر و دست تصرف از محاسن ضروب
کریمه فائز لجاوت بحرکت درآمد و خیال مجال جهانداری و ناسازگاری
باملازمان عالی در دماغش جا کرد با قلام خطیبات رقم اختلاط و لربطاب
بنسبت امیره حسام الدین نقش صفحه خاطر گردانید و تجدید عبارت قلعه
دزدین که از اختراع و اعداات معمار طبع لئیم بود (م کرد) و در ضمن قلعه مکر

انواع مکاید ذخیره فکر و از وضعش صنوف مکاره هر ذکر بوسیله تفرج قلعه دال بر حرکت رکاب همایون شد و خسرو مشتری رای باعتبار دلالت خیر در زمان لقبال و ظل ممدود جلال از رانکوه بعزم ملاحظه قلعه نهضت فرمود و صحن سراء قلعه از پرتو خورشید رکاب عالی خلد برین شد چون مجموع الکه و تمامی قلعه در دست ضبط قبایل و عشایر سدید قرار گرفته بود و باعث بودن سدید بر تحریک حرکت رکاب همایون نه تفرج قلعه بلکه نصب غلام خود بکوتوالی بود همچنان کونوالی قلعه دزدین را سدید بغلام خود یونس رجوع فرمود و از اضطرابی که بسرعت مضا و قضاء مدعا و مطلوب داشت و شب و روز در صد اتمام آن بود بانسون دلالات احتمالات راه زن طبیعت خدام عالی خانی شد و بی شعور اهل ملک از نهضت رکاب همایون و توجه بجانب لاهجان بگر و خدیعت بدرقه گشت و اعلام سلطنت بتخت لاهجان منصوب گردانید و از آن جهت که خلق قبیح سدید عادم ادب بود و تضيع نعم و کفر لیسان و انکار حقوق ولی النعم و رئیس مروء و پادشاه مملوک گردانیدن که کفر عبارت ازین است سنت سه لوم مقدمه عهد بالامیره نهاد و بوسیله از وسایل ملا حسام الدین خواجه احمد قصاب لاهیجی را بخدمت امیره حسام الدین فرستادن مقرر ساخت و پیغام داد که آنطرف سفید رود در سلك الکه بیه پس منتظم باشد مشروط برآنکه خدام علیه خانی را چون بر طرف کرده شود ضبط بیه پیش در دست رای و تدبیر ناصواب او قرار گیرد بدین نیت لسهای خوب جهت امیره و جراحی طلا

جهت آقا میر بهادر برسم پیشکش همراه ملا حسام‌الدین فرستاد درین گفت وگو و تردد ایچی و استحکام عهد خبر شیخ نجم بطارم آمدن رسید و با اعتماد عهد سابقه شیخ که قبل ازین مذکور گشت اعتنا بحصول مقصود زیاده گردانید و ملا حسام‌الدین را که عقد عهد شیخ بوسیله آمد شد او متنسق النظام بود همراه برادر خود شیخ صیفی باتحفه نزد حضرت شیخ روان گردانید و مطارحه اساس اختصاص با امیره معروض داشت غرور و گمراهی شدید و علیجان بر تبه رسید که سر از آستان عبودیت می‌ناقتند و علم نگون بر انبساط ساحت حکومت می‌افراختند و قدم خلاف بر قواعد سلطنت حکام اسلافی و اخلافی می‌نهادند چنانچه بمالك محروسه غیر از شکر و کرجیان سالاری سپاه منحصر بقبایل و عشایر خود ساخته بودند شدید در صدد آن شد که سپهسالاری کرجیان را نیز به برادر خود ابو نصر رجوع کند مصاحبت ذران دید که میر حسین کلرگیا بجای کیا حاکم تنکابن را مقید گردانند و سپهداری تنکابن براهیم کیا، حاجی محمد شکوری را که سپهدار کرجیان بود نصب فرماید بدین امنیت کیا براهیم کیا را طلبید و سالاری سپاه تنکابن نامزد او گردانید و مواضعت بدان مقرر ساخت که براهیم کیا به تنکابن برود و نزد میر حسین اقامت نماید و مراقبت بجای آرد که بعد از حبس میر حسین سالاری جنود تنکابن حق او باشد و مسند امارت معطل و موقوفی نماید و صورت مجرد تبدیل ماحوظ نظر عوام و خواص گردد بر موجب مواضعت براهیم کیا متوجه تنکابن گشت و از زمره مراقبان

و منتظران شد و علاء الدین تولم جلال الدین حسام الدین را که سالار جنود رانکوه بود معین ساختند تا به تنکابن رفته میر حسین را مقید برانکوه بیارد علاء الدین امر عالی را اذعان کرد و بالشکری یکشب ابلغار به تنکابن برد و میر حسین که در خواب غفلت بود بروشنی صبح ظفر لشکر بیدار گشت و در دست سپاه گرفتار آمد و بر غلط مقرر مقید برانکوه آوردند و بر ابراهیم کیا بر موجب مواضع بسپهسالاری منصب شد و سپهسالاری کرجیان بابو نصر رجوع نمود چون سدید امارات رشد معلوم کرد و رای خود را صایب یافت در فکر قبول منصب سالاری سپاه شکور شد و بقصد کیا حسن سپهسالار شکور میان بست و با علیجان دیکنی مشورت بدان قرار داد که جهت دفع مظنه و قطع وهوم و هراس عوام الناس بششیر فکر قتل او خارج مصاحبت است بداروی مهلك قصد او قرار گرفت کیا حسن را بجلوس شراب طلبیدند و بشرب مدام الحاح نمودند و در قبح دوستکامی داروی دشمن کامی ریختند و بنا کامی بدو دادند و کام خود حاصل کردند مصرع از پای دریافتاد و از سر خبری نیست * کیا حسن تاب تجرع نداشت بخانه رفت و آن شب تا سحر غریق عطش و قلق و اضطراب شد سدید چون شب اجل بروز نومبیدی او بسر آمد دید رسم عبادت بجای آورد و فهمید که اثر دارو دفعی نبود داروی مهلك سریع الاثر دیگر را شربت شفا نام نهاد و در کشیدن فرمود و اضافه علت مرض موت گردانید و هر چند آب سردی می طلبید که امکان اصلاح مزاج داشت ازو دریغ فرمود و چندان مراقبت

بجای آورد که کارگیا حسن به آخر رسید بعد از دفن سالاری سپاه شکور هم
 خود قبول کرد درین اثنا حضرت شیخ نجم میرزا احمد دیلمی قزوینی را
 بانحض و هدایا همراه ملا حسام الدین و شیخ صفی نزد سدید باز فرستاد
 و بوعدها عنایات حوصله آرزوی او را پرکرد و در استرضاء خاطر او کوشید
 و بحصول مقاصد و اغراض مستمال ساخت سدید که بیخ فتنه و جیل خود را
 باختداع مستحکم دید جرأت و جسارت از حد گذرانید و باتفاق علیجان
 برتبه رسانیدند که در صلاح هر امری از امور که لشعه گوهر رای عالی
 خانی بدان می نافت آن دو بد گوهر بعقل رای بی نور تیره میگردانیدند
 و برای ناصواب انجام می دادند بر موداء یا ایها الذین آمنوا لا تدخلوا
 بیوت النبی الا ان یؤذن لکم ولا مستأنسین لحدیث چنان نسق کردند
 که هیچ فردی بی رخصت ایشان باخدا لم علیه خانی مجلس صحبت ندارد
 و بی حضور ایشان سخن نکند بطریق تغلب و تسلط سلوک بنیاد نهادند و ملا
 حسام الدین را به یمه پس فرستادند چون صحبت امیره در یافت و مقالات
 تمهید نمود امیره نیز ایچی را با اسب و خلعت همراه ملا حسام الدین نزد
 سدید فرستاد و قامت آرزوی او را بخلعت فاخر مطرا ساخت از ملاحظه
 این حالات طغیان سدید درجه اعلی گرفت و برتبه رسید که سیر و سلوک
 مسافران بر و بحر ضمیر که جوالیس عالم صغیر و کبیر اند از تصور صفات و ذبله
 و احساس جیل و سرعت انتقال ذهن باختداع و اختراع و ناشناسی و ناسپاسی
 او عاجز می آمدند و در هیچ امری اقتدا با اشارات و اولامر عالیه نمی کرد

و از اتباع تحرز و اجتناب و استبعاد می نمود و در ضو (آم ضوه) عقل پاک و بدر فهم در آنک اعلاء خانی اگر چه ظلمت خیالات فائره و مرکات باطله ایشان هویدا و ظاهر و از صفاء جام بیہانمای ضبیر منیر حقیقت اشکال مہر فاء فسون سدید و علیجان معایت میبگشت اما چہرہ مقصود در دفع سدید عنوز در تنق تعویق متولری بود و دولت غانی بعضی ^{آل}آمور ^{مر}مرہونہ ^{با}بواقاتہا چشم انتظار دلشت سدید هر روز مادہ فتنہ را ز پادہ میگرد و بہرتبہ استیلا یافت کہ موازی شصت ہتاد نفر از غلامان و مخصوصان خود بہ بالای قصر رفیع ہمایون جا دادہ محافظت می فرمود و خود ہا یکفخر بنخوابگاہ اعلا بسر میگرد و بواسطہ حرمت رمضان فکر ناصولب بقصد وغیر نواب کامیاب در تعویق افتاد ورنہ ہرچ نصبری در حصول مدعا نبود قضا را در یکشب ماہ رمضان بجلس صحبت از رہگذر سخنی و تقریب حکایتی در اثناء محاورات خدلم عالی ہالقلہ احادیث محدث اشارات و کنایات شد سدید کہ ہر تجوید کلام و تہذیب نطق تعلیم نیلغثہ رای خود را بر رای عالی رجحان داد و مرتبہ لطف ادا از حد و مرتبہ خود تجاوز نمود و ادلب ادب مفقود گردانید و مکابره بہنایت رسانید و از لندنزہ گذرانید و از بی غردی جہت خدلم اعلاء خانی خنجر کشید آہنہ ہوا از غبار فتنہ و فساد شرارت آن بد کرد لر نیرہ گشت و دابہرہ مرکلت و سکناتش خارج مرکز عالم و صلاح و صواب بنی آدم شد و قضاء روزگار از غبار شامت او ظلمت گرفت و روی اہل دل از بدعت افکار لو فکار و ہوا لکن دیار غم اغزا و غصہ زا آمد بیت ہر صبر و تحمل کہ دل سورختہ ا

بود * اندر شکن سلسلهٔ خم بزمش رفت * حضرت اعلاء خانی عزم بی
تحملی آغاز میفرمود اما چون محاسن افعال سر باب فضایل سیر و مکارم
اخلاق سر دفتر لطایف شیم و عادات بود صبر پیش گرفت و از ننگ این
حرکت و شرم آن جرأت از جهت ماه سماء مبارک همایون گلاب آسا خوی حرقت
و عرق تشویر چکید و بمضمون این آیات خاطر شریف تسکین می یافت *
هر ناموری که او جهان داشت * بدنام کن ز صهران داشت *
اهد که سر آمد عرب بود * او خسته خار بو لهب بود * می باشن چو خار
هر به بر دوش * ناخرمن گل کنی در آغوش * عاقل فاضل که استحضار کلیات
مسایل افعال ذمیه سدیده کند از قیاس مقدمات قول مولف (م در) استنباط
حرکات قبیحهٔ جرئیه که نامحصور است مجال اشتباه نداند دود ظلمت آن
شب از آتش شیطنت سدید گذشت چون صبح دولت اعلاء خانی از افق
سعادت دمید خدام عالی بضیر الهام پذیر خصایل حمیده و شمایل پسندیده
و خداوند دوستی و نمک بحلالی حضرت سر اجاً فاسماً لاقسام الخصال را چون
صبح صادق دانسته و تحقیق فرموده که مقتضاء طبیعت ایشان خیر و صلاح
و در تکمیل خلق و تنظیم امور معاش سبب راحت و وسیلهٔ سعادت اهل
زمان است و غبارشک و زنگ ریب از چهرهٔ فسیر و آینهٔ خاطرش سترده نص
صریح و شاور هم فی الامر را کمر بست و بعد از (م در) یافت فرصت و فرجهٔ
حکایت سوز شکایت با ایشان در میان نهاد و حیت انتقام بر طبیعت مبارک
غالب آمد و حسد آن جرأت بر طینت پاک دست یافت و اقبال رای و تدبیر عالم

لرآی بخلوت خاطر منیر یعنی این بیت شکسته دلتر از آن حقّه بلور نیم *
که در میانه خارا کنی بسنگ رها * جلوه نمود وضییر منیرش مفسر آیه
فَأَقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ فَكُفُّوا عَنْهُمْ وَأَخْذُوا وَقَتْلُوا تَقْتِيلًا
اشارت عالی شرف نفاذ یافت که قصر هست سدید بعین رذیلت و نقصان
است و علاج را در مرض مزمن و علت متمکن او جز هدم بنیان تأثیری صورت
فی بندد و ناسازگاری و فتنه انگیزی بعد کمال و ماضیت او مستلزم شر
ظلم است دفعش از لوازم امور حضرت سرلجاً که هنگام قتل ملازمان
در دیلمان برخصت قتل سدید ممتاز گشته و تا آن غایت فرصت نیافته
مهداً که مخصوص التفات این اشارت گشت و لباس خدنگ قهر شدید
بر سینه دوختن سدید نیز یافت حلقه چاکری و فرمان بری در گوش جان
کرد و بر تجدید مراسم انقیاد و لوازم طاعات هست مقصور گردانید و در
لشهار آثار نیکو خدمتی و انتشار صیت بندگی و نیک نامی و نیک بحلالی
کوشید و ذکر صالح و ثناء فایح بر رخسار روزگار گذاشتن لازم شرد و چون
کسوت طهارت این دودمان سیادت که از هزار شجره رسالت و ولایت اند
بطراز لیزه ب هتکم الرّجس اهل البیت و بطهرکم تطهیراً مطراً بود و چون
این خدمت را حق البقین دانست و سبیل استعالت و فناء سدید را پیش
گرفت و این مهم را شعار روزگار خود ساخت و جمعی از ملازمان صادق و مخلصان
دل بازبان موافق که قاعلاً بندگی ایشان رسوخ یافته و بسوابق حقوق نعم
آباء بزرگوار اختصاص گرفته از اشارت قتل سدید درجه التفات یافتند

اما با وجود ضبط سدید قدم در دایره مبارزت این امر نهادن حد خود ندانستند و مرتکب اسعای امنیت نشدند حضرت سراجا که از خط این مشاورت مایوس گشت مستغرق بحر فکر شد از فائف غیبی نداء لَّا صَوَابَ مَعَ تَرِكِ الْمَشُورَةِ بگوش رسیدو از بحر غم خلاصی یافت و مضمون شریف لَنْ يَهْلِكَ أَمْرٌ بَعْدَ مَشُورَةٍ را وسیله حصول مراد ساخت و حکمت عملی بکار در آورد و صورت صداقت مستعمله بزرگ قَدْ شَفَّهَهَا حَبًّا مناسب حال یعقوب غلام بنمود و سلسله حقوق سوابق محبت بخاطر آورد چون دولت ابدی اعلاء خانی در همه باب باتقدیر ازلی موافقت می نمود در آن وقت سدید نیز غلام خود یعقوب را بنا و اوجب بغایت آزرده بود حضرت سراجا این حدث را مغتنم شمرد و یعنی این بیت متوسل گشت * مرهم گجلم زده کشتن گجلم بود * می زده را هم بی دلمرو و مرهم بود * میامن رای منیر حضرت سراجی عقده کشای مشکل گشت و این مشورت را با غلام یعقوب در میان نهادن صواب شمرد چون این مشورت با او مطارحه کرد آتشی دید افروخته و بدان خرمن حبوة سدید سوخته صبح صادق دولت سرمدی از حل مشکل این مسئله صریحتر از روز که بحضرت سراجی روشن شد و فکر صواب انجام را مطابق رقم تقدیر یافت در ساعت با استحکام (مہینای) اخلاص یعقوب غلام اشتغال نمود و یقواعد عهد استوار گردانید یعقوب که رتبه قوری باشی سدید داشت و محمد سوره چان و مولی لشتنشایی و سفندیار تنکابنی که قوری سدید بودند و در حجره انیس و جلیس بکدیگر بر مصداق آية کریمه فَلَمَّا أَحَسَّ

عِيسَىٰ مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ
 مذکورین را بدین معنی صلابی زدند ایشان چون نوکرزادهٔ اعلاء خانی بودند
 وملازمت عارضی سدید را داخل خدمتگاری اعلائی می شردند و این
 خدمت از خدا میخواستند اطاعت نمودند و بنیان این مهم را بقواعد تحلیف
 درست گردانیدند حضرت سر اجا که این مهم کلی را بآبادی خود متمشی دید
 دمی بر آورد و آرامی گرفت و با ایشان مواضع بدان قرار داد که چون
 نوبت پاس بشما رسد می باید که بخنجر کین مهیاء قصد سدید باشید
 یعقوب را چون اساس و داد بامولانا بحیبی کشتلی که در آن وقت ملازم
 شیخ صفی بود سمت استحکام داشت با این راز هزار گردانید و در حفظ
 سر معهود شدند چون قوتها باتفاق امتثال قوت میزه نمودند حضرت سر اجا
 بمضمون این بیت بانو کسی که بک سر مو آورد خلافی * مو بر تن از
 نهیب تو چون اجدها شود * صورت احوال بعرض نواب متعال رسانید از
 صحت تدبیر خفقان واضطراب و قلق و ارغاب که اعلاء خانی از غصهٔ سدید
 داشت بداروی عنبر رای زرین و مفرح تدبیر حضرت سر اجا تسکین یافت
 اتفاقاً در شب قصد سدید تا وقت نهارهٔ سحر با برادران در صحبت و دایع
 و فراق هَذَا فِرَاقٌ بَيْنِي وَبَيْنِكَ بود وقت نهاره بخلوت خاصهٔ همایون آمد بخواب
 رفت بیت خصم بالین سلامت را کجا بیند بخواب * زانکه آن سر کش
 زیادت میکشد پا از گلیم * حضرت سر اجا چون بخت خود در بیداری
 و شب زنگ داری بود تحقیق خواب سدید که نمود نرم نرم و آهسته آهسته

در کشود یاران کار را که مهیاء آن کار دبد یعقوب غلام را بیرون در پپاس
 داشت وبعنی این ابیات بذکر مزید دولت اعلاء خانی مترنم شد بیت
 شب پپاس تو هندویست سیاه * بسته بر گرد خود جلاجل ماه * خانم
 نصرت آلهی را ختم برتست پادشاهی را * لعل بانغ تو خرف رنگی *
 کوه باحلم تو سبک سنگی * فتح بر فرق و پای تو زده فرق * قتنه در آب
 تیغ تو شک غرق * رونقی کز تو دیک دولت ودین * باغ نادیک زابر
 فروردین * وسوره چان محمد وموالی واسفندیار را بدرون خلوت همایون آورد
 و اشارات هَدُمُوا بُنْيَانَكُمْ بِالسَّيْفِ کرد وایشان بانیر وشمشیر وتبر [وتبر]
 بسدید حمله آوردند ودر ساعت کارش آخر کردند بیت آن کار که ایام
 همی خواست برآمد * آن وعه که تقدیر همی داد وفا شد * تبعه شر
 وفساد وشومی بغی وعناد سدید بدو باز گشت وچون حباب وشرار زود
 میر واندک بقا شد وسد شرک رخنه عظیم وثامه قوی یافت بیت سدی
 شکسته گشت که تا دور روزگار * در گوس طاس چرخ بماند ازان طنین *
 مساعی جبهه حضرت سراجاً وهاجا در بساط مجلس دولت قاهره بموضع لطیف
 ومحل شریف قبول پیوست و آثار فرزاندگی او بر چهره روزگار تخلید پذیرفت
 وعنوان نامه پادشاهی وصدر تاریخ جهانداری بذکر جیش بهجت وبها
 یافت واین سعادت را شرف اسلاوی وسرمایه فخر اولاد و اخلاقی خود ساخت
 وبر اندازه اقدام سعی سزاوار عواطف واکرام وفرخور مآثر وانعام
 پادشاهانه برفیعت درجتی وشریفتر منزلتی رسید ودران وقت بمنصب

مهنری خدام زیر و بالا و درون و بیرون شرف اختصاص التفات یافت بیت
برنج اندر است ای خردمند گنج * نیابد کسی گنج نابرده رنج * و مشارع
و مناهل اعلاء خانی از شوایب خادعان لهذا مصون ماند و از تجلی نور
عدل و تباشیر صبح انصاف خود قتنه انطفا پذیرفت و ظلمت عدوان از عرصه
ممالک منتفی گشت بعد از فراغ قتل سدید بقید برادران سدید شروع
نود بیت که هر چه در حق این خاندان عرت کرد * جزاش بر زن و فرزند
و خانان گیرد * و بهم بلند اعلاء خانی در ضبط ممالک و رعیت پروری
منطقه جد و جهد بر میان جان بست و چهره امید کافه خلق را از حلق کریم
اعلاء خانی بسنان گل امر گردانید بلوچود توافق که میان علیجان دیکنی
و سدید بود در سزا و جزاء او خدام عالی مهلت مصاحت دید و علیجان را
بغایت کامله مستمال ساخت و منصب امیر الامرای سدید بعلیجان تفویض
فرمود و منصب سپهسالاری سپاه دیلمان همپنان بلو مسلم داشت دو منصب
درگه سالاری که در دست مخلصان سدید بود بمحمد سوره چان و مولی
رجوع نمودند و قامت احوال ایشان را بخلعتهای لایقه طراوت دادند
و مرسوم و مواجب بقدر کافی عطیه فرمودند و برادران سدید از اهل مناصب
و غیر مناصب را مقید گردانیدند و عوض ملازمان مخلص خیر منعم را نایب
مناب ساختند و علاء الدین تولم جلال الدین رانکویی به سپهسالاری لاهجان
نصب کردند و علی حسام الدین که سالار سپاه لشتنشاه بود سپهسالاری
رانکوه بدو تفویض نمودند و بعد از ضبط و نسق و قانون ممالک کتابینی بنا بر

تذکره قتل سدید بملازمان حضرت امیره حسام الدین رفع فرمودند
و در عقب ایلی جهت تشریح غرور و شقاوت سدید و عرض اخلاص
و استمداد هم نزد امیره فرستادند و استدعاء ارجاع و اعواد اولاد کارگیا
یحیی مرحوم کارگیا علی و امیره رستم و فرزندان کارگیا امیر کبیا، کوکی میر
حسن و کارگیا ناصر کیا نمودند حضرت امیره باز فرستادن اولاد کارگیا
یحیی مصاحت ندید حال آنکه نزد امیره پیغام داده بودند که سپه سالاری
دو الکه موقوفی تشریف فرزندان کارگیا یحیی است فرزند صغیر کارگیا
امیر کیا کلرگیا ناصر کیا را حضرت امیره عاید گردانید و بالتفات عواطف
پادشاهانه سرافراز و بفر مصاهرت عز امتیاز یافت و در جتی عظیم و سعادت
جلیل حاصل کرد و تا انقراض زمان رتبه عاظت بر اولاد و اعقاب ست
از دیاد و رقم ناپید و تخلید خواهد یافت انشاء الله

فصل در تمهید مقدمات تشریف آوردن ملك اشرف
اعظم ملوك رستم دار باستانه اعلاء خانی کامگار جهت
استمداد جند و عسکر و شرح قتل ملك بیستون حاکم
نور در دست حرم در تاریخ سنه ثلث عشر و تسعمایه
چون اقبال دولت روز افزون استقبال امال انام ایام میگرد و کوکب سعادت
مشحون سلطنت در موافقت مقیم و بخت ابد مقرون مساعد حکومت هفت
اقلیم و روزگار صورت حسن خلق در آینه عدل و امسان باصنای خلق
مینمود و صیقل عنایتش زنگ کدورت از مرآت خواطر می زدود ملك اشرف

حاکم رستمدار که حقوق یکجہتی و متابعت و موافقت و دوستی قدیم باخاندان کریم سلطنت نصب العین ضبیر آفتاب تاثیر گشته بود بجهت دفع تعدی و تسلط ملک بیستون و قطع محاصره قلعه کجو کہ مدتی در ضیق ضبط مبارزان ملک بیستون محصور ماندہ بود و ملک کاوس فرزند ملک اشرف دران قلعه متحصن دولت ملازمت و سعادت خدمت دریافت و برسم خدمت گلہاء نیاز و نوباہاء اخلاص تحفہ مجلس سامی آورد و بلشکر و عسکر مستبد و بیعنایت کاملہ مستند گشت و صورت اہانات حد نبودہ ملک بیستون بنسبت سلطان ہاشم حکاک خرد بر نگیں حافظہ اعلاء خانی نقش کندہ و اشکال آن ثبت دفتر ضبیر شدہ و از عدوان ملک بیستون باملوک طوایف رستمدار کہ انجام مهام کلیہ و جزویہ ایشان بر ذمت ہست و عہدہ رای صواب نماء نواب حضرت اعلاء مقرر و در ایادی طالعان خدمت متمشی بود و ملک مذکور تنگ بغی ہرکب تعدی تنگ کشیدہ در عہہ حال چہرہ آمال بصورت تفوق باینہ تسلط بایشان مینمود چون خطایا و قضایا جمع آمد و بکرامت اطلاع ہمایون پیوست مادہ کثورت ازدیاد یافت و اضافہ علت و وجوب انتقام ملک بیستون گشت و اوقات مبارکات مستغرق استیفاء ابواب انجام مهام و اسعافی مقاصد و مرام ملوک خصوصاً ملک اشرف شد و باہیاء آثار کریمہ مساعی جیلہ واجب دانستند و موازی شش ہزار مرد از بلوکات سپاہ ممالک محروسہ بسرداری کیا براہیم کیا، حاجی محمد شکوری و شجاعت و شہامت او رجوع گشت کہ بہت دفع و رفع فتنہ و ظلم و تعدی ملک بیستون بروند و دران مجال دو

نفر ایچی ملک بیستون که شرف ملازمت دریافته بودند هر دورا مضبوط
بملك اشرف سپرده رولته معسکر رستمدار گردانیدند هوله گیلان که رو
بگرمی آورد مزاج مبارك همایون را میل دریافت مذاق نشاط ییلاق
دیلیمان شد عنان جهانکشای لزرانکوه بر ست لاهجان انعطافی یافت
ویکشپ تخت لاهجان بعز قدوم زینت گرفت وازانجا کوبه حشم ونجم
خدم هو قدم فلك جلالت ركب همایون از راه شیمه رود در مسابرت روان
شدند و بطالع سعد بنزل مراد دیلمان رسیدند و آنچه بدریافت هوا و هوس
بود یافتند و همچنان که مذکور گشت که انتقام حرکات علیجان دیکنی بمرافقت
سدید خیرجی ثبت دفتر ضمیر اعلاء خانی بود و باوجود مسرت قتل سدید
درین حال ارتکاب شغل حبس و کینه گذاری علیجان خالی از مزین و ملالی
نبود از انجهت دفع الوقتی واجب شمرده بودند آنچه در باب انتقام و حبس
علیجان ضبط ضابطه و حفظ حافظه اعلاء خانی بود مهردا حضرت سراج الانام
وسيله استخراج لرقام جدول رنج ضمیر شد و باصطرباب رای رزین ارتفاع
شمس مقاصد گرفت و بافق مشرق حاجات طالع مطلوب و مرام جست
و یکمند تدبیر علیجان و ملا علی دیکنی و هدایت لمسری که در ایفا فتنه
شريك یکدیگر بودند بحیطه قید در آورد و قبایل علیجان که منصب
سالاری سپاه و کونولی قلاع داشتند هم بند و شريك قید ایشان ساخت
و بر موجبی که قصه زولته ساختن سپاه همراه ملک اشرف جهت دفع ملک
بیستون ایراد رفت چون ملک بالشکر الکه کلاره دشت را قدم گله و حمل

نزول سپاه گردانیدند بامقیان قلعه هرسی جنگ در پیوستند و محاربه بنیاد نهادند و از مردم قلعه هر که ماتحت قلعه بیقایله در آمدند جنود نصرت شعار بضرب شمشیر و تیر بعضی را به بالا و بعضی را بزیر زیر و زبر کردند و بمقام معهود چون عزم معاودت نمودند سردار سپاه محافظت عقب لشکر واجب شرد و بعضی جنود را در پی داشت که اگر اهل قلعه خدعتی بکار دارند سواران عقب تیغز نگاه داشته آگاهی دهند گویا زن بسر میر حسین طالغان در عقب می آمد است اهل قلعه شکاری از جرکه جدا مانده یافتند برو تاخت آورده بقتل آوردند میر حسین که از خبر قتل آگاهی یافت سراسیمه بی لشکر بیک استر سواره در پی رفت او را نیز که اهالی قلعه تنها یافتند فرصت غنیمت شمرده بقتل آوردند و نا لشکر ازین صورت خبر یافتن اهل قلعه متحصن گشته بودند و شب هنگام محل باز گشتن لشکر نبود در آن حوالی صحرائی بود فرود آمدن مصاحت دانستند چون حیف و ناسف قتل سپهسالار طالغان در دل سرداران جا کرده و جز بتلافی و تدارک آن قراری نداشتند علی الصبح جنگ را آماده گشته با قافل تره و چپر با اهل قلعه جنگ در پیوستند و آثار مردانگی و جلادت بایشان نمودند اهل قلعه که آهنگ حرب سپاه را بمقام بلند دریافتند فروتنی و کونه دستی شعار ساختند و زیان زینهار با مان نبرکشودند و سه روز مهلت طلبیدند درین اثنا ملک زاده مُصَنَه که شوهر و کسان او را ملک ییستون بنا و اجب بتیغ سیاست استیصال کرده بود و ملکه را در حباله در آورده و از بیجهت شقاوت

ملك در دل عورت جا گرفته منتهمز فرصت بود وفرجه انتقام می جست شمشیر دولت اعلاء خانی که در قضا و مضا بر مفارق اعدا ید بیضا داشت و در دست نامحرمی کارگر نبود قضا بحصول این مدعا موافقت کرد وامضاء آن در دست حرم ملك بیستون مقدر گردانید و بلکه مُحَصَّنَه در محل خواب بجای خواب فرصت یافت و بشمشیر غدر دغدغه ملك و ملك آخر کرد و عورت مستمند صیت مکرمت و نداء این حرکت با آواز بلند بگوش اهل قلعه رسانید چون اعقاب و اولاد ملك در قلعه نور که مقام قتل اوست بودند بالضرورة اهل قلعه بخون خواهی مشغول شدند و حرم ملك را بقصاص رسانیدند و فرزند ملك بیستون ملك بهن را بسطنت قابم مقام گردانیدند از ذمایم خصال و قبایح افعال و اعمال ملك بیستون اولاً آنکه آنچه بشرع و عقل محذور بود اجتناب نمی نمود و بر نص صریح حرمت علیکم اُمّهانتکم و بناتکم مخالفت می کرد و کنیزکی که در حبالة پدر او ملك جهانگیر بود بر وجه زنا و مسافحت بزنی استمتاع می یافت و از دو فرزند در وجود آمد و شرارت خلقی او بمرتبه استیلا گرفته که سی چهل ملك و ملك زاده از سر جهل بنا و اوجب بدرجه شهادت رسانیده و یا خدام و عبید و قریب و عبید ناسازگاری و بد معاشی باخص رتبه شعار خود گردانید که همه از او متنفر و متوحش بودند و صفات ذمیه فعال و قبیحه خصال بنوشتن راست نمی آید چون مقیمان قلعه هرسی قتل ملك بیستون را تحقیق کردند و دولت اعلاء خانی غالب و قوی و حرکت کوکب اوج سعادت را سریع دریافتند بلندی

قلعه هستی را پست گردانیدند و بجز قلعه سپردن چاره ندانستند بعضی
مرتبه قلعه را جنوب اعلاء خانی تسلیم نمودند و اهل قلعه برار هم تتبع
خطوات طاعتداری مقیمان قلعه هرس را واجب شمرند و قلعه برار را هم
بمندان اعلاء جهانبانی سپردند خدام عالیه را که عنایت و مرحمت با عموم
برایا خصوصاً با حضرت ملك اشرف و برادرش ملك سلطان یوسفید می نهایت
بود دست طبع از قلعه باز داشت و در استرضاء خاطر ایشان همت عالی را
معطوف فرمود قلعه برار را بملك اشرف و قلعه هرس را بملك سلطان
یوسفید که بشری مصاحرت عز اقتضای یافته بود رجوع فرمود و لشکر از
رستدار عابد و راجع گشت

فصل در فرستادن ایچی برسم پیشکشی و اخلاص
باردوی همایون شاهی و تشریف آوردن ملك کاوس
بخدمت اعلاء پادشاهی خانی در تاریخ سنه [ثلث عشر]
و تسع مایه چون بر رای آفتاب اشراق اعلاء خانی جهانبانی صورت اتحاد
و معاضه شیخ نجم باسدید ست و ضوم دلشت و نواب همایون شاهی پادشاهی
خلیفه اللہی اختیار کلی و حنان مهمات جزوی و لایات دالر للرزرا بکف اقتدار
او داده و از قتل سدید و قید علیجان بلوچود رسوخ بنیان عهد ایشان
بانبیع امکان فتنه و مظنه حدشی از جانب شیخ منصور بود ازینجهت خدام
اعلاء خانی جهت رفع محذور و دفع مکروه و استنشام نسیم خیال شیخ ایچی
فرستادن را واجب دانستند و جناب قاضی محمد را که متحلی بصفت ذکا بود

و صورت رشد او بر آینه خاطر مجله اعلائی جلوه یافته باعلی بیگ محمد علی
لمسری الاصل مع پیشکشی روانه اردوی شاهی گردانیدند قاضی محمد که
سعادت آستان بوسی نواب شاهی را حاصل کرد و خبر قتل سدید را که بگوش
حضرت شیخ رسانید در مقام اعتراض در آمد ویی التفاتی را بظهور رسانید
و در انجام مهمام و حصول مرام مساعدت و مرافقت نمود و قاضی محمد را مایوس
عاید گردانید درین هنگام نواب اعلاء خانی بسام نزول جلال داشتند چند
روزی که تحت سم از بخت همایون چون ازهار بهار و خنده نهار شکوه
گرفت از سرحد خبر تشریف شریف ملک ملوک عظام ملک کوس بن
ملك اشرف بدر یافت سعادت ملاقات و ملازمت رسید حضرت اعلاء خانی
مخصوصان متعین را برسم استقبال و تعظیم تعیین فرمود و بلمسر فرستاد خسرو
ملك سیرت فلك رفعت عالی همت والی مملکت اختر برج سلطنت و حکومت
ملك کایس که بلمسر رسید معتقدان حضرت اعلائی و ظایف خدمت بجای
آوردند روز دیگر حضرت ممالک دستگاه از لمسر بمرکب سرعت سوار گشته
بلازمت شتافت و از دریافت آثار و اطوار تعظیم و تکریم و التفات استقبال
نواب عالی خانی حصول مقاصد دریافت چون طلوع رباب عالیه بحاذاث
بصر ملک رسید چشم دولت را روشنایی افزود و صبح مراد از مطلع امید تبسم
آغاز نهاد و از شرف کرامت معانفت و مقارنت درجه عز و بختیاری و شرف
رتبه جهاننداری و سرفرازی حاصل کرد بعد از حظ نتایج استقبال و شرف
نزول از اختراع ضیافات و لذت چاشنی بلند اطعمه گوناگون همچنان جاذبه

مذاق و غلیان مادهٔ اشتیاق بنفحات عنایات از منہج تصور زیاده آمد
حضرت ملك عالی مقدار ملك اشرف از کمال دانستگی برهنه منوی سعادت
خواجه میر حسن کاردگر را که از خاصان و محرمان و معتقدان بود همراه
ملك کلوس فرستاد و بلازمان همایون عرضه داشت که همچنانچه آباء
بزرگوار و عم غفران شعار حلقهٔ بنک نوازی و مخلص پروری در گوش
اهل این خاندان کرده اند توقع است که حضرت ملك کلوس را از
زمرهٔ سرمد نشینان و فرمان بران و مطیعان شمرند و تاج افتخار التفات
عنایات بفرق او نهند و از مخلصان حقیقی صیسی فرق نکنند و سلطنت و حکومت
رستمدار که در تحت تصرف و فرمان من است نامزد استعداد و استحقاق او
گردانند که درخت بردار عمر به برگ ریز خزان رسیده است بیت پیر
دمویی که شب و روز تست * روز جوانی ادب آموز تست * شاهد
باغ است درخت جوان * پیر شود برکنندش باغبان * امیدواری از فیض
عینم چنانست که حلقهٔ این مقصود را به پیوند عنایت معبور سازند تا از
نخل آرزو و بر مطلوب نتیجهٔ برخورداری حاصل گردد خواجه میر حسن که
تهدید مقالات نمود عرضه داشت مقبول افتاد و این مقدمات معقول نمود
و در چمن سلطنت سرو جلال و نهال قد سعادت ملك کلوس را خدام اعلاء
خانی بترشیح میاه الطای رجوع مسند حکومت نازه ساخت و از شجر آمال
انوار و ازهار نمج مراد روی نمود و بز و جنات ملك و ملت نور بهجت ظاهر
شد و روزگار بتمتع دولت روز افزون همایون و مزید عنایات گوناگون

نوبد داد و ملك كاوس بشرفى معاها و تاكيد تحليف مستسعد و مستبشر
گشت و قامت سعادتش بخلعت فاخر و عنايات متكاتر و كبر ششبير طلاى
پادشاهانه زيב و زينت يافت و اسب مراد در زير ران رام آمد و مقربان
و ملازمان على مراتب در جاتهم ارمغان يافتند و حضرت ملك كاوس را
مقصى المرام روانه گردانيدند چون آوازۀ شهرت لاهجان بگوش ملك
رسيده جهت احتفاظ تفرج آن ميلان خاطر بحركت در آمد خدام على
معتدان و مخلصان را بجهت رعايت ضيافت همراه ساختند و بلاهجان
فرستادند بعد از حظ وافر از انجا متوجه رستمدار شدند

شرح وقوع واقعات و سوانح حالات در ايام خلافت
اعلاء سلطانى خليفه الرحمانى در تاريخ سنه
و تسعمايه مقدمه وقايع باظهار عداوت شيخ نجم كه اعداء عدو خاندان
سلطنت بود ايراد آمد فوجى از نجوم سپاه و گروهى از جنود ظفر پناه نواب
حضرت اعلاء شامى فلك بارگامى بسردارى حسين بيك الله كه جهت
دفع باجموع فتن ذو القدر مقرر بود و از تمادى مقابله و مهاربه اتفاقا اضايت
برق مهاربه ذو القدر مانع رشحات سحاب فتح جنود همابون شامى شد
عساكر منصوره از رزم متقاعد گشته چشم زخمى بر وجهه رجا رسيد بود و از اين
تقصير سوم قهر پادشامى از مهيب انتقام و زيد و بر لباس فاخر رتبه على
امارت الله بيك دميد جامه اين سعادت از قامت بخت او محترق و منحرق
گشته جناح هاى النفات سايه گستر دولت شيخ نجم شد قامت سعادتش

بکسوت لطیف امیر الامرای و صاحب اختیاری زینت یافت شیخ که قصر منصب خود را بحصن حصین عنایات عالیه مرتفع دریافت از یخ بغی و عناد نواب عالی خانی که در ساحت ضحیر او راسخ و راسی بود نهال عداوت سر برزد و غضون آن بلند و قوی گشت و به ثمر ناخ مقدمه بردادن کرد بر مصداق **وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ** از غایت عناد چنان گمراه شد که در آینه انصای حسن صورت طالع مبارک و هیبة اعتلاء کوکب سعادت اعلاء خانی را مشاهده نیکرد و نتیجه مکر و خدبعت سدید و در ساختن باهدیگر بر فحوای بشارت موداء **أَلَمْ تَرَ لِي الَّذِينَ بَدَلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ جَهَنَّمَ وَيَصْلَوْنَهَا وَيَبْسُ الْقَرَارُ** در غمی یافت و با وجود عهد و میثاقی که با سدید داشت بر مصداق **وَمَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ** در ساختن و یکجهتی او برای سدید فایده ندادن و موافقت او فریادرس نبودن را هم در غمی یافت و در آینه خیال صورت معنی این بیت بزرگ کرده **أورا فلک نه بیند خرد *** عزیز کرده **أورا جهان ندارد خوار *** هم مرتسم نبود **وَسَبَلْ تَقْلِيدْ غِشَاوَهْ** بصر بصیرت او شک شب و روز در صد آن شک که ابواب راحت بملازمان عالیات مسدود گرداند و باحداث صورتی که موجب نوانر تفرقه و توالی مرکات رسل و رسایل و قلت سکناات و اتلاف مال و قطع اقبال اولیاء حضرت باشد بظهور رساند تا باستعمال این صفات بتحاشی و تنافر و بجنایتی فاحش و کنایتی زشت که ابقاء آن مذموم و انتفاء آن متعذر و قابل اصلاح نباشد منجر گردد و لطف و مواسا که از شیمه کریمه پادشاهی شاهی بنسبت اعلاء

خانی مرتبه عالی داشت بحضیض مرتبه رسد و بدین وسیله نواب عالی را از سعادت مُطاع مطلقى و مقتدای نوعی محروم و بصورت جرایم موسوم گرداند تا سلسله عهد با امیره استحکام یابد و در نور معنى و بِاَلنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ظلمتِ فصرِ متصور نگردد بیتِ حریفِ مجلس ما خود همیشه دل میبرد * علی الخصوص که پیرایه بدو بستند * در حینی که نجم صاحب اختیار نبود در اظهار عناد تقصیری نداشت خصوصا درین اوان که مسند صاحب اختیاری یافت مقدمه عبارت امارت به بناء عدلوت نواب عالی سلطانی نهاده فرزند بو بکر طهرانی خلیفه شاه محمود را جهت طلب مال ببلازمت نواب متعال فرستاد و ایشان دولت فرصتِ صحبت و فرجه تبلیغ رسالت بمقام سام دریافتند چون لطافتِ طبیعتِ هوا، ییلاق از مزاج اعتدال فصلی مرتفع شده بود و رو بکنافت آورده نشاطِ هوا، قشلاق گیلان از خاطر اشرف سر برزد و کواکب مواکب دولت روز افزون بنطقه ظهور سعادت در مسایرت سریع شد و به برج سلطنت مقیم گشت درین اثنا جمی سفهاء مخاذیل از کمر رانی و گمراهی پی روی شیطان طبیعت و مکر و حیلت بکنفر درویش کرده بجمرد مشابَهت و مشاکلت سلطان حزه از راه فریبندگی بمقام مریدان پامرتدان چند بنیاد بیعت کرده بودند پرتو خیر این جسارت که بر ساحت ضمیر حضرت اعلاء گردون سریر افتاد بنابر انتشار صیت سیاست و رفع شرارت سفها عزایم پادشاهانه بر مجازات و مکافات آن جمع گمراه مقصور گشت و ساعیان و ظایف خدمت و جاهدان مزید دولت کمر

جد و جهد بدستگیر آن جماعت بستند و از بین نشو و نما، سعادت ابد پیوند
اعلاء کامگاری سه چهار نفر بد اختر از فریق خلابران که متابعت درویش
بی طریق کرده بودند دستگیر شدند زبان شمشیر قهر بفیصل قصه خلابران
گمراه گماشته کار آخر کردند و بسزای رسانیدند قرین نزول رکاب همایون برانکوه
طبیعت علی حسام الدین که حیثیت علو مرتبه و سمو منصب او محرر شاه
است به بیماری صعب اسهال مفضی گشت و بعد از پانزده روز رشته عمر
در دست اجل منفصل و منقضی شد و بشریت ممت علاج پذیر آمد خدام
عالی خانی منصب سپهسالاری رانکوه رجوع بامیره ساسان فرزند کارگیا
احمد ابن کارگیا بجایی فرمود و منصب امارت و صاحب اختیاری قلمرو
معبوره نامزد استحقاق کیا بر ابراهیم کیا، کیا حاجی محمد شکوری گردانند بعد
از کفانی مهمام رانکوه رایات عدالت آیات بر سمت لاهجان منصوب گشت
همچنانکه ذکر رفت چون وضع بیوت امارت شیخ نجم طبقات خدیعت
و خصومت اعلائی محکم بود از ثغور اسلام نسیم خبر تازه رسید که بر مودله
الْقِنَّةُ نَائِبَةٌ لَعَنَ اللَّهُ لِمَنْ أَبْقَاهَا نَجْم مَهْرَك ابقاها فتنه و باعث اشتعال
آتش شرارت گشته شیخ کبیر را بطلب اعلاء خانی فرستاده است که رکاب
فلك قدر متوجه اردوی شاهی گردد چون این خبر بصحت مقرون شد شیخ
کبیر دولت ملازمان عالی دریافت مثال متحتم الامتثال شاهی که متضمن
معنی طلب بود ببطالعه نواب خانی جهانبانی منتفع گردانید از معراج
سلم سطور و منطق زبان گویا، هندوان الفاظ و حروف توقیع رفیع اینمعنی

مستفاد بود که منصب امارت و اختیار الممالکی به شیخ رجوع رفته باید که فی کل الابواب مهمات بید اختیار و کف اقتدار ایشان متشی دانند و رای او را شایسته کف و منع و امر و نهی شناسند و در جمیع امور از صلاح و صواب او بیرون نشوند درین محل امیره حسام الدین به پشت گرمی مخالفت و معاهدت شیخ نجم هواء مخالفت را بآنش نبرد گرم گردانید و داو نرد دولت نجم را که بششدر آمد محکم بود مغنم میدانست و مدعاء لشتنشاه که در ضمن ضبیر امیره بود متضمن استخراج آن گشت و بدین مهم ایچی را نزد شیخ فرستاد و بجهت حکم لشتنشاه مبلغی تقبل کرد و در آن وقت آقارسم حاکم مازندران و ملوک رستمدرار غیر از ملک کاوس که مخلص حقیقی اعلاء سلطانی بود دیگر ملوک همعهد نبودند و منتظر فرجه که مخالفت بظهور رسانند از تفرس علامات و امارات و ایقاعات شیخ حضرت اعلی متفکر شدند چون سهام افهام را متفاوت میدانستند مصاحبت بمشورت فرار گرفت با اصحاب خلوت گرمی مشورت در گرفت و صلاح امور در پیوست بواسطه تباین و تخالیفی که در طباع مستودع است هر یک برای راهی پیش گرفتند شهباز رای اعلاء خانی که معدد جهات و مفتاح ابواب مشکلات بود در صحرای طبیعت فلک وسعت و قضاء خاطر جنات نزهت طیران کرد و بر شجر طوبی نطق نشین نمود و طوطی شکرستان مقال را بمنقار گرفت و این مضمون را که ضابطه اظفار رویت بود بخلب بیان ربانیده دلها و بجنام عیان کشانیده عقدهاء مجلسیان خلوت مشورت شد و بادله عقلیه و نقلیه خبانت باطن

شیخ نجم روشن ساخت که چون اصل در طهارت طینت و صفاء جوهر فطر بیست و عدالت و محبت جبلی و باکثافت ذاتی و خساست اصلی سعی در تکمیل ازان قبیل است که کسی بتجلیه زجاجه را بدرجه لعل و یاقوت رساند یا بتصفیل آهن را برتبه فیه و ذهب آورد این خیال محالست که باوجود توافق و یکجمنی و وثوق عهد و دوستی نجم با امیره بوسیله خدمتی و یا بسبب تحفه و رسالتی خبث عقیدت نجم را پاک توانیم ساخت بیت جوهر جام جم از طینت کانی دگرست * نوتوقع زگل کوزه گران میداری * حالیا صلاح درانست که پیشکشی لایق مرتب ساخته رسماً للمعذرة در دست مخلص خاصی همراه ابلیحیان شاهی باردو فرستیم که مذلت از شاهان کشیدن بهتر از انست که کسی بر در دونان گردن کج و سخن ضایع و خود را بی مقدار کند آیات دهان را بخاک ره انباشتن * به از گفتن و پس طمع داشتن * متاع سخن گوهر بی بهاست * چو پیش خسانش بری گهر پاشت * چه ریزم سخن در کنار کسی * که قیمت کند گوهری را خسی * من امید بخشش ندارم بکس * مرا بخشش از طبع بخشند بس * اما بنابر صلاح دولت دهن نجم بلقمه دوختن بهتر است شاید که درین مابین حضرت عزت شیخ را از نشأه یخودی آگاهی دهد و سببی که باعث ازاله مکروه و رفع این محذور باشد مهیا گرداند چون در عبارت اعلاء سلطانی خانی اداء معنی تمام مقصود و زیور و زینت عروس همه مطلوب بود اصحاب مشورت اتباع لازم شردند و صدی دهان را از گوهر ثنا پر

کردند و باللاس معنی این بیت چراغ رای توار پیش برد اسکندر * صد
آفتاب زدی سر زمطلع ظلمات * سفتند و نثار بساط صحبت گردانیدند
و اطاعت امر جهان طاع بهیا ساختن نقد و جنس اردو واجب دانستند و بواسطه
قلت خزینه که جمع مال بسبب ملاحظه و بال که دلب سلاطین ذی اقبال
هیله خصال سابقه نبود دست دین دراز و کیسه قرض فراغ گردانیدند
و بحسن خلق از خلق آنچه ممکن بود بی توهم اکراهی و مظنه اجباری قرض
کردن فرض شردند و اداء آن را از نقد ممرات باحسن وجوه بر ذمت
هبت واجب گردانیدند چنانچه تجار متمسلی بودند اما حوصله امنیت
بندارک مصالح اردویه بدین قدر پر نبود چون ادوار فلکی و اوضاع طباع
عنصری در همه حال به پیرو اقبال دولت سرمدی اعلاء خانی جهانبانی بود
و پرتو نیر ارادت که از روزن رضا و رحمت بسامت حال حضرت فلک
اقتداری سرایى نافته بود حضرت سراجاً قاسماً للامارة مکارم و التفانات
خسروانه را سفینه نجات خود شناخت و در بحر طاعتداری و نهر خدمتگاری
جاری ساخت و ازان حیثیت که مودی باخترع سره زر و آزر دگی و ضرر
غریب و اهل شهر میگشت و باوجود خرابی الکه و دست انداز مکرر صلاح
دولت قاهره در طرح نو نبود بی امر آمری و بی باعنی بر ادرار خدمتی
قدم صدق در شارع بندگی و نیکو خدمتی نهاد و معنی الْعَبْدُ وَمَا يَسْلُكُهُ كَانُ
لِعَوْلَاهُ پیش نظر آورد و مبلغ چهل هزار تنگه را نقد و جنس و مواشی نفعه
مجلس عالی ساخت گفته اند که اصداقایی که بر محك امتحان بعبار و ثوق

باز آیند متعذر و قلیل باشند و اگر اتفاق افتد دنیا و ما فیها در جنب مخلص
 معتمدی که در مهنات مساعدت کند یا در اتمام سعادت عاجل معاونت
 دهد وقتی ندارد بخاطر خطیر حضرت اعلاء خانی حسن این خدمت بغایت
 پسندیده افتاد و در مواد عنایت و اخلاص و ازدیاد مرتبه اختصاص براتب
 افزود درین هنگام حضرت افادت پناه افاضت دستگاه قاضی عبد الله فرزند
 حضرت ارشاد پناه مهبط انوار آله قاضی یحیی تیسجانی که نفس نفیض
 قیمت از گوهر دانش آورده و شخص شریفش فضیلت از علم و عرفان گرفته
 پایه قدرش منزل لی مع الله و مرتبه سیرش مقام لبس فی جبتی سوی الله
 بود از (م در) شیراز فراغت از تحصیل کمالات ظاهر و باطن یافته معنی اَنَا
 لَعَبْدُ لِلَّهِ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ شعار خود ساخته شرف ملازمت در یافته بود و سابقه
 باشیخ نجم رشتی دلشته خدام علیه مواد قابلیت و استعدادات که در قاضی
 عبد الله جمع دید ایشان را باردو فرستادن مصاحت تمام دانست بر موجب
 صلاح همراه اباچیمان ساخت و عند تقصیر دریافت خدمت پیغام داد قاضی
 عبد الله که شرف بساطبوسی نواب شاهی و صحبت شیخ را دریافت و تمهید
 اعتذار تقصیر سعادت ملازمت اعلاء سلطانی نمود شیخ بیانه که بلعث عدم
 اطاعت و قبح امور نواب عالی خلائق ملاذی باشد از خدا میخواست سر
 رشته تمهید عند تقصیر خدمت را کَشْبَكَاتٍ نَسَاجِ الْعَنْكَبُوتِ عَلَى مَا يَهْوَاهُ
 بنام و بود افکار باطله ترتیبه داد و حریر نسبیج عبارت محترمه بنظر کامل
 اعلاء شاهی آورد که بلوچود عدم اطاعت نواب خانی تدبیر درانست که

الکة لشتنشاہ بامیرہ رجوع فرمایند و الکھاء پشت کوه را نامزد غازیان کنند تا خدام علیہ عالیہ رقبہ رقبۃ در ربقہ انقیاد در آرد و گرنہ مقدمہ عذری کہ نواب خانی سلطانی نہادہ است مصدر افعال و اقوال حکام و صحاح اصطلاح تمام سلاطین دار المرز خواهد بود و ہمہ تتبع خطوات افکار ایشان خواهند نمود و در امور سلطنت فتور و قصور تمام ماحوظ خواهد گشت بدین تلبیس جہت امیرہ حکم لشتنشاہ حاصل کرد و پشت کوه را نامزد غازیان ساخت باوجود افتان شیخ اصول ضبیر منیر حضرت پادشاهی شاهی کہ باساس عنایت شاملہ حضرت علیہ عالیہ مستحکم بود و بفروعات مکر و تزویر شیخ خلل پذیر نمی شد و مواد بی عنایتی پیرامون خاطر اشرف نمیکشت و بعد از اطلاع بحقیقت احوال در استرضاء خاطر انور خدام علیہ می کوشید و در تطیب خلوت دل و حصول مراد و کشف مشکل تهاونی نمی فرمود اخبار تلبیس مفہوم نجیبہ کہ بمسامع جلال خانی رسید کتابتی بحضرت قاضی عبد اللہ انشا فرمود کہ خبر موحشی چنین رسید چون در کلیات امور مشکوٰۃ ضبیر و مصباح تدبیر منور حصول امانیت بویج حال تقاعد از انتقال طبیعت خاصہ نفرمودہ در اضرار انوار افکار صایبہ مصالح امور را زینتی دهند و بہر نوعی کہ باشد حکمی بنقیض حکم امیرہ در باب لشتنشاہ حاصل فرمایند کہ شیخ نجم با امیرہ حسام الدین در باب لشتنشاہ مزاج العلة شاه است و لشتنشاہ الکہ قدیم ماست و چہرہ اخلاص بنسبت نواب ہمایون پادشاهی شاهی در ہیج باب باظفار خلای اطاعت خراشید نشد کہ موجب بی عنایتی طالعان درگاہ شاهی باشد

این کتابت بدست پیک سرعت داد و روانه اردو ساخت چون نوروز
سلطانی نزدیک بود بهوای رانکوه خاطر همایون مایل گشت و برادر دل
منوجه صوب رانکوه شد درین اثنا ایچی امیره باحکم لشتنشاہ شرف
ملازمت دریافت و پیغام گزارد که بر موجب حکم شاهی الکه لشتنشاہ را
با رجوع باید کرد تا قواعد محبت و صداقت فیساین استحکام پذیرد و بثبوت
پیوندد در همین حال دوسه نفر ایچی از جانب امراء شاهی رسید که
الکهای پشت کوه بایشان رجوع شده است ازینجهت آتش غضب اعلاء
خانی زبانه کشید اما چشم خرد آتش حدت را بزلال صبر و آلات اعتدال
حکمت حلم نسکین داد و هشر سپاه مکر و مرء و جیل شیخ نجم را صف غازیان
تدبیر احاطه نمودن معاشرت تمام دانست بپر حال با ایچیان امراء شاهی
گفت و شنید کرده در باب استحصال حکم پشت کوه بابطال حکم ایشان
یکماه مهلت طلبید ایچیان را روانه ساخت و در جواب امیره پیغام فرستاد
که بیت از برت شب زند دلری من امروزینه نیست * در وفای نومرا
دیرینه حق خدمتست * مخالفت میان شبعه و سنّی قدیمی است و مبناء این
مخالفت فیساین جدّ ما و معاویه هم بوده است لشتنشاہ ملک قدیم ماست
و غیرى را متملك شدن امر محال خواهد بود و تعصب از دین بودن مسئله
ایست مشهور بدین حکایت ایچی امیره را هم روانه ساختند بعد از چند
روز حضرت قاضی هم از اردو معاودت نمود و حکم لشتنشاہ بنقیض حکم امیره
آورد سواد حکم را که بمطالعہ امیره رسانیدند در معرض قبول نیفتاد

و باستظهار عهد شیخ در صدد قایم گردانیدن فتنه و محاربه شد و بنیاد مخالفت نهاد خدام اعلاء خانی احوال رعایا و رعیت و لشکری را بغایت بی برق و وضعیف دریافته بود و طغیان رودخانه سفید رود هم باعلی مراتب رسیده بآنطرف پل بنه بر کردن مصاحت دیدند تا اگر یبه پسیان بلشتنشاه در آیند و استقامت نمایند لشکری شب خون برده مزاحمت و ممانعت ورزند و بخالفان قرار و آسایش حرام گردانند بر موجب مقرر بنه بر ساختند و آن مقام را استحکام دادند امیره که مطلع این احوال شد از لشکرکشی متقاعد گشت خدام علیه که امیره را ازان عزم متقاعد دریافت لشکر را از بنه بر بیرون آورد چون وقت ییلاق رسیده بود رکاب همایون از راه شیمه رود متوجه دیلمان شد و اعلام سلطنت بدیلیمان افراشتند

فصل در شرح ظهور عداوت امیره حسام الدین و محاربه و مقابله در نوکورا بتاریخ سنهٔ اربع عشر و تسعمایه امیره حسام الدین که حکم لشتنشاه را بدرجهٔ امتناع دریافت ماعت خلافی در طبیعت او راسخ شد و در تجدید نظام عادات عناد و ملکات نامعبود و خصومات و بغی ساعی گشت و از استناد طبیعت با استفادت سعایت و تحصیل خدیعت مشغول و مشغوفی شد و بترتیب مقدمات باطله شغل جنگ و جدل باملازمان اعلاء بی بدل پیش گرفت و بتوبیه و تدلیس چشم فتانت باز کرد و اعمال کاذبه را بعمل در آورد و اقتدا بتکمیل این صناعت نمود و بر عادت معهود متمسک باذیال عهد و میثاق شیخ نجم شد

ویرسم غمازی در ابطال مقاصد و مطالب اعلاء خانی طوماری تلبیس مفهوم و دفتری اعمال کاذبه مضمون انشا کرد که نواب همایون حکم شاهی را در باب لشتنشاه قبول ندارند و اطاعت امر نمی نمایند و بی رخصت همایون شاهی تادیب ایشان خالی از سوی (مَ سوئه) ادبی نیست و بجلیسی و غلیطی و ملاطفت و ملائمت ضبط مردم بیه پیش با مرونی و اطاعت و عدم اطاعت امریست محال و بجز اندک جمع و محض و توجه بکمرکه لشکر تسخیر لاهجان بسهولت میسرست و با وجود عجز و قصر مردم بیه پیش بتطویل نمی انجامد و بصعوبت امتیاع نمی افتد و تخت لاهجان داروغه نشان شیخ شدن در عهد منست مشروط بر آنکه بعد از فتح لاهجان حکومت لشتنشاه بی اکراه نامزد من یعنی امیره سازند چه مادامی که حکام بیه پیش بندامت مفرط و حسرات مهلك که مستدعی قطع امانی باشد گرفتار نشوند و خایب و خاسر نگردند اطاعت نخواهند نمود بدین نیت و این کلمات لاطایل تحت اباجی نزد شیخ نجم فرستاد چون بمواظبت و وظیفه (مَ وثبته) عهد امیره وثوق تمام داشت متقبل و متعهد رخصت لشکرکشی امیره گشت و بر وفق مدعا از نواب عالی شاهی پادشاهی رخصت لشکرکشی و حکم لشتنشاه حاصل کرد و دواعی نفس او را بر طبق ارادت در وجود آورد چشم امید امیره که بکحل این رخصت روشنی یافت بجمعیت لشکر و حصانت جند و عسکر استظهار افزود و ترک تاز طغیان و اندیشه رحمان بر صحن ضحیر تاخت آورد و ماده غرور جباری در دماغ او جا گرفت و مراکب تدبیر و رواکب رای در فضاء ضحیر تسخیر

دبلمان که پای تخت و محل مقیمان درگاه جلال‌اعلی بود جولان داد و گوی
این مرام باختن داعیه تمام شد تیرندبیر اعلاء سلطانی که پیوسته درخانه
کمان اختیار و احتیاط مرتب بود تا بموقع و محل بمصرف سرخیل اهل ضلل خرج کند
(مصابب آمد) از امل مکنوب خدام امیره که اطلاع یافت در حفظ ثغور
اسلام دست اجتهاد در نطق اختیار استوار ساخت و بقصد آنکه رخسار امید
مخالغان تیره و چشم املشان خیره گرداند بجمع آوردن لشکر پشت کوه شهسوار
عقلا را به تیز تک سعی سریع رو و مرغ اهتمام را بدین هوا نیز برگردانید و ناوک
رای که نشانه راست روان است از ترکش فهم دور بین بدر آورد و بشارات
جمع آوردن سپاه در دست پیک فرمان داد و بسوی سپه‌داران مالک روان
ساخت سرداران سپاه را (م‌چنان) که قاعلاً بندگی و فرمان بری (م‌بريست)
چون اساس دولت قاهره رسوخ یافته و طاق اخلاص و رولق اعتقاد (م‌شان) به
بنیان طاعت داری اختصاص گرفته و عمارت انقیاد (م‌ایشان) بسان قصر رفیع
سلطنت مرتفع و بلند بود بمجرد ایما و اشارت سریر آستان طاعت آوردند و بانفاق
جنود بدبلمان معسکر نمودند جو اسیس امیره حسام‌الدین که قواعد استحکام اساس
سپاه پشت کوه و آمادگی عسکر پر شکوه را دریافتند و بگوش امیره رسانیدند
خیال بلند امیره بعزیمت مهاربه اهل جبال پستی پذیرفت و اوج خیال نبرد
بخصیض مرتبه مالک روه پیش گیلان مبدل گشت و پیش جرد ظفر طریق نبرد
با اهل گیلان بیه پیش شناخت و این راه پیش گرفت و تمام لشکری را بکوچ سفهان
ورشت معد ساخت چون صورت این خیال بر مرآت خواطر اعلاء خانی معاینه گشت

از دیلمان عزیمت کوچ همایون بصوب صواب انجام رانکوه تصمیم پذیرفت
 و رکاب جلال از پشتاراه برانکوه شرف نزول یافت و فی الفور بجمع امرا
 و سرداران صاحب لوا و ترتیب سپاه سعی جزیل واجب شد و نزد علاء الدین
 توأم جلال الدین حسام الدین که در آن عین سپهسالار لاهجان بود و نزد
 کارگیا امیر کبیا، کوه و سپهسالار لشتنشاہ فرستاد و باشارت جمع آوردن لشکر
 مراقدار ایشان را بفلك دوار افراخت که همه معد بوده منتظر باشند که شرار
 خیرگی و دود تیرگی مخالفان از جهات معینه بکدام جهت زبانه خواهد کشید
 تا بزلال ندیر شعله آتش و دود سودایی ایشان را دفع نمایند و موجود غیبت
 معاندان چون رماد تیره و خاک بر سر شود سرهنگان و سرداران اشارت حیوة
 بخش را چون روع در ابدان ساری و روان دانستند و بجان و ضمان اتباع
 لازم شدند و فرمان را اذعان کردند درین اثنا مستخبران که بتعمیق
 داعیه جنگ و جدل رسانیدند نواب جهانبانی بمنی و حصّل ما فی الصدور
 متمسک شد و بجهت نیقن عزیمت امیره بصاح و جنگ و استماع صداه
 اصول و آهنگ و حرکات و سکنتات و صریح و کنایات مولانا نصر الله فرزند
 مولانا علی نصر الله رانکوهی را بخدمت امیره رفتن مقرر فرمود و از درج
 در درر معنی در سلك لآلی الفاظ و عبارت لطیف درج فرمود و از کان
 باقوت گوهرهای شب افروز مستخرج و مستخلص گردانید بیازار کاسد
 معاملان حاسد آشکار کرد که از لشکر کشی حضرت امیره تعجب دست
 داده و حل این مسئله مشکل و کشف این معما معضل بنور نطق مبین است

توقع آنکه از ذوق معانی شریفه استفاده حاصل آید چه گاهی بشکر خنک اللغات ملائمت در وظایف مودت و محبت و لطایف موافق عهد و مکرمت فرح فزای دلهای مخلصان اند و گاهی بی واسطه و حدوث حدثنی بصرصر قهر زلال روان بر کل روان می بندند درین اوقات که حضرت خالق مخلوقات از دریای جود و نهر موهبات حکومت ممالک بیه پیش بدین جانب عطیت فرموده است بغدر و مکر و بلطف و قهر صورتی صادر و سانسح نگشته و هزونی بظهور نرسید و هرگز بهیچ بیش و کمی شکایتی بکسی نبرده و بهیچ باب از رهگذر مودت و محبت تقصیری نرفته و در هیچ امری بوظایف متابعت و موافقت ناخیری جایز نشرده که از رهگذر تقصیرات باعث بر تحریک فتن و ایضا من باشد آیات هرگز دلم بدرد تو از کس دوا نخواست * کام تو جست و حاجت خود را روا نخواست * مشتاق تو بهیچ لقایی نظر نکرد * بیمار تو ز هیچ طبیبی دوا نخواست * دل را غم تو سوخت ندانم که بر چه سوخت * ما را دلت نخواست ندانم چرا نخواست * هر چند در انتقال ذهن و قواد و ایراد شبهات و تشکیکات خاطر نقاد نواب امیره شکی و شبهه نیست که بترتیب مقدمات غیر واقعه تقصیری ندارند اما اگر در اثر این تقریر ظلی ملاحظه فرمایند و یا خلاقی احساس کنند که مبطل ادله کلام بوده اعلام فرمایند و از عرض این حکایات حل بعجز و قصور نفرمایند و بر ذل و مسکنت استدلال نجویند که مخلص دولتخواه رتبه خطیر سلطنت و اختیار خطه مملکت از عین عنایت نامتناهی سرمدی بفعول الحمد لله علی انعامه

قَدْ رَجَعَ الْحَقُّ إِلَى مَقَامِهِ بَاقِيَةً وَبِنُوسِ اِمْرَادِ غَيْرِي مَحْتِاجِ نَكْشْتِه وَدَرِ هِمِه
 باب میامن هم الٰهی را عفا کشای امور خود دانسته و صداء نداء
 فتومات در مواقع مشکلات از هائف توفیق بگوش صدق شنید و از وهم
 تغلبات روزگار بحصار عنایت کردگار در آمد و هنگام سوانح امور مبداء
 حقیقی را مرجع و مصبر شمرده است و ازو استعانت خواسته و دست امید
 بدامن معنی وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ در زده و از غیري منقطع گردانید نه از
 زلال مالامال دوستکامی و نه از خشک سال ناکامی و افراط و تفریط آمال
 وامانی بر مصداق لِكَيْلًا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَانَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَيْكُمْ غِنَاكَ
 و فرحناك گشته اما بکفایت احوال بزه و مسکین و تنسکین کدورت خواطر
 شکسته و غمگین کوشیدن که میامن ساعتی از زمان که بدان مصروف
 شود بر عبادت سنین سنه رحمان دارد دفع آتش فتن و رفع ماده حوادث
 و عن را از فرایض الله می شرد و در مواد خیر خواهی آنچه ما فی الضمیر
 است تحریراً و تقریراً اداء آن بر حکام زمان واجب میدانند و گرنه بیت
 آن را که خدا نگاه دارد * ورسنگ ز آسمان بیارد * حاشا که رسد باو
 گزندى * و آشفته شود زناپسندی * رشته این درهای سفته در گوش مولانا
 نصرالله کرد و نزد امیره فرستاد چون برشت خدمت امیره دریافت و تمهید
 کلام مالاکلام نمود امیره او را همراه بکوجبهان آورد و بخدمت اعلاء
 کامگاری بهبارت اسع پیغام باز فرستاد که وقوع مصالحه بوجه حسن اگر
 مقصود و مطلوب باشد لشتنشاه را بمن رجوع باید نمود والا صورت مصالحه

در آینه خیال مرتسم شدن محال دانند مولانا نصرالله چون ملازمت سلیمان زمان برانکوه دریافت و اداء مقالات مرعوه نمود بنزد عقل دوربین روشن شد که آنچه بخاطر انور گنذر کرده و بلفظ گهر بار نظام یافته اگر صد سال در گوشها اصم فرو خوانند جز باد پیسودن حاصلی ندارد که رَبِّ نَضِیْعٍ مُضِیْعٍ عَلَامَاتِ عِلْمَاتِ نِفَاقِ امیره که بر رای عالی روشن شد بحکم و عجب که دفع صایل بعقل و شرع ثابت است لازم دانست و بی لعل و عسی بالشکری که جمع شده بود متوجه لاهجان شد و زیارت مقابر ملاط و خیرات و صدقات مشغول گشت و برای رزین استقبال تدابیر امور واجب دید و از کسانی که تفرس قابلیت بشجاعت و کاردانی کرده بود مثل کیا براهیم کیا، حاجی محمد شکوری و علاء الدین تولم حسام الدین را مقرر گردانیدند که به باوسودان استحکام کرده جنگ را معد باشند و رکاب همایون از زیارت نهضت فرمود و لاهجان را مکان جلالت ساخت عصریه خبری رسید که بعضی مردم صاحب وقوف مثل شاه سوار فرزند کاوس سلار لشتنشاهی از طایفه آجدها لویند و فرخ زاد خیش شاهسوار امیره حسام الدین را دلیل و هادی گشته منع راه باوسودان کرده اند که به آن راه لشکر بردن خارج مصاحت است امیره سخن ایشان را موجه دانسته از آن راه عنان باز گردانید بویبر خولشاه از آب سفید رود گذشته بکوه رسیده اند از وصول این خبر صلاح بر جمع آوردن لشکر بلاهجان قرار گرفت سپهسالار لشتنشاه حاجی اسوار برادر علی حسام الدین را بالشکر بلاهجان آوردند با وجود نجنب امیره از راه باوسودان رای عالی که خبیر

و حلیم هر قصد قضا و قدر و محیط بر خیر و شر امیره بود بنفخص و نجسسی معلوم
 فرموده که مخالفان از کوه بکوله رودبار و از انجا بلامجان خواهند آمد
 بطلب سرداران که به باوسودان استحکام کرده اقامت داشتند فرستاده
 بلامجان آورد و پرتوه خورشید مشورت را بر صفحات ضوایر امرا و سرهنگان
 انداخت عزایم تدبیر همایون که در جمیع مهم و مراسم مساعدت می نمود و بر
 همه آرا و انکار فایق بود و اهل ملک از ظلم مدود صحت رای آسوده و عرصه
 معجزه را مزید بسطت و مجال فسحت در آن عاقل بدین معنی شرف اختصاص
 یافت که بکنار رودخانه شیشه رود بنه بر سازند و بعضی از سرداران منتخب
 مثل حضرت سراجاً و حاجباً قاسماً للامارة و الجلالة باطایفه خدام و حاجی اسولر
 باجنود لشتن شاه و جناب کیا رضی کیا سپهسالار با سپاه لیسر و کیا هند سپه دار
 طالغان با عساکر طالغان و میر حسین ترگه سلار با پیاده های شکور و وحی
 کیا ترگه سلار با پیاده های سام بنوکورا و طایف لشکری بجای آرند
 و مخالفان دست برد نمایند و اگر فرصت مقاومت از دست رود مفر و مهرب
 بنه بر را سازند عسب اشاره سرداران فاخته و ارگردن بطوق عبودیت
 و طاعت بیارستند و بکنار شیشه رود بنه بر ساختند کیا براهیم کیا
 سپهبد بالشکری و علاء الدین سپهبد با سپاه لامجان و امیره ساسان باجنود
 و انکوه و سوره پان محمد باطایفه خود و سپهسالار سام و کریمان و تنکابن از
 معبر پهلوان تا کسبکنان به پشت بنه بر اقامت نموده جنگ را مهیا
 گشتند درین صابین خبر رسید که امیره از کوه بکوله رودبار آمده منوجه

لاهجان است رای عالی را اقتضا چنان شد که بیست سی نفر قوری در سلک
 خدمتگاران بدر هشت بزم مرتب باشند و باقی ملازمان در ازاله شرور
 مخالفان کمر انقیاد بندند و با سپاه ظفر پناه موافقت نمایند و شجاعت
 و مردانگی بجای آرند سحاب آسا لشکری فراهم آمدند بیت پیاده چو
 دیوار بر پای پیش * سواران در آمد شد از جای خویش * گروهی
 بکوشش میان بسته تنگ * گروهی در آسایش از بهر جنگ * بنشاط هر چه
 تمامتر و رغبت هر چه صادقتر در نوکورا جنگ را ساخته و آماده گشتند امیر
 حسام الدین چون بالشکر بمقام ماره بجا رسید در ظن کاذب و خیال فاسد
 بیه پسیه این بود که انصار حق در بادی الرای دست از افروختن آتش
 حرب باز دارند و پای از مقام کارزار باز پس نهند حال آنکه سپاه اسلام
 چشم انتظار براه حرب و کلرز لر کشاده و عزم بر یقاتلون فی سبیل الله جزم
 کرده بودند افواج سپاه ایمان و کفر بسان امواج دریا بایکدیگر می جوشیدند
 و زبان شمشیر و سر خنجر می بوسیدند مغناطیس دولت خسروی که قبله نمای
 اهل ایمان بود بحکمت خاصیت جذب اجساد آهنین فساد آئین اعداء
 دولت و مخالفان مملکت می نمودند و بضر تیر تابدار و پیکان آبدار تنه
 اعداء بد کردار را بسان نسج عنکبوت شبکه شبکه می کردند بیت بجای دل
 بشکم اندرون همه پیکان * بجای موی بر اندامها همه سوزان * مخالفان
 اکثر زخم دار و بعضی بیجان گشتند پیاده که در مقابله بجنگ چنگ
 در دامن فتح میزدند امیره قشون سواران منتخب را عقب گیری فرمود

و نقل افعال و وزن اعمال حیلت مآل اهل ضلال بر خواص مرضیه و حماید
فعال اولیاء حضرت زیاد و افزوده گشت و کفره و ظلمه بر اهل اسلام غالب
آمدند و فریق اسلام از جاده نبرد منحرف و متفرق شد و از ضرب زد و گیر
و گرفت و دلار چنان مخلوط و ممزوج گشتند که فرجه حفظ بنه بر نبود و بدان
مصن حصین متحصن شدن را فرصت از دست سرداران حضرت خان رفته
بود حاجی اسوار سپهسالار و میر حسین درگه سلار شکوری و رضی کبیا
درگه سلار لاهیجی شجاعت و مردانگی را ناموس دارین و سعادت کونین
دانسته پای ثبات در دامن کوه و قار مردی زده بحار به کوشش بلیغ نموده
ششیر را از خون مخالفان آبدار میگردد ایندند بعد از شرط شجاعت درجه
شهادت یافتند و سرداران که به پشت بنه بر مقیم بودند از ملاحظه احوال
هراس بدیشان مستولی شد و سواد خط نومیدی بر عارض روز مقصود
دمید و مرغ صفت پای بست دام اضطراب گشتند و خطرات اخطار بر وجنات
روی فهم و چهره ضمائر ایشان ظاهر شد و فرار شعار ساختند و جمعیت بر آنکوه
فرار دادند بیت بشکست قلب ما را صف کافران خیبر * حشری سپه
برون شد که بهیچ کار نامد * بنوعی چشم زخم دست داده بود که لشکر
مخالف بطرفی دست چپ بتخچیر کلابه و دست راست بکوهستانگی درزد
و گیر بودند و نواب عالی سلطانی چون نهاد کوه باوقار و چون شیر قوی دل
و باقرار بدر هشت بر مقیم سعادت بود چنانچه رکاب عالی که بسنگه جارگی
رسید پيله فقیه و چندین ملازمان که در خدمت اشتغال داشتند دستگیر

گشتند اما بعون الله تعالی دامن دولت از آسیب تند باد وقایع وگرد
 حوادث محفوظ ماند واز لجه جنگ و آتش دهان نهنگ اهل و غی بسلامت
 بیرون رفتند و برانکوه ساعتی توقف فرمودند بیت یکی را که دیدی نو
 در جنگ پشت * بکش گر عدو در مصافش نکشت * چو بد دل بود پیشوای
 سپاه * شود کار لشکر سراسر تباه * سپهدار بد زهره هرگز مباد * که ناموس
 لشکر رود زو بیاد * مخالفان آن روز تا پای قلعه دزد بن در پی عساکر
 آمدند چون چشم مخالفان از جمال مقصود نابینا بود بر مثال شب پره
 بظلمت شب فکرت سرگردان بلاهجان معاودت نمودند از تقصیر سرداران
 و تعلق جنگ آزمایان گرد کدورت و ملال پیرامون ضییر حضرت سلطنت
 و جلال گشت و بواسطه عدم اطلاع احوال سرداران ساعتی در منزل تفکر
 و مضیق تعبیر ماندند این ایات مناسب این سیاق آمد نظم این کهن باغ
 که گل پهلو خارست درو * نیست بکدل که نه زان خار فگار است درو *
 برگ راحت مطلب میوه مقصود مجوی * برگ بی برگی و میوه غم و دردست
 درو * چون جهان در غم چوگان قضا گوی صفت * بیقرار بست چه امکان
 قرارست درو * حضرت سراجاً و حاجاً که چون آب بطلب مرکز دوان و چون
 آتش سوزان در میان دود غم و حزن و الم بود نور توفیق رفیق و بدرقه راه
 طلب او شد و شرفی ملازمت برانکوه حاصل کرد و نابره آتش فراق بشریت
 زلال پای بوسی نسکین بافت و از شکستگی بدلدهی مشغول گشت و بدین
 ایات مترنم شد شعر خسروا لشکر منصورت اگر رجعت کرد * نیست بر

دامن جاه تو ازین بار غبار * عقل داند که در ادوار فلک می رجعت *
 استقامت نپذیرند نجوم سیار * دیگر سرداران بکبک شرف خدمت
 حاصل کردند چون توجه امیره بعزیمت رانکوه گرم بود نواب سلطانی
 لشکری را که پراگند دید متوجه سیجران شدن واجب شمرد و سرداران
 و درگه سلاران را بزرکاء لات جمعیت نمودن در آینه خرد مرئی گشت و نقد
 این تدبیر بر محک ضمیر الهام پذیر تمام عیار نمود بر موجب صلاح بعضی
 لشکری بزرکاء لات جمعیت کردند چون بر رای عالی واضح بود که امیره
 سوانح حالات بعرض نواب شاهی خواهد رسانید معتد مخلص را باتحفه
 روانه اردوی همایون که بیغداد نزول داشت گردانیدند تا امیره شرح
 احوال در صورت تلون و صنعت صباغت نتواند رسانید امیره نیز در لاهجان
 چند سر تعیین کرد و همراه ایلیچی روانه اردوی شاهی ساخت و از لاهجان
 برانکوه آمد بواسطه آنکه از مر جنگ این نوبت لشکری بسیار زخمی گشته
 وفوت شده بود و نیز اطلاع یافته که اکثر سرداران و سپاه جنگ نکرده بسلامت
 اند بخلاف نوبتهای دیگر که تا پلورود تاخت کرده بودند این بار از
 رود خانه کویارود تجاوز نموده بعد از سه روز از رانکوه متوجه لاهجان
 گشت امره حضرت فکر دست برد و عقب گیری کردند که شاید تلافی
 و نذارک مافات نمایند و آبی بروی کار آرند سوره چان محمد باپیادهای
 دسته خود و چومادر بهادر باطایفه خود و ملا جان درگه سلار دیلمانی باپیادها
 بعقب گیری کمر زد و جهد بستند لشکر امیره که از رودخانه شامان

گزشت و بخرشتم رسید بی بردند که هر یفان را دابعه چیست بعضی سپاهیان
 منتخب را کین فرمودند محمد سوره چان غافل ازین که قضا بقبض جان لو کین
 کین کرده است بلا محابا در عقب ایشان می آمد مخالفان از دو طرف برو حله
 آوردند محمد سوره چان و چومادر بهادر چون بی اختیار در افتاده بودند جز
 هزیمت چاره ندانستند مخالفان باور سید روز اقبال را بشام زوال رسانیدند
 و سر محمد سوره چان را از تن جدا گردانیدند و ملا جان در گه سلار هم شریک
 علت او شد و هر دو در هه شهادت یافتند و چومادر بهادر بسلامت بدر رفت
 چون حضرت اعلاء سلطانی نوجه امیره بلا هجان تحقیق فرمود از سیجران رابان
 سعادات بر آنکوه منصوب گردانید امیره یکشب بلا هجان مکث فرمود و دابعه
 بدان مصروف میداشت که مردم لشتن شاه را کوچمال برشت ببرد از آنجا که کمال
 خد لوند دوستی و نمک بحلالی مردم لشتن شاه بود ازین انگیز که آگاهی یافتند
 خورد و بزرگ از راه دریابار با کوچ و عبال از سفید رود گذشته برو دسر رفتند چشم
 امل امیره که از حرص لشتن شاه باز بود بظلمت این خبر چون شب نومیدان
 تاریک گشت و صورت بیروزی که به بیداری طلب میداشت بخواب و خیال
 انجامید و از لاهجان ناکام بکوچ سفهان رفت و سه هزار مرد بکوچ سفهان نگاه
 داشت و خود برشت اقامت نمود رحم و شفقتی که نواب سلطانی را بنسبت مردم
 لشتن شاه خصوصا در باب خیش و تبار حاجی اسوز مرحوم مکنوز ضمیر بود نتایج
 آثار کریمه آن بر صفحات روزگار ظاهر خواهد شد منصب سپهسالاری لشتن شاه را
 نواب همایون بساسان بن محمد ساسان که مرد اصیل بود و حیثیت جلادت

و بطالت برضا بر علیه علویه وضوح تمام داشت رجوع فرموده ضبط بلاه مبارکه
لشنتشاه بید اختیار او منوط گردانید و قامت بخت او را بسعادت کرامت
ظلمت پادشاهانه زیب و زینت بخشید و روانه لشنتشاه ساخت و جهت تمام
مرد وزن لشنتشاه ماکل و مساکن تعیین فرمود و ظل همای عنایت بر عیوم برابا
گسترده گردانید و امیدواران آفتاب جود و کرم و نشنگان باران افضال و نعم
از عواید و فواید بخشش و بخشایش در سایه ابر بر و احسان پرورش یافتند
و ببار حزن و ملال از صنمات خواطر بحسن اشفاق زدوده گشت و از نور
عنایت دیدهای امیدواران روشنی یافت

فصل کیفیت رجوع حکومت الموت بکارگیا هادی
کیا و حالاتی چند که دران اوان سمت وقوع یافته بود
بتاریخ سنه [اربع عشرو] تسعمایه از جمله خلی که در قواعد
رای و تدبیر معتقدان دولت و مقربان سلطنت حضرت میرزا علی مغفور
میرور ست وقوع یافته بود قصه عزل کارگیا هادی کیا الموتی بود که آباء
ایشان رتبه حکومت و درجه اختیار مملکت الموت از بن عاطفت و فیض مرحمت
حضرت جد بزرگوار مغفرت شعار کارگیا ناصر کیا تغمد الله بفرمانه یافته اند
و حضرت اب مخدوم شهید سعید مرحوم با وجود ضیق مجال در زمان سلطنت و اقبال
احباء سنن آباء کرام را از فرایض دانسته پرتو التفات در رجوع حکومت پاشجا
باحوال کارگیا هادی کیا انداخته تا در مضیق حزن عزل افسرده نگردد و گرد
کدورت و نومیدی و زنگ ملال از چهره آمال او برخیزد حضرت اعلاء خانی که از

هانف غیبی و محرمان خلوت سرای لاریبی صداء قَالَ لَنِي جَاعِلِكَ لِلنَّاسِ
اماماً بگوش صدق شنید رای مبارک را پیر طریق و عقل کامل را مرشد
بتحقیق دانست و بنوک اللاس فکر ذرهای شاعرانه مکررات که مخزون خیال وسیع
الجمال بود سفت و در ریشه صلاح و صواب امور مملکت انتظام داد و به تتبع خطرات
اقدام سلاطین و خواجین ایام سابقه و ماضیه زینت جهان داری و آئین مملکت
آرایی گردانید و ایوب احسان بر روی آمال سالکان منافع عبودیت و طوایف
مخصوصان بریت کشاده ساخت و مقدمه رسوم حسنه بنضرت نهال نعت
کارگیا هادی کیا نهاد و از ان حبشیت که ایشان کوه پرورد و تاب آب و هوای
گیلان نداشتند و لولاد صغار و کبار همه زرد و ضعیف و بیمار و علیل شد از دریافت
خستگی مزاج و بستگی نعت ایشان لطف عیم و سحاب کریم اعلاء خلقی مزین
رجاء ایشان را دریافت و هبوب آمال که از های هوای نامساعدی
روزگار آرزومند نم احسان بود سبزه امید دمید و یستان سعادت مخضر
گردید و نهال قامتش بخلعت ازهار حکومت الموت زینت یافت مصرع چون
بپوشید بیالاش نه کم بود و نه بیش * و نخل آرزوی لودا به بر مراد
رسانیک روانه الموت گردانید از وقوع اطوار پسندید و وصول حق بمستحقان
حرمان کشید ملک و ملت را بتکاء سلطنت و رحم و شفقت اعلاء سلطانی
استظهار و عم دین و دولت را بدوران خلافت و عدالت افتخار افزود و سبب
نظم امور و حصول مقاصد جمهور گشت و ذرات عقول در هوای خورشید احسان
بجلوه در آمدند و سوسن آسا زبان عبید و آژاد بدعوی بندگیش رطب

اللسان گشتند چون از کارگیا امیر کبیا، کوکی اولاد ذکور دو نفر مانده بود بزرگتر کارگیا میر حسن و کوچکتر کارگیا ناصر کیا میر حسن بسبب انقلابات دران محل به بیه پس اقامت داشت و کارگیا ناصر کیا در خدمت پدر بود و نواب سلطانی را صلبی و رحمی اخوات حسنه محسنه منحصر بثله اشخاص بودند بواسطه دُثور قرابت و خبشی کارگیا امیر کیا نواب اعلاء خانی بتجدید مودت و تاکید وصلت بنیان مخالفت را رسوخ دادن واجب دانستند و اول و اقدم همشیره را نامزد کارگیا ناصر کیا گردانید و ایشان از فر مصاهرت نجیب و حبیب (م و انجب) و اعز و امجد و اکبر اولاد کارگیا امیر کیا گشتند و انوار مکارم و احسان خسروانه تا انقراض زمان بر صحایف احوال ایشان متواتر و متوالی خواهد ماند و دران اوقات خواجه زین العابدین جهت تحصیل بقیه تقبلی اردوبیه بخدمت اعلاء پادشاهی تشریف داشت و با وجود تهی بودن خزینه نواب عالی دست عطا کشاده ساخت و عنان هم بکف کریم داد و هر قدر کارد طلا که زینت ملازمان خاص و اساس ایستادگان کرباس جلال بود در وجه اداء تقبلی صرف فرمود و خواجه زین العابدین را نیز روانه گردانیدند چون از وقوع حوادث روزگار وقتنه و فساد بیه پسیان بد کردار امور ملک و ملت و رعایا و رعیت از نسق و نظام در افتاده و از دستور و قانون دور افتاده نفس نفیس و شخص شریف حضرت اعلائی که مشابه نفوس فلکی و رای منبرش مشکوة عقول ملکی و خلق کریمش معدل النهار عدالت و طبع لطیفش منطقه شرف سعیدین سعادت بود و از حسن

خلق واقتضاء طبیعت نحل همت بجعل ثمار ملاطفت و نخلت ازهار مکرمت
 دایماً پر بلر و بیکفرار و نهال صداقت را در همه وقت شکوفهٔ محبت شعار و بر
 کرامت دثار و باوجود ناسازی بیه پسیان و ناموافقی مخالفان ساز دوستی
 و قانون یکجہتی طرفین را بنغمات ملایمہ و داد و اتحاد و قوام مراقت و نظام
 موافقت مرتب گردانیدن بر ذمت همت واجب نمود تا صداء اداء و لا
 وصیت موزون یکجہتی بلا ریا مقبول آذان و اسماع گردد و مترصدان
 مقامات و داد و اخلاص را بدین بشارات گوش هوش پر شود و کدورت
 حزن و ملال و ظلمت تفرقه و خیال از صفحات خواطر دور گردد و بترفیہ احوال
 خلق انجامد و صرصر مخالفت بنسبیم موافقت مبدل شود خورشید رای عالی از
 افق ضمیر منیر بدینمعانی طلوع کرد و مولانا سپاوه سامی را که از اقوام
 کستامیران و جهان دیک و عالم گردیک و اهل فضل بود باتفاق فریدون بہادر
 تولا کہ خدمتگار قدیم و درجادهٔ اخلاص مستقیم و از راست روان صادق
 و دل بازبان مطابق داشت بدریافت خدمت امیرہ مقرر فرمودند
 و مقالات و حکایات بدین نمط از ذهن وقاد مخترع شد کہ چون درین ولا از
 عالم پدر و فرزندگی انوار اخلاص از بطنان اعتقاد در مواد مودت و اتحاد
 لامع گشته و اینمعانی مویج و ظایف یکجہتی و دوستی و رفع کدورت عداوت
 و دفع آتش پرستی گبر و کینہ (م گبر کینہ) بود از بیجہت آینه جلا یافته اخلاص را
 منظور نظر گردانیدن لازم شمرد تا بسعادت و سلامت از چہرۂ ضمیر مبارک
 زنگ مغایرت دور کرده بجمال موافقت نظر فرمایند تا صورت بہی معاینہ گردد

چه بسد عناد را که تا غایت گوهر تاج مخالفت و سرمایه افتخار مبانیت دانسته اند به بازار کلسد روزگار چه بها وبهی یافته اند محقق است که هرگز حکومت بیه پیش احکام بیه پس را میسر نشد و بعون الله تعالی مادامی که اثری ازین خاندان خلافت باقی باشد تخیل و تصور اهل روزگار محال و بالعکس باوجود تحقق این ماهیت از مورد تعاند و تقابل چه فایده مترتب گردد که کسی مرتکب زهات بلا فایده شود چون طلب مجهول مطلق را امری محال مبدانست متمسک بعروه محبت سابقه شد توقع که مجردا اساس دوستی را بقواعد عهد قدیم و روابط میثاق مستقیم استحکام دهند و پدران راه عاطفت در نظر آرند که فیما بستیقبل الزمان در وظایف خدمت و موافقت تقصیری نخواهد رفت و بعون الله تعالی دست ابتلائی بهم داده شود که در جمیع ابواب صورت خلاف از جانبین محسوس نشود درر اینمعانی نرصبیع نگین حافظه ملا سپاوه فرمود تا تحفه مجلس امیره سازد چون ایشان شرف صحبت امیره دریافتند و مقالات معقوله موچه بحسن تقریر ادا نمودند امیره در جواب سخنی که صلاح پذیر و صواب انجام باشد ظاهر نگردانید و ایشان را عاید ساخت و باوجود اختلاف اقوال حضرت خلیفه اللہی از کمال علم و علم باز در هیچ باب با امیره بزیان نمیداد بعد از فراغ گفت و شنید بیه پسبه نشاط گشت و شکار کرجیان و تنکابن از خاطر عاطر سر بر زد که از زمان شهادت سلطان هاشم تا این زمان دولت زمین آن ولایت از نور نعل بدر و هلال آساء توسن همایون روشنی نیافته بود بدین

عزم لواء نصرت به تنکابن مرفوع و منسوب گردانیدند و اختر سعد فلک
 کامگاری به برج سلطنت تابندگ شد رای مالک لرّای اقتضای آن کرد که
 خلل و فساد و ظلم و عناد که بلمور اهل ملک راه یافته باشد قدرک و نلابی
 نماید و مهمانی که پوشیده باشد استطلاع واجب دارد و فراخور اندازه هریک
 لطف کرامت و حسن رعایت لازم شود و در رسوم و لایبت داری عادت
 کریمه را دستور و مقتدی سازد بدین نیت چند وقتی لوقات و ساعات به تنکابن
 گذرانیدند چون امنیت زیارت متبرکه که کیا ابوالمحسین علیه السلام تصیم
 خاطر انور بود اهرام آن حریم بست و شرف سرور زیارت مرقد مطهره
 دریافت و نهاد و بنیاد رسوم بدعت زنه زر که اهل اسلام را اجماعی تمام
 و ظلم صریح جهله انام بود از بنیاد برانداخت و بکلی مندرس ساخت و بلعنت
 نامه موکد گردانید و انواع صدقات و خیرات بدان بقعه مبارکه واجب شود
 و ثمره عدل که معمار عالم و ناظم احوال بنی آدم است بدور و نزدیک و قریب
 و بعید آن دیار اسلام رسانید و اخبار مآثر مآثر و مضار مشهور باقلصی
 جهان و مسامع جهانیان رسید شهر بهر بلاد علامات عدل نو پیدا * بهر
 دیار مقامات رفیع تو مشهور * **مُجِّدٌ بِهِ بَعْدَ اَنْدَرِاسِ رُسُومِهَا * وَقَامَ بِهِ بَعْدَ**
اَنْتِکَاسِ لِرِوَاہِهَا * فَوَابِ اَعْلَاءِ خَانِی که از نور مرقد منور بجهت یافت عنان
 صواب بصوب نعت تنکابن ناف و بدان موضع لطیف نزول جلال لوزنی
 یافت چون الکلی تنکابن قرب جوار مازندران بود و قبایلین حکام ملزندان
 و خدام علیه عهد مجدد و موافق موکد بشیوت نرسیده صفاء ذهن مستقیم

پادشاهی نور صلاح و صواب بایاچی روانه صوب مازندران گردانیدن
دریافت و سید شریف رودسری را تعیین فرمود و بعضی سخنان مصالح
شعار نزد آقا رستم پیغام داد چون خاطر خطیر از ترتیب مهمت و نظم امور
ولایات تنکابن و کرجیان فارغ آمد و احوال ممالک بصلاح مقرون و آمال
ولمانی بنجام موصول گشت روی رایت غورشید پیکر بولایات لاهجان
آورد و اهل مملکت را از شرف قدوم مواکب همایون حضور و سرور زیاده
گشت

فصل تمهید مقدمات آمدن سید شریفی از مازندران
و فرستادن ملك بهمن فرزند ملك بیستون ایلیچی
خود را همراه سید مذکور جهت التماس عهد و میثاق
و استدعای قلعه هرسی و رجوع قلعه بملك بهمن و شرح
آن بتاریخ سنه [خمس عشر] و تسعمایه چند وقتی که نواب
اعلاء غلی لوقات مبارکات بنشاط و شادکامی بلاهجان گذرانیدند سید
شریف که از تنکابن نزد آقا رستم رفته بود بعد از تمهید مقالات مرجمعه
بسبب عنادی که در دل آقا رستم راسخ بود جوانی که از موضوع مقصود
مستبعد و از صلاح و صواب دور باشد گفته سید را علید و راجع ساخت سید
که از مازندران بناتل رسید اتفاقا ملك بهمن نیز همینجا تشریف داشته
لست حضور شریف سید شریف را هدیه بی بدل دانسته تعظیم و تکریم
فوق تصور بجای آورد و بالو صحبت خلوت کرد و صورت اخلاص و اطوار

اختصاص بنسبت ملازمان عالی ظاهر گردانید و در اعتذار حرکات و سکنات
بی اختیار و افعال نامحمود ناپایدار پدر خود ملک بیستون لطف ادا و اعتذار
لا یعد ولا یحصی مرعی داشت و متمسک بمعنی وَلَا تَزِدْ وَازِرَةً وَزِدْ أُخْرٰی
گشت و از نائل باتفاق سید بقلعه نور رفت و والی عاقله محسنه ملک بهمن
هم صحبت سید را دریافت و درهای مدح و ثناء اعلاء سلاطین ملجأ نثار
کرد و بحضور ملک بهمن راه عجز و انکسار پیش گرفت و تحفه نیاز پیش
آورد و مایه جان بر روی خوان عقید پیشکش حاضر گردانید و در نظر
آورد و صورت طاعت داری و فرمان برداری نواب عالی خانی در آینه اخلاص
بسید شریف بنمود و ذات شریف حضرت سلطانی را بحامد صفات بسنود
و باستغناء هفوات و استغناء عنایات زبان بکشود و از پرتو نور دولت و خورشید
سپهر سلطنت کرامت فیض عبیم توقع نمود که ملک بهمن را نواب عالی
خانی از زمره سرد نشینان و برداشندگان خود شمارد و در همه حال عنایت
و مرحت کم نکند که بهر نوع خدمات و اشارات که از آستانه رفیعه بنفاذ
رسد در اطاعت و انقیاد سر مویی تخلف جایز نشرده بمواظبت فرمان
برداری تقصیری منصور نخواهد بود و قلعه هرسی که ملک قدیم ملک بهمن
است مسؤل آنکه بملک بهمن شفقت فرمایند و بدین معنی حلقه بندگر
در گوش کنند و ملک را عبید ملکی خود دانند که طوق طاعت تا دامن قیامت
بر گردن جان باشد بدین معانی ایچی خود را همراه سید شریف ساخت
و باتفاق متوجه آستان بوسی شدند و سعادت خدمت بلاهجان دریافتند

چون اسرار چرخ وانجم بر لوم ضمیر اعلاء خانی منکشف بود ووظایف موالات و مروات از چشمه خاطر انور خورشید خواص زاینده بیت کمال مهر و محبت بوصف راست نباید * نگویم آینه گوید چنانکه هست حکایت * علو مرتبه همت و سمو درجه عزیمت اعلاء خانی که همواره مقتضی صدور عنایات طوایف امم است بنسبت ملك بهمن عالی تراز آن بود که تقصیرات سابقه در نظر عالی در آبد و ارقام اخلاص بمقنطره ارتفاع محبت و یکجهتی ملکی بلند تراز آن نبود که مهندسان روزگار بر صفحات اصطراب رقم تحقیق کرده اند نواب همایون از صفاء خاطر ایچی حضرت ملك را (م مایل) بصحبت دیده بالتفات استماع مقالات سر بلند ساخت و بحصول مآرب مستظهر گردانید و روانه گردانیدند که هرگاه ایچی مجددی از نزد ملکی مآبی بیاید هر چه مدعا و مقصود باشد بر مقتضاء خاطر سلوک کرده شود دران اوان بواسطه کدورت هوا قشلاق خاطر اشرف مایل هوا بیلاق گشت و رکاب فلک قدر متوجه دیلمان شد بعد از چند روز که از رستمدار خبر رسید که ملك عظیم الشان ملك کلوس و ملك اشرف باهمدیگر زندگانی بعناد و غلای میکنند و حال آنکه ملك اشرف از (م در) عالم اختیار راه عطوفت و رحم و شفقت پدران پیش نظر آورده و از عالم انصافی احسان بنسبت فرزند واجب شمرده و بموجب سلام و رخصت مقیمان درگاه حکومت ممالک رستمدار را بحضرت ملك کلوس رجوع نموده بود بیت از راه حق شناسی دل از همه بریده * هستی ز سر نهاده بیچارگی خرید * تا کوکب فلک سلطنت و کامکاری به برع

سعادت ملك كلوس طالع و نایبند گردد و گوهر صدف عنایات نامتناهی ابوت بر تاج افتخار بنوت درخشنده شود و سایه عاطفت و مهر و خوشنودی بر قامت بختش گسترده گردد و مرحمت پدرانه بر عالیان شایع و مستفیض آید. گفته اند که گوهر دل پدر بتاج بختیاری فرزند بسته و فرزند چشم بال و ملك پدر در بسته اگر پدری مال و بسیار سال بود بمرگ پدر راضی و از سر جهل با پدر بعالم بی نیازی و سرفرازی و مادامی که از پدر تمتعی نبیند محبت او اکتساب نکند و تعظیم واجب نشود اما ازان حیثیت که پدر فرزند را مثالی از ذات خود بذات او نقل کرده میداند و هر خیر و سعادت که جهت فرزند خواهد فی الحقیقه ازان خود میداند و هیچکس را بهتر از خود نخواهد الا فرزند را از شامت بدان و نایمان میان ملك كلوس و ملك اشرفی بخشونت انجامید و اعتقاد ملك اشرفی بضمون میمون و اعلموا *إِنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ وَابْضًا إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ زِيَادَةٌ* شد و آتش عناد زبانه کشید و ملك اشرفی بمرتبه رسانید که بحبس و قید مودی گشت ملك كلوس ایچی بملازمت اعلاء جهانبانی فرستاد و پیغام داد که هر چند ترك ادب بود بواسطه مدوٹ صورتی چند اگر ملك اشرفی را مضبوط نمی گردانیم بفساد کلی می انجامید درین اثنا ایچی ملك بهمن با پیشکش لایق جهت عهد و میثاق و التماس قلعه هرسی شرفی ملازمت دریافت چون از نانه عاطفت اعلاء سلطانی نکوت عبیر یکجتهی و عنایات هشام خلق می رسید و بزمگاه خلق چون دستگاه مشك فروش عطیب بود و مفرح مکرمت

وملاطف مغوی دلها وروغِ رامت بجانها میرسانید زنگ نیرگی از آینه
 اخلاص زدوده در استرشاء خاطر ملک بهمن کوشید و حاجات و آمال او را
 رقم اسعاف کشید و شرایط عهد و میثاق بجای آورد و قلعه هرسی را بملک
 بهمن تفویض فرمود و معتمدی را همراه ایلیی ملکی مأمی گردانید نزد
 حضرت ملک کاوس فرستاد تا عهد گشته و ظایف بکجهنی مرعی دارد ایلییان
 خدمت ملک کاوس دریافتند و وظایف عهد مرعی داشتند و از انجا صحبت
 ملک بهمن دریافتند و ملک را نیز بجهت همایون عهد دادند درین اثنا
 هرم کیا محمد کیا که بگیلان لغامت داشت از ان حیثیت که سعادت
 راهنمون و کوکب دولت بنقطه لوج مقرون بود راه انکسار پیش گرفت
 و زبان باستغناء جرایم هرکشود که کیا محمد کیا از کینه غلامان خاندان
 خلافتست و مدنیست که جامه غربت در هر دلرد توقم از شول فیوضات
 خسروانه لنگه او را ازین کسوت بیرون آرند و در سلک بندگان و غلامان
 منتظم سازند و بالتفات استمالت نامه سرفراز گردانند و باشفاق شامله
 بنوازند در ان وقت کیا محمد کیا نیز کتابتی بنا بر استدعا و التماس عفو
 خطایا بحضرت معتمد الدولة السلطانیة مشیر الحضرة الخاقانیة سراجاً قاسماً
 للإمارة فرستاده ایشان نیز وسیله التماس عفو جرایم گشتند و نشان همایون
 مبنی بر استمالت باسم کیا محمد کیا حاصل کرد و نزد کیا محمد کیا بازندران
 فرستاد کیا محمد کیا را از بن این التفات استظهار افزود و رفیق آقا رستم
 بنسبت کیا محمد کیا هم زیاده گشت و مخلص معتمدی جهت التماس

واستدعاء محو نقوش خطایا همراه کیا محمد کیا گردانید و بدین مهم کمر جد بست و روانه ملازمت اعلاء جهانبانی ساخت چون دولت بساطبوسی میسر شد کیا محمد کیا رومال عجز و مسکنت در گردن کرد و چشم امیز عفو بجمال مرحمت جهان آرای خدا بگانی باز کرد نواب عالی را در لطف و کرم بر جمیع امم خصوصا بر ارباب ندم باز و در بجه شغفت و مرحمت چون رحمت آلهی وسیع و کشاده بود التماس و استدعاء آقا رستم مقبول افتاد و قلم عفو گرد جرایم او کشید و کیا محمد کیا را مستغرق بحر عنایات گردانید و هر قدر املاک و اراضی که در تحت تصرف نواب بود بکیا محمد کیا شغفت فرمود و ایچی آقا رستم را خلعت و جایزه داد و روانه ساخت

شرح آمدن خلیفه سید علی ایچی امیره بابکاول شاهی و حکم لشتنشاه و مخالفت امیره حسام الدین و بنای بنه بر بدزده بن و روانه گردانیدن کارگیا امیر کیا، کوکی باردوی شاهی بتاریخ سنه خمس عشر و تسعمایه ایچی اعلاء سلطانی که از سیجران متوجه بغداد گشته بود باز آمد و رسانید که امیره ایچی نزد شیخ نجم فرستاد و بتجدید حکم لشتنشاه حاصل کرد و بدین مهم بکاول همراه آورده است در همین وقت از کوکه موافق قول ایچی خبر رسید که ایچی امیره با حکم لشتنشاه و بکاول شاه پادشاه از سفید رود گذشته متوجه دیلمان است چون ایچیان رسیدند نواب عالی خانی ایشان را طلبید و بصحبت دید و مکی که آورده بودند مطالعه فرمود

ومزارع مبارک ازین صورت متغیر شد ویه تندی مودی گشت ورو بایلیچی امیره کرد وفرمود که لشتنشاہ ملک قدیم منست اگر صد پروانه امیره جهت لشتنشاہ بیارد من بنقض آن حکم می آرم بکاول از استماع این کلام صحت انجام اظهار درشتی کرد وگرمی نمود اما به پیش اشعه آفتاب پرتاب سلطنت تایی نداشت و بجایی نرسید بهرنوعی که بود بکاول را روانه گردانیدند وایلیچی امیره مجاب راجع ساختند چون توجع حوادث تمام فرو ننشسته ودریای دولت روز افزون تمام قرار نگرفته بود ودم بدم از شهنه فلك صداه تجربه ونداء آداب ادب می رسید بعد از گفت وشنید وروانه گردانیدن ایلیچیان علی بیك محمد علی لسری الاصل از اردو رسید وفرمان سلیمان زمان رسانید که اشارت همایون شاهی بتشریف حضور اعلیٰ خانی شرف صدور یافته است وقدغن درین باب لازم دانسته و حال آنکه دیگ سودایی امیره از خام طمعی درجوش ولشکری بعزم لشتنشاہ درخروش و با فروختن نابره جنگ وپیکار منفع سعی درکار بود و باوجود ملاحظه این اطوار حضرت خانی را عزیمت اردو تعذری تمام داشت وامری بود خارج سلام و صواب جهت اعتذار تعویق ملازمت و تقصیر دریافت شرف خدمت نواب عالی شاهی مرکب تدبیر درسامت ضبیر بجولان در آمد ولز حیثیت صلاحیت و تفرس قابلیت وانواع استحقاق کارگیا امیرکیاء کوکی بجهت تمهید اعتذار دریافت ملازمت و تاخیر توجه بجانب آفتاب مشرق سلطنت و عرض احوال و شروع اعداء حضرت مصاحت بدین قرار گرفت که بحصول این امنیت

کارگیا امیر کیا روانه اردوی شاهی گردد چون این هزم جزم گشت کارگیا
 امیر کیا را طلبیدند و بالو صحبت مشورت اختیار فرمودند و صفای چینی
 اخلاص و نقوش صلاح امور که در صحن ضمیر بود بدو نمود و شریفی از جام
 محبت بدو پیود کارگیا امیر کیا که پرداخت اعتقاد بکمال جلا و خلوت
 یکجتهی بزینت و لا دریافت بر تو نور صحبت و نشاط خلوت و لذت شربت
 درو اثر تمام کرد و بوظایف اطاعت قیام نمود بعد از قبول طاعتداری مولانا
 سید امیر که وصف جیل او گذشته بهر می کارگیا امیر کیا مقرر فرمود
 و تحف لایقه تهیه نموده ایشان را روانه اردوی شاهی ساخت چند روزی که
 بگذشت از سرحد خبر رسید که امیره سر ضربک دلد و ساء عداوت باطن
 او بتلول فسه و کره غم مبدل و مستحیل گشته بجلد او سرایت کرده است
 و لشنداد و ضربان مقدمه نهاده و منضج او جز نوبک نشتر بلا و نواک ستم
 و خنجر الماس تدبیر نیست حضرت اهلاء خانی از وصول این خبر شمشیر رای
 بمقتل تدبیر جلا داد و در مقابل فکر ناصواب مخالفان بقطع مهام و جمعیت
 لشکر و ازدحام بامرا و حکام نمود و ابایچی سرعت نزد ملک کاوس و ملک
 بهمن بطلب کجکه روان کرد و کیا محمد کیا و علاء الدین که سپهسالار
 لاهجان بود بجهت کله بست در پای قلعه دزد بن فرستاد و کارگیا
 هادیکیا المونی و کیا رضی کیا سپهسالار لسر را آورد و ایشان را از
 راه شبیه رود روانه لاهجان ساخت و سپهسالار طالفان را بسرحد مقرر
 گردانید تا محافظت نماید و رکب جلالت و عظمت از راه لبل متوجه رانکوه

شد چون نزول اجلال برانکوه یافت و سپاه تنکابن و کرجیان باسپهداران
و جنود لشتنشاه و الموت و لیسر و تمام ولاهت جمعیت نمودند اشارت عالیه شرف
نفاذ یافت که به پشت بنه بر معسکر نمایند مجموع اطاعت بجای آوردند
درین اثنا خبر تشریف آوردن ملک کلوس بالشکر و بسرحد رسیدن
آوردند متعینان مغرب را بجهت ضیافت و تعظیم و احترام تعیین فرمودند
درین اندیشه بودند که مستغبران خبر رسانیدند که قبل از استحکام بنه
بر امیره را داعیه بود که خود بالشکر بمقابله درآید چون خبر جمعیت لشکر
به پشت بنه بر بدو رسید ازان هزیمت متقاعد شد و پنج شش هزار مرد
بلشتنشاه و پاشجا فرستاد که اگر زلنکه لشکر که به بنه بر اقامت دارند
از بنه بر بدو آیند جنگ در پیوند نازحمتی که به بنه بر کشیدند ضایع
و بی مقدار شود و اگر از بنه بر بیرون نیابند سوف و تالان لشتنشاه
و پاشجا بسهولت کرده لشکر هاید گردد بر موجب مقرر امیره لشکر به پاشجا
فرستاد و پاشجا را خراب کرد و از آنها بلشتنشاه رفت و غرابها نمود و بکوچسفهان
معاوده کردند در همین محل متعینان که جهت استقبال ملک کلوس رفته
بودند در خدمت و ملازمت ملک همراه تا پلورود آمدند خدام علیه بر کب
مراد سوار شد و شب بدره سر نزول اجلال ارزانی فرمود روز دیگر ملک
کلوس تشریف آورد و وظایف معانقه و ملاحظه بتقدیم پیوست و احترام ما لا
کلام ست تا کید یافت مصاحبت بدان قرار گرفت که حضرت ملکی فلک
قدری بکوشال ایشه که نزد یک بنه بر بود تشریف فرماید تا مخالف و موافق

از وفور یکجہتی و کمال موافقت و دوستی اطلاع باہند سعی نفع و حرکت ارادی ایشان منتشر و بحمل اہماد پیوندد بر موجب مواضع حضرت ملکی خصال را ہمراہ معتمدی براہ پشتہ روانہ ساخت و خود بہراد دل برانکوه معاودت بخیر فرمود خبر مراجعت لشکر مخالفان کہ بمسامع جلال رسید لشکر بہ پشت بنہ بر ایستادن عبث دانستند رای مصالح نما بر نقل لشکر از بنہ بر صواب شرد و لشکری را از بنہ بر تحویل فرمود و علاء الدین را کہ سپاہ لاجمان را سالار بود باپانصد پیادہ بلاہجان جہت محافظت سرمد و احتیاط نگاہ داشتند و ملک کاوس را برانکوه طلبید و بانواع تعظیم اختصاص بخشید و چند روزی نواب ہمایون باہدیگر اوقات بنشاط صحبت و خوشدلی گذرانیدند و بکرامت اسپ و خلعت و کمر شمشیر طلا قامت دولتش را آراستہ و ظایف مشابعت بجای آورده روانہ گردانید بن اقبال حضرت اعلاء خانی کہ در ہمہ حال استقبال آمال میکرد و معدات غیبی کافل حصول امانی میشد کارگیا امیرکیا، کوکی کہ بر موجب اشارت علیہ احرام طوانی آستان قبلہ مثال شاهی بستہ در استحصال مرلم سرعت داشت چون بیانہ رسید از فوت و موت شیخ نجم استدلال علو مرتبت دولت و سو درجہ سلطنت اعلاء خانی نمود و مقدمہ فتوحات اہواب امانی ورود این خبر را دانست و در ساعت احوال فوت نجم کہ متضمن حصول مقاصد و مرلم بود کتابت کردہ بمطالعہ نواب ہمایون فرستاد چون کارگیا امیرکیا سعادت آستان بوسی شاهی پادشاهی دریافت نواب شاهی دران مین منصب امارت نجم

متوفی را به بار احمد نام اصفهانی که عزیز الوجود و ارباب خرد و بزرگ
واصل و در فنون کاردانی آینی بود رجوع فرمود و به نجم ثانی لقب بخشید
از آن حیثیت که نجم اول اطوار اخلاص و اطاعت اعلاء خانی را بصورت
ناپسند انعدم طاعتداری و زهوق فرمان برداری بآینه خاطر مصفا نواب
شاهی نموده بود تمهید معذرت کارگیا امیر کیا در باب تقصیر توجه اعلاء
خانی باردوی شاهی ملایم طبع و موافق مزاج نبقتاد کارگیا امیر کیا که از
حضرت شیخ نجم ثانی تفرس خصایل حید و آداب پسندید نمود و فوجات
ریابین خاطر و ورد بساتین ارادت باطن و ظاهر بوداد و دوستی و هواخواهی
اعلاء سلطانی سلیمان ثانی استشمام فرمود از هواء اخلاص و نسیم اختصاص
راجحه تسهیل انجام مهام بشام رسید و باستظهار دولت خانی عنان مهم
سازی نرم کرده گلگون تقریر را در میدان مجلس نجم ثانی جلوه داد و در
باب توقف رکاب همایون تا نورو سلطانی بدریافت ملازمت شاهی
و نشان مجدد لشتنشاه بنقبض حکم امیره و ترک لشکر کشی بچوگان طلب
گوی این مقصود ربود و عنان مراجعت از اردو بشرف عتبه بوسی انعطافی
فرمود و برانکوه دولت ملازمت و سعادت صحبت حاصل کرد و آداب
طاعتداری و لوازم فرمان برداری ادا نمود و صورت مبالغه نواب شاهی
در باب توجه اعلاء خانی باردو عرضه داشت که باوجود مبالغه نواب شاهی
دولت ملازمان عالی متضمن فرمان برداری و بردباریست و صلاح
ملك و ملت و سلامتی رعایا و رعیت در ضمن آن مندرج خواهد بود بهیچ

حال فسخ این عزیمت جایز نشیرند و فرصت این خدمت از دست ندهند
و بر موجب قرار بعد از نوروز سلطانی توجه بجانب اردو لازم شناسند که
بدرقه سعادت رفیق این طریق خواهد بود

فصل بیان کیفیت رفتن امیره ساسان بجهت مصالحه

نزد امیره حسام الدین و شرح آن بتاریخ سنه [خمس
عشر] و تسعمایه چون مهندس دولت اعلاء خاقانی از صحیفه خصال حبه
انشاء محبت و صداقت میخواند و دانشور اقبالش در مرآت الصفاء اخلاص
نقوش دوستی و ولا میدید و مردم بشکر تقریر حلاوت خوشدلی بمذلق خواطر
اهل روزگار میرسانید و بازار غم و بساط فکرت را درهم می شکست و سحاب
عدل ریاض خرمی و نهال عیش و شادکامی را نازگی مبداد و وحداد خرد
بمقل موانست و مصاحبت زنگ و حشت و مخالف از روی آینه دل می زدود
و سیرت خیر در نفس شریف متمکن و صورت مغایرت از صفحه ضمیر مرتفع
و با وجود احساس مخالفت امیره حسام الدین ذات شریف از مواد عناد
متأذی و در فضاء خاطر اشرف دایما انبعاث مودت و موافقت و انسیت مقابل
و محاذی و سببی که وسیله ترفیه احوال ملک و ملت و تبسیر معیشت اهل دین
و دولت باشد مقصد تمام میدانست و از آن حیثیت که انقطاع احسان را
مستجلب ملالت و شکایت میدید نفس زکبه علیه که معتاد با احسان بود هم
عالیه را بر تالیف و تمزیج جانبین بیه پس و بیه پیش مصروف داشتن نزد حق
و خلق مستحسن و مرغوب دانسته عالیجناب امیره ساسان سپهسالار را نکوهه را که

محبت بزرگی و اصالت او گذشته است و آباء کرام و اعمام عظام ایشان همیشه
 وسیله صلاح ذات البین بوده اند مقرر فرمود که شرف خدمت امیره در بابر
 و بنیان دوستی و یکجہتی را با ساس عہد مستحکم سازد و رفع مواد کدورت
 و مَلَكِ حروف معاندت از دفتر پریشانی نماید و مجد بیاض اخلاص را با قلام
 راستی ارقام محبت تازه ثبت سازد چنانچه بر سواد خوانان روزگار حرفی
 از سطور کتاب اخلاص ناخوانده و معنی اشعار از سفینہ اعتقاد پوشیده
 نماند و وظایف ابوت و قاعدہ بنوت نا دامن زمان مغلد ماند و از تشکیک
 مشکک صفاء جہرہ عہد منزہ گردد و در مقدمات عہد و پیمان مجال تخلف
 احدی از مدلول آن مجال شمرده آید بدینمعانی امیره ساسان را با تحف
 و تبرک روانہ خدمت امیره حسام الدین گردانید امیره ساسان چون فرصت
 و مجال مجالست و مکالمت دریافت مفهوم کلام صلاح الانام هَدَى لِلْمُتَّقِينَ رَا
 بتقریر نرم و شیرین بخدمت امیره معروض داشت بر مصداق سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ
 أَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ مقالات را وقعی ننهاد بیت گفت بامن
 هر چه میگوی خدای آن کنم * گر همی خواهی محبت زین سخن خاموش
 شو * امیره ساسان را مدت چهل روز نگاه داشت و بعد ازین روانہ
 ساخت چون شرف ملازمت اعلاء جهانبانی خانی حاصل کرد نواب سلطانی
 عدم التیام مودت طرفین را بآیات و بیّنات و دلایل و شواهد عقلیہ ترتیب
 کرد کہ عزیزان بیه پس از غایت طغیان و استغنا مختار و گسسته مهار
 و از دریافت اطوار ناپسند مخالفان بد کردار بنا بر صلاح انام روزگار بردباری

این جانب را ملاحظه کرده گرفته عنانی را شعار گردانیده اند و چشم فکر ایشان از ادراك صورت فروتنی بی نور است که غرض وفایده غیر از این که آتش فتن را بزالال حلم نسکین دهد تا اهل اسلام روزگار بفرانت گذرانند چیزی دیگر نیست و گرنه بیت کان که از (م در) گوهر خود هست بتمکین و وقار * گوهر خود نکند هرزه بهر جای نثار * آری گفته اند که اشتراك و انعقاد محبت فباین کسی را میسر است که دران ماده محتاج و معاون یکدیگر باشند اگر اهدی منتظر اخذ و دیگری مُجَدِّ و مُصَرِّ قبض باشد غیر از اختلاف و ملالت صورت نه بندد مثال نایی و مستمع است که سبب محبت و طاعت نایی بامستمع جبر نفع است و صحبت مستمع بانایی بسبب جذب لذت اگر اختلاف دواعی باشد صحبت میسر نگردد و نظام اختلاف ملحوظ نشود مصرع فکر زاهد دیگر و سوداء عاشق دیگر است * بیت بر رخ او ز سر او پیداست * که دلش پر زحق و کینه ماست * امیره صورت مخالفت را بصفحه خیال نقش بسته و در صفاء بیاض نیت ما ارقام مودت و محبت محرز است و رود این معانی که از موضوع یکجهتی و مودتست مستبعد شوق (م سوق) کلام باداء معنی مسئله الفت کشید گفته اند که الفت آنست که آراء طایفه و عقاید ایشان در معاونت یکدیگر متالف و متفق باشد و الا الفت میسر نگردد و نزد اهل حکمت مقرر و محقق است که اگر کسی متحلی باصناف کمالات باشد تا ازو ترقب نفعی با ترهب ضری نباشد عقل اقدام بدمح او را واجب نداند و چون ازین دو یکی باشد از برای جلب نفع یا دفع ضرر ترقب

بذکر جیل را مستحسن بل واجب شرد بیت هر کس از بهر ارتفاع ترا *
 می سناید بگونه گونه جدا * الامان الامان مشو غره * می نیرزد بدسته
 تره * هیچکس را تو استوار مدار * کلر خود کن کسی بیار مدار * امیره
 درین محل هر چند مصرّ بشرارست اما عاقبت بندامت لا دَوَاءَ لَهُ گرفتار
 گردد شعر لا یَغْرِسُ الشَّرَّ غَارِسٌ اَبَدًا * اَلَا اَجْتَبَى (مَ اَجْتَنَى) مِنْ غُضُونِهِ نَدَمًا *

فصل در توضیح عزیمت توجه رکاب همایون اعلایی
 خانی باردوی شاهی نویت چهارم در تاریخ سنه ست
 عشر و تسعمایه چون تحصیل فضایل و کمالات علوم تدایر ملکه شریفه
 نفس قدسیه و ذهن زکیه علیه خانی بود و در کشف مشکلات و مکاشفات
 صوریه و معنویه سوانح حالات طبیعه مبارکه مستعد ازلی و در اکتساب این
 تحصیل بمعدلات غیری محتاج نبود در آن حین که امیره ساسان را از رانکوه
 روانه بیه پس میگردد انبندند باوجود مواضعه که بانواب شاهی در نهضت
 و رکضت رکاب همایون بعد از نوروز سلطانی بدریافت شرف ملازمت
 شاهی و انتشار صیت فرمان بری و طاعتداری رقم ناکید یافته بود و دامن
 دولت از لوٹ کذب و خلف قول و نقض عهد که علامات نفاق است منزّه
 و بری بدین امنیت فکر صواب انجامش که مطابق رقم تقدیر است موافق
 قول صادق گردانیدن را لازم شرد و بدین نیت رکب فلک قدر اعلایی
 متوجه لاهجان گشت و در آن وقت نیز که امیره ساسان از بیه پس معاودت
 نمود قریب نوروز سلطانی بود و اباجی همایون شاهی هم بطلب اعلاء خانی

رسیده و بعد از ده روز عالیجناب خواجه زین العابدین که منصب وزارت بعضی ولایات داشت هم بتاکید طلب از جانب نواب شاهی آمد و باشارت گماشتگان درگاه شاهی ایلیچی اول را روانه ساخت و خود مُعَدِّ و مُدِّ مرافقت و ملازمت سلطانی شد تا در رکاب عالی متوجه اردو گردد و ازان حیثیت که از تقبه و احتراز فایده انقطاع طلب مترتب نمی شد و از مصیبات نفس مطهر شایعه صور انوار عطفات و مرهمات پدران بپشکوة تمثیل محسوس و مرئی میگشت بر مصداق **وَلَا تَنْقُضُوا اِیْمَانَكُمْ بَعْدَ تَوْكیدِهَا** عزم توجه اردو تصمیم خاطر انور گشت و منجمان ماهر که مستحضر ادله سعد و نحس کواکب بودند در ماه صفر اختیار ساعت خجسته آیت کردند و باصطربلاب فتح و پیروزی طالع زمان حرکت را اختیار کردند و ساعت را رقم سعادت گردانیدند و حقوق خدمات تامه محله حضرتی عم و اب شهیدین مغفورین که بنسبت نواب شاه کامیاب نصب العیون کافه انام و روشنی باصره خواص و عوام بود فریاد خاطر مقدس مطهر آوردن بخاطر اشرف اعلیٰ خطور کرد و وسیله تمهید این مقدمات خواجه زین العابدین شد که تحریراً ببلایمان عالی شاهی رساند و منشیان بلاغت دثار بقلم براعت و فصاحت مضامین شریفه انشا کردند و تیزتک تقریر از صحرای ضمیر را بقلم تحریر بیرون جهانیدند و خواجه زین العابدین بکنند تحریر در آورد و بخانه بیاض مضبوط ساخت و عنان مراد در دست قاصدی داد و روانه درگاه عالیناه ساخت و حضرت قاضی عبد الله را که بفتون کمالات متبحر بود جهت دریافت مرعا و اطلاق

ما فی الضییر واکتساب حالات اردوبیه مقرر فرمودند تا در توجّه سرعت واجب شمرده بذهن مستقیم و نور ضمیر غرض و فایده و مبنای تاکید طلب اعلاء پادشاهی نواب عالی را معلوم کرده خود را بلمسر بهلازمت برساند تا شروع توجّه بجانب اردو ببصیرت بود و بصحت توجّه اطمینان حاصل آید حضرت قاضی از سر اخلاص مرتکب این خدمت شد و رقم بندگی بر صفحهٔ جان کشید و متوجه اردو گشت اهل ملک گیلانات را از عزیمت توجّه رگب همایون باردو خیل خوف و هراس برضایر استیلا یافت و سپاه رعب و فزع در دل آن قوم جمع آمد و متعجب و پریشان روزگار گشتند که آیا از خاندان طیبین و طاهرین سادات و سلاطین دار الامان گیلان چه هفتی بدرگاه حضرت عزت شد که همه بگرفتاری عقوبات زمانی محو و متلاشی گشته اند و اختری از برج سعادت و گوهری از درج سبادت و درّی از دریای طهارت و بدری از فلک ولایت و رسالت و نهال تازه برّی که در باغ سلطنت و عدالت پرورده است و سایه بر سر سگان رُبع مسکون انداخته و همای عاطفت جناح مرحمت بر مفارق اهل ملک گسترده هنوز لذت آسودگی بخلق نچشانیده از منشا و مولد و مسکن طیران می نماید احوال ممالک ازین حالت پریشان و خراب و رعایا و رعیت در غایت اضطراب و دران محل از نواب عالی خانی هم ولدی در وجود نیامده که عوام و خواص بدان منتسلی گردند حضرت اعلائی بنور ولایت و کیاست احوال خلق را که چنین دریافت صورتی که دل بستگی و وابستگی را شاید بطهور رسانیدن

لازم دانست وازان حیثیت که عبارات عالیّه سلاطین ماضیه از قدوم نامبارک بیه پسیان ویران ومنهدم گشته بود واز مسکن ومکانی ناگزیر معمار طبع لطیف که مهندسان طبایم واستادان قواء نباتی از صنعت اختراع وضع وطرح (مآو) سر در نقاب عجز می نهادند به بناء عبارت مبارک لاهجان شروع پیوست وطرح آنرا بکلك بصارت بر لوح مهارت کشید واخر شناسان رخشندک رای در اختیار وقت دقایق تیقظ مرعی داشتند وبه بدیعتر وضعی بنا نهادند وقاعه آن چون اساس دولت رسوخ پذیرفت واتمام آن در عهده اهتمام علاء الدین که سپهسالار لاهجان بود ودیگر امرا فرمود ورکاب همایون جهت ضبط رانکوه متوجه گشت وعبارت مبارکه که قصر قیصر در جنب آن دم از قصور میزد در مدت دوسال ست استکمال یافت واز کمال صنعت رشک نگار خانه چین آمد ایبات هر طاق از رواق تو چرخ زمین ثبات * هر خشت از اساس تو جام جهان نما * در ساحت تو مروحه جنبان بود شمال * در مجلس تو مجمره گردان بود صبا * دار السلام را بوجود تو افتخار * ذات العباد را بوجود تو التجا * هر (مدر) گوشهء کنگره ات پاسبان بشب * صد بار بیش بر سر کیوان نهاده پا * در زیر طاق صفه ات ارکان دولند * همچون ستون ستاده بیکپای دایما * خورشید ذره ولر اگر بافتی مجال * خود را بر وزن تو در افکند از هوا * بادا همه مبارک واقبال وشادیت * پیوسته خواهه تان غلامان ابن سرا * گردون بلاجورد ابد هر کتابه اش * تحریر کرده دَامَ لَكَ الْعِزُّ وَالْبَقَا * نواب عالی

همایون برانکوه نسق هر بلوک وطریق سلوک بکارکنان و سرداران رانکوه و تنکابن و کرگیان تفهیم و تعلیم فرمود تا قدم از دایره فرمان بیرون ننهند و در امور متبیط باشند و جهت تشبیم راجحه اخلاص حکام و سلاطین مازندران جناب مولانا بجی چولایی را که لرقام فضل و قابلیت او ثبت صفحات خواطر اهل ایام بود فرستاد و با ایشان در باب توجه رکاب فلک قدر باردوی شاهی مشورت در میان نهاد آقا رستم که نقوش کینه دیرینه او رقم دوام وثبوت داشت و در عدم اطاعت نواب شاهی تمام حکام را شریک گرفتن مدعا و مقصود بود قصه توجه رکاب سعادت قرین باردو مطلقا رخصت نداد لما حضرت میر عبدالکریم که چهره عقیدت اش بنور محبت جلی و صداقت اصلی خاندان سلطنت علیه متجلی و ضمن ضمیرش از کدورت ربا متخلی بود اصلا و قطعا تاخیر و تسویف جایز نشد و مزید عز و بختیاری و سلطنت و کامگاری در توجه رکاب جلالت باردوی شاهی دانست بعد از اطلاع ضمیر اولیا و اعداء دولت اعلام سلطنت بتخت لاهجان منصوب گشت و خورشید سعادت بدان مقام پرتو انداخت درین اثنا از جانب شاهی ایچی دیگر هم بتاکید طلب از اردو رسید نواب همایون خانی سپهسالار لشتنشاه را طلبید و سفارش آن حدود بوی نمود و کارگیا امیرکباء کوکی راهم بلاهجان آورد و صلاح و فساد کوکه بدو منوط فرمود که در سوانح حالات بر نهجی که صلاح دولت قاهره دران باشد بموافقت و مرافقت امراء نامدار عالیقدر سرانجام دهند و از مکر و خدیعت اهل ضلال واقف و آگاه باشند و بند ابر

صواب و صلاح دفع افساد و مواد اکراه نمایند چون نواب عالی از نسق و نظام مهم گیلان فراغت یافت لمعه انوار رای عالی مهیج نقل و حرکت گشت ولواء نصرت بمنکب توفیق متوجه دیلمان شد و آن بقعه مبارکه از سایه پر و بال سپهر چتر زینت یافت و بواسطه صلاح بریت چند روزی بدیلمان مکث نمودن جلوه غای خاطر اشرف شد و باحضار کارکنان و سرحد نشینان و خانادیه و رستران اشارت علیه بنفاد پیوست بجمرد ایما همه جمع آمدند زبان گویا بسفارش ملک و ملل و حفظ قوانین دین و دول ناطق گشت که نطق جد جزیل و سعی نهمیح و جهد جیل در میان جان بندند و رقم ترک بر اقدام تکاسل و تغافل کشند و دقیقه از امور مسلمین فرو نگذارند و در عهد داند تا به باز خواست بلیغ مواخذ نگردند و از قید بلا و شبکه عنارستگاری بایند و جهت بدرقه رکاب جلالت و آداب ملازمت و طریق خدمت کیا رضی کیا سپهسالار دیلمان تعیین فرمودند و از راه اردوی سامان متوجه لسپوگشتند چون شرف نزول بلسپو ارزانی یافت تمام اعیان و اکابر و اصاغر شکور دولت آستان بوسی حاصل کردند و از انواع نوازش و عنایات پادشاهانه سر بر فلک سودند و در باب نسق و نظام امور چون سخن در پیوست که از الکهای که در تحت تصرف نواب عالی خانی است باستحکام شکور الکه نیست و هیفت که جایی چنین از قلعه که حصانت و پناهی را شاید خالی باشد مردم کهن سال زبان بدعاء دولت کشادند که در پشت لیوما محل محکمست که سابقا هم قلعه بود و دزماشین

نام داشت اگر مجدداً بعبارت قلعه اشارت شود امبد که چون بناء دولت استوار و پابدار گردد این اندیشه مقبول طبع همایون افتاد به برق ما بحتاج قلعه اشارت علیه شرف صدور یافت بعد از بسط مهام شکور عنان سعادت از راه یوم بصوب لمر منعطف گشت شب که به یوم بدر سلطنت نور سعادت داد و از کرامت ایزدی چون صبح دولت روی بنمود پای طلب برکاب مراد آورد و به فرس ماه سیر سوار شد و بانق چبال لمر که خورشید لسا طلبعه افروز گشت و جهانیان از ان شاد و خرم شدند از شام تفرقه و نرود توجه حضرت قاضی عبد الله باردو و تاخیر معاودت که خاطر اشرف مکدر بود در آن وقت روشنی بد بیضاء صبح سعی و نسیم سرعت اقدام جهد نجیب قاضی مشار الیه بر مصداق **وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا** در مقام فرمان بری ظاهر گشت و صفاء روز طرب از معاودت بخیر حضرت قاضی عبد الله پدید آمد و از فوحت نافه عنایت و مرحمت نواب شاهی رابعه خیر و خوبی بمشام اعلاء خانی رسانید و خلعتی خاصه اخلاص شاهی لایق اندازه قد عقیده بلند روز افزون همایون آورد و قامت سرو سعادت از غموم دی تفرقه آزادی یافت و بر مثال روزگار ربیع بهار خلعت فرح و شادکامی پوشید و بر مثال شگوفه تاج مرصع کرامت بفرق مراد نهاد و جهت اطمینان خاطر انور اعلاء خانی **يَبْتَ** لقبال نامه بسعادت سرشته * از شاه حیدری صفت خلق و خو حسن * از جیب مراد بدر آورد حاصل مضمون نامه آنکه از دیوان فضل نصرت شامل نصب خسرو کامل شده هر

کرا غنچه دل از غم دهر درهم بود بنسیم این خبر شکفته گشت و صدف
 گوش از گوهر این مزده پر شد نواب عالی بعد از استفاضه این بوجت
 بانفاق حضرت قاضی عدیم الثانی عمّان للمعانی فتح در پیش ونصرت در عقب
 باجنود مقاصد در بین ویسار لواء کمرانی بلمسر ارزانی فرمود و مشعل
 سلطنت شب سعادت تا روز بدولت سراء لمسر مبارک افروخته شد مسیح
 صباح چون نفس مشک آسا بکشود رای مهر ضیا بقانون ممالک ابواب
 قواعد مسالک را که کوتوال طبقه هفتم گردون از ادراک آن عاجز بود مفتوح
 فرمود و کوتوال قلعه لمسر را باختصاص التغات احتیاط قدر و منزلتش افزود
 و از نتیجه نیکوخدمتی و اطوار طاعت داری صورت مزید درجات قدر و علو
 مرتبه بدو ببود و از لمسر براد دل سوار دولت شد و سراپرده شب استراحت
 بدریاوک کشیدند و اطناب خیام بدان مقام استوار گردانیدند فانوس
 مراد که تا سحر قیام روشن باد افروخته ساختند و مجلس شب عشرت بنشاط
 گذشت دران اوان از نزد ملک کاوس حاکم رستمدار کتابتی رسید
 که پدر او ملک اشرف فرار اختیار کرده نزد آقا رستم باستطلاب لشکر رفته
 است و داعیه تسخیر لاره جان دارد از مضمون این کتابت اگر چه طلب
 کجکه مفهوم میشد اما باوجود توجه رکب همایون باردو عنذر صریح بود کجکه
 دادن میسر نشد تا مراجعت بخیر اعلاء خانی ملک اشرف تسخیر لاره جان
 کرده متملک شد بود نواب همایون از دریاوک براه میزوج عنان عزیمت
 بقزوین معطوفی فرمود چون شامه خبر توجه رکب عالی بمشام شعور هوقونی سکنه

قزوین رسید طبقات مردم قزوین از اهل شهر و رستاق سادات و رستاق و ارباب علم و تحقیق با آواز صغیر و صداء نغیر با استقبال استعجال واجب شمرند و غبار مواکب همایون را کحل الجواهر عبون اعیان ساختند و بتعظیم و تکریم هر چه نامتر و احترام هر چه کاملتر بشهر در آوردند و قریب شهر در دوازده مقام گاوهارا قربان کردند و چند ان نثار پامال اعوان و انصار نمودند که دیکه سپهر خیره می گشت چون فرزند شاه محمود جان صفاء اخلاص آبا و اجداد و حقوق خصوصیت و نتیجه مودت و محبت با خاندان سلطنت و خلافت دانسته و دریافته بود استدعا و التماس نزول رکاب میسون ب مقام ایشان وسیله حصول مرام نمود و مبالغه مالا کلام را باعث صدق کلام و موجب خیر و خوبی عاقبت و انجام خود دانست که برور ایام حسن این خدمت مخلد و پایدار خواهد ماند نواب اعلاء سلطانی بواسطه محبت قدیم این مسؤل و ماتمس را بتجیح مقرون ساخت فرزند شاه محمود جان واقعا آنچه شرط خدمت و آداب مروت بود تقصیر نکرد و سه چهار جا اقمشه و امتعه پا انداز و نقود اخلاص از سر نیاز نثار قدوم نواب دوست نواز عدو پرداز کرد و داروغه قزوین از سر صدق و یقین آن شب تا روز مبین جبین خدمت عبودیت بر زمین نهاد و بدریافت ملازمت حواس را پاس انفاس اشارات و خدمات میداشت و مساعی اقدام خدمتگاری در همه مهم بر نهج نظام در مقام محمود افتاد از منزل مسعود محمود نواب عالی حضرت شرف الدین قاضی عبداللّه را جهت اعلام توجه اعلام عالیّه و اخبار حرکت رکاب متعالیه و صلاح امور و کیفیت سیر و سلوک

روانه اردوی شاهی گردانیدند و از بلاء قزوین نیت حرکت رکاب سعادت
پایه سر بر پادشاهی بلند گشت و بموضع یزده رود مقام نزول اختیار شد
فرآشان چابک دست خیام احتشام بدان منزل مرام نصب کردند نواب
همایون شب بدانجا برآسودند روز دیگر موضع صابین قلعه را سایه گستر
لواء سلطنت ساختند و آن موضع مخیم جلال گشت روز دیگر که پادشاه
ممالک افلاک پرتو نور بر اهل نشین خطه خاک انداخت مواکب همایون
چون کوکب مسعود میمون در طی منازل بودند که بعد قران شمس رسند
از آن منزل بعید کوچ کرده بچشمه حبیب سلطانیه که آب خوش گوارش
روح را راحت می افزاید نزول جلال اختیار کردند چون آسیاب مدور
فلک تدویر کرد عبیر بر دامن پیرهن مشکین حریر کره اثیر افشاند و مجر
زمین از بخور آن پر شد فوجات راحت بمشام خلافت شهر یاری سلطانی
رسید و وجود شریف بمان استراحت فرار گرفت و چون سلطان فلک بنور
تدبیر شع ضمیر بی فروخت و در اخراج ظلمت جهانگیر شبگیر کرد سپاه سیاه
شب را که ناب تیغ سیاست شهنه روز نبود هزیمت اختیار کرد صبح سعادت
که روی بنود سلطان سر بر سلطنت و خلافت اعنی اعلاء خانی از منکای
آسایش بیداری یافت میلان خاطر انور بحرکت سریع شد و گلگون مراد
در زیر ران آورد و متوجه مدار قبله حاجات گشت در آن حرکت شمس الدین
محمد که اختیار تمام شیخ نجم ثانی بود رسید و لباس خاصه از خلعت خانه خلد
برین آسای شاهی که هدیه منزل و عطیه بی بدل است آورد و بوظایف

نهیه القوم نَحْفَهُ منزل مراد ساخت و درر عنایات شاهی نثار کرد
و در رکاب فرقد سای همایون برآسوده بحکایات مرحات و عطوفات شاهی
طریق ملائمت و منادمت مرعی داشت و از زمزم کعبه مرام طعم زلال
مقصود چشایید و تا دمرلقیا شرایط ملازمت و خدمت بتقدیم رسانید دران
افق از نجم مسعود نور خیر متضمن معنی وَمَعْلَنَاهُمْ أَنِیَّةَ یَهْدُونَ بِأَمْرِنَا
وَأَوْمِنَا إِلَیْهِمْ فَعَلَّ الْخَیْرَاتِ بِرَاقِبَتِ و محافظت ساعت سعید رسید که قمر
سلطنت و عدالت مقیم دولت باشد تا چون دور قمری از اجرام منحوسه
سالم گردد بسعادت مقارنت خورشید سپهر شاهی شرف استفاضه حاصل آید
دو روزی که نواب عالی را بنا بر رعایت ساعت و صلاح دولت قاهره بدان
حدود دمرلقیا توقف فرمود عالیجناب ملک محمود جان قزوینی وزیر و قاضی
شس الدین صدر پادشاه گردون سریر بهمین منزل و ظایف ملازمت
بجای آورد و پیشکشی گذرانیدند و از رهگذر خدمت و فیض ملازمت حظی
کامل یافتند درین اثنا از جانب فلک جنابی نجم ثانی مبشر صادق که
سعادت قدومش بکرامت و مَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا شاهد تمام بود
رسید و باشارت کلام صادق المصنوع وَتَلَقَّیْهِمُ الْمَلَائِكَةُ هَذَا یَوْمَکُمُ الَّذِی
کُنْتُمْ تُوعَدُونَ بشارت آورد و بنوید و اقْتَرَبَ الْوَعْدُ مُشْرِفًا وَ مَبْتَهَجًا ساخت
که درین زمان بانتقال مکان مصاحت تمام است حضرت سراجاً و هاجاً که وظایف
خدمتگاری و لوازم بندگی ایشان بمان احماد پیوسته و آثار طاعت داری
و اخلاص بر صفحات صفا، خواطر کمدیقه تجرّی مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ روشن

و چون روع در ابدان زاکیه روان است از شامۀ راحت فزای مروات
و مکرّمات حضرت نجم فلک دوم امارت و عظمت که لحطۀ فاحظۀ از مجر
اخلاص نکھتی نازہ بمشام نواب ہمایون میرسید معرفی آغاز کرد کہ آثار
مردمی ایشان جز بگوهر اصلی و جوهر جبلیّ حل نتوان کرد اما بیت این
ہمہ خاصیت عدل است و داد * وین ہمہ فرزند نو از عدل زاد * محقق است
کہ مظاهر و مآثر افعال خیر و اعمال بر حضرت شیخ از آثار دولت روز
افزون ہمایون مرتب شد و توفیق منعم بیچون در ہمہ حال رفیق و رہنمون
است چہ بعضی اوقات کہ تسبیح اختر برج سلطنت بعد قران نجم بد اختر
رسیک بود آن نابکار دایما با فروختن آتش پیگار آب از روی کلر می برد
و از باد پیسای آب ہوا و ہوس بفربال می پیسود و چشم بی بینش او از ظلمت
بخت بد چنان خواب آلود روز غفلت بود کہ از روشنی صبح افق اعلاء
خانی آگہی نداشت ناگاہ لطیفہ از پردہ غیب روی بنود و شہب صفت
شہاب نحوست تاب اشعہ خورشید سعادت نیاورده محترق گشت و چون
نیازک ہو و متلاشی گشت بیت ستارہ را ہمہ بر ست طاعت تو مسیر *
سپہر را ہمہ بر قطب دولت تو مدار * ز کبر دشمن آتش نہاد او میخواست *
کہ زود میر شود زود میر شد چو شرار * اکنون کہ جرم نبر سعادت
در مسایرت بمحاذات قطب نجم سعد دوم فلک رسیک جنود فتح و نصرت
باستقبال ہمایون دواسپہ استعمال می نماید بیت خواہی کہ چو گل از دمت
آسودہ شود خلق * چون غنچہ بران باش کہ گردی ہمہ تن دل * بعد از

نهمین مقالات لواء سلطنت بمنکب سعادت مرفوع گشت و سپهر چتر بال
 و پیر برکشاد و بحرکت سریع شد از ملاحظه تعظیم امراء جلالت اساس
 شاهی ووظایف استقبال مقربان پادشاهی مثل محمد بیك و لله بیك و محمود
 بیك و زینل بیك و خوش اندام بیك که سرآمد امرا و سرهنگان بارگاه
 بودند زبان استعجاب خاص و عام باداء معنی کمال تعظیم گوهر بار گشت
 و ذات مقدس انگشت نمایی انام ایام آمد و بی مکث و درنگ نواب عالی خانی
 بشرفی مقاربت بساط خیم شاهی سریع رو شدند و در وقت دریافت وصول
 نور کعبه مرام نداء و اَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ بگوش مراقبان
 الهامات رسید و چون پرتو نور سرور چهره مبارک شاهی مرئی گشت بخطاب
 فَالْعَلَّ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى بشارت اشارت رسید و از ورود ابن
 سعادت نواب خانی سجد شکر واجب شردند و بر مصداق آیه کریمه وَ يَدْعُونَنَا
 رَغَبًا وَرَهَبًا وَ كَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ دعا و ثنا لازم دانستند و باجابت دعا از مقربان
 ظَلَّ اللَّهُ بِمَنْطِقٍ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَجِجْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ شرف اختصاص
 حاصل شد و در منازل و مراتب قرب بی واسطه از خلعت خانه فکان قاب قوسین
 أَوْ أَدْنَى تشریف کرامت یافتند بعد از حظ کمال التقات و دریافت سعادت
 ملاقات و شرف اختصاص عطوفت سمات شاهی دریلی خرگاه زینل بیك
 بحرگاه پادشاهی که مائل و مشابه خرگاه فلکیست درجات اعتلاء شان
 و ارتقاء مکان تضاعف پذیرفت روز دیگر که پادشاه ممالک افلاک جواهر
 انوار بر مفارق موالید نثار کرد نواب عالی تحفه های لایقه بتحفه اخلاص

ملاصق وملاحق ساخته بنظر کیمیا اثر همایون شاهی جلوه داد بعبار قبول تمام نمود اتفاقا دران وقت از سرحد خبر رسید که شاهی بیک خان از طرف ازبک خروج کرده تسخیر خراسان نموده است واولاد سلطان مغفور سلطان حسین میرزارا از خراسان اخراج کرده چاشنی تسلط وتغلب بلند وقوام لانی وگذای او بغایت قوی وناپسند از استماع این اخبار شجاعت وجنود ناموس وغیرت همایون شاهی بمرکت درآمد وتبغ ستیز در کف وانگشت تاسف بدندان اسف ورینغم تندی در صحراء طبیعت بخروش آمد وسنان ندبیر بالماس فکر نیز کرد وبقصد کین افواج متغلبه عنان کوچ در دست عجلت داد وبلا مجال در ارتحال وانتقال مکان بمکان زمان نمی داد دران اوان از اقتضاء فضا مزاج مبارک شاهی از حد اعتدال انحراف یافت وبه بیماری آبله مغزی گشت وخیام سلطنت در کزل دره ثابت الاقبال شد ودران مقام مدت یک هفته اطناب خیام باوناد نمکن استوار ماند چون لطف الله لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ بنوید شفا ملتفت بود مسیح توفیق آیت صحت برو دمید واز سعادت شفا نصیب کمال یافت بعد از انحراف مرض از دامن سلطنت نسیم عزیمت خراسان از مهذب خاطر اشرف وزید وفوحات شمال کوچ دماغ مبارک را تازه گردانید ازان حیثیت که در عقبات مضایق مرام وشوارح مَضِيقٍ مهام همواره قوافل توفیق بدرقه طریق ورهنمای رفیق حضرت اعلاء خانی بود امرای شاهی بمعاونت اعلائی کمر جد بستند وباعث رخصت شدند واز نواب پادشاهی شاهی اجازت

انصرانی (م از) ملازمت حاصل کردند و فرقی مبارک را \otimes بنام عنایت بیار استند و غلظت عاطفت و مرهمت در بر مقصود کردند و کمر ششیر طلا در میان بستند و اسب مراد در زیر ران رام گردانیدند و نابره نقره را بزالال مکرمت نسکین دادند و شتاب حرکت کاروان غصه آرام گرفت و حکم جهانمطاع در باب اختیار تمام دارالمرز از آستارا تا استرآباد بکف اقتدار اعلای خدایگانی بودن از دیوان امر قضا مثال شرف اصدار یافت و ازان جهت که نواب همایون شاهی از حضرت نظام الدوله العلیه قول المملکه السلطانیة سراجاً و حاجاً قاسماً (م للأماره) تفرس انواع خدمتگاری و استشمام رواج قابلیت و طاعنداری بنسبت ملازمان عالی نموده و افعالی بر ازو دریافته سابقه التفات بر قامت بخت او انداخت و بعطیه خلعت خاصه و اسب بازرین نقره و نایع دولت و رجوع خلیفه الخلفایی سر افتخار بفلک دوار رسانید و در خدمت اعلای خانی روانه گیلان [ساخت] و مناشیر سلطنت و طوامیر حکومت بتوقیع **الْیَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ** مزین و مسجل گشت و نواب عالی پای عزم برکاب معاودت آورد و رکاب عالی از منزل اردو براه سلطانیه کوچ بکوج متوجه گیلان گشت **نظم** آنرا که پای بود نداد این طلب زدست * و آنکس که چشم داشت درین ره بپا نرفت * چون از حظ آب کرم نواب عالی فراغت یافت به پساخان که الکه موروث و ملک قدیم است نزول جلال و حلول اقبال واقع شد و آن ولایت از نور قدوم مواکب همایون زیب و زینت باخت پیکان تیز خبر مراجعت در حلقه چشم مخالفان سلطنت و اعدای

ملکت از مزه افزونتر جا گرفت و رعایا و رعیت بر مقتضای وَلَوْ جِئْنَا بِبِئْرِهِ
 مَدَدًا وَايْضًا وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا از نوید طلوع ریایات
 همایون فرضناك و شادكام شدند از پساخان آفتاب جلالت بحرکت در آمد
 و بسمت الرأس دیلمان بمنطوق خَالِدِ بْنِ فِيهَا حَسَنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمَقَامًا ثابت
 اللوا گشت و فیض عام بر جمیع انام ایام رسید و احوال ملك و ملت بر وفق نظام
 انتظام پذیرفت و از چشمه نوال زلال عدل و رأفت بخلق رسید و از مشرب
 عذب احسان بمضون قُلْ كُلُّ يَعْمَلْ عَلَىٰ شَاكِلَتِهِ سیراب گشتند

فصل بیان مقدمات بناء قلعه مبارکه سی هزار و قصه
 قتل شاهی بيك خان در دست نواب شاهی و فتح
 خراسان بتاریخ سنه ست عشر و تسعمایه جوهر ذات مقدس
 اعلاى خانى كه بى تردد مشابه (مـ بمثابة) عقول فلكى و نفوس ملكيست بر كوب
 زرفى فكر و بدرقه صفای توجه بگرمايه مایل گشت و عروج بهراج عقل كامل كرد
 و از لوح حافظه سطورى كه ضابطه خيال در باب بناء قلعه سی هزار بود
 بر خواند و بمقربان بارگاه و امرای جلالت پناه از طوطيه و بنیان آن آگاهی
 داد كه قبل از بن بجمع آوردن آلات و اسباب و معدات قلعه امر شده بود
 کیفیت اطاعت گماشتگان بدین امر مشغول نگشته مطیعان درگاه و خدمتگاران
 بارگاه زبان بنعت خدايگان جهان سپاه (مـ پناه) ظل آله برکشادند و بگوش
 مستمعان بارگاه جلال صدای فرمان بری (مـ را) رسانیدند كه طاعت لران
 خطه سلطنت از سرعت امضاء امر قضا نفاذ چندان معدات و مصالح بناء

قلعه جمع آورده اند که ساعت قلعه بحری تضیق یافته که سروران و سرداران را که کار فرمایان قلعه اند بستر جز خاک و گچ و بالین جز سنگ و چوب نیست نواب عالی خانی از استماع این معنی زبان بتحسین برکشاد و حسن این خدمت بغایت مستحسن افتاد و رکب همایون متوجه بنای قلعه شد و بطالع میمون اساس کنگرهای قلعه فلك ارکان در زمان محاذات جرم کیوان بدرجات میزان نصیعتر وضعی نهادند و مبنای این بناء مبارك بدوازده برج تقسیم فرمودند و در هر برج شرفه عالیبه و عمارت متعالیه بنا نهادند و بهمه رکن بیوت موزونه مرفوعه مشید طرح انداختند و اتمام هر برج و رکن بعهد سردار الکه نهادند و رکاب عالی ازان مقام متعالی مراجعت بخیر فرمود و در مدت سه سال متوالی بعون باری ست استکمال یافت حصانت قلعه برتبه [رسید] که آب روی سد اسکندری می برد و از غایت ارتفاع دست در کمر سپهر میزند و در جنب چشمه روان حیات رسان دجله و فرات جوی خورد می نماید و حوضش آب کوثر را منسوخ می سازد و طاق دروازه اش طباق طاق کسری در طی نسیان می آورد بیت تبارک الله ازین قلعه سپهر آثار * که از نظاره وی خیره می شود ابصار * اتفاقا دران سال هوای بیلاق موافق مزاج مبارك افتاده بود از آن جهت کواکب کامرانی تا غره ماه فروردین که نوروز گبری است به بیت الخلافة دیلمان مقیم دولت شد بعد از شکست هوا و هوس بیلاق طبیعت مبارکه را هوس گلگشت سطوحات مضره فرحناک گیلان که کسوت ثياب سندس خضر در بر داشت گشت

وسبزهٔ این مراد بر حدیقهٔ خاطر اعلای خانى دمید بدین عزیمت روز دیگر که بیت چرخ کحلی سرمهٔ شب را بیل ز سرخ * همچو کمالان کشید اندر دو چشم آفتاب * مواکب همایون از راه لیل متوجه رانکوه شدند و چند وقت دران قلعهٔ مبارکه روزگار بخوشدلی گذرانیدند درین اثنا خبر رسید که حکام [مازندران] ایلچی جهت تجدید عهد و تاکید موثیق بدریافت شرف نفاذ ملازمت فرستاده در راه اند علت نامهٔ بنیان اختصاص و بناء موالات عارضی حکام مازندران دران اوان این بود که ایشان را رجاء ارجاع رکاب همایون بسلامت از اردو متیقن نبود مظنهٔ این تردد که از خاطر رفع دیدند ولوای جلال خسروی را ثابت الاقبال دریافتند طریق امر را شعار روزگار گردانیدن لازم دانستند چون ایلچیان رسیدند خدام علیه ایشان را دیک سید شریف را همراه ساخت و مازندران فرستاد تا وظایف عهد و میثاق بتقدیم رسانند چون عزیمت نوجه لاهجان تصمیم خاطر اشرف بود تعاقب جایز نشورده متوجه لاهجان شدند اهل ملک نور حضور تشریف رکاب همایون را روشنی صبح بخت دانسته همه را اشجار بهار امانی تازگی یافت درین مذاق از سرحد خبر بشارت سمات فتح آیات رسید که غبار عصیان و شرار طغیان شاهی بیک خان از تندباد حملهٔ دلاوران محو و متلاشی گشته و نسیم ظفر از مهب عنایت آلهی وزید و حدایق مراد شاهی دمیک بیت بنفشه بر ورق گل دمیک شاه مرا * زمانه فتح دگر داده پادشاه مرا * بعد از دو روز ایلچی شاهی پادشاهی رسید و فتح نامه که متضمن

قتل شاهی بیک خان بود آورد بیت فتح نا کرده چونافه سر آن نامه
 هنوز * هیشام دل و جان راجه فتح رسید * بنقاره شادکامی اعلان واجب
 دانستند چند روزی ایچی را نگاه [داشته و] وظایف رعایت بتقدیم رسانیده
 [و] موصله آرزوی او را بعنایت پر کرده منسلی روانه گردانید

فصل ذکر ولادت حضرت شاه و شاهزاده عالیان
 سلطان سید علی کیا طول الله تعالی عمره فی ظل
 والد بتاریخ سنه ست عشر وتسعمایه ثقل هوا و خشونت
 برودت بیلاق که ذهن درآک اعلائی خانی دریافت از سبک روحی طبیعت
 مبارکه مایل هوای قشلاق شد و بدولت ازلی استقامت بلاهجان فرمود
 و مخدّره تنق عصمت و جلالت که چون فلک حامله گوهر نجم سعادت بود
 باوجود گران باری حرکت بغایت متعذر بود در محالّ موضعی که بیظنون
 ملال شایسته وضع و تخفیف حل باشد بهتر از چاکرود که عمارت مبارکه
 و بسانین معوره از احدات معمار طبع جدّ بزرگوار غفران شعار بود
 موقعی و مولدی نبود بالضرورة معتقدان حضرت چاکرود را محل سرابرده
 عظمت [عصمت] گردانیدند و منجمان دانارا مترصد نیر سلطنت و مترقب
 زمان ولادت ساختند تا در رعایت ساعت تبقظ احتیاط دقایق فرو نگذارند
 و صورت مسرت و شادکامی که مصور ازلی در ایجاد و ابداع ذات آن مظهر
 العجایب نقش کرده باشد بر عالیان محظوظ و مستفیض کردند و از فرط
 نشاط و سرور دلهای مخلصان بر حضور و گوهر دعاء عمر و دولت از السنه

وافواه منشور شود بر غلط نسق بعد از چند روزی بساعتی فرزند و طالعی
خجسته ماه منبری که به برج شرف در نقاب جرم خورشید سپهر جلالت
و پرده اشعه عظمت بود بافق سلطنت و شهریاری طالع گشت و هلال آسا
انگشت نمای فرع و شادکامی و رونق فزای غبطت و کامرانی ایام شد و در
شاهوار از صدف بهجت مستخرج آمد و بدرجه شرف افسر سلطنت گشت
و در چمن سروری و گلبن بستان خسروی شعر گلبن **أَنْبَتَهُ اللَّهُ نَبَاتًا حَسَنًا ***
بردمانید سپهر از چمن جاه و جلال * از بی خوابگش در ازل لرسته
اند * مهد فیروزه افلاک بانواع لال * مزده دهندگان این ولادت و رسولان
هدیه این نوباوه باغ ولایت و رسالت بدو طلوع بدر منبر را نشانه مقدمه
حرکت ساختند و بسرعت حرکت سبقت از فلک الافلاک گرفتند و مزده نفعه
منزلت را وقت طلوع آفتاب بمقام اقبال لاهجان بمسامع جلال رسانیدند
زمین و زمان از ورود این فیض مستفیض گشتند و غلغله و آواز نفیر و نعره
بطبقات نه فلک نظم آسمان ساخت در آفاق یکی سور چه سور * که ازان
سور شد اطراف مالک مسرور * و مقربان قدسی از استماع آن بسامع
در آمدند و زهره بادستیاران انجم بمرافقت افواج مردم الحان سرای طرب
شدند بیت سماعی میروید در مجلس ما * که میرقصند باهم مست و هشیار *
ده شبانروز که حد بیداری چشم خواب آلود و اطفال و دهه چله نشینان
کبار اخبار است لیل و نهاراً سر و چهاراً اوقات بعیش و عشرت گذشت
و حضرت اعلائی سلطانی ابواب خزاین کشود و دست عطایا بانعامات وسیع

ساخت جهت ادای شکر و سپاس و شکرانه حضرت منعم بشکافی سجون و آزادی
 بندیان جنایت مشحون معنی مَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً أَعْتَقَ اللَّهَ رَقَبَتَهُ مِنَ النَّارِ شعار
 روزگار ساختند و طویلهای فزون از اندیشه عقل ترتیب دادند و حکام
 و سلاطین و امرای صاحب تمکین و صفار و کبار مسلمین خطه گیلان و کوهستان
 زمین بدین مزده دادن نقد جان نثار قدم مبارک همایون گردانیدند
 و در تمامت الکه و ولایت و شهر مردم بصرافت خود بنای عیش و شادکامی
 بخوبترین وجهی نهادند و اسباب طرب مهیا گردانیدند [و] بدی و بی وقاره
 می مطلق العنان بودند شعر از بی تهنیت آیند ملایک چو ملوک * بدر
 خسرو اعظم ز سر استعمال * تا نکند زهره نثار قدم میبوش * در اجم
 بترازو کشد از بیت المال * رای مبارک اعلائی خانی که چشمه حیات رسان
 و عقل کاملش خضر دایم البقاست چون بنور یقین دولت نواز چرخ کهن
 دریافت همچنانچه از ویرانی خاندان سلطنت بناء عبارت عالی بتازگی
 نهاده بود بتجدید اسامی شریفه آبا و اجداد کرام عظام المرحوم بالرحمة الملك
 العلام واجب شمرد و با هیای آن دستور مینت عظیم فرا گرفت و اسم مبارک
 آن در شاهوار افسر مملکت و سلطنت سلطان سید علی کیا نهاده
 تا از ثمره نهال اقبال دولت و بختیاری آبا و اجداد عظام منع و برخوردار
 و بردوام باشد اللَّهُمَّ مَتِّعِ الْمُسْلِمِينَ بِطَوْلِ بَقَائِهِ شَعْرَ در مقامی که نهد خنگ
 فلك سیر تو نعل * ماه نو جای ندارد بجز از صف نهال * باش تا غنچه
 اقبال دماند گل بخت * باش تا طایر این بیضه برآرد پروبال * باش

نا کنگرهٔ افسر گردون سایش * شود انگشت نمای همه عالم چو هلال * ❖
باش نا باز کند بال همایونش پر * عالی را شود از سایهٔ او فارغ بال *
و آن سه نوباوهٔ عز و شرف و جاه که هست * همه باخیل و حشم آمده در ظل
ظلال * نقد احمد حسن و نور محمد و رضا * جمله از طینت پاکش شاه
در مهد جلال * خسرو داد کن و شکر بشکرانهٔ آنکه * همه چیز بی بنو
دادست خدای متعال *

ذکر عهد و میثاق نواب سلطانی باحضرت میر
عبد الکریم و آقا رستم بتاریخ سنه [سبع عشر] و تسعمایه
بعد از کفای مهم سور و اتمام حضور شرف ولادت شاه و شاهزاده سلطان سید
علبکیا رکاب همایون از لاهجان برانکوه متوجه گشت و آن کشور از فر
حضور شریف نور سرور و بهجت از سر گرفت چند روزی که اوقات مبارکات
بر نهج ازمان گذشته بنشاط گذشت سید شریف با ایلیچی میر عبد الکریم
و آقا رستم از مازندران مراجعت نمود و قواعد عهد و شرایط میثاق که باحکام
وسلاطین ست تاکید یافته بود معروض داشت و صورت تعهد آقا رستم
باصلاح ذات بین و امتزاج طرفین بیه پس و بیه پیش و ایلیچی را بدین مهم
فرستادن هم تمهید نمود حضرت سلطانی خانی بفکر دور بین و نور بقین بیت
خواند از چهرهٔ امروز نقوش فردا * دیده از روزن آغاز لقای انجام * دانسته
و تحقیق فرموده که سر رشتهٔ این خیال از دست صلاح و صواب اندیشان
رفته است اما بنا بر رعایت خواطر سلاطین مازندران که دران اوان

حدیقه دوستی و گلستان یکجہتی فیما بین حکام مازندران نثرنی نازہ گرفتہ بود ایلیچی خود ہمراہ ایلیچی آقا رستم بہ بیہ پس فرستادن از صلاح وقت دور ندید چون ایلیچیان صحبت امیرہ دریافتند و سخنان مصاحت آمیز آقا رستم بگوش امیرہ رسانیدند الحان صلح سامعہ امیرہ در نیافت بعد از دریافت تلقین مذاق صلح بکامش تلخ آمد و بنا کامی ایلیچی آقا رستم را عاید گردانید نواب عالی امل مکذوب امیرہ آقا رستم را درین مادہ کہ از جانب امیرہ مایوس دید امنیت عقد عہد کہ آقا رستم مستدعی بود باسعای مقرون گردانید و بنیان عہد و اساس یکجہتی با حضرت میر عبدالکریم و آقا رستم سمت تایید یافت و موصلہ مقاصد ایلیچیان را بعنایات خسروانہ ملو گردانید روانہ ساخت چون ایلیچیان بہ پاسگاہ میر مرحوم رسیدند خبر موت آقا رستم شنیدند ایلیچی آقا رستم از خیال رفتن باز گشت و آستان فلک شان اعلاء خانی را مرجع و باز گشت خود ساخت و ایلیچی حضرت میر عبدالکریم را بادپای توجہ بجانب مازندران سریع رو شد حضرت میر عبدالکریم چون نحل آرزوی خود را بہ بر مقصود رسید دید باستصواب اعلاء ہمایون بقرینہ و وسیلہ عہد سابق ملک بہمن از و کجکہ طلبید و سپاہ خود را معد ساختہ متوجہ تسخیر ساری گشت و آقا محمد فرزند آقا رستم را از ساری اخراج نمود و از شجرہ مطلوب ثمرہ مقصود حاصل کرد و بر خوردار و حاکم تمام ولایات مازندران شد

شرح حالاتی کہ از گردش زمانی و ادوار فلکی

حادث گشته بود بتاریخ سنه [سبع عشر] وتسعمایه نواب
اعلاء سلطانی که غرق گرداب خدمات پادشاهی شاهی بود از فتح جدید خراسان
که نصیب غازیان نصرت شان شاهی گشته قاضی عبدالله را بایشککشیهای
لابقه برسیم تنبیه فتح از راه مازندران بطرف خراسان روانه اردو ساخت
وبسبب بعد مسافت صورت تقصیر در آینه ضحیر نواب شاهی بنمود نواب
سلطانی که از لاهجان نهضت جلال فرموده متوجه دیلمان گشت هواء
تلال سردسیر اردوی سامان که طبیعت مبارکه بدان معتاد بود خاطر کشید
وآن مقام از اطناب خیام باوتاد خلود ودوام مزید احتشام یافت ایچی
همایون شاهی رسید و ترجمان تقصیر و نهاون پرسش و ارسال مشتلق خراسان
دویست تومان طلبید که امر جهانمطاع ازین تعلل بهمه مالک جاری گشته
است و زمان ایفاء ترجمان را بغایت مضیق گردانید و زبان معذرت
بدین معنی کوتاه ساخته و باین مبر مضایقه را باطاعت امر متعتم الامثال
محال دانسته اند سبیل فرمان برداری لازم دانید تا بتادیب بلیغ متاذی
نگردند چون نسق او امر و نواهی پادشاهی شاهی در جمیع امور باقضا مشابه
و محاذی وبالطف و قهر حق مشترك و توام بود و در تاثیر و ناثر بهمه ابدان
سازی و در تمام مالک جاری بیت خط فرمان تو طفرای مناشیر قضا * حکم
دیوان تو امضاء مضاء قدر است * امراء عالیقدرار گردون اقتدار اعلائی
از تفسیر آیات عجایب آثار غراب شعار فرامین مجرده عالیه شاعیه بغایت
عاجز و پریشان و متفکر گشتند که مشرب عالی و همت وسیع نواب شاهی را

قولم بغایت بلند است و از حشمت سار طبیعت دایما نهر زلال عظمت زاینده است و نه در خور مزارع مضیقۀ اهالی گیلانست و زیاد از مقدار و امکانیت این ممالک با وجود نواتر و تنالی ابر بی شفقتی تخم این مطلوب به بر مقصود رسیدن در غایت اشکال و گردن فرمان بدین معنی نرم کردن از حد صعوبت متجاوز چه در ماقبل جهت دفع فتن و عمن متحمل تحمیلات مختصره نجیبه و امراء شاهیه گشته قرض فرضی که ممکن بود از تجار شهری و غریب تقصیری نرفته و بخزینۀ موروث و مکتسب دست رسی نیست و اهل ملک را هر لحظه بنا و اجب رنجانیدن خارج صلاح و بیرون از حدود عدل و انصافست و در حدیث او امر اعلاء شاهی در گوش جان کردن از لوازم بعد از نردید احتمالات نواب سلطانی چون چاره بجز و جوب اطاعت تدبیری ندید علی ای حال امر جهات طاع را بر حیثیات صلاح ممالک راجع شمرده طبع سره زر و گاو زر بممالک انداختند تا ایلیچ هیایون منسلی گردد و جهت استدعا و استعفا تحف و هدایا معد و آماده ساخته تسلیم معتمد علیه کرده روانه اردو ساختند که شاید عریضه عنبر بموقع قبول افتد درین اثنا خبر رسید که اردوی هیایون شاهی متوجه عراق شک است ایلیچ اعلائی که باردوی شاهی رسید و ساحت آستان روضه مثال را بلب ادب بوسید و درهای نیاز نثار بارگاه فلك کردار کرد و دیدن استدعا و زبان استعفاء تقصیر خدمت برکشود هائف لطف شاهی نداء اجابت نیاز را بگوش مراقبان و مترصدان رسانید و نشان

میوه‌شان از منهل عنایت نشان شاه پادشاه زمان بزالان روان فرمان
قضا جریان در باب تخفیف مؤنت صد تومان از تحمیل دویست
تومان بمزارع مراد روان شد حضرت قاضی عبدالله چون همراه اردوی
شاهی از خراسان بسمنان رسید بسرعت سعی اقدام سبقت از هرمان
گرفت وشرف ملازمت اعلاء خانی بسام دریافت واحوال بعرض رسانید
که ایچی شاهی در باب عزیمت تسخیر بیه پس در راه است وبخدمت
خواهد رسید نواب اعلاء خانی اعلام سلطنت بدیلیمان ثابت الاقبال گردانید
بعد از چند روز فرزند میرزا علی طشوبری الو بیک نام که قورچی خاصه
شاهی بود بدیلیمان سعادت ملازمت حاصل کرد وجهت نواب سلطانی کمر
خنجر طلا و خلعت شاهی آورد وفرمان واجب الاذعان بنفاذ رسانید که
عزیمت شاهی بتسخیر بیه پس جزم است لشکر معد ساخته منتظر باشید که
دم بدم غازیان مبارک قدم باشمشیر نیز دم بسروقت بیه پسیان می آیند
حضرت اعلاء خانی چون درین باب مبالغه دریافت بواسطه تاکید یکجهمی
وتوافق حکام مازندران سید شریف را بدین مهم فرستاد تا ایشان نیز
در معدات اسباب جنگ تقصیر نکنند نواب عالی الو بیک را خلعت خاصه
وجایزه بی اندازه داده روانه ساخت و رکاب همایون بچاکرود تشریف فرمود
دران اوان بکاول شاهی بقدرغن تهیه نمودن لشکر رسید ارقام طاعت داری
که در کتاب اخلاص محرر بود بمطالعه نواب شاهی رسانید معسوب بکاول
روانه گردانید و از منزل چاکرود چون قمر سریع الحریکه شد وبه برج

سلطنت رانکوه تحویل فرمود درین مابین خبر رسید که زینل بیگ و دیو علی بعزمت تسخیر بیه پس بقزوین رسید اند ازین خبر آتش خوف امیره زبانه کشید و چون دود سراسیمه شد و والد و فرزند خود امیره دباح را بایشکشها روانه آستان بوسی شاهی گردانید طلب عفو و درخواست غفران نمود نواب شاهی نیز ملتمس ایشان را مبذول داشته از جریمه امیره درگذشت و لشکر فرستادن بر طرف کرد و آتش فتنه لشکر کشی فرو نشست

ذکر تجمیلاتی که نواب شاهی بسلاطین و حکام مازندران فرموده بود در تاریخ سنه [سبع عشر] و تسعمایه در ما قبل مذکور گشت که حضرت میر عبد الکریم فرصت فوت و موت آقا رستم را مغتنم شمرده آقا محمد را از مازندران اخراج فرموده بود چون آقا رستم در حین حیوة خود مال و جهات و تعلقات لانهایت جهت ضرورت روزگار وزاد عاقبت فرزندان مضبوط و محفوظ گردانید دل بدین مقصود زند و دید که بدین آرزو بیدار میداشت آقا محمد بعد از وفات پدر بخت خود را خفته و ملک و دولت از دست بدست رفته دریافت ازان حیثیت که سلاطین زاده و وارث ملک نبود رعایا و رعیت بدو رغبت نمی نمودند و تابع او نمی شدند و بروگرد نمی آمدند دست در اندوخته و طارف و تالد نهاد و مبلغی از تحف و هدایا تسلیم ایلی خود نمود و روانه اردوی همایون شاهی گردانید تا بقدر وسع مال تقبل نموده الکه که در دست تصرف آقا رستم بود بحکم شاهی در تحت فرمان او درآید ایلی که سده آستان

علیه شاهی را تلتیم شفاہ عبودیت ساخت و ہدایا و پیشکش گذرانیدہ رجاہ خود را
بملازمان درگاہ جہانپناہ رفع نمود اشارت کفات دیوانیان اعلیٰ بتقبل مال
شرفی نفاذ یافت ایچی آقا محمد نوبت لول دو ہزار تومان را رقم قبول
گردانید مقبول نواب بارگاہ ربعہہ نیفتاد وزراء عالیات بصنعت معاملات
ومضایقات بیست و چہار ہزار تومان را رقم کلک قضا مثال دیوان جلال
ساختند آقا محمد کہ تحمیل آن را تحمل نداشت از مرتبہ تجمل ومقدر
امکنیت خود زیاد وافزون دید بمظنہ تخفیف مال وسلامتی مال آستان
فلک مثال شاهی را قبلہ حاجات وکعبہ مرادات دانستہ بدین عزیمت متوجہ
گشت حضرت میر عبد الکریم از تخمیل ظل امور سلطنت وفساد اموال ملک
وملت بسبب آقا محمد متوجہ آستان سدرہ مثال شد تا بابطال مدعا آقا
محمد کوششی نماید وبہ بی سرانجامی نکشد ودر سلطنت شریک پیدا نشود
حضرات عالیات امراء پادشاہی بکثرت خزاین ودفاین طرفین علم البقین
داشتند ووصول آنرا نقد خود پنداشتند تنازع مدعیان را غنیمت شمردند
واہمال وافعال محال دانستہ باعمال اخذ واستطلاب پندان غنائیم از کف
غنیمان ربودند کہ فہم درآک از ادراک جزر و تخمین آن عاجزمی آمد بعد
از حصول نقود ووصول این مقصود واخذ خزاین نامعلومہ بتجملات غیر
محصورہ ملک مازندران را بدو بخش قسمت کردند یکحصہ را بحضرت
میر عبد الکریم ویکحصہ را باقا محمد رجوع نمودند وہر یکی را صد سوار
جہت تحصیل بقیہ مال ہمراہ ساخته روانہ مازندران گردانیدند تا آنچہ

تقبل کرده اند بی کسور بخزانۀ عامره واصل گرداند

ذکر وصلت اعلاء سلطانی باملك كاوس و آمدن
 صارو پیروی بحدود قزوین نوبت دوم بعزم تسخیر
 ییه پس و شرح محاربه شاه پادشاه باسلطان سلیمشاه
 رومی بتاریخ سنه ۸۰۰ و تسعمایه چون ذات عدالت صفات
 اعلاء جهانبانی مظهر عنایات نامنتاهی و آینه مرحت آلهی بود و امتعه نفیسه
 مکرم و مروان و مغل اخلاق حبه و تقود اطوار پسندیده متاع بازار طباع
 و مقبول امصار دلها و صداء روح افزای یکجهتی و خوش خوبی و نداء نغمات
 ملایمه بر ربط موافقت و دوستی مستحسن آذان و اساع انوار هدایت از
 پرنو آفتاب عنایت و لکن الله یهدی من یشاء بر مناظر خاطر حضرت ملکی
 خصال فلکی اقبال ملك كاوس ابن ملك اشرف ملك تاج الدولة افتاد
 و از استشمام فوہات عبیر عنایات خسرو بر و بحر دماغ اخلاصش معطر
 و مشام اعتقادش معبر شد از یافت رامت این روہات تشوق بتحصیل
 مقدمات و داد و اتحاد زیاده بر ازمنه ماضیه گشت و تحف نیاز را پیش برد
 داد و ستد و معامله مرادات ساخت و بامید حصول مراجعه دولت وصلت
 و سرمایۀ سعادت قرابت دست آمال باذیال اقبال کعبه مثال خسرو بلا
 مثال زد و لآلی اخلاص نثار باریابان خدمت همایون کرد لعل آبدار
 اختصاص ملکی قبول خاطر معاملان بازار کشور خسروی آمد و نظر حقیقت
 ین در آینه صدق و یقین وقوع صورت وصلت را محال ندیده نقش نگین

مودت ساخت چون صبح این مقصود از مطلع خاطر اعلاء سلطانی طلوع نمود نسیم بشارت قرابت از مهب عنایت وزید وبر وجه عرابس مطالب حضرت ملك خصالی دمید واز لب کوثر مرام حظ تمام یافت واختر اقبالش از فرّ مصاهرت اعلاء سلطانی بدرجات اوج صعود کمال گرفت وطرح سریر سور باساس بهجت وسرور مخترع گشت واز فرط غبطت وحضور دیداً اهل ملك پر نور وهمه آسوده ومسرور گشتند درین اثنا فرزند خواجه علی مبر موسی جهانگیر از اردوی شاهی رسید واشارت عالی شاهی بنفاذ رسانید که حکم همایون شاه است که جنود ظفر شعار شاهی بسرداری صارو پیری بحدود قزوین رسید عزیمت تسخیر بیه پس جزم است سپاه اعلائی نیز مهیا ومراقب باشد که باتفاق غازیان متوجه شوند وجهت حضرت سر اجا وهاجا قاسماً للامارة نیز خلعت خاصه پادشاهی شاهی آورد وقامت بختش بکسوت سعادت زینت تمام یافت بر غط امر پادشاهی شاهی پرتو اشارت اعلاء سلطانی در تمامی ولایات به جمع آوردن لشکر نور فرمان برداری ظاهر گردانید رکاب همایون از رانکوه متوجه گشت واز انجا لواء عظمت بلسبو لرزانی فرمود دران حین از سرحد خبر رسید که امیره شادشاه فرزند امیره رستم که حاکم چیجان ورحمت آباد بود از امیره نحاشی نموده بصارو پیری ملحق گشته واز حدوث این صورت تزلزل عظیم در بیه پس ظاهر شاه است چون از مقدمه توجه آثار فتوح ظاهر نمود لشکری وسرداران را رغبت توجه افزود ناگاه خبر رسید که سلطان روم سلیم شاه بمقابله ومحاربه نواب

همایون شاهی اقدام نموده لشکر روم رسیده است و حکم شاهی بجمعیت لشکر در تبریز گشته از وصول ابن امر عزیمت تسخیر بیه پس منفسخ شد و تمامی امراء و غازیان از طارم متوجه تبریز شدند و در مقام خوی و سلماس جنگ عطیمی واقع شد و چشم زخمی بر وجه رجاء امرا و غازیان شاهی روی نمود و سلطان سلیم شاه لواء فتح به تبریز نصب فرمود و دو شب توقف نموده باز بطرف روم معاودت کرد و حضرت شاه ممالک پناه باز مقیم سلطنت و حکومت گشت

تذییل این تاریخ بتفصیل مکارم اوصاف وسعت اخلاق پادشاه فایق و سابق حکام اسلاف سلطان احمد خان خلد ملکه و سلطانه بتاریخ سنهٔ احدی عشرین [و تسعمایه چون از غرهٔ صبا هلال دولت اعلاء سلطانی بعد درجات اوج نشو و نما بدر سلطنت و جهانبانی نسیم صبا شهر یاری بر ریاض ممالک می وزید و شهر وجود همایون بآئین مفاخر و مآثر معمور و آبدان و ولایت عقبه اش بانوار مظاهر عدل و احسان شاد و ربان و ذات شریفش آینهٔ روزگار و محرر دفتر صفاتش تجربیات ادوار و ابدان زاکیه سبب نظام جهانیان و زلال چشمهٔ مرحمت و عاطفتش بهمه ممالک روان زمان دولت مسعود میمون کلزنامهٔ سلاطین عالیمقدار و او ان سعادت همایون دستور حکام ذوی الاقدار دیر دانشور ضییر که مهندس تقدیر تلمذی از تلامذهٔ حلقهٔ درس او باشد چون تفسیر ضبط و نسق بلدان نایبه

و تعبیر احکام حکام ماضیه و حالیه می‌کرد و بقلم قضا نفاذ اعمال طوایف امم سواد
دفاتر تفادیر می‌نمود و در میدان عقل و نقل گوی مهارت و حذاقت از فیلسوفی
گردون می‌ربود و صبح مرلم از نیر آثار اقلام می‌کشود و مهر سپهر صلاح
و صواب از افق تدابیر چهرهٔ مراد می‌نمود و ابواب امور در مجاری نطق
و بیان مفتوح و احوال عصور و دهور در مآثر کلك و بنان منقوح از ان حیثیت
که آتش فتن حکام زمن افروخته و آثار احراق استدمات یافته و لوراق دفاتر
سلوك ممالك ابتر و سوخته و خراج الکها فرو رفته و مهمام انام ایام از نسق
و نظام در افتاده بود ذهن مستقیم اعلاء سلطانی خانی که مجدد قوانین بود
چون مضمون کلام **تَمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخِرِينَ** را معاینه دید و بر دفتر
پربشانی روزگار اطلاع حاصل کرد اشراق **فَسَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ**
فروغبخش چهرهٔ اهل ایمان و نور افروزند اسلامیان شد بر صفحهٔ صفاء خاطر
مبارك که جام جهاننما و مرآت حقایق آشیانست صورت ضبط و نسق هر طایفه
لایح و هویدا آمد و بنور معنی این **بیت** بدور چشم مکحل نظر در آینه کن *
به بین که خانهٔ مردم چرا شدست سیاه * بعین عقل ناظر اشبا و امور
رعبت و رعایا شد و اعتدال نو بهار طبع مبارك که در بوستان جانها گل‌های
مهر میدمانید بوساطت خضر قلم تدبیر از دوات حیوة بخش ضمیر بر
بیاض خاطر ظخیر نسق هر طایفه تحریر می‌کرد آیات در ابتداء کون جهان
آفریدگار * نام تو نقش کرد بدین نام پایدار * هر خصلتی که آن بگزید
از جهان خرد * در طینت تو تعبیه کردست کردگار * از عقل برزور

و جاوید زی از آنک * چون عقل کلردان و چون بخت کامگار * رای عالم
 آرا که بر کیفیت شوکت بیه پسیان بوسیلهٔ تقلید آستارایان به پیاده
 داشتن زیاده بر ازمنهٔ خواقین گیلان دریافت و علت این تقلید بحکم
 و سلاطین بیه پیش سرایت کرده دید و در زمان حکومت حضرت میرزا علی
 امرآء صاحب دید صد نفر پیاده نگاه داشته و در او ان خلافت سلطان
 سعید شهید مغفور سلطان حسن امرآء زمن بسبب صد نفر رسانید نقد این
 تقلید بنظر کیسبای همایون تمام عیار بنمود و همت عالی در همه حال مقتضی
 بهبود و تکمیل دستور و تجدید قوانین بود بطرز حکام بیه پس امر اعلاء
 مطهر مقدس به پیاده داشتن نافذ گشت و قریب پنج هزار پیاده در سلک
 مرسوم خواران انتظام دادند و مرسوم و مواجب از نقد ممرات طرح کردند
 و احوال لشکری اشراق عهد قدیم و محاسن ازمان گذشته باضعافی باز یافت
 و حاصلات که بکلی معدوم و محاسبات دفاتر بر طرفی گشته بود از بن پرتو
 اشعهٔ شمس نسق و ضبط همایون بقرار سابق باز آمد و مجاری امور بر ترداد
 و تجدید زمان رونق و طراوت افزود و قصهٔ محلول نسق لوحهٔ خواطر و جدول
 کتاب ضمایر و کتابت دفتر عقاید گشت آیات نسبت خوی تو بامشک نه
 رایست صواب * بلکه سودای پراگنده و ندبیر خطاست * کلک بی رای
 تو حرفی نتواند بنگاشت * تیغ بی حکم تو یک مو نتواند پیراست * گاه در حلّ
 دقایق نظرت موی شکافی * گاه در کشف حقایق قلبت چهره کشاست * قاصرم
 در صفتت گرچه بمدح نو مرا * هر سر موی بر اندام زبان گویاست * جامه

بافنه ام بر قد مدح تو زموی * بجز این جامهٔ دیبا که به از صد دنیاست *
آفتابی بنو گرم است مرا پشت امید * سرد باشد که کنم جامهٔ موین
در خواست *

ذکر نقض عهد ملك بهمن باملك كاوس و جهانين
ملكين سعادت خدمت و شرف ملازمت اعلاء خانى
جهانبانى بديلماني مبارك در يافتن و شرح آداب تجديد
عهد ایشان همچنانچه قبل ازین قصهٔ عهد و میثاق نواب همایون باملك
بهمن و ملك كاوس مشروح گشته و ابتلاف و امتزاج جانبین که بقانون یکجہتی
وراستی قرار گرفته و قسمت ملکی بتراضی طرفین بثبوت پیوسته بود مکتوب
شاه است چون مدت یکسال بر نفع قرار صورت موافقت تمامی یافت
بعد ازین بخالف انجامید و اتحاد به نزاع مبدل گشت از آن حیثیت که
نامیهٔ ملائمت و ملامت اعلائی همایون در حدایق عنایت بترتیب امور
ملکین معظمین بحمد نشو رسیده بود و بهارستان محبت و دوستی را بطراوت
ربیع مکرّمات و ملاطفات تازه داشتن بر ذمت همت عالی واجب نمود تا
فوحات نسیم راہات اخلاص مشام طوایف ملوک زمان را مروج دارد
و اوراق نہال یکجہتی از دست نطاوول باد خزان مغایرت اینماند ازین
جہت نواب اعلاء خانى اباچى را نزد ملك كاوس فرستاده متخصّص نقض
عهد و متجسس بنیان مغایرت و محاصرت باملك بهمن شد ملك كاوس از
پاك ضمیری زبان اخلاص باظهار اعتذار برکشود که حشر خلافی از حشم بغی

وعناد ملك بهمن سر بدر کرده و آثار مخالفت از او ظاهر گشته است و گرنه
 بردباری و طاعت داری شعار و دثار منست رسول امین چون از خدمت
 ملك كلوس باز گشت و تبلیغ رسالت نمود نواب همایون که گوش و عوش
 ملك بهمن را بتلقین سخنان ملك كلوس سمیع گردانید ملك بهمن در جواب
 ایلچی همایون پیغام فرستاد که توقع چنانست که مهم ما را بما واگذارند
 تا هر کدام که فروتن باشد زیر دستی نماید نواب اعلی که لاف و گزافی ملك
 بهمن را از مرتبه و مقدار خود متجاوز دریافت و نیز روی او را معلوم کرد
 که ره بسر منزل مقصود نخواهد برد دست از اصلاح ذات البین باز داشت
 و بجازات و مکافات تجاسر او شروع نمود که زود خواهد بود که از نشاه
 یخودی آگاهی یابد بیت ترا بجنگ چه حاجت بضبط کردن ملك * که
 رایت تو بفتح آیتبست نیک مبین * ملك كلوس که از سخنان گزافی و لافی
 ملك بهمن اطلاع یافت کمر جد و جهد بخالفت او در میان جست بست
 و لشکری آماده گردانید بناتل تاخت برد و نهب و غارت که دست داد
 تقصیر نکرده مراجعت نمود و بمحاصره هرسی مشغول گشت اهالی قلعه که
 در مضیق محاصره ماندند از قلت آذوقه درماندند که بولایت کلاره
 رستاق دست رسی نبود و عمال تنکابن نیز منع آذوقه از ولایات تنکابن کرده
 بودند بالضروره ملك بهمن دست عجز در دامن اعتدار زد و ایلچی خود را
 بتلافی و تدارك سهو و غلط خود بآستانه رفیعه فرستاد و استعفا استشفاع کلم
 غیظ نمود اما بسامع جلال صورت معذرت مقبول و مسوع نیفتاد و پیغامی که

در نوبت اول ملك بهمن عرضه داشته بود كه كلر ما را بما بايد گذاشت باز فرستاد كه اکنون بشما باز گذاشته ايم ملك بهمن كه حدت آتش غضب آفتاب سلطنت را پرتاب و محرق دريافت بغایت متفرق الاحوال و پربیشان خیال گشت و فی الفور برادر خود ملك گستم را با اعیان نور جهت اظهار طاعت و اقرار ندامت و الحاح غفران بملازمان عالی الشان فرستاد و صحت رای رزین كه در سخنان گزافی آئین ملك بهمن بر صفحه خاطر مبارك همایون نقش بسته بود كه از لافی خود زود خواهد باز آمد چون رقم قضا تغییر پذیر نبود ضمیر پاك خان عادل كه محل جمعیت اهل دلست و رحم و شفقت شعار و دنثار عذر گناه را جز عفو شامل و لطف كامل دستگیر ندانسته از انجمله لطف عفو كرامت امانی غفران ارزانی داشت و ایچی معتمدی را جهت نسق ملك ملكین و دفع فتنه جانبین و اصلاح ذات البین فرستاد كه بر نهی كه پیش ازین نسق مملكت بوثوق عهد و ایمان مستحکم بود فرار دهند چون ایچی همایون بدین عزیمت صحبت حضرت ملك كلوس در یافت و اشارات بتغاذ رسانید ملك عظیم الشان را كه عقل كاملش در همه ابواب راه بمامن صلاح و صواب می برد باوجود داعیه انتقام ملك بهمن كه در ضمن ضمیرش بود زد و قبول سخنان ایچی رسول امین همایون بی مشافهه عالیله خارج صلاح و صواب شمرده خود متوجه ملازمت آستان قبله شان شد ملك بهمن كه از شروع ببصیرت ملك كلوس اطلاع یافت خود از سر سرور با اعیان و اكابر و اصاغر نور و تمام لشكری متوجه عتبه بوسی گشت بیت.

پادشاهی که کمال شرف پادشاهیش * رونق مملکت بهمن و کاویس آورد *
 هر کجا مرکب همت قدم عزم نهاد * دولت از چار طرف روی بداجا
 آورد * ملک کسری همه در قبضه فرمان نو باد * که جهان بلز نخواهد
 چونو کس را آورد * رای مولینمای صلاح فزای اهلاء کلمنگار سکندر
 وقلر که تفسیر سرایر معانی آیت موافقت و دوستی و تعبیر نکات خبانی
 مصادقت و یکجتهی ملکین کرلمین میکرد سزاولر نشاء سلطنت و عدالت
 فراخور استعداد و استحقاق قدر و مرتبه ایشان شرایط تعظیم و احترام فوی
 ما بتصوره الافرهم را واجب شرده وظایف استقبال مرضی فرمود و بتعظیم
 ضیافات حسب المقدور کرلمت رعایت بتقدیم رسانیدند باوجود آنکه از عصر
 ملک کیومرث تا زمان ان سلطنت اگرچه حکام کجور (کجور) دولت ملازمت
 آباء عظام و اعیام کرام اعلاء خد لوندگار سپهر احتشام را در یافته بودند اما
 حکم نور بشرف ملازمت این خاندان مفتخر نگشته بودند و حاکم نور و کجور
 نیز تا آن غایت باهمدیگر ملاقات و مکالمات نکرده بودند نوب اهلاء
 خاق جهانبانی مجلس عالی زینت فرموده ملکین معظمین را بصحبت نوازش
 نمود و یکی را بدست راست و یکی را بدست چپ جا داد ساقیان سیم اندام
 باقدراع مدام صحبت را گرم گردانیدند و مطربان الحان سرای شدند و بنغمه
 داودی معجز مسیح آشکار می کردند و به آواز بی ورود خرمن صبر بر باد
 بیقراری مبدادند و از مذاق اقدالم دوستگامی روح بلروع کشنایی می یافت
 از فرط سرور و نشاط اختر بر چرخ اخضر رفاص و زهره باسعد اکبر رامشگر

گشت ساعتی بی بافت رنگ زنگ کدورت از دل‌های تنگ بزدودند و اوقات
 بشادکامی و عشرت گذرانیدند بعد از فروغ مصباح صباح ساعتی که خسرو
 انجم پناه لواء جلال و اعتلا بر منكب و الضحی بر افراشت پرتو اشعه سلطنت بر
 احوال ملکین تافت و بنور مصالحه و معاهدت مجدد قامت سعادت ایشانرا مزین
 ساخت و بکمر شمشیر طلا و غلغله فاخر و اسب مسرع محسود نیرین گردانید
 و بسان ممالیک چکن طاعت بر دوش و طلقه فرمان در گوش روانه ساخت
 چون فاتحه کتاب تاریخ بالقلب همایون موشع
 بود خاتمه نیز بمدح ذات اقدس اعلاء کامگاری
 و شرح و بسط انشاء تاریخ خای ختم کرده آمد معدت
 غیبی و عنایات لاریبی که در همه حال کافل صادرات افعال و اقوال حضرت
 اعلاء خدایگان شد شرح آن چون فوق قابلیت قابلان زمان بود بحسب
 قابلیت بقدر الوسع ابواب خصایل همه را باغزنج و جیز در سلك ضبط
 درآورد و از کیفیت انشاء تاریخ آگاهی داد تا خوانندگانرا وقوف حاصل
 آید و بصیرت افزایش کیفیت تمهید مقدمات آنکه چون بر مرایاء صفاء
 خاطر خدایگان جهانپناه سابه لطف آله که گوی کمال در انواع خصال
 از جهانداران روده و دلایل قدرت و کامگاری در اصناف آداب بجهانبیان
 نموده نیز فضیلت انشاء و مزیت ترتیب قواعد املا چنان مبرهن بود که
 دقیقه بررایی مبارک پوشیدگی نداشت چنانچه تمام فصول این کتاب را
 بمجرد بکتوجه اقرار مبغرمود و جلگی مقالات و حکایات را بزهن درآک

بسط می نمود و نهال عبارت را با زهار و جازات معانی زینت میداد و از زلال
 نیز تقریر چشمه فصاحت روان می گردانید بحیثیتی که نکته ازین کتاب
 وسطری ازین تالیف بر اطلاع و رخصت نواب همایون مهر و مکتوب
 نشد و در سلك انتظام در نیامد مبالغه که حضرت سلاطین پناه را بسرعت
 انعام این مجلد بود در ییلاق و قشلاق و نلال و وهاد بنده خاکسار را از رکب
 فلک قدر جدا نمی گذاشت و در سایه های همایون جا میداد و حوصله آرزو را
 از اطعمه مطبوع عنایات معصوم و آبدان میداشت و زمان اعمال و امهال
 در انشاء فصول بغایت مضیق می فرمود چنانچه انشاء هر فصلی غایت ما فی
 اللباب بسه روز با تمام میرسید چون تمام امنیت نواب سلطنت پناه بدان
 مصروف و مدعا بدان معطوف بود که سیاق کلام و آغاز و انجام موجز و مختصر
 سر انجام یابد که راه اکنار ملالت انجام و عدول ازان موجب حصول مرام
 است فلم اجد بدا من اسعافه بما اقترحوا و ابصاله الی غایبه ما امروا
 از جهت عنان ارادت بدست الطناب نداد و بسط هرگونه سخن را که چون
 حوادث ایام سر و پایی ندارد طی کرده خیر الکلام ما قل و دال بگوش اهل
 خرد رسانیده آمد و رمزی از ناسازگاری اینا و اهل زمان که هیچکس را
 از وقیعت بدگوی خلاصی متصور نیست فیما لها قصه فی شرحها طول گفته شد
 ناظم لآلی مآثر و ناشر عقود جواهر محامد همایون لازال متنسق النظام مامون
 العهد عن انصرام صنوف مدایح شاه سلیمان قدر را نبیل مراد ساخته سعی
 عاجزانه را بر اندازه و قوفی نه فراخور مفاخر پادشاهانه بتقدیم رسانید امید

که بشرف استماع عز قبول یابد و نام والقباب همایون بسکه این خدمت
تا منقرض عالم نقش دولم وثبوت پذیرد بیت هر آنکه خاتم مدح نو کرد
در انگشت * سر از دریچه زرین بیرون کند چون نگین *
افتتاح انشا و کتابت این تاریخ در منتصف محرم سنه احدى عشرین و تسعماية
شروع پیوست و در منتصف صفر اثنی عشرین و تسعماية بعون الهی و بدولت
پادشاهی بدست ضعیف بنا کمترین و دعاگوی دیرین علی بن شمس اللدین
بن حاجی حسین لاهیجی باتمام رسید بیت بدان که لژ جان بدو بنگری * که
جان کنک لم تا نو جان پروری * خدای جهانرا فراوان سپاس . که گوهر
سپردم بگوهر شناس * اگر صاحب نظران نقصانی بینند امید که اصلاح
فرمایند و در آینه کج نماء بی بصران اگر در آید رجا و اثق که صورت سهو
و خطا بعین رضا نماید الحمد لله علی اتمام نعمة و انعام کرمه و الصلوة علی
نبیه محمد وآله ::

بفضل شامل ایزد منان عمل طبع تاریخ خانی

در دله السلطنة بطر بورغ در

طبخانه اکادمیه امپراطوریه

صورت اتمام پذیرفت

وكان ذلك في حدود

سنة

۱۲۷۴

فهرست دوّم

فرزند شیخ اهد حجّام ۲۲۹	ابراهيم کيا انظر ابراهيم
سلطان اهد خان ۴, ۶, ۱۳۵, ۳۹۵	سلطان ابراهيم بن شیخ حيدر ۱۰۳
کارگيا مير اهد معروف بخري	ابراهيم شاه بيك ۱۷
گری ۲۲۲	ابراهيم کردگر ۴۶
ميرزا اهد ديلمی قزوینی ۳۰۶	زيارت کيا ابو الحسين ۳۵۰
(ملا) مولانا اهد طبيب ۹۳, ۹۴	ابونصر برادر سيد ۲۷۳, ۲۹۳, ۳۰۵
۱۲۹, ۱۳۰, ۱۳۱, ۱۷۷, ۱۷۸	ابهر ۳۸
خواجه اهد فصّاب لاهجی ۲۷۵	طایفه آجدهاويند ۳۳۸
۳۰۳,	اهد (سرآمد عرب) ۳۰۸
کارگيا اهد بن کارگيا يحيی ۲۳۲	اهد انظر بار اهد
۲۹۰, ۳۲۵	سيد اهد تنکابنی ۲۷۴

استاجلو ۲۶۳	میر احدك ۲۲۴
آستارا ۷، ۱۰۰، ۳۷۹	انراك ۱۸، ۱۹، ۲۰
آسترای ۲۶۵ انظر امیر (میرزا) محمد	امرای انراك ۲۰، ۱۲۵، ۱۲۹، ۱۲۷، ۱۳۱
آسترایان ۳۹۷	لشكر - ۱۸، ۱۹، ۲۴، ۳۱، ۳۵، ۴۰، ۴۴
آستریاد ۷، ۹۶، ۳۷۹	۱۹۱، ۱۴۷، ۹۹، ۸۷، ۷۷، ۵۷، ۵۶، ۵۵،
آستریادی ۳۰۱ انظر پای شتر	(مقام) آودز (آودز) ۸۱
امیره اسحق ۲۰، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷	آذربایجان ۵۵، ۷۷، ۱۰۰
۲۸، ۳۰، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰	اردوی سامان ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲ انظر
۱۱۱، ۱۱۵، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۴	سامان
اسفندیار ننگابنی ۳۱۰، ۳۱۲	اردییل انظر اردویل
شاه اسمعیل ۸۱، ۹۱، ۱۰۱، ۱۰۳، ۱۰۹	اردویل ۱۰۱، ۱۰۵، ۱۰۹، ۱۰۹
۲۲۷، ۱۵۰	اردویلی ۲۲۷، ۲۶۲ انظر شیخ کبیر
استکوبن ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۴۱	اروشکی (م) ۲۸۵، ۲۸۹
میر اسوار ۸۰، ۲۴۰	ازبک ۳۷۷
برادرزاده اسوار ۷۱	ازنا (م) ۱۶۹
حاجی اسوار برادر علی حسام الدین	سپجین (م) { ۲۱۵، ۲۹۱، ۲۹۷
۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۴	اسپه جین
اسوار محمدك ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵	اسپه ران (م) ۱۴۹
اسوار ۲۴۲، ۲۴۶ انظر میر حسین	قلعه آستا ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۸

الوند بيك ۹۷، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۹، طابفة اماميه ۲۷۲ آمل ۴۶، ۶۹، ۹۵،	آسابه رود ۲۳، ۳۶، اشتل ۱۷۰ ملك اشرف ۴۵، ۴۶، ۶۵، ۷۴، ۸۲، ۸۷، ۹۴، ۲۳۵، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۵۴، ۳۹۳، اشرف بيك ۱۰۰، ۱۱۱، ۱۱۸، ۱۲۷، ۱۳۱، اصفهان ۱۴۳، ۱۸۶، ۱۸۹، اصفهانى ۲۶۱ آغ آغاج ۳۸ افراسياب قديم ۱۲۰، ۱۵۸، آقارستم ۴۸، ۴۹، ۶۳، ۶۴، ۶۶، ۲۰۸، ۳۵۱ — ۳۵۴ انظر رستم آقا مير بهادر ۲۶۳، ۲۶۴، ۳۰۴ قلعه (الموت) ۳۲، ۸۸، ۱۱۲، ۱۵۱، ۱۹۸، ۲۰۹، ۲۱۱، ۲۶۰، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۷، ۲۹۳، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۵۹، الموتى ۳۵۸ قلعه (التجق) ۱۰۲ الويك ۳۹۰
كارگيا اميركياى كوكى ۲۶، ۸۳، ۸۴، ۸۷، ۲۰۰، ۲۸۹، ۳۱۴، ۳۳۳، ۳۴۷، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۹، مولانا سيد اميركيا ۳۵۸ انبوه (م) ۷۳ انزر (م) ۴۴ اميره انوز فرزند كلرگيا احد ۱۴ ۱۰۹، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۶۰، ۲۶۱، — — — رستم ۱۴، ۱۰۹، لوان (م) ۱۶۶، ۱۶۷، لوجى بيك ۳۰ آهن رودبار ۴۷ اياز غلام ۲۳۴، ۲۳۸، آيه سلطان ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۹۷، ۹۸، ملك ايرج ۸۰ ابلك ۲۱۲ انظر بال	

۳۳۶، ۳۳۸، ۳۳۷، ۳۱۵، ۳۰۵، ۳۰۴،

سید بر اہیم کیای مفتی ۲۰۵

برنجار غرغ زاد (م) ۲۳۶

بقدراد ۳۳۴، ۳۵۴

بکریک ۲۳، ۴۲

بو البشر ۲۵۰

بو بکر طهرانی ۳۲۴

سلطان بو سعید ۵۴، ۱۵۰، ۲۳۵

۳۱۹، ۲۸۱، ۲۸۰، ۲۴۰، ۲۳۹،

بو سعید میر ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۹

۱۴۱، ۱۴۰، ۱۳۹، ۱۲۸، ۱۲۷، ۱۳۰

۲۱۹، ۲۱۵، ۲۱۱، ۱۹۶، ۱۷۵، ۱۴۳

۲۳۴، ۲۳۳، ۲۳۲، ۲۲۹، ۲۲۸، ۲۲۵

۲۴۷، ۲۴۶، ۲۴۵، ۲۴۴، ۲۳۸، ۲۳۵

۲۵۶، ۲۵۸، ۲۵۷، ۲۵۳، ۲۵۲، ۲۴۸

۲۶۰

بولہب ۳۰۸

کیا بہادر ۲۹۸، ۲۹۹

لقا میر بہادر ۲۴۳، ۲۴۴ نظر لقا

ایمکنده (م) ۱۶۳، ۲۴۰، ۲۶۴

ب

لمرای بارانی ۱۱، ۲۱۸

بار فروشه دبه ۴۳، ۷۰

باز دشت (م) ۲۷۵، ۳۶۷

کلگیا بازیکیا ۲۵۶

میر حسین بازیکیا ۲۴۰، ۲۵۶، ۲۸۰

باغ حسام الدین (م) ۲۰۵، ۱۵۹، ۱۵۲

انظر حسام الدین

بال ابلک شکوری ۲۲۲

مسجد بالو ۸۲

باوسودان (م) ۳۳۸، ۳۳۶

بجاره پس (م) ۱۳۹، ۱۴۰

بداق بیگ ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۵۶، ۵۹

بدیع الزمان میرزا ۴۵، ۹۵، ۹۶

قلعه برار ۳۱۹

برامکہ ۱۰۹

بر اہیم کیای حاجی محمد ۱۸۵، ۱۹۷

۱۸۳، ۱۸۲- ۱۷۵، ۱۷۴، ۱۷۱، ۱۵۹،
 ۲۰۲، ۲۰۰، ۱۹۷، ۱۹۵، ۱۹۴، ۱۹۱، ۱۸۹،
 ۲۹۳، ۲۹۲، ۲۹۱، ۲۲۹، ۲۱۸، ۲۰۸،
 ۲۸۹، ۲۹۹، ۲۹۸، ۲۹۷، ۲۹۶، ۲۹۵،
 ۳۴۹، ۳۴۶، ۳۰۵، ۳۰۳، ۲۹۸، ۲۹۰،
 ۳۸۷، ۳۸۶- ۳۶۵، ۳۶۳، ۳۶۲،

۳۹۱، ۳۹۰، انظر کوراب

نفر بیه پسی ۸۲

بیه پسیان ۱۱۴، ۱۱۶، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱،
 ۱۳۷، ۱۲۸، ۱۲۷، ۱۲۶، ۱۲۵، ۱۲۴، ۱۲۲،
 ۱۴۶، ۱۴۳، ۱۴۲، ۱۴۰، ۱۳۹، ۱۳۸،
 ۱۹۳، ۱۸۳، ۱۷۵، ۱۷۲، ۱۷۱، ۱۴۷،
 ۳۹۰، ۳۹۷، ۳۴۸، ۳۴۷، ۳۳۲، ۱۹۶،
 ۳۹۷، ۳۹۹، ۳۴۰، بیه پسیه

سلاطین بیه پس ۱۲۹، ۱۳۷

بیه پیش ۱۷، ۹۴، ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۲۷،
 ۱۴۷، ۱۴۴، ۱۴۱، ۱۳۰، ۱۲۹، ۱۲۸،
 ۱۷۵، ۱۷۴، ۱۷۰، ۱۵۷، ۱۵۵، ۱۵۳،
 ۲۰۳، ۲۹۶، ۲۱۸، ۱۹۴، ۱۸۳، ۱۸۲،

ملك بهمن ۳۱۸، ۳۵۸، ۳۸۷، ۳۹۸،

۳۹۹، ۴۳۰، ۴۰۱،

ملك بهمن بن ملك بیستون ۳۵۱

۳۵۲، ۳۵۴، ۳۵۵،

بیاجک (م) ۲۰۴، ۲۰۶،

بیت الشرف ۱۶۸

بیرام بیك ۱۸۶، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲،

۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۸، ۱۹۹،

۲۳۴، ۲۶۵، ۲۸۵،

ملك بیستون بن ملك جهانگیر

۴۷، ۸۱- ۸۳، ۹۰- ۹۲، ۹۴- ۹۶، ۲۷۲،

۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۹، ۲۹۱، ۲۹۶، ۲۹۷،

۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۵۱،

۳۵۲،

بیه پس ۱۷، ۶۵، ۷۰، ۷۱، ۷۳، ۸۰،

۸۱، ۸۲، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۱۰۰، ۱۰۷، ۱۰۹،

۱۱۱، ۱۱۳، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۹، ۱۲۱، ۱۲۲،

۱۲۵، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۴، ۱۳۷، ۱۴۴،

۱۵۱، ۱۵۲، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۵۲- ۱۵۳

پساخان (م) ۳۷۹، ۳۸۰	۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۶، ۳۴۲، ۳۸۶
پشت حسن آباد ۷۲	۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۷، ۳۹۸
پشتاره (م) ۳۳۵	—
پشت کرد جلال الدین ۲۳۶	پ
پشت کوه ۳۹، ۷۹، ۱۱۵، ۱۷۱، ۱۷۲	پ
۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۴	احشام پاپلو ۹۷، ۹۹
پل هندوان ۲۶۳	پاسگاه شیوه زان (م) ۲۹۷
پشی ۲۵۶ انظر ناصر کیا	پاسگاه میر مرحوم (م) ۳۸۷
پلار (م) ۱۰۰	کیا پاشا ۵۶، ۷۱
قلعه پلنگ ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۷۱، ۲۷۲	پاشا تورانشاه ۲۳۸
پلورود ۱۴۳، ۱۴۹، ۲۱۱، ۲۹۸، ۳۴۳	پاشجا (م) ۱۳، ۸۱، ۱۲۲، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۵۷
۳۵۹	۱۸۶، ۲۰۹، ۲۴۳، ۲۴۶، ۲۹۷، ۳۵۹
پهلوان انظر مسجد	نفر پاشجایی ۸۲
قاضی پیر محمد ۱۳۳	پاکک } ۵۸، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۱، ۲۴۲
پبله میر طالش ۲۳۸	پاکدبه } ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۵۴، ۲۶۰، ۲۸۱
پبله فقیه ۳۴۱	پای شتر شاعر استرآبادی ۳۰۱
—	قلعه پرستک ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۱۰۹
	پره جا (م) ۱۴۱
	م پسر سواده کوه (م) ۶۶

۲۲۰، ۲۱۹، ۲۱۵، ۲۱۴، ۲۰، ۲۰۸، ۲۰۶،

۳۳۹، ۳۰۵، ۷۹۷، ۲۷۴، ۲۷۲، ۲۷۱،

۳۹۹، ۳۵۹، ۳۵۶، ۳۵۱، ۳۵۰، ۳۴۹،

۳۹۹،

تنکابنی ۲۷۴، ۲۷۳

توپچی رومی ۸۸

پاشا تورانشاه ۲۳۸

تولاه رود (بنه) ۱۱۲، ۱۴۰، ۲۹۳، ۲۹۴،

تولم ۲۳۲، ۲۳۴، ۳۳۵، ۳۳۸، ۳۳۹،

تولم جلال الدین حسام الدین ۶۰

۴۵، ۲۳۴، ۲۳۵، ۳۰۵، انظر

علاء الدین

میرزا تولم حسام الدین ۴۵، ۴۶،

۴۷، ۴۹، ۵۰، ۶۱، ۳۳۸، انظر

حسام الدین و علی

تولمی ۴۶، ۴۹، انظر حسام الدین

تیره کوه ۳۶

تیجانی ۲۷۴، ۳۲۹،

—

ت

ملك تاج الدوله حاكم رستمدار ۱۴

کبا تاج الدین شکوری ۱۴، ۱۴۲، ۲۱۲،

کبا تاج الدین پدر کبا هند شکوری

۱۶۸

کبا تاج الدین فرزند کبا هند ۲۳۸

تاج الدین قاضی ۱۹۲

ملك تاج الدین ۳۹۳

تاجیک ۱۲۲، ۱۴۰،

تبریز ۹۸، ۲۵۸، ۳۹۵،

تخت رانکوه ۲۵۷، انظر رانکوه

تخت طالغان ۱۵۸، انظر طالغان

ترك ۲۳، ۱۲۲، ۱۳۹، انظر اترك

امرای ترك ۱۲۴

تکامی ۲۸۷، انظر فلک الدین

تنکابن ۱۵، ۱۶، ۴۵، ۴۶، ۴۹، ۴۵،

۷۲، ۷۴، ۷۵-۷۸، ۸۰، ۸۳، ۸۴، ۸۷،

۸۸، ۹۱، ۹۳، ۹۴، ۹۶، ۱۴۰، ۱۶۹، ۱۷۰،

جنده رودبار ۱۴۹

جور پشته (م) ۲۱۵، ۲۱۴

جستان (م) ۲۹۷

جوشن بيك ۱۹۰

جومادار بهادر ۲۹۸ - انظر جومادر

جهانشاه بيك ۳۸، ۳۹، ۴۰

ميرزا جهان شاه ۵۳

جهان شاه شكورى ۱۴۵، ۱۴۶

ملك جهانگير ۴۶، ۴۵، ۷۲، ۷۳

۷۴، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۳، ۸۴، ۸۵

۸۶، ۸۷، ۹۰، ۲۷۲، ۳۱۸، ۳۹۴

ميرزا جهانگير بن جهانشاه ۵۳، ۵۴

جيجان (م) ۱۹، ۲۰، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۲۲

۱۴۵، ۱۹۲، ۱۹۴

—

ع

چاكرود ۷، ۵۴، ۱۷۲، ۲۰۶، ۲۰۷

۳۸۸، ۳۹۰

ع

چاكرول ۲۸۵ انظر دباچ

ملا جان درگه سالار ديلمانى ۳۴۳

۳۴۴،

ملا جان قزوينى ۱۴۷ انظر ملا

جانباز ۲۲۲

جرس (م) ۴۴

جلال ۱۷، ۲۲۲، ۲۲۴، ۲۳۱ انظر

سيامرد

جلال الدين ۵۳، ۳۰۴

كيا جلال الدين ۲۳۱، ۲۴۰، ۲۴۲

۲۴۵، ۲۵۶، ۲۴۷، ۲۴۸

كارگيا جلال الدين ۲۳۴، ۲۶۰

جلال الدين حسام الدين ۳۳۵

انظر نولم

پشت كرد جلال الدين مكسى

رودبارى ۲۳۶

موضع جاستان ۷۵

جشيد فرخ زاد ۱۲۰

ملاّ حسام الدين ۳۰۴
 حسام الدين رشتی ۲۷۰، ۲۶۹
 کارگیا حسام الدين بن کارگیا محمد
 ۲۶۰، ۸۴، ۸۳، ۱۱
 امیره حسام الدين ۱۵۳، ۱۵۲، ۱۵۱
 ۱۷۳، ۱۷۲، ۱۷۱، ۱۷۰، ۱۵۶، ۱۵۵، ۱۵۴،
 ۱۹۴، ۱۹۲، ۱۸۳، ۱۸۲، ۱۸۱، ۱۷۵، ۱۷۴،
 ۲۰۹، ۲۰۳، ۲۰۲، ۲۰۱، ۲۰۰، ۱۹۶، ۱۹۵.
 ۲۲۶، ۲۶۵، ۲۶۴، ۲۶۳، ۲۴۴، ۲۱۰،
 ۳۳۴، ۳۳۲، ۳۲۶، ۳۱۴، ۳۰۲، ۲۹۱،
 ۳۶۲، ۳۵۶، ۳۴۰، ۳۳۸،
 حسام الدين رانکوی ۲۶۴، ۲۳۲
 انظر علاء الدين
 — — لشتنشای ۲۹۳ انظر علی
 حسام الدين برادر کالجار ۲۵۶
 حسام الدين تولی ۵۳، ۵۰، ۴۹، ۴۷
 ۱۳۳، ۱۳۲، ۱۳۱، ۱۳۰، ۸۱، ۶۰،
 ۱۳۴، ۲۵۸، ۲۱۷، ۱۴۱، انظر تولم
 باغ حسام الدين ۱۰۹، ۱۰۵ انظر باغ

۲۹۸، ۲۹۷، ۲۹۱، ۲۵۹، ۲۳۵، ۲۳۴،
 چال (م) ۱۹۸
 چکوبند ۲۳۶، ۲۳۲
 مقام چشا ۲۸۵
 چشمه حبيب سلطانیه ۳۷۴
 چلبا بيگ ۲۶۵، ۱۹۴، ۱۹۳، ۱۹۰
 طايفه چلیندان ۲۷۳، ۲۷۲
 چومادار بهادر ۳۴۳
 چومادار ناصری ۸۷ انظر ناصركيا

—

ح

حاجی اسوار ۳۴۱ انظر اسوار
 حاجی بيگ ۵۶، ۵۵
 محمد واحد حجام ۲۲۶
 کاکو حسام ۹۱، ۵۰ انظر کاکو
 ملاّ حسام الدين بن خواجه احد
 قصاب ۲۷۷، ۲۷۶، ۲۷۵
 حسام الدين قصاب ۲۷۰

۳۵۲, ۳۵۰,	خواجه حسن ۱۹۸
کارگیا میر حسن بن کارگیا امیر	سلطان حسن ۵, ۶, ۸, ۲۶, ۷۲, ۷۳,
کیای کوکی ۲۸۹, ۳۱۴, ۳۴۷,	۷۶, ۱۱۲, ۱۱۳, ۱۱۶, ۱۱۷, ۱۱۸, ۱۱۹,
میر حسن خالدار قزوینی ۱۸۸, ۲۸۳,	۱۲۰, ۱۲۱, ۱۲۴, ۱۲۵, ۱۳۰, ۱۳۶,
۲۸۵	۱۴۱, ۱۴۸, ۱۴۹, ۱۵۰, ۱۵۴, ۱۵۵,
حسن علی ۲۵۳	۱۵۶, ۱۵۷, ۱۵۸, ۱۵۹, ۱۶۰, ۱۶۱, ۱۶۲,
حسن بن علی ۲۳۷	۱۶۳, ۱۶۴, ۱۶۵, ۱۶۶, ۱۶۷, ۱۶۸, ۱۶۹,
خواجه میر حسن کلردگر ۳۲۱	۱۷۰, ۱۷۲, ۱۷۳, ۱۷۵, ۱۷۷, ۱۷۸,
قاضی حسن کیا ۴۳, ۴۴, ۴۵,	۱۷۹, ۱۸۰, ۱۸۱, ۱۸۲, ۱۸۳, ۱۸۴, ۱۸۶, ۱۹۱,
حسنکیای دبه ۲۴۳	۱۹۴, ۱۹۶, ۱۹۷, ۱۹۸, ۲۰۰, ۲۰۱, ۲۰۲,
کیا کالنج ۸۵, ۸۶,	۲۰۳, ۲۰۴, ۲۰۵, ۲۰۶, ۲۰۷, ۲۰۸,
حسن آباد ۷۲	۲۱۰, ۲۱۱, ۲۱۸, ۲۲۰, ۲۲۱, ۲۲۲,
احشام میر حسنی ۹۷, ۹۹,	۲۲۳, ۲۲۴, ۲۲۷, ۲۲۸, ۲۲۹, ۲۳۰,
حسین (از مخاذیل کستامیران) ۲۲۲	۲۴۰, ۲۴۲, ۳۹۷,
ملك حسين ۷۲	شیخ حسن برادر شاه اسمعیل ۱۹
قاضی میر حسین ۵۲	حسن آقا ۸۸, ۸۹,
میر حسین میر عضد ۱۱۱, ۱۱۳, ۱۱۴,	حسن بیگ (اق قوینلو) ۹۸, ۱۰۲, ۱۵۰,
۱۱۶,	کیا حسن سپهسالار شکور {
میر حسین فرزند کارگیا بحیی کیای	۹۳۲ { — — کارگیا حسن

فقیه حسین متقاضی لاهیجان ۲۰۸	تنکابنی، ۲۰۹، ۲۱۹، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵
۲۳۴،	میر حسین فرزند بال ابلک شکوری
سلطان حسین میرزا ۳۷۸	۲۱۲
حسین ناصر ۱۵۵	میر حسین درگه سالار شکوری
(امام) حسین وحسن ۲۳۷	۳۳۹، ۳۴۱
میر حسین بن میر گیو ۲۲۲	امام زاده حسین ۵۲
میر حزه ۲۲۲، ۲۳۱	میر حسین اسوار دیلمانی ۱۸۸، ۲۳۱
گیو حزه ۱۳۸ انظر گیو	۲۴۰، ۲۵۷
حزه انظر فیکوی ۷۲	میر حسین بازیکبا ۲۴۰، ۲۵۹
سلطان حزه ۷، ۹۷، ۷۷، ۲۴۰، ۲۵۲	فرزند — ۲۸۰ انظر سلطان بو سعید
۳۱۴، ۲۵۸،	سلطان حسین بیقرا ۵۴، ۱۹۳
فرزدان — ۲۵۹	حسین بیک علیخان ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۴، ۱۵۱
بهادر حزه گیلانی ۲۸۳، ۲۸۵	میر حسین کیا ۳۹ انظر میر سین
کیا حزه کیا رستم شکوری	حسین بیک لله ۳۲۲
شیخ حیدر ۱۰۱، ۱۰۲	سلطان حسین ۷، ۱۰
—	میر حسین طالغانی ۲۹۷، ۳۰۴، ۳۱۷
خ	کیا حسین جال الدین لسری ۲۹۳
الخانی ۱۸۸ انظر مولانا محمود لاهیجانی	سلطان حسین کوکی ۱۱، ۱۳
	سلطان حسین کبسی ۱۴۹

خیرمی ۲۷۹، ۲۸۶، انظر علیجان	خالق بردی ۲۵۵
خیرجیان ۲۸۵	خرارودی ۲۳۳، انظر شبروی
—	خراسان ۳۹۰، ۳۸۸، ۳۸۰، ۳۷۸، ۴۵، ۵۴
د	خرزویل (م) ۲۰
دار الرز ۶، ۷، ۱۰، ۱۰۷، ۱۰۸، ۲۰۱، ۲۱۱، ۲۳۹	خرشتم (م) ۳۴۴
۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۹۹، ۳۱۹، ۳۳۰	سپهسالار خرگم ۱۹
• ۳۷۹،	خرگام (م) ۱۷۰، ۱۷۲، ۱۹۳، ۲۵۹
قلعه دارنا ۹۱، ۹۳، ۹۵	خشکه بجار ۱۱۳
دافجا (م) ۱۱۶، ۱۱۹، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴	خشکه رود ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۵
۲۶۳،	خلوتی ۷۲، انظر شیخ علاه الدولة
دامن کوه ۳۵	سلطان خلیل ۸
امیره دجاج ۱۳۱، ۱۸۱، ۳۹۱	خلیل بیک ۱۰۰
دجاج شوك ۱۸۸	خلیل کوتی (م) ۴۷، ۴۸
دجاج شکوری ۲۸۳، ۲۸۵، ۲۸۶	کیا خوار شاه ۱۹
درگزین (م) ۱۹۸	خورمه لات (م) ۲۴، ۲۶، ۱۱۷، ۱۱۸
درویش بیک ۴۵	۱۴۱، ۱۷۵، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴
درویش علی حافظ ۴۰، ۴۱، ۴۳	خوش اندام بیک ۳۷۷
درویش محمد ۲۷۱	خوی ۳۹۵
	خیبر (م) ۳۴۱

۱۸۸، ۱۸۷، ۱۷۶، ۱۷۵، ۱۷۴، ۱۷۳،

۲۰۰، ۲۰۴، ۲۰۲، ۲۰۱، ۱۹۸، ۱۹۳،

۲۵۰، ۲۴۷، ۲۴۰، ۲۳۱، ۲۲۰، ۲۱۱،

۳۰۹، ۲۹۳، ۲۹۱، ۲۸۵، ۲۸۰، ۲۵۹،

۳۳۵، ۳۳۴، ۳۳۲، ۳۱۶، ۳۱۳،

۳۸۸، ۳۸۱، ۳۸۰، ۳۷۰، ۳۵۶، ۳۵۳،

۳۹۸، ۳۹۰،

دیلمانی ۱۸۸، ۲۳۱، ۳۴۲،

دیلمانیان ۱۷۲

دیمه بن ۱۹۰، ۲۵۶،

دینارود ۲۱۲

دیه دشاب انظر دشاب

دیو علی ۲۹۹، ۳۹۱،

—

ذ

ذو النون ۲۰۰، ۲۰۸،

—

دره سر (م) ۲۹۸، ۳۵۹،

دریاوک (م) ۲۱، ۲۳، ۷۲، ۷۷۲،

دریاوه سر (م) ۲۹۸

قلعه دزد بن ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۴۲،

۳۵۸، ۳۵۶،

دز ماشین (م) ۳۷۰

دیه دشاب ۱۴۹، ۱۵۱، ۱۵۲

دشت کیتم (م) ۲۸۰

دمرلقبا (م) ۳۷۵

ده ده بیک ۷۶، ۷۷، ۸۷، ۱۴۲، ۲۹۷،

دوست آقا ۲۴۴

قلعه دوك ۹۵

دیالمه ۱۴۵، ۱۴۸، ۲۴۳،

دپسام (م) ۱۴۱

دیکنی ۳۳ انظر ملا علی

دیلمان ۱۱، ۱۳، ۱۹، ۲۴، ۳۲، ۳۸،

۳۹، ۴۳، ۴۴، ۵۰، ۵۴، ۵۵، ۵۷،

۷۰، ۷۷، ۸۷، ۸۹، ۱۳۹، ۱۴۹، ۱۴۴،

۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲،

آقا رستم ۹۵، ۹۴، ۹۳، ۹۸، ۹۷، ۹۶

۲۱۷، ۲۱۵، ۲۰۸، ۱۹۳، ۱۸۵، ۱۱۱، ۹۶،

۳۴۹، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۱، ۳۲۶، ۲۱۸،

۳۹۱، ۳۸۷، ۳۸۶، ۳۷۲،

انظر آقا

اميره رستم كوهى ۱۱۵، ۱۰۷، ۷۱

۳۱۴، ۱۷۴، ۱۴۵، ۱۴۰، ۱۳۸، ۱۳۷،

۳۹۴، ۱۴۰، انظر سالار بن رستم

کيا رستم شكورى ۲۹۰

رستم بيك ۷۷، ۷۶، ۵۵

سلطان رستم بيك ۱۰۴، ۱۰۳، ۱۰۲، ۸۷

رستم زال ۱۲۰

رستم بن سهراب تاج الدين ۲۲۳، ۲۲۲

رستمدار ۱۲۸، ۱۲۷، ۹۰، ۵۰، ۱۴

۲۳۵، ۲۱۷، ۲۰۸، ۱۸۶، ۱۸۵، ۱۸۳،

۳۱۶، ۳۱۵، ۳۱۴، ۲۹۷، ۲۹۵، ۲۷۲،

۳۵۲، ۳۲۶، ۳۲۲، ۳۲۱، ۳۱۹،

ملوك رستمدار ۴۵، ۴۲، ۴۰، ۳۹

۱۱۶، ۱۱۵، ۱۱۱، ۱۴۰، ۹۴، ۸۷، ۷۲،

ر

رانكوه ۸۴، ۸۳، ۷۳، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱

۱۴۵، ۱۴۴، ۱۴۳، ۱۳۹، ۱۳۶، ۱۱۴،

۱۶۶، ۱۶۰، ۱۵۴، ۱۵۳، ۱۵۰، ۱۴۹،

۲۱۴، ۲۱۱، ۲۰۷، ۱۸۳، ۱۸۰، ۱۷۵،

۲۳۸، ۲۳۶، ۲۳۴، ۲۳۲، ۲۳۰، ۲۱۷،

۲۵۷، ۲۵۶، ۲۵۵، ۲۴۷، ۲۴۵، ۲۳۹،

۳۰۱، ۲۹۸، ۲۹۷، ۲۷۴، ۲۷۲، ۲۵۹،

۳۱۶، ۳۱۳، ۳۰۴، ۳۰۳، ۳۰۲،

۳۳۹، ۳۳۸، ۳۳۵، ۳۳۱، ۳۲۵،

۳۵۸، ۳۴۴، ۳۴۳، ۳۴۲، ۳۴۱،

۳۶۸، ۳۶۵، ۳۶۲، ۳۶۱، ۳۶۰، ۳۵۹،

۳۹۴، ۳۹۱، ۳۶۹،

رانكوى ۲۳۵، ۲۳۲، ۲۲۲

رحبت آباد ۱۰۸، ۳۰، ۲۹، ۲۷، ۱۹

۲۴۴، ۱۹۲، ۱۵۴، ۱۵۳، ۱۵۱، ۱۴۵،

۳۹۴، ۲۹۱،

رستان ميرك ۱۶۵

رود سری انظر سيد شريف	۳۷۲، ۱۲۱، ۱۲۰، ۱۱۷،
روم ۳۹۵، ۳۹۴	رشت ۱۳۰، ۱۲۰، ۱۲۴، ۱۰۷، ۲۹
رومی ۳۹۳	۱۷۰، ۱۷۴، ۱۷۳، ۱۷۲، ۱۷۱، ۱۷۰
روه پیش گیلان ۳۳۴	۳۳۴، ۲۶۰، ۲۶۴، ۲۶۳، ۲۰۱، ۱۹۹،
روی بنه (م) ۲۹	رشتی انظر شیخ نجم
ری ۱۰۰، ۸۳، ۴۲، ۴۱	رضا ۳۸۹
—	کیا رضی کیا ۲۴۳، ۲۴۲، ۲۲۹، ۲۲۸
	۳۷۰، ۳۰۸، ۳۴۱، ۳۳۹،
ز	کیا رکابزن ۱۰۹، ۸۸، ۸۷، ۴۰، ۳۹
زال شرمه ۹۲	۱۰۰، ۱۲۲، ۱۱۹، ۱۱۳، ۱۱۱، ۱۱۰،
قلعه زایگان ۸۰، ۷۹	۲۴۰، ۱۰۶،
زرکاء لات (م) ۳۴۳	کیا رکابزن دیلمانی کشج ۲۳۱
زرگا (م) ۱۴۳	فرزند - - - ۲۴۰
ززه جرد (م) ۳۰، ۳۳	رکابزن ۱۰۴ انظر عباس
زرد (م) ۲۴۴	ولایت رودبار ۱۹۰، ۷۲، ۷۱، ۷۰، ۵۹
زنگان ۴۰، ۴۴	۲۴۰ انظر جنده
بدعه زنه زر ۱۰	رودباری ۲۳۹
زواره رود ۹۴	رودباریان ۲۴۹، ۲۴۰
میر زین العابدین ۴۰، ۲۳، ۲۱	رود سر ۳۰۱، ۳۴۴، ۲۹۸، ۲۱۲

۲۹۵، ۲۹۴، ۲۹۳، ۲۱۱، ۱۸۱، ۱۳۹،

۳۹۰، ۳۳۹، ۳۲۴، ۳۲۰، ۳۰۱،

سامی ۲۲۲، ۳۴۸، انظر کستامیران

ومولانا سپاوه

سشہ رود ۱۴۳

سنان ۳۵، ۳۹۰،

سنگه ویرود سر ۲۹۸

ستی ۳۳۱

سهراب ۶۲

سهراب ناج الدین ۲۲۲

کیا سهراب ۲۴۲، ۲۴۳،

امام سهل علی ۱۹۹، ۲۰۰،

سواده کوه ۲۳، ۴۷، ۶۶،

سوره جان محمد ۲۳۴، ۳۳۹، ۳۴۳،

۳۴۴،

سوق (ساق) بلاق ۱۰۰، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴،

سیاکله رود ۲۱۲، ۲۱۳،

سیاه رودبار رشت ۱۷۳

سیاه روه پی ۴۹

سعیل ۱۲۰

بو سعید میر ۱۱۳، ۱۲۰، انظر بو سعید

سغید پشته انبوه (م) ۵۶

سغید رود ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۲۰، ۱۲۶، ۱۲۷،

۱۲۷، ۱۷۰، ۱۸۳، ۲۹۱، ۲۹۶، ۲۹۹،

۳۳۲، ۳۳۸، ۳۴۴، ۳۵۶،

سکندر ثانی ۲۱۴

ملك سکندر ۷۳، ۷۵،

سلطان خان ۸۷

سلطانیّه ۳۵، ۳۴، ۳۸، ۴۴، ۴۵،

۸۸، ۲۹۶، ۲۹۷، ۳۷۴، ۳۷۹،

سلیاس ۳۹۵

سلیم شاه رومی ۳۹۳، ۳۹۵، ۳۹۶،

سلیمان قدیم ۱۶۱

— ثانی ۳۶۱

سلیمان بیک ۲۱، ۲۳، ۲۴، ۵۷، ۵۹،

۱۰۲، ۱۰۳،

سم دشت (م) ۱۸

سام ۷، ۸، ۱۴، ۱۹، ۵۶، ۷۱، ۱۳۶،

قلعه سی هزار ۳۸۰	سیاه سطل بوبه ۲۶۴, ۲۶۳
—	سیاهبرد جلال ۲۰, ۱۸, ۱۷
ش	سیاوش قدیم ۱۵۸
امیره شاونشاه حاکم بیجان و رحمت	سیاوش گسگری ۱۵۶, ۱۰۰, ۱۵۴, ۱۱۵
آباد ۳۹۴	امیره سیاوش ۲۵۸
لشتنشایی ۴۳۸, ۲۹۰	سیجران ۳۴۴, ۳۴۳, ۱۴۴, ۱۴۳
شاه بیک انظر ابراهیم ۱۷	۳۵۶,
شاه سوار فرزند کلوس سالار	مولانا سید امیر ۲۰۲, ۱۰۵
شاه شجاع حاکم پاشجا ۱۳	سید شریف ۳۹۰, ۳۸۶, ۹۴
میر شاه علی ۲۵۵	— رود سری ۳۵۱, ۲۷۳, ۲۷۲
ملك شاه غازی ۷۵, ۷۴, ۷۳, ۷۲	۳۸۱, ۳۵۲,
— لواسانی ۹۱ — ۹۴	سیره کوه ۳۵
شاهملك ۱۴۰	سیف الدین آقا ۲۰۲, ۱۹۸
شاهی بیک ۳۸۲, ۳۸۱, ۳۸۰, ۳۷۸	سیف الدین شکوری ۲۸۱
شبینه کما جلال (م) ۱۴۱	سیف الدین طالغای ۲۵۶
شرستان ننکان (م) ۲۹۷,	سیف الدین سپهسالار الموت ۲۸۷
شرف الدین ۳۷۳	سیکه رود ۲۴۲, ۲۴۱
شرکاه ۶۸	میر سین کیا ۱۱۱, ۹۷, ۹۵, ۴۳
	۱۶۲, ۱۶۱, ۱۵۹,

شیراز ۱۰۲، ۱۷۴، ۳۲۹	شعبه ۳۳۱
شیرابه (م) ۲۹۴	شکور ۱۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۸، ۱۷۹
کیا شیر علی ۴۲	۱۸۵، ۲۱۱، ۲۱۹، ۲۹۰، ۲۹۳، ۳۰۴
شیر ملک سلار میر محمود ۲۹۷	۳۰۰، ۳۳۹، ۳۷۰، ۳۷۱
شیروان ۷۶، ۷۷، ۱۰۱، ۱۰۰، ۱۰۶	شکوری ۳۳۷، ۳۴۱، انظر حاجی محمد
شیروانشاه ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۶	ومیر حسین
شیرود (م) ۲۹۷	شکیت (م) ۲۳۵
شیروی خرابودی کشج ۲۳۳	شلنده رود ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷
شیمه رود ۱۹۸، ۳۱۴، ۳۳۲، ۳۳۹	رودخانه شلمان ۳۴۳
۳۵۸	میر شمس الدین ۲۳، ۴۵، ۴۶، ۴۷
شپوه زان انظر پاسگاه ۲۹۷	۴۸، ۴۹، ۵۰، ۶۳، ۶۴، ۶۶، ۶۷
—	۶۸، ۶۹، ۷۰، ۹۳، ۱۰۹، ۱۱۱
ص	قلعه شمیران ۲۷، ۳۰، ۱۴۲، ۱۶۹، ۲۴۴
صابین قلعه (م) ۳۷۴	شهریار (م) ۸۳، ۳۹
صارو پیری ۳۹۳، ۳۹۴	قلعه شهریار ۴۰
خواجہ صدر ۲۰۵	شیخ شاه شیروانی ۱۰۱، ۱۰۶
شیخ صفی ۱۰۱	شیخ کبیر اردوبیلی ۱۵۹، ۲۱۲، ۲۲۷
شیخ صیدی ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۱۱	۲۲۹، ۲۴۳، ۲۴۰، ۲۶۳، ۲۶۸، ۳۲۵
	— گیلانی ۲۱۸

ط

میر ظہیر الدین ۳، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳،
۴۲، ۵۰، ۴۷،

—

ع

سلطان عباس ۷، ۹۴، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۹،
۱۰۱، ۱۰۲، ۲۱۱، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۷،
۲۲۹، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۴۱، ۲۴۰، ۲۲۹،
۲۷۴، ۲۶۰،

والدہ سلطان عباس ۱۰۸

عباس بیگ ۳۳

رکابزن سالار ۱۵۱، ۱۵۲،
عباس }
۱۵۳، ۱۵۴،

عباس سپہسالار ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸،
۴۹، ۷۰، ۱۰۹، ۱۱۱، ۱۱۳، ۱۳۱،
۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۸، ۱۴۱، ۱۴۳، ۱۴۴،

میر عبد اللہ ۴۸، ۵۰، ۶۲،

خواجہ عبد اللہ ۷۰

ط

قلعہ طارم ۲۷، ۵۷، ۷۴، ۷۷، ۸۷، ۹۷،
۹۹، ۱۰۰، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۸، ۱۲۲،
۱۹۰، ۱۹۴، ۱۹۵، ۲۱۸، ۲۴۴، ۲۴۴،
۳۰۴، ۳۹۵،

طارمی ۴۴

طالش ۲۳۸

طالشہ کول ۲۸۵

طالغان ۸۸، ۱۵۴، ۱۵۷، ۱۶۰، ۱۶۴،
۱۶۶، ۱۸۹، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۸، ۲۱۱، ۲۲۷،
۲۸۱، ۲۹۷، ۳۰۱، ۳۳۹، ۳۵۸،

طالغانی ۸۲، ۱۹۴، ۱۹۵، ۲۹۷، انظر

میر حسین

طالغانیان ۱۹۴

طالقان ۳۲، ۵۵،

طعم (م) ۴۴

طشویری ۳۹۰ انظر میرزا علی

طهران ۴۱، ۴۲،

طوالش (م) ۱۰۳

علاء الدین تولم حسام الدین رانکوی

۲۳۲، ۲۳۴، ۲۵۴، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۹۸،

۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۴، ۳۱۳،

علاء الدین تولم جلال الدین حسام

الدین ۲۴۰، ۳۳۵، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۵۸،

کلرگیا علاء الدین بن کلرگیا بحبی ۲۹۰

علاء الدین سپهالار لاهجان ۳۴۰

علی آباد ۱۰۹

فرزند خواجه علی ۳۹۴ انظر میر

موسی جهانگیر

شیخ علی بیك محمد علی لمسری ۲۷۰

۳۵۷، ۳۲۰

ملا علیجان ۲۵۹، ۲۹۳، ۳۱۴ انظر

— دیکنی

علیجان دعوی دار لاهجانی ۲۸۷

علی حسام الدین چپکوبند ۲۳۲، ۲۳۶،

علی حسام الدین لشتنشاہی ۲۹۳

۳۱۱، ۲۳۴، ۲۳۶، ۲۳۹، ۳۲۵، ۳۳۸،

ملا علی دیکنی علیجان ۳۳، ۱۴۴،

سید عبد الله منجم ۲۱۰

ملا عبد الله نیجانی ۲۷۴

قاضی عبد الله فرزند قاضی بحبی

نیجانی ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۵، ۳۷۱،

۳۷۳، ۳۸۸، ۳۹۰،

عبد الباقي ۸۷، ۸۸، ۷۹

میر عبد الکریم ۱۴-۲۰، ۲۴، ۳۱،

۳۲، ۳۵، ۴۴، ۴۵، ۵۰-۵۴، ۵۵،

۴۰، ۴۵، ۴۸، ۴۹، ۷۰، ۷۲، ۷۸، ۷۹،

۹۳، ۹۴، ۱۱۱، ۱۱۵، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۲، ۱۲۵،

۱۹۲، ۳۹۹، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۹۱، ۳۹۲،

عراق ۸، ۳۱، ۳۹، ۴۱، ۵۹، ۷۷، ۹۷،

۹۹، ۱۵۰، ۳۸۹،

عرب ۳۰۸

میر عصف ۷۴، ۸۰، ۹۴، ۹۵، ۱۱۱، ۱۱۳،

۱۱۴، ۱۱۶،

شیخ علاء الدوله ۷۳

امیر علاء الدین ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲،

۱۳۳، ۱۳۴، ۲۳۸، ۳۹۸،

۱۳۲، ۱۳۱، ۱۳۰، ۱۲۹، ۱۲۰، ۱۱۷،

۱۳۸، ۱۳۷، ۱۳۶، ۱۳۵، ۱۳۴، ۱۳۳،

۱۴۰، ۱۴۴، ۱۴۳، ۱۴۲، ۱۴۰، ۱۳۹،

۱۵۲، ۱۴۱، ۱۵۰، ۱۴۹، ۱۴۷، ۱۴۶،

۱۵۹، ۱۵۸، ۱۵۷، ۱۵۶، ۱۵۵، ۱۵۴،

۱۶۸، ۱۶۷، ۱۶۶، ۱۶۵، ۱۶۴، ۱۶۰،

۱۷۶، ۱۷۵، ۱۷۴، ۱۷۳، ۱۷۱، ۱۷۰، ۱۶۹،

۱۸۳، ۱۸۲، ۱۸۱، ۱۸۰، ۱۷۹، ۱۷۸، ۱۷۷،

۲۰۱، ۲۰۰، ۱۹۰، ۱۸۶، ۱۸۵، ۱۸۴،

۲۱۹، ۲۱۸، ۲۱۴، ۲۱۲، ۲۰۹، ۲۰۸، ۲۰۷،

۲۲۷، ۲۲۶، ۲۲۵، ۲۲۴، ۲۲۱، ۲۲۰،

۲۳۴، ۲۳۳، ۲۳۲، ۲۳۱، ۲۳۰، ۲۲۹،

۲۴۳، ۲۴۱، ۲۴۰، ۲۳۷، ۲۳۶، ۲۳۵،

۲۸۰، ۲۴۳، ۲۴۰، ۲۵۲، ۲۴۸، ۲۴۷،

۳۹۷، ۳۴۵،

کارگیا علی ۵۰، ۴۱، ۱۷۴، ۳۱۴

سلطان سید علی کیا ۳۸۳، ۳۸۲

۳۸۶، ۳۸۵، ۳۸۴،

خلیفہ سید علی ۳۵۴

۳۰۴، ۲۷۵، ۲۷۴، ۲۵۹، ۱۶۰، ۱۵۷،

۳۱۹، ۳۱۶، ۳۱۳، ۳۰۷، ۳۰۵،

— خیرجی ۱۴۰، ۱۴۳، ۱۸۰، ۱۹۷، ۲۰۲،

۲۸۲، ۲۸۰، ۲۷۹، ۲۷۸، ۲۷۷، ۲۷۶،

۲۸۸، ۲۸۷، ۲۸۶، ۲۸۵، ۲۸۴، ۲۸۳،

۳۰۴، ۲۹۵، ۲۹۴، ۲۹۳، ۲۸۹،

کارگیا علی غلابر ورستر لاهجان ۴۷

علیخان انظر حسین بیک

میرزا علی ۳، ۵، ۷، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۳،

۲۳، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴،

۳۲، ۴۱، ۲۹، ۲۸، ۲۷، ۲۶، ۲۵، ۲۴،

۴۶، ۴۵، ۴۳، ۳۹، ۳۸، ۳۶، ۳۴،

۵۹، ۵۸، ۵۷، ۵۶، ۵۵، ۵۴، ۵۱، ۵۸،

۷۳، ۷۲، ۷۱، ۷۰، ۶۵، ۶۴، ۶۳، ۶۰،

۸۴، ۸۳، ۸۹، ۷۹، ۷۸، ۷۷، ۷۵، ۷۴،

۹۲، ۹۱، ۹۰، ۸۹، ۷۷، ۸۷، ۸۶، ۸۵،

۱۰۰، ۹۹، ۹۸، ۹۷، ۹۶، ۹۵، ۹۴، ۹۳،

۱۰۸، ۱۰۷، ۱۰۶، ۱۰۵، ۱۰۴، ۱۰۳، ۱۰۱،

۱۱۶، ۱۱۵، ۱۱۴، ۱۱۲، ۱۱۱، ۱۱۰، ۱۰۹،

سلطان خواجه علی ۱۰۳

علی بن شمس الدین بن حاجی
حسین ۴

میرزا علی طشویری ۳۹۰

علی کیا ۱۹۳، ۱۹۴

علی قاجی ۸۱

عیسی عم ۷۹، ۱۸۹

عیسی بیگ فرزند بکر بیگ ۳۹

۴۱، ۴۳، ۴۴

—

غ

میرغیاث الدین ۳۸، ۴۰، ۴۵، ۷۱

۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۸، ۸۹، ۹۷، ۹۸، ۹۹

۱۰۰، ۱۰۱، ۱۱۱، ۱۱۸، ۱۲۷، ۱۳۱، ۱۴۵

۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۲، ۱۵۵

۱۵۷، ۱۵۹، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۹۰، ۱۹۱

۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۲۱۵

ملک شاه غازی ۷۲

ف

فرخ زاد خیش شاهسوار ۳۳۸

برنجار فرخ زاد ۲۳۶

فرخ زاد ۲۹۰

فرزند شاه محمود ۳۷۳ انظر شاه محمود

فرزند خواجه علی ۳۹۴ انظر میر

موسی جهانگیر

کیا فریدون ۱۴۲، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۸

۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۵

۱۵۴، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۶۰، ۱۶۳، ۱۶۵

۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۵

۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۳

۱۸۴، ۱۹۰، ۲۲۱، ۲۳۰

فلك الدین تكامی ۲۸۷

فومن ۲۹۵

فیروزکوه ۳۸، ۳۹، ۴۲، ۴۳، ۴۵

۴۷، ۴۸، ۹۷، ۹۸، ۱۱۱، ۱۱۵، ۱۵۹

فیکوه حزه ۷۲

قوام الدين ١٢١

قوسطين (م) ١٠٠

قصر قيصر ٣٩٨

ك

كلشان ١٨٩، ١٨٨

كفره ميدان (م) ٥٤، ٥٥

كاكو ٥٠، ٩١، ٢٩٧، ٢٩٨، أنظر حسام

كاكو حسام ٩١

كيا كالجار ١١٢، ١١٣، ١١٤، ١١٩، ١٢٩

١٢٨، ١٣٠، ١٣٩، ١٤٠، ١٤١، ١٤٣

١٤٨، ١٤٩، ١٥٠، ١٥٧، ١٧٢، ١٥٨، ١٩٠

١٩١، ١٩٣، ١٩٤، ١٩٩، ١٩٨، ٢٠٢

٢٠٠، ٢١١، ٢١٥، ٢١٧، ٢٢٠، ٢٢٥

٢٣٢، ٢٣٣، ٢٣٤، ٢٣٥، ٢٣٩، ٢٤٩

٢٤٧، ٢٥٣، ٢٥٤، ٢٥٥، ٢٥٦

٢٥٧، ٢٥٩

كالجار محمد جلال ٢٢٤، ٢٢٨، ٢٢٩

٣٣٢، ٣٣٨

ق

قاسم بيك ١٩٥

قاسماً أنظر سراجاً

قاضي كلابه (م) ٢٥٧، ٢٥٩

قاضي وير (م) ١٢٧

قابطمش بيك فرزند يوسف بيك ٣٣

قباد فرزند كارگيا علاء الدين ٢٩٥

قرباغ ١٩٥

قراطوغان (م) ٤٧

قرا مراد ١٠٠، ١١١، ١١٨، ١٢٧، ١٣١

قزوين ٢١، ٢٣، ٢٤، ٣١، ٣٤، ٣٥

٣٩، ٣٧، ٤٣، ٤٥، ٥٠

٥٢، ٥٤، ٥٥، ٥٦، ٥٧، ٥٩، ٧٠، ٧١

٧٢، ٧٣، ٧٤، ٧٧، ٨٨، ٩٧، ٩٨، ٩٩

١٠٠، ١٠١، ١١١، ١٣١، ١٤٧، ١٥٥، ٢٠١

٢٠٢، ٢٠٤، ٢٤٥، ٣٧٢، ٣٧٣، ٣٧٤

٣٩١، ٣٩٣، ٣٩٤

قزوينى ٧٢ أنظر شيخ علاء الدولة

قصر أنظر قيصر

کربلا ۲۳۷	کلرو (م) ۹۷
کرجیان ۷۴, ۹۰, ۵۰, ۱۵, ۱۲, ۱۱	کلوس بهادین ۱۱۹
۱۸۹, ۱۴۹, ۱۳۰, ۹۱, ۸۴, ۸۳, ۸۰,	ملک کلوس بن ملک اشرف ۳۹۳
۲۳۹, ۲۱۸, ۲۱۲, ۲۰۸, ۲۰۹, ۲۰۰,	ملک کلوس بن جهانگیر ۴۵, ۴۹, ۸۹,
۳۵۱, ۳۳۹, ۳۰۴, ۲۹۳, ۲۹۱, ۲۵۹,	۳۱۹, ۳۱۵, ۹۳, ۹۲, ۹۱, ۹۰, ۸۷, ۸۳,
۳۴۹, ۳۵۹, ۳۵۸,	- ۳۵۴, ۳۵۲, ۳۲۹, ۳۲۲, ۳۲۰,
کرد بیگ ۲۰۱, ۲۰۰	۳۹۳, ۳۷۲, ۳۶۰, ۳۵۹, ۳۵۸, ۳۵۵,
کردستان ۲۲۷, ۲۱۸	۴۰۷, ۴۰۰, ۳۹۹, ۳۹۸,
کرماک (م) ۲۴۳, ۲۴۲	کلوس سالار کوچسفهان ۱۱۳
کره بو سعید رانکوی ۲۲۳, ۲۲۲	کلوس علی ۱۱۹
۲۲۱, ۲۳۰,	کلوس سالار لشتنشاھی ۳۳۸, ۲۹۰
کریم الدین ۲۷۲	شاه کلوس ۳۹۰
کزل دره (م) ۴۴	کبیر ۳۲۵ انظر شیخ کبیر
کستامبران ۲۲۹, ۲۲۵, ۲۲۴, ۲۲۲	کجو ۹۱, ۸۳, ۸۲, ۸۱
۳۴۸, ۲۳۸, ۲۳۶, ۲۳۰,	قلعه — ۳۱۵
کشج ۲۳۳, ۲۳۱ انظر شیروی	کجور ۴۰۱
خراروی وکیا رکابزن دیلمانی	کچی محمد ۲۳۱, ۲۳۰ انظر محمد
کشل (م) ۲۹۷	کچاکه جو ۲۳۶
کفشه (م) ۱۴۱	کران سرا ۲۹۹

چهارده ۲۳۵	کلاجا (م) ۱۱۳
رانکوه ۲۳۶ ۲۳۸	کلاره دشت ۳۱۶, ۲۹۱, ۷۵, ۷۴, ۷۳
کوشال ایشه ۳۵۹	کلاره دبه ۱۷۴
کوکه ۱۳, ۸۸, ۱۴۱, ۱۴۳, ۱۴۶, ۲۰۵	کلاره رستاق ۳۹۹, ۹۳
۳۳۸, ۳۳۹, ۳۵۶, ۳۶۹	فنجیر کلابه ۳۴۱
کوکى ۳۴۸ انظر کارگیا امیر کيا	میر کلیل ۲۹۸
کولبستان (م) ۱۶۰	میر کمال الدین ۴۷, ۹۳, ۹۴, ۱۱۱
کوله دره ۶۷	کجکنان (م) ۳۳۹
کوله رودبار ۳۳۹ ۳	کبیز (م) دشت ۴۹
کوه ۱۱۲, ۱۵۳	کندر (م) ۸۳
لشکر کوه ۲۳, ۶۵	کونی ابراهیم کلردگر ۴۶
کوه وگیلان ۱۷۵	کوجسفهان ۵, ۷, ۹, ۲۵, ۱۰۷, ۱۱۲
کوه کونه ۱۰۸	۱۱۳, ۱۱۸, ۱۱۹, ۱۲۴, ۱۲۶, ۱۲۷
کوهلم ۱۸, ۲۰, ۱۰۸, ۱۱۵, ۱۳۷, ۱۳۸	۱۳۰, ۱۳۳, ۱۳۴, ۱۳۶, ۱۴۰, ۱۴۱
۱۳۹, ۱۴۰, ۱۴۱, ۱۹۲, ۱۹۳	۲۴۴, ۲۴۴, ۲۴۳, ۲۵۴, ۱۵۷, ۱۴۴,
کوهدمی ۱۳۷ انظر کيا سالوک	۳۵۹, ۳۴۰, ۲۹۰,
کوهستانگی (م) ۳۴۰	کور (م) ۱۲۹
کوهستان ۳۸۵	کوراب ۱۱۳
کویارود ۳۴۳	کوراب بیه پس ۱۲۰

۲۹۵, ۲۸۲, ۲۸۱, ۲۸۰, ۲۵۴, ۲۵۱,

۳۲۴, ۳۱۴, ۳۰۱, ۳۰۰, ۲۹۷, ۲۹۶,

۳۷۹, ۳۸۰, ۳۵۵, ۳۴۶, ۳۳۴,

۳۸۵, ۳۸۴,

دار الامان گیلان ۳۹۷, ۳۸۹, ۳۶۷

سلاطین گیلان ۴۰

گیلانات ۳۴۷, ۲۷۰, ۱۷۲, ۱۷۰

شیخ گیلانی ۲۱۸

میرگیو ناظر سهام ۱۹, ۲۲۲,

میرگیو حزه ۲۳۰, ۲۳۸,

—

ل

لار (م) ۸۱

لاره جان (م) ۳۷۲

لاس (م) ۶۷

لاکومه سر (م) ۲۶۷

لالاکم (م) ۱۲۲, ۱۲۱, ۱۱۹

لاهبان ۹, ۱۱, ۱۳, ۲۴, ۲۸, ۴۷, ۵۹,

۱۱۵, ۱۱۴, ۸۹, ۸۷, ۸۴, ۸۳, ۶۵,

کهر (م) ۴۴

دشت کیتیم ۲۸۰

ملك کبخسرو ۹۱, ۹۲,

کیتیم ۲۶, ۱۱۶, ۱۱۷, ۱۲۵, ۱۲۶, ۱۳۹,

۱۴۱, ۲۰۵, ۲۶۳,

کیشه دمره (م) ۲۶۳

کیومرث قدیم ۴۰۱

—

گ

ملك گسنهم ۴۴۵

گسکر ۱۰۷, ۱۴۱, ۲۸۵,

قلعه گلخندان ۳۸, ۴۲,

گلستان ۲۹۹

گیلان ۱۱, ۱۲, ۲۰, ۲۱, ۲۳, ۴۵, ۴۸,

۴۹, ۵۰, ۶۳, ۶۵, ۷۰, ۷۲, ۸۰, ۸۱,

۱۰۱, ۱۰۴, ۱۱۲, ۱۱۸, ۱۲۲, ۲۲۷, ۱۲۸,

۱۵۱, ۱۵۳, ۱۵۴, ۱۹۶, ۱۹۷, ۱۷۰, ۱۷۱,

۱۷۲, ۱۷۳, ۱۸۵, ۱۷۶, ۱۹۰, ۱۹۶, ۲۰۱,

۲۵۹, ۲۳۶, ۲۳۴, ۲۳۳, ۲۳۲, ۲۱۱,

۳۳۲, ۳۳۱, ۳۳۰, ۳۲۶, ۳۱۳, ۲۶۹,

۳۳۹, ۳۳۸, ۳۳۶, ۳۳۵, ۳۳۳,

۳۵۹, ۳۵۷, ۳۵۶, ۳۴۵, ۳۴۴,

۳۶۹, ۳۶۱,

نفر لشتنشاہی ۳۳۴ انظر کوس ۲۳۸

۲۹۰,

۲۵۰, ۲۴۴, ۲۰۰, ۱۸۹, ۱۶۲ لله بيك

۳۷۷, ۳۲۲, ۲۶۸, ۲۶۷, ۲۶۶,

نوکر — ۲۸۰

قلعه لسنر ۱۲ ۲۳, ۲۴, ۳۲, ۳۳, ۵۰,

۷۱, ۷۰, ۵۹, ۵۷, ۵۶, ۵۵, ۵۴, ۵۱,

۱۴۷, ۱۱۲, ۱۰۰, ۹۹, ۸۸, ۷۴, ۷۲,

۱۹۲, ۱۹۱, ۱۹۰, ۱۸۰, ۱۶۵, ۱۱۶۰, ۱۴۹,

۲۳۱, ۲۲۹, ۲۲۷, ۱۹۸, ۱۹۷, ۱۹۶, ۱۹۳,

۲۹۳, ۲۸۵, ۲۸۱, ۲۴۳, ۲۴۲, ۲۴۱,

۳۷۱, ۳۶۷, ۳۵۹, ۳۵۸, ۳۳۹, ۳۲۰,

۳۷۲,

لسريان ۱۶۵ ۲۴۲,

۱۴۱, ۱۴۰, ۱۳۹, ۱۲۵, ۱۲۰, ۱۱۷, ۱۱۶,

۱۷۳ ۱۷۲, ۱۷۰, ۱۶۶, ۱۴۴, ۱۴۳,

۲۰۸, ۲۰۵, ۱۹۸, ۱۹۷, ۱۹۶, ۱۸۳, ۱۷۵,

۲۳۴, ۲۳۳, ۲۳۲, ۲۲۹, ۲۲۸, ۲۱۱,

۲۵۷, ۲۵۶, ۲۵۵, ۲۵۳, ۲۵۲, ۲۴۰,

۲۷۱, ۲۶۸, ۲۶۶, ۲۶۲, ۲۶۰, ۲۵۹,

۳۲۲, ۳۱۶, ۳۰۲, ۳۰۱, ۲۹۰, ۲۷۲

۳۳۹, ۳۳۸, ۳۳۴, ۳۳۳, ۳۲۵,

۳۵۱, ۳۴۴, ۳۴۳, ۳۴۲, ۳۴۰,

۳۶۹, ۳۶۸, ۳۶۵, ۳۶۰, ۳۵۸, ۳۵۲,

۳۸۸, ۳۸۶, ۳۸۳, ۳۸۲, ۳۸۱,

لاهي ۳۴۱ انظر رضی کیا

لپور (م) ۴۷

لزور (م) ۸۱

لسپو (م) ۷۲ ۱۴۹, ۱۴۹, ۱۵۴, ۱۴۹, ۱۴۸,

۳۹۴, ۳۷۰, ۱۸۸, ۱۸۷, ۱۶۹,

لشتنشاہ ۹ ۷۶, ۱۱۱, ۱۱۲, ۱۱۳, ۱۱۴,

۱۳۸, ۱۲۷, ۱۲۶, ۱۲۵, ۱۲۴, ۱۲۳, ۱۱۹,

۱۹۶, ۱۸۶, ۱۷۰, ۱۵۷, ۱۴۳, ۱۴۱,

۳۹۹, ۳۵۵, ۳۵۱, ۳۵۰, ۲۷۴, ۲۷۳,

۳۹۱, ۳۹۰, ۳۸۸, ۳۸۷, ۳۸۶, ۳۸۱,

۳۹۲,

ماشین (م) ۳۷۰ انظر دز

ماهین (م) ۸۸ °

قلعه مبارک طر ۴۵۸

محمد رسول ۳۸۹

آقا محمد ۱۱۱, ۱۱۵, ۱۲۰, ۱۳۰, ۳۸۷,

۳۹۲, ۳۹۱.

میرزا محمد آسترای ۱۰۵, ۲۴۵,

محمد بیک ۳۷۷

— استجالو ۲۴۳

قاضی پیر محمد ۱۳۳ انظر پیر

محمد کیا سپهدار تنکابن ۴۵, ۴۴, ۲۰۸,

کیا محمد جان ۲۴۲, ۲۴۳,

حاجی محمد شکوری ۴۵, ۱۹۷, ۲۵۹,

۳۳۸, ۳۲۵, ۳۱۵, ۲۹۱,

محمد حسین میرزا ۵۴

درویش محمد رانکویی ۲۷۳, ۲۹۳,

لنسی ۲۷۰ ۳۱۹, ۳۲۰, ۳۵۷ انظر

محمد علی وهدایت

لنگرود ۲۹۹

لواسان (م) ۹۳

لوسن (م) ۱۸

لوشان (م) ۲۴۳

لیل (م) ۱۲۶, ۱۷۵, ۳۵۸,

لباح امیره ۲۳۱, ۲۳۸,

—

م

ماره بچار (م) ۳۴۰

مازندران ۳, ۲۰, ۲۳, ۴۵, ۴۶, ۵۰,

۷۰, ۹۸, ۹۹, ۹۵, ۹۴, ۹۳, ۹۰, ۵۳,

۱۰۹, ۹۶, ۹۵, ۹۴, ۹۳, ۷۴, ۷۲, ۷۱,

۱۲۲, ۱۲۱, ۱۱۷, ۱۱۶, ۱۱۵, ۱۱۲, ۱۱۱,

۱۴۴, ۱۳۷, ۱۳۰, ۱۲۷, ۱۲۵, ۱۲۴,

۲۰۶, ۱۹۳, ۱۹۲, ۱۸۶, ۱۸۵, ۱۸۳,

۲۷۲, ۲۳۲, ۲۱۷, ۲۱۲, ۲۰۸, ۲۰۷,

کجی محمد ۲۳۰، ۲۳۱	سلطان محمد ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹
خواجہ محمد غلام ۲۳۴	۱۰، ۱۱، ۱۸، ۲۱، ۷۶، ۱۳۵، ۱۵۳
مولانا محمد قطب الدین ۳۰	۱۵۴، ۱۵۵
شس الدین محمد ۳۷۴	سلطان محمد بن سلطان بوسعید ۵۴
محمد کیا ۴۲، ۲۱۲	سورہ جان محمد ۲۳۴، ۳۰۹، ۳۱۲
کیا محمد کیا ۴۹، ۵۰، ۷۳، ۷۴، ۷۵	۳۳۳، ۳۳۹، ۳۴۳، ۳۴۴ انظر
۷۸، ۸۷، ۸۴، ۸۳، ۸۲، ۸۱، ۸۰، ۷۸، ۷۶	سورہ جان
۱۴۳، ۱۴۰، ۹۶، ۹۴، ۹۳، ۹۲، ۹۱، ۸۹	برادر کیا محمد شکوری ۲۷۴
۳۵۸، ۳۵۶، ۳۵۵، ۲۷۴، ۲۷۳، ۱۵۸	قاضی محمد ۲۰۸، ۲۳۴، ۳۱۹، ۳۲۰
ملا محمد سپہسالار سام ۲۹۳	کارگیا محمد سپہسالار لاهجان ۱۳
مہدی محمد حجام ۲۲۶	۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۷۰
میر محمد ۴۲، ۲۳۴	۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۶، ۱۲۸، ۱۳۲، ۱۳۳
میرزا محمد ۱۰۵	۱۳۹، ۱۴۱، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۵۰، ۱۵۶
محمدك ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵ انظر اسوار	۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۳، ۱۷۵، ۱۸۱، ۱۹۹، ۲۳۴
محمدی میرزا ۹۷، ۹۸، ۹۹	فرزند — ۲۳۴، ۲۶۰ انظر جلال
مُحصنه ۳۱۷، ۳۱۸	الدین ۲۳۴
شاه محمود ۳۲۴	کارگیا محمد خانادہ ورستر لاهجان ۱۱
ملك محمود جان قزوینی ۳۷۵	کالجار محمد جلال ۲۲۴ انظر کالجار
فرزند شاه محمود جان ۳۷۳	محمد علی لسری ۲۸۳، ۲۸۵، ۳۲۰، ۳۵۷

مکسی ۲۳۶ انظر جلال الدين	مير محمود ۲۹۷
ملاحظه کستاميران ۲۲۹	محمود بيك ۳۷۷
ملاط (م) ۲۳۵، ۳۰۱، ۳۳۸	مولانا محمود لاهيجانی الخانی ۱۸۸
ملك جان قزوینی ۱۴۷	خواجه محمود خلیفه ۱۱
مير ملك ۱۱۶، ۱۳۷، ۱۳۹، ۱۴۱، ۱۴۳	محمودی طارمی ۳۰، ۴۴
۱۴۵،	مخور (م) ۳۹
منجیله دشت (م) ۱۷	سلطان مراد فرزند یعقوب بيك ۹۹
شاه منصور ۱۱، ۱۲	۱۰۰، ۱۰۱، ۱۵۰،
موالی لشتنشاهی ۳۱۰، ۳۱۲، ۳۱۳	مراد خان ۱۴۳
موسی عم ۷۹	میر مرتضی فرزند میر عضد ۸۰
میر موسی ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۸۷، ۹۴	آبای مرتضوی ۲۵۰
۹۷، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۵، ۱۴۳، ۳۹۳	بدعت مرده سوران ۱۰
موسی آباد ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۶	مرشتاوندان ۲۱۶
کوه موله ۱۷۲	مزرک (م) ۲۱۴
میانه (م) ۳۶۰	مسجد پهلوان ۳۳۹
میر بزرگ ۲۱، ۲۵، ۴۷ انظر کلرگیا	میر مسعود فرزند درویش محمد ۲۹۳
محمد	بنات مصطفوی ۲۵۰
میرانه رود ۹۸	سلطان مظفر ۷۵
میرزا بيك گیلانی ۲۰۲	معاویه ۲۳۷، ۳۳۱

مولانا نصر الله ۳۳۷، ۳۳۸

ملا نظام الدین ۲۹۳

شاه نظر ۲۱۶

مولانا نعمت ۲۵، ۱۴۴، ۲۸۷، ۲۹۳

ملا نفیس فرزند مولانا نعمت ۱۴۶

۱۴۷، ۱۶۷

نقله بر (م) ۱۰۸

قلعه نور ۷۸، ۸۰، ۸۱، ۸۳، ۲۷۲، ۳۱۴

۳۱۸، ۳۵۲، ۳۹۴، ۴۰۰، ۴۰۱

نوشیروان عادل ۲۱۱

نوگورا (م) ۳۳۲، ۳۳۹

—

کارگیا هادیکیا حاکم الموت ۱۱۲، ۲۰۹

۳۴۰، ۳۴۵

سلطان هاشم ۷، ۱۰، ۱۶، ۶۴، ۶۵، ۶۶

۶۷، ۶۹، ۷۰، ۷۲، ۷۴، ۷۵، ۷۶

۸۶، ۹۳، ۹۴، ۱۱۶، ۱۰۴، ۱۰۸، ۱۶۳

میر سید ۱۰، ۱۷

ملا میر سید لشتنشاہی ۱۴۴، ۱۷۷

فریه میزو ۳۵

مبزوج (م) ۳۷۲

—

ن

ناتل ۳۷، ۳۷، ۸۲، ۸۳، ۸۵، ۳۵۱

۳۹۹

ناصر کیای پشی ۲۵۶

کارگیا ناصر کیا ۲۸۹، ۳۱۴، ۳۴۵

۳۴۶

چومادار ناصر کیا ۸۷

شیخ نجم گبری ۱۶۲، ۲۰۱، ۲۱۸

-- رشتی ۲۴۳، ۲۶۵، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱

۲۷۵، ۲۷۶، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۱۹، ۳۲۲

۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱

۳۳۳، ۳۴۰

نجم ثانی یعنی یار اهد اصفهانی

۳۴۱، ۳۷۴

کیا هند ۸۸ ۲۱۲	۱۷۳، ۱۷۲، ۱۲۱، ۱۷۰، ۱۹۹، ۱۹۷، ۱۹۰،
پل هندوان ۲۹۳ انظر پل	۲۰۴، ۱۹۷، ۱۹۱، ۱۸۶، ۱۸۴، ۱۸۳، ۱۷۰،
هیر (م) ۷۲	۲۱۲، ۲۱۱، ۲۱۰، ۲۰۸، ۲۰۷، ۲۰۶، ۲۰۰،
—	۲۷۱، ۲۳۲، ۲۱۹، ۲۱۷، ۱۹۶، ۲۱۰، ۲۱۴،
و	۲۹۶، ۲۹۰، ۲۸۱، ۲۸۰، ۲۷۹، ۲۷۴، ۲۷۳،
واره کوه (م) ۱۴۹	۳۴۹، ۳۱۰، ۳۰۱، ۳۰۰، ۲۹۹، ۲۹۸، ۲۹۷،
واکن تله (م) ۱۴۴	هدایت لمسری ۳۱۶
وتاشان (م) ۹۰	قلعه هرسی ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۰۱،
ورامین (م) ۴۱	۳۹۹، ۳۰۰، ۳۰۴، ۳۰۲،
ورساق ۱۹۰	هزار (م) ۲۹۷
وسجیان (م) ۱۷۲	هزار جریب ۴۷، ۴۶، ۴۸، ۹۰،
قلعه وشکین ۱۴۴	هفت صندوقان (م) ۵۷، ۵۹،
وہاجا ۲۹۴ انظر سراجا	امیره هند شفتی ۱۳۱، ۱۳۳، ۱۳۴،
ویر ۱۲۷ انظر قاضی	۱۵۲، ۱۵۱،
ویر چولاب ۱۲۰	کیا هند کیای تاج الدین ۸۸، ۱۴۲،
ویر خولشاه (م) ۳۳۸	۲۱۱، ۱۸۰، ۱۷۹، ۱۷۶، ۱۹۸، ۱۵۱، ۱۴۶،
ویہ وناوہ (م) ۲۴۰	۲۳۵، ۲۲۸، ۲۲۷، ۲۲۱، ۲۲۰، ۲۱۹، ۲۱۲،
—	۳۳۹، ۲۳۸، ۲۳۶،
	حاجی هند ۸۲، ۱۰۹، ۱۵۲،

ابن کارگیا یحیی ۳۲۵ انظر کارگیا

ی
یار احمد اصفهانی ملقب نجم ثانی

یزده رود (م) ۳۷۴ ۳۶۱

یزید (خلیفه) ۲۳۷ یحیی کیا ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۱۵

یعقوب بیگ ۲۰، ۲۳، ۲۷، ۳۱، ۴۵ کارگیا یحیی کیا ۹۱، ۱۳۲، ۱۷۴، ۲۱۹

۳۱۲، ۳۱۱، ۳۱۰، ۱۰۰، ۱۰۲، ۹۹، ۴۶، ۳۲۵، ۳۱۴، ۳۰۴،

سلطان یعقوب ۱۷ --- تنکابنی ۲۰۹

یعقوب پادشاه ۲۸ شاه قباد فرزند کارگیا علاء الدین

شب یلدا ۲۳۷ کارگیا یحیی ۲۹۰

یوج (م) ۳۷۱ شاه یحیی ۱۲، ۱۳

قاضی یوسف بیگ ۳۱، ۳۳، ۳۴ مولانا یحیی چولانی ۳۶۹

یوسف جامستانی ۱۷۹، ۱۸۰ قاضی یحیی تپجانی ۳۲۹

درویش یوسف درزی ۸۵ مولانا یحیی کشلی ۳۱۱

die Hauptsache, d. i. die Herausgabe der Texte abzuthun, und dazu gehörte ein kräftiger Entschluss der nach dem Ausspruche عَسْرُ الْأَمْرِ مَقْدَمُ الْبَسْرِ, die Schwierigkeit der Sache ist der Vorläufer der Glückseligkeit, um so mehr Vergnügen verschafft, je dorniger seine Durchführung war.

So ist denn wiederum eine neue Quelle für morgenländische Geschichte eröffnet und zugänglich gemacht. Dieselbe ist ebenso wie Sehr-eddîn einzig in ihrer Art und wird nie durch eine andere ersetzt werden können; dieselbe Geschichte hat kein Anderer geschrieben und die Einzelheiten daraus die uns Hasan-Bék Rûmlû in seiner *Schönsten der Geschichten* (احسن التواريخ) und Iskender Munschi in seinem bekannten *Târîch-i-'Âlem-ârâdi-'Abbâsy* bieten, sind nur kleine Bruchstücke, wie das der vierte Band dieses Sammelwerkes beweisen wird. Das vorliegende Buch enthält diese Quelle, wie ich sie entdeckte und vorfand. Zwar dem Ansehen und dem-Geschmacke nach ist das Wasser nicht so hell und rein, wie es hätte sein können, wenn es erst durch eine grammatische Abseihung geläutert worden wäre, aber dem Gehalte nach ist es so ächt und unverdorben, wie es eben dem *glänischen* Sumpfboden entsprungen ist, und anders durfte ich, der erste Schöpfer, es nicht füllen. Wer es in makelloser Reinheit wünscht, dem sind die Mittel dazu in den verschiedenen Angaben dieser Vorrede, sowie, wie schon erwähnt, in den dem Texte vorgesetzten Bemerkungen des Tebriser Gelehrten in reichlichem Maasse geboten. Die Uebersetzung des Werkes werde ich sobald beginnen als es Zeit und Umstände erlauben. Ich würde mich indessen freuen, wenn mir ein anderer Orientalist darin zuvorkäme; mit Vergnügen würde ich ihm zu einer solchen Arbeit alle die Aufschlüsse geben, die er von mir verlangte und die ich im Stande wäre mitzutheilen.

St. Petersburg, den 4. (16.) November 1857.

Dorn.

segneten *Monates 1272* (= 1855). Seine zahlreichen Bemerkungen können geradezu als ein philologischer Commentar angesehen werden, sie erläutern die S. 17–20 angegebenen Unregelmässigkeiten u. s. w. und ich theile sie daher sämmtlich mit dem grössten Danke gegen den gefälligen und gelehrten Achünd mit¹⁾ und bin überzeugt, dass ich in dieser Hinsicht alle wissenschaftlichen Orientalisten auf meiner Seite haben werde. Die Kritik, welche z. B. Nasif el-Jäsidšy²⁾ über de Sacy's *Hariry*, der Schaich Muhammed Tantäwy³⁾ über einzelne Schriften de Sacy's und Anderer geführt — ich theile sie geführt von dem erwähnten Achünd in Bezug auf den von mir herausgegebenen Geschichtschreiber, oder dessen Abschreiber, selbst mit. Man wird daher mit mir wegen des verzögerten Erscheinens dieses Werkes, dessen Text schon im Sommer des vorigen Jahres abgedruckt war, nicht rechten wollen, sofern das Hin- und Zurückschicken der einzelnen Bogen nach und von Tebris immer mehrere Monate erforderte, und ohne die Bemerkungen des erwähnten Mollä vollständig zu haben, an die Vorrede und das Register nicht wohl gedacht werden konnte. Rechnen wir noch dazu, dass der Druck der deutschen Uebersetzung von Sehr-eddin's Werke, sowie des *Tärich-i-Ghän* von 'Abdu-l-Fattäh Fömeny und des vierten Theiles der Texte Auszüge aus verschiedenen Schriftstellern enthaltend, in der Zeit von etwa einem Jahre zu Ende geführt worden ist und die genannten Schriften, wenigstens die Texte, noch im Laufe dieses Jahres erscheinen sollen, so wird die Verzögerung um so leichter Entschuldigung finden. Ich hatte mir einmal vorgenommen

1) Was davon noch in den Text gekommen, ist in Klammern oder Paranthesen durch ein vorgesetztes \bar{p} bezeichnet.

2) *Epistola critica Nasifi al-Jazigi Berytensis ad de Sacyum*, ed. A. F. Mehren. Lipsiae 1848.

3) *Observations sur la traduction de quelques vers arabes. Mélanges asiat. T. I. p. 474. Bull. histor.-phil. T. IX. N° 9 et 10. und Observations sur la Rhétorique des nations musulmanes, etc. Ibid. T. II. p. 466. Bull. T. XIII. N° 16.*

den, der es wünschen könnte — und wer sollte das nicht? — in sprach- und schreibgesetzlichem, den höheren Anforderungen entsprechenden Gewande erscheinen zu lassen, wandte ich mich wiederum an Hrn. v. Chanykov mit der Bitte, die einzelnen Druckbogen von einem persischen Gelehrten durchlesen und je nach Belieben mit Anmerkungen versehen zu lassen. In Folge meiner Bitte unterzog sich der gelehrte Âchûnd Mullâ Muhammed Dschâfar zu Tebris dieser Mühe. Dass ihm der Auftrag wirklich Mühe verursacht habe, besagt das am Ende seiner Bemerkungen S. 40 im Texte mitgetheilte Schlusswort. Er habe, sagt er da, die verbessernde Durchsicht des Buches mit Gottes Hülfe im ersten Zehntel des Monates Si-Káda ohne Einsicht in das Original nur nach Aushängenbogen beendigt und zwar unter sonst sehr ungünstigen Umständen, bald zu Hause, bald auf Reisen, bald zu Pferde, bald zu Fusse, in einem Gefolge von Unannehmlichkeiten die aus den Zeitverhältnissen hervorgingen. Auch habe er das nur aus Rücksicht für den Besitzer des Originales (Hrn. v. Chanykov) gethan. Dieses Schlusswort ist geschrieben in dem Dorfe Ni^{me}tdâdd, einem Sommeraufenthalte zwei Meilen (Farasangen) von Tebris, im J. 1272 (= Juli 1856); er nennt sich da Muhammed Dschâfar ben Muhammed Baker Karâdâghy Âhery (d. i. aus dem Dorfe Âher in Karâdâgh) Bewohner von Tebris.

Im Buche selbst hat er S. 162 angemerkt: تسويد ابن اوراق در جزيره درباي شاهيست، *das Beschreiben dieser Blätter geschieht auf der Insel des Schâht-Sees*; S. 206: در زوى درباي شاهى در *auf dem Schâht-See in einem Bote ward die verbessernde Durchsicht ausgeführt*; und S. 241: در بالاي كوه دركنار، *in dem letzten Zehntel des Monats Si-Káda* در عشر آخرا ماه مبارك ۱۲۷۲، *auf dem Rerge am Ufer des Schâht-Sees waren wir mit dem Niederschreiben der Anmerkungen beschäftigt*

sebenen Handschrift um so mehr dazu berechtigt sie unverändert ans Licht zu stellen, als die verschiedenen Schreibweisen nicht als im Grunde unrichtig, sondern nur als ungewöhnlich gelten können. Wer eine mittelalterliche Handschrift aus andern Sprachen abdrucken lässt, kann und darf er sie willkürlich nach der neuesten Schreibweise umwandeln? Die *Pariser* Handschrift hält sich freilich mehr an die jetzt gewöhnliche Schreibart. Aber rührt nicht etwa diese eben von dem Abschreiber her? Uebrigens ist das Buch weder für Anfänger herausgegeben, für die es aber gerade um so nütlicher sein kann, als sie daraus ersehen, wie viele Handschriften beschaffen sind, noch für Asiaten. Die wenigsten von europäischen Orientalisten allein herausgegebenen Texte erhalten den Beifall der letzteren; sie verlangen dieselben nach ihren Begriffen mundgerecht und zugestutzt, unbekümmert darum, ob die Urschrift des Verfassers treu und unverändert wiedergegeben ist oder nicht. Ich kenne von den Verfassern selbst durchgesehene morgenländische Handschriften, welche, wenn gedruckt, weit davon entfernt sein würden, die allgemeine Billigung ihrer Landsleute zu erhalten; Ausnahmen finden natürlich wie überall und immer Statt. Die vortrefflichen Bemerkungen Hrn. Reinaud's über die Beschaffenheit arabischer Handschriften lassen sich auch auf *persische* und namentlich die von mir hier herausgegebene anwenden¹⁾.

Um aber dieser Ausgabe den möglich höchsten Grad von bezüglicher Vollkommenheit zu verleihen, oder vielmehr, um sie für

2) Quand les séances de Hariri, de même que les autres chefs-d'oeuvre de la littérature arabe, furent mises par écrit, l'usage de l'imprimerie n'était pas encore établi en Orient, non plus que dans l'Occident. Faute d'un moyen de publication général et unique, les formes de l'orthographe variaient suivant les contrées, et, même pour certains cas, suivant les individus. Ces divergences étaient d'autant plus naturelles, que l'Arabe se parlait et s'écrivait sur une vaste étendue de pays. Quelque chose de semblable a eu lieu en France du moyen-âge. Qu'on lise en manuscrit, quelqu'un des livres français composés avant la découverte de l'imprimerie; on verra que l'orthographe diffère suivant la province où la copie a été exécutée etc.

Journal Asiat. N° 36. Juin 1837. p. 477.

das *Türch-i-Gilán*, so der sündenvolle Knecht *Husainkuli b. Muhammed b. Chán Hátim Kuhdemy* in der Hauptstadt *Moskau* im *J. 1153* (= 1749) gekauft hat.

Diese Handschrift habe ich nun geradezu abdrucken lassen und also auch die schon oben S. 17–20 weiter besprochene ungewöhnliche und wechselnde Schreibweise, die — ich wiederhole es — ohne Zweifel von verschiedenen Abschreibern herrührt und durch ihre Ungleichförmigkeit und ihren Unbestand anstössig, ja fast ärgerlich wird, z. B. hinsichtlich des auch schon gerügten Gebrauches des *Hamsa* (ع) für *ح* und *Kesre*, beibehalten. Solche Unregelmässigkeiten erstrecken sich auch in der *Pariser* Handschrift sogar auf *Nomina propria*. Man findet da *زرجرد* und *زرجرد*; *دهده* und *دهده*: einmal ist (S. 118 der *Kazimirski'schen* Abschrift) *خورمولات* von einer andern Hand in *خورمء ولايت* verändert, wie *H. Kazimirski* bemerkt. Ich hatte allerdings längere Zeit geschwankt, ob ich nicht wenigstens die Orthographie ändern und so wie es angenommen ist, durchgängig *راى*, *جاى* u. s. w. schreiben, und die sonst unzulässigen *ء* *پرتوء* und dergl. ohne Weiteres ausmerzen sollte. Allein dann hätte ich nicht die von verschiedenen Händen geschriebene Handschrift selbst wiedergegeben¹⁾. Ich glaubte mich bei einer so alten, im Ganzen richtigen und mehrfach durchge-

1) Ob man morgenländische Handschriften so abdrucken soll, wie man sie eben hat, oder ob man sich in ihnen durch Grammatik und Lexicographie geforderte Verbesserungen erlauben darf? Daran ist kein Zweifel, dass man eigentlich nie eine solche Handschrift, sie sei denn ein Autograph oder mit letzterem verglichen, oder so einzig und selten, dass es besser ist sie durch den Druck zu vervielfältigen und für immer zu erhalten, als sie vielleicht ganz zu verlieren, dem Druck übergeben sollte. Die *Chan'kov'sche* Handschrift scheint die drei angegebenen Umstände in sich zu vereinigen — sie enthält, wie ich wenigstens glaube, einen Theil des Autographes, ist sorgfältig gelesen und mehrfach von unbekannter Hand verbessert worden, und insofern einzig, als sie das Original, mit Ausnahme der verlorenen 7 Seiten, vollständig wiedergibt, während die *Pariser* sich auf keine Fall zum Druck eignen dürfte. Welcher herbe Verlust für die Wissenschaft also, wenn sie durch irgend einen Zufall ungedruckt verloren gegangen wäre? Dagegen werden das *تاریخ گیلان* von 'Abdu-l-Fattáh und die Texte im 4ten Bande in genehmer Weise erscheinen.

- S. ۳۳۳ Z. 3. سپاه امیره حسام الدین — مخالفان.
- Z. 7. مقتول شدند — درجه شهادت یافتند.
- Z. 8. خان احمد — حضرت اعلاء سلطانی.
- Z. 9. خود را — سعادات.
- Z. 12. حضرت امیره durchstr. und darüber حسام الدین چشم — ناکلم.
- Z. 14. تا اینجا بنویس والسلام اخرشد: Ueber رحم steht.

Die Handschrift war übrigens sonderbar genug vorher schon einmal in Russland gewesen (vgl. S. 24 Anm. 1), und hatte dann wiederum ihren Weg nach Asien zurückgefunden. Wir lesen auf der ersten Seite folgende drei Inschriften.

1) Oben: فی تاریخ ۲ شهر رجب المرجب من شهر سنه ۱۲۵۰ این تاریخ تاریخ خانیرا عالیجاه عزیزى اتایک بولکبنک دام عزه بن همه نموده und اول کتابیست که بعد از ساخته شدن کتابخانه داعی بن رسبد darunter eine verschlungene Unterschrift, die die Wörter *الى المحتاج*, *der Gottes Bedürftige Tabdaby* zu enthalten scheinen.

Am 2: des Monats Redsheb im J. 1250 (= 4. November 1834) hat dieses Tártch-i-Chánt mein hoher geehrter Freund Atábék Polkownik (der Oberst), möge sein Ehrenstand ewig dauern! mir geschenkt, Es ist das erste Buch, welches nach der Anlegung der Bibliothek des Schreibers dieser Zeilen (داعی) an mich gekommen ist.

Der Gottesbedürftige el-Tabdaby (7).

2) Darunter: Была прежде его а нынѣ за деньги досталась мнѣ, gehörte früher ihm, ist aber jetzt mir für Geld zu Theil geworden.

3) Unten: تاریخ گیلان که بنده پر عصیان حسینعلی ابن محمد بن خان حاتم کهدمی در دار السلطنه مسکو در سنه ۱۱۴۳ ابتیاع نموده

S. ۳۴۱. Z. 12. Nach شمار ساختند fügt er hinzu : وهزیمته تمام یافته :

— Z. 13-14. در عوض durchstr. und darüber بشکست — دست

نظم * سپاه امیره شده چیره دست * از ایشان صف خصم دیده شکست * کمر این بک انداخت تاجان برد * کلاه آن دکر تا سر ایشان جرد * یکی خورد بر کنف کرز کران * جو پس دید در سینه خوردش سنان * بنوعی لشکر بیه پیش را اضطرار روی داده بود که

— Z. 15. بیه پس durchstr. und darüber مخالف

— Z. 16-19. durchstr. und darüber ونواب عالی — پيله فقيه — وهنوز نواب خان احمد بدر هشتمین مقيم بود چنانچه پيله فقيه (وچندین)

S. ۳۴۲ Z. 1. (دولت) خان add. دولت

— Z. 2. durchstr. از لجه — وغی

— Z. 6. سپاه امیره durchstr. und darüber مخالفان

— Z. 7-8. durchstr. und darüber blos چون — سرگردان سرباز (بلاهمجان)

— Z. 9-10. احمد خان durchstr. und dafür سلطنت وجلال

— Z. 13-14. همه durchstrichen und dafür غم و درد دست درو. خارست درو

— Z. 15. مورستر قاسم. it. سراجا وهاجا

— Z. 18 — S. ۳۴۳ Z. 2. سپار durchstr. و بدین ایات —

S. ۳۴۳ Z. 3. durchstr. und darüber خانی (نواب) سلطانی

— Z. 6. durchstr. الهام پذیر

— Z. 7. رای خان durchstr. und darüber رای عالی

— Z. 16. durchstr. und darüber خان احمد حضرت

- S. ۳۳۸ Z. 11. و خود durchstr. und dafür **ورکاب همایون**.
- Z. 12. **جلالت** durchstr.
- Z. 13. **ازدها او بند** scheint in **آجدها او بند** verwandelt?
- Z. 19 — ۳۳۹ Z. 8. **یافت** — **با وجود** alles durchstrichen und dafür **blos** (nach **بلاهمجان اردند**): **و فرمودند**.
- S. ۳۳۹ Z. 9. **ورستر** durchstr. und durch **سراجا وهاجا** — **والجلالة** 9. **قاسم** ersetzt.
- S. ۳۴۰ Z. 1. **خان احمد** durchstr. und darüber **رای** — **چنان شد** فرمود.
- Z. 8. **سپاه شجاعت** durchstr. und darüber **کاذب وخیال فاسد** دستگاه.
- Z. 9. **لشکر لاهیجان** durchstr. und darüber **انصار** — **افروختن** بجزرد آوازه سکسار.
- Z. 10. **خان احمد** durchstr. und darüber **اسلام**.
- Z. 11. **یقاتلون** — **الله**.
- Z. 12. **بیه پس و بیه پیش** durchstr. und darüber **ایمان و کفر**.
- Z. 13-16. **مغناطیس** — **معی کردند**.
- Z. 17-18. **مخالقان** — **گشتند**.
- Z. 18. **پیادهای بیه پس** durchstr. und dafür **پیادها که**.
- Z. 19. Nach **زخم دار شدند** fügt er hinzu: **فتح میزدند** درین حال حضرت.
- S. ۳۴۱ Z. 1-3. **فی الحال** durchstr. und darüber **و ثقل** — **و فریق اسلام** پای ثبات لشکر بیه پیش.
- Z. 9-10. **بقتل** durchstr. und darüber **درجه شهادت یافتند** رسیدند.

- S. ۳۳۴ Z. 1. خان احمد durchstr. und darüber اعلائی.
- Z. 2. نواب خان احمد durchstr. und darüber اعلاء سلطانی.
- Z. 3. جدل durchstr. und darüber ضلل.
- Z. 4. احتیاط durchstr. und darüber اسلام.
- Z. 16. میل نمود durchstr. und darüber پستی پذیرفت.
- Z. 19. خان احمد durchstr. und darüber اعلاء خانی.
- S. ۳۳۵ Z. 1. همایون durchstr.
- Z. 7. خیرگی و دود تیرگی مخالفان durchstr. und darüber
تهور و آتش تفکر سپاه ظفر دستگاه بیه پس
- Z. 8. و دود سودایی durchstr.
- Z. 9-12. durchstr. وجود خبیث — اذعان کردند.
- Z. 13. حضرت خان احمد نواب جهانبانی durchstr. und darüber.
- Z. 18-19. نامہ بازار — آشکار کرد durchstr. und darüber
نوشت.
- S. ۳۳۶ Z. 17 — S. ۳۳۷ Z. 15. Von *znapšندی* bis *از عرض* ist
alles durchstr. und die Weisung beigefügt: دیگر
schreibe منویس تا آن طرفی صغہ دیگر که نشان دارد
fortan nicht bis zu der Stelle auf dem anderen Blatte,
so das Zeichen hat; wo das Durchstrichene aufhört,
steht: از اینجا بنویس، fahre hier fort zu schreiben.
- S. ۳۳۷ Z. 17. نزد بخدمت اعلاء کامگاری durchstr. und darüber
خان احمد.
- S. ۳۳۸ Z. 1. حضرت خان سلیمان زمان durchstr. und darüber.
- Z. 2-6. لازم دانست و durchstr. بنزد عقل —
- Z. 7. گزید — گشت.

am besten. Sie erwähnt also weder den Namen des Verfassers noch fügt sie das in der Chanykov'schen Handschrift Folgende hinzu, sofern sogleich nach dem الأمر die schon oben mitgetheilte Nachschrift des Abschreibers den Schluss macht. Es ist zum Theil dieser Umstand, welcher mich glauben lässt dass wir zum wenigsten einen Theil der Urschrift selbst vor uns haben, auf jeden Fall ist die Chanykov'sche Handschrift älter als die *Pariser*. Sie ist ferner vorzüglicher hinsichtlich ihrer unzweifelbaren Vollständigkeit und Richtigkeit; sie ist noch von einer spätern Hand durchweg an mehreren Stellen verbessert, so dass sie trotz der gerügten Unebenheiten doch als eine verhältnissmässig gute gelten kann. Und was ihr noch einen besondern Werth verleiht, ist der Umstand, dass der S. 332—345 befindliche Abschnitt über die Feindschaft des Emtreh Husám-eddín und Kampf bei *Naukatrá* im J. 914 (= 1508), offenbar von einem warmen Anhänger desselben und wie es scheint sogar auf seinen Befehl Bemerkungen oder vielmehr Aenderungen der Urschrift enthält, welche sein Verfahren nicht als Aufruhr, sondern als erlaubten Kampf bezeichnen, wie aus dem Folgenden hervorgeht:

S. ۳۳۲ Z. 13. از اینجا میباید نوشت: امیره مسام الدین,
von hier an muss man schreiben.

— Z. 15 ist ملكات نامحمد durchstrichen.

— Z. 16. Vor مقدمات ist بعضی eingeschoben und باطله, nichtig, vergeblich, ausgestrichen.

— Z. 17—19. صناعت نمود — باحضرت خان احمد پیش گرفت durchstrichen und darüber

S. ۳۳۳ Z. 1—2. کاذبه — ویرسم غمازی durchstrichen und darüber
bloß قوال, und anstatt نواب همایون

— Z. 12. لا طایل نخته durchstrichen.

durchgängig sehr leserlich und deutlich geschrieben, wemgleich nicht von einer und derselben Hand. Die erste Seite mit einer geschmackvollen Vignette die das *بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* enthält, so wie die zwölf folgenden sind mit goldenen Einfassungen versehen, einzelne Wörter wie *بيت*, *باب*, mehrere Eigennamen, Jahreszahlen und Ueberschriften mit Gold-, rother oder blauer Dinte geschrieben und überhaupt offenbar zu einem Prachtexemplare bestimmt gewesen. Von Blatt 8 an aber folgt eine andere sich nicht immer gleichbleibende *Ta'lik*-Hand, und die einzelnen Ueberschriften der Capitel und Abschnitte sowie mehrere andere Wörter, z. B. *بيت* sind roth. Die letzten Blätter erscheinen wieder mit kleiner Schrift und schliessen mit der Bemerkung: *افتتاح انشاء و کتابت این تاریخ در منتصف محرم احدی عشرین و تسعمایه بشروع پیوست و در منتصف صفر اثنی عشرین و تسعمایه بعون الهی و بدولت پادشاهی بدست ضعیف بنده کدترین و دعاگوی دیرین علی بن شمس الدین بن حاجی حسین لاهیجی* *der Anfang des Aufsetzens und Niederschreibens dieses Geschichtswerkes fand Statt in der Mitte des Muharrem 921 (= Febr. 1515) und wurde in der Mitte des Safar 922 (= März 1516) durch die göttliche Hülfe und das fürstliche Glück durch die schwache Hand des niedrigsten Knechtes und alten Gebetaussprechers 'Aly b. Schems-eddn b. Hâdscht Husain aus Lâhidschân zu Ende gebracht.* Die *Pariser Handschrift* hat dafür blos: *افتتاح انشاء کتابت این تاریخ در منتصف محرم سنه احدی عشرین و تسعمایه شروع پیوست و در منتصف صفر سنه اثنی عشرین و تسعمایه باتمام رسید و الله اعلم بحقایق الامور* *der Anfang des Aufsetzens (und) des Niederschreibens dieses Geschichtswerkes fand in der Mitte des Muharrem des J. 921 (= Febr. 1515) Statt, und wurde in der Mitte des Safar 922 (= März 1516) zu Ende gebracht. Und Gott kennt die wahrhafte Beschaffenheit der Dinge*

Anstatt aber, wie ich auf sein freundliches Anerbieten es wünschte, mir eine Abschrift zukommen zu lassen, überschickte er mir die Handschrift selbst mit der Erlaubniss, sie nach Gefallen und so lange sie mir nöthig sei, zu benutzen, ja sie abdrucken zu lassen. Mein Entschluss war rasch gefasst. Hatte ich mich nicht gescheut, *Sehir-eddin* nach zwei sehr fehlerhaften Handschriften herauszugeben, so konnte ich ebenso getrost an die Herausgabe eines Werkes gehen, von dem mir ebenfalls zwei Handschriften vorlagen, die sich gegenseitig ergänzten — denn auch die *Chanykov'sche* ist nicht vollständig; es fehlen in ihr etwa sieben Seiten, das auf S. ۳۷۹ (379) bis ۳۸۶ (386) in \star *Eingeschlossene*, in der Handschrift fol. 327—334, und öfters Zeitangaben, die ich in [] eingeschlossen aus der *Pariser H.* entnommen habe, wie z. B. S. 345, 362, 386, 388, 391, 395 — und von denen die eine, nämlich die letztere, zum Theil von dem Verfasser 'Aly ben Schems-eddin selbst geschrieben sein dürfte, wie aus der gleich folgenden Schlussbemerkung hervorzugehen scheint. Sie besteht aus 343 Blättern in gr. 8° und ist

grand in 8°, ferait supposer qu'il contient des détails nombreux sur les hommes et les choses du temps qu'il embrasse, mais malheureusement l'auteur ou le rédacteur a cru devoir orner son ouvrage d'une quantité insupportable de fleurs de rhétorique, qu'il ne choisit pas toujours avec bonheur, car tantôt « il rince la bouche de son héros avec l'eau de l'existence », tantôt il fait « aux sujets opprimés déchirer sur leur corps « la chemise de la patience », néanmoins il contient un assez grand nombre de faits positifs, et ce qui rend surtout cet ouvrage assez précieux, c'est que l'auteur a l'habitude de citer les dates où se passent les événements qu'il décrit. Dans l'annexe ci-jointe Vous trouverez la copie des légendes mises en tête des différents paragraphes des chapitres de cet ouvrage. Il commence par les mots :

ابتدای سخن آن به که کند اهل کمال بنیای ملک الملک خدای متعال
اما چون طوطیه حد و ثنائی که سزوار ذات بیہمتا فراخور صفات
الحمد لله علی اتمام نعمه وانعام کرمه والصلوة علی نبیہ محمد وآلہ

Si les détails, que je Vous donne sur cet ouvrage, peuvent Vous inspirer le désir d'en avoir une copie pour la bibliothèque du Musée, je pourrai la commander au même scribe qui a transcrit le عجایب المخلوقات. (Le Musée asiatique possède cet ouvrage. v. *Zéhir-eddin*, pref. p. 43—6. D.).

II. Kaum hatte ich mich von der Inhaltswichtigkeit der eben erwähnten Handschrift überzeugt, als ich alle meine Verbindungen im Morgenlande selbst in Anspruch nahm, um noch eine oder mehrere Handschriften des damals einzigen Werkes zu erhalten. Nach mehrjährigem Harren — الصبر مفتاح الفرج, *Geduld ist der Schlüssel zur Freude* — benachrichtigte mich im Jahre 1854 mein gelehrter Freund, der Wirkl. Staatsrath Chanykov in Tebris, dem, wenn andere Museen, so vorzüglich das Asiatische Museum der Akademie und mehrere Mitglieder der letzteren die werthvollsten wissenschaftlichen Mittheilungen verdanken, dass er Gelegenheit gehabt habe, eine Abschrift des in Rede stehenden Werkes zu erwerben. Ich unterliess es nicht damals die mir von ihm darüber mitgetheilte nähere Beschreibung der neuen Erwerbung mitzutheilen, vergl. *Bulletin histor.-phil.* T. XII. N° 11 S. 167 und *Mélanges asiatiques* T. II. S. 444—446, und wiederhole sie hier in der Anmerkung ¹⁾.

1) Le troisième ouvrage enfin est celui qui, je crois, Vous intéressera le plus, car c'est une histoire du Ghilan, intitulé تاريخ خاني. Par un sort curieux ce même exemplaire a déjà été dans le milieu du siècle passé à Moscou, nommément en 1163 de l'hégire, comme l'attestent les différentes légendes écrites sur son premier feuillet. Cette histoire embrasse à peine 40 ans; car commençant à l'an 882, elle se termine à l'an 921 de l'hégire. L'auteur prétend que lui Ali, fils de Chams-eddin, fils de Hadji Hussein, n'était que le scribe, mais que le très élevé Sultan, fils de Sultan, Ahmed-khan en est lui-même l'auteur et que la composition de ce livre lui a été inspirée par la beauté du style, la profondeur des idées de l'histoire de Zehir-eddin, qui, d'après notre auteur, a vu les dernières années du règne du Sultan Mouhammed et le lever de l'astre du règne du Sultan Mirza Ali, c'est à dire juste l'époque où commence l'histoire dont je Vous parle. Cet ouvrage est divisé en 3 chapitres, «le 1er traite des derniers évènements du règne du Sultan Mouhammed, puis de la nomination de Sultan Hassan au gouvernement de la province Kutch-fahan, des circonstances qui accompagnèrent la mort du Sultan Mouhammed et de l'avènement au trône de Mirza Ali, de ses conquêtes et des évènements de son règne. Le chapitre 2 traite des évènements du règne du Sultan Hassan, du détronement de Mirza-Ali, de son meurtre et du meurtre du Sultan Hassan, et décrit les circonstances de leur exaltation au rang des martyrs. Le chapitre 3 contient des détails sur le règne, la justice et le gouvernement de l'auguste Sultan, gouvernant le monde comme Anouchirvan, «Sultan Ahmed-khan, que son règne et son gouvernement soient éternels!»

La grosseur du manuscrit, gros d'a peu près un pouce et trois quarts angl., format

Abtheilungen, und zwar die erste und letzte zum grössten Theil, die inmitten erwähnten ganz, sowie S. 403 von Z. 1 **سَلَامٌ مِّنْ مَّوَدِّ** bis S. 404 Z. 2 **دَوَامٌ بِذِيكَ بَيْتٌ**, d. i. alles in **⊠** Eingeschlossene. Und diese Auslassungen konnten durch die gelehrten Anmerkungen des Hrn. Kazimirski, deren Richtigkeit sich später durchgängig erwies, doch nicht ersetzt werden¹⁾. Die einzige bedeutende Abweichung, die ich in ihr von der zweiten Handschrift gefunden habe, ist, dass sie den S. 11 Z. 13 und 14 erwähnten **خَوَاجَه مَحْمُود** **خَلِيفَه** **Chuadscha Mahmûd Chalifeh**, **خَوَاجَه عَلِي شَاه** **Chuadscha 'Aly Schâb** nennt. Der verschiedenen Lesarten freilich giebt es auf jeder Seite eine Unzahl, die aber von keiner erheblichen Bedeutung sind. Sie stammt aus dem J. 978 (= 1570), wie aus der Schlussbemerkung hervorgeht: **نَمَتِ الْكِتَابُ بِعَوْنِ اللَّهِ الْمَلِكِ الْكَرِيمِ** **الْوَقَابُ كَتَبَهُ الْعَبْدُ الْأَقْلُّ الْأَحْمَرُ وَالْأَحْمَرُ الْأَفْقَرُ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ الْعَلِيِّ الْأَكْبَرِ الْمُسْتَوْفِقِ** **(المستوفق ١). بِعَنَايَةِ اللَّهِ وَالسُّتُوْقِ بِرَحْمَةِ اللَّهِ الْقَوِيِّ الْغَنِيِّ قَاسِمِ بْنِ حَسَنِ الْحَسِينِيِّ ... يَضَى غُفْرَانَ اللَّهِ ذَنْبِهِ وَسُتْرَ عَيْبِهِ بِتَارِيخِ رَوْزِ جَمْعِهِ بِسِتْمِ مَاهِ** **رَبِيعِ الْأَوَّلِ سَنَةِ ثَمَانٍ وَسَبْعِينَ وَتَسْعِمَائِهِ الْعَجْرَبَةِ** *geendigt ist das Buch mit der Hülfe Gottes, des allgütigen Königes, des Spenders. Schrieb's der geringste, niedrigste, bedürftigste und armseligste von den Geschöpfen des höchsten, grössten Gottes, der da flehet um die Gnade Gottes und gekräftigt ist in der Barmherzigkeit des starken, allgenügsamen Gottes, Kâsim b. Hasan el-Husainy, .. tszy, möge Gott seine Sünden vergeben und seine Fehler bedecken! am Freitage den 20. des Monates Rebf I., im J. d. Flucht 978 (= 23. Aug. 1570). Also sechsundfünfzig Jahre nach Vollendung des Buches selbst.*

1) Der erwähnte Gelehrte hat sich in seinen Bemerkungen nicht allein auf das Sprachliche beschränkt, sondern er hat auch andere dankenswerthe Erklärungen gegeben,

z. B. S. 379 zu **الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ**: «ces mots du Coran sont appliqués par les Chiïtes à la famille d'Ally et doivent avoir été prononcés à Ghadir Khan à l'occasion de l'investiture d'Imamat.

S. 309 Z. 8. Der Fluss شيمه رود wird öfters سيمه رود geschrieben (mit drei Puncten unter س); ich habe der Gleichmässigkeit wegen die erstere (richtige) Form gebraucht.

S. 365 Z. 4. Ahmed b. Husain el-Mekky, Lehrer an der hiesigen Universität ergänzt das الصبر دائاً عيائاً لا دواء له: لا دواء له.

S. 371 Z. 10 fehlt in der Ch. H. الله; die Par. H. hat es.

S. 379 Z. 12 fehlt ساخت in der Handschrift, hinzugefügt habe ich es.

Bei der Herausgabe des Textes standen mir, wie man schon aus dem Vorhergehenden wird ersehen haben, zwei Handschriften zu Gebote, 1) eine Abschrift der *Pariser* Kaiserl. Bibliothek und 2) die Handschrift des Hrn. v. Chanykov.

1) Das Dasein der *Pariser* Handschrift und des in ihr enthaltenen Werkes habe ich aus der *Histoire des Mongols de la Perse par Raschid-eddin, ed. Quatremère. Paris 1835. S. 276* (vergl. *Notices et Extr. T. XIII. l. S. 292*) kennen gelernt. Sie wird da als *Man. Pers. de Genty* bezeichnet. Ich habe in dem Vorworte zu Schir-eddin S. 45—46 angegeben, auf welche Weise ich durch die Güte der HH. Reinaud und Kazimirski im J. 1850 die in Rede stehende Abschrift erhielt. Schon damals an die Herausgabe zu geben, war nicht rathsam. Denn die Zustimmung der Anstalt, der das Original angehört, vorausgesetzt, konnte die Handschrift, die nach einem Briefe des Herrn Reinaud vorzüglich schön geschrieben sein soll, doch nicht als Grundlage dienen. Sie ist unvollständig. Nicht nur kommen fast auf jeder Seite einzelne Auslassungen vor, z. B. auch S. 39 Z. 10 bis S. 40 Z. 18, d. i. von تشریف الخ bis ميررا ابن, sondern es fehlen in ihr fast fünf Abschnitte aus dem Jahre 911 (= 1505), von S. 212 Z. 18 قدم bis S. 268 Z. 12 وبرنهج, also nicht weniger als achtundzwanzig Blätter, d. h. die im obigen Inhaltsverzeichnisse S. 12—13 mit einem * bezeichneten

Andere Bemerkungen, die sich an die vorigen anschliessen, sind folgende :

S. 3 Z. 12 steht in den Handschriften الحورا st. الجوزا, welches letztere ohne Zweifel das Richtige ist.

S. 4 Z. 7 hat der erwähnte Mullâ dem ثبتت ein ثبتت zur Seite gestellt.

S. 210 Z. 6 steht بافت حاصل کرد von einer andern Hand über, welches letztere also eigentlich dem Text angehört.

S. 217 Z. 7 hat der Text ودوسی نفری از سلاطین بقتل آمدند; سلاطین ist aber zum Theil durchstrichen und durch eine andere Hand durch ein übergesetztes هاشم سلطان ersetzt. Man sollte از انهای سلطان هاشم erwarten.

S. 221 Z. 8 ist وغبار... وملاطفت, so wie S. 222 Z. 14 der Vers بده درند این همه چون روزگار in der Handschrift durchstrichen.

S. 222. Z. 1 steht im Text لعنهم الله عليهم. Da عليهم ohne Zweifel eine überflüssige Erinnerung von لعنة الله عليهم ist, so habe ich es ausgelassen.

S. 235 Z. 18 ist محافه روان شد (der Mullâ setzt das Richtige محفه) als überflüssig in Klammern gesetzt.

S. 260 Z. 1 habe ich قصه f. غصه in Klammern beigegeben.

S. 268 Z. 14 steht in der Handschrift über نتایج: نتیجه.

S. 286 Z. 9 kommt صفت neben نعمت von mir.

S. 295 Z. 12 ist وبدکردار in der Handschrift durchstrichen.

S. 298 Z. 13 steht über دریاوه سر: سیکه; in der Par. Hdschr. از راه سیکه رود دریاوه سر رودسر.

(vgl. Einl. S. 16 Anm.), القضى (ibid. S. 88), فرداد S. 150, mögen geradezu Schreibfehler sein f. مهارت und فردا, wenn فرداد, welches sich auch sonst findet, nicht etwa dem gemeinen Leben entnommen sein sollte. Vergl. N° 3 und Einl. S. 20, Anm. 2.

3) Anwendung von sonst nicht gebräuchlichen Wörtern, z. B. کجکه, dessen Bedeutung mir noch Niemand hat angeben können und welches ich vorläufig für اردو, منزلگاه = کوچگه, zeitiger Aufenthaltsort, Hoflager nehme; بچہ S. 195 = مایک چکن; چوقہ دار S. 402 = آقا جیغه S. 296; پرتال, Bagage, Hindust. پرتل, welches Wort z. B. in Johnson's Dictionary fehlt, aber in Indien geschriebenen persischen Werken häufig gebraucht wird; بنه بر, Verhau, Verhack (im Gilânischen); کستامبران, خلابر ورستر, die einmal S. 222 کستامبران geschrieben werden, u. s. w. Ueber مفصی (S. 133, 134); مثابر (S. 253); اجتنی f. اجتنی (S. 365) u. s. w. sehe man die Bemerkungen Muhammed Dschâfar's, welcher bei Gelegenheit der Wörter مغبوط وپر حضور (S. 118) sagt: محققى: نمائند که اکثر عبارات این کتاب خام و ناتمام است از آن جمله مغبوط وپر حضور است, *es ist nicht unbekannt, dass die meisten Ausdrücke dieses Buches roh und nicht gar sind, dahin gehört مغبوط وپر حضور*. Dieser Ausspruch steht allerdings in grellem Widerspruch mit der Be-theuerung des Verfassers (S. 402), dass den «Schaugläsern der Gemüthsreinheit der Weltzucht u. s. w. die Unterscheidung der Vortrefflichkeit des Niederschreibens und die Vollfülle der Anwendung der Gesetze der Rechtschreibung auf eine solche Weise offen-bar war, dass (seinem) gesegneten Verstande auch das Geringste nicht entging.» Ueber die verschiedenen Schreibarten خبری گری (S. 257 Z. 17), und خرمی گری (S. 222 Z. 7) u. s. w. bin ich selbst noch nicht im Reinen.

bei Zeitbestimmungen: بتحقیق f. تحقیق; در f. از; بعدما f. بعدما; عقیدت
 پنج شش, احدی عشرین و in و, ebenso wie u. s. w.; انصراف از ملازمت f. انصراف ملازمت; دشوار f. دشوار;
 لاطایل تحته; هنگام شب f. (Nachtzeit²), شب هنگام; قراریت, (1) صلاحیت
 f. promiscue gebraucht³); شعر, نظم; من الرب العلی f. من رب العلی; لاطایل تحتها
 (5) کریمین f. کرامین; (4) اعاده f. اعواد; und sich mit *Wettschritt* in Bewegung setzten; محارت S. 88

1) Zu dieser Form bemerkt der *Tedriser* Mullā (s. S. 34) صلاح صلاحیت غلط Selāhtjet مشهور است زیرا که خود مصدر است احتیاج بآلت مصدریّه ندارد
 ist ein offenkundiger Fehler, sofern صلاح schon selbst das *Nomen actionis* ist und also nicht nöthig hat dazu geformt zu werden.

2) Ich vermüthe, dass sich manche solche Eigenthümlichkeiten aus dem *Göldntsehen* und *Mdsanderdntsehen* eingeschlichen haben: In letzterem sagt man: ملکیت
Reichsherr; دوزخ تش, *Höllensfeuer*; زرگر پسون, *Goldschmidssöhne*; پادشاه
 درگه سالار, لشکر سالار, *Richters-Leute*. Gehört hierher auch قاضی کسون
 s. Einl. S. 6, Anm. 2. Wenn die *Pariser* Handschrift in solchen Fällen bisweilen das
 Gewöhnlichere hat, so ist immer die Frage erlaubt, ob der Abschreiber es aus einer
 besseren, d. h. dem Originale näher stehenden Handschrift entnommen, oder aus
 eigener Machtvollkommenheit geändert hat.

3) On n'observe pas dans le *Msc.* la difference entre le شعر, le بیت et le نظم.
 Kazimirski.

4) Il n'y a aucun doute sur cette leçon qui offre cependant un exemple d'incorrection dans la formation de la IV. forme d'un verbe concave, اعاده اعواد pour از زیاد - زاد
 Ceci sert de clé à un autre emploi de cette forme vicieuse formé de زاد - از زیاد où l'on a proposé از زیاد. Kazimirski.

5) La forme کرامین est incorrecte puisque کرام est le pl. de کریم; il aurait
 fallu dire کریمین. Kazim.

dass der Abschreiber nach Vorlesen schrieb. Aber die verschiedenen verbessernden Hände haben sie doch ungerührt ruhig stehen lassen. Ferner اجدها, خوبش f. خیش, خرمی f. خوری, تیرگی f. تیره‌گی, ازدها f. اذدها, اردبیل f. اردویل, همدان f. همه‌دان, (‘براق f. براق, ازدها f. بو, اردو, آردو, اوردو u. s. w. بو الاعجوبت f. العجوبه verschiedene Schreibweisen. ضوء steht so beständig für ضوء, wie es Mullā Muhammed Dschāfar verbessert, dass ich es ebenso wenig zu ändern wagte als das fast durchgängige پرتو u. s. w. Und beweist nicht der unbestreitbare Name میرسین کیا, der doch nichts anderes ist, als میرحسین کیا, dass unsere Handschrift dem Inhalte und der Form nach eine ächt gtlänische ist?

2) Sonst ungebrauchliche zum Theil selbst für fehlerhaft angesehene Wortformen, Bedeutungen und Constructionen, z. B. که dem Nomen nachgesetzt in der Bedeutung von چون, als, sobald als, quum: پادشاه که شنید, als der Herrscher das hörte; نخواهیم آمدن f. پره نشین; نشست f. بنشست; (S. 208²) مشیر نهادن; آمد (S. 20) f. = جنگ در پیوستن, bei, bei dem Umstand; سرحد نشین, sich in den Kampf einlassen, f. بجنگ; دریافت f. یافت; لشکری, Heer, f. لشکر, f. اختیار الملك: ۲۶۶, z. B. صاحب اختیار f. اختیار; لشکر خود, f. خود, حق مشناسی; خلاص f. خلاصی; (arab.) ب, حق شناسی, z. B. S. ۱۷۹: ب, f. در und umgekehrt در (arab.) ب, f. که در مادهٔ قتل فریدون بعد f. که بادهٔ قتل فریدون در عقد عقیدت

1) In Johnson's und Shakespear's Lex. ist blos die Form براق angeführt; Meinski sagt aber براق i. q. براق.

2) Locution propre à cet auteur: ne pas mettre en ligne de compte. Kazimirski.

eigentlich Sultân Ahmed Chân¹⁾, der Herrscher von *Gilan*, der an der Lesung des Geschichtswerkes *Sehr-eddin's* besonderen Geschmack gewonnen hatte, in seinem fünfundzwanzigsten Lebensjahre, wo «der Spiegel seines Verstandes von dem Polirstein der Zeiterfahrungen einen solchen Reinheitsglanz erhalten hatte, dass seiner Räthsel auflösenden Einsicht auch das Geringfügigste nicht verborgen blieb», diese *Târîch-i-Chânî* (das chânische Geschichtswerk) genannte Geschichte anlegte und hervorrief, die Begebenheiten, welche seit dem Tode Sultân Muhammed's († 883 = 1478) bis zu seiner Zeit vorfielen, gründlich erforschte und im Vereine mit seinem Westir *Sirâdsch-eddin Kâsim*, welcher sein vertrautester Schützling und Liebling und ein sonst in jeder Hinsicht ausgezeichnete Mann war, die einzelnen Abtheilungen des Buches anlegte und ihm ('Aly b. Schems-eddin) den Auftrag gab, dieselben schriftlich aufzusetzen und zu Papier zu bringen. In Folge dieses Befehles habe er denn das Werk im Muharrem des J. 921 (= Febr. 1515) begonnen. In der Schlussrede giebt er dann weiter an, wie er keine Zeile ohne das Mitwissen und die Erlaubniss seines Herrn niedergeschrieben, und um dessen Drängen auf baldige Beendigung zu genügen, ihn «weder im Sommer- und Winterlager, noch auf den Bergen und in Thälern» verlassen, und so jeden Abschnitt mit Beobachtung der möglichsten Kürze und Gedrängtheit in drei Tagen niedergeschrieben habe, auf welche Weise das Ganze, wie der Schluss besagt, in der Mitte des Monates Safar des Jahres 922 (= März 1516), also in etwas mehr als einem Jahre zu Stande kam. Wenn also 'Aly b. Schems-eddin die Ehre der Verfassung des Werkes seinem fünfundzwanzigjährigen Gebieter zuschreibt, so war das nur ein Zeichen besonderer Huldigung für die Durchsicht oder Billigung des Geschriebenen. Ich habe übrigens keine weitere Nachrichten über den Verfasser, aber das ist gewiss, dass, da er gleichzeitige Begebenheiten niederschrieb, seine Mitthei-

1) Bestieg den Thron im J. 911 (= 1505) s. S. 18.

Abschnitt. Anstalten zur Erbauung der Festung *St-Hesdr*. Schâhi-Bék Chàn fällt in dem Kampf gegen die Perser, welche *Chorâsdn* erobern im J. 916 (= 1510,1). S. 380—383.

Abschnitt. Geburt des Prinzen Sultân Seyid 'Aly-Kiâ im J. 916 (= 1510,1). S. 383—386.

Vertrag und Bund zwischen Ahmed Chàn, Mir 'Abdu-l-Kerim und Âkâ Rustem im J. 917 (= 1511,2). S. 386—387.

Nähere Auskunft über die Zustände, so durch den Kreislauf der Zeit und die Umwälzungen des Himmels sich gestaltet hatten im J. 917 (= 1511,2). S. 388—391.

Angabe der Anordnungen, so der Schâh hinsichtlich der Sultâne und Gebieter von *Mâsanderân* ergehen liess im J. 927 (= 1520,1). S. 391—393.

Der Sultân geht nähere Verbindung mit Melik Kâwus ein. Ankuft des Sârû Piri in der Gegend von *Kaswin* zum zweiten Mal in der Absicht *Bajah-Pes* zu unterwerfen. Kampf des Schâh und Pâdischâh's (Schâh 'Abbâs) mit dem türkischen Sultân Seltmschâh im J. 920 (= 1514). S. 393—395.

Anhang. Umständliche Angabe der vortrefflichen Eigenschaften des Pâdischâh, so da hervorragt und übertrifft die früheren Gebieter, des Sultân Ahmed Chàn » im J. 921 (= 1515). S. 395—398.

Treubruch des Melik Behmen gegen Melik Kâwus. Beide machen dem Sultân Ahmed Chàn ihre Aufwartung in *Dailemân*. Bestrebungen zwischen ihnen eine Vereinbarung zu Stande zu bringen. S. 398—402.

Bechluss des Geschichtswerkes mit dem Lobe Ahmed Chàn's, und nähere Angabe über die Verfassung des ersteren.

Als wirklichen Verfasser des vorliegenden Werkes können wir ohne Zweifel 'Aly ben Schems-eddin ben Hâdschi Husain aus *Lâhidschân* annehmen. Derselbe sagt in der Einleitung S. 4, dass

Abschnitt. Melik Aschraf, der grösste der Fürsten von *Rustem-
ddr*, schickt sich an sich zu Chän Ahmed zu begeben um sich ein
Hülfsheer zu erbitten. Tödtung des Melik Bistün, des Gebieters
von *Nür* im J. 913 (= 1507,8). S. 314–319.

Abschnitt. Absendung eines Gesandten zur Ueberbringung von
Geschenken und zur Bezeugung der Treue in das Hóflager des
Scháhs. Melik Káwus stellt sich zum Dienste des Chän Ahmed
im J. 913 (= 1507,8). S. 319–322.

Verschiedene andere Ereignisse und Vorkommnisse aus der
Regierungszeit des Chän Ahmed. S. 322–332.

Abschnitt. Feindseligkeit des Emtreh Husám-eddin, Kampf
bei *Naukatrá* im J. 914 (= 1508,9). S. 332–345.

Abschnitt. Verleihung der Gebieterwürde in *Alamút* an Kárgiá
Hádi-Kiá und einige andere Begebenheiten im J. 914 (= 1508,9).
S. 345–351.

Abschnitt. Abfertigung des Seyid Scherif aus *Másanderán*.
Melik Behmen, Sohn des Melik Bistün, schickt seinen Ge-
sandten mit dem erwähnten Seyid ab um einen Vertrag und Bund
nachzusuchen und die Festung *Hersí* zu verlangen. Abtretung der
Veste an Melik Behmen im J. 915 (= 1509,10). S. 351–356.

Nähere Auskunft über die Ankunft des Seyid 'Aly, des Ge-
sandten des Emtreh mit dem scháhischen Bekáwul (Ober-
kúchenmeister) und die Verleihung der Gebieterwürde in *Leschten-
scháh*. Empörung des Emtreh Husám-eddin und Anlegung eines
Verhaues in *Dusdeh-Bun*. Abreise des Kárgiá Emir-Kiá Kúky
in dass scháhische Hóflager im J. 915 (= 1509,10). S. 356–362.

Abschnitt. Emtreh Sásán begiebt sich zum Behuf einer fried-
lichen Beilegung des Zwistes zu Emtreh Husám-eddin im J. 915
(= 1509,10). S. 362–365.

Abschnitt. Chän Ahmed trifft Anstalten zu einer vierten Reise
an das scháhische Hóflager im J. 916 (= 1510,1). S. 365–380.

beginnt den Kampf mit Sultân Hasan und wird in die Flucht geschlagen. Sultân Hâschim geht nach *Mâsanderân* im J. 911 (= 1505,6). S. 205—218.

**Abschnitt.* Sultân Hasan wird durch Mirsâ 'Aly zum Märtyrer gemacht. Mirsâ 'Aly wird selbst Märtyrer durch Bû-Saïd Mir und Kalidschâr. Ahmed Chân begiebt sich in das schâhische Hoflager im J. 911 (= 1505,6). S. 219—244.

**Geschichte des Sedid, Mir Husain Esvar und Kiâ Dschelâl-eddin, Sohnes des Kiâ Rikâbsen Dailemany.* Sedid wird aus dem Dienste des Ahmed Chân abgefordert, an das Hoflager gebracht und da verhaftet. S. 245—248.

**Drittes Capitel.* Anfang der Regierung Ahmed Chân's, welcher die Nachricht von dem Tode Mirsâ 'Aly's im Hoflager erhält, von da abreist, und nachdem Bû-Saïd Mir und Kâlidshâr getödtet worden, den Thron in *Rânkûh* besteigt im J. 911 (= 1505,6). S. 249—261.

**Abschnitt.* Der Schâh unternimmt einen Feldzug zur Eroberung der Staaten von *Bajah-Pes*. Ahmed Chân stösst in *Chârmeh-Lât* zu dem Zuge im J. 911 (= 1505,6). S. 261—271.

Abschnitt. Eroberung der Festung *Peleng* durch Chân Ahmed. Einsetzung eines Burgmannes und andere Einrichtungen im J. 912 (= 1506,7). S. 271—274.

Abschnitt. Geschichte der Undankbarkeit des Sedid in Gemeinschaft mit 'Alydschân Dikeny und deren Brüdern und Stammgenossen. Verhaftung des Sultân 'Abbâs u. s. w. im J. 912 (= 1506,7). S. 274—295.

Abschnitt. Sultân Hâschim begiebt sich von *Rustemddr* nach *Gûlân*. Seine Ermordung im J. 912 (= 1506,7). S. 295—301.

Abschnitt. Ausbruch der «Teufelei, Thorheit und Niederträchtigkeit» des Sedid; seine gränzenlose Anmaassung und Tödtung im J. 912 (= 1506,7). S. 302—314.

Abschnitt. Nähere Auseinandersetzung der Geschichte des Sultân Hasan in dem Hoflager des Schâhes am Fusse der Burg *Ând*. Flucht des Mir Ghijâs-eddin aus dem Dienste Mirsâ 'Aly's und Ankunft im Hoflager des Schâhes im J. 909 (= 1503,4). S. 159—164.

Abschnitt. Sultân Hasan begiebt sich aus *Tâloghân* zu einer Zusammenkunft mit Mirsâ 'Aly nach *Dailemân*, und andere Vorkommnisse der damaligen Zeit. S. 164—170.

Abschnitt. Nähere Nachricht von der Ankunft des Emtreh Husâm-eddin in *Dailemân*. Sultân Hâschim, Kârgiâ Muhammed und Feridûn ziehen aus *Lâhidschân* mit allen Streitkräften der *gîlânischen* Lande nach *Rescht*. Niederlage des Heeres von *Bajah-Pisch* im J. 909 (= 1503,4). S. 170—175.

Zweites Capitel. Tödtung des Feridûn. Absetzung des Mirsâ 'Aly und Thronbesteigung des Sultân Hasan in den Staaten von *Kûh* und *Gîlân*. Ankunft des Emtreh Husâm-eddin von *Châr-meh-Lât* und *Bâs-Descht* in *Lâhidschân* und *Rânkûh*. Plünderung, Niederbrennen und Verheeren im J. 910 (= 1504,5). S. 175—183.

Abschnitt. Sultân Hasan schickt einen Gesandten an Sultân Hâschim und die Gebieter von *Rustemdâr* und *Mâsanderân*. S. 183—186.

Abschnitt. Auseinandersetzung der Zustände, wie Sultân Hasan den hohen Fürsten Ahmed Chân an das schâhische Hoflager nach *Isfahân* sendet und den Bairâm-Bék zur Unterstützung erhält, im J. 910 (= 1504,5). S. 186—196.

Abschnitt. Sultân Hasan schickt den Ahmed Chân zum zweiten Mal an das schâhische Hoflager. Ahmed Chân begiebt sich mit Bairâm-Bék dahin. S. 196—205.

***Abschnitt¹⁾.** Geschichte mit Sultân Hâschim. Derselbe setzt sich mit dem Heere in *Kondschiân* fest, lässt *Sachtser* befestigen,

1) Die mit * bezeichneten Abschnitte fehlen in der Pariser Handschrift; s. unten S. 22.

des Heeres, Friedensabschluss mit den Gebiethern von *Bajah-Pes* im J. 907 (= 1501,2). S. 125—131.

Abschnitt. Tod des Emireh Ishak und Thronbesteigung des Emireh 'Alâ-eddin b. Emireh Dâbâdsch. Tödtung des Emireh 'Alâ-eddin durch 'Abbâs sowie der Söhne des Emireh Hind Schifty. Thronbesteigung des Emireh Husâm-eddin, Bruders des Emireh 'Alâ-eddin in der Hauptstadt von *Bajah-Pes* im J. 907 (= 1501,2). S. 134—134.

Abschnitt. Beschreibung des Beschneidungsfestes des Sultân Ahmed und seines Bruders Sultân Muhammed im J. 908 (= 1502,3). S. 135—137.

Abschnitt. Mirsâ 'Aly schickt den Mir Melik nach *Kühdem*, giebt den Sohn des Emireh Rustem, welcher im Dienst des Mirsâ 'Aly war, dem Mir als Begleiter mit, und setzt ihn in die Herrschaft von *Kühdem* ein. Tödtung des Mir Melik durch 'Abbâs im J. 908 (= 1502,3). S. 138—145.

Abschnitt. Uebertragung der Emirwürde des seligen Mir Melik und der Oberfeldherrnwürde von *Rânküh* an Kiâ Feridûn und Verhaftung des Mir Ghijâs-eddin. S. 145—151.

Abschnitt. Ermordung des 'Abbâs durch Emireh Husâm-eddin. Mirsâ 'Aly schickt den Kiâ Feridûn nach *Rahmet-Âbd*. Ankunft des Bruders des 'Abbâs, Rikâbsen, und des Sohnes des Emireh Hind Schifty zum Dienste des Mirsâ 'Aly in *Dallemân* im J. 908 (= 1502,3). S. 151—153.

Abschnitt. Tod des Sultân Muhammed, des ältesten Sohnes des Sultân Hasan. Mirsâ 'Aly liefert den Bruder des 'Abbâs, Rikâbsen und den Sohn des Siâwusch Geskery an Emireh Husâm-eddin aus. S. 154—156.

Abschnitt. Mirsâ 'Aly verleiht *Tileghân* an Sultân Hasan. Unruhen in Folge des Abschlusses eines Vertrages und Bündnisses von Seiten Feridûn's mit Sultân Hâschim. S. 156—159.

des Alwend-Bäk und Tödtung des Äibeh Sultän. Mir Ghijäs-
eddin erhält den Befehl über *Tärem*, *Kasotn* und die Pápelú- und
Mir Hasany-Rotten von Muhammedi-Mirsá und kehrt zurück
im J. 897 (= 1491,2). S. 97–99.

Abschnitt. Ankunft des Sultän Murád Sohnes des Ja'kúb-Bäk
in *Kasotn*, sowie des Mir Ghijäs-eddin in *Lemser*. Sultän Mu-
räd setzt einen Verwalter in *Kasotn* ein. S. 99–101.

Abschnitt. Auseinandersetzung der Geschlechtsverhältnisse des
Scháh Isma'íl. Derselbe kommt nach *Güdn*, wo ihn Mirsá 'Aly
unter seinen besondern Schutz nimmt. Acht Jahre darauf beurlaubt
sich Scháh Isma'íl, begiebt sich nach *Ardevil*, legt von da aus
den Grund zum Aufstand, pflanzt die Banner der Herrschaft in
Schirwán auf und tödtet den Schirwanscháh. Schaich-Scháb,
der Sohn des Schirwanscháh, stellt sich zum Dienste des Mirsá
'Aly im J. 906 (= 1500,1). S. 101–106.

Abschnitt. Angabe der Ursachen des Zwistes und der bitteren
Feindschaft zwischen Mirsá 'Aly und Emireh Ishak auf Veran-
lassung der Wüblerei und Hetzerei des Oberfeldherrn 'Abbás.
S. 106–110.

Abschnitt. Zusammenziehung des Heeres zur Eroberung von
Bajah-Pes. Mirsá 'Aly schickt den Mir Músa nach *Músenderán*.
Mir 'Abdu-l-Kerim und Áká Muhammed, Sohn des Áká
Rustem, stellen sich mit sechstausend Mann zum Dienste des
Mirsá 'Aly. Ankunft des Rikábsen, des Bruders des 'Abbás,
in *Leschtenscháh*. Tödtung des Mir Husain b. Mir Aszod im
J. 907 (= 1501,2). S. 111–116.

Abschnitt. Mirsá 'Aly entsendet den Sultän Hasan, Sultän
Háschim, Sultän 'Abbás, sowie die Gebieter von *Músenderán* und
Fürsten von *Rustemdár* zur Eroberung von *Bajah-Pes*; deren Ankunft
in *Dáfáchá* und Niederlage im J. 907 (= 1501,2). S. 116–125.

Abschnitt. Anlegung einer Brücke über den *Sefid-Ród* bei *Wtr-
Tschúkb* von *Kaisem*; Abbrechung der Brücke und Niederlage

Abschnitt. Mirsâ 'Aly sendet den Mir 'Abdu-l-Melik mit einem Heere vor die Festung *Nûr*. Verheerung des Gebietes des Melik Dschehängir zum ersten Mal im J. 901 (= 1495,6). S. 78—79.

Abschnitt. Mirsâ 'Aly entsendet den Mir 'Abdu-l-Melik zum zweiten Male zur Verheerung der Gebiete des Melik Dschehängir auf der Strasse der Festung *Sâjegdân* im J. 899 (= 1493,4). S. 79—83.

Abschnitt. Mirsâ 'Aly entsendet den Kârgiâ Emir-Kiâ Kûky, das Heer von *Lâhidschân*, den Oberfeldherrn von *Rânkûh*, Kârgiâ Husâm-eddin b. Kârgiâ Muhammed, das Heer von *Kerdschiân* und Kiâ Muhammed-Kiâ, den Feldherrn von *Tenakâbun*, zur Verheerung des Gebietes des Melik Dschehängir zum vierten Mal. Melik Dschehängir sendet seinen Sohn Melik Kâwus zur Aufwartung zu Mirsâ 'Aly und schliesst Friede. S. 84—87.

Abschnitt. Mirsâ 'Aly schickt den Kârgiâ Emir-Kiâ Kûky und Mir Mûsa nebst einem Heere zur Eroberung der Festung *Târem* aus. 'Abdu-l-Bâki kommt an und schlägt des Heer. S. 87—89.

Abschnitt. Tod des Melik Dschehängir. Sein Sohn Melik Kâwus bittet Mirsâ 'Aly um Hülfe und erhält solche. Der Melik wird von seinem Bruder, Melik Bistûn, getödtet. S. 90—93.

Abschnitt. Mirsâ 'Aly schickt das Heer zum zweiten Mal nach *Dârnâ*. Ankunft des Mir 'Abdu-l-Kerîm, Âkâ Rustem und Mir Kemâl-eddin des Sohnes Mir Schems-eddin's dem Heere des Mirsâ 'Aly in *Dârnâ* zur Hülfe. Rückzug des Heeres von *Mâsanderân* und Ankunft des Muhammed-Kiâ aus *Dârnâ* von Seiten des Mirsâ 'Aly zur Unterstützung des Âkâ Rustem in *Mâsanderân*. S. 93—96.

Abschnitt. Rückkunft des Muhammedi-Mirsâ von *Firûskûh* und Bitte um Hülfe von Mirsâ 'Aly. Mirsâ 'Aly lässt den Mir Ghijâs-eddin und fünfhundert Reisige mit ihm ausrücken. Flucht

lage des Heeres und Gefangennehmung der Anführer im J. 897 (= 1491,2). S. 45—50.

Abschnitt. Reise des Mirsâ 'Aly von *Dailemân* nach *Lemser* (*Lummaser*) und von da nach *Kaswîn*. Nähere Angabe der damaligen Zustände. S. 50—54.

Abschnitt. Schlacht des Mir 'Abdu-l-Melik mit Âibeh-Sultân in *Kâfîreh-Maidân*. Niederlage des Mir. S. 54—57.

Abschnitt. Kriegszug des Emîres 'Abdu-l-Melik von *Lemser* gegen Mir Sain el-'Âbidîn in *Târem*; Niederlage des Sain el-'Âbidîn *Târemy*. Zug von dem Siegesfeld nach *Heft-Sundûkân* gegen Budâk-Bêk b. Sulaimân-Bêk; Besiegung des letzteren. S. 57—59.

Abschnitt. Mir Schems-eddîn von *Kâkû* setzt den Häuptling von *Kerdschidn*, Husâm, in Freiheit und schickt ihn mit seinem Gesandten zu Mirsâ 'Aly. S. 60—64.

Abschnitt. Mirsâ 'Aly schickt zum zweiten Mal das Heer nach *Mâsanderân*, und lässt den Sultân Hâschim, sowie alle Heerführer, Emîre und den Oberfeldherrn 'Abbâs mit dem Heere von *Bajah-Pes* eben dahin rücken; Rückkehr des Kâszî (Richters) Hasan-Kiâ aus *Mâsanderân* im J. 899 (= 1493,4). S. 64—70.

Abschnitt. Ankunft des Husain-Bêk b. 'Alychân in *Kaswîn* und *Lemser*. S. 70—73.

Abschnitt. Mirsâ 'Aly entsendet den Kiâ Muhammed-Kiâ mit dem Oberbefehl über das Heer zur Eroberung von *Nâtil*; Verhaftung des Melik Schâh-Ghâsi und Belehnung des Melik Sikender mit *Keldreh-Descht*. S. 73—76.

Abschnitt. Sultân Hamsa verlässt den Dienst des Sultân Hasan und begiebt sich nach *Leschtschâh*, und von da zu Schiffe nach *Schîrwân* und dann zu *Rustem-Bêk*. *Rustem-Bêk* schickt den *Dehdeh-Bêk* nebst zehntausend Mann mit Sultân Hamsa zur Eroberung der Festung *Târem* aus, im J. 900 (= 1494,5). S. 76—77.

kräfte unter der Auführung des Siähmerd Dscheläl im J. 887 (= 1482). S. 17–20.

Abschnitt. Absendung des Mir 'Abdu-l-Kerim nach *Másanderán* in Begleitung eines Heeres unter dem Befehl des seligen Mir Sehir-eddin, der 'Abdu-l-Kerim auf den Thron von *Sárt* einsetzt. Ankunft des Sulaimán-Bék in *Kaswin* und *Derjáwek* im J. 893 (= 1487,8). S. 21–24.

Abschnitt. Zusammenkunft des Mirsá 'Aly mit Emtreh Ishak in *Chürmeh-Lát* im J. 894 (= 1488,9). S. 24–27.

Abschnitt. Tod des Jakúb-Bék und Eroberung der Festung *Tárem* durch Mirsá 'Aly im J. 895 (= 1489,90). S. 27–31.

Abschnitt. Mir 'Abdu-l-Melik zieht nach *Kaswin* und *Írdk* im J. 896 (= 1490,1); Eroberung von *Kaswin*; Auseinandersetzung der Zustände und Tödtung des Júsuf-Bék. S. 31–34.

Abschnitt. Tödtung des Budák-Bék in *Kaswin*. Zurückschlagung des Sátilmisch-Bék nach *Sultántja* und Sieg des Mir 'Abdu-l-Melik im J. 896 (= 1490,1) S. 35–38.

Abschnitt. Tödtung des Dschehânschâh-Bék. Einnahme der Festung *Schehriár* und *Gulchendán*; Eroberung der Festung *Fírúsküh*, welche 'Isa-Bék aufgibt; Einsetzung des Mir Husain-Kiâ als Befehlshaber derselben. S. 39–44.

Abschnitt. Zweiter Feldzug des Mir 'Abdu-l-Melik; Niederlage des zusammengeschართen Türken-Heeres, und Verjagung des Mahmúd Táremy im J. 897 (= 1491,2). S. 44–45.

Abschnitt. Mir 'Abdu-l-Kerim ersucht Mirsá 'Aly um ein Hülfsheer. Mirsá 'Aly lässt zu diesem Behufe den Túlem-Husám-eddin und Muhammed-Kiâ, den Feldherrn von *Tenakábun* nebst dem Heere von *Tenakábun* und fünftausend Mann von jedem Bezirk (كوراڤ) unter der Auführung des Husám-eddin von *Túlem*, des Melik Káwus und Melik Aschraf nach *Másanderán* ausrücken um Mir Schems-eddin zu Paaren zu treiben. Nieder-

recht wohl und eigentlich als eine weitere Fortsetzung derselben gelten kann — sie erzählt uns Genehmes von *Schirwân* und den *Schirwânschâhen* u. s. w.¹⁾ — und wer seine Wanderung über den Kaukasus vollendet hat und dem Ufer des Kaspischen Meeres entlang bis *Dehîstân* hinauf fortschreiten will, dem tritt sie an der Gränze der Kaukasusländer zum ferneren Geleite einladend entgegen. Ich lasse zum Beweise des eben Gesagten und zudem um Nichtorientalisten vorläufig mit dem Inhalte des Buches bekannt zu machen, das Inhaltsverzeichnis folgen.

Vorwort. Ueber die Verfassung des Buches. S. 1–6.

Erstes Capitel. Ende der Regierung des Sultân Muhammed. Verleihung von *Kûtschesfehân* an Sultân Hasan im J. 882 (= 1477) und Regierungsantritt des Mirsâ 'Aly im J. 883 (= 1478). S. 6–9.

Abschnitt. Anfang der Regierung des Mirsâ 'Aly; dessen Gerechtigkeitspflege, Machtterrunenschaften u. s. w. S. 9–11.

Abschnitt. Verhaftung und Einsetzung des Schâh Mansûr, Sultân Husain Kûky und Jahja-Kiâ. Uebertragung der Oberherrlichkeit in *Kerdschiân* an Sultân Husain b. Sultân Muhammed. S. 11–15.

Abschnitt. Absetzung des Mir Seyid von der Verweserwürde in *Tenakdbun* und Uebertragung derselben an Sultân Haschim, im J. 891 (= 1486). S. 15–16.

Abschnitt. Schlacht bei *Mundschtleh-Descht* und Gefangennehmung des Sâlâr b. Rustem Kûhdemy durch Mirsâ 'Aly's Streit-

1) Ich kann hier nicht umhin zu bemerken, dass der Wirkl. St.-R. Chanykov, dem die Geschichte und Geographie des Kaukasus schon so viele Aufklärungen und Bereicherungen verdankt, nächstens ein Sammelwerk, welches alle ihm zugänglichen kufischen Inschriften des Kaukasus enthalten soll, so wie eine andere Abhandlung, die alle den Kaukasus betreffenden Artikel aus *Jakât* in Text und Uebersetzung mittheilt, herauszugeben beabsichtigt. Beide Werke sind in der Handschrift fertig; der Druck des zuletzt genannten steht nahe bevor.

VORWORT.

Das vorliegende Werk enthält die Geschichte *Gilán's* während der Jahre 880 – 920 (= 1475,6 – 1514). Sie schliesst sich also unmittelbar an die Geschichte *Tabaristán's* von *Sehr-eddín* an, dessen Werk mit dem Jahre 881 (= 1476) abbricht. Sie verdient in einer Hinsicht selbst noch mehr Beachtung als das Werk des *másanderánischen* Edelherrn; denn während dieses mit Ausnahme des Abschnittes über die *Seyide*, welcher *Sehr-eddín* eigenthümlich ist, aus andern Werken zusammengesetzt ist, welche entweder selbst oder in Auszügen zugänglich sind, enthält die *Chánische* Geschichte fast lauter neue, bisher unbekannte und sonst nirgends erwähnte Thatsachen; sie eröffnet geradezu ein neues Feld für den Geschichtsforscher, und füllt eine Lücke aus, deren Dasein bisher nur von Wenigen geahnt wurde; sie ist nicht minder ergiebig für die Geographie *Gilán's*, sie giebt neue Ortsnamen in Menge. Auch setzt sie uns in den Stand, das Todesjahr *Sehr-eddín's*, dessen Werk sie zum Theil ihr Entstehen verdankt, mit Sicherheit zu bestimmen; es muss das Jahr 893 (= 1487,8) gewesen sein, wie wir später in der Vorrede zu der Uebersetzung seines Geschichtswerkes sehen werden. Ueberdiess bildet sie ein so unmittelbares Kettenglied zwischen den von mir herausgegebenen *Caucasiis*, dass sie

Gedruckt auf Verfügung der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.
Im November 1857.

K. Wesselowsky,
stellvertretender beständiger Secretär.

‘ALY BEN SCHEMS-EDDIN’S
CHANISCHES GESCHICHTSWERK

ODER

GESCHICHTE VON GÎLÂN

IN DEN JAHREN

880 (=1475) BIS 920 (=1514).

PERSISCHER TEXT.

HERAUSGEGEBEN

VON

B. Dorn.

St. Petersburg.

Buchdruckerei der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.

1857.

Zu haben bei Eggers et Comp., Commissionairen der Akademie; in Leipzig bei
Leopold Voss.

Preis: 2 Rbl. Silb. = 2 Thlr. 7 Ngr.

MUHAMMEDANISCHE QUELLEN
ZUR
GESCHICHTE DER SÜDLICHEN KÜSTENLÄNDER
DES
RASPISCHEN MEERES,

HERAUSGEGEBEN, ÜBERSETZT UND ERLÄUTERT

VON

B. Dorn.

II. THEIL.

'ALY BEN SCHEMS-EDDÏN'S CHANISCHES GESCHICHTSWERK.

PERSISCHER TEXT.

St. Petersburg.

Buchdruckerei der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.

1857.

Zu haben bei Eggers et Comp., Commissionairen der Akademie, in Leipzig bei
Leopold Voss.

Preis: 2 Rbl. Silb. = 2 Thlr. 7 Ngr.

Aug 21 34

